

DOS CÒDEXS DE L'ARXIU DE POBLET SOBRE SANT VICENT I QUART

Rafael Valdecabres Rodrigo

ÍNDEX

0.	INTRODUCCIÓ.	I
1.	Dependència d'un monestir reial.	III
2.	L'església santuari de Sant Vicent Màrtir.	IX
3.	L'adquisició del territori i del domini.	XXVI
4.	Intervencions reials i excepcions forals.	XXX
5.	Acords i conflictes amb el poder eclesiàstic.	XXXIV
6.	Conflictes amb els poders regional i municipal.	XLIV
7.	Quart, vassall de Sant Vicent.	XLVII
8.	La funció assistencial hospitalària.	LXII
9.	Finançament de la senyoria.	LXXII
10.	L'intent de crear un abadiat.	LXXXIII
11.	Miscelània. Els papers perduts de Poblet.	LXXXIII
	Bibliografia.	LXXXV
	Archivo Histórico Nacional, CÓDICES, L. 1220.	1
	Archivo Histórico Nacional, CÓDICES, L. 852.	147

o. INTRODUCCIÓ.

Procedents del monestir de Poblet, després de l'exclaustració i el seu estatge temporal a la Duana de la Diputació de Tarragona, es conserven a l'*Archivo Histórico Nacional* (en davant, AHN) dos llibres catalogats en la secció de *Códices* amb les signatures L. 1220 i L. 852. Es tracta de dos instruments descriptors dels continguts dels calaixos 28 i 29 dels armaris de l'arxiu de Poblet, on l'abadiat cistercenc guardava la documentació important del seu priorat de Sant Vicent de València, senyor dels llocs de Quart i Aldaia.

Ambdós llibres estan escrits per la mateixa mà, excepció feta dels documents 28.46 i 29.31, i la data del document més modern que compendia, el 29.28, ens permet situar el moment de copiat cap a mitjan segle XVIII (posterior al 21 de juliol de 1742). L'autor degué ser el monjo arxiver de Poblet d'aleshores. En desembre de 1751 era fra Joan Vidal. La referència que fa en el document 28.18.A ens suggereix que, en fer el regest de cada document, tenia davant la *Rubrica y repertori general de tots los privilegis y indults tant reals com apostolichs, actes y demes escriptures son en lo Arxiu del real Monastir y Sant Convent de Nostra senyora de Poblet*¹, conegut com a *Espéculo*, veritable còpia de salvaguarda de tota la documentació de Poblet conservada al monestir, iniciada l'últim terç del segle XVII. De fet, el resum dels documents 28.1 a 28.41 i 29.1 a 29.27 són pràcticament un trasllat amb petites variants dialectals i ortogràfiques de l'*Espéculo*. El nostre autor afegí de la seua mà a l'*Espéculo* la síntesi del document 29.28 ja mencionat. La seua tasca té el rigor notarial de verificació amb el document que copiava. Aquesta circumstància queda reflectida per les nombroses anotacions marginals de *Comprobatum*. Els llibres, escrits en paper de bona qualitat, estan en perfecte estat de conservació i són de fàcil lectura, donada l'excel·lent cal·ligrafia de l'autor.

El projecte PARES del Ministeri de Cultura els ha fet accessibles en els següents localitzadors:

http://pares.mcu.es/ParesBusquedas/servlets/Control_servlet?accion=3&txt_id_desc_ud=2610313&fromagenda=N
http://pares.mcu.es/ParesBusquedas/servlets/Control_servlet?accion=3&txt_id_desc_ud=2610061&fromagenda=N

---

¹ Aquest llibre es conserva també a AHN, Códices L. 1385. Hom pot consultar el seu contingut en http://pares.mcu.es/ParesBusquedas/servlets/Control_servlet?accion=3&txt_id_desc_ud=2610453&fromagenda=N

L'objectiu d'aquest treball ha estat la seua transcripció, seguint les normes habituals per als textos en llatí, català i castellà. El contingut dels llibres convida a la redacció de la visió que tenia Poblet del seu monestir valencià de Sant Vicent i dels seus vassalls de Quart en època foral. Les referències als documents es fan amb el nombre de calaix i nombre de document. Així el document 28.36, que correspon a la carta de poblament de Quart amb 54 pobladors cristians el 7 de novembre de 1334, és el número 36 del còdex L. 1220 i es guardava al calaix 28. Hem utilitzat la tipologia de lletra "Georgia" per a les dades derivades del documents i la tipologia de lletra "Calibri" per a les informacions addicionals que hem pogut replegar de la bibliografia citada i investigant directament la documentació de Sant Vicent conservada en pergamins i en el còdex L.100 a l'AHN, als lligalls de l'Arxiu del Regne de València (en davant, ARV) i a la secció de Cancelleria Reial de l'Arxiu de la Corona d'Aragó (en davant, ACA).

Sanchís Alfonso publicà en 1999 el cartulari de Sant Vicent còdex L. 494 conservat a l'AHN. En 1763 fra Lluch Parreu coordinà la redacció de *El Repertori de tots los privilegis y gràcies reals e indults o bulles apostòlics i demás escriptures y papers que se encontren en lo arxiu de este real priorat de San Vicent de la Roqueta* (en davant, LP). Els documents que publiquem corresponen als primers títols de la seua taula: Privilegis reals (R), Indults o bulles apostòlics (B), Vila vulgo poble de Quart (Q), Real Priorat de San Vicent (V), Pleits y sentències (L). Ens referirem a aquesta obra per indicar, per exemple, que la donació de Quart al priorat és el document LP, R.4.

L'estudi introductori s'articula en onze epígrafs, el títol dels quals és força descriptiu dels continguts. Recullen un comentari de tots els documents d'ambdós còdexs. Dins de cada epígraf l'ordenació és cronològica. A continuació es presenta el còdex L. 1220 i el còdex L. 852, encapçalats pels seus índexs respectius. Recomanen la lectura completa dels índexs i la consulta d'aquells documents del vostre interès.

1. DEPENDÈNCIA D'UN MONESTIR REIAL.

El 24 de març de 1289 el rei Alfons III va decidir concloure la polèmica sobre la pertinença de l'església i priorat de Sant Vicent. D'una banda, el monestir reial benedictí de Sant Victorià de Asan del Pueyo de Aragüès (Osca) al·legava la possessió pel privilegi de concessió de Jaume I, atorgat en Montsó el 19 de març de 1232, del lloc i església de Sant Vicent de València², la confirmació de Pere III, de Taraçona estant el 26 d'agost de 1280, amb l'obligació de mantenir els clergues i pensionats d'acord amb la reforma feta pel rei fundador³ i la sentència del justícia d'Aragó Joan Gil Tarin el 14 de maig de 1288⁴ ordenant a Pedro Ferrandis, senyor d'Íxer i procurador del regne de València, la restitució del priorat als benedictins [Doc. 28.20]⁵. D'altra banda, el propi rei i el monestir reial cistercenc de Santa Maria de Poblet (Tarragona) havien intercanviat el priorat i la vila de Piera. Poblet havia rebut Piera de mans d'Alfons III el 3 d'abril de 1286, en compliment de la voluntat testamentària del seu avi, Jaume I, i del codicil del seu pare, Pere III, qui no tingué temps de complir la lleixa del conqueridor. El rei es reservà el dret de recobrar Piera durant cinc anys a canvi d'altre lloc de preu igual o major [Doc. 28.18.A]⁶. Eixe mateix dia el porter del rei Ramon de Castell donava possessió de la vila a l'abat de Poblet Bernat de Cervera [Doc. 28.18.B]⁷, qui el 24 d'abril va rebre l'homenatge de més de doscents vassalls [Doc. 28.18.C]⁸. La ubicació estratègica de Piera, única vila i castell d'importància en el camí reial de Cervera a Barcelona, aconsellava el seu control reial per raons de seguretat del principat. Poc més d'un any després, el 12 de desembre de 1287, d'expressa voluntat del prior vitalici de Sant Vicent Pere del Rey, es feia la permuta [Doc. 28.19.A]⁹.

Però Sant Victorià reclamava els seus drets.

---

² Cfr. AHN, Clericat, Còdex 100 B, f. 1r.

³ AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 5r-5v.

⁴ AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 11r-12r.

⁵ LP, R.17 i 18. LP, L.2. La carta a Ferrandis en AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 12r-12v.

⁶ LP, R.13.

⁷ LP, R.14. Vegeu ACA, Reial, Reg. 22, f. 42.

⁸ LP, R.15. Cfr. ARV, Clericat, llig. 329, caixa 878, n. 8.

⁹ LP, R.16. Cfr. ARV, Clericat, llig. 329, caixa 878, n. 10. AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 5v-8r. Aquesta permuta la confirmarà Jaume II el 18 d'abril de 1295 [Doc. 28.23.C].

L'acord es va signar mitjançant una sentència arbitrada per Eximén Pere de Pina, Ramon Escorna i Arnalt Aymerich, donada i lloada pel rei en Calataiut el 3 de juny de 1289¹⁰.

El monestir benedictí aconseguí del rei els banys d'Osca i l'església de Sant Salvador de dita ciutat, controlada fins a eixe moment pel monestir de Leyre, el nomenament de capellans del rei d'Aragó a perpetuïtat, els llocs de Siresa i Laspunya, les valls de Bardaxí i Relaspe i les cases de la Claveria de Bescaire així com la confirmació del domini en Arauest, llocs tots ells en la Ribagorça. Igualment Poblet els devia pagar 6.000 morabatins d'or, a raó de 6 sous 6 diners jaquesos per morabatí, és a dir, 39.000 sous jaquesos, pagadors per terces el dies 24 de juny dels anys 1289, 1290 i 1291. D'aquestos diners Sant Victorià hauria de liquidar un deute reial de 12.500 sous jaquesos amb Esteve, escrivà del rei, qui gaudia d'un tribut a perpetuïtat de 100 morabatins d'or, pagats anualment per la ciutat d'Osca al rei.

El monestir cistercenc rebia el priorat de Sant Vicent de València i les seues possessions al regne: Castelló de Borriana, Quart i Aldaia, el castell de Montornés, Sollana, Almonacid i Benisanó.

El rei recobrava Piera. Ens queda l'altre protagonista de l'operació, el sagristà de Lleida Pere de Rey, qui prestà el seu consentiment a la transacció i afavorí el canvi de senyoria, nomenant procuradors seus al rector de Castelló Bertran de Torrent i al porter reial Pere Escorna [Doc. 28.19.B], els quals donaren possessió a l'abat de Poblet diumenge 11 de gener de 1288, advertint que el ciutadà de València Pere de Cervera era creditor de 6.947 sous i 4 diners de les rendes de Castelló, contracte de venda –en realitat, un arrendament de la senyoria- signat per Pere de Rey, fins a la propera festa de Pasqua de Resurrecció [Doc. 28.19.C]. El 22 de gener de 1288 la universitat de Castelló prestava homenatge a Ferrer de Sales, prior de Poblet, el nou senyor [Doc. 28.19.D]. La documentació conservada a Poblet no diu res de la generosa compensació que de segur li fou oferida al sagristà.

El 14 de desembre de 1287 Pere de Rey venia o llogava els rèdits de la casa de Sant Vicent, *ex donationem regia ad nos pertinent toto tempore vite nostre*, al monestir de Poblet per 10.000 sous anuals, pagadors per meitats el 24 de juny i 9 d'octubre, de per sa vida. Pere de Rey cobria les despeses dels beneficiats i

---

¹⁰ AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 12v-15r.

l'hospitalitat de la casa i es comprometia a quitar violaris, deutes i un préstec de 12.000 sous *occasione hospitalis domus seu loci Sancti Vincentii*¹¹.

El 19 de juliol de 1289 Sant Victorià definia Poblet aprovant la sentència arbitral¹². Del pagament de part dels 39.000 sous es conserva una àpoca redactada pel notari de Montsó Macià de Poncills el 20 de juliol de 1289 i signada per fra Bernardo, abat de Sant Victorià, per import de 7.697 sous i 7 diners jaquesos¹³. La diferència fins als 13.000 corresponents a la paga de sant Joan de 1289 són 5.302 sous i 5 diners que probablement cobrà l'escrivà del rei Esteve, l'altre creditor reial.

Sanchis Alfonso (1982) publicà deu documents, entre ells les donacions de Sant Vicent a Sant Victorià i a l'orde de la Mercé, les donacions de Quart, Aldaia i Castelló, la permuta de Sant Vicent per la vila de Piera i l'atorgament de la baixa jurisdicció criminal del sarraïns de Quart. També recopilà les notícies sobre el senyoriu de Sant Vicent procedents del registres de Cancelleria Reial de l'ACA.

D'acord amb Teixidor (1895), que segueix les informacions de Finestres (1753), el lloc i l'església de Sant Vicent de València ja havia estat donat pel rei Alfonso II el Cast al monestir reial de Sant Joan de la Penya en octubre de 1177. Quan en 1172 Alfonso II assetjà València aconseguí que el rei de la taifa Mahomat Aben Lop doblara l'antic tribut i també guanyà el domini de l'església de Sant Vicent Màrtir, amb delmes i primícies. La concessió a l'abat Dodon segons l'abat Briz, historiador de Sant Joan de la Penya, diu:

*Placuit mihi, pro servitio quod mihi fecistis in illa hoste de Valentia, quod dono atque in perpetuum concedo Domino Deo, et jam dicto Monasterio S. Joannis de Pinna et fratribus ibidem Deo servientibus praesentibus atque futuris **Ecclesiam S. Vincentii de Valentia cum omnibus directis suis, quae modo habet, vel habere debet, et cum Decimis et Primitiis, ut sit semper libere et absolute de jure San Joannis de Pinna.***

L'any 1212 continuava el monestir de Sant Joan de la Penya en la possessió d'aquesta església, d'acord amb una confirmació de Pere II.

Ambrosi Huici Miranda (1920) ens aportà la donació, feta per Jaume I a Saragossa el 30-9-1255, de Sant Vicent de València i el seu hospital, el delme de

---

¹¹ *Item, venditio seu locatio redditum domus Sancti Vincentii facta monasterio Populeti a [Petro] de Rege, sacrista ylerdensis ecclesie.* AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 8v-11r.

¹² AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 17r-18r.

¹³ AHN, Clericat Secular Regular, Carp. 774, n. 6.

l'albufera i els castells de Castelló i Quart a l'orde de la Mercé¹⁴. Esta referència ha justificat el període de gestió atribuït als mercedaris entre 1255 i 1259. Teixidor (1895) diu haver vist a l'arxiu de Predicadors aquest privilegi i que facilità copia als pares mercedaris. El rei argumentava la relaxació i falta de cura del prior posat per Sant Victorià. Però aquest monestir pleitejà i guanyà en sentència el domini de la casa i hospital en 1259, reclamant compensacions econòmiques als frares de la Mercé. El rei absolgué els mercedaris amb carta datada en Morella el 10 de setembre de 1259.

Mateu Ibars (1976) donà a conèixer la gestió del capellà reial Berenguer de Prades al front del priorat entre 1258 i 1264 publicant nou pergamins de l'Arxiu de Poblet conservats a l'AHN.

El 21 de juliol de 1269, de Mallorca estant, el rei Jaume I va fer donació o col·lació del priorat de Sant Vicent a Pere de Rey¹⁵. Papa Gregori X confirmà per dues vegades el priorat de Sant Vicent a favor de Pere de Rey, a Civitavecchia el 6 de juliol de 1271 i a Lió el 13 de juny de 1273¹⁶. El rei Alfons III també confirmava a Pere de Rey en el priorat el 21 de setembre de 1286¹⁷.

El jesuïta Burns (1967) ens parlà de l'escàs arrelament de Sant Victorià com a senyor de Sant Vicent entre 1278 i 1287. Durant prop d'una dècada Berenguer de Conques va estar íntimament relacionat amb les finances de l'hospital. Era un agent de confiança de la corona i, en algun moment, va ser batle de València. Berenguer de Conques no sempre va actuar com a procurador, però va ocupar aquest càrrec almenys des de finals de 1279 fins al 1283. Per l'octubre de 1279 va pagar 10.000 sous com a preu de la procuradoria per un any a canvi de les rendes de la senyoria. El novembre de 1280 ho va ampliar a dos anys més. En el contracte el rei li encomanava la cura dels malalts de l'hospital, els clergues, els beneficiats i els servidors. Durant els mesos finals del seu segon període en el càrrec, Berenguer de Conques es va resistir als intents de l'abat Bernardo, de Sant Victorià, per controlar les finances. L'abril de 1282 el rei Pere va notificar a Berenguer que en acabar el seu termini com a procurador havia de cedir el càrrec a l'abat. Pel desembre del mateix any, el rei hagué de manar-li que tornara la procuradoria a Sant Victorià, i va comissionar el procurador de València,

---

¹⁴ ARV, Justícia X, f. 371v.

¹⁵ AHN, Clericat, Còdex 100 B, f. 4r.

¹⁶ AHN, Clericat, Còdex 100 B, f. 4v.

¹⁷ AHN, Clericat, Còdex 100 B, f. 4r.

Ramon de Sant Lleir, per fer efectiva l'ordre de destitució, i l'advocat Ramon de Sales per a resoldre el conflicte entre el procurador i l'abat. Potser Berenguer pensava que no havia tret un benefici suficient de la seua inversió i proposava un compromís. Un funcionari reial va ocupar breument el càrrec en 1282 i 1283, Pere de Sant Climent, secretari del rei. L'últim dels procuradors, Nadal de Conques, va ocupar el càrrec durant l'any 1284.

L'arxiver valencià Jesús Ernesto Martínez Ferrando (1934) ja havia donat a conèixer moltes de les informacions usades per Burns. L'1 de novembre de 1278 Pere III atorga permís a Berenguer de Conques per establir terres a cens en Quart i el seu terme, que eren de l'hospital de Sant Vicent¹⁸. El 12 de juliol de 1279 Pere III ordena a Berenguer de Conques que el camí de València a Requena siga desviat al seu pas per Quart i no perjudique l'horta i terres de l'hospital de Sant Vicent¹⁹. El 21 d'octubre de 1279 Pere III encomana a Berenguer de Conques la gestió de l'hospital de Sant Vicent, per un any a canvi de 10.000 sous, amb facultat de rebre els seus rèdits a Quart, Castelló, Chirell, Cortes, etc. i amb l'obligació d'atendre el règim anterior de clergues, servidors i malalts²⁰. El 18 de novembre de 1280 el rei ven a Berenguer de Conques per termini de dos anys els rèdits de l'hospital de Sant Vicent a la ciutat, Quart, Castelló i altres llocs, excepte Chirell i Cortes²¹. El 10 d'abril de 1282 Pere III ordena als alcaids, jurats i d'altres oficials reials de Quart, Castelló i altres llocs pertanyents a l'hospital de Sant Vicent, excepte Chirell i Cortes, que reconeguen per abat i senyor a l'abat de Sant Victorià²².

Gallofre Guinovart (1968), continuant la tasca editora de Martínez Ferrando, donà a conèixer un despatx d'Alfons III a Sant Mateu, datat el 10 de febrer de 1286, relatiu al nomenament de prior de Sant Vicent a favor de Pere de Rey i perquè es mantinga a d'este en la percepció de les rendes dels llocs de Quart, Castelló i d'altres²³ i certa operació hipotecària sobre el castell de Quart, que forçà el rei a confirmar el 7 de gener de 1287, de València estant, a Arnau Esquerra, Jaume de Soler i Ponç de Soler

---

¹⁸ ACA, Reial, Reg. 41, f. 11.

¹⁹ ACA, Reial, Reg. 41, f. 104.

²⁰ ACA, Reial, Reg. 44, f. 158v.

²¹ ACA, Reial, Reg. 48, f. 184v.

²² ACA, Reial, Reg. 44, f. 125.

²³ ACA, Reial, Reg. 63, f. 53.

una obligació feta al seu favor per Pere de Rey, prior de Sant Vicent de València, dels rèdits de Quart, per un préstec que els feu per a redimir el castell del dit lloc²⁴.

Dels intents frustrats de Sant Victorià per fer-se amb el control del seus dominis valencians ens resta un acte notarial de la demanda d'homenatge que ordenà l'abat Bernardo als vassalls de Castelló, com a senyor natural, el 12 de desembre de 1280 en l'església de la Beata Maria, després d'haver-los llegit els privilegis de donació i confirmació de l'església i lloc de Sant Vicent de València. Jaume Fenollar, justícia, i el consell de la universitat de Castelló decidiren posposar (*facere distulerunt*) dit homenatge²⁵, advertits de les operacions entre el rei i Berenguer de Conques.

Tot i això el 24 de gener de 1283 Pere de Vilardebó i frare Ferrer de Manso, procuradors de Bernardo, abat de sant Victorià, lloguen a Bernat Compte i Bernat Planell, ciutadans de València, amb la fiança de Pere Mercer, els fruits de Quart en l'any 1282 per 12.200 sous, 4.000 sous en el moment de la firma i la resta entregats a Domingo de Sant Pau, prior de Sant Vicent, per atendre totes les despeses de monjos, clergues i parçoners, presents el mencionat prior, el sagristà de sant Vicent frare Salomó i Domingo de Grau, monjo de sant Victorià, escriptura feta pel notari Giner Rabaça²⁶.

El 23 d'abril de 1284 Bernardo, abat de sant Victorià, exhibint una autorització reial per poder llogar per 5 anys els fruits de Quart i manllevar 15.000 sous feta per Pere III el 11 d'abril 1284²⁷, amb el consell dels frares de sant Vicent Domingo de Sant Pau, prior, Ramon de Graus, Bernat de Sospedra i Domingo de Graus, lloga per cinc anys, comptadors des de la festa de la Creu, els fruits del castell de Quart i alqueries (censos, tributs, serveis, emprius, almagrams, sofres, quèsties i exaccions) a Pere Cervera, ciutadà de València, i Ramon Calbet, ciutadà de Lleida, per 9.000 sous anuals, subministrant de les collites allò necessari pel sosteniment de monjos i parçoners de la casa de Sant Vicent, avaluant el forment a 19 sous/cafís i el vi a 8 diners/quartó, escriptura feta pel notari Giner Rabaça²⁸.

---

²⁴ ACA, Reial, Reg. 75, f. 4.

²⁵ Cfr. AHN, Clericat Secular Regular, Carp. 773, n. 10.

²⁶ AHN, Clericat, Carp. 3224, n. 6. Testimonis de Guillem de Barcelona, Berenguer de Conques i Arnau de Sant Joan.

²⁷ ACA, Reial, Reg. 46, f. 180.

²⁸ AHN, Clericat, Carp. 3224, n. 7. Testimonis de Ramon Tamarit, Pere Ricart, Ramon Bruguera i Ramon Angelat.

Finalment l'1 de febrer de 1285 el rei Alfons III va encomanar a Rodrigo Simó de Lluna, procurador del regne de València, i a Pere Gomis, oficial del bisbe de València, la restitució de la possessió del priorat de Sant Vicent a Pere de Rey²⁹.

2. L'ESGLÉSIA SANTUARI DE SANT VICENT MÀRTIR.

El centre del complex hospital-monestir era l'església de Sant Vicent on la tradició volia haver-hi conservat les despulles del sant màrtir i els instruments del seu turment. En arribar la incerta hora de la mort els creients cristians necessitaven guanyar la vida eterna i era el testament el vehicle essencial per ordenar obres piadoses suficients que els marmessors haurien de complir al peu de la lletra.

El mateix rei Jaume I farà donació a l'església, de Lleida estant el 17 de maig de 1263, de tota la capella ambulat que l'acompanyava: creus, calzes, encensers, imatges, tabernacles, paraments, ornaments d'or i argent, relíquies i pedres precioses [28.13.A].

El 3 d'abril de 1286, de Lleida estant, Alfons III complirà la voluntat del seu avi lliurant perpetuament en comanda la capella del rei Jaume I a l'abat, monestir i convent de Poblet³⁰.

In capella domini Jacobi, olim regis Aragonium, erant ea que sequuntur: scilicet, tres cruces argentee daurate cum suis pedibus argenteis; item, quedam crux parvula cum ligno domini que omni die exonahabatur ad missam cum pede argenteo et cum candelabris argenteis; item, erant ibi tres vel quatuor rectavules; item, IX vel VII calices; item, unum tunbulum argenteum; item, viginti cape de officiar; item, quinque casule, septem dalmatice, tres vel quatuor panni aurei, quinque vel sex tressoria suta cum serico et aureo; item, multe stole et manipuli de ? ignorat egritudinem; item, quedam caxiola plena reliquiis nescit erit quibus; item, duo candelabra de argento et de cristallo cum pedibus argenteis; item, due are; item, crux maior in que est caymafeus maioris.

El soterrament a l'interior dels temples requeria l'oportuna llicència bisbal enregistrada als llibres de col·lacions. Però l'ornamentació de capelles alçant retaules o creant altars sota diverses invocacions només demanava diners i la posterior atenció d'un clergue encarregat dels oficis litúrgics. L'únic obstacle

²⁹ AHN, Clericat, Còdex 100 B, f. 27r.

³⁰ AHN, Clericat, Còdex 100 B, f. 25r i índex III.

a salvar era la transmissió a perpetuïtat de béns a mans mortes, vedada pels furs de València. El rei s'encarregarà de fer-ho possible com vorem més avant.

Martí de Sicília i la seua dona seran els primers en llegar la seua fortuna a Sant Vicent en un moment primerenc, el 13 d'agost de 1242³¹. Coneixem per menció explícita que a l'hora de testar estava acabada la construcció d'un altar, sota l'advocació del Sant Espirit, finançat per ells. Ara volien dotar dos sacerdots que rebrien la manutenció habitual del frares del monestir i 60 sous jaquesos anuals per a vestuari. Confiaven que el rei autoritzaria el monestir a rebre béns immobles i donaven, per a sufragar les despeses, un casal amb dos molins a Petra, un rahal tancat contigu al casal, una terra que confrontava amb les del monestir i una vinya a Rascanya, abans propietat de Guillem Aguiló. El patronat, és a dir, el nomenament dels sacerdots quedà en mans del prior de Sant Vicent i si el monestir no'l volguera, pagada la fadiga, passarien a d'altre monestir a decisió del bisbe de València [Doc. 28.3].

Aparici, porter de la reina Violant, va testar en Russafa el 26 d'octubre de 1247 fixant la seua tomba al cementeri de Sant Vicent i instituint un capellà, el patronat del qual reserva al seu germà Joan Aparici, prevere³². Deixà els fruits de la seua vinya de Malilla al monestir. De la venda d'un camp al carrer del Molí, que comprà a Bertran de Terol, de l'hort contigu a frares menors, al carrer de Russafa, i de la seua mula s'obtindran 1.000 sous, el repartiment dels quals fa de la següent forma: 200 al seu germà Gil, clergue, 100 al seu nét Gilet, 100 a sa germana Marca, 100 al seu nét Gregori, 20 a Maribiota, 10 a Agnés, 40 a Enigot, 100 als frares predicadors, 100 als frares menors, 10 a l'obra de cada ú dels dos ponts en construcció, 10 a les monges de Santa Maria Magdalena del mercat de València, 10 als frares mercedaris i 12 diners per cada missa dita per cadascú dels dotze preveres de les parroquials que seran a l'hora de la seua sepultura [Doc. 28.9]³³.

El 12 de juliol de 1249 fa testament, davant el notari de València Arnau de Lloça, el draper Pere Oller soterrant-se i celebrant misses a l'església de Sant Vicent per

---

³¹ AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 6.

³² AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 14. És un trasllat de 28 de setembre 1256 fet pel notari Bernat Pagan.

³³ LP, V.2.

la seua ànima i les de son pare, mare, avi, germans Bernat, Gerard i Eimerich i germana Ferrera, per valor total de 700 sous³⁴.

El 9 de gener de 1254 Pere Levoni, marmessor de Joan Navarro, nomena Ferrer, prior de Sant Vicent, procurador per a la venda de la casa i béns del finat a Alzira, que passaran a mans del monestir en piadosa donació³⁵.

El 3 de gener de 1262 va fer testament nuncupatiu a València, Benet de Terol, de la parròquia de Santa Maria de València, **malalt a l'hospital de sant Vicent**, deixant al monestir 38 ovelles per a les despeses del soterrat i misses al monestir, davant Andreu de Falç, capellà de Sant Vicent, Ramon Escrivà, Guillem Eimerich, canonges del monestir, Ramon Ortolà, Domingo Llätzer i Guillem Preporta. L'acte va ser registrat davant el justícia de València, Guillem de Fortià, pel notari de València Berenguer de Ripoll³⁶.

El 28 d'agost de 1262 el veí de Castelló Bernat Çamora fa testament en València, on jeia malalt, volent que son cos fos enterrat en el cementeri de Sant Vicent i fundant un prevere que celebrara misses per la seua ànima i la de sa muller Maria. A canvi deixà al monestir *de bonis nostris communibus* les cases de Castelló i l'hort contigu, una vinya, un tros de terra i un molí que tenia a mitges amb Pere Roig a Benifetré, tot en terme de Castelló. Bernat nomenà Berenguer de Claravall tutor del seu hereu i fill legítim Bernat però deixà 300 sous i encomanà la custodia d'altre fill natural, també Bernat de nom de fonts, a Berenguer, prior de Sant Vicent, *quosque sit nutritus*. Destaca entre les obres piadoses el llegat de 50 mas mudines als frares de Calatrava, 20 sous al monestir de Benifaçà, 10 a la lluminària de Santa Maria de Castelló i 5 sous a cada rector de parròquia de la vila [Doc. 28.12].

El 16 de febrer de 1263 Guillem de Salas donava a Ramon, prior de sant Vicent, algunes heretats a Corbera, davant el notari Arnau de Jaca³⁷.

Guillem de Jaca, ciutadà de la parròquia de Sant Tomàs i notari de València, continua la llista dels qui decidiren deixar bona part dels guanys

---

³⁴ AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 15.

³⁵ AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 16. Testimonis de Bernat Roig, moliner, Marc de Mediona, Domingo de Sangüessa i el notari de València Guillem Galceran. És el document 2 de Mateu Ibars.

³⁶ AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 7. Testimonis de Bernat Arnau, Jaume Tolosa, Joan Carbonell, Berenguer d'Usón, Guillem de Vallmoll i Joan Gascó.

³⁷ AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 8. Testimonis de Pere Ros i Joan Dalmau. És un trasllat de 8 de gener de 1301 d'un trasllat de 26 de gener de 1293.

terrenals instituint una capellania en Sant Vicent i soterrant-se al seu cementeri³⁸. El 7 de setembre de 1263, davant el notari Arnalt Estruch, testarà i farà jurar als seus hereus i marmessors que compliran la seua voluntat de pagar un capellà, qui diàriament celebrara missa i resara per la seua ànima, la de son pare i el fill mort. A canvi entregará al monestir 100 sous per a les exequies, 50 sous al pobres de l'hospital, terra i censos de dos cases en Fortaleny i dos masmudines censals anuals de l'alqueria de Mazamarda, que tenia en propietat franca i libera. El prior li havia informat que el rei els havia privilegiat admetent béns immobles. Guillem també era propietari de les alqueries de Maguella i de Rambla, a la torre de la qual emmagatzemava blat el valor del qual bastava a pagar els següents llegats: 20 sous als cavallers del Temple, 10 a Arnalt Sabet, 20 a Santa Maria de Sales, 100 als frares predicadors, 100 als frares menors, 100 als frares de la penitència, 20 a l'obra de l'església de Sant Tomàs, 20 a l'obra de l'església de Santa Maria del Puig, 2 sous a l'obra de l'església de cada parròquia de València, 5 als leprosos de Sant Llätzer, 5 a l'obra de l'església de Sant Esteve, 15 a les monges de Santa Isabel, 15 a les monges de Santa Magdalena, 5 a l'hospital de la Santa Trinitat, 2 a l'església de Santa Maria del Grau, 50 a la seua veïna Raymunda i 100 a fra Joan d'Alcoleja, de l'orde de predicadors, preu d'unes escriptures [Doc. 28.4]³⁹.

Pere de Porta i Miquel de Roure, ciutadans de Barcelona, marmessors d'Arnalt de Puigmontsó, fundaren el 15 d'abril de 1264 un prevere en la capella de l'hospital de Sant Vicent, assignant tots els béns que el finat tenia en Xàtiva, a excepció d'un rahal prop el mur de la ciutat, explotat per Barceló de Molins⁴⁰. El patronat quedava en mans del prior de Sant Vicent i dels monjos del convent en absència d'aquell. El dia següent a la Invenció de la Santa Creu hauria de celebrar un aniversari i convidar a una refecció, gastant 25 sous, a tots els monjos i clergues del convent, i altres 25 sous per aliment dels pobres de

---

³⁸ LP, V.3.

³⁹ AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 12. És un trasllat de 2 de gener de 1264 fet pel notari de València Ramon Maçana d'un trasllat de 12 de novembre 1263 fet pel notari de València Arnau Astruch.

⁴⁰ Cfr. AHN, Clericat, Carp. 3223, ns. 13 i 15. El n. 15 indica: Registrat als llibres de Col·lacions de 1377 (f. 110) i 1686 (f. 145) de la Cúria de la seu de València. És un trasllat de 28 de setembre 1437 fet pel notari de Vimbodi Joan Pont amb el testimoni de Jaume de Texoneres, batlle de Montblanc, en nom del rei de Navarra i duc de Montblanc.

l'hospital [Doc. 28.14.A]⁴¹. El rei Jaume havia confirmat el 15 de juny de 1263 esta donació de béns i institució presbiteral, no obstant el fur de València

*quod aliqui honores existentes in regno Valentiae **non possint vendi, dari vel alienari militibus neque sanctis,***

remarcant el benefici que alcançarien els pobres de l'hospital:

*de fructibus et redditibus dicti honoris converteretur in **procuracione pauperum ejusdem hospitalis*** [Doc. 28.13.C]⁴².

El 23 de març de 1264 el prior Berenguer de Prades comprà del canvista lleidetà Ramon de Torres un *lignum crucis* per valor de 1.000 sous jaquesos. Amb aquesta relíquia augmentava el prestigi del santuari vicentí [Doc. 28.14.B]⁴³.

D'Alacant estant el Conqueridor decidí el 30 de març de 1266 reformar l'església i hospital de Sant Vicent⁴⁴. El mateix rei exposa els motius del seu descontent: el balafiament havia reduït els rèdits i augmentat les càrregues fins fer perillar la subsistència de clergues i pobres de l'hospital. I la situació esdevenia a pitjor. Per això,

considerantes ejusdem domus diminutionem et desolationem quam jam vehementer et multimode patitur ac timentes ne majorem in posterum patiatur,

ordenava restaurar la casa i limitava a 9 els clergues i a 20 el nombre de pensionats. Fixava les despeses anuals de vestuari: 70 sous a cadascú dels 6 preveres, 60 sous al diaca, 50 sous al sotsdiaca i 40 sous a l'escolà. Establia la incompatibilitat de gaudir d'altres beneficis enlloc. Prohibia l'accés al cor dels clergues amb sobrepellís o capa pluvial. Haurien d'entrar en la ciutat de dos en dos i amb permís del prior. Regulava els oficis diaris a celebrar, a saber, tres misses diàries dites per tres capellans: la primera, a l'aurora; la segona, *post prima* i la tercera en hora tèrcia, cantant la Salve Regina després de l'ofertori. Obligava els clergues a estar presents en totes les hores diürnes i nocturnes que resaven els monjos i a obeir el prior. Quan morira algun clergue o pensionat el

---

⁴¹ LP, V.5. AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 14. És un trasllat d'1 d'abril 1292 fet pel notari de Castelló Sancho de Montblanch amb el testimoni de Ramon Aguiló, notari de Castelló, i Domingo Abelart, justícia de Castelló. Jaume II atorgaria l'exempció del pagament de la peita sobre els béns de Xàtiva al beneficiat de la capellania el 23-11-1300 (Cfr. ACV, Liber Instrumentorum, f.141r-142r).

⁴² AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 6.

⁴³ AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 16. És el document 8 de Mateu Ibars. LP, V.4.

⁴⁴ AHN, Clericat, Carp. 3223, ns. 17 i 18. AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 2r-3r.

mateix rei o el prior nomenarien un substitut. Comprometia el prior a mantindre el servici de l'hospital de pobres i tenir cura dels malalts, com s'havia acostumat fer fins ara. Manà al prior Assensio i als seus successors jurar el compliment dels nous estatuts [Doc. 28.15]⁴⁵.

El 29 de juny de 1269, de València estant, Jaume I feia provisió d'atendre les despeses *pro vestitu* dels monjos de sant Vicent. Sis eren preveres, a 80 sous cadascú, Domingo d'Alguaira, Joan de Calaf, Guillem Tolsà, Guillem Aimerich, Bernat Mortesell i Berenguer d'en Masses, els dos diaques, a 60 sous cadascú, eren Guillem d'Apiaria i Joan Pere, els dos sotsdiaques, a 50 sous cadascú, eren Bonanad Mulet i Jaume Canzosa i l'escolà a 40 sous, Guillem Bernat. Les despeses serien ateses pel procurador Jaume de Roca en dos pagaments per meitats, a Pasqua i sant Miquel⁴⁶.

En 1290 Pere Ferrandis, senyor d'Íxer i procurador del rei Alfons III en el regne de València, per evitar el dany i destrucció del priorat de Sant Vicent per la gran pompa i multitud de porcioners, hagué de recordar a l'abat de Poblet i prior de Sant Vicent que calia atendre només en allò necessari als clergues i pensionistes nombrats pel reis Jaume, Pere i Alfons o la reina Constança, i no als nombrats per altres priors o persones, d'acord amb l'estatut de 1266. La pensió donada pels reis s'especifica com *dederint certas portiones eleemosinales aliquibus personis in domo et prioratu Sancti Vincentii* [Doc. 28.22]⁴⁷.

El 5 de gener de 1347 Bernat Català, prevere beneficiat a Sant Vicent a l'altar sota la invocació de l'Esperit Sant, fa cessió, donació i procura dels seus drets a Ramon Revert, prevere beneficiat a Sant Tomàs, segons acte notarial de Pere Banaça⁴⁸.

El 28 d'agost de 1355, de València estant, l'infant Pere, comte de Ribagorça i de Prades i lloctinent general del regne, fill de Jaume II i oncle de Pere IV, prohibeix l'ús del cementeri de sant Vicent com a femer i lloc de pastura del ramat, sota pena de 50 morabatins, i ordenant al majoral de Quart el seu tancament amb un portal abans de

---

⁴⁵ LP, R.11.

⁴⁶ AHN, Clericat, Carp. 3224, n. 4. És el document 9 de Mateu Ibars.

⁴⁷ LP, R.19.

⁴⁸ AHN, Clericat, Carp. 3225, n. 14. Testimoni de Pere de Soldevila, frare de Sant Vicent, i Guillem Baltras, beneficiat a Sant Vicent.

Tots Sants, atenent al caràcter sacre del lloc on restaren les despulles del màrtir i on es fa predicació⁴⁹.

L'1 de juny de 1375 fa testament Gràcia, vídua de Domingo Pérez, llaurador d'Uncastillo, nomenant marmessor al frare de Sant Vicent Jaume Roig, escollint sepultura al cementeri de Sant Vicent, encarregant 33 misses a l'altar de sant Amador a l'església de sant Agostí i deixant un llit complet (matalaf, travesser i un parell de llençols) a l'hospital de Sant Vicent, 9 florins d'or -que li deu na Botijana- als pobres, un cot vermell a Maria la Coixa, que està en casa de na Gaia, prop de l'església de Sant Salvador, una copa d'argent per a fer una custòdia i altra copa d'argent a frare Jaume Roig, de per sa vida i quan morirà al convent de Sant Vicent. Redactà les últimes voluntats el notari de València Ramon Galvany davant els testimonis del frare de Sant Vicent Ramon Sala, Bartomeu Libia, veí d'Alcúdia, i Domingo Martí, llaurador de València. El testament serà publicat dijous 2 de setembre 1378, segon dia després de la mort de Gràcia, al claustre de Sant Vicent, davant els testimonis dels frares Ramon Sala, Bernat Renoart i Jaume Arnau⁵⁰.

El 12 de setembre de 1388, de Saragossa estant, Joan I atorgà un privilegi a la vídua de Pere de Montsó, peller de València, i als seus marmessors testamentaris, Simó d'Alguaira, prevere, i Francesc Pérez, peller, per poder dotar, no obstant furs de València, dos aniversaris a l'església de Sant Vicent per l'ànima de Pere Montsó amb un censal de 40 sous de pensió carregat sobre béns de reialenc, segons l'acte del notari Galceran d'Ortigues⁵¹.

El 6 d'octubre de 1404 Francesc Montllor dotava el benifet del Cos de Nostre Senyor Jesucrist a l'església de Quart. Aquest prevere havia estat rector de Quart fins que el 28 de gener de 1385 Gregori XI, emetia una butlla a Avignon, nomenant-lo capellà de la cort pontifícia⁵². El 25 de setembre de 1454 altre rector de Quart, Pere Climent, físic, de Roma estant amb el cardenal de València rebia carta dels jurats de València⁵³.

---

⁴⁹ AHN, Clericat, Carp. 3226, n. 1.

⁵⁰ AHN, Clericat, Carp. 3226, n. 8.

⁵¹ AHN, Clericat, Carp. 3226, n. 12. Testimonis de l'infant Martí, duc de Montblanc, Garcia, bisbe de Saragossa, el noble Bernat de Pinós, Berenguer d'Oristany i Pere d'Artés, camarlenc.

⁵² Vegeu Olmos (1961). ACV, Pergamins n. 6.575 i 552, respectivament.

⁵³ Vegeu Rubio Vela (1999) Pàg. 345, carta 137.

El 26 de març de 1421 es reunien en la sala capitular del monestir de Poblet l'abat i prior de Sant Vicent Joan Martínez de Mengucho, el prior Guillem Queralt i 40 frares més, entre ells Jaume de Ponte, majoral d'Urgell, que havia estat majoral de Quart entre 1407 i 1414, i Miquel Roure, que seria majoral de Quart entre 1424 i 1433. Entre d'altres assumptes havien de debatre una sol·licitud de la confraria de Santa Maria de Betlem de València. Aquesta confraria havia engalanat i eixamplat, amb el permís de Jaume de Ponte, la capella de Santa Maria de Betlem, construïda i edificada pels majorals de Quart en l'església de Sant Vicent, on feien els seus actes de devoció, en dita capella i en altra construïda per la confraria, d'acord amb certs pactes i condicions, redactats en acte notarial el 20 de desembre de 1410 pel notari Andreu Estellers. La confraria, representada pel paraire Pere Barreda, Joan Adrià i l'escrivà Pere de Torres, demanava la cessió a perpetuïtat de l'ús de les capelles, *intra et iuxta portale maius*, per ampliar-les i fer-ne tota una, a costa seua, i poder celebrar en un espai major els oficis de difunts dels seus confreres, donat el seu nombre creixent. L'ampliació necessitava pendre un pati que tenia un arbre plantat:

possit ampliare dictas capellas et construendo addere dictis capellis totum patium quod est inter dictas capellas et formare parietem iuxta portale exterius dicti monasterii, quod recipit viam publicam, in quo spatio modo est una arbor plantata, et quod istud opus et structuram dicti confratres possint facere.

Demanaven també poder pintar a les parets senyals de la confraria i que ningú poguera pintar altres senyals o estendards ni fer altar, retaule ni oratori, gran o xiquet. Finalment volien construir un carner general al terra amb la seua làpida per a sepultura dels confreres. L'abat concedí el que suplicaven retenint-se Poblet, tant en allò espiritual com temporal, tot el senyoriu i administració de la capella, ofertes, subvencions, joies, donacions i tots altres drets, excepte lo no de servitud als confreres concedit, totes les quals coses fossen convertides en augments, obres, profits i altres coses necessàries a la capella, protestat i declarat que dits confreres no poguessen mai vendre, donar, permutar ni alienar els drets concedits a d'altres persones [Doc. 29.4].

El 26 de febrer de 1424 la reina Margarida, vídua del rei Martí l'Humà, ara monja en Valdonzella, donava a l'església de Sant Vicent una insigne relíquia, la mitat de l'os de la cuixa del sant màrtir, amb l'obligació de celebrar

tots anys una missa de l'Esperit Sant per l'ànima del rei Martí i per la seua. Va rebre la relíquia, ara conservada en el reraltar de la catedral de València, el majoral Miquel Roure [Doc. 29.13]⁵⁴.

La nòmina de beneficiats en Sant Vicent en 1445 era la següent: Mateu Portell (Sant Esperit, 13 ll.), Nicolau Miró (Simó i Judes, 15 ll.), Nicolau Beluga (Sant Francesc, 6 ll.), Bernat Ballester (Santa Agnès, 15 ll.), Manuel Cabanes (Santa Magdalena, 20 ll.), Ramon Andreu (Sant Esperit, 13 ll.), Jaume Serra (14 ll. 10 ss.) i Bernat Termens (Sant Bernat, 13 ll.)⁵⁵.

Des de Venècia, i a prec del rei Ferran II el Catòlic, el bisbat de Torcellana facilitarà el trasllat d'un dels cossos dels Sant Innocents de l'església monestir de Sant Adrià a Sant Vicent. El duc de Venècia garantirà l'autenticitat de la santa relíquia, en juliol de 1506 [Doc. 29.10].

De la persistència dels beneficis a l'església de Sant Vicent ens han quedat èpoques com ara la datada el 2 de gener de 1514 atorgada per Pere Gil, prevere beneficiat de la Seu de València, procurador de Lluís Lagària, beneficiat de l'església de Sant Vicent, a favor de Fernando de la Bastida, majoral de Quart, paga d'agost del benefici, 50 sous per celebrar misses dels terços i 10 lliures 10 sous en metàl·lic, segons acte del notari de València Vicent Ambrosi d'Artés⁵⁶.

Doncs els beneficis estaven dotats amb 13 lliures anuals; a canvi l'ofici era d'una missa, probablement setmanal (50 en un any), anomenada dels terços.

Jeroni Martí fou beneficiat de l'altar del Sant Esperit entre 1522 i 1541.

El 12 d'abril de 1524 Jeroni Martí, prevere beneficiat de l'església de Sant Vicent, altar sota la invocació de l'Esperit Sant, atorgava època de 23 lliures i 15 sous a favor de Domingo de la Porta, abat de Poblet, per mans d'Antoni Calaf, monjo de Poblet i majoral de Quart, per pagues vençudes i per la paga única d'agost (10 lliures i 10 sous) del benefici, 2 lliures i 10 sous per celebrar misses i la resta en metàl·lic, segons acte del notari de València Miquel Martí⁵⁷. El mateix beneficiat atorgava èpoques de 13 lliures a Fernando de la Bastida, majoral de Quart, el 3 de setembre de

---

⁵⁴ Cfr. AHN, Clericat, Carp. 3227, n. 16. LP, R.44 datat 28 de febrer.

⁵⁵ Vegeu ACA, Mestre Racional, Reg. 1916, ff. 65v-66r.

⁵⁶ AHN, Clericat, Carp. 3228, n. 18. Testimonis de Llorenç Sobirats, llaurador, i Cosme Capell, notari, veïns de València.

⁵⁷ AHN, Clericat, Carp. 3229, n. 5. Testimonis de Jeroni Millan, escuder, i Onofre Benavent, escrivà, habitants de València.

1527, acte de Vicent Ambrosi d'Artés⁵⁸, el 29 de novembre de 1530⁵⁹, el 30 de gener de 1532⁶⁰, el 12 d'octubre de 1532⁶¹, el 6 d'octubre de 1533⁶², el 10 d'octubre de 1534⁶³ i el 13 d'octubre de 1535⁶⁴, actes d'Antoni Franch. El nou majoral Miquel Torres li pagava les 13 lliures en la taula notarial de Franch el 10 de novembre de 1536⁶⁵, el 17 de novembre de 1537⁶⁶, el 15 de novembre de 1538⁶⁷ i el 30 d'octubre de 1539⁶⁸. El 3 de desembre de 1541 cobrarà el seu procurador el ciutadà Francesc Martínez⁶⁹.

Baltasar de Blanes fou beneficiat de l'altar del Sant Esperit entre 1525 i 1535.

El notari d'Artés redactava el 20 de setembre de 1527 àpoca de 16 lliures i 7 sous atorgada per Vidal Castellà, Donís de Blanes i Gaspar de Blanes, donzells, arrendadors, segons acte notarial davant Miquel Beneyto a 10 d'agost 1524, del benefici del seu germà Baltasar de Blanes, altar sota la invocació de l'Esperit Sant a l'església de Sant Vicent, a favor de l'abat de Poblet, per mans de Fernando de la Bastida, majoral de Quart, 5 lliures, 7 sous i 9 diners per la paga vençuda de 1525 i 10 lliures 10 sous per la paga única d'agost del benefici, per celebrar misses dels terços. El 15 de gener de 1528 Baltasar de Blanes atorgava altra àpoca de 13 lliures al majoral per la paga única d'agost del benefici. El 3 de setembre de 1529 eren testimonis d'altra àpoca semblant Manuel Exarch, cavaller, i Onofre Ferrer, mercader, veïns de València⁷⁰. En la notaria d'Antoni Franch atorgà Baltasar de Blanes èpoques de 13

---

⁵⁸ AHN, Clericat, Carp. 3229, n. 6. Testimonis del cavaller Pere Ramon de Montoliu i el llaurador Ramon Joan.

⁵⁹ AHN, Clericat, Carp. 3229, n. 12. Testimonis del ciutadà Pere Sobirats i el blanquer Joan Ferret.

⁶⁰ AHN, Clericat, Carp. 3229, n. 15. Testimonis del ciutadà Joan Vallseguer i l'escrivà Gabriel Àvila.

⁶¹ AHN, Clericat, Carp. 3229, n. 17. Testimonis del llaurador de Burjassot Jaume Munyoç i el notari de València Lluís Trullenç.

⁶² AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 3. Testimonis del ciutadà Pere Sobirat i l'escrivà Baltasar Barbero.

⁶³ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 4. Testimonis del prevere Bernat Alpícat i l'escrivà Vicent Sanç.

⁶⁴ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 7. Testimonis del prevere Bartomeu Pinades i del donzell Eximén Pérez de Fachs.

⁶⁵ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 9. Testimonis del notari Lluís Trullenç i el pare Pere Ortí.

⁶⁶ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 18. Testimonis del notari Miquel Beneyto i Melcior Bort.

⁶⁷ AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 3. Testimonis del notari Joan Vila i l'escrivà Pere Joan d'Artés.

⁶⁸ AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 9. Testimonis de l'escrivà Francesc Algueria i el notari Gabriel Àvila.

⁶⁹ AHN, Clericat, Carp. 3232, n. 4. Testimonis del sastre Pere Muntaner i l'obrer de vila Salvador Llopis.

⁷⁰ AHN, Clericat, Carp. 3229, ns. 7, 8 i 9. Testimonis d'Onofre Ferrer, mercader, i Antoni Colom, corredor, de València. Testimonis dels escrivans de València Lluís Blasco i Francesc Joan Ponç.

lliures el 31 d'agost de 1532⁷¹, el 9 de setembre de 1533⁷², el 22 de desembre de 1534⁷³ i el 14 d'octubre de 1535⁷⁴.

Joan Garcia fou beneficiat de l'altar de Sant Bernat entre 1529 i 1544.

El notari d'Artés redactava l'11 de setembre de 1529 època de 13 lliures atorgada per Lluís Àlvarez de Peralta, mercader, veí de València, procurador de Joan Garcia, clergue, beneficiat a l'església de Sant Vicent, altar sota la invocació de sant Bernat, a favor de l'abat del monestir de Poblet, per mans de Fernando de la Bastida, per la paga d'agost⁷⁵. En la notaria d'Antoni Franch es redactaren altres èpoques semblants datades el 27 de febrer de 1531⁷⁶, el 7 d'octubre de 1532⁷⁷, el 2 d'octubre de 1533⁷⁸ i el 5 de novembre de 1535⁷⁹. En la mateixa notaria és el nou majoral de Quart Miquel Torres qui pagava 13 lliures: el 13 d'octubre de 1536⁸⁰, el 19 de desembre de 1537⁸¹ i el 19 de desembre de 1538⁸². Des de 1539 el nou procurador de Joan Garcia serà el prevere Pasqual Ivanyes, beneficiat en Santa Caterina, qui atorgarà les apoques de 13 lliures al majoral Miquel Torres en la taula notarial de Franch: el 26 d'octubre de 1539⁸³, el 6 de novembre de 1540⁸⁴, el 7 de novembre de 1541⁸⁵, el 16 de novembre de 1542⁸⁶, el 5 de novembre de 1543⁸⁷ i el 19 de novembre de 1544⁸⁸.

Tomàs Benet Martí fou beneficiat de l'altar del Sant Esperit entre 1536 i 1546.

El 14 de desembre de 1536 Miquel Martí, mercader, ciutadà de València, procurador de Tomàs Benet Martí, clergue beneficiat de l'església de Sant Vicent, altar

---

⁷¹ AHN, Clericat, Carp. 3229, n. 16. Testimonis del velluter Pere Esquerrà i de l'escuder Didac de la Invicta.

⁷² AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 2. Testimonis del mercader Gaspar Escolano i del ciutadà Joan Vallseguer.

⁷³ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 6. Testimonis del notari Joan Plenes i de l'escrivà Gabriel Àvila.

⁷⁴ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 8. Testimonis del prevere Osmas Blasco, vicari de Sant Andreu, i de l'escuder Josué Ferrer.

⁷⁵ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 28.

⁷⁶ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 27.

⁷⁷ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 25.

⁷⁸ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 23.

⁷⁹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 24.

⁸⁰ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 26.

⁸¹ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 19. Testimonis del ciutadà Joan Pellicer i el pare Bernat Pérez Navarro.

⁸² AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 4. Testimonis dels notaris Joan Martí d'Urbino i Dionís Franch.

⁸³ AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 8. Testimonis de l'escrivà Pere Joan d'Artés i l'escuder Pere Sendijas.

⁸⁴ AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 12. Testimonis del notari Gabriel Àvila i del mercader Pau Vila.

⁸⁵ AHN, Clericat, Carp. 3232, n. 2. Testimonis del prevere beneficiat de la Seu Gaspar Mançano i l'escrivà Francesc Algueria.

⁸⁶ AHN, Clericat, Carp. 3232, n. 9. Testimonis dels escuders Pere de Delaç i Lluís de Sayes.

⁸⁷ AHN, Clericat, Carp. 3232, n. 13. Testimonis de l'obrer de vila Salvador Llopis i de l'escrivà Miquel Sòria.

⁸⁸ AHN, Clericat, Carp. 3232, n. 19. Testimonis del ciutadà Antoni Bosch i el notari Donís Antic.

sota la invocació de l'Esperit Sant, atorgava època de 13 lliures a favor de l'abat de Poblet, per mans de Miquel Torres, majoral de Quart, per la paga única d'agost de 13 lliures del benefici, 50 sous per a misses i celebracions, la resta en metàl·lic, segons acte del notari de València Antoni Franch⁸⁹. Època del mateix notari, cobrador i pagador el 25 d'octubre de 1537⁹⁰. Des de 1540 el procurador serà el prevere beneficiat de la Seu Fernando Martínez qui atorgarà èpoques de 13 lliures: el 18 de desembre la vençuda de 1538⁹¹ i la de l'any corrent 1540⁹², el 2 de desembre de 1541⁹³ i el 5 de març de 1545⁹⁴. La paga vençuda de 1539 la donarà el mateix beneficiat el 23 de desembre de 1542⁹⁵. Les pagues de 1545 i 1546 es conserven a l'Arxiu del Monestir de Poblet⁹⁶.

L'abat de Poblet i prior de Sant Vicent Fernando de Lerín, en nom de rector i administrador de la capella de la confraria de Santa Maria de Betlem, edificada en l'església de Sant Vicent, farà una ordenació per tallar alguns abusos en el culte de dita capella. Certs costums s'havien perdut, deixant de cantar les hores en festes de Santa Maria o de rebre les oblacions dels fidels en mans del sagristà de Sant Vicent. Imposarà multes de dos sous, destinades a ornamentació i il·luminació de la capella, a d'aquells confreres que assistiran als oficis en dies no convinguts. Demanarà la caritat acostumada si oficiaran missa en la casa de la confraria al carrer del Fumeral podent-ho fer a la capella del monestir. Hauran de convocar al majoral de Quart o president de Sant Vicent si volen tenir capítol o consell de la confraria. Finalment ordenà fer inventari de les joies, ornaments i vestits que tenen del monestir en usdefruit [Doc. 29.4.B]. Des de Poblet es feia notar el control que la proximitat havia relaxat un 16 de novembre de 1538.

---

⁸⁹ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 10. Testimonis del notari Gabriel Àvila i del sastre Bartomeu Fortea, veïns de València.

⁹⁰ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 17. Testimonis del ciutadà Joan Palmer i el paraire Bernat Pérez Navarro.

⁹¹ AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 15. Testimonis dels escuders Pere d'Anglès i Joan de Santfeliu.

⁹² AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 13.

⁹³ AHN, Clericat, Carp. 3232, n. 3. Testimonis de l'escrivà Esteve Alchorcon i el batle general de València Pere Gasull.

⁹⁴ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 2. Testimonis del prevere beneficiat de la Seu Pere Mestre i l'escrivà Jaume Vayo.

⁹⁵ AHN, Clericat, Carp. 3232, n. 11. Testimonis de l'escrivà Francesc Algueria i el llaurador de Bonrepòs Pere Sorní.

⁹⁶ Vegeu el catàleg de pergamins de Torné i Cubells (2007), n. 270 (en 2-10-1545) i n.283 (13-10-1546).

En 1545 el majoral de Quart fra Miquel Torres presentarà al reverent Andreu Navarro de Villaferiche, diòcesi de Saragossa, el benefici de Sant Bernat, refundat per l'abat Fernando de Lerín en Sant Vicent [Doc. 29.16].

Jaume Martí fou beneficiat de l'altar de Sant Bernat entre 1546 i 1569.

El 10 de desembre de 1546 i el 16 de setembre de 1547 dit prevere atorgà èpoques de 13 lliures, en nom de beneficiat de l'església de Sant Vicent, altar sota la invocació de Sant Bernat, a favor de l'abat de Poblet, per mans de Gabriel Pere, majoral de Quart, per la paga única d'agost de 13 lliures del benefici, 50 sous per forniment i misses del benefici, la resta en metàl·lic, actes del notari Antoni Franch⁹⁷. El 15 de setembre de 1548 els testimonis seran l'escrivà Pere Martínez i l'estudiant Jaume Gallego⁹⁸. El 20 de novembre de 1556 firmarà en la notaria de Francesc Algueria davant els testimonis del notari Onofre Ros i l'escuder Pere Favares⁹⁹. El 21 de novembre de 1561 l'època serà de 10 lliures i 10 sous i els testimonis els preveres Dionís de Ferreres i Cristòfol Ivanyes¹⁰⁰. El 24 de setembre de 1569 atorgava època al majoral de Quart¹⁰¹.

L'11 de desembre de 1547 es firmaren capítols entre el majoral de Quart i la confraria de Sant Vicent Màrtir de València, signats per Gabriel Pere, majoral, Pau Giberch, president, i els monjos Pere Bernat, Pere Cabaces i Antoni Vilanova, d'una banda, i els confreres Domingo Peres, Antoni Aragonès, Aparici Llopis, Andrea di Luca, Domingo Salmes, Francesc Genovart, Domingo Serra i Guillem Sarça, de part altra, segons actes dels notaris de València Guillem Andreu i Pere Guter¹⁰².

El 24 de novembre de 1554 l'arquebisbe Tomàs de Vilanova autoritzava als titulars una permuta del benefici fundat en la capella i altar sota invocació del Sant Espirit, a Sant Vicent, i un benefici en l'altar de Sant Miquel de l'església de Sant Llorenç. El frare majoral de Quart Gabriel Pere donava el seu consentiment a Didac de Lerín, prevere de Conca, beneficiat en dit altar i capella

---

⁹⁷ La de 1546 al catàleg de pergamins de Torné i Cubells (2007), n. 284. La de 1547 en AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 5. Testimonis del notari Francesc Algueria i de l'escrivà Miquel Sòria.

⁹⁸ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 8.

⁹⁹ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 13.

¹⁰⁰ AHN, Clericat, Carp. 3234, n. 1.

¹⁰¹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 19.

¹⁰² AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 6. Testimonis del llaurador Joan Camarelles i del sastre Martí Rodas, habitants de València.

i representat pel notari Francesc Algueria, a permutar el benefici amb Mateu Ballester, prevere de Tarragona, beneficiat en l'altar de Sant Miquel [Doc 29.7].

Melcior Draper era beneficiat de l'altar del Sant Esperit en 1558.

El 26 de febrer de 1558 el notari Lluch Joan de Montoro redactà àpoca de 13 lliures atorgada per Melcior Draper, prevere beneficiat de l'església de Sant Vicent, altar sota la invocació de l'Esperit Sant, a favor de l'abat de Poblet, per mans de Gabriel Pere, majoral de Quart, per la paga única d'agost de 13 lliures del benefici, 50 sous per forniment del benefici, la resta en metàl·lic¹⁰³.

En 1562 el patronat del benefici de l'altar de l'Esperit Sant estava en mans de l'arquebisbat. Així el 8 de gener Joan Segrià, bisbe de València, procurador de l'arquebisbe Francesc de Navarra, atorga a Cosme Gumbau, prevere de Tortosa, el benefici de l'altar de l'Esperit Sant a l'església de sant Vicent, vacant per mort de Lluís Alfonso, fundat per Salvador Gorges, escuder de València, segons acte del notari de València Joan Alemany¹⁰⁴.

L'1 de desembre de 1573 l'abat Joan Guimerà nomenava procuradors Gabriel Comes, majoral de Quart, i Onofre Dassió, monjo de Poblet i resident a Sant Vicent, en la presentació del prevere Francesc Vidal en el benefici de Santa Magdalena a l'església de Sant Vicent, segons acte del notari Onofre Banquer¹⁰⁵.

El 11 de desembre de 1582 el notari Miquel Joan Ivorra redactava acte de la col·lació del benefici del Sant Esperit a favor de Jeroni Guimerà, clergue de València, presentat per Agustí Frexa, canonge de la seu de Tarragona i procurador de l'arquebisbe Joan de Ribera, a Miquel Naves, síndic i procurador de l'abat de Poblet¹⁰⁶.

El 2 de setembre de 1586 el mateix Agustí Frexa feia presentació del benefici del Sant Esperit a favor de Joan Gabriel Valentí, clergue de València, a Francesc Ferrer, majoral de Quart, segons acte del notari Miquel Joan Ivorra¹⁰⁷.

El 6 de març de 1615 el majoral Bernat Generés redactava un memorial dirigit al Governador de València, sol·licitant que ordene a la confraria de Nostra Senyora de la Cerca, de la parròquia de Russafa, torne la imatge d'aquesta Verge al convent, on

---

¹⁰³ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 17. Testimonis del ciutadà Francesc Agostí i del llaurador Pere Martí.

¹⁰⁴ AHN, Clericat, Carp. 3234, n. 2.

¹⁰⁵ AHN, Clericat, Carp. 3234, n. 9. Testimonis de Pere Vilamar, de Vimbodi, i Antoni Fabregues, de Velusell.

¹⁰⁶ AHN, Clericat, Carp. 3234, n. 12.

¹⁰⁷ AHN, Clericat, Carp. 3234, n. 13.

estava des que Jaime I la deposità allí junt amb el seu estandard, segons la tradició. El governador Antoni Garcia firmava un decret urgint la devolució¹⁰⁸.

El 2 de gener de 1621, estant en la basílica de Santa Maria la Major, el papa Pau V redactà un breu concedint per 3 anys la condició d'altar privilegiat al de Sant Bernat de l'església de Sant Vicent, és a dir, amb concessió d'indulgències de penes de purgatori a qui celebre misses de difunt, aniversari, huitada i segones fires¹⁰⁹.

El 22 de desembre de 1622, des de Sant Pere de Roma, papa Gregori XV emet un breu concedint indulgència plenària a perpetuïtat a qui confesse i combregue a qualsevol església o monestir de l'orde del Cister dels regnes i terres de la Corona d'Aragó el dia de Sant Bernat, des de la primera vespra fins a la posta del sol¹¹⁰.

El 2 de gener de 1638, de Madrit estant, Lorenzo Campegio, nunci de papa Urbà VIII, col·lector general de la Cambra Apostòlica, atorga a favor de Baltasar Sans de la Llosa, clergue de València, el benefici vacant per mort de Cosme Cantos a l'altar de Santa Maria Magdalena de l'església de Sant Vicent, dotant-lo amb 24 ducats¹¹¹.

El 4 de juny de 1651 el prior Josep Sans autoritzava una permuta de benefici a Baltasar Bonet, que tenia el de Sant Bernat¹¹². El 12 de juny de 1651 prenia possessió del benefici de Sant Bernat el prevere Joan Baptiste Palau¹¹³. En 1654 era beneficiat en l'altar de l'Esperit Sant Jaume Bru, prevere canonge de la Seu de Xàtiva, que pretenia cobrar la pensió dels anys que havia estat embargada la renda del Priorat¹¹⁴. El 3 de setembre de 1655 era beneficiat en l'altar de sant Bernat Jaume Joan Navarro¹¹⁵.

El 7 d'abril de 1652 es firmaren les capitulacions entre Cristòfol Escolano i Francisco Ruvio, obrers de vila, i el prior Josep Sans per a derrocar l'església del convent en sis mesos, per tres pagues de 150 lliures cada una, acusant dos rebuts de 150 lliures¹¹⁶. El 10 de juliol de 1652 atorgaven altra època de 50 lliures pel mateix concepte¹¹⁷. El 2 de març de 1657 se sentenciava a Cristòfol Escolano, obrer de vila,

---

¹⁰⁸ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 876, n. 118.

¹⁰⁹ AHN, Clericat, Carp. 3236, n. 1.

¹¹⁰ AHN, Clericat, Carp. 3236, n. 4.

¹¹¹ AHN, Clericat, Carp. 3236, n. 9.

¹¹² ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 148.

¹¹³ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 150. Dos èpoques atorgades per Palau en ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, ns. 20 i 21.

¹¹⁴ ARV, Clericat, llig. 330, caixa 880, n. 23.

¹¹⁵ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 22.

¹¹⁶ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 178.

¹¹⁷ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 105.

pagar-li 1.450 lliures per l'obra de l'església de Sant Vicent, des dels fonaments fins la cornisa. El constructor demanava 4.500 lliures però el síndic de Poblet argumentava valer menys de la mitat¹¹⁸.

Les últimes notícies sobre l'església, arxivades a Poblet, tenen com a protagonista l'edifici i la confraria de Betlem. El 10 de desembre de 1701 se signaran els capítols sobre la fàbrica de la capella nova de dita confraria, entre Baltasar Sayol, majoral de Quart i president de Sant Vicent Màrtir *vulgo* de la Roqueta, procurador de l'abat de Poblet Josef Tresánchez, almoner major del regne d'Aragó i prior de Sant Vicent, i Tomàs Anoy, clavari de la confraria de la Verge Maria de Betlem i els tres Reis d'Orient, Francesc Cucarella, Tomàs Cavaller, Josef Grimatos, Joan Llorenç i Fèlix Patrici Oller, elets pels confreres. En el preàmbul es mencionen l'estat ruïnós de la vella capella i la nova església edificada pel reial convent. El mudar l'altar i retaules afavoriria l'enderroc de l'església vella, permetent l'ampliació del claustre que s'estava fabricant en el pati del convent. La confraria demanava a la part de l'epístola, junt al creuer de la nova església, un espai per a alçar una capella de 45 palms de llargària i 23 palms d'amplària, obrint porta en la paret, per gaudir d'entrada pròpia. Els materials i les despeses de trasllat dels altars serien a costa del majoral i la mà d'obra a càrrec de la confraria. També demanaven lloc preferent per a seure en el dau del presbiteri i es concordava el trasllat dels ossos de les sepultures velles a la nova així com l'ús d'un aposent i de la sagristia erigida en el costat de l'epístola, junt a la nova capella. Al claustre nou disposarien d'una estància de 20 palms en quadro i 20 palms d'altitud amb finestra, reixa i porta, per a retiro dels confreres [Doc. 29.23]¹¹⁹.

El 30 de juliol de 1702 Tomàs Anoy, clavari de la confraria, Manuel Hernández, soci del clavari, i Baptiste Garro i Inyigues, escrivà de la confraria, ajustaran amb Baltasar Sayol, majoral de Quart, els detalls de la construcció concordant 18 punts redactats en castellà, mencionant un document on es dibuixava la planta i perfil de la nova capella. El cost pressupostat era de 375 lliures i el termini d'un any, estant acabada per tot el mes de juliol de 1703. Es pagarien 100 lliures en començar l'obra, 50 lliures en cobrir la capella i les 200 restants a l'any i dos anys d'acabada. Els mestres d'obra haurien de pagar 25

¹¹⁸ LP, L.60. Procés en ARV, Clericat, llig. 330, caixa 881, n. 3.

¹¹⁹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 876, n. 49.

lliures per la documentació del projecte. El majoral elegiria el constructor però si no lliurava l'obra en el termini acordat la confraria podria acabar-la a costes del majoral [Doc. 29.22]¹²⁰.

El 17 d'abril de 1704 la confraria mantenia un pleit amb el Priorat, per certes festivitats que aquest pretenia que pagara la confraria¹²¹.

El 28 d'agost de 1716 papa Climent XI emetia una butla posant en possessió del benefici de Sant Bernat, fundat en l'església de Sant Vicent Màrtir, a Vicent Hernández, clergue¹²².

El 6 d'agost de 1724 es redactava una memòria d'allò que s'ha mirat en els llibres de col·lacions, registres, processos, índexs, etc. per trobar els beneficis fundats en el Priorat, dels quals és patró l'abat de Poblet i el majoral del priorat, i sota quina advocació estan¹²³.

El 19 de febrer de 1725, de Madrit estant, Alexandre Aldobrandino, nunci de papa Benet XIII, col·lector general de la Cambra Apostòlica, atorgà a favor de Josep Vicent Albuixec, clergue de València, el benefici vacant per mort de Joan Baptiste Vanacloig a l'altar de l'Esperit Sant de l'església de Sant Vicent¹²⁴.

En 1765 mosén Agustín Avinent era beneficiat a l'altar de l'Esperit Sant i el prevere Ignasi Esplugues era beneficiat en el benefici de Santa Magdalena, tots dos a l'església de Sant Vicent¹²⁵.

L'abat Josep Baldrich (1764-1768) tractà de posar remei a la situació disciplinària relaxada del priorat de Sant Vicent. Nomenà prior fra Pere Serasols, qui demanà d'atorgar noves ordinacions per a la regular observança dels huit monjos, cinc donats i els dos monjos preveres que exercien de vicaris d'Aldaia i Quart¹²⁶. Segons Toda (1926) el 4 d'octubre de 1764 promulgava unes ordinacions que intentaven regular la vida comunitària de la casa: resar al cor cada dia els oficis canònics amb pausa, gravetat i devoció, celebrar missa cada dia, reunir-se en conferència de teologia moral dues vegades a la setmana, no sortir de la casa sens llicència i mai de matí, no tenir conversa

---

¹²⁰ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 876, ns. 48 i 50. Capítols i auto d'obligació de la confraria per 350 lliures.

¹²¹ ARV, Clericat, llig. 330, caixa 880, n. 5.

¹²² ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 169.

¹²³ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 162.

¹²⁴ AHN, Clericat, Carp. 3236, n. 9.

¹²⁵ ARV, Batlia, lletra A, exp. n. 831 i 1239, respectivament.

¹²⁶ Altisent (1974) Pàg. 554.

al portal o carrer de Sant Vicent baix pretexte de pendre el sol o la fresca, es prohibeix anar a les corregudes de bous, comèdies públiques i passar la nit fora del priorat, deuran vestir i calçar amb decència, roba interior blanca, res de seda, argent ni or, ni talons de fusta en la sabata, a casa vestiran túnica i escapulari, mai en mànigues de camisa, no entraran en casa seglar de mala fama ni jugaran jocs prohibits, aniran tots a refetor a menjar i beure i no s'abonarà en diners el preu de la ració, els sobrants de taula aniran a la sopa setmanal dels pobres. Fixava igualment les funcions del sagristà, dispenser, president major i vicaris de Quart i Aldaia.

3. L'ADQUISICIÓ DEL TERRITORI I DEL DOMINI.

Diversos documents del calaix 28 ens proporcionem la informació de com Sant Vicent adquirí progressivament el seu domini territorial. El protagonista principal és el rei conqueridor Jaume I. El 26 de juliol de 1238, tenint a la vista probablement l'església de Sant Vicent, extramurs de la ciutat, i des de la fèrtil horta al sud del Guadalaviar, sitiada València, donà les cases de Muhammad Aben Vital i 4 jovades de regadiu en Mislata al monestir de Poblet [Doc. 28.1]¹²⁷.

Estant al siti de Xàtiva el 7 de gener de 1244 s'encomana a Déu, la Verge Maria i a Sant Vicent i, en remei de la seua ànima i dels seus parents, fa donació a l'hospital de Sant Vicent i al seu prior del castell i lloc de Quart, l'alqueria de Ladaia i el delme de les rendes de l'albufera, inclosa la seua sal [Doc. 28.6]¹²⁸. Nou mesos després, de València estant, el 12 de setembre lliurà a l'hospital el castell i vila de Castelló de Borriana, amb tot el seu domini sens reservar-se cap cosa [Doc. 28.7]¹²⁹.

El 25 de juny de 1259, de Manresa estant, Jaume I atorgà un privilegi a Berenguer de Prades, prior de Sant Vicent, donant-li plens poder sobre Castelló de

---

¹²⁷ LP, R.1.

¹²⁸ LP, R.4. LP, Q.2. ACA, Reial, Reg. 5, f. 287 (Repartiment). ACA, Reial, Reg. 203, ff. 147-148. AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 1r-1v. AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 7. En AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 8 es fa també donació del quint del peix de l'albufera.

¹²⁹ LP, R.5. AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 1v-2r. AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 9 és un trasllat de 22 de febrer 1267 fet pel notari Ramon Maçana. També AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 10 és altre trasllat fet pel notari Arnau Astruch en 31 de desembre 1284.

Borriana per soguejar les heretats i possessions i establir allò que millor convinga al monestir¹³⁰.

A Lleida, el 15 de juny de 1268, Jaume I donava a la casa i hospital de Sant Vicent, representada per Jaume de Roca, notari degà de València i procurador de la casa i hospital, el dret feudatari sobre el castell de Montornés, que Pere Eximén, fill d'Eximén Pere d'Arenós, tenia en feu [Doc. 28.16.A]¹³¹. El 10 de novembre Jaume I confirmava la donació del poble i terme de Tornesa que Eximén Pere havia fet al seu fill Pere Eximén [Doc. 28.16.C]. Conscient el rei de la prestació d'homenatge dels senyors del castell al seu fill, demanà a l'infant Pere que confirmara la donació. Jaume de Roca és identificat com a sagristà de Lleida i procurador de l'hospital de Sant Vicent. A Barcelona el 5 de març de 1269 l'infant exonerava Pere Eximén de l'homenatge i fidelitat prestats a d'ell [Doc. 28.16.B]¹³². Mentrestant el procurador topetava amb la ferma determinació de Pere Eximén qui al·legava haver-se transferit el feu a menor senyor, del rei a l'hospital de Sant de Vicent, i es negava a retre homenatge a Jaume de Roca. Aquest hagué de recórrer al rei qui pronuncià sentència en Cervera el 8 de novembre de 1268 [Doc. 28.16.D]¹³³. Finalment Jaume Ça Roca, sagristà de Lleida, degà de València i notari reial, procurador de la casa i hospital de Sant Vicent de València, lliurà la vila i castell de Montornés en feu segons usos de Barcelona a Pere Eximén, qui jurà fidelitat al nou senyor, a Lleida el 9 de novembre, segons acte notarial de Bernat de Tàrrega [Doc. 28.16.E]¹³⁴.

Poc abans de morir, a Xàtiva el 13 de juny de 1276, mentre guerrejava contra Al Azraq a les comarques centrals i muntanyenques, Jaume I, volent guanyar-se la glòria del paradís i arrodonir set obres de misericòrdia, remembrava l'edificació, construcció i dotació feta per ell del monestir i hospital de Sant Vicent de València i donava del seu patrimoni de reialenc a Pere de Rey, prior de Sant Vicent, el castell i vila d'Almonezar, la torre i alqueria de Suyllana,

---

¹³⁰ AHN, Clericat, Carp. 3236, n. 19. És el document 3 publicat per Mateu Ibars.

¹³¹ AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 30r-30v.

¹³² AHN, Clericat, Carp. 3224, n. 3.

¹³³ AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 30v-31r.

¹³⁴ AHN, Clericat, Carp. 3224, n. 2. AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 26r-26v.

que havia canviat d'Eximén d'Urrea, ja mort, i la torre i alqueria de Binazeron, abans pertanyent a Pere Énec, ja mort [Doc. 28.17]¹³⁵.

Totes les donacions són precises enumerant els fruits, els tributs i el domini jurisdiccional. Quart i Aldaia es donen

*cum hominibus et mulieribus, **christianis et sarracenis**, pratis, pascuis, erbis, aquis, lignis, **furnis, molendinis**, cum monedaticis, caenis, albergis, trobis, quaestiis, servitiis, bovaticis, cum domino et jure introitibus, exitibus, affrontationibus, terminis et suis pertinentiis universis, a celo in abissum, sine omni retentione nostra et nostrorum.*

Castelló és donat

*cum introitibus, exitibus, affrontationibus, terminis, pratis, pascuis, herbis, aquis, lignis, furnis, molendinis factis et faciendis, montibus et planis hermis et populatis, et cum alqueriis de dictum castrum et villam pertinentibus cum hominibus et mulieribus **christianis, judeis et sarracenis**, habitantibus et habitaturis, cum exercitibus, cavaleatis et eorum redemptionibus, cum questiis, peitis, cenis, servitiis, tributis, censibus, viaticis cum trobis et cum omni dominio et pleno jure nostro, et cum omnibus aliis pertinentiis, a celo in abissum sine omni retentione nostra et nostrorum.*

Almonacid, Sollana i Benisanó es donen

*cum terris scilicet et terminis, ac tenentiis ipsius castrum et dictarum turrium et alqueriarum exemis et populatis, et cum montibus et planis ac etiam **almarginallis**, et cum omnibus hominibus et mulieribus ibi habitantibus et habitaturis, et cum **furnis et molendinis**, aquis et **aquaeductibus**, pratis, herbis et pascuis atque lignis, et cum redditibus, exitibus et proventibus, herbario et monedatico, çenis et questiis sive peytis, et exercitibus ac cavalcatis, et redemptionibus eorumdem et omni regalibus exactionibus et demandis, et cum **bizanciis, sofris et almagranis**, justitiis ab colonis aliisque universis et singulis, ... et cum omni dominio et plena jurisdictione ac juribus omnibus quae in hominibus dicti castrum et vallis ac dictarum turrium seu alqueriarum habemus.*

A Castelló hi havia una comunitat jueva, mentre que a Almonacid, Sollana i Benisanó es fa menció explícita de càrregues típicament sarraïnes, com el besant, la sofrà i l'almagram.

---

¹³⁵ LP, R.12. Parreu escriu que no li consta la presa de possessió d'Almonacid, Sollana i Benisanó. AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 3r-4r.

En morir Jaume I el monestir era senyor en el regne de València, de nord a sud, de la Pobla Tornesa (La Plana Alta), Castelló (La Plana Baixa), Almonacid (Alt Palància), Benisanó (Camp de Túria), Quart i Aldaia (L'Horta), Sollana (La Ribera Baixa) i el delme de l'Albufera de València.

En les corts de Montsó de 1289 el rei Alfons III havia acordat amb els cavallers d'Aragó i Catalunya anul·lar totes les alienacions de béns de reialenc fetes després de la mort del seu pare Pere III. Conscient d'aquesta circumstància el seu germà el rei Jaume II confirmava, en Barcelona el 2 de juny de 1293, al monestir de Poblet el ple domini i senyoriu del priorat de Sant Vicent, els castells i les viles de Castelló i Quart i la senyoria del castell de Montornés. El rei fa explícita la competència cedida a l'abat sobre el nomenament de prior, rectors, administradors, porcioners i beneficiats. També entrega el dret de patronat que posseïa per raó de l'edificació i construcció de la casa-hospital i lloc de Sant Vicent, senyalant que el rei fundador havia pres l'hàbit cistercenc en els seus darrers dies i era sepultat al monestir. Per garantir tot açò assignava tots els seus béns i en concret la vila de Bell-lloch i el caldari de Lleida. Atorga el mer imperi de totes les possessions a l'abat segons fur de València [Doc. 28.23.A]¹³⁶.

Els deutes de Poblet faran que Jaume II recupere per a la corona Castelló i el castell de Montornés el 3 de gener de 1294 [Doc. 28.24.A]¹³⁷. El pagament del preu de compra, fixat en 290.000 sous barcelonesos, es farà de comptat 160.000 sous i els 130.000 sous restants generaran una renda anual perpetua de 6.500 sous valencians que cobrarà Sant Vicent, obligant-se a mantenir els serveis hospitalaris [Doc. 28.25]¹³⁸.

Ben aviat la resta de territoris, excepte Quart i Aldaia, passarà a d'altres mans acabant Almonacid en el ducat de Sogorb, Sollana en mans del comte d'Íxer i Benisanó en les del governador Cavanilles, ja en el segle XV.

---

¹³⁶ LP, R.20.

¹³⁷ LP, V.9.

¹³⁸ LP, V.10.

4. INTERVENCIONS REIALS I EXCEPCIONS FORALS.

La legislació foral valenciana obstaculitzava l'adquisició de béns immobles i censals per part de les institucions eclesiàstiques, ja que establia que les propietats s'havien de vendre en el termini d'un any, però aquesta disposició es podia obviar mitjançant un privilegi d'amortització, de vegades concedit gratuïtament pel monarca, d'altres mitjançant el pagament de cinc sous per lliura del valor del bé amortitzat, als quals havia de sumar un sou per lliura de dret de segell.

El 10 d'abril de 1242 el rei concedia a Poblet un privilegi per a que ninguna cosa del monestir siga penyorada¹³⁹.

El 8 de juliol de 1258 el rei nomenava prior de Sant Vicent a Berenguer de Prades i li donava potestat per poder manllevar diners a préstec per a l'obra de la casa de Sant Vicent¹⁴⁰.

El 18 d'agost de 1260, de Lleida estant, el rei Jaume I concedí a Berenguer de Prades, prior de Sant Vicent, facultat de comprar i rebre propietats per valor inferior a 2.000 morabatins i de posseir-los perpètuament com a heretats franques i lliures no obligades a peita, quèstia, cena ni altre servei, no obstant el fur

quod possessiones aliqua regalis servitii non dentur, vendantur vel alienantur clericis, sanctis nec personis religiosis sive militibus [Doc. 28.10]¹⁴¹.

El 18 de desembre de 1260 el rei Jaume I, de València estant, com a patró i fundador del monestir-hospital de Sant Vicent, confirmava l'actuació del prior Berenguer de Prades, qui ha obligat les rendes de Quart, per tal que Pelegrí d'Ahonés pugua recuperar el préstec que ha fet al prior per abordar les obres a Sant Vicent i pel bé del monestir¹⁴².

Coneixedor de les donacions prèvies de Martí de Sicília i del porter Aparici els rei confirmà la possessió dels dos llegats en mans del monestir a

---

¹³⁹ AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 5.

¹⁴⁰ AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 18. És el document 4 de Mateu Ibars.

¹⁴¹ És el document 5 de Mateu Ibars. LP, R.7. Huici donà la signatura AHN, Clericat, Carp. 2244, n. 11. AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 2. És un trasllat de 21 d'abril de 1266 fet pel notari de Xàtiva Pere de Fortea.

¹⁴² ACA, Reial, Reg. 11, f. 187.

perpetuïtat. Per difondre el privilegi escrigué cartes als notaris públics i als justícies del regne de València [Doc. 28.11.B]¹⁴³.

El 19 de març de 1261 Jaume I concedia al prior de Sant Vicent el privilegi de la jurisdicció criminal sobre els vassalls dels seus llocs i manant observar-lo al batle, justícia, alcaids i demés oficials del regne¹⁴⁴.

El 19 d'abril de 1261, des de Montpeller, el rei concedia al prior Berenguer de Prades el dret d'asil en l'església de Sant Vicent, reservat normalment a seus catedralícies, i altres immunitats com ara que ningun oficial reial per raó de dèbit o contracte poguera marcar, penyorar o gravar tant al monestir com a l'hospital i al lloc i monument on Sant Vicent fou turmentat, ni als hòmens dels castells i llocs del monestir [Doc. 28.11.A]¹⁴⁵.

En Saragossa el 2 d'octubre de 1263 Jaume I confirmava l'establiment de la capellania dotada pel notari Guillem de Jaca, remarcant la propietat franca i lliure en mans del priorat dels béns llegats a tal efecte [Doc. 28.13.B]¹⁴⁶.

El 3 de juny de 1289 el rei Alfons III manava a tots els oficials reials i municipals i súbdits del regne observar els privilegis, llibertats i immunitats que el convent de Poblet tenia de la casa de Sant Vicent, atorgats per ell, son pare el rei Pere i son avi el rei Jaume, ratificant i confirmant la immunitat i exempció de tot tribut que gaudien els llocs i hòmens vassalls del monestir i casa de Sant Vicent [Doc. 28.21]¹⁴⁷. Jaume II hauria de recordar al procurador reial i oficials del regne, estant en Barcelona el 3 de juny de 1293, que no gravaren ni indegudament molestaren als homes de Castelló de Borriana, lloc pertanyent a Sant Vicent [Doc. 28.23.B]¹⁴⁸.

El 3 de juny de 1293 el rei Jaume II atorgava àpoca d'11.000 sous barcelonesos a Guillem d'Estanyol, abat de Poblet, preu del patronat de Sant Vicent¹⁴⁹. L'1 d'abril de 1296 papa Bonifaci VIII, en l'any tercer del seu pontificat, notificava al bisbe de Lleida

---

¹⁴³ La confirmación en AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 3.2. La carta als notaris i justícies de 22 d'abril en AHN, Clericat, Carp. 3223, ns. 3.3 i 3.4.

¹⁴⁴ AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 3.1 És un trasllat de 28 d'agost de 1265 fet pel notari de València Berenguer de Ripoll.

¹⁴⁵ És el document 6 de Mateu Ibars. LP, R.8. Cfr. ARV, Clericat, llig. 326, caixa 868, n. 17.

¹⁴⁶ LP, R.10. AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 10.

¹⁴⁷ AHN, Clericat, Carp. 3224, n. 9.

¹⁴⁸ LP, R.21.

¹⁴⁹ AHN, Clericat, Còdex 100 B, f. 25r.

la confirmació de la donació de la casa de Sant Vicent al monestir de Poblet feta pel rei Jaume II¹⁵⁰.

El 26 d'abril de 1320 l'infant Alfons concedia un privilegi al monestir de Poblet declarant que ni el bisbe ni el Capítol de València no podran tatxar al priorat de Sant Vicent el pagament de 1.995 sous pel subsidi de la campanya de Sardenya¹⁵¹.

El 18 d'agost de 1322 protestà el frare Ramon Soguer, obrer de la casa monestir de Sant Vicent, al justícia criminal de València, Guillem Mir, perquè deixi retornar a l'església de Sant Vicent a Pere de Puig Roig, son fill Pericó i d'altres que havia trets, com no puguera traure-los segons furs i privilegis i, més en concret, el privilegi de Jaume I concedit el 19 d'abril de 1261 al prior de Sant Vicent Berenguer de Prades, perquè ningú pugui traure, sota pena de mil morabatins, persona refugiada a la casa i hospital de Sant Vicent. Frare Ramon requerí al justícia per tercera vegada en 18 d'agost¹⁵². En 19 d'agost el justícia diu que allò que ha fet ha estat complint un manament del senyor rei. En 19 d'agost frare Ramon Soguer protestà per quinta vegada perquè el justícia havia tret 13 homeiers i malfactors refugiats a l'església de Sant Vicent. El notari de València Pere d'Agramunt redactà actes amb testimonis de Pere Vicent, Bernat Suau, Bernat Des-Clapés, Pere Peres i Pere Palau¹⁵³.

El 21 de maig de 1329 l'abat Ponç de Copons renunciava davant Alfons IV El Benigne al privilegi d'immunitat que tenia qualsevol persona asilada en la casa de Sant Vicent, concedit per Jaume I. Malgrat que els reis de la casa de Barcelona sempre afavoriren a Poblet trobem ací una raó per a la tensió i el conflicte d'interessos amb el poder reial. Ja hem vist la queixa de Ramon Soguer, un exemple més dels molt malefics que freqüentment es cometien en València. Amb posterioritat es recorreria probablement al rei qui degué terminar preferint la captura dels asilats en clar contrafur. Este degué ser l'incident que provocà la renúncia. Tot i això el rei confirmava el privilegi [Doc. 28.34]¹⁵⁴. En el segle XVII el monestir suplicava al papa que eximira a Sant Vicent de la immunitat eclesiàstica que gaudia [Doc. 29.26].

---

¹⁵⁰ AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 20r-20v.

¹⁵¹ AHN, Clericat, Carp. 3225, n. 2.

¹⁵² AHN, Clericat, Carp. 3225, n. 6. Requeriment per segona vegada el 17 d'agost. Publicat per Valldecabres (2007) doc. 4.

¹⁵³ AHN, Clericat, Carp. 3225, n. 7.

¹⁵⁴ LP, R.30.

El 30 d'abril de 1341 Pere IV escrivia una carta reial atorgant a Ponç de Copons, abat de Poblet, el dret d'afranquir el monestir de la meitat del dret reial de segell¹⁵⁵. El 30 de gener de 1417 Alfons el Magnànim afranquia Poblet de tot dret de segell¹⁵⁶.

L'abadiat de Miquel Delgado (1458-1478) coincideix gairebé exactament amb el regnat de Joan II (1458-1479). Havia estat almoïner d'Alfons el Magnànim a Nàpols. Durant la guerra civil catalana, com que València estava sota l'obediència de Joan II, el rei havia manat, pel novembre de 1462, el segrest de Quart i Aldaia, amb el pretext de que la comunitat pobletana era rebel. Aquests dominis passaren aleshores a pertànyer al rei, però l'abat Delgado li pregà que els donés a ell, i Joan II el 2 de desembre de 1462 ordenava a Pere d'Urrea, vice-gerent de governador del regne de València, i al batlle general, que els hi lliurés, amb totes les rendes i amb el dret de sagrament i homenatge. D'aquestes rendes percebudes per Delgado, 11.000 sous eren retinguts per al seu propi manteniment i la resta (uns 10.000 sous), pagades les despeses dels monjos de Sant Vicent i la gent del priorat i l'hospital, eran ingressades en la caixa reial pel batlle general. En conseqüència Domingo Maynar, majoral de Quart, en nom de l'abat, rebé el sagrament i homenatge de mans i boca del vassalls de Quart i Aldaia, i totes les rendes passaren a l'abat Delgado en les condicions dites¹⁵⁷.

El 10 d'agost de 1464 el rei Joan II restituïa a l'abat de Poblet totes les viles, llocs, granges, cases, censos, censals, molins i demés drets segrestats pel rei, manant que foren restaurats al mateix estat que estaven abans de començada la rebel·lió de Catalunya [Doc. 29.6.A]¹⁵⁸.

El monjo de Sant Vicent fra Antoni Artés llegava al monestir sa casa pairal de la parròquia de Sant Martí de València. El 2 de març de 1482 el rei Ferran II concedia al convent de Poblet el privilegi, no obstant furs de València, de poder acceptar i retenir-se perpètuament dita casa i a més relaxava el dret d'amortització no cobrant res a canvi [Doc. 29.2]¹⁵⁹.

---

¹⁵⁵ AHN, Clericat, Carp. 3225, ns. 11 i 12. Acte del notari i vicari de Montblanc Pere d'Anglària i trasllat fet pel notari Arnau Sabater en 2 d'agost 1348, respectivament.

¹⁵⁶ AHN, Clericat, Carp. 3227, n. 14. És un trasllat fet a València en 17 de maig de 1459 pel notari Arnau Cabrera.

¹⁵⁷ Vegeu Altisent (1974) Pàg 409 i nota 145. AHN, Clericat, Carp. 2658, n. 11.

¹⁵⁸ En produir-se la caiguda de Serral i Lleida el 6 de juliol la comunitat de Poblet se sotmeté al rei, alhora que l'abat tornà al monestir, absent durant dos anys, i Joan II manà de restituir a Poblet tots els drets, inclosos els de Quart i Aldaia. Altisent (1974) Pàg 409 i nota 146. AHN, Clericat, Carp. 2658, n. 18.

Publicat per Valdecabres (2007) doc. 23.

¹⁵⁹ LP, R.49.

El 15 de juliol de 1519 s'emetia el privilegi de confirmació dels reis Joana i Carles I a l'abat i convent de Santa Maria de Poblet del privilegi atorgat per Ferran II a Barcelona, en 5 de setembre 1479, confirmant la senyoria de Poblet sobre tots els seus llocs i vassalls i tots els privilegis concedits a l'abat, convent i monestir, en mèrit a la custòdia i memòria dels reis d'Aragó soterrats al monestir¹⁶⁰.

El 7 de desembre de 1532 l'emperador Carles I atorgava a Fernando de Lerín el títol d'abat perpetu de Poblet¹⁶¹. El 24 de gener de 1533 papa Climent emetia butlla amb la concessió de l'elecció del nou abat de Poblet, Fernando de Lerín, després d'haver depositat de l'abadia al seu antecessor l'abat Cutinal¹⁶².

5. ACORDS I CONFLICTES AMB EL PODER ECLESIASTIC.

Apenes sis mesos després de l'entrada triomfal de Jaume I en la Balansiya musulmana i encara pendent de resoldre's la dependència del restaurat bisbat de València, Pere d'Albalat, arquebisbe de Tarragona, Joan de Càmpol, sacerdot de Sant Andreu, Tomàs de Botarell, capellà de Sant Tomàs, Bartolomé, capellà de Sant Bartomeu i Guillem de Pelagalls, capellà de Sant Esteve, signaven amb el prior de Sant Vicent l'acord de repartició de béns mobles (1/3 per a la parroquial), béns immobles (1/4 per a la parroquial) i púrpures (1/2) d'aquells fidels que es volgueren soterrar en l'església de Sant Vicent, llegant-hi els seus béns. El capellà de la parroquial, amb la creu, acompanyaria el cos del finat fins a la porta de Boatella on rebria el cos el prior de Sant Vicent per finalitzar la comitiva amb el sepeli a l'església de Sant Vicent Màrtir. La catedral correria amb les despeses de l'oli de catecúmens i de l'extrema unció de malalts que el monestir necessitara anualment [Doc. 28.2]¹⁶³.

Fra Josef Teixidor (1895) publicà la concessió feta per l'arquebisbe Pere, el bisbe Arnalt i els rectors de les parroquials de Sant Pere, Sant Martí, Sant Andreu, Sant Tomàs, Sant Esteve, Sant Salvador, Sant Llorenç, Sant Bartomeu, Sant Miquel, Sant Nicolau, Santa Catalina, Sant Joan de la Boatella i Santa Creu de Roterós, als frares

¹⁶⁰ AHN, Clericat, Carp. 3229, ns. 2 i 3.

¹⁶¹ AHN, Clericat, Carp. 3229, n. 18.

¹⁶² AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 1. Acte de Joan Salmíno, escrivà de la cúria Romana.

¹⁶³ AHN, Clericat, Carp. 3223, n. 1. És un trasllat de 15 de desembre de 1298 fet pel notari Guillem d'Agramunt. El pergamí presenta un forat en l'any de la data. L'AHN data incorrectament el document el 19 de març de 1260. La data correcta és 19 de març de 1239.

predicadors per poder donar sepultura al cementeri del convent als fidels que així ho elegiren, a canvi d'1/8 dels béns donats acompanyant el cos fins a la porta del monestir. En l'acte redactat el 26 de febrer de 1245 per Guillem de Jaca, escrivà del bisbe, els rectors signants de Sant Andreu, Sant Tomàs i Sant Esteve són els mateixos, d'on hem pogut restituir G. per Guillem (*Guillelmus*). Set anys després de la conquesta la xarxa parroquial estava completament desenvolupada mentre que el 19 de març de 1239 només quatre parròquies signaven l'acord amb Sant Vicent.

El 2 de novembre de 1241, de Barcelona estant, Jaume I dotava la catedral de València atorgant al seu bisbe 10.000 besants d'argent, les mesquites i cementeris de la ciutat i la diòcesi, dos jovades de terra, l'alfòndec d'Arnau de Rocafull, situat davant de la Seu, les cases de fra Gregori, les d'Aventegami i següents fins a les cases de Joan de les Celles, promentent assignar casa, hort i capellà a cada una de les parròquies de València. Bisbe (2/3) i rei (1/3) acordaven repartir-se el delme i fixaven els límits de la diòcesi: des del castell d'Almenara fins a Biar. El bisbe, de consell de l'arquebisbe de Tarragona, atorgava al rei el terç delme de totes les terres, dels peixos de la mar i l'albufera i dels animals¹⁶⁴.

El 10 de setembre de 1243 Arnau de Peralta, bisbe de València, permutava amb el rei Jaume els 2/3 del delme de l'església de Quart pel terç delme que el rei tenia en Puçol [Doc. 28.5]¹⁶⁵. La notícia, quan encara Quart era territori de reialenc, és coneguda gràcies al trasllat que el bisbe Ramon Despont ordenà fer el 12 de febrer de 1305 a requeriment de l'abat Pere d'Alferic.

Papa Gregori IX prengué el 9 de gener de 1239 en dret i propietat de Sant Pere el patronat del lloc i església de Sant Vicent, amb el seu hospital i béns, dotats per Jaume I, a canvi d'un marc d'argent pagador a la Cambra Apostòlica la festa de Sant Vicent Màrtir, podent acollir pobres i pelegrins i celebrar oficis en temps d'interdicte¹⁶⁶ [Doc. 28.8.A]¹⁶⁷. El dia de la Cena de 1241, dijous sant, papa Gregori farà concòrdia amb la casa de Sant Vicent de 200 dies

---

¹⁶⁴ Arxiu de la Catedral de València (en davant, ACV), Liber Instrumentorum, ff. 3r-5r. Còpia de principis del segle XV.

¹⁶⁵ LP,R.3. LP, Q.1. ACV, Pergamí n. 2.335.

¹⁶⁶ L'interdicte és una sentència eclesiàstica, que usualment pronuncia el papa o el bisbe de la diòcesi, per la qual es prohibeix a certes persones o llocs administrar i gaudir els sagraments i els ritus funerals solemnes, és a dir, es penalitza amb la retirada temporal de certs béns espirituals sense arribar a l'excomunió.

¹⁶⁷ AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 3.2. LP, B.2. AHN, Clericat, Còdex 100 B, f. 20r.

d'indulgència per als confessats, confirmant els 40 dies concedits per molts bisbes [Doc. 29.14.E]. La protecció de Sant Vicent i les seues possessions per part de la Seu Apostòlica, qui es reservava les sentències d'interdicte i excomunió, les confirmarà el mateix papa en Letrà el 9 de juny de 1242 [Doc. 28.8.B].

De les èpoques originals d'aquest marc de plata i el seu contravalor en sous, pagador a la Cambra Apostòlica, ens ha quedat la següent documentació que informa els majorals de Quart entre 1381 i 1454:

Data	Pagador	Cobrador	Notari	Sous
28-1-1381	Bernat Çalom	Romeu de Soler	Miquel Solsona ¹⁶⁸	98
9-3-1383	Bernat Çalom	Gerard Desblades	Jaume Rossinyol ¹⁶⁹	
26-1-1384	Bernat Çalom	Gerard Desblades	Joan Eximenis ¹⁷⁰	
21-2-1387	Bernat Çalom	Gerard Desblades	Jaume d'Eroles ¹⁷¹	
25-2-1390	Bernat Çalom	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁷²	
23-2-1391	Bernat Çalom	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁷³	
25-1-1392	Bernat Çalom	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁷⁴	
28-1-1393	Ramon Olzina	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁷⁵	
4-3-1394	Ramon Olzina	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁷⁶	
2-3-1395	Ramon Olzina	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁷⁷	
28-1-1396	Jaume Carbó	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁷⁸	
21-2-1401	Jaume Albiol	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁷⁹	97
8-4-1402	Jaume Albiol	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁸⁰	97
3-2-1405	Jaume Albiol	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁸¹	
14-4-1406	Jaume Albiol	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁸²	103
27-2-1410	Jaume Ponç	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁸³	
19-2-1411	Jaume Ponç	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁸⁴	104
22-2-1412	Jaume Ponç	Pere Pelegrí	Pere de Loças ¹⁸⁵	104
28-2-1418	Francesc Sabater	Francesc Martorell	Joan Olzina ¹⁸⁶	104
14-2-1419	Francesc Sabater	Pere Romeu	Lluís Ferri ¹⁸⁷	104

¹⁶⁸ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 221.

¹⁶⁹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 227.

¹⁷⁰ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 241.

¹⁷¹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 234. Redactada a Barcelona.

¹⁷² ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 242.

¹⁷³ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 240.

¹⁷⁴ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 244.

¹⁷⁵ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 245.

¹⁷⁶ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 236.

¹⁷⁷ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 239.

¹⁷⁸ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 238.

¹⁷⁹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 237.

¹⁸⁰ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 235.

¹⁸¹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 272.

¹⁸² ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 222.

¹⁸³ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 219. Pagà frare Guillem Viguera.

¹⁸⁴ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 218.

¹⁸⁵ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 229.

¹⁸⁶ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 228.

19-1-1420	Francesc Sabater	Pere Romeu	Antoni Tapiner ¹⁸⁸	104
27-5-1429	Miquel Roures	Francesc Martorell	Jaume de Monfort ¹⁸⁹	100
14-3-1431	Miquel Roures	Francesc Rovira	Bernat Vidal ¹⁹⁰	200
8-2-1433	Miquel Roures	Francesc Rovira ¹⁹¹		200
28-6-1435	Pere Portell	Francesc Rovira	Arnau Cabrera ¹⁹²	200
15-3-1438	Pere Valldaura	Francesc Rovira	Arnau Cabrera ¹⁹³	200
16-5-1454	Pere Valldaura	Joan de Nea	Jaume Ferrando ¹⁹⁴	200

Figura 1. Èpoques d'un marc d'argent pagades a la Cambra Apostòlica.

El 28 d'abril de 1245 emetia butla papa Inocenci IV a favor de l'abat del Císter i demés abats de l'Orde perquè no puguin ésser obligats anar a sínode¹⁹⁵.

El 22 de desembre de 1255 emetia butla papa Alexandre IV a favor de l'abat de Poblet reconeixent-li el delme dels seus llocs de senyoria¹⁹⁶.

El 3 de juny de 1293, de Barcelona estant, el rei Jaume II escrigué a l'abat Guillem d'Estanyol que ben aviat li donaria a conèixer la composició amb el papa confirmant la donació de Sant Vicent a Poblet [Doc. 28.26.A]. Papa Bonifaci VII encarregà el cas al bisbe de Lleida Geraldo de Andria l'1 d'abril de 1297 [Doc. 28.26.B]¹⁹⁷. El 3 de juny el bisbe confiava el recull de la documentació oportuna al canonge de Lleida Ramon Gil. Finalment, el 3 de desembre des d'Almudafar, Geraldo informava positivament ser de profit la donació a Poblet [Doc. 28.26.C].

Hi hagué també un conflicte de drets entre el monestir i el bisbe sobre la percepció del delme de Quart. El litigi va ser resolt igualment davant Jaume II el 20 d'agost de 1308. Ramon Despont i Pere d'Alferic acceptaren la composició reial: 1/3 del delme dels fruits de totes les possessions, tant de cristians com de sarraïns, seria del bisbe, d'acord amb la sentència de Jaume I de 1241 i la permuta de 1243, els 2/3 serien de Poblet. El batlle de Quart estaria obligat a

¹⁸⁷ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 225.

¹⁸⁸ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 223.

¹⁸⁹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 217. Cobrà Joan Aparici, prevere beneficiat de València.

¹⁹⁰ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 226. Deu correspondre a dues anualitats.

¹⁹¹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 230. Dues anualitats. Falta el nom del notari.

¹⁹² ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 233. Dues anualitats. Redactat a Quart.

¹⁹³ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 232. Dues anualitats. Redactat a Quart.

¹⁹⁴ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 220. Dues anualitats.

¹⁹⁵ AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 11. Altra butla semblant d'Inocenci IV el 10 de setembre de 1246 en AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 12 i 13.

¹⁹⁶ AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 17. És un trasllat d'1 de març de 1317.

¹⁹⁷ LP, B.8.

cridar al col·lector del bisbe i esperar-lo per un dia perquè junts anaren a recollir el delme. Així mateix el bisbe podria comprar cases a Quart on poguera guardar i conservar els fruits. El bisbe definí al priorat la part del delme de molins, forns, animals i manutenció dels monjos que reclamava, també de les mesquites i fossars de sarraïns i renunciava a les pastures decimals i al delme de hortes, vinyes i camps conreats de ses mans o a despesa senyorial i de les terres de les quals no hi havia memòria haver estat cultivades [Doc. 28.30]¹⁹⁸. Signaren pel capítol de la Seu de València: Jaume d'Albalat, arxidiaca de València, Pontilià Garriga, arxidiaca de Xàtiva, Pere Mateu, arxidiaca de Morvedre i els canonges Pere d'Esplugues, Guillem de Vallvidrera, Ramon de Montanyana, Arnau de Celma, Berenguer Martí, Miquel Boter, Ramon Gastó, Jaume de Maura, Joan Burgundi i Ramon d'Ontinyena. Signaren per Poblet l'abat, prior, subprior, cillerer major, obrer, infermer de pobres, cillerer menor, mestre de conversos, sagristà, síndic, cillerer mitjà, pitancer i 26 monjos més, entre pobletans i del priorat.

Signaren per Sant Vicent fra Miquel, procurador, fra Jaume, obrer i Ramon de Ripoll, majoral de Quart.

L'1 de juny de 1245 el rei Jaume I donà possessió en València a Ramon de Sant Ramon d'una torre i tres casals al Pla de Quart, on confluïen els termes de Torrent, Perenxisa i Quart, amb condició de no vendre-les mentre el rei visquera. La torre i un casal havien estat del sarraí Aleix, en acabant d'Azuley, els altres dos casals d'Aceydo i Muceyt¹⁹⁹. Segons Burns (1967) Ramon de Sant Ramon aconseguí la infeudació del terç delme habitual del bisbe "però us el concedim només a condició que sigueu capaç de recuperar el terç del senyor rei, perquè és ell qui el té com a feu pel bisbe i església de València". El bisbe i capítol, poc optimistes i volent assegurar-se del tot, van prohibir explícitament que el propietari tocara els altres dos terços²⁰⁰. Des de l'acord del 10-9-1243 al bisbe pertanya només el terç delme. El terme d'aquest indret serà de disputada assignació. Es coneixerà amb el nom de Torre Forcallada i tenia el seu valor estratègic des del punt de mira militar.

El bisbe de València Ramon Gastó (1312-1348) i l'abat Andreu, acceptant la sentència del rei Jaume II de 19 d'agost de 1308 que fixava la percepció bisbal

¹⁹⁸ LP, Q.4. Cfr. ACA, Reial, Reg. 206, ff. 77-79. ACV, Pergamins, n. 508.

¹⁹⁹ AHN, Clericat, Carp. 2.204, n. 8 bis. És el document 20 de Febrer.

²⁰⁰ Burns (1967) Pàg. 164 i notes 109 i 130. ACV, Pergamins 1.208 i 2.410 de 21 i 22 de febrer de 1245.

del terç delme de la Torre Forcallada, situada al terme de Quart, es concordaren que, d'ací avant, el priorat pagaria perpetua i anualment al bisbe quinze masmudines renunciant el bisbe a les demandes interposades. Cas de vendre Poblet la propietat el bisbe cobraria 2/3 del delme al nou propietari. La torre havia estat propietat de Pere Vidal, mestre d'obra de la Seu, ja mort, i d'altres. En València signaren l'acord el 16 de maig de 1315 Andreu Timor, abat de Poblet i prior de Sant Vicent, i els frares de Sant Vicent Pere de Riuarenes, sagristà, Bartomeu de Colle, Jaume Basili, Berenguer Conill, obrer, Bernat Spanyol, majoral de Quart, Romeu Mora, Ferrer Estret, Arnau Martí, Gabriel Genovés, Guillem de Berbera, Ramon de Formigal, Arnau Lonch i Pere de Castellbó. Entre els testimonis apareixen Ponç de Soler, alcaid vitalici de Quart, i Jaume de Riufred, el primer rector de l'església de Quart que hem trobat documentat. Amb el bisbe signaren Jaume d'Albalat, arxidiaca de València, Pere de Costa, arxidiaca de Xàtiva, Pere d'Esplugues, arxidiaca d'Alzira, Pere de Centelles, cabiscol (*precentor*), Berenguer Martí, sagristà, i els canonges Guillem de Vallvidrera i Eximén Pere [Doc. 28.31]²⁰¹.

El 12 d'agost de 1306 Bartomeu Matoses, justícia de València, ordenava al notari Guillem d'Agramunt transcriure una carta on Pere Vidal, mestre d'obres de la Seu, s'obligava a donar a Berenguer Mercer, ciutadà de València, la meitat d'una torre i seixanta jovades de terra a Perenxisa que Jaume I havia donat a Ramon de Sant Ramon i que ara negociava amb el prior de sant Vicent, en pagament de múltiples serveis²⁰².

Pere Vidal havia pleitejat contra Poblet la possessió de 60 jovades en la Torre Forcallada guanyant sentència de Pere Ripoll el 18 de febrer de 1305 i perdent-la el 28 de juny de 1306, per altra sentència de Pere de Riquer.

L'últim propietari fou Elicsén, vídua del ciutadà de València Berenguer Mercer que transferí 30 jovades a favor de Guillem de Riera pel preu de 2.000 sous, però el majoral Bernardo de Sevilla exercí el dret de fadiga i es quedà la terra, segons acte notarial de Berenguer Estamurdi el 18 de febrer de 1313²⁰³.

---

²⁰¹ LP, Q.5. ACV, Pergamí n. 580.

²⁰² AHN, Clericat, Carp. 3224, n. 16.

²⁰³ LP, Q.6. Segons AHN, Clericat, Carp. 3225, n. 1 comprà l'alqueria i les 30 jovades de terra el cavaller Pere Garcés de Masanso per 4.000 sous. Elicsén actúa de consell de Bernat Mercer, oncle i procurador del seu fill Peret Mercer.

El 22 de febrer de 1324 Berenguer Pellisser, procurador de Ramon Gastó, bisbe de València, atorgà apoca de 150 sous a favor del majoral de Quart, cens de la Torre Forcallada, segons acte del notari Arnau de Cases²⁰⁴.

El 10 de setembre de 1320 el majoral Guillem de Viver es concordava amb el bisbe de València Ramon sobre el pagament del terç delme de Quart. En nom d'ecònom, síndic i procurador de l'abat de Poblet a la casa i hospital de Sant Vicent, ofereix al bisbe tres mules de sarraïns de Quart, davant el testimoni de Ramon de Ferrer i Ponç d'Almenar, veïns de Xàtiva, i Berenguer Marques, pellisser de València. El diumenge 14 de setembre contestà el bisbe davant el testimoni de Berenguer Martí, sagristà de València, i Jaume de Riufred, rector de Quart. El divendres 19 de setembre, replicà el majoral des de casa de Berenguer Martí davant el testimoni de Berenguer de Moraria, beneficiat de la seu, i Pere d'Alguaria, veí de València. El dimecres 8 d'octubre contestà Vidal Esteve, procurador del bisbe davant el testimoni de Simó de Creus, notari de València, i Berenguer de Pavals, apotecari²⁰⁵.

El bisbe i capítol de València arrendarien el terç delme del pa i del vi i de la séquia de Quart al majoral de Quart i als seus procuradors. L'import del terç delme del bisbe en Quart es fixarà en 900 sous anuals, almenys des de 1387 en davant, com mostra la següent taula de les èpoques atrobades als arxius:

Data	Pagador (majoral)	Cobrador (procurador del capítol)	Import (sous)	
1318-12-17 ²⁰⁶			1.487'5	Delme
1318-05-02 ²⁰⁷	Berenguer de Palomer, draper de València	Bernat Çanou	1.250	Delme
1320-03-31 ²⁰⁸	Guillem Redó	Guillem Moliner, rector de Gandia	1.450	Pa i Vi
1321-05-09 ²⁰⁹	Guillem Redó	Salvador d'Esplugues, notari	625	Delme
1322-02-19 ²¹⁰	Berenguer de Palomer	Guillem Davini, canonge de la Seu	300	Séquia
1322-03-19 ²¹¹	Berenguer de Palomer	Guillem Davini	600	
1322-05-03 ²¹²	Berenguer de Palomer	Pere Despont	1.200	Séquia

²⁰⁴ ARV, Pergamins Clericat, n. 2.907. Doncs la masnudina cotitzava a 10 sous.

²⁰⁵ AHN, Clericat, Carp. 3225, n. 3. És un trasllat fet pel notari de Montblanc Pere de Monastrell, a 20 de novembre 1320, d'un acte del notari de València Llorenç Morató. El preu d'una mula oscil·lava entre 10 i 15 lliures. El pagament en espècie valdria entre 600 i 900 sous.

²⁰⁶ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 267.

²⁰⁷ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 266.

²⁰⁸ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 268. El cobrador era procurador substituït de Çanou.

²⁰⁹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 269. Substituït de Çanou. Mitja paga.

²¹⁰ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 270.

²¹¹ ARV, Clericat, llig. 326, caixa 869, n. 193. El draper era procurador de Sant Vicent.

1323-01-16 ²¹³	Arnau Vinilis	Pere Despont	700	Séquia
1323-07-01 ²¹⁴	Berenguer de Palomer	Pere Despont	2.200	
1387-10-30 ²¹⁵	Bernat Çalom	Pere de Monfort	900	Delme
		Bartomeu de Castellar		
1389-07-14 ²¹⁶	Bernat Çalom	Bartomeu de Castellar	900	Delme
1389-10-29 ²¹⁷	Bernat Çalom	Bartomeu de Castellar	900	Delme
1392-10-28 ²¹⁸	Ramon Olzina	Bartomeu de Castellar	900	Delme
1398-10-31 ²¹⁹	Jaume Carbó	Francesc Martorell	300	
1402-12-04 ²²⁰	Jaume Albiol	Pere Guerau, rector de Sant Bartomeu	300	
1403-07-11 ²²¹	Jaume Albiol	Pere Guerau	300	
1404-11-10 ²²²	Jaume Albiol	Arnau Vidal	300	
1405-10-31 ²²³	Jaume Albiol	Francesc Martorell	300	
1407-07-18 ²²⁴	Jaume de Ponte	Francesc Martorell	300	
1407-11-07 ²²⁵	Jaume de Ponte	Francesc Martorell	600	
1408-01-24 ²²⁶	Jaume de Ponte	Francesc Martorell	600	

Figura 2. Èpoques d'arrendament del terç delme de Quart.

D'acord amb el regest d'Olmos i Canalda (1961) el bisbe Ramon permutà el 9 d'abril de 1331 a favor de Vidal de Vilanova la mitad del delme de la séquia de Quart

²¹² ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 270. Delme de la séquia en 1321.

²¹³ ARV, Clericat, llig. 326, caixa 869, n. 222.

²¹⁴ ARV, Clericat, llig. 326, caixa 869, n. 221. Delme de 1322.

²¹⁵ AHN, Clericat, Carp. 3226, n. 11. Els subcol·lectors del delme, un batxiller en dret canònic i un beneficiat de la Seu, atorgaven època de l'any que finirà a Tots Sants, davant els testimonis de Berenguer Ramon, rector de Benigànim, i Francesc Fussies, rector d'Albal.

²¹⁶ AHN, Clericat, Carp. 3226, n. 14. Testimonis de Pere Agostí, prevere, i Bartomeu Julià, clergue, de València.

²¹⁷ AHN, Clericat, Carp. 3226, n. 15. Testimonis de frare Bernat Queralt, de Sant Vicent, i Nicolau Ódena, rector de Torres-Torres.

²¹⁸ AHN, Clericat, Carp. 3226, n. 16. Testimonis de Guillem Jofre, rector de Vilafermosa, i Pere Bonet, prevere de València.

²¹⁹ AHN, Clericat, Carp. 3227, n. 2. Acte del notari Lluís Ferrer. El prevere subcol·lector del delme triennal del rei Martí atorgava època per la paga de Tots Sants, davant els testimonis de Miquel de Miraclon, rector de Penàguila, i Joan Sist, prevere de València.

²²⁰ ARV, Clericat, llig. 326, caixa 869, n. 210.

²²¹ AHN, Clericat, Carp. 3227, n. 6. Acte del notari Pere de Loças. El canonge del Sant Sepulcre i subcol·lector del delme setenal del rei d'Aragó, atorgava època per la paga de juny, davant els testimonis d'Arnau Vidal, de l'orde del Sant Sepulcre, i Pere de Flandes, prevere de València.

²²² ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 224. El cobrador era procurador de Guerau.

²²³ AHN, Clericat, Carp. 3227, n. 7. Acte del notari Lluís Ferrer. Testimonis d'Andreu Ferrer i Sanç Ènyegues, preveres beneficiats de la seu de València.

²²⁴ AHN, Clericat, Carp. 3227, n. 8. Acte del notari Lluís Ferrer. Paga de Sant Joan de 1407, davant els testimonis de Guillem Amat i Andreu Pasqual, notaris de València.

²²⁵ AHN, Clericat, Carp. 3227, n. 9. Acte del notari Lluís Ferrer. Testimonis del pareire Guillem Llobet i de l'escuder Joan Vallacroig.

²²⁶ AHN, Clericat, Carp. 3227, n. 10. Acte del notari Lluís Ferrer. Testimonis de Guillem de Pla, prevere beneficiat de la Seu, i el notari i ciutadà Francesc d'Arinyo.

pel terç delme d'Albal²²⁷. Aquest mateix bisbe el 27 d'abril de 1346 faria donació vitalícia al seu escuder Esteve Roig, i al seu fill, de la gestió dels drets de la mensa episcopal en la batlia de Quart, assignat-li habitació a la Torre del Bisbe en Quart, un salari anual de 300 sous i el delme del carnatge²²⁸. Cal deduir que el fill va morir abans de Tots Sants de 1387 i per això el terç delme no s'arrendaria en el periodo 1346-1387.

El 19 d'abril de 1395 el majoral de Quart, apel·lava al canonge Pere Pelegrí, subcol·lector de la Cambra Apostòlica, qui demanava un subsidi per al papa Benet XIII per les moltes despeses del cisma d'Occident. Malgrat l'argument de no estar obligat el monestir acabaria pagant 20 florins d'or d'Aragó i cinc sous el 17 de juliol de 1396 [Doc. 28.40]²²⁹.

De Manises estant, el rei Joan I havia escrit a tots els oficials reials exigint que per cap motiu ni contra cap persona eclesiàstica de la província de Tarragona s'executen les lletres o manaments dels col·lectors apostòlics per motiu del Cisma²³⁰. Probablement aquesta era la base dels arguments del majoral.

El 27 d'octubre de 1398 el vicari Guillem Dolç cursava una visita pastoral a l'església de Quart essent rector Domingo Ribes, lloctinent de justícia Simó de Monçó, jurats Pere Martí i Gil Martí, i altres interrogats Bernat Davis, Jaume Fuster, Pere Eximénez, Antoni Soler, Esteve Badenes, Francesc Muntaner, Jaume d'Olius, Domingo Fita, Ferran Eximénez, Arnau Conques i Garcia Fuster.

Fundació de l'església d'Aldaia. El 21 de novembre de 1426 Miquel Molsós, vicari i visitador general, concedí llicència a Francesc Jofré, vicari de Quart, per a construir una església al lloc d'Aldaia on puguen acudir els feligresos a oir missa i rebre els sagraments, evitant els perills que corrien en acudir a l'església matriu²³¹.

El 31 de març de 1419 Berenguer Marrades, monjo celler i ecònom, procurador i síndic de Poblet, mostrava a Francesc Urgell, sotsdiaca de sant Llorenç de la Seu de Tarragona, subcol·lector de la Càmera dels 50.000 florins per al rei, una butlla de Gregori X, donada en Montpeller a 5 d'abril 1275, atorgant a Poblet privilegi

---

²²⁷ ACV, Pergamí n. 465.

²²⁸ ACV, Liber Instrumentorum, ff. 179v-181r. Editat per Alicia Elena Lacuesta Contreras (2013). ACV, Pergamí n. 2461.

²²⁹ LP, L.10. AHN, Clericat, Carp. 3226, n. 18.

²³⁰ ADB, Reg. Com., v. 45, f. 190.

²³¹ Vegeu Cárcel-Boscá (1996).

d'exempció de qualsevol delme extraordinari i exacció, segons acte del notari de Tarragona Pere Sabater²³².

El 19 de juny de 1451 Narcís Crespi i Bernat Blasco, preveres beneficiats de la seu de València, col·lectors del subsidi reial de 85.400 florins sobre béns d'eclesiàstics, atorgaven època de 8.000 sous a favor de Pere Valldaura, majoral de Quart²³³.

El 15 de setembre de 1511 el capítol de la Seu de València, en nom d'administradors de l'almoina de la seu, complint les disposicions testamentàries de Pere Garro, prometia pagar i donar a l'hospital i casa de Sant Vicent 37 lliures 10 sous en dos pagues iguals els primers dies de març i setembre de cada any [Doc. 29.3].

El capítol i clero de València inicià causa davant el tribunal de la Rota sobre haver de contribuir el priorat de Sant Vicent en la seua diòcesi i no en la de Tarragona en el pagament del subsidi de la quarta dècima concedit pel papa a favor de Carles I, confirmat a Felip II en 1547. La sentència favorable a Poblet fou donada en Roma el 23 d'octubre de 1553 i condemnava en despeses al capítol valencià [Doc. 29.5 i Doc.29.14.M].

El 15 de juny de 1560 papa Pius IV emetia una butla unint les esglésies de Quart i Aldaia al monestir de Poblet, concedint a l'abat la provisió de les rectories amb monjos del monestir o preveres seculars, sens llicència de l'ordinari, i quedant amb el patronat l'abat de Poblet, en cas de separació del priorat [Doc. 29.8 i Doc. 29.14.a]²³⁴. Els rèdits anuals de l'església varen ser estimats en 285 ducats d'or²³⁵. El rector de Quart d'aleshores, Miquel Jeroni Vich, abandonà voluntàriament el càrrec.

El papa decretà que Poblet compensara a Vich amb una pensió de 300 lliures anuals. El 24 de gener de 1576 el mercader Joan Llätzer, cessionari de Francesc de Castellví, cavaller, i de Miquel Vich, canonge de la Seu, atorgava època de 300 lliures a favor de l'abat de Poblet, per raó de la gràcia reservada sobre els fruits de la rectoria de Quart i Aldaya²³⁶. El 25 de gener de 1577 Honorato Juan Figuerola atorgava època al

---

²³² AHN, Clericat, Carp. 3227, n. 15. Testimonis del notari Joan Fonolleres, el ciutadà Bartomeu del Bosch i Frederic de Llätzer, de Tarragona.

²³³ AHN, Clericat, Carp. 3227, n. 17. Acte del notari Pau Rossell. Testimonis d'Arnau Cabrera, notari, i Bernat Fenollar, escrivà, habitants de València.

²³⁴ Cfr. ARV, Clericat, llig. 329, caixa 877, n. 37. És un trasllat fet per Joan Vidal, prevere i monjo arxiver de Poblet, en setze de gener de l'any 1761. LP, B.17 situa la butla en el n. 9 del calaix 29.

²³⁵ Segons una equivalència de 1550 (18 ducats = 21 lliures, el ducat a 23 1/3 sous) farien 6.650 sous.

²³⁶ ARV, Pergamins Clericat, n. 2904.

monestir de Poblet i casa de Sant Vicent de 150 lliures degudes a Francesc de Castellví i Miquel Vich, canonge de la Seu, pel mateix motiu²³⁷. El 24-12-1580 Francesc Joan Roca, arxidiaca d'Alzira i comissari de la Santa Seu, recordava aquesta obligació pobletana sota pena de perdre les rectories²³⁸.

El 21 d'octubre de 1641 fra Joan Vallespinosa, majoral de Quart, intervenia en una època²³⁹. Aquesta notícia ens ha permès datar en temps de la rebel·lió separatista de Catalunya les lletres citatòries de la Cort Romana, instades per l'abat de Poblet, contra Dionís Ferrer, abat de Rueda, que havia espoliat a dit majoral del seu ofici, ocupant els béns i rendes del monestir valencià [Doc. 29.14.R]. El 12 de juliol de 1642 fra Dionís Ferrer, abat de Rueda, vicari general de l'orde del Cister en la Corona d'Aragó, ordenava separar el priorat de la jurisdicció del monestir de Poblet, en compliment d'una carta reial de 8 d'abril de 1642, i el nomenament de prior a favor de Miquel Major, manant-li que no admeta en el priorat monjos de Poblet²⁴⁰.

6. CONFLICTES AMB ELS PODERS REGIONAL I MUNICIPAL.

Ja hem vist els problemes que la immunitat de l'església de Sant Vicent i els freqüents episodis de violència als carrers de València havien originat al justícia criminal.

El 5 d'octubre de 1308 frare Miquel, procurador, síndic i ecònom de sant Vicent, mostrà a Arnau Ça-Font, justícia de València, una carta reial de Jaume II, datada en València el mateix dia 2, confirmant un privilegi de Jaume I, donat a Montpeller el 19 de març de 1261, perquè ninguna cosa del monestir de Poblet i priorat de Sant Vicent pugui ésser penyorada, acte del notari de València Joan de Miralles²⁴¹.

Un altre exemple de les deferències que els reis van tindre amb la Casa de Sant Vicent va ser el facilitar-los l'accés al mercat del vi de la capital en qualsevol temporada de l'any. El rei Jaume I havia atorgat als ciutadans de València, el 23 de febrer de 1267, el privilegi que ningú excepte ells, des de Sant

---

²³⁷ ARV, Pergamins Clericat, n. 2903.

²³⁸ LP, Q.18.

²³⁹ ARV, Clericat, llig. 327, caixa 872, n. 20.

²⁴⁰ ARV, Manaments i empires, any 1642, llibre n. 5, mà 43, f. 24.

²⁴¹ AHN, Clericat, Carp. 3224, n. 17. Testimonis d'Antich Çaplana, Francés de Caldes, Berenguer Desprats i Guillem Vidal.

Miquel a Pentecostés, poguera entrar vi en la ciutat, ni tan sols en els barris de Boatella, Xerea i Roterós, llavors extramurs de la muralla musulmana de la ciutat. Pere IV, estant en València el 18 de març de 1346, va fer excepció de la collita vinícola procedent del delme que el majoral rebia a Quart, imposant pena de 200 aureos a qui ho impedisca i manant al governador, justícia i oficials del regne fer-lo complir [Doc. 28.38.A]²⁴². El 6 de juliol atorgarà el privilegi en Poblet fent palesa l'austeritat i honestetat dels frares de l'orde [Doc. 28.38.B]²⁴³.

Però aquesta concessió topava de front amb el privilegi dels habitants i contribuents de la capital.

El 10 de març de 1377 el consell general de la ciutat de València, reunit al palau de la confraria de Sant Jaume per obres en la sala del consell, acordà, ordenà i proveí que el majoral i monjos de Sant Vicent puguen vendre vi a València, en qualsevol temps de l'any, collit en el seu lloc de Quart. Ben assessorats per l'advocat de la ciutat Giner Rabaça, els jurats de València reconeixen el dret del majoral i els monjos de Sant Vicent donant instruccions, no obstant això, al guàrdia del vi perquè registre adequadament les transaccions [Doc. 28.38.C]²⁴⁴.

El monestir de Poblet tindrà representació en el braç eclesiàstic, tant de la Generalitat com d'altres institucions, per raó del Priorat de Sant Vicent de València.

Al llibre de Memòries, editat per Carreres Zacarés (1920), apareixen les primeres notícies d'aquesta representació. El majoral de Quart figura com a elector del president del general parlament del braç eclesiàstic el 31 d'octubre de 1410. (pàg. 362). En l'elecció dels obrers de murs i valls figura com a representant del braç eclesiàstic Francés Sabater, lloctinent del majoral de Quart, el 29 de desembre de 1412 (pàg. 466). El frare majoral de Quart, Pere Portell, és elegit obrer de murs i valls de la ciutat de València el 22 de desembre de 1434.

---

²⁴² LP, Q.12. AHN, Clericat, Carp. 3225, n. 13. Acte notarial de Domingo de Biscarra amb els testimonis de l'infant Jaume, comte d'Urgell, l'infant Pere, comte de Prades i Ribagorça, l'infant Ferran, germà del rei, Ramon, bisbe de València, i frare Bernat, bisbe de Tortosa.

²⁴³ LP, R.35. Vegeu ACA, Reial, Reg. 881, fol. 22r.

²⁴⁴ AHN, Clericat, Carp. 3226, n. 5. Publicat per Valldecabres (2007) doc. 7. LP, Q.15 diu que el cognom del notari és Vilella en lloc de Villalba. És un trasllat fet pel notari Joan d'Armelles en València a 18 de setembre 1394, amb el testimoni del notari Antoni de Prades i del justícia Nicolau de Valldaura.

El 28 de desembre de 1593 notificaven a l'abat que havia de nomenar persona competent per a l'ofici de clavari de la Generalitat. El 13 de novembre de 1652 el rei Felip IV, reduïda a la seua obediència Catalunya i la major part dels comtats de Rosselló i Cerdanya, restituïa a Poblet el concurs en les eleccions dels oficis de diputats, la suspensió dels quals havia decretat el 28 de juliol de 1644. El 26 de desembre de 1689 l'ofici de contador era assignat al monestir [Doc. 28.42.C]²⁴⁵.

El 7 de novembre de 1656 l'abat Joaquim Arbolí havia decidit substituir en l'ofici de diputat del General Macià Ricart i Cardona, president de Sant Vicent i majoral de Quart i Aldaia, ja mort, pel nou majoral Bernat Baldoví. Francesc Navarro, notari síndic de Poblet, hagué de recórrer la no admissió de Bernat per raó d'estrangeria. Revisant la jurisprudència prèvia, Antoni Joan de Centelles sentencià que calia observar el capítol 265 de les corts del braç eclesiàstic de 1585 i el fur extravagant 5 de 1547, no sent necessària la condició de natural del regne i declarà la idoneïtat del candidat en data 16 de març de 1658 [Doc. 28.42.B]²⁴⁶.

El 3 de setembre de 1669 l'abat de Poblet mantenia un procés judicial contra la Diputació de València, per que fora admés el seu representant malgrat no ésser natural del regne de València, sinó del principat de Catalunya²⁴⁷.

Però el nomenament de Francisco Camps com a diputat fou suspés i notificat al rei el 2 de gener de 1680, al·legant de nou la condició d'estranger. El Consell Suprem i la voluntat del rei tornarien l'acta de diputat a Camps el 12 de gener, seguint allò declarat per la Reial Audiència en 16 de març de 1658 [Doc. 28.42.A]²⁴⁸.

La sentència de 9 de maig de 1692 del magnífic Lluís Pastor i Beltran, doctor en drets del Reial Consell del regne de València, deixava ben clar a Geroni Ferrer, comanador d'Orxeta, orde de Sant Joan, la precedència de l'abat de Poblet en l'estament eclesiàstic del regne [Doc. 28.45].

A la repartició de la taxa entre els senyors eclesiàstics del subsidi concedit a Ferran el Catòlic en les Corts de Montsó de 1510 el monestir de Poblet apareix a la mà

---

²⁴⁵ Carta del rei a la Diputació en ARV, Clericat, llig. 327, caixa 871, n. 101.

²⁴⁶ LP, L.61. El procés en ARV, Clericat, llig. 329, caixa 878, n. 14. La sentència de 16-3-1658 en ARV, Clericat, llig. 326, caixa 869, n. 141.

²⁴⁷ ARV, Clericat, llig. 330, caixa 881, n. 12.

²⁴⁸ LP, L.61. Parreu parla de Martí Camps en lloc de Francisco Camps.

de 33 lliures (£), la tercera en importància darrere de l'arquebisbe de València (mà de 50 £) i del bisbe de Tortosa i abat de Valldigna (mà de 40 £), mentre que el Comandor d'Orxeta apareix al seté nivell (mà de 6 £ 11 \$)²⁴⁹. El dubte ofèn.

Durant l'època foral la commutació de penes en diners era una via important d'ingressos de la senyoria. En abolir-se el furs l'alcalde ordinari i els tinent llocs d'alcalde d'horta assumiren el paper del justícia i l'abat de Poblet reclamà i obtingué la pertinència de les penes de cambra, feta previament liquidació de la part de les despeses de justícia pertanyents al fisc reial. Des de València don Manuel de Toledo, regent de la Reial Audiència, ordenava el 30 d'agost de 1736 nombrar depositaris que portaran el llibre d'anotacions amb justificació documental de la distribució de dites despeses. En la justificació de la demanda de l'abat es presentà la informació de testimonis llauradors de Quart: Francesc Montagut major, Blas Mirapeix, Francesc Monçó i Alberola i Pere Valldecabres [Doc. 29.29]²⁵⁰.

7. QUART, VASSALL DE SANT VICENT.

El règim feudal valencià se sustentava principalment en el contracte d'emfiteusi que concretava una situació de servitud respecte del senyor, qui conserva el domini directe del bé i cedix el seu domini útil, i en l'exercici de la jurisdicció senyorial, de vegades de forma arbitrària. La renda feudal s'articulava en diverses exaccions i drets. La tenència de béns immobles (casa i terres) es gravava amb el cens emfitèutic, pagat en espècie com una part de la collita, o en metàl·lic, donant estabilitat a l'ingrés i afavorint l'arrendament. Delme (1/10 dels fruits) i primícia (2/9 del delme) eren cobrats respectivament pel bisbe i el rector, de vegades de forma compartida amb el senyor. El domini monopolístic de servicis comunitaris bàsics (molins, forns, almàsseres, carnisseries, tavernes, escrivanies, aigües, pastos, drets de caça) obligava al seu ús, cobrant una fracció del producte transformat o del valor del bé. El dret de fadiga o tanteig permetia la compra preferent, per part del senyor i al preu oferit, del domini útil del bé immoble en una transmissió. El dret de lluïme era percebut com una proporció del preu de venda o hipoteca del domini útil d'un bé transferit. El servici

---

²⁴⁹ ARV, Reial, 514 bis, ff. 277r-277v. Vegeu Valldecabres (2002).

²⁵⁰ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 153-155.

de host i cavalcada permetia reclutar tropa per a acompanyar el senyor en campanyes militars per a l'obtenció de botí o procurar la defensa del territori. El servici de sofra reclutava força de treball gratuïta destinada al conreu de la reserva senyorial o al manteniment de les infraestructures comunitàries. A més hi eren les taxes impositives de capitació com el besant, l'impost anual sobre la riquesa com la peita, o setenal com el morabatí, pagador cada 7 anys pels posseïdors de béns superiors a 105 sous. La corona per cobrir gastos excepcionals recaptava el coronatge i el maridatge i la cena per sufragar la manutenció de la cort en els desplaçaments. El consum estava gravat amb taxes sobre la circulació i venda de mercaderies. Per últim, el dret d'impartició de justícia de mer o mixt imperi, segons incloguera o no l'alta i baixa jurisdicció criminal, comportava la commutació de penes en diners.

A Quart està documentada quasi tota aquesta panòpia de càrregues senyorials. El delme més la primícia serà genèricament $1/8$ dels fruits, una fracció de pràctica aplicació (una de huit) però lleugerament superior a $1/10 + 2/90$. El cens de l'aljama serà d' $1/3$ dels fruits. La població cristiana pagarà, des de 1334 fins a 1349, 14 sous per cafissada de regadiu i 2 sous per jovada de secà, des de 1349 la cafissada de regadiu baixarà a la mitad, 7 sous. La senyoria cobrava el morabatí afegint un sou cada any en cobrar els 7 sous de cada casa. Es conserven múltiples contractes del segle XV d'arrendament de molins, forns i carnisseries. L'escrivania era de designació del majoral de Quart. El lluïisme serà una de les fonts d'ingressos més importants, donada la forta rotació dels pobladors. Hem vist exemples d'apropiació de terres exercint el dret de fadiga, com ara la Torre Forcallada. Veurem la concreció de la sofra que prestaven els mudèjars de Quart i exemples de host i cavalcada, decomís per impagaments i commutació de penes en diners.

Les cartes de poblament repleguen bona part d'aquestes condicions de servitud junt amb els drets atorgats als vassalls.

Febrer Romaguera (1988) publicà, entre d'altres, la donació de Quart i Aldaia a Sant Vicent, la donació de la torre d'Aleix a Ramon de Sant Ramon, els privilegis de població dels sarraïns de Quart de 1248 (Jaume I) i 1279 (Pere III), la donació del priorat a Poblet, la carta de poblament d'Aldaia de 1279, la sentència reial de 1330 sobre el règim de població dels sarraïns de Quart, el decret d'expulsió dels moros de Quart de 1331, la carta de poblament de 1334 i la concessió a Poblet de la facultat de

tornar les propietats als moros de Quart expulsats anul·lant els processos que mantenien contra el monestir²⁵¹.

Les dos cartes de poblament de l'aljama musulmana del castell i lloc de Quart mereixen una anàlisi comparativa. La primera és coneguda pel privilegi de confirmació donat pel rei Jaume II en València el 22 d'abril de 1306. El seu contingut assegura registrar allò concedit per rei Jaume I el 15 d'agost de 1248²⁵². La segona és un privilegi de Pere III, donat en València el 16 de juliol de 1279²⁵³. Cal observar que ambdues concessions tenen lloc en finalitzar les corresponents revoltes musulmanes al regne, extrem detallat per les paraules del rei conqueridor "lliurement podreu tornar ... amb tota vostra família ... i tots el vostres béns mobles", després de la segura expulsió de la moreria local, i per Pere III quan els "perdona tots els malefics comesos en la passada guerra".

Obligació/dret	Carta de 1248	Carta de 1279
Poseir cases i heretats	Si.	Si. Limitada la terra a una jovada.
Vendre, heretar i testar.	Si. Entre sarraïns.	Si. Entre sarraïns.
Justícia	Segons la Sunna. Jutje l'alcadí i el consell de vells	Segons la Sunna. Només causes civils entre ells. Alamí Caçim Alponti. Alcadí.
Cens (partició de fruits)	1/3 de la collita	1/3 de la collita
Tribut per cap de ramat	1 diner anual	No es menciona.
Sofra (treball no remunerat a les vinyes)	2 dies/any	Ben llaurades.
Llenya per al senyor	25 càrregues/mes	150 sous/any.
Res i oir predicació	No es menciona	Si. A les seues mesquites.
Ensenyament	No es menciona	Si. A les seues madrasses.
Lliure circulació amb mercaderies	Si.	Si. Pagant drets i peatges. Si algun sarraí fugit voldrà poblar en Quart pugua fer-lo lliurement.
Contribucions	No es menciona	Si. Les que pagaven en 1276.
Repartiment aigua reg	No es menciona	Si.

Figura 3. Quadre comparatiu de les cartes de poblament de l'aljama mudèjar de Quart.

²⁵¹ Són respectivament els documents 18, 20, 23, 33, 32, 35, 41, 42 i 43 del seu article.

²⁵² ACA, Reial, Reg. 44, f. 142v. Confirmació de Jaume II el 22-4-1306. ACA, Reial, Reg. 203, ff. 147v-148r. És el document 25 de Ferrer i Mallol.

²⁵³ ACA, Reial, Reg. 44, ff. 149v-150. Confirmació de Jaume II el 22-4-1306. ACA, Reial, Reg. 203, 148r.

El règim de poblament és semblant, com mostra el quadre comparatiu, i la intervenció reial posa en relleu la feblesa del control exercit pel monestir de Sant Victorià, qui no meritava la facultat d'atorgar cartes de poblament. Malgrat que el cens és certament elevat comparat amb el delme alcorànic, la resta de disposicions no són excessivament negatives, significant-se el major detall dels drets en 1279, com la llibertat religiosa i d'ensenyament i la gestió de l'aigua de reg de la xarxa de séquies, presa als assuts del riu Túria.

El rei Jaume I, de Lleida estant l'11 d'agost de 1257, permetia a l'aljama mudèjar de Quart i al seu alamí Ahmad an-Najjar (Ahamet Anayar) que vengueren o dividiren entre ells totes les propietats i cases que Ibn Buna (Abinbona) tenia a Quart i als seus termes. Els possessors podran disposar-ne lliurement per als seus fills, parents o musulmans d'igual condició, i hauran de pagar a la corona les rendes habituals. Per aquesta transacció pagaren a la corona 600 sous de València²⁵⁴.

Huici i Burns (1988) recullen dues disposicions de Jaume I sobre la població de Castelló i Quart, respectivament. El 5 de novembre de 1260 a Onda, estipula els tributs que els sarraïns de Castelló deuen pagar al monestir de Sant Vicent de València: la quinta part del fruits, un dia de sofra al mes i un diner anual per animal i casa, indicant que la justícia siga impartida d'acord amb la sunna musulmana²⁵⁵. A Montpeller el 9 de juny de 1262 nomenava Ahmad an-Najjar alamí dels musulmans de Quart de per vida. Pot usar de l'ofici de l'alamí tal com ho feren els seus predecessors i rebre el mateix salari. Ordena als musulmans locals que l'accepten²⁵⁶.

El rei Jaume I, de Montpeller estant el 10 de juny de 1262, establia a Guillem Peborén quatre jovades al terme d'Aldaia (*La Aldeya*) per un cens anual de quatre lliures de cera pagadores al monestir de Sant Vicent. Situades en cinc partides, la primera limita amb la carretera de Silla i la séquia de Quart, amb terra de Bernat d'Aldaia i amb terra d'Ibn Isa al-Madhaini (Amiterini); la segona, amb la séquia, la mateixa carretera, l'hort de la neboda de l'alamí musulmà de la Vall d'Uixó (*neptis alamini uxoni*) i amb l'hort d'Ali al Zayyali (Sereli); la tercera té vinyes del monestir a dues bandes i la carretera de Silla i l'hort d'Eximén Romeu; la quarta limita amb la

---

²⁵⁴ ACA, Reial, Reg. 10, f. 8.

²⁵⁵ És el document 1.211 de Huici: AHN, Clericat, Carp. 2244, n. 21.

²⁵⁶ És el document 399 de Burns: ACA, Reial, Reg. 12, f. 63v. Ja resumit per Martínez Ferrando (1934).

carretera de Silla, les mateixes vinyes i amb els horts de Pere, convers, i de Said al-Ghamri (Saat Algambri); la cinquena limita amb la mateixa séquia i horts de Bernat, de la neboda i de Said²⁵⁷.

El rei Jaume I, de Lleida estant el 22 d'octubre de 1262, va imposar quèsties sobre el regne de València i Bernat de Puigdàlber va recaptar-les decà del riu Xúquer. Entre els recaptadors figura Berenguer de Prades, prior de Sant Vicent, amb 6.666 sous i 6 diners, probablement atribuïbles a Castelló, Quart i Aldaia²⁵⁸.

El 10 d'abril de 1268 Jaume I atorgà guiatge reial (*sub forma communi*) als sarraïns de Quart i permís als sarraïns d'Aldaia, alqueria de Quart, per a l'ús d'aigües de reg en els seus camps regats per la séquia d'Alaquàs (*quod fluit apud Alacaz*)²⁵⁹.

Un plet entre llauradors i el monestir de Sant Vicent aclareix les obligacions del titular de l'ingrés del sequiatge. Una part del canal entre Manises i Quart era destruïda per la velledat i la força de l'aigua. L'obligació per part de Sant Vicent de netejar i mantenir bé aquella séquia, per raó del sequiatge que cobraven de cada hortolà, no cobria aquest accident extraordinari. El rei Jaume manà l'1 de gener de 1273 que tots aquells cristians i sarraïns que reguen amb l'aigua de la séquia pagaren parts per a reparar i reintegrar-la. El rei també comentà que si el cost hagués recaigut sobre el monestir tots els rèdits del prior en un any a penes haurien bastat:

Intelleximus quod aliquapars voltarum cequie de Quarto que sunt inter Quartum et Maniçes impetu atque seu propter nimiam vetustatem est destructa; et licet prior seu ecclesia Sancti Vincencii Valencie teneatur ipsam cequiam mundare et cindirecam tenere racione XX^{ti} et VII^{em} cafizarum ordeï que pro cequiatico percipit ab illis qui rigant de cequia antedicta, non tamen sane intentionis est quod si dicta cequia vel pars eius impetu fluminis vel raciones inundacionis aquarum seu nimia vetustate destruitur quod dictus prior Sancti Vincencii ipsam debeat reparare, cum ad eius reparationem omnes redditus ipsius prioris unius anni vix possent sufficere... Visis presentibus, compellatis et distringatis omnes illos tam christianos quam sarracenos, undecumque et cuicumque

²⁵⁷ ACA, Reial, Reg. 12, f. 55. És el document n. 1271 de Huici i n. 400 de Burns.

²⁵⁸ Burns (1988). Les altres poblacions que apareixen són Peníscola (1.500), Morella (12.000), Borriana (3.000), Onda (4.500), Almenara (750), Morvedre (7.500), Sogorb (3.000), Llíria (3.000), Castellfabib (1.200), Ademús (750), Alpont (750), Alzira (6.000), Cullera (1.500), Xàtiva (?), Corbera (2.250), Gandia (6.000), Dénia (*nichil*), Rótova-Palma (500), Lluxent (1.200), Vilanova de Carbonera (300), Berdida-Montes (300), Albaida (1.500), Ontinyent (3.000), Sumacàrcer (300), Cossentaina (1.500), Alcoi (750), Almisra (300), Calp (600), Bocairent (1.100) i Agres (300).

²⁵⁹ ACA, Reial, Reg. 15, f. 90. Regest de Martínez Ferrando.

sint, ... Ad ponendum partes suam simul cum dict priore Sancti Vicencii ad reparandam et reintegrandam cequiam et voltas predictas.

L'import del sequiatge cobrat a l'aljama ascendia a 27 cafissos d'ordi²⁶⁰. Burns (1987) aclareix que el terme volta pot referir-se tant a arcada de suport com a canal de retorn. És clar que fa referència a les voltes de l'aqüeducte dels Arquets, entre Quart i Manises²⁶¹.

L'1 de novembre de 1278 Pere III atorgava llicència i potestat a Berenguer de Conques per establir terres i possessions a cens a Quart i el seu terme, que eren de l'hospital de Sant Vicent²⁶².

El terme d'Aldaia començà a ser poblat per cristians abans que Quart, afavorit per l'escadusera població de l'alqueria i la gran extensió d'horta al sud del terme. En 1279 el rei Pere III va manar a tots els llauradors que ocupaven terres de regadiu en Aldaia que pagaren com a cens a Sant Vicent un quint de les seues collites²⁶³.

El control militar del castell de Quart estava al càrrec d'un alcaid que dirigia una petita guarnició. El 23 de gener de 1292 Jaume II confirmava a Ponç de Soler, ciutadà de València, al front de l'alcaidia del castell de Quart de per sa vida²⁶⁴.

Jaume II intervingué, a súplica de l'abat de Poblet el 6 de març de 1297, a favor dels sarraïns de Quart, als quals l'alcaid i els homes de Manises, Paterna, Riba-roja i altres llocs privaven injustament de tallar llenya i endur-se calç, pedra, guix i terra²⁶⁵.

Hi hagué un litigi entre l'abat i els oficials reials per a dilucidar l'aplicació dels càstigs per crims i delictes dels sarraïns de Quart. Jaume II, de València estant el 2 de febrer de 1303, concedia a l'abat Pere d'Alferic la baixa jurisdicció criminal dels sarraïns de Quart, reservant-se els crims dels que se seguira pena de mort o amputació de membres. També atorgava la redempció de penes en diners [Doc. 28.27]²⁶⁶.

D'acord amb Barceló (1989) la Sunna establí el valor de la persona en un dinar que són 500 lliures o dobles. Les dues mans, els dos ulls, els dos peus, les

²⁶⁰ Al segle XV tenim documentats preus de l'ordi en Quart oscil·lant entre el 17 i 23 sous el cafís. El sequiatge estaria al voltant de 500 sous, pagat per un centenar de llauradors musulmans.

²⁶¹ ACA, Reial. 21, f. 79v. Burns (1987) Pàg. 171 i nota 7. Regest de Martínez Ferrando.

²⁶² ACA, Reial, Reg. 41, f. 11. Regest de Martínez Ferrando.

²⁶³ ACA, Liber patrimonii, f. 300. És el document 12 de Burns, datat el 13 de juliol de 1279.

²⁶⁴ ACA, Reial, Reg. 192, ff. 91v-92r.

²⁶⁵ Altisent (1974) pàg 123 i nota 48. ACA, Reial, Reg. 107, f. 281v.

²⁶⁶ LP, R.23. Cfr. AHN, Clericat, Legajo 7475, papel sin numerar. Cfr. ACA, Reial, Reg. 201, f. 99. Publicat per Valdecabres (2007) doc. 1.

dos orelles, el nas i els dos collons valien 200 dobles. Cadascuna dent s'estimava en 50 dobles. Aquell qui haguera tolt membre a d'algú, si doncs no ho hauria fet en defensa pròpia, devia perdre semblant membre o pagar la pena. Açò ens dona una perspectiva econòmica de la jurisdicció criminal que es retenia el rei.

Benitez Bolarinos (2012) ens dona un parells de notícies d'absolucions reials, generadores d'ingressos per a la corona. El 20 de desembre de 1320, Mahomet, fill d'Hamet Abentorra, era absolt de tota pena civil i criminal per la mort d'Uçay, mudèjar de Quart²⁶⁷. El perdó li costà 1.200 sous. El 26 de juny de 1321 era absolt Narboneto ça Sala, habitador de Quart, per la mort d'Açmet Arrendaç, mudèjar de Quart, en una baralla. Havia estat condemnat a l'exili²⁶⁸. La commutació de la pena valia 100 morabatins d'or segons fur.

El rei Jaume II, a València el 24 de abril de 1306, confirmava als sarraïns de Quart les condicions de població atorgades per son avi i son pare i el 6 de maig, davant de la compareixença del frares de Sant Vicent, que temien la intervenció dels oficials reials, els ordenava la no intromissió i als monjos del priorat que usaren de la senyoria com antigament havien acostumat [Doc. 28.29]²⁶⁹.

Una modalitat de control dels desplaçaments era impedir l'entrada de musulmans furtivament en las aljames. D'acord amb Ferrer i Mallol (1988) els sarraïns de Quart aconseguiren el 16 de març de 1312 una remissió de qualsevol pena que els pogués ésser imposada per la protecció que havien dispensat a dos sarraïns captius del jutge de la cort del justícia Guillem de Jaffer. A canvi l'aljama pagà 3.000 sous barcelonesos a Pere Martí, tresorer reial²⁷⁰.

Segons Benítez Bolarinos (2012) a súplica del convent de Poblet el 1 de desembre de 1322 Jaime II redimeix els mudèjars de Quart 1.800 de la pena de 4.800 sous per alguns crims i excessos comesos²⁷¹.

L'1 de juliol de 1323, des de Montblanc, Jaume II confirma al monestir de Poblet, amb informe positiu del batle Bernat Çanou, el privilegi concedit pel seu

---

²⁶⁷ ACA, Reial, Reg. 219, fols. 188v-189r.

²⁶⁸ ACA, Reial, Reg. 220, f. 38v.

²⁶⁹ LP, R.24. Cfr. ACA, Reial, Reg. 203, f. 152v. AHN, Clericat, Carp. 3224, n. 15.

²⁷⁰ pàg. 19 i nota 5. ACA, Reial, Reg. 209, f. 120.

²⁷¹ Cfr. ACA, Reial, Reg. 222, ff. 128v-129r.

avi a la casa hospital de Sant Vicent de poder cobrar el monedatge de Quart [Doc. 28.33]²⁷².

El 13 d'agost de 1323 l'absolució reial beneficiava als homes del llocs de Quart i de Manises, tant cristians com sarraïns, pels danys mútuament comesos en emprius, gràcies a la súplica de l'abat de Poblet i del senyor de Manises, el mestre racional Felip de Boyl²⁷³.

El 24 de juny de 1330 l'infant Pere ordena des de Terol al lloctinent procurador i al batlle del regne de València cloure les causes hagudes entre el majoral de Quart i els sarraïns de dit lloc²⁷⁴. El 14 de setembre de 1330 Guillem de Jaffer, doctor en lleis i conseller del rei, Rodrigo Dieç, canceller de l'infant Pere, i els notaris Joan Escrivà i Bertomeu Urgellés donaven sentència arbitral en València, sobre el règim de població del moros de Quart. El rei ordenaria el 26 de març de 1331 el seu compliment a les parts, el monestir de Poblet i l'aljama, i als oficials reials. Només catorze mesos abans de l'expulsió, la moreria de Quart obté la sentència favorable d'Alfons IV El Benigne en les múltiples controvèrsies amb el majoral. Els vint-i-cinc ítems que recull la disposició són una actualització eloqüent de la renda feudal pagada per la comunitat mudèjar, sense oblidar el respecte de les lleis alcoràniques i l'autonomia jurídica civil. El document²⁷⁵ proporciona dades per a l'anàlisi detallada de l'economia agrària local, repassant alguns oficis, tributs i serveis comunitaris.

La sofrà es definida com a treball forçat en obres de castell, murs, banys, valls, séquies, assuts, verema dels cristians i altres servituds d'hom o de bèstia. Els sarraïns de Quart no hauran de prestar sofrà, excepte portar blats i verema de la part senyorial al castell de Quart i a la ciutat de València. A canvi, cada casat amb bèstia mular pagarà 4 sous, amb bèstia asinal, 3 sous, sense bèstia, 2 sous. L'aljama pagarà 500 sous per la sofrà de les vinyes i les càrregues de llenya. El majoral, si hi haurà menester, pagarà jornals de 2 sous i mig al mestre d'obra, 9 diners al manobre, 18 i 12 diners a l'hom amb bèstia mular o asinal (ítems I i II).

---

²⁷² LP, R.29, LP, Q.8. ACA, Reial, Reg. 224, ff. 34r-34v. AHN, Clericat, Carp. 3225, n. 8. Acte del notari Pere d'Olesa amb el testimoni de l'infant Ramon Berenguer, els bisbes de Tarragona i Tortosa, Eximén i Berenguer, respectivament, i Guillem i Otó de Montcada.

²⁷³ ACA, Reial, Reg. 224, f. 46r.

²⁷⁴ ACA, Reial, Reg. 575, f. 65.

²⁷⁵ Vegeu ACA, Reial, Reg. 483, ff. 151r-154r.

El dret d'alcaidia es fixa en 6 almuds de forment, panís o dacsa, segons la sembra, dos almuds d'ordi i una manya de lli (ítem III). La senyoria rebrà el monedatge com als llocs de reialenc (ítem IV). Els altres drets emfitèutics segons s'acostuma en València: mig lluïisme la partició, lluïisme sencer la venda (ítem V).

El dret de carrera es rebaixa a la meitat del que pagaven, és a dir, mealla en lloc de diner (ítem VI). Podran circular lliurement els vassalls, béns i mercaderies, amb permís de la senyoria, i prohibició d'anar-se'n amagadament. Si algun veí o contribuent de l'aljama es farà vassall d'altre senyor perdrà els seus béns que passaran a la senyoria. Els qui de present són vassalls d'altri tenen fins a Nadal per eixir del terme, sota pena de cinc assots (ítem VII).

La senyoria no podrà executar persones ni béns els dies festius del sarraïns (ítem VIII).

Els drets de saig i messeguer o guàrdia de l'horta són pagats en les eres i fixats respectivament en un almud i almud i mig de cereal a corrent. El dret de barber, pagat per cada hom o fadrí de més de 12 anys, serà d'un almud de forment i un almud de panís o el seu preu, segons costum (ítem X). La moreria continuarà pagant, com de 40 anys ençà, 27 cafissos d'ordi a la senyoria per la séquia (dret de sequiatge, ítem XI).

La senyoria vendrà la corredoria a qui vullga (ítem XII).

L'aljama pagarà 200 sous pels drets de fusteria, jutglaria, almàxena²⁷⁶, tarquena²⁷⁷ i dret de les pintes²⁷⁸. A canvi podrà tenir els obradors de fusteria i ferreria que vullga. Cap mora gose aquí usar d'adulteri entrò que siga inscrita (ítem XIII).

Es guardarà la Sunna i la senyoria estarà al consell de l'alcaadí (ítem XIV).

En allò que afecta als béns mobles que tenen de la senyoria es guardarà el fur de València (ítem XX). Els sarraïns faran la reverència al senyor com deuen fer els vassalls (ítem XV).

Ni l'aljama ni la senyoria està obligada a tenir guàrdia de les eres. Qui el voldrà que ho pague del seu propi (ítem XVI). Ningun moro portant cistelles de raïm o fruita o manant bèstia carregada de palla siga escorcollat (ítem XVII).

---

²⁷⁶ Possible forma arcaica d'almàguena, peròxid de ferro aluminós usat en terrisseria.

²⁷⁷ El dret de tarquena, normalment 1 sou, es cobrava a les fembres públiques en el moment de la inscripció.

²⁷⁸ Aquest dret gravava de forma indirecta el pentinat de draps i llanes i per tant la producció textil familiar.

L'1 de gener seran elets 4 vells, per regir l'ofici de jurats, i el messeguer del terme. Presentats al senyor aquest els confirmarà i farà jurar tenir els oficis bé i lleialment. A coneguda de dos àrbitres serà fixat el salari del carceller (ítem XVIII). La presó no siga en el castell mas siga feta en lloc suficient a costes de l'aljama i nombrat carceller moro. Cada presoner haurà de pagar a la senyoria 2 diners per dret de carcellatge, per aitant tro estarà (ítem XIX).

No estaran obligats a comprar la part de la palla del senyor (ítem XXI). Es podrà alfarrasar farratge i herba de panís, dit acarrassament fet pels vells i l'alamí i prenent, si la vol, la senyoria la seua part (ítem XXII).

Couran el pa en els forns de Quart, sota pena de 5 sous i si no podrà pagar de 5 assots. Si couran pa en llurs cases aquelles puguen enderrocar (ítem XXIII). Podran beure i comprar vi en la taverna del senyor, del bisbe i del rector i d'altri havent llicència del majoral (ítem XXIV).

Finalment, el rei absol el majoral de les acusacions d'excesos i als moros de les penes relatives al procés fet pel portantveus de procurador, a manament de l'infant Pere, general procurador del regne (ítem XXV).

Les obligacions comunals es pagaven per meitats en Sant Joan (24 de juny) i Sant Miquel (29 de setembre).

Malgrat que Jaume I havia atorgat privilegi als sarraïns de Quart de no poder ésser expulsats del terme, l'abat de Poblet Ponç de Copons aconseguí autorització per a expulsar-los per motiu de

“les intencions malvades que covaven en els esperits dels sarraïns i que, només esperaven el moment propici per exterioritzar-se, i els interessos de la religió cristiana, perquè allí on era alabat el nom del pèrfid Mahoma ho fos el de Jesucrist”.

D'acord amb Ferrer i Mallol (1989) el primer motiu reflecteix el clima de recel provocat per l'expedició del granadí Ridwan contra Oriola²⁷⁹.

Alfons IV el Benigne, de València estant, concedia el 25 de gener de 1331 llicència i potestat a l'abat de Poblet per expulsar el sarraïns de Quart i el seu terme, no obstant el privilegi *ipsis postea concesso*, i poblar el lloc de cristians, dits sarraïns eixiran de forma salva i segura amb les seues dones, fills, famílies i béns mobles i semovents en un termini donat, podent distribuir entre cristians

---

²⁷⁹ Ferrer i Mallol (1989) pàg 9 i nota 32. Veure també Altisent (1974) pàg. 236 i nota 102.

els béns immobles i sedents. El rei era conscient que encara no havia signat la sentència arbitral del nou règim de població del moros de Quart, que serviria per governar l'aljama residual mentre durara el repoblament [Doc. 28.35]²⁸⁰.

Sanchis Alfonso (1978) ja havia publicat i comentat el decret d'expulsió del sarraïns de Quart en 1331 i la carta de poblament de 1334, fent ús comparatiu de les tres còpies existents²⁸¹, i analitzant els precedents de principis del segle XIV amb alguns dels documents del còdex L. 1220.

L'abat Copons atorgà carta de població a cinquanta-quatre caps de famílies cristians, procedents d'Aragò i Catalunya, en la qual manifestava que aquesta repoblació era feta "cobegants créxer et augmentar la fe cathòlica" i una vegada "gitats del loch de Quart los infidels sarraïns et contraris de la fe". Es tractava de l'expulsió dels més revoltosos i inquietants, i l'abat esperava que els nous pobladors servien per a propagar la fe cristiana entre els musulmans, encara nombrosos al terme. La carta de població determina les condicions del pobladors: pagar dues masmudines de cens anual per cada jovada de terra de regadiu i dos sous per cada una de secà, conrear la terra i viure a Quart habitualment. D'entrada han de pagar 250 sous per cafissada de regadiu. Per la de secà només el cens anual. A cada poblador li serà donada terra i alberg amb obligació de residència personal, renunciant a cert fur que els atorgava major mobilitat, i la carta deixa oberta la possibilitat de posteriors immigracions. El cobrament de lluïisme, fadiga i altres drets emfitèutics així com el nomenament d'oficials es farà segons furs de València. La senyoria cobrarà el morabatí i es reserva les vinyes i els monopolis de forns, molins, banys, almàsseres, carnisseries i escrivania. Donarà als vassalls lloc pertinent per l'església, fossar, cort i presó. Les eres i els emprius (pastura, llenya, calç, guix) seran francs per als vassalls [Doc. 28.36]²⁸².

Martínez Ferrando descriu com un singular privilegi les condicions del beneficiaris de la carta abacial de poblament, donat que durant el llarg regnat de Jaume II s'havien acabat de repartir les bones terres de regadiu mentre que continuava arribant gent del nord, atrets per la fama d'exuberant i fèrtil que tenia el país arrabassat als laboriosos sarraïns. Els malestar dels descontents i

---

²⁸⁰ LP, R.31 i LP, Q.10.

²⁸¹ El document 28.36, ARV, Manament i empires, llibre 3er, mà 22 i ARV, Clericat, llibre 3166.

²⁸² LP, Q.11. Vegeu Altisent (1974) pàg. 236-237 i notes 105 i 106. AHN, Clericat, Carp. 3225, n. 9.

desil·lusionats va crear tensió contra els senyors posseïdors d'extenses propietats al regadiu.

Artur Fernàndez, successor de Garcia Melero en la propietat de dos jovades de terra a Quart, reclamava el 10 de gener de 1338 pagar només delme i primícies, ja que el lloc havia pervingut a mans cristianes i, per tant, havia d'entrar en vigor la clàusula en la concessió feta per Jaume I: hauria de pagar un quint mentre el lloc fos habitat per moros i delme i primícia quan tingués població majoritàriament cristiana²⁸³. En 1400 Pere i Joan López, que eren propietaris de 17 fanecades d'aquestes dos jovades, patirien el decomís de les terres per no atendre la fadiga en la transmissió ni el pagament de fruits durant més de 20 anys²⁸⁴.

Malgrat que el 25 de gener de 1331 Alfons el Benigne havia concedit permís a l'abat de Poblet per expulsar els sarraïns de Quart, sense indemnització, i atribuir llurs cases i terres a cristians, Pere IV el Cerimoniós, a prec de l'abat i la comunitat del mateix monestir, autoritza el 8 de juliol de 1346 el retorn a Quart del sarraïns expulsats i la devolució dels béns immobles que no hagen estat atribuïts encara a cristians, perquè els plets entaulats pels sarraïns reclamant llurs béns causen greus perjudicis al monestir i a l'hospital de Sant Vicent²⁸⁵.

El 21 de març de 1354 prestaren jurament els valencians a l'infant primogènit en Joan, en les corts celebrades a València eixe any, en mans de son pare el rei Pere IV, de tenir-lo per rei i successor de la Corona quan aquest muira. Jurà Berenguer, majoral de Quart, *pro me et abbate de Poblet*²⁸⁶.

El 5 d'abril de 1356 es convocava a capítol a tot el convent del monestir de Poblet. L'abat Arnau d'Eixamús exposava que feia prop de set anys havia relaxat certes condicions de la terra de regadiu als vassalls de Quart, posant-les per escrit. El preu d'entrada de la cafissada es rebaixava de 250 sous a 200 i el cens anual, de dos mas mudines a una. A canvi els demanava que deixaren a la senyoria terra suficient per establir 100 nous pobladors. Ara, per raó de dit pacte, s'havia mogut qüestió entre el majoral Berenguer de Perpinyà i la universitat de Quart, intervenint com a àrbitres Arnau Joan i Pere Fusser, doctors en lleis. L'abat havia firmat poders al majoral per corroborar les

²⁸³ Ferrer i Mallol (1989) Pàg. 9 i nota 33. ACA, Reial, Reg. 865, f. 164.

²⁸⁴ AHN, Pergamins Clericat, Carp. 3227, n. 5. Publicat per Valldecabres (2007) doc. 11.

²⁸⁵ ACA, Reial, Reg. 881, ff. 48v-49r. És el document 71 de Ferrer i Mallol.

²⁸⁶ ACA, Reial, Reg. 1538, f. 62. És el document n. 97 de Bofarull.

condicions del pacte de 1349. Açò acabat de dir s'alçà el prior Ramon de Soresio protestant que l'abat no podia signar dit compromís fins haver obtingut el consens del capítol, d'acord amb cert manament de papa Benet XII, sent nul·les les gràcies atorgades. Aquestos són els noms dels monjos de Poblet que no volgueren millorar les condicions vitals del repobladors de Quart: Ramon de Soresio, prior, Bonanat Çoquer, Bernat Brunet, sagristà, Bartomeu de Salelles, Francesc Albinyana, capiscol (*precentor*), Berenguer Ramon, Arnau Roig, Pere Esdariba, porter, Berenguer Dangularia, Guillem Peyrin, sots-capiscol (*succentor*), Joan Raedor, Andreu Serra, Guillem de Tudela, Francesc de Segarra, infermer de monjos, Bernat Moner, *vestiarius*, Bartomeu Çabata, Llorenç Carbonell, Francesc Bredam, Pere Bardina, mestre de conversos, Bernat Tallada, Pau Durfort, Bernat Renovart, Bernat de Copons, Pere Domènech, Galceran Eixamús, Bernat Coçart, Ramon de Puig Genoll, hostaler, Bernat de Sant Romà, Joan d'Arbós i Berenguer de Sollano [Doc. 28.41]²⁸⁷.

El rei protegia el seu vassall: el priorat. El 15 de desembre de 1367 Pere IV, des de Barcelona, confirmava la plena jurisdicció de Poblet sobre els llocs del seu senyoriu de Sant Vicent, Quart i Aldaia. El Ceremoniós tindrà sota la seua especial protecció tots aquest dominis amb multa de 1.000 morabatins d'or a qui gose violar els drets de Poblet²⁸⁸.

El majoral recaptava el coronatge. Segons Mateu Ibars (1970) Martí l'Humà ordenava, des de Saragossa el 25 de juny de 1399, a Martí Martínez de Marciella, cambrer de la reina, i Guillem Ferrer, de la tesoreria reial, que no exigiren els drets de coronatge als homes de Quart i Aldaia per haver-los encarregat al majoral Jaume Carbó, en benefici de les obres a Poblet²⁸⁹.

El majoral cridava a host i cavalcada. D'acord amb Cruselles (1998), a requeriment de Joan II, el 30 de juliol de 1464 Quart aportava 20 hòmens a l'acció militar contra la revoltada baronia d'Arenós, mentre que el col·legi de notaris mobilitzava 33 hòmens seguint la bandera de la ciutat. La lleva als llocs de la contribució fou registrada per Joan Beneyto²⁹⁰.

---

²⁸⁷ LP, Q.13.

²⁸⁸ Vegeu Altisent (1974) pàg 251 i nota 152. Cfr. ACA, Reial, Reg. 914, f. 203v.

²⁸⁹ ACA, Reial, Reg. 2.317, ff. 152-154.

²⁹⁰ APPV, Protocols de Joan Beneyto, 26950. Vegeu Cruselles (1999) Pàg. 106 i nota 100.

El 22 i 23 de maig de 1553 fra Nofre Dassió, abat de la Reial de Mallorca, prior de Natzaret de Barcelona i procurador de l'abat Pere Boques, prenia possessió de Quart i Aldaia i rebia homenatge del seus vassalls [Doc. 29.6.B i Doc. 29.6.C]. El cerimonial és tot un paradigma del poder feudal. El justícia Jaume Moncó ordena la convocatòria a consell general, feta pública crida pel missatge Joan Pérez, en el porxe de la cort, on era acostumat reunir-se. Acodien la majoria dels veïns i habitants barons, encapçalats pel batlle Bartomeu Fita. El procurador de l'abat els dona a conèixer el nomenament, per mort de Gabriel Forès, confirmat pel papa Pau III i l'emperador Carles I, i mana a tots que reputaren per senyor a Pere Boques i li prestaren homenatge. La universitat, presta a obeir, demana que siguin alliberats del vassallatge anterior prestat a Fernando de Lerín i que el nou abat serve furs i privilegis, usos i costums. El procurador els lliura de l'homenatge anterior emperò prestant llealtat al nou abat i promet, tan aviat li hagen prestat homenatge, servir furs i privilegis. De continent, acceptada l'absolució i promesa, batle, justícia, jurats, mostassaf, consellers i resta de veïns juraren i prestaren homenatge, sobre los sants quatre Evangelis davant ells posats de les seues mans dretes corporalment tocats, per besament de mans i de boca al reverent frare Nofre Dassió, procurador de l'abat, llur senyor natural, i li volen ésser tinguts de fidelitat i naturalesa com a bons i lleials vassalls. A continuació frare Dassió jura que servaria als veïns i habitants de Quart, furs, privilegis i bones costums pels abats i convent de Poblet atorgats. En acabant manà al batle, justícia, jurats i mostassaf que no usaren dels oficis com ell els privara d'aquells, i va fer pública crida que algú no gosara portar armes en Quart sots pena de seixanta sous i perdre aquelles i va metre en la presó a Miquel d'Ascó, el qual després manà traure de la presó, i restituí els oficials en el càrrec, manant aquells que regissen cadascú el seu ofici per l'abat Pere Boques. I tots ells juraren, en poder i mà del procurador, a Nostre Senyor Déu i als sants Evangelis, de llurs mans dretes corporalment tocats, que bé i lleialment haurien el seu ofici i guardarien justícia i igualtat tota vegada, servant els drets i regalies pertanyents a la senyoria. Continuant els actes de possessió el procurador anà al castell de Quart i manà obrir les portes i entrà dins la casa de senyor i, essent de dins, tancà las portes i després les obrí. En acabant, isqueren a l'horta de Quart i passejaren per l'horta i terme de Quart

i trencaren les rames dels arbres i cavaren la terra, en senyal de pacífica i vera possessió.

Altre homenatge de 1599 prestat a fra Simon Sió, procurador de l'abat Joan Tarròs, no vas ser copiat per l'autor del còdex L. 852 [Doc. 29.20]²⁹¹.

Des de meitat del segle XVI la pujada de preus farà que la renda feudal cobrada en metal·lic no siga excessivament onerosa traslladant la resistència dels vassalls a no voler capbrevar, és a dir, reconèixer les terres a la senyoria, ni pagar delme i primícia de nous cultius i a qüestionar la utilització forçosa de la infraestructura dels monopolis de la senyoria, especialment molins, forns i almàsseres²⁹².

El 30 de maig de 1567 la Reial Audiència de València, presidida per Joan Llorenç de Vilarrasa, cavaller, conseller reial i capità general del regne de València, proferia sentència a favor del síndic de Poblet obligant als habitants de Quart a moldre el blat en els molins fariners de la senyoria, d'acord amb l'acte de poblament, condemnant en les despeses judicials a la universitat de Quart, representada pel síndic Jaume Martí [Doc. 29.9]²⁹³.

Processos semblants amb sentència favorable a Poblet es produïren el 6 de març de 1662 [Doc. 29.17]²⁹⁴, obligant als vassalls de Quart i Aldaia a moldre blat i olives al molí i almàssera del senyor, i 22 de setembre de 1676 [Doc. 29.18]²⁹⁵, forçant la molta de qualsevol gra de vassall als molins del monestir.

Al calaix 29 es guardaven diversos papers de plets entre la senyoria i els seus vassalls, com ara un de 1653 obligant a pagar delme i primícia de les garrofes als habitants de Quart i Aldaia [Doc. 29.14.S]²⁹⁶, altre reconeixent al majoral de Quart la facultat de supervisar els càrrecs elets, remoure els inhàbils i posar-ne d'idóneos [Doc. 29.14.T]²⁹⁷, contra mossèn Crespí pel forn de coure pa [Doc. 29.14.X] o la pretensió d'Aldaia de separar el terme [Doc. 29.14.K]²⁹⁸.

---

²⁹¹ Vegeu altres dues preses de possessió en Valldecabres (2007) docs. 43 i 50.

²⁹² Ardit - Valldecabres (2007) resumeixen la relació feudo-vassallàtica a Quart durant l'època moderna.

²⁹³ LP, L.17B. Altres sentències el 19-4-1660, 5-7-1680 i 12-6-1744.

²⁹⁴ LP, L.17D. Les penes fixades en 1660 eren la pèrdua de farina i oli molts, tres lliures per cafís de forment o peu de olives i la cavalcadura on les portaven. En 1662 aquesta última pena fou relaxada.

²⁹⁵ LP, L.17E. En 1744 la senyoria permetia almàsseres per premsar olives de la pròpia collita.

²⁹⁶ LP, L.58. Sentència d'11 d'agost de 1653. Els de Quart pagaran 1/17 de delme i primícia. Els d'Aldaia 1/16 de delme més la primícia.

²⁹⁷ LP, L.35. Sentència de la Reial Audiència contra el comú de Quart el 27 de febrer de 1590.

²⁹⁸ LP, L.44. Súplica del síndic d'Aldaia el 13 de setembre de 1613 i ferma de dret de 1556. Tant el síndic de Poblet com el de Quart es varen oposar.

El 29 d'agost de 1700 el consell general de la universitat de Quart acordava posar guardians d'horta per custodiar els fruits del terme, nomenant els veïns que haurien de fer capítols i fixar la tatxa oportuna [Doc. 29.24].

En 1749 Jeroni Villar, majoral de Quart i Aldaia, expulsava de Quart a Josep Alonso, cirurgià, per haver-se aveïnat sense llicència del majoral²⁹⁹. En 1750 Aldaia pleitejava amb el monestir de Poblet i Casa de Sant Vicent pretenent arrendar la tenda, taverna i mesó del lloc com a béns propis, essent regalies de la senyoria³⁰⁰.

8. LA FUNCIO ASSISTENCIAL HOSPITALÀRIA.

Totes les donacions de Jaume I al priorat de Sant Vicent giraran al voltant d'honar el sant i crear una casa de hospitalitat amb un doble vessant: l'atenció de pensionistes nomenats pel rei i l'assistència hospitalària de suport bàsic a pobres i malalts. El primer dels objectius cesarà en la seua activitat tan aviat com desaparega l'últim dels parçoners designats pels tres primers reis de València. El funcionament de l'hospital de Sant Vicent tindrà tres fases ben definides. Des de la seua creació fins a la disputa amb els jurats de València de 1370, des de 1370 fins a l'apertura del Hospital General de València en 1514, des de 1514 fins a la seua desaparició en data no coneguda.

El rei fa una crida popular en favor de l'hospital. El 31 de maig de 1240 Jaume I concedia un privilegi a Bernat, prior de Sant Vicent, per rebre almoines per tal de sostenir malats a l'hospital³⁰¹.

El rei dota l'hospital amb 600 marcs d'argent. El 5 d'agost de 1246 s'iniciava el procés de reconciliació del rei Jaume I amb papa Innocenci IV pels excessos que va cometre sobre el bisbe de Girona, tallant-li la llengua. El rei reconeixia la seua culpa i redactava carta al nunci del papa demanat-li la seua intercessió favorable. En compensació dels greuges al bisbe de Girona oferia 200 marcs d'argent per a la fàbrica de l'església del monestir de Benifassà i 600 marcs d'argent per al sosteniment dels pobres de l'hospital de Sant Vicent, de Lleida estant, el 18 d'octubre de 1246. El perdó papal arribava 22 de setembre de 1246 des de Lió amb l'absolució de la pena

---

²⁹⁹ ARV, Clericat, llig. 330, caixa 880, n. 18.

³⁰⁰ ARV, Clericat, llig. 326, caixa 869, n. 155.

³⁰¹ AHN, Clericat, Carp. 3222, n. 4.

d'excomunicació. Felip, bisbe de Mèrida, i Desideri, frare dominicà, delegats papals en dita causa d'absolució, de Lleida estants el 20 d'octubre de 1246, accepten les compensacions de 200 marcs d'argent per a la fàbrica de l'església del monestir de Benifassà, fundat pel rei amb 22 monjos i 40 parçoners, i 600 marcs d'argent per al sosteniment dels pobres a l'hospital de Sant Vicent de València. La cerimònia d'absolució es faria a la casa convent de frares menors de Lleida el 17 d'octubre de 1246³⁰².

Com hem vist, en la reforma de 1266 Jaume I limitava a 20 el nombre de pensionistes i es reservava la seua designació, en haver-hi vacant per mort, podent delegar en el prior.

El 10 d'abril de 1268 Jaume I nombrà parçoner de Sant Vicent a Pere d'Amaldano de per sa vida, *victum et vestitum prout aliis portionariis*³⁰³.

A més, la nova reforma de Alfons III en 1290 reduïa l'atenció de pensionistes al mínim i prohibia de fet el nomenament de nous en morir el rei. La llar de pensionistes tenia el dies comptats.

Tot i que Pertegás (1927) assegurava que la funció com a establiment nosocomial de Sant Vicent no arribà al 1300, d'acord amb Rubio Vela (1982) eren tres els hospitals que en la València del segle XIV atenien l'orfe i l'expòsit durant els primers mesos de vida procurant-li la nutrició i la subsistència: Sant Vicent, Santa Llúcia (de la Reina) i Santa Maria (En Clapers). Així el 8 de novembre de 1380 el pare d'òrfens Mateu Espanyol i fra Domingo Miquel, administrador de l'hospital de Sant Vicent, afermaven Vicenta, *orfanam que criata fuit in Sant Vicent*, de 18 anys, al servei domèstic de Sancho Borja i sa muller Gueralda³⁰⁴.

La ingerència del govern municipal en l'administració de l'hospital de Sant Vicent serà una constant fins a la fundació de l'Hospital General.

Ja Finestres (1753) desautoritzava amb proves documentals suficients el desprestigi del priorat com a establiment hospitalari que les afirmacions d'Escolano havien generat. El conflicte competencial apareix, sens dubte, de la mà d'una davallada de l'eficiència en la prestació de servici públic a l'atenció de

---

³⁰² AHN, Clericat, Còdex 100 B, ff. 27v-29v. Sis-cents marcs d'argent fan unes 3.000 lliures valencianes.

³⁰³ ACA, Reial, Reg. 15, f. 90r.

³⁰⁴ ARV, Protocols, 633.

la nutrició de nadons i pobres en moments de profunda crisi frumentària, després de la pesta de 1348.

El 23 de desembre de 1370 la cort de la Batllia General del regne sentenciava a favor del priorat imposant pena de 1.000 morabatins d'or a qui volguera fiscalitzar la funció d'assistència hospitalària de la casa de Sant Vicent, obligant als jurats i síndics de la ciutat que reduïren l'estat de l'administració i règim de l'hospital a la situació anterior a la visita atorgada pel rei [Doc. 28.39.A i Doc. 29.14.b]³⁰⁵. Guillem Deuder, majoral de Quart, havia presentat l'11 d'octubre una carta de Pere IV a Joan de Claramunt, lloctinent de Francesc Marrades, conseller i batle, en la qual el rei referia l'autorització concedida el 3 d'abril als jurats de la ciutat per triar dos visitadors que esbrinaren la inversió dels 6.500 sous de pensió reial anual que rebia el priorat³⁰⁶.

Però l'abat Guillem d'Agulló li havia remarcat que el seu avi Jaume II havia renunciat al nomenament d'administradors, tenint Poblet la possessió del priorat lliure i franca, i que els 6.500 sous no estaven assignats tant sols al servei de l'hospital sinó també de la casa i església de Sant Vicent. La disputa la continuava Joan Arbós, majoral de Quart, absent Leonard Gomis, notari procurador substituït de la universitat de València, i present Pere Marrades, jurat, en el moment de pronunciar sentència. El verguer Domingo Figuera notificaria la resolució a Gomis l'11 de gener de 1371.

D'ací en davant Sant Vicent deixaria, probablement, de recollir expòsits centrant la seua tasca en l'atenció dels pobres i malalts que tocaven a les portes de l'únic hospital extra murs de la nova muralla.

L'hospital de pobres continuà funcionant puix pagava metges i medecines.

El 20 de novembre de 1413 en la notaria de Pere de Loças el metge Jaume Roig atorgava àpoca de 200 sous al majoral de Quart Jaume Ponç, pel seu salari per serveis de visitar els malalts de la casa i hospital³⁰⁷. El 7 de novembre de 1425 i el 9 de desembre de 1427 el notari Jaume de Vilardello redactava ambdues àpoques de 10 lliures atorgades per Jaume Roig, físic i veí de València, a favor de Miquel Roures i Gil

---

³⁰⁵ LP, L.8 data la sentència el 24-12-1370.

³⁰⁶ Mateu Ibars comentava com Pere IV concedí, de Tarragona estant, als jurats de la ciutat de València que puguen nomenar visitadors de l'hospital de Sant Vicent, amb consell del batlle general, per comprovar l'actuació del majoral de Quart. ACA, Reial, Reg. 919, f. 71.

³⁰⁷ ARV, Pergamins Clericat, n. 2919.

de Molina, majorals de Quart, respectivament, salari anual per l'atenció mèdica dels monjos i malalts de l'hospital³⁰⁸.

En documentació notarial del segle XV hem trobat deutes per medecines amb un apotecari. El 19 de desembre de 1437 el majoral Pere Portell reconeixia deure 16 lliures i 8 sous a l'apotecari de València Pere Torres, en concepte de medecines per l'hospital i li ofería garanties de pagament fixant possessions no especificades a la baronia de Corbera, segurament les terres que havia llegat Guillem de Salas³⁰⁹.

Les tensions entre Sant Vicent i els jurats de València no amainarien. El rei Alfons V, del Castellnou de Nàpols estant, el 12 de juny de 1455 hagué d'intervenir manant a son lloctinent general Joan, rei de Navarra, i al batlle que feren observar els privilegis del priorat de Sant Vicent i que el prior i majoral no foren molestats en l'administració i règim del monestir i hospital pels jurats i universitat i altres oficials de València [Doc. 28.39.B]³¹⁰. En l'exposició de motius l'abat Bartomeu Conill recordava al rei que l'hospital recollia i atenia pobres però els jurats pretenien que es fera càrrec de la recepció i nutrició de xiquets expòsits. Sota pena de la ira i indignació reials i 3.000 florins d'or d'Aragó ningú hauria de destorbar mai més l'administració de l'hospital i monestir.

Els jurats de València haurien de modificar la pressió i no insistir en fiscalitzar la gestió hospitalària del priorat sinó en aconseguir una contribució monetària.

Hauria de firmar el monestir de Poblet amb la universitat de València, representada pels seus jurats, una concòrdia per cloure definitivament la disputa. Caldria cercar el document als llibres de consells de la ciutat. La documentació notarial ens ha donat a conèixer una primera època datada el 12 d'octubre de 1470 on Antoni del Miracle, administrador de l'hospital de la Reina de València atorgava època de 50 lliures a favor de Bernat Cartó, majoral de Quart³¹¹. El 24 d'abril de 1475 el notari Yviça redactava com Francesc Vidal, apotecari de València, procurador de Jaume Roig, mestre en medicina i administrador de l'hospital d'en Clapers de València, atorgava

---

³⁰⁸ ARV, Pergamins Clericat, ns. 2887 i 2902.

³⁰⁹ ARV, Protocols de Martí Doto, 793.

³¹⁰ El document és un trasllat de 1571 del notari de Montblanc Onofre Banquer a instància de l'abat Joan Guimerà. LP, R.46. LP, L.8.

³¹¹ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.833.

àpoca de 25 lliures a favor de Bernat Cartó, majoral de Quart, complement de les 50 lliures anuals d'una concòrdia entre Sant Vicent i l'hospital de la Reina de València³¹². Cal dir que l'hospital d'En Clapers tenia unes despeses de uns 1.000 sous en l'atenció de nadons en 1380, la mateixa quantitat d'aquesta concòrdia. Resumim en una taula les èpoques, abans de l'apertura de l'Hospital General, atorgades pels administradors de l'hospital de la Reina o els seus procuradors als majorals en la taula notarial de Mateu Yviça.

Data	Cobrador	Pagador	Import
1470-10-12	Antoni del Miracle	Bernat Cartó	50 £
1475-4-24	Francesc Vidal	Bernat Cartó	50 £
1476-4-8 ³¹³	Francesc Vidal	Bernat Cartó	50 £
1479-6-25 ³¹⁴	Lluís Pellicer	Bernat Cartó	50 £
1480-6-30 ³¹⁵	Lluís Pellicer	Bernat Cartó	50 £
1482-7-18 ³¹⁶	Lluís Pellicer	Pedro de Sevilla	50 £
1494-11-18 ³¹⁷	Galceran d'Exarch	Antoni Buada	50 £
1495-7-31 ³¹⁸	Francesc Gil	Antoni Buada	50 £
1496-9-7 ³¹⁹	Bartomeu d'Exarch	Antoni Buada	25 £
1499-8-22 ³²⁰	Bernat Vidal	Pau Rubert	50 £
1500-8-8 ³²¹	Francesc Joan Dalmau	Pau Rubert	50 £
1501-7-20 ³²²	Francesc Joan Dalmau	Pau Rubert	50 £

Figura 4. Èpoques de la concòrdia entre l'hospital de Sant Vicent i l'hospital de la Reina.

³¹² APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.835. Testimonis de Joan i Jaume Plenes, preveres beneficiats de València.

³¹³ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.839.

³¹⁴ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.843.

³¹⁵ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.844. L'educació de criatures com a motiu de la concòrdia.

³¹⁶ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.845.

³¹⁷ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.846.

³¹⁸ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.842. El majoral li fa cessió a l'administrador dels drets del monestir sobre la Batllia, terç vençut i no cobrat el 30-4 dels 9.500 sous anuals que pagava el rei. El 17-8 Cristòfol de Basurto, taulatger de la Batllia, pagava a Francesc Gil. *Ibidem*.

³¹⁹ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.848. L'administrador ordinari el mercader Bernat Conill ja havia rebut les altres 25 lliures.

³²⁰ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.849.

³²¹ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.851.

³²² APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.850. Bernat de Pallars, fundador de la Seca de València, pagà les 50 lliures per Cristòfol de Basurto, taulatger de la Batllia General, de l'últim terç de desembre de 1500 dels 9.500 euros anuals deguts al majoral.

En documentació notarial dels segles XV i XVI hem trobat al servent encarregat de la funció d'hospitaler de Sant Vicent. Entre 1475 i 1479 era hospitaler de Sant Vicent el llaurador de València Joan Calbo. El 4 d'abril de 1475 atorgava època de 12 lliures i 15 sous al majoral Bernat Cartó en concepte de soldada per la cura de l'hospital i horta adjacent i per cuinar³²³. El 12 de març de 1477 acusava haver rebut 10 lliures de la soldada de l'any que començà el 14-5-1475 i finí el 14-5-1476. El 21 d'agost de 1477 l'època era de 19 lliures, deu lliures per la soldada de l'any que començà el 14-5-1476 i finí el 14-5-1477, sis lliures per compra de carns i tres lliures per tasques a l'hort³²⁴. El 16 de setembre de 1479 actuaven com a testimonis d'un carregament de censal de 40 lliures, signat a la casa de Sant Vicent, Joan Calbo, llaurador i hospitaler de sant Vicent, i Joan Pérez, escolà resident al monestir³²⁵. El 13 de febrer de 1516 frare Joan Galceran, president de la casa de Sant Vicent, rebia un lluïsmen de 10 sous i 8 diners davant els testimonis de Joan Monyós, hospitaler de l'hospital de pobres de la casa de Sant Vicent i Gabriel Martorell, monjo de Sant Vicent³²⁶. El 22 de juny de 1519 Gabriel Coscollano, monjo bossier de Poblet, residint per majoral del lloc de Quart, venia a Quart a na Francina Dalmau, vídua de Dalmau, *quondam* botiguer de Barcelona, mig cafís de civada per 8 sous "per ops, segons dita na Francina li dix, de avituallar la ciutat de València e per poder-se alegrar dels furs e privilegis e altres libertats atorgades als avitualadors e provehidors de la dita ciutat". Eren testimonis Macià Montolenda, tapiador i hospitaler de l'hospital de Sant Vicent, i Pasqualet Palés, escuder habitador a Quart³²⁷.

En el calaix 29 es guardaven un plec d'èpoques firmades pel clavari de l'Hospital General de València a favor dels majorals de Quart de les 50 lliures que acostumava donar el priorat en dues pagues, per sant Joan i Nadal [Doc. 29.11]³²⁸. També hi eren altres conductes d'advocats³²⁹, monjos, oficials i obres fetes en el monestir.

---

³²³ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.835.

³²⁴ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.838.

³²⁵ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.843.

³²⁶ APPV, Protocols de Miquel Martí, 26.541.

³²⁷ APPV, Protocols de Miquel Martí, 26.538.

³²⁸ LP, V.16. La primera de Nadal de 1520. La fundació del Hospital General en 21 de juny de 1514 amb butla de Lleó X.

³²⁹ Vegeu el catàleg de pergamins de Torne i Cubells (2007), n. 266 (època de 5 lliures a favor de Gaspar Ferrer jurista en 11-2-1545), n.269 (època de 5 lliures a favor de Francesc Benavent cavaller i jurista en

El 28 de juliol de 1513 serà Conrad Dalpont, ciutadà de València, primer clavari de l'Hospital General, qui atorgava àpoca de 50 lliures a frare Joan Ribes, monjo de Santa Maria de Poblet, síndic i procurador del monestir, paga de 1512 que l'hospital de Sant Vicent fa cascadament any a l'Hospital General, 8 lliures i 10 sous per mans de Mascarós, 18 lliures 15 sous cedint un crèdit contra el Capítol de la Seu de la paga de setembre de 1513, i les restants 12 lliures i 10 sous en diners de mans de Ribes³³⁰. El 8 de maig de 1522 Miquel Jeroni Garcia cobrarà del monjo bossier Gabriel Coscollano les 50 lliures de l'any 1521³³¹. El 10 de desembre de 1522 cobrarà Francesc Navarro de Gabriel Coscollano les 50 lliures de l'any 1522 especificant els motius de la disputa: "*subventionem et caritate dicti hospitalis generalis causa lactandi et nutriendi infantes et alterum onerum dicti hospitalis*"³³². El 22 de gener de 1525 serà el ciutadà Nicolau Benet Alpont, clavari majordom de l'Hospital General, qui atorga àpoca de les 50 lliures al majoral Antoni Calaf³³³.

La següent taula conté un relació d'èpoques de 25 lliures atorgades pel clavari de l'Hospital General a favor del majoral de Quart, conservades a l'*Archivo Histórico Nacional*, a l'Arxiu del Regne de València i a l'Arxiu del Monestir de Poblet:

Data	Cobrador	Pagador
1514-06-01 ³³⁴	Nicolau Benet d'Alpont	Domingo Porta (abat)
1520-05-18 ³³⁵	Francesc Dalmau	Gabriel Coscollano
1523-11-21 ³³⁶	Nicolau Benet d'Alpont	Antoni Calaf
1524-01-07 ³³⁷	Miquel Jeroni Granullés	Antoni Calaf
1525-01-22 ³³⁸	Nicolau Benet d'Alpont	Antoni Calaf
1526-01-13 ³³⁹	Miquel Jeroni Garcia	Fernando de la Bastida

4-9-1545) i n. 296 (el 7-12-1563 Onofre Domènec, especier, atorgava àpoca de 40 lliures a favor de Joan de Guimerà, majoral de Quart, cera adquirida per l'anterior majoral Gabriel Pere en la seua botiga).

³³⁰ APPV, Protocols de Miquel Martí, 26.535. Testimonis de Nicolau Terrer, prevere beneficiat de la Seu de València, i Lluís Colom, escuder de València.

³³¹ APPV, Protocols de Miquel Martí, 26.544.

³³² APPV, Protocols de Miquel Martí, 26.544.

³³³ APPV, Protocols de Miquel Martí, 28.516. Testimonis del ciutadà Miquel Jeroni Berenguer i del batle de Quart Joan Beneyto.

³³⁴ AHN, Clericat, Carp. 3228, n. 19. Any 1513. 37'5 lliures de les 50 lliures són del testament de Pere Garro. Notari Vicent Ambrosi d'Artés.

³³⁵ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 258. Coscollano era monjo bossier.

³³⁶ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 254.

³³⁷ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 255.

³³⁸ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 256.

³³⁹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 259. Àpoca de 50 lliures. De la Bastida era monjo tresorer també.

1526-09-20 ³⁴⁰	Bernat Joan Roig	Fernando de la Bastida
1527-08-06 ³⁴¹	Jeroni Berenguer	Fernando de la Bastida
1527-12-20 ³⁴²	Jeroni Berenguer	Fernando de la Bastida
1529-01-11 ³⁴³	Guillem March	Fernando de la Bastida
1529-07-23 ³⁴⁴	Miquel Jeroni Benet	Fernando de la Bastida
1530-10-07 ³⁴⁵	Honorat Benet Vidal	Fernando de la Bastida
1531-02-17 ³⁴⁶	Honorat Benet Vidal	Fernando de la Bastida
1532-07-22 ³⁴⁷	Miquel Joan Albert	Fernando de la Bastida
1533-03-28 ³⁴⁸	Joan Agostí Albert	Fernando de la Bastida
1533-08-23 ³⁴⁹	Joan Baptiste Alpont	Fernando de la Bastida
1534-01-03 ³⁵⁰	Joan Baptiste d'Alpont	Fernando de la Bastida
1535-01-31 ³⁵¹	Miquel Jeroni Granullés	Fernando de la Bastida
1535-08-21 ³⁵²	Miquel Jeroni Garcia	
1536-09-06 ³⁵³	Jeroni Tagell	Miquel Torres
1537-01-27 ³⁵⁴	Miquel Jeroni Garcia	Miquel Torres
1537-07-09 ³⁵⁵	Jeroni Tagell	Miquel Torres
1537-08-22 ³⁵⁶	Jaume Pellicer	Miquel Torres
1538-03-07 ³⁵⁷	Jaume Pellicer	Miquel Torres
1539-12-17 ³⁵⁸	Pere Çaposa	Miquel Torres
1540-02-19 ³⁵⁹	Pere Çaposa	Miquel Torres
1541-07-17 ³⁶⁰	Honorat Benet Vidal	Miquel Torres

³⁴⁰ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 257. Àpoca de 50 lliures.

³⁴¹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 264.

³⁴² ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 250.

³⁴³ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 265.

³⁴⁴ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 252.

³⁴⁵ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 260.

³⁴⁶ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 248.

³⁴⁷ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 253.

³⁴⁸ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 249.

³⁴⁹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 261. El cobrador és fill i procurador de Nicolau Benet Alpont.

³⁵⁰ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 869, n. 207. El cobrador és fill i procurador de Nicolau Benet d'Alpont.

³⁵¹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 263.

³⁵² ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 262.

³⁵³ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 247.

³⁵⁴ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 251.

³⁵⁵ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 12. El notari Antoni Franch redactà totes les èpoques entre 1537 i 1547.

³⁵⁶ AHN, Clericat, Carp. 3230, n. 14. El cobrador és notari procurador de Miquel Jeroni Berenguer.

³⁵⁷ AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 1. El cobrador és notari procurador de Miquel Jeroni Berenguer.

³⁵⁸ AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 10.

³⁵⁹ AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 11.

³⁶⁰ AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 16.

1541-08-11 ³⁶¹	Jeroni Gil	Miquel Torres
1542-01-28 ³⁶²	Jeroni Gil	Miquel Torres
1542-07-17 ³⁶³	Francesc Marc	Miquel Torres
1543-12-05 ³⁶⁴	Tomàs Roig	Miquel Torres
1544-05-23 ³⁶⁵	Tomàs Roig	Miquel Torres
1544-08-29 ³⁶⁶	Nicolau Vervegal	Miquel Torres
1545-05-09 ³⁶⁷	Nicolau Vervegal	Miquel Torres
1545-12-19 ³⁶⁸	Miquel Jeroni Garcia	Miquel Torres
1546-03-16 ³⁶⁹	Miquel Jeroni Garcia	Gabriel Pere
1546-03-16 ³⁷⁰	Jeroni Tagell	Gabriel Pere
1547-07-29 ³⁷¹	Miquel Jeroni Berenguer	Gabriel Pere
1553-01-02 ³⁷²	Francesc Marc	Gabriel Pere
1553-08-21 ³⁷³	Tomàs Roig	Gabriel Pere
1556-12-17 ³⁷⁴	Jeroni Tagell	Gabriel Pere
1558-03-04 ³⁷⁵	Miquel Jeroni Berenguer	Gabriel Pere
1558-11-26 ³⁷⁶	Jeroni Gil	
1562-01-28 ³⁷⁷	Joan Figuerola	Gabriel Pere
1651 ³⁷⁸		
1652-01-23 ³⁷⁹	Victorià Bonilla	Marc Antoni Cobos
1660-06-07 ³⁸⁰	Martí Almansa	Fra Alberic
1717-04-06 ³⁸¹	Francesc Ignasi Estellés	Baltasar Fontanilles

---

³⁶¹ AHN, Clericat, Carp. 3231, n. 18.

³⁶² AHN, Clericat, Carp. 3232, n. 6.

³⁶³ AHN, Clericat, Carp. 3232, n. 7.

³⁶⁴ AHN, Clericat, Carp. 3232, n. 14.

³⁶⁵ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 9.

³⁶⁶ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 17.

³⁶⁷ Vegeu el catàleg de pergamins de Torné i Cubells (2007), n. 268.

³⁶⁸ Vegeu el catàleg de pergamins de Torné i Cubells (2007), n. 273.

³⁶⁹ Vegeu el catàleg de pergamins de Torné i Cubells (2007), n. 276.

³⁷⁰ Vegeu el catàleg de pergamins de Torné i Cubells (2007), n. 280.

³⁷¹ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 4.

³⁷² AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 10. Import 50 lliures. Any 1552. Notari Francesc Algueria.

³⁷³ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 11. Import 50 lliures. Any 1553. Notari Francesc Algueria.

³⁷⁴ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 14. Import 50 lliures. Any 1556. Notari Antoni Franch.

³⁷⁵ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 18. Notari Lluç Joan Montoro.

³⁷⁶ AHN, Clericat, Carp. 3233, n. 19. Notari Lluç Joan Montoro.

³⁷⁷ AHN, Clericat, Carp. 3234, n. 3. Import 50 lliures. Any 1561. Notari Francesc Algueria.

³⁷⁸ ARV, Clericat, llig. 327, caixa 872, n. 78-80. Tres èpoques de 25 lliures.

³⁷⁹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 876, n. 56. Cobos era arrendador de les rendes del priorat.

³⁸⁰ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 876, n. 57.

³⁸¹ ARV, Clericat, llig. 327, caixa 872, n. 61.

1738-07-01 ³⁸²	Francesc Calduch	Gaspar Roca (prior)
1760-06-19 ³⁸³	Francesc Navarro	Rafel Sarasols
1767-10-05 ³⁸⁴	Joaquín Solsona	
1823 ³⁸⁵		

Figura 5. Èpoques de la concòrdia entre l'hospital de Sant Vicent i l'Hospital General.

En 1616 es redactava un memorial provant com Poblet pot gastar lliurement les rendes del priorat i tots anys deu pagar a l'Hospital General de València 50 lliures³⁸⁶.

Durant el segle XVII la contribució sanitària de l'hospital de Sant Vicent anava llanguint reduït a una mera prestació dinerària.

El 10 de gener de 1740 Ignasi Esplugues, prevere i arxiver de l'Hospital General de València, certificava que el convent de Sant Vicent Màrtir respon a dit Hospital un cens de 1.000 £ i pensió anual de 50 £³⁸⁷. El 16 d'agost de 1759 el mateix Esplugues elaborava informe sobre la naturalesa de la pensió³⁸⁸. El 25 de novembre de 1759 es signava un conveni entre el monestir de Poblet, representat per Rafel Serasols, i l'Hospital General, representat per Francesc Navarro, sobre el pagament de 50 £ en lloc de les 30 £ que havia donat des de 1750 fins a 1756, per la reducció dels tipus de interès del censos del 5% al 3%³⁸⁹.

Quan Pere Serasols reforma Sant Vicent en 1764 l'hospital havia deixat de funcionar, ja que ni siquiera menciona cap servent encarregat de la funció d'hospitaler.

³⁸² ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 151.

³⁸³ ARV, Clericat, llig. 327, caixa 872, n. 83. Carta.

³⁸⁴ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 188. Atrasos de 168 £ 14 \$ 6 diners.

³⁸⁵ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 875, n. 195-198. Quatre èpoques de 25 lliures.

³⁸⁶ ARV, Clericat, llig. 329, caixa 877, n. 16.

³⁸⁷ ARV, Clericat, llig. 327, caixa 872, n. 77.

³⁸⁸ ARV, Clericat, llig. 327, caixa 872, n. 74.

³⁸⁹ ARV, Clericat, llig. 327, caixa 872, n. 82.

9. FINANÇAMENT DE LA SENYORIA.

La història econòmica de Sant Vicent està pendent d'escriure's. Resulta força difícil sense un mínim de llibres de comptabilitat que aporten el detall d'ingressos i despeses en un període de temps concret. Es limitaren a reflectir algunes dades econòmiques que hem pogut recollir referents a transferències a Poblet, arrendaments i censals, tant carregats com quitats.

Ja hem vist com en 1279, 1282 i 1284 els rèdits de Quart es llogaven per 10.000, 12.200 i 9.000 sous anuals. Aquesta xifra havia de permetre el sosteniment de la casa-hospital del priorat a càrrec del procurador. Els ingressos haurien de ser almenys el doble del preu fixat. Un càlcul groller basat en la producció de forment de 100 jovades de regadiu, amb rendiment d'1:6 i a 20 sous/cafís, ens dona 3.600 cafissos de blat. La tercera part, 1.200 cafissos, a 20 sous farien uns 24.000 sous. Aquest seria l'import aproximat del component essencial de la renda feudal de Sant Vicent en 1279.

L'abat Guillem d'Estanyol reconeixia en gener de 1294 que el monestir de Poblet era deutor d'una gran quantitat de diners, que necessitava per atendre els usos del monestir, fixant el deute en més de 300.000 sous barcelonesos i significant no tenir efectiu ni béns mobles per atendre el pagament. Per tant, havia de recórrer a la venda de castells i viles del seu domini territorial i senyalava Castelló i Montornés per la seua llunyania (*sunt valde remota*), resultant el rei Jaume II el millor preu donant: 290.000 sous que l'abat i els 40 monjos signants prometien destinar al pagament de deutes i bona utilitat del monestir [Doc. 28.24.A]³⁹⁰. El rei prometia pagar 160.000 sous per tot el mes de març una vegada hagués pres possessió de Castelló i Montornés. Dels altres 130.000 sous prometia formalitzar, abans de març de 1295, una obligació en la taula dels canvistes Ramon Calvet i Dalmau Sucnar, bé a Barcelona bé a Lleida [Doc. 28.24.B]. El 12 de gener de 1295, de Lleida estant, Jaume II havia pagat 170.000 en efectiu davant el notari de Lleida Salvador Bayona, i reconeixia deure a l'abat 6.500 sous de renda anual perpetua per la resta del preu. Cal observar que el tipus d'interés correspon al 5% de 130.000 sous. El pagament es faria dels ingressos reials de la Taula del Pes de València, en dos pagues igual de

---

³⁹⁰ Redactava l'acte el notari de Barcelona Pere Martí.

3.250 sous per sant Joan i Nadal, obligant-se l'abat a destinar els diners *in hospitalitatem et servitium dicti prioratus Sancti Vincentii secundum quod ... rex Jacobus ... fieri statui et ordinavit et postea inter ... regem Alfonso ... et abbatem ... essent obligata*. Cas que la Taula del Pes no poguera pagar obligava els ingressos de la ciutat de València, malgrat que garantien el dot de sa muller la reina Blanca, qui aprovava l'operació [Doc. 28.25].

El 4 de maig de 1298 l'abat de Fontfrides visita el monestir de Poblet, regit per l'abat Guillem d'Estanyol que deixaria el càrrec en favor de Gil de Rosselló, en plena crisi econòmica derivada de la compra de dominis, les despeses de construcció i la baixa de vocacions de conversos, i ordena l'inventari dels deutes: 267.916 ss. 8 dr. de Barcelona més 21.000 sous anuals d'interessos de violaris i préstecs, molt superiors als crèdits i efectiu (47.877 ss.), entre els que figuren 700 sous, deute dels sarraïns de Quart³⁹¹. La venda de Castelló sols hauria rebaixat un 10% el dèficit de Poblet.

Al detall d'ingressos del 1304 del monjo bosser de Poblet, que reflectia la totalitat de les rendes del monestir, figuren 55.150 sous dels quals 15.000 provenen del priorat de Sant Vicent. El priorat és la primera font seguida dels 12.000 de Verdú³⁹². Aquesta transferència de diners implicaria un saldo positiu dels comptes anuals de Sant Vicent per un import superior als 10.000 sous valencians.

El 18 d'abril de 1323 les campanyes militars de Jaume II en la conquesta dels regnes de Sardenya i Còrcega obligaren el rei a demanar 50.000 sous barcelonesos a Ponç de Copons, abat de Poblet. L'operació es formalitzà com un censal de 3.000 sous reials de València de pensió anual perpetua que es cobrarien de la Taula del Pes, en dos pagues iguals en Sant Joan i Nadal [Doc. 28.32]³⁹³. Els 50.000 sous els cobraren l'infant Alfons, qui ratificava l'operació, i el comte d'Urgell Francesc de Ferriol. La coincidència de les dates de cobrament farà que el priorat de Sant Vicent ingressara 4.750 sous semestralment a perpetuïtat pagadors per la Batlia general del regne, 3.250 de la venda de Castelló i Montornés i 1.500 d'aquest censal. D'ací en davant les 475 lliures anuals pagades pel rei faran un part important dels ingressos del priorat.

El 16 de juny de 1336 el rei Pere IV El Cerimoniós confirmava les pensions de 6.500 i 3.000 que el priorat cobrava de la Taula del Pes de València,

---

³⁹¹ Altisent (1974) pp. 146-175.

³⁹² Altisent (1985) pp. 190-191. Les xifres d'Altisent es consideren sempre sous de Barcelona.

³⁹³ LP, V.13.

per raó de la venda de Castelló i el finançament de la conquesta de Sardenya [Doc. 28.37]³⁹⁴.

Segons Altisent (1985) el 16 de gener de 1377 l'abat Guillem d'Agulló en acta capitular atribuïa al majoral de Quart, és a dir, al prior de Sant Vicent de València, l'obligació de pagaments anuals de diferents despeses de Poblet per valor de 17.050 sous: ornaments dels altars de l'església de Poblet (1.000), compra de ferro i manteniment d'eines de construcció (4.000), escapularis i túniques (2.000), pitances extraordinàries (2.100), estudis de cinc monjos a París (2.400), pitança ordinària (1.000), cavar vinyes (2.000), advocats (2.000), roba de llit de l'hostaleria (250), tres menjars extraordinaris a la infermeria (300). El 7 de febrer l'abat es traslladà a Sant Vicent i va reunir el capítol, aprovant el majoral i els monjos l'acord previ.

En 1445 les rendes eclesiàstiques nètes de Sant Vicent eren avualuades en 800 lliures, amb motiu del cobrament de la dècima atorgada pel papa Eugeni IV a favor del rei Alfons el Magnànim³⁹⁵.

Segons Altisent (1974) en 1460 el majoral de Quart i Aldaia i prior de Sant Vicent pagava anualment a Poblet unes rendes de 21.000 sous³⁹⁶. Poblet ingressava en 1460, en numerari, 62.425 sous i 7 diners l'any, la tercera part dels quals eren de la majoralia de Quart i Aldaia. El majoral de Quart s'ocupava, a més, de cobrar una pensió que Alfons el Magnànim havia assignat a Poblet, sobre la vall d'Elda, per al culte de la capella de Sant Jordi per valor de 800 sous anuals, els quals el majoral trametia al bossar de Poblet³⁹⁷.

Durant el segle XV el majoral arrendava els monopolis bàsics. Les carnisseries es llogaren en 1470 per 60 lliures, en 1475, 1477 i 1479 per 50 lliures i en 1501 per 75 lliures. El molí de la senyoria, on eren obligats anar-hi per moldre el blat els vassalls d'Aldaia i de Quart, s'arrendava per 90 lliures en 1476 i 1480 i per 110 lliures en 1499 i 1501. El forn, on la senyoria cobrava la puja del pa (1/20), s'arrendava per 18 lliures en 1475 i per 15 lliures en 1521. L'herbatge s'arrendava per 12'5 lliures en 1467, per 17 lliures en 1510 i per 18 lliures en 1512. El dret sobre les vinyes del secà s'arrendava per

---

³⁹⁴ LP, R.32.

³⁹⁵ Vegeu ACA, Mestre Racional, Reg. 1916, f. 65v. El subsidi a plegar era de 140.000 florins d'or als dominis del rei d'Aragó deçà Italia. El majoral era Pere Valldaure.

³⁹⁶ Altisent (1974), pàg. 170 i nota 84.

³⁹⁷ *Ibidem*, pàg 388-392 i nota 133.

80 lliures en 1465. L'ingrés procedent dels arrendaments dels monopolis fregaria les 300 lliures anuals. En 1501 i 1502 la rectoria, encara dependent del nomenament bisbal, s'arrendava per 75 lliures³⁹⁸.

El 18 d'agost de 1480 la senyoria recuperava el mas dels Estellers. Andreu Estellers, ciutadà de València, Galceran Estellers i Melcior Estellers, fill de Galceran, actuant Galceran en nom propi i com a donatari de Joan Solzina, quòndam prevere, venen a frare Pedro de Sevilla, majoral de Quart, un mas i terra contigua amb un rajolar, a cens de 9 sous 2 diners pagadors a Tots Sants a la casa de Sant Vicent, un molí arrosser, a cens de 108 sous, i set fanecades de terra campa contigües, a cens de 9 sous 2 diners i mealla, al secà de Quart, confrontant el mas amb la séquia de Benàger, vinya del majoral, camí d'Aldaia, camí de Requena, altra vinya del majoral, camí en mig, i camí de Manises, i el molí i terra contigua amb terra de Joan Colomí, Violant Muntanyesa, el rajolar damunt dit i terra de Domingo Jossà, pel preu de 15.500 sous³⁹⁹. L'operació es completaria carregant un censal de 14.500 sous de capital i 966 sous 8 diners de pensió anual el 14 d'octubre de 1480⁴⁰⁰.

De la segona mitat del segle XV s'han trobat en protocols notariais les següents transaccions de venda de terres i cases (lluïisme del 10%) i carregaments de censals (lluïisme del 5%) fetes per vassalls de Quart que ens permet estimar un mínim d'ingressos anuals per lluïsmes de 100 lliures en 30 vendes de terra (75 £), 10 carregaments (5 £) i 10 vendes de cases (20 £)⁴⁰¹.

---

³⁹⁸ Els contractes i àpoques en Valldcabres (2017).

³⁹⁹ AHN, Clericat, Carp. 3228, n. 5. Acte notarial de Martí Alfonso, notari de València regent dels llibres de Mateu Yviça, tret de l'original el 29 d'agost de 1551. Testimonis de Damià Pérez, prevere, rector de Xirivella i beneficiat en la Seu de València, del notari de València Francesc Bonfill i dels llauradors de Quart Bernat Colomí major i Joan Comes.

⁴⁰⁰ APPV, Protocols de Mateu Yviça, 23.844. Els 1.000 sous de diferencia són el lluïisme cobrat.

⁴⁰¹ Els contractes i àpoques en Valldcabres (2017).

ANY	TERRES	SOUS	ANY	CENSALS	SOUS	ANY	CASES	SOUS
1452	34	15.651	1452	5	1.360	1452	10	3.899
1465	29	12.426	1461	1	400	1465	6	1.290
1466	24	7.666	1462	1	100	1466	6	1.548
1467	40	19.042	1465	3	1.040	1467	11	4.555
1468	36	15.377	1466	11	3.160	1468	9	3.240
1469	11	8.780	1467	11	2.570	1469	1	500
1470	31	13.950	1468	10	3.520	1470	9	5.230
1475	8	4.000	1470	8	2.380	1475	1	600
1476	20	7.418	1475	4	840	1476	4	1.405
1477	16	7.500	1476	8	1.790	1477	7	2.165
1479	30	19.473	1477	5	1.432	1479	7	3.284
1480	30	15.346	1479	10	3.860	1480	9	1.888
1482	32	22.485	1480	7	1.580	1482	5	1.420
1484	12	4.330	1482	3	560	1484	5	1.390
1485	9	5.650	1485	1	200	1485	5	1.105
1486	1	1.080	1486	3	1.020	1486	1	440
1487	14	9.174	1490	2	290	1487	9	5.820
1488	12	7.282	1491	3	1.400	1490	5	2.475
1490	32	20.275	1494	4	1.435	1494	11	4.349
1494	37	18.372	1495	2	440	1495	13	5.090
1495	31	15.982	1496	3	840	1496	9	5.374
1496	27	12.179	1497	2	360	1499	4	2.160
1497	1	2.200	1498	1	6.000	1500	10	5.980
1499	23	11.473	1499	2	620			
1500	29	13.430	1500	3	680			

Figura 6. Nombre i import de les vendes de terres i cases i censals de vasalls de Quart (1450-1500).

Els censos pagats per vassalls de Quart en Tots Sants per terres de regadiu (800 cafissades a 7 sous) i cases (cent deu focs a 8 sous, inclòs el morabatí) es poden estimar en 325 lliures anuals. En resum, la renda feudal mínima de Sant Vicent durant la segona mitat del segle XV es distribuïria així:

Censos Quart	Lluïsmes	Aldaia ⁴⁰²	Secà ⁴⁰³	Monopolis	Pensió reial	Suma (£)
325 £	100 £	175 £	100 £	300 £	475 £	1.475

Figura 7. Distribució de la renda feudal i ingressos de Sant Vicent en la segona meitat del segle XV.

⁴⁰² Estimació considerant que Aldaia tenia 46 focs en 1510 mentre que Quart tenia 139. El regadiu d'Aldaia l'hem estimat en la mitat del de Quart, 400 cafissades.

⁴⁰³ El secà del terme general, uns 30 Km² ó 1.000 jovades, rentaria uns 2.000 sous.

El 15 de setembre de 1511 el capítol de la Seu de València, constituït per Jeroni Castellà, vicari general, Guillem Ramon de Vich, Damià Pérez, Miquel d'Assió, Gaspar de Pertusa, Guillem Ramon Centelles, Jaume Ortiz, Manfred Escrivà i Joan Oliver d'Eivissa, canonges, encarrega al notari Felip d'Abella transcriure certa clàusula, a favor de parròquies, convents i bacins de la ciutat de València, del testament atorgat per Pere Garro, davant el notari Mateu Eivissa el 8 d'abril 1475, i publicat el 18 de març 1479, davant els testimonis de Pere Cellers, prevere, rector d'Albaida, i Joan Riudaura, notari de València. Sant Vicent rebria a perpetuïtat 37 lliures 10 sous anuals⁴⁰⁴. Aquest ingrés compensava el 75% de la despesa hospitalària cobrada per l'Hospital General.

El 19 de juny de 1560 el rei Felip II manà al receptor de la Batlia General pagar al monestir les pensions vençudes del censal irredimible i continuar pagant-lo periòdicament. El rei menciona el recurs de l'abat i la consignació feta pel rei Alfons. La princesa de Portugal, germana del rei i governadora general dels regnes de la Corona d'Aragó, ja havia ordenat satisfer les pagues degudes de més de dos anys. [Doc. 29.31].

El 7 de novembre de 1608 el rei Felip III escriurà una carta al virrei i capità general de València el patriarca Ribera perquè ordene a la Batlia General el pagament de les pensions anuals que rebia Poblet [Doc. 29.25]. L'abat Simó Trilla referia la compra de Castelló per Jaume II i la consignació de 9.000 sous sobre la Batlia, que era patrimoni i subsistència del convent, i que venia cobrant tots els anys fins la suspensió reial.

El 1616 Julià Gil Polo, arxiver reial de València, presentà al rei Felip III un memorial amb les rendes que Poblet tenia a València [Doc. 29.14.L]. Malhauradament el copista no detalla els continguts d'aquest memorial que descriuria els ingressos anuals del priorat.

L'abat Miquel Major (1632-1636) arrendà el 1635 el senyoriu de Quart i Aldaia per quatre anys, per 3.070 lliures anuals, i la major part dels dominis de Poblet a Catalunya per un xifra que ignorem. Aquestes mesures eren segurament pràctiques, ja que si bé reduïen les percepcions en benefici dels arrendataris, n'asseguraven una part substancial, simplificant els cobraments pel fet que havia de tractar només amb l'arrendatari únic de totes les rendes⁴⁰⁵.

---

⁴⁰⁴ AHN, Clericat, Carp. 3228, n. 13.

⁴⁰⁵ Altisent (1974) pàg 499 i nota 8. AHN, llig. 6754, ms.del pare Vallespinosa.

A mitat del segle XVII les despeses dels frares del priorat eren de 910 lliures. En 6 de març de 1649 suplicava el prior Josep Sans que així com l'arrendador Joan Coll en 1642 havia donat 910 lliures per aliments dels monjos fos manat a tots els arrendadors donar igual quantitat anual⁴⁰⁶.

L'experiència previa de l'arrendament feu menys traumàtic el període del segrest de les rendes per causa de la rebel·lió de Catalunya.

El 1643 l'abat Llobera exposava com per la pèrdua de les rendes de Quart i Aldaia, el monestir deixava de percebre 5.000 ducats de renda, i per la de Tamarit de Llitera, 200 lliures⁴⁰⁷.

L'administrador reial es limitava a ingressar el producte de l'arrendament i lluïsmes i pagar les despeses dels monjos i altres dispendis menors de manteniment. Els comptes de 1650, administrats per Lluís Pons, reflectien unos ingressos de 3.700 lliures per l'arrendament a Marc Antoni Cobos i 124 lliures 2 sous 4 diners pels lluïsmes. Entre les 1.093 lliures 4 sous de despesa destaca el sosteniment dels monjos del Priorat que costà 910 lliures 4 sous. El 10 de julio de 1651 l'arrendador pagava 101 lliures i 10 sous en complement de major quantitat assignada per la cúria regia per aliments dels frares⁴⁰⁸.

El 30 de maig de 1650 el prior Josep Sans redactava un memorial al rei Felip IV demanant-li alçara l'embargament de les rendes del monestir de Poblet en València, embargades en 1642 perquè no passaren en Catalunya, llavors usurpada per França⁴⁰⁹.

Els capítols de l'arrendament de 1651 atorgats per Josep Sanç, majoral de Quart, per temps de 4 anys incloïen els 2/3 del delme, excepte el dret d'escusado, els fruits de les rectories de Quart i Aldaia, l'herbatge, el molí fariner de 3 moles amb casa, pati i 1 fanecada de terra amb moreres, els 2 forns de coure pa, ambdues carnisseries, la casa castell amb mobiliari, excepte l'estudi i la presó, tenint clau el prior, la mesquita usada com a celler, la bodega en el Mas de la Senyoria, l'almàssera d'Aldaia, 2 cafissades al camí de València, 7 fanecades prop de l'Ermita, 17 fanecades en la partida del Molí Arrosser, 5 fanecades entre les séquies de Quart i Benàger, 2 fanecades

---

⁴⁰⁶ LP, L.53.

⁴⁰⁷ Altisent (1974) pàg 501.

⁴⁰⁸ ARV, Clericat, llig. 329, caixa 877, n. 15.

⁴⁰⁹ ARV, Clericat, llig. 329, caixa 877, n. 11.

contigües al molí d'arròs, 1 jovada i mitja de secà a la Tudona, prop de l'Ermita, amb la fàbrica de taulells, l'era, l'hort del castell, els censos i el morabatí⁴¹⁰.

El preu de l'arrendament de la senyoria va seguir la tendència del creixement poblacional en la segona meitat del XVII: 3.050 lliures en 11-10-1651, arrendadors el corredor Antoni Cobos i el mercader Salvador Cobos, de València; 3.350 en 6-2-1683, arrendadors l'obrer de vila Francesc Martínez i el llaurador Simó Cristòfol, de Quart; 3.410 en 27-8-1692, arrendador el notari de València Roc Llätzer de Castellblanch; 3.520 en 6-8-1696, arrendador Glaudi Bonavida, generós, i 4.100 en 30-6-1699⁴¹¹.

Alguns arrendadors foren morosos en el pagament de les seues obligacions, tanmateix altres prestaren una atenció constant al manteniment de les infraestructures. Pere Rafel va ser sentenciat a pagar la resta de l'arrendament el 28 de març de 1661⁴¹². Es realitzaren obres en el castell de Quart en 1649 i 1692. En 1697 i 1698 l'obrer de vila Francesc Martínez arreglava la premsa de vi del Mas de la Senyoria, la mesquita, el castell i el teulat del forn⁴¹³.

Durant el segon abadiat de Rafael Llobera (1648-1652) sobrevingué la pesta a Catalunya (1650-1652) i la comunitat passava gran misèria i hagué de fer un emprèstit de 6.000 lliures per a la manutenció. Finalment, a instància del monestir i els ducs de Sogorb, el rei tornà a Poblet en temps del valencià Josep Sanz (1652-1656), el priorat de Sant Vicent de la Roqueta, amb els dominis de Quart i Aldaia. Les mesures dictades per l'abat Sanz tractaren de salvar la situació econòmica del monestir. Les recuperades rendes de Quart i Aldaia, de sempre tan importants, hi ajudaren sens dubte. L'arxiver pare Reduà fixà el detall dels deutes del monestir, el 1653, en 109.865 lliures⁴¹⁴.

Però s'hagué de recórrer a finançaments especials hipotecant les rendes del priorat.

El 29 de gener de 1653 el rei Felip IV autoritzava l'abat de Poblet a carregar un censal de 20.000 lliures per tornar a finançar el deute del convent i quitar altres censals més onerosos [Doc. 28.43].

---

⁴¹⁰ ARV, Protocols de Francesc Vicent Navarro, 1.672, 1651-10-11.

⁴¹¹ Els preus, derivats dels rebuts de paga semestral, en ARV, Protocols de Francesc Vicent Navarro, 1.672 i ARV, Protocols de Poncià Navarro, 1.693, 1.695, 1.696 i 1.697, respectivament.

⁴¹² ARV, Clericat, llig. 329, caixa 877, n. 12.

⁴¹³ Vegeu les èpoques atorgades a l'arrendador Bonavida de 8 lliures 10 sous, 12 lliures 9 sous, 559 lliures 10 sous i 8 lliures, respectivament, en ARV, Protocols de Poncià Navarro, 1.696, 25-8-1697, 8-3-1698, 8-9-1698 i 12-10-1698.

⁴¹⁴ Altisent (1974) pàg 504.

L'11 de febrer de 1653 es carregava en la taula del notari Pere Joan Ferrer el censal de 10.000 lliures comprat pel comte de Parcent a for de 16 diners per lliura. El pagament es feu en reials de plata de a huit i de a quatre, sevillans i mexicans, de bona llei, reservant-se la facultat de quitar-los en la mateixa espècie i qualitat de moneda, clàusula que provocà el pleit amb Poblet que volia tornar-los en doblons o en menuts.

El 19 d'abril de 1653 fra Alberic Mas, síndic de Poblet, carregarà un censal de 3.200 lliures a favor de don Constantí Cernesio, comte de Parcent, amb 4.266 sous i 8 diners de pensió⁴¹⁵. El quitament d'aquest censal es produirà el 4 de abril de 1793⁴¹⁶.

Com ja hem vist l'orde d'embargament de béns de catalans en 1642 acabaria nomenant fra Lluís Pons, monjo de Ripoll, administrador dels béns del priorat i consignant les rendes a diferents catalans afectes al rei. El 16 de gener de 1655 el rei Felip IV, des del palau del Pardo escrivia a l'arquebisbe i capità general de València manant alçar el segrest i desembargar les rendes del priorat de Sant Vicent [Doc. 29.27.A]. Preocupaven ara al rei el sosteniment del frares del priorat i la reparació i fàbrica de l'església:

*que se aplique esta renta al **sustento de los flayres** ... y todo lo restante enteramente se aplique al **reparo y fábrica de la iglesia**, con la superintendencia vuestra, ... y se les obligará a que deban acabarlo dentro del tiempo que os pareciera necesario ... Y que el dinero necesario para ella se vaya depositando en la sacristía de la iglesia mayor de essa ciudad, ... y se vaya sacando como fuere necesario para las obras.*

Igualment farà Felip V el 21 d'octubre de 1716, en finalitzar la guerra de Successió i abolir els furs [Doc. 29.27.B]. Escrivia Lorenzo, bisbe de Cadis:

... reintegrándole al uso de sus rentas y jurisdicciones en la misma conformidad que los gozava y tenía antes de las turbaciones de aquel reyno y esse principado, me manda su magestad decir a usía espera que en las ocasiones que en adelante se ofrescan obren usías como buenos religiosos y con la fidelidad que es devida ...

El comte de Parcent, creditor del priorat, reduirà el for del censals a raó d'1 sou per lliura [Doc. 28.44]. Poblet instarà causa en la Reial Audiència per tal de poder quitar el censal del comte de Parcent en qualsevol moneda [Doc.

---

⁴¹⁵ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 2

⁴¹⁶ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 197.

29.21]. En 1702 el notari Lluís Oller atorgarà èpoques de les despeses del procés que Poblet seguia contra el comte⁴¹⁷.

El 21 de juliol de 1742 el prevere Miquel Navarro, procurador d'Anna de Guzman y Colona, comtessa de Parcent, vídua Josep Cernecio Odelasco y Perellós, atorgarà època de quitament d'un censal de 14.000 lliures catalanes, equivalents a 10.000 lliures valencianes de capital amb pensió de 10.000 sous anuals [Doc. 29.28]⁴¹⁸. Aquest era el censal carregat l'11 de febrer de 1653.

El 14 de desembre de 1760 i el 14 de febrer de 1763 els marquesos de Valparadís i Vilafermosa atorgaven escritures de quitament de censals de 3.000 i 1.000 lliures de capital, respectivament, a favor del monestir de Poblet⁴¹⁹.

En 1764 fra Pere Serasols era nombrat majoral i president major de Sant Vicent. Segons Toda (1926) el 5 de maig establia la situació personal i econòmica del priorat. Vivien en el priorat 8 monjos, 5 donats o servents en els oficis de cuina, refetor, sagristia, església i porteria, i dos monjos vicaris de Quart i Aldaia. Les rendes pujaven a 7.000 lliures catalanes, equivalents a 5.000 lliures valencianes, i les despeses totals de la casa eren de 4.415 lliures més 460 lliures en càrrecs i censals. Quedava un remanent anual de 2.215 lliures que devia ser enviat a Poblet o disposat segons les indicacions de l'abat. El majoral passava comptes a l'abadia dos vegades a l'any.

El 6 de maig de 1811 es redactava l'escriptura d'arrendament de la senyoria de Quart i Aldaia, atorgada pel monestir de Poblet, a favor de Jaume Manent i Ribas, mercader, per temps de 4 anys i preu d'11.550 lliures⁴²⁰. El 27 d'abril de 1812 era el *Director de Bienes Nacionales* qui li renovava el contracte per 4 anys i un preu de 14.050 lliures i 10 sous anuals⁴²¹. A més arrendava en pública subhasta dos horts del priorat pel mateix termini i 125 lliures i 10 sous anuals⁴²².

Per poder comparar els ingressos dels contractes d'arrendament esmentats hem de tenir en compte la demografia i la inflació dels preus, que es produirà en la segona meitat del segle XVI. La població de Quart en focs procedeix de censos

---

⁴¹⁷ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 118. El pleit en AHN, Parcent, C. 32, D. 19.

⁴¹⁸ Acte del notari de València Antoni Pallarés. ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 199.

⁴¹⁹ ARV, Clericat, llig. 328, caixa 874, n. 202 i 201, respectivament.

⁴²⁰ ARV, Clericat, llig. 326, caixa 870, n. 30.

⁴²¹ ARV, Clericat, llig. 326, caixa 870, n. 29.

⁴²² ARV, Clericat, llig. 326, caixa 870, n. 67.

publicats i s'ha interpolat linealment per als anys d'arrendaments. Veureu els preus del forment en els apèndixs d'Ardit (2004).

Any	Preu forment (£)	Població Quart	Arrendaments (\$)	Ingressos	Despeses
1430				44.000	
1460	1,5	110		27.500	12.500
1510	2	139			
1525	2,69				
1550	3,26				
1560	3,97				
1570	4,73				
1575	5,89				
1580	7,05				
1600	6,90				
1609	6,96	140			
1635	9,19		60.140		
1646	9,15	108			
1650	9,45	107		76.842	21.860
1651	9,21	107	61.000		
1683	7,12	103	67.000		
1692	5,95	102	68.200		
1696	6,48	112	70.400		
1699	6,92	119	82.000		
1702	6,82	126			
1730	7,37	159			
1764	10,63	244		100.000	68.358
1811	28,74		231.000		
1812	29,77	365	283.520		

Figura 8. Alguns arrendaments de la senyoria (segles XVII i XIX). Demografia de Quart. Inflació.

A grans trets el priorat reaccionà reduïnt despeses davant la davallada del ingressos deflacionats. Els pensionistes desapareixerien cap a 1320. Els beneficiats, en teoria, s'autofinançaven amb les deixalles dels fundadors. Cap el 1650 segurament ja hauria tancat l'hospital i el nombre de monjos no passarà mai més de la desena, incloent els dos rectors de Quart i Aldaia.

10. L'INTENT DE CREAR UN ABADIAT.

El rei Alfons el Magnànim havia sabut reconèixer el moment àlgid que travessava el monestir de Sant Vicent cap a 1430. Per això va recolzar fermament la petició dels jurats de València de sol·licitar al Papa Martí V (1417-1431) el rang d'abadiat per a Sant Vicent, basant-se en l'autonomia econòmica del monestir (ingressos de 4.000 florins d'or anuals) i el major creixement de la fe catòlica. No obstant això, el seu successor en la cadira apostòlica, Eugeni IV (1431-1447), va valorar més el dany que podia seguir-se per a Poblet si autoritzava la segregació, a pesar que les seues rendes es veurién minvades només en 1/5. El somni de grandesa va acabar, per raons econòmiques, amb la butlla de 23 d'octubre de 1431 [doc. 29.1]⁴²³. Sant Vicent tenia aleshores dotze monjos en la comunitat. La raó literal de la negativa: *gravia dicto monasterio de Populeto dampna succedere possent atque detrimenta*. Reberen la mala notícia en la ciutat de València el ciutadà Manuel Llorenç, justícia criminal, mossèn Pere Mascó, justícia civil, el notari Gabriel Tomàs, justícia de 300 sous, els jurats ciutadans Manuel Suau, Ponç Despont, Francesc Valleriola i Esteve Peris i els jurats generosos mossèn Guillem de Vich i Dalmau de Jàffer.

11. MISCELÀNIA. ELS PAPERS PERDUTS DE POBLET.

El 30 de novembre de 1836 es mana que la documentació de l'arxiu de Poblet siga traslladada a Tarragona, però l'orde no es fa efectiva fins a 1838, any en què la documentació pobletana fou dipositada en el pati central de l'edifici de la Duana de Tarragona de mala manera, exposada a les plujes i objecte de depredacions. Al final de 1852, els papers de Poblet foren portats a Madrid, en 21 grans caixes, que tancaven més de 20.000 documents. Posteriorment, es van fer altres remeses des de Tarragona, la darrera en data de 26 de juliol de 1899. Les caixes de documents pobletans van "dormir " als baixos de l'Acadèmia de l'Història fins a l'any 1884, en què l'aleshores jove diplomàtic reusenc, Eduard Toda i Güell, els va "descobrir". La situació penosa dels primers anys de l'AHN començà a canviar l'any 1896, en què la seu es trasllada a diverses sales de la Biblioteca Nacional. En l'aspecte jurídic una Reial Ordre encara insta Hisenda a traslladar documents monàstics que restaven a les seues delegacions provincials

---

⁴²³ LP, B.15. Publicat per Valldecabres (2007) doc. 14.

i sembla que aquest penós procés acaba al final de 1899. Quant a la veritable catalogació dels fons de l'AHN, aquests treballs només comencen a partir de 1910. Pel que fa a Poblet, la col·lecció de pergamins (més de 15.000) fou catalogada el 1948 (curiosament, els pergamins amb segell s'incorporaren a la Secció de "Sigilografía"). Quant a la sèrie de "Papeles", el seu inventari encara fou més tardà. Es tracta d'una sèrie important, en què s'encabiren escriptures de propietats, rendes, censos, arrendaments, inventaris de finques, comptes, testaments, inventaris de béns, convenis, actes de visita, plets, etc. Altra documentació pobletana, dipositada a l'AHN de Madrid, s'inclogué en diferents seccions; així, a la Secció de "Códices y Cartularios" s'hi inclogué el cartulari major de Poblet i els llibres còdexs que editem⁴²⁴.

Amb aquestos precedents caldria preguntar-se on són els següents documents que es guardaven al calaix 29: un plec de vendes de terra en Quart al majoral [Doc. 29.12]; una bolsa de pergamí amb gran multitud de papers entre ells: un quadern de privilegis concedits als sarràins de Quart [Doc. 29.14.A], privilegis concedits pel rei Jaume a la Casa de Sant Vicent [Doc. 29.14.B], un quadern de butles papals sobre el delme i la primícia de Quart [Doc. 29.14.C], un inventari de mobles del castell de Quart [Doc. 29.14.F], un quadern de privilegis apostòlics i reials del priorat de Sant Vicent [Doc. 29.14.G], uns papers sobre la carnisseria de Quart [Doc. 29.14.H], un quadern de la sèrie dels bisbes de València des de 1238 fins 1568 [Doc. 29.14.J], alguns comptes del majorals de Quart [Doc. 29.14.O], un quadern amb coberta de pergamí amb els títols del priorat de Sant Vicent i a la seua fi, el procés de reconciliació de Jaume I [Doc. 29.14.P]⁴²⁵, un plec d'èpoques dins un quadern de paper amb els beneficiats de Sant Vicent Màrtir [Doc. 29.14.Q], un memorial presentat al rei per desembargar les rendes del priorat [Doc. 29.14.c] i un plec de papers de diferents matèries tocant al priorat i als llocs de Quart i Aldaia [Doc. 29.14.d]; un plec de rebuts de quindenis pagats per la rectoria de Quart [Doc. 29.15]; un memorial donat al rei sobre l'embargament de rendes l'any 1642 [Doc. 29.19]; un repertori d'escriptures que es troben a l'arxiu del Priorat, dos llevadors dels censos i dos plecs de pergamins [Doc. 29.30].

Massa documentació perduda. La feina és immensa. Voluntaris?

---

⁴²⁴ Vegeu Gonzalvo i Bou (1997).

⁴²⁵ És el còdex AHN, Códices, L.100 catalogat com a procedent de Sant Vicent de la Roqueta?

BIBLIOGRAFIA.

- Altisent**, Agustí. Història de Poblet. Abadia de Santa Maria de Poblet. 1974.
- Altisent**, Agustí. La descentralización administrativa del monasterio de Poblet en la edad media. Abadia de Santa Maria de Poblet. 1985.
- Ardit Lucas**, Manuel. Creixement econòmic i conflicte social. La foia de Llombai entre els segles XIII i XIX. Editorial Afers. Catarroja. 2004.
- Ardit Lucas**, Manuel – **Valldecabres Rodrigo**, Rafael. Arbitres i notes per a Quart i València: la gestió agrícola d'un terratinent de l'Horta (segle XVII). Publicacions de la Universitat de València. 2007.
- Barceló Torres**, Carmen. Un tratado catalán medieval de derecho islámico. El llibre de la Çuna e Xara dels moros. Universidad de Córdoba. 1989.
- Benitez Bolarinos**, Manuel. El reino de Valencia en tiempos de Jaime II. Poderes urbanos y estructura territorial. Universitat d'Alacant. 2012.
- Bofarull y Mascaró**, Prospero. Procesos de las antiguas cortes y parlamentos de Cataluña, Aragón y Valencia, custodiados en el Archivo de la Corona de Aragón. Tomos VI y XI. José Eusebio Monfort. Barcelona. 1851 y 1856.
- Burns**, Robert Ignatius. The Crusader Kingdom of Valencia: Reconstruction on a Thirteenth-Century Frontier. Harvard University Press. 1967.
- Burns**, Robert Ignatius. Colonialisme medieval. Explotació postcroada de la València islàmica. Tres i Quatre. València. 1987.
- Burns**, Robert Ignatius. Els fonaments del regne croat de València. Rebel·lió i recuperació, 1257-1263. Diplomatarium II. Tres i Quatre. València. 1988.
- Cárcel Ortí**, M. Milagros – **Boscá Codina**, J. Vicente. Visitas pastorales de Valencia (siglos XIV-XV). Valencia, Facultad de Teología San Vicente Ferrer. 1996.
- Carreres Zacarés**, Salvador. Libre de Memòries de diversos sucesos e fets memorables e de coses senyalades de la ciutat e Regne de València (1308-1644). Valencia. Acción Bibliográfica Valenciana. 1930.
- Chabás Llorenç**, Roque. Los mozárabes de Valencia. Madrid, 1891.
- Cruselles Gómez**, J. María. Els notaris de la ciutat de València. Activitat professional i comportament social a la primera mitad del segle XV. Barcelona, Fundació Noguera. 1998.

- Febrer Romaguera**, Manuel Vicente. *Documentos históricos para el estudio del repartimiento y repoblación de l'Horta*. Anals de l'IDECO, 5. Catarroja. 1987-88.
- Ferrer i Mallol**, Maria Teresa. La frontera amb l'Islam en el segle XIV. Cristians i sarraïns al País Valencià. CSIC. Barcelona. 1988.
- Finestres**, Jaume. Historia del monasterio de Poblet. 1753.
- Gallofre Guinovart**, Rafael. Documentos del reinado de Alfonso III de Aragón. Diputación provincial de Valencia. 1968.
- Gonzalvo i Bou**, Gener. *Desamortització i arxius: l'exemple del Monestir de Poblet*. Lligall, 11, pp. 11-28. 1997.
- Huici Miranda**, Ambrosio. Colección diplomática de Jaime I, el Conquistador. Tomo II. Primera parte. Valencia. 1920.
- Martínez Ferrando**, Jesús Ernesto. Catálogo de la documentación relativa al antiguo Reino de Valencia contenida en los registros de Cancillería Real. II. Pedro III el Grande. Madrid. 1934.
- Mateu Ibars**, Maria Dolores. *El mayoral de Quart, del priorato de San Vicente de Valencia, en el siglo XIV*. VIII Congreso de Historia de la Corona de Aragon. Valencia. 1970.
- Mateu Ibars**, Maria Dolores. *Berenguer de Prades, capellán real, prior y procurador de San Vicente de Valencia (1258-1264)*. X Congreso de Historia de la Corona de Aragón. Zaragoza. 1976.
- Olmos y Canalda**, Elias. Inventario de los pergaminos del Archivo de la Catedral de Valencia. Dirección General de Archivos y Bibliotecas. Valencia. 1961.
- Rodrigo Pertegás**, José. *Los hospitales de Valencia en el siglo XV. Su administración, régimen interior y condiciones higiénicas*. Revista de Archivos Bibliotecas y Museos. Madrid. 1927.
- Rubio Vela**, Agustín. *La asistencia hospitalaria infantil en la Valencia del siglo XIV: pobres, huérfanos y expósitos*. Dynamis, 2, pp. 159-191. 1982.
- Rubio Vela**, Agustín. Epistolari de la València medieval II. Institut Universitari de Filologia Valenciana. València-Barcelona. 1999.
- Sanchis Alfonso**, José Ramón. *La expulsión de los musulmanes y la nueva carta de población de Quart y Aldaya*. XI Asamblea de Cronistas Oficiales de Valencia (1976). Valencia. 1978.

- Sanchis Alfonso**, José Ramón. *Nacimiento y consolidación del señorío de San Vicent de la Roqueta (1232-1304)*. XIII Asamblea de Cronistas Oficiales de Valencia (1980). Valencia. 1982.
- Sanchis Alfonso**, José Ramón. El Llibre de Privilegis del Priorat de Sant Vicent de la Roqueta de València, coordinat per Lluç Parreu (Edició del còdex 494 B de l'Arxiu Històric Nacional). Ajuntament de Aldaia. 1999.
- Teixidor**, Josef. Antigüedades de Valencia. El Archivo Valentino. 1895.
- Toda y Güell**, Eduard. *Monjos pobletans de Reus. L'abat Pere Serasols*. Revista del Centre de Lectura de Reus, num. 161-162. 1926.
- Torné i Cubells**, Josep. *Catàleg de pergamins de l'actual Arxiu del Monestir de Poblet*. Arxiu de Textos Catalans Antics, 26 (2007), pp. 7-282.
- Valdecabres Rodrigo**, Rafael. Cincuenta documentos inéditos para una historia de Quart en época bajomedieval. Ajuntament de Quart de Poblet. 2007.
- Valdecabres Rodrigo**, Rafael. El cens de 1510. Relació de focs valencians ordenada per les corts de Montsó. Publicacions de la Universitat de València. 2002.
- Valdecabres Rodrigo**, Rafael. Regest de documentació notarial sobre Quart (1319-1528). 2017 (*pendent de publicació*).
- Vilar**, Jerónimo. Reales privilegios que amparan los derechos de Poblet sobre el lugar de Quart. (ARV, Clero, Llibre 3.166).Valencia. 1745.

Número 1. Donació per lo rey don Jaume de Aragó y Mallorca, compte de Barcelona y Urgell y senyor de Montpaller, al abat y convent de Poblet feta de las casas en València de Mayhomat Abimbital, sarraceno, y quatre jovadas de terra en Mislata per fer de ellas a totas sas voluntats. Dat en lo siti de València, a 7 de las kalendas de agost¹ de 1238. Folio 1.

Número 2. Ordinació y statut per lo archabisbe de Tarragona, trobant-se en València, entre los capellans de las iglésias parroquials de dita ciutat y lo prior de Sant Vicent sobre llegats de aquells que·s deixan la sepultura en Sant Vicent: que algú no fos admès a sepultura en Sant Vicent sinó que en vida hajés elegit en dita iglésia la sepultura, o sos pares la haguesen elegida per ell, éssent de menor edat. Y dels béns mobles que deixarian a dita iglésia de Sant Vicent, la iglésia parroquial rebès, sens alguna contradicció, enterament la tercera part, de tal manera que lo capellà de la iglésia parroquial lo cos de aquell que en Sant Vicent elegís la sepultura lo tragués de sa casa y seguís aquell fins a la porta Buatella ab creu, conforme /fol. II/ era acostumat, y allí fos lo prior de Sant Vicent, o altre en lloch de aquell aparallat, que rebés dit cos y lo portàs a enterrar en Sant Vicent. Dels béns immobles emperò que auria dexat a dita iglésia los que eligirian sa sepultura en Sant Vicent rebés la parroquial la quarta part, feta estimació de la cosa llegada a arbitre de bon varó, segons la qual estimació dit prior sia tingut a satisfèr en la sua part a la iglésia parroquial o la cosa llegada, ab la mateixa estimació, dexar a la iglésia parroquial. Y lo capellà de la parroquial de la mateixa manera al prior, com sobre està dit, y assò sia a arbitre de dit prior entenent de aquells béns immobles que sens algun càrrec deixarian a dita iglésia de Sant Vicent en sa última voluntat, si emperò llegarian a dita iglésia cosas immobles ab algun càrrech, treta la estimació de dit càrrech del restant tingués la parroquial la quarta part. Las púrpuras emperò, si algunas ab los difunts eran aportadas a dita iglésia de Sant Vicent, se dividissen entre la de Sant Vicent y la iglésia catedral y que ésta fos obligada a donar tots anys a dita iglésia de Sant Vicent chrisma, oli de catacúmenos y malalts sens pagar cosa alguna. Feta a 14 de las kalendas de abril² 1239. És transumpto. [Folio] 1.

Número 3. Institució³ y fundació per Martí de Cicília y madona sa muller de dos sacerdots seculars en la iglésia de Sant Vicent de València los quals, un después del altre, deguessen sempre celebrar missas en lo altar que avian edificat en dita iglésia en honra del Sant Espirit y que assistissen a las horas y diurnas ab los altres capellans en lo cor tots los dias y contínuament. Als quals capellans y a cada ú de ells se·ls fossen donats 60 sous jaquesos per lo prior de Sant Vicent per vistuari y los aliments com a un dels altres canonges. Y per fer dit servey donaren y assenyalaren, en mà del prior y capítol de dita iglésia, los molins de Petrer prop

---

¹ 26 de juliol.

² 19 de març.

³ Al marge esquerre: Sant Esperit. Institució de 2 beneficis.

de la ciutat de València situats, en lo qual eran dos /fol. III/ molins. Donaven també lo preu de altra pessa de terra que era devant la porta del real tapiat y lo preu de altra pessa de terra contigua a la sobredita y lo preu de altra pessa de terra que era prop la iglésia de Sant Vicent contigua a la heretat de Sant Vicent y lo preu de una vinya de Rascanya⁴, reservat lo dret de patronat a la iglésia de Sant Vicent. Fonch fet en València a 12 de agost. València a 13 de juny 1405, en poder de Antoni de Prades, notari real de València. Folio 3.

Número 4. Testament⁵ de Guillem de Jacha, ciutadà y notari de València, lo qual manà que son cos fos enterrat en lo sementiri de Sant Vicent Màrtir de València y dexà al prior y canonges de dita iglésia per provisió 100 sous de reals de València y que fossen distribuïts de voluntat del prior. Ítem, instituí en dita iglésia de Sant Vicent una capellania a la qual assenyala y donà la heretat que tenia en Fortaleny, terme de Corbera, y los censals que tenia detràs las suas casas, és a saber, en las casas que tenian de ell Jaume, mestre de rejolas, y Arnalt de Vinyols, y en otras casas a aquellas contigues que per ell tenia Guillelmona. Y en las casas que Jaume Escrivà y Ramon Tuir tenian per ell y dos mazmodinas censals que tenia en Mazamarda⁶, de las quals Guillem Vidal ne feia una y Pere de Sant Ramon y Berenguer ne feian altra, la qual heretat de Fortaleny y tot lo dit censal ab tot lo dret emphiteòtich perpètuament tinguessen y rebessen lo prior y canonges de Sant Vicent. Y que perpetualment tinguessen un prevere lo qual tots los dias celebràs los officis divinals y las oracions per sa ànima, per la de sos pares y de Domenget, quondam son fill, y per tots los faels difunts. Fonch fet en València a 7 dels idus de setembre⁷ 1263, en poder de Arnalt Estruch, notari /fol. IV/ de València. És un transumpto de altre transumpto. Folio 6.

Número 5.⁸ **Permuta** o cambi fet entre Arnaldo⁹, bisbe de València, de consell y consentiment del capítol de dita iglésia, de una, y lo senyor rey don Jaume, de part altra, ab la qual dit bisbe y capítol permutà ab dit rey dos pars del delme que tenian en la iglésia de Quart y dit senyor rey los donà la tercera part de la dècima que tenia en la iglésia de Puçol. Feta en València a 4 dels idus de setembre¹⁰ de 1243. Y ha un *instrumentum vidimus*. Folio 14.

Número 6.¹¹ **Donació** per lo rey don Jaume per heretat propria, franca y libera a Nostre Senyor Déu, a la Verge Maria y a Sant Vicent de València y a Bernat, prior del hospital, feta del castell y vila de Quart y alqueria que se anomenava Ladera,

---

⁴ A l'original: Restanya.

⁵ Al marge esquerre: Institució de una capellania.

⁶ Alqueria en Alboraià.

⁷ 7 de setembre.

⁸ Al marge esquerre: Permuta de delmes.

⁹ Bisbat d'Arnau de Peralta (1243-1248).

¹⁰ 10 de setembre.

¹¹ Al marge esquerre: Donació de Quart y Aldaya.

situada cerca València, ab tots los homes, donas, christians y sarracenos, prats, pasturas, herbas, ayguas, llenyas, forns, molins, sens retenir-se en ells cosa alguna. Axí matex donà a dit hospital lo delme de totas las rendas de la Albufera de València y lo delme de la sal de dita albufera. Dat en lo siti de Xàtiva a 7 dels idus de janer¹² 1244. Y ha un transumpto *instrumentum vidimus* y algunas còpias simples. Folio 15.

Número 7.¹³ **Altra donació** feta per lo senyor rey don Jaume per heretat pròpria, franca y libera a Nostre Senyor Déu, a la Verge Maria, a Sant Vicent y al monestir de València del castell y vila de Castelló de Burriana, ab entradas y exidas, termes, prats, pasturas, herbas, ayguas, llenyas, forns, molins, montanyas, plans, herms y solats, ab homes, donas, christians, jueus y sarracenos y ab tot lo domini y dret sens reservar-se en ell cosa alguna. Dat en València a 2 dels idus de setembre¹⁴ 1244. Hi ha quatre transumptos. Folio 16.

/fol. V/ Número 8.A.¹⁵ **Indult apostòlich** del papa Gregori IX ab lo qual prengué en dret y propietat de Sant Pere lo loch e iglésia de Sant Vicent de València ab lo hospital y tots los béns concedits per lo rey de Aragó y de aquí al devant concedidors. Y axí bé concedí que algú en dita iglésia y hospital y en lo capítol de dita iglésia y altres personas, que estarian allí a Déu servint, pogués preferir sens especial mandato de la Santa Sede entredit o sentència de excomunicació. En senyal emperò de la llibertat rebuda de la Sede pagassen de cens una marca de argent a la Cambra Apostòlica en lo die de Sant Vicent. Més concedí¹⁶ que en temps de entredit sien admesos los peregrins y pobres, trets los excomunicats y entredits, tancadas las portas ab veu baixa, no tocant campanas ab tal que dit capítol no fos causa de dit entredit, puguessen celebrar los oficis divinals en la mateixa iglésia. Folio 17.

Número 8.B.¹⁷ **Confirmació** per dit papa Gregori IX al rector y frares de Sant Vicent de València prenent en protecció de la Sede Apostòlica dit hospital, ab tots los béns que possehia y de aquí al devant podria alcançar y especialment las terras, possessions, vinyas y altres béns que alashores pacíficament possehian. Dat en Letran a 5 dels idus de juny¹⁸ y de son pontificat any quinze, que era o contavan 1242. Van junts indult y confirmació. Folio 18.

---

¹² 7 de gener.

¹³ Al marge esquerre: Castelló de la Plana de Burriana.

¹⁴ 12 de setembre.

¹⁵ Al marge esquerre: Protecció apostòlica. No excomunicar.

¹⁶ Al marge esquerre: Celebrar en temps de intradit.

¹⁷ Al marge esquerre: Confirmació.

¹⁸ 9 de juny.

Número 9.¹⁹ **Testament** de Aparici, porter de la reyna Yoies de Aragó, lo qual elegí la sua sepultura en lo sementiri de Sant Vicent de València, en la qual iglésia instituí perpetualment un capellà, lo qual assistís en las horas diurnas y nocturnas al cor ab los altres de dita iglésia. Y per provisió de dit capellà donà y assenyala una vinya de Melilla²⁰. Fet a 7 de las kalendas de novembre²¹ 1247, en poder de Guillem Galceran, notari de València. Folio 19.

Número 10. Concessió feta per lo rey don Jaume de Aragó al prior de Sant Vicent de València y a sos successors donant-li plena llicència y facultat de comprar de qualsevols personas que voldria y rébrer y retenir-se de qualsevols personas a dit prior y monastir donant y deixant en testaments o de altra qualsevol manera, fins a quantitat de 2.000 morabatins alfonsins, confirmant a dit prior y monastir perpetualment las donacions y llegats fetas per Martí de Cicília y de Aparici, porter de dit rey, y per altres qualsevols personas de honor y possessions y altrás qualsevols cosas, concedint al dit prior y convent que totas las cosas dalt ditas tinguessen y possehissen perpetualment per heretat pròpria, franca y libera, y que de ditas cosas no fossen obligats donar a dit rey ni a altra persona en algun temps peyta, quítia, cena comuna o algun altre servey veïnal o real, no obstant algun for o estatut en lo qual fos posat que las possessions del algun servey real no fossen donadas, venudas o alienadas a personas ecclesiàsticas, ni religiosas o cavallers. No obstant en alguna cosa los fueros, statuts, consuetuts o drets contra assò repugnants, privilegi o privilegis que se alcansarian. Dat en Lleyda a 15 de las kalendas de setembre²² 1260. Està junt un transumpto. Folio 22.

Número 11. A²³ **Donació y concessió** feta per lo senyor rey don Jaume al prior²⁴ y al monastir de Sant Vicent de València y a sos successors estatuïnt perpètuament que ninguns oficials súbdits de dit rey ni altres personas no entrassen en dit monastir ni hospital ni a las casas de dit monastir, monument o lloch en lo qual Sant Vicent fonc posat en torment, ni en alguns altres llocs de dit monastir y termes de aquell, per causa de tràurer de allí algú o alguns que y serian per causa de alguns malaficis ni ab causa de fer-los algun mal, impediment o contrari sino és que fessen dits malaficis proditòriament ni per causa de fer /fol. VI/ allí alguna violència o invasió per alguna rahó o causa. També concedí a dits prior y monastir y statuí perpètuament que per rahó de alguns dèbits o contractes, en los quals dit prior y sos successors y dit monastir alguns homes de dit monastir y dels llocs de aquells, que a lashoras estavan o de aquí al devant estarian, per qualsevol causa o rahó obligats, ningun batlle, alcayt, justícia ni altres oficials ni súbdits de dit rey

---

¹⁹ Al marge esquerre: Institució de 1 capellania.

²⁰ Actualment Malilla.

²¹ 26 d'octubre.

²² 18 d'agost.

²³ Al marge esquerre: No tràurer delinqüents.

²⁴ Berenguer de Prada.

no gosassen marcar²⁵, penyorar, offèndrer, invadir ni agravar a dit prior, monastir ni hòmens dels castells o llochs del dit monastir, ni béns alguns de dit monastir fins que primer a dit prior y successors se-ns aurian donat la fadiga, imposant pena de mil morabatins als contrafahents y restituir lo dany donat a dit prior y monastir y als homes de dit monastir y castells y llochs de aquell. Dat en Montpaller a 14 de las kalendas de abril²⁶ 1261. Folio 23.

Número 11. B. Una carta de dit rey ab la qual manà a tots los notaris públics de la ciutat y regne de València que, no obstant algun for de València fet contra la concessió al prior y monastir de Sant Vicent, que lícitament puguessen rébrer, tenir y retenir-se y pacíficament possehir perpètuament las heretats y possessions que per qualsevols personas serian dexadas o donadas a dit monastir, valent dos mil morabatins, que no obstant alguna altra rahó fessen tots los actes y testaments de aquellas que donarian y dexarian ditas heretats y possessions al dit monastir, y que dit prior y monastir tinguessen perpètuament ditas heretats y possessions francas y liberas sens alguna retenció de dit rey, ni de qualsevol altra persona, per las capellanies que-s fundarian en dit monastir. Dat en Montpeller a 10 de las kalendas de maig²⁷ 1262. Folio 25.

Altra carta del sobredit don Jaume rey d'Aragó ab la qual manà a tots los justícias del regne de Va-/fol. VII/lència que manassen a tots los notaris públics de la ciutat y regne de València que fessen tots los actes y testaments de tots aquells que²⁸ donarian o dexarian al prior y monastir de Sant Vicent algunas heretats y possessions valents 2.000 morabatins, conforme en la carta que a dits notaris avia enviat estava plenament contengut; no obstant lo for de València ab que se prohibia que las possessions y heretats de realench no fossen venudas ni distribuïdas a ecclesiàstichs, a sants ni personas religiosas. Dat en Montpaller a 6 de las kalendas de maig²⁹ 1262. Las ditas dos cartas ab los dos privilegis antecedents estan tots quatre junts transumptats en un pergami per Guillem Galceran, notari de València. Folio 28.

Número 12. Testament de Bernat Çamora, habitant en Castelló de Burriana, lo qual dexà que son cos fos enterrat en lo sementiri de Sant Vicent de València y deixà per sa ànima y de Maria, sa muller, las casas que tenian en dita vila de Castelló y un hort contiguo a ditas casas, que afrontava ab lo camí públich, ab Bernat Andreu y ab una séquia. Més dexà per sa ànima y muller, de llurs béns, una vinya que tenian en lo terme de Castelló, que afrontava ab Bernat Andreu, ab Bernat Escribà y ab camins públichs. Ítem un tros de terra que afrontava ab Martí Pere y ab Pasquala, muller de Domingo de Monfort, ab lo camí públich y ab la séquia. Ítem dexà la mitat de aquell molí que tenian y possehian ab Pere Roig en lo terme de Castelló, en lo lloch

²⁵ Al marge esquerre: No marcar ni penyorar.

²⁶ 19 de març.

²⁷ 22 d'abril.

²⁸ A l'original: de

²⁹ 26 d'abril.

anomenant Benifecier, tot lo que donà y dexà que ho tinguessen y possehissen los més pròxims de dit Bernat Çamora y dels fruits de dits béns y possessions fundassen³⁰ un prevere lo qual celebràs missas per las ànimas dels sobredits en la iglésia de Sant Vicent y visqués en dita casa y assistís contínuament a las horas nocturnas y diurnas. Fet dit testa-/fol. VIII/ment en València a 5 de las kalendas de setembre³¹ de 1262. Arnaldo de Luçano, notari. Folio 28.

Número 13.A. Donació per lo senyor rey don Jaume a la iglésia de Sant Vicent de València de tota la capella que aportava en si y feia aportar, és a saber, creus, calzers, encensers, imatges ab tabernacles y tots altres paraments y ornaments de or y plata ab pedras preciosas y relíquias y sens pedras peciosas ni relíquias, casullas, vestiments y altres qualsevols cosas en qualsevol nom se entenguessen pertanyents a dita capella. Feta en Lleyda a 16 de las kalendas de juny³² 1263. [Folio] 34.

Número 13.B. Concessió y confirmació per dit rey don Jaume feta al monastir de Sant Vicent de la instutició y fundació que Guillem de Jacha, notari de València, avia manat fer en la iglésia de dit monastir de una capellania, volent y concedint perpètuament que lo prior y monastir tinguessin y possehissen las heretats, censals y possessions y totas altres cosas per heretat pròpria, franca y libera que dit Guillem deixà y assenyala per stabliment de dita capellania. Dat en Zaragoza a 6 de las nonas de octubre³³ 1263. Folio 36.

Número 13.C. Confirmació per dit rey feta de la pia y lloable ordinació que Arnalt de Puigmonsó féu en son testament en lo qual llegà al hospital y monastir de Sant Vicent de València totas las heretats y possessions que tenia en Xàtiva y manà que en la capella de dit hospital fos instituït³⁴ un prevere que celebràs allí los oficis divinals. Dat en Lleyda a 16 de las kalendas de juny³⁵ 1263. Folio 36.

Número 14.A. Fundació feta per Pere de Porta y Miquel de Roure, marmessors y executors del testament de Arnalt de /fol. IX/ Puigmonsó de un prevere en la capella del hospital de Sant Vicent de la ciutat de València, al qual prevere donaren y assenyalaren totas las terras, vendas, censos y qualsevol altres cosas que tenia dit Arnalt en Xàtiva, exceptatlo real que era prop la muralla de dita vila, y sempre que vacaria fos posat altre per lo prior y convent de Sant Vicent y en absència del prior, lo sant convent. Fonch fet a XVII de las kalendas de maig³⁶ 1264. Notari Guillem de Cabanes, de Barcelona. Ni ha un transumpto y una còpia treta del llibre de la cort ecclesiàstica de València. Folio 37.

---

³⁰ Al marge esquerre: Institució del prevere.

³¹ 28 d'agost.

³² 17 de maig.

³³ 2 d'octubre.

³⁴ Al marge esquerre: Institució del prevere.

³⁵ 17 de maig.

³⁶ 24 d'abril.

Número 14.B. Venda feta per Ramon de Torres al prior de la iglésia de Sant Vicent de València de un *lignum crucis*³⁷ per preu de 1.000 sous jaquesos. Fonch feta a 10 de las kalendas de abril³⁸ 1264. Folio 40.

Número 15. Ordinació feta per lo senyor rey don Jaume que en la iglésia de la casa de Sant Vicent de València fossen sempre nou clergues, los quals fessen allí contínua residència y servissen a dita iglésia, dels quals los sis fossen preveres, un diaca, altre subdiaca y lo altre escolà, y lo un de aquells que lo prior ordenaria fos guàrdia dels ornaments de dita iglésia, al qual per son treball, a més de sa provisió, se li fos donat alguna cosa a coneguda del prior, y als dits nou clergues fos provehit en béurer y menjar congruament y ils fos donat a cada ú de dits preberes cada any per vistuari 70 sous, al diaca 60 sous, al subdiaca 50 sous y al escolà 40 sous. Ítem, que dels nou clergues ningun de ells fos beneficiat de altra part, que no entrassen a la ciutat sinó de dos en dos y ab llicència del prior. Ítem que perpètuament en dita iglésia fossen celebradas cada dia tres missas, la una al matí de Nostra Senyora, la segona después de *prima* y la tercera de dia en hora de tèrcia, ab diaca y subdiaca, en la qual missa después del ofertori se cantàs la *Salve Regina*. Ítem statuhí y ordenà que dits 9 clergues entrevin-/fol. X/guessen contínuament a las horas diurnas y nocturnas. Fonch feta en Alicante a 3 de las kalendas de abril³⁹ 1266. Folio 41.

Número 16. A. Donació feta per dit senyor rey don Jaume a la casa o hospital de Sant Vicent de València y al procurador de dita casa y hospital del dret feudatari, domini y potestat, que tenia o devia tenir en lo castell de Montornés, que per dit rey tenia en feu per Exemini de Arenoso, alashoras senyor de dit castell, y contra altres qualsevols que tindran dit castell después de ell, de tal manera que de aquí en avant dit castell fos tingut en feudo per dita casa y hospital de Sant Vicent. Dat en Lleyda a 17 de las kalendas de juliol⁴⁰ 1268. [Folio] 44.

Número 16. B. Confirmació feta per lo infant don Pere, fill del dit don Jaume, de la sobredita donació. Dat en Barcelona a 3 de las nonas de mars⁴¹ 1268. Folio 45.

Número 16. C. Confirmació feta per dit rey don Jaume a dit Pere Eximini de la donació que Eximini Pere, son pare, li havia fet de la població de Tornesa y sos termes, de tal manera que dita població estigués sempre subjectada al castell de Montornés y sots domini y potestat de aquell. Dat en Lleyda a 4 dels idus de novembre⁴² any 1268. Folio 46.

---

³⁷ Al marge esquerre: *Lignum crucis*.

³⁸ 23 de març.

³⁹ 30 de març.

⁴⁰ 15 de juny.

⁴¹ 5 de març.

⁴² 10 de novembre.

Número 16. D. Sentència feta per dit rey don Jaume contra dit Pere Eximini que no volia prestar homenatge de fidelitat al procurador de dita casa y hospital de Sant Vicent. Digué y manà que la donació per ell feta de la senyoria y potestat del castell de Montornés a la casa y hospital de Sant Vicent de València, en tot temps, restàs ferma conforme en lo acte per ell fet estava contingut. Y dita donació no·s podia dir fos feta a menor /fol. XI/ ans bé a major, ço és, a Déu, a la Verge Maria y a Sant Vicent, no obstant la contradicció de Pere Eximini, manant a dit Pere Eximini que de aquí en avant prestàs homenatge al procurador de dita casa y hospital y que obehís a aquell com a senyor de dit castell y a sos successors, procuradors o priors de dita casa y hospital, per los quals tenia en feu dit castell, conforme estava obligat a fer-lo a dit rey. Absolent-lo del jurament, fidelitat y homenatge que per rahó de dit castell avia fet a dit rey y també si algun ne avia fet y prestat al infant Pere, son fill. Pronunciada en Cervera als 8 de novembre 1268. Folio 47.

Número 16. E. Donació feta per lo procurador de dita casa y hospital de Sant Vicent a dit Pere Eximini del castell y villa de Montornés ab tots sos termes y pertinèncias, situat en lo regne de València, en feu segons usatge de Barcelona, de tal manera que ell y sos successors que tindrian dit castell y vila fossen faels vasalls del prior o procurador de dita casa y hospital, confessant y regoneixent dit Pere Eximini tenir en feu dit castell de Montornés a costum de Barcelona, en nom de dita casa de Sant Vicent. Feta a 5 dels idus de novembre⁴³ 1268. Van junt tots los sobredits actes *sub eodem numero*. Folio 49.

Número 17. Donació y concessió feta per dit senyor rey don Jaume al hospital y monastir de Sant Vicent de València y al prior de aquell perpètuament del castell y vila de Almonezar⁴⁴, situat en lo regne de València, la torre y alqueria de Suyllana y la torre y alqueria de Benizeron, situadas en dit regne, ab terras, termes, tenèncias, erms, poblats e montanyas y plans, ab hòmens y donas habitants y habitants, ab forns, molins, ayguas, séquias, prats, herbas, pasturas y llenyas, ab todas las vendas, exidas, profits, herbatge, monedatge, cenas, quítias, ab ple domini y jurisdicció, sens reservar-se cosa alguna. Dat en Xàtiva al idus de juny⁴⁵ 1276. Folio 51.

Número 18.A. Confirmació y aprobació feta per lo rey don Alfonso III del llegat que lo rey don Jaume I, son avi, ab sos codicils avia fet al convent y monastir de Poblet de la villa de Apiera⁴⁶ ab tots los drets, termes y pertinèncias suas, lo qual llegat lo senyor rey don Pere, son pare, avia manat donar y restituir a dit monastir, ab sos codicils que féu en Vilafranca, conforme li avia estat deixat per lo rey don Jaume, son pare. Qual vila y termes oferí a Bernat, abat de Poblet, y que

⁴³ 9 de novembre.

⁴⁴ Al marge esquerre: Donació de Almonezar y altres.

⁴⁵ 13 de juny.

⁴⁶ Al marge esquerre: Confirmació de la vila de Apiera.

aquest y sos successors tinguessen dita vila y castell de Apiera, franca y libera de tota exacció real, sens retenir-se ell cosa alguna. Y dits abat y convent li feren difinició de aquells 5.000 morabatins que dit rey don Jaume, son avi, avia dexat a dits abat y convent, y de tots los vasos de plata per fer lo retaule del altar major y de una corretja de gran preu y valor y de 1.000 sous per un anell (com de tot consta en un memorial posat en la present rúbrica o espèculo: calaix 1 número 46). Y fonch convingut entre dit rey y abat y convent que si dins cinch anys o después sempre que voldria donar per cambi de Apiera altre loch que valgués, tant en las vendas quant valia dit lloch de Apiera, que pogués cobrar aquell. Dat en Lleyda a 3 de las nonas de abril⁴⁷ 1286. Folio 53.

Número 18.B. Possessió⁴⁸ donada per Ramon de Castell, porter de dit rey, a Bernat⁴⁹, abat de Poblet, en nom de dit monastir y convent, de la dita vila y castell de Apiera. Fet a 3 de las nonas de abril 1286. Folio 55.

Número 18.C. Sagraments y homenatges prestats a dit abat en nom del monastir de Poblet per los homes de dita vila de Apiera als 8 de las kalendas de maig⁵⁰ 1286. Van los tres junts *sub eodem numero*. Folio 60.

Número 19.A. Donació y concessió feta per dit senyor rey don Alfonso⁵¹ /fol. XII/ de exprés consentiment y voluntat del abat y convent de Poblet y de consentiment també y espressa voluntat de Pere de Rey, sagristà de Lleyda, al qual per los predecessors de dit rey fonch feta donació del hospital, casa y lloch de Sant Vicent de València, y dels castells, vilas y altres drets y pertinèncias de aquells, a Bernat, abat, y al convent de dit monastir de Poblet, present y futur, per libero y franch alou, ab tot ple domini y senyoria de dit hospital, casa y lloch de Sant Vicent, posat en lo arreal de la ciutat de València, franch y libero, ab los castells y vilas de Castelló y de Quart, ab la senyoria y potestat del castell de Montornés, y ab tots los altres castells, vilas, alquerias y altres qualsevols llochs a dit hospital y casa pertanyents, ab termes, afrontacions, entradas, exidas, drets y pertinèncias, ab cavallers, altres homes y donas cristians, jueus y sarracenos, en dit lloch habitants y habitants. Llevant-se dit y sos successors lo dret y potestat que li competia de posar, conferir y assenyalar rector, administrador o qualsevol governador, porcioners, beneficiats y altres qualsevols en qualsevol nom se entenguessen en lo hospital, casa y lloch dalt dits, ni en altres castells y vilas de dit hospital. Y dits abat y convent de Poblet, lloant y aprobant las cosas sobreditas, reberen en recompensa del castell y vila de Apiera, que dit rey avia cobrat de dits abat y convent, lo dit hospital, casa y lloch de Sant Vicent de València, ab tots los castells, vilas y altres drets y pertinèncias sobreditas.

⁴⁷ 3 d'abril.

⁴⁸ Al marge esquerre: Possessió.

⁴⁹ Abadiat de Bernat de Cervera (1276-1287). Datat el 3 d'abril.

⁵⁰ 24 d'abril.

⁵¹ Dalt y ratllat: Jaume.

Fonch fet a 12 de desembre 1287. En poder de Miquel Boter, notari de Tarragona. Ni ha dos transumptos. Folio 63.

Número 19.B. Procura⁵² feta per dit Pere de Rey a Bertran de Torrent, rector de Castelló de Burriana, y a Pere Escorna, porter del rey, per a que donassen possessió al /fol. XIII/ abat de Poblet, en nom del monastir, o a son procurador de dit hospital, casa y lloch de Sant Vicent de València, dels castells y vilas de aquell y de altres drets y pertinèncias. Feta en Tarragona a 16 de las kalendas de janer⁵³ 1287. En poder de Miquel Boter, notari de Tarragona. Folio 81.

Número 19.C. Possessió⁵⁴ donada per dit Pere Escorna, en nom de dit Rey y com a procurador, al abat de Poblet⁵⁵ en nom del monastir, del castell y vila de Castelló y demés cosas de dita casa y hospital a 3 dels idus de janer⁵⁶ 1287. En poder de Joan de Miralles, notari de València. Folio 82.

Número 19.D. Sagraments y homenatges⁵⁷ prestats per los síndichs y procuradors de la universitat dels homes de Castelló del camp de Burriana al abat de Poblet, a 11 de las kalendas de febrer 1287⁵⁸. Notari Guillem Iberna de Vimbodí. Van junts ab altres actes que fan per lo cas. Folio 86.

Número 20. Sentència arbitral⁵⁹ feta entre dit rey Alfonso de Aragó y Guillem⁶⁰, abat del monastir de Poblet, per ell y per lo convent de dit monastir, de una part, y Bernat, abat del monastir de Sant Victorià, bisbat de Lleyda y lo convent del mateix monastir, de part altra, sobre que dit abat de Sant Victorià y son convent deian que la iglésia y priorat de Sant Vicent de València, ab las vilas dependents, drets y altres pertinèncias suas, los pertanyia. Y dits rey, abat y monastir de Poblet afirmavan lo contrari dient que dit lloch de Sant Vicent, ab totas sas pertinèncias, no a dits abat y convent de Sant Victorià ans bé al monastir de Poblet pertanyia. Fonch fet compromís al noble Eximino Pere de Pina, Ramon Escorna y a Arnalt Aymerich, com a àrbitres, arbitradors y amigables componedors sobre totas las /fol. XIV/ qüestions y demandas que fossen o puguessen ser entre ditas parts sobre dita casa y priorat de Sant Vicent, en lo qual acte de compromís estan insertas la donació de dita casa y priorat de Sant Vicent al abat de Sant Victorià y la confirmació feta per lo rey Pere de Aragó, son fill, per los quals àrbitres fonch sentenciat, lloat y arbitrat y de voluntat de ditas parts pronunciat que dit rey

---

⁵² Al marge esquerre: Procura per a donar possessió.

⁵³ 17 de desembre de 1287.

⁵⁴ Al marge esquerre: Possessió.

⁵⁵ Al original: Poplet.

⁵⁶ L'any de l'Encarnació començava el 25 de març, per tant, la data és 11 de gener de 1288.

⁵⁷ Al marge esquerre: Homenatges.

⁵⁸ L'any de l'Encarnació començava el 25 de març, per tant, la data és 22 de gener de 1288.

⁵⁹ Al marge esquerre: Sentència.

⁶⁰ Abadiat de Guillem d'Estanyol (1288-1297).

Alfonso donàs y entregàs a dit abat y monastir de Sant Victorià, per esmena⁶¹ y rahó de dret que afirmava tenir en dita casa de Sant Vicent, las cosas que se segueixen: aquells 100 morabatins en or de tribut del heretament del rey en Huesca, que Esteve escribà de dit rey, que tenia dit heretament sots tribut o cens de dits 100 morabatins, fos en continent obligat donar y entregar per causa de venda, que entre ells fonch contractada, a dits abat y monastir de Sant Victorià, dit heretament quiti, ab tots sos drets y pertinèncias, y que fossen obligats a donar a dit Esteve, per preu de dit heretament, 12.500 sous jaquesos de aquells 6.000 morabatins que dit abat y monastir de Sant Victorià tenian de rébrer y aver del abat y monastir de Poblet, y banys de dit rey de la mateixa ciutat semblament dit rey donàs y entregàs a dits abat y monastir de Sant Victorià, ab tots sos drets y pertinèncias suas, y la iglésia de Sant Salvador, que el monastir de Sant Salvador de Leyra tenia en dita ciutat de Huesca, ab tots los drets, pertinèncias y propietat de aquells.

Ítem que dit abat de Sant Victorià y sos successors abats fossen capellans perpètuament de dit rey y que dit rey fes franch al monastir de Sant Victorià, a sos homes presents y esdivinidors, y al priorat y a totas llurs possessions, presents y esdivinidoras, de prestació de cenas sinó és que dit rey personalment fos en dit monastir.

/fol. XV/ Ítem que dit rey donàs y entregàs al abat y monastir de Sant Victorià las vilas que se anomenan Cereza y Laspuyna⁶², ab tots sos drets, termes y pertinèncias, y las dos valls de Bardaxí y Relaspe, ab tots sos drets y pertinèncias, y dos casas anomenadas Claveria, que eran en la vila de Bescayre, y que dit rey donàs y confirmàs a dit monastir de Sant Victorià lo lloch de Arauest, lo qual lloch tenia ja dit abat.

Ítem sentenciaren y pronunciaren que lo abat de Poblet y lo prior de Sant Vicent donassen y pagassen⁶³ a dit abat de Sant Victorià 6.000 morabatins alfonsins, a rahó de 6 sous y 6 [diners] jaquesos per morabatí, dels quals pagàs en la festa de Sant Joan Batista primer vinent 2.000 morabatins, altres 2.000 de dit dia a un any y los restants 2.000 de dit dia a dos anys.

Ítem sentenciant, lloant y arbitrants pronunciaren que lo abat de Sant Victorià y lo convent de dit monastir, per ells y sos successors, en continent difinissen, quitassen y absolguessen, sens retenció alguna ni dels seus, a dit rey y a sos successors y al abat y convent del monastir de Poblet y a sos successors perpètuament, ab actes públichs, totas qüestions y demandas que tinguessen o puguessen tenir de qualsevol manera contra dit rey y abat de Poblet sobre dit loch de Sant Vicent y dependèncias suas, vendas, profits y obvencions rebudas fins lo dia de la present sentència, per dit rey, abat y convent de Poblet y per altre qualsevol procurador de ells, posant a dits abat y convent de Sant Victorià y sos successors silenci perpètuu sobre las cosas dalt ditas. La qual sentència fonch lloada y aprobada per dit rey Alfonso, per lo abat de Poblet y per lo abat de Sant Victorià,

⁶¹ Al marge esquerre: Esmena per lo priorat de Sant Vicent al abat de Sant Victorià.

⁶² Tots els llocs mencionats en aquest paràgraf són a la Ribagorça.

⁶³ Al marge esquerre: Paga Poblet 6.000 morabatins.

com a procurador del convent de dit monastir. Fonch feta en Calatayut a 9 de las kalendas de juny⁶⁴ era 1327 y any 1289. En poder de Garcia Martí, notari de Calatayut. Van dos transumptos junts ab la sentència. /fol. XVI/ Fonch lloada, aprobada y ratificada la sobredita sentència per dit abat de Sant Victorià y per tot lo convent de aquell en lo capítol de dit monastir a 14 de las kalendas de agost⁶⁵ 1289. En poder de Guillem Galiana, notari públic en Graus. Estan juntes ab dita sentència las àpocas de dit preu. Folio 87.

Número 21. Privilegi concedit per dit rey don Alfonso al abat y convent de Poblet y sos successors, ab lo qual manà a los procuradors, lochtinents, justícias y jurats del regne de València y a tots altres oficials y súbdits seus que a dits abat y convent, present y esdevinidor, fessen observar y guardar enterament a la casa de Sant Vicent tots los privilegis y actes y totas las llibertats e immunitats que tenia de dit rey, del rey don Pere, son pare, y del rey don Jaume, son avi, y de altre qualsevol persona de qualsevol dignitat y condició fos. Tots los quals actes y privilegis, gràcias e immunitats que tenian de la casa de Sant Vicent per sos predecessors de dit rey y de altres qualsevols, ab la present ratifica y perpètuament confirma al abat y convent de Poblet y a sos successors, que tots los llochs y homes de dit monastir y casa de Sant Vicent, tan christians, jueus y sarracenos, fossen immunes y exemps de tot tribut, pecho, exacció y cena de dit rey y dels procuradors del regne de València y de tots altres oficials y súbdits de dit rey. Dat en Terrera a 3 de las nonas de juny⁶⁶ 1289. Ni ha un transumpto. [Folio] 106.

Número 22. Mandato per Pere Ferrandis, procurador del rey en lo regne de València, tenint manament exprés de dit rey Alfonso, feta per la forma y tenor del privilegi y ordinació real per dit rey concedit, volent evitar lo dany y destrucció del priorat de Sant Vicent que esdevenia per la gran pompa y multitud de porcioners /fol. XVII/ de dita casa y ordenar aquellas cosas que serian en profit y honra de aquella, fet al abat de Poblet y al prior de dita casa de Sant Vicent: que tan solament provehissen als porcioners ordenats en dit priorat per lo rey don Jaume y no als posats allí per altres personas, y a dits porcioners y clergues, ab auctoritat real constituïts, provehissen solament en lo necessari, segons la ordinació de dit rey don Jaume. Dat en València lo dia antes de las kalendas de octubre⁶⁷ 1290. Folio 107.

Número 23. A. Lloació, aprobació y confirmació per lo senyor rey don Jaume II a Guillem, abat, y al convent de Poblet y a sos successors, per libero y franch alou y ab tot ple domini y senyoriu del hospital, casa y lloch de Sant Vicent, posat en lo arrabal de València, franc y libero, ab los castells y vilas de Castelló de Burriana, de Quart y senyoria y potestat del castell de Montornés y ab tots altres

⁶⁴ 24 de maig.

⁶⁵ 19 de juliol.

⁶⁶ 3 de juny.

⁶⁷ 30 de setembre.

castells, vilas, llochs, alquerias a dit hospital, casa y lloch de Sant Vicent espectants en qualsevol manera, ab termes y afrontacions, entradas y exidas, ab tots los drets y pertinèncias a dits llochs pertanyents, ab cavallers, homes, donas, christians, jueus y sarracenos en dits llocs habitants y habitants, com en las donacions, concessions, confirmacions, privilegis y en altres qualsevols cartas per los predecessors de dit rey, concedits a dit hospital, lloch y casa de Sant Vicent, plenament se conté. Confirmà més avant y aprobà a dit abat y convent de Poblet y a sos successors la concessió y entrega que dit rey don Alfonso, son germà, féu a dit abat y monastir de dit hospital, casa o lloch de Sant Vicent, y de dits castells y vilas, totas las quals cosas confirmant a dits abat y convent de nou donà ab tots los drets y pertinèncias en dits llochs y en qualsevol de ells, salvant-se /fol. XVIII/ la potestat del castell de Montornés. Renuncià també a dits abat y convent y se abdicà de tot lo dret y potestat que a dit rey competia de posar, instituir, conferir, assenyalar y procurar prior, rector, procurador, administrador y altre qualsevol governador y porcioners, clergues, laychs, beneficiats y altres en qualsevol nom se entenguessen en lo hospital, casa y lloch de Sant Vicent dalt dits, ni en altres castells o vilas de dit hospital, sens retenir-se cosa per a si ni per sos successors, concedint expressament a dits abat y convent si algun derecho de patronat o altre dret tenia dit rey o podia tenir en dit hospital, casa y lloch de Sant Vicent, per rahó de la dotació de dit loch, edificació y construcció y per rahó del lloch en que lo hospital, casa y lloch de Sant Vicent està situat o seu, prometent als dits abat y convent y a sos successors que dit rey ni los seus, en ningun temps de aquí en avant, posarian, conferirian, donarian a algú o alguns alguna porció o porcions, perpètuament o a temps, en dit hospital, casa o lloch de Sant Vicent, ni en altres castells y vilas del mateix hospital posarian rector, prior o governador, porcioner o beneficiats, clergues o laychs, ni altres de qualsevol condició que fossen. Y volgué que tots los fruits y obvencions que provindrian de dit hospital, casa y lloch de Sant Vicent, castells, vilas y llochs de aquell que disposassen dits abats y convent y ordenassen a llur voluntat de la manera voldrian, no obstant algunas observàncias, consuetuts o estatuts fets per qualsevols personas, y que dit lloch reduissen de la manera voldrian a la norma y observància de son orde, prometent dit rey, per ell y per los seus, que·ls faria tenir y posehir en pau y perpètuament totas las cosas sobreditas contra totas personas ecclesiàsticas y seculares. Prometent als dits abat y convent y seus successors que si alguna cosa de las sobreditas los seria vindicat ho restituiria y trauria indemnes a dit monastir, obligant /fol. XIX/ tots sos béns, especialment lo castell y vila de Belloch y la caldaria de Lleyda. Reservat lo mer imperi a dit abat y convent y a sos successors segons fuero de València. Fet en Barcelona a 4 de las nonas de juny⁶⁸ 1293 y de son regnat de Aragó, 2 y de Sicília, 7. En poder de Guillem de Solanes, notari de dit rey. Ni ha un transumpto. Folio 109.

---

⁶⁸ 2 de juny.

Número 23. B. Mandato fet per lo rey don Jaume al procurador real y a los demás oficiales del regne de València que no gravassen ni molestassen als homes de Castelló del camp de Burriana y de altres llocs de dita casa, contra fueros de València, ans bé guardassen a dits homes lo for de València, defensant aquells y sos béns. Dat en Barcelona a 3 de las nonas de juny⁶⁹ 1293. Folio 118.

Número 23. C. Donació y concessió feta per lo rey don Jaume II en recompensa del lloch de Apiera que lo rey don Jaume I, son avi, avia llegat al monestir de Poblet, donà perpètuament a Guillem, abat de Poblet y al convent de dit monastir y successors, per libero y franch alou ab tot ple domini y senyorio lo lloch, casa, ecclésia y hospital de Sant Vicent, situat en arrebald de la ciutat de València, ab los castells y vilas de Castelló y ab lo domini y potestat del castell de Montornés. Dat en Barcelona a 14 de las calendas de maig⁷⁰ 1295. Notari Guillem de Solanes. Folio 118.

Número 24. A. Venda⁷¹ feta per Guillem, abat de Poblet, y tot lo convent de Poblet per a pagar molts deutes que devia dit monastir a diferents acreadors, que importavan la suma de 300.000 sous barcelonesos, a dit rey don Jaume de Aragó, del castell y vila de Castelló del camp de Burriana y de la senyoria y potestat tenia dit monastir en lo castell de Montornés, per preu de 290.000⁷² sous barcelonesos. Fonch feta als 3 dels idus de janer⁷³ 1294. No és autentica. Folio 123.

Número 24. B. Obligació feta per lo dit senyor rey don Jaume II de pagar la sobredita quantitat del preu de la antecedent venda al abat y monastir de Poblet, en lo mateix dia y any, en poder de Pere March, notari públich de Barcelona. Y ha també dos privilegis del rey don Jaume I que fan per dita vila de Castelló. Folio 129.

Número 25. Donació, concessió y assignació per dit rey don Jaume a Guillem, abat de Poblet, per rahó del priorat y a sos successors, perpètuament de rébrer tots anys en dos iguals pagas, ço és, en lo dia de San Juan de juny, 3.250 sous y en la festa de Nadal, altres 3.250 sous, y de aquí en avant en los mateixos dias sobre las rentas de la Taula del Pes de la ciutat de València, y si no bastavan ditas rendas sobre las rendas y exidas de la mateixa ciutat de València, per mil set cens sous reals en diner contant, com en lo acte de la venda feta per dit rey a dits abat y convent, closa per Salvador de Bayona, estava plenament contingut. Feta en Lleyda a 12 de janer 1295, en poder de Guillem de Solanes, notari y escribà de dit rey. La dita quantitat resultava de part del preu de la venda feren dits abat y convent a dit rey de la vila y castell de Castelló del camp de Burriana y del dret del castell del lloch de Montornés. Folio 132.

---

⁶⁹ 3 de juny.

⁷⁰ 18 d'abril.

⁷¹ Al marge esquerre: Venda de Castelló de la plana de Burriana y de Montornés.

⁷² A l'original diu 200.090 sous.

⁷³ 3 de gener.

Número 26. A. Carta del rey don Jaume II ab la qual promet al abat y monastir de Poblet que, luego que estarà compost ab la Iglésia Romana y obtinguda la absolució, escriurà al papa y cardenals per a que aprobia y confirmia la donació del rey don Jaume I, son avi, y la confirmació per lo rey don Pere, son pare, per lo senyor rey don Alfonso, son germà, y també la de dit rey, feta a dit monastir, del hospital y casa de Sant Vicent, ab tots los drets y /fol. XX/ privilegis concedits a dita casa per sos predecessors. Dat en Barcelona a 3 de las nonas de juny⁷⁴ 1293. Folio 136.

Número 26. B. Delegació apostòlica del papa Bonifaci VIII, dirigida al bisbe de Lleyda, ab la qual li manà que si la última donació feta per lo rey don Jaume II al abat y convent de Poblet del lloch, casa y iglésia y hospital de Sant Vicent, situat en lo arrabal de la ciutat de València, que pacíficament possehian, li apareixia convenir en profit de dit monastir, la confirmàs segons Déu, ab autoritat de dit papa. Dat en Roma en Sant Pere a las kalendas de abril⁷⁵ de son pontificat any III que fonch lo any 1297. Folio 136.

Número 26. C. Confirmació⁷⁶ de dita donació per Geraldo⁷⁷, bisbe de Lleyda, feta a dits abat y convent de Poblet, ab inserta de dita delegació apostòlica, donació y procés fulminat. Dat en Almudàfar⁷⁸ a 3 de las nonas de juny 1297. Ni ha 6 còpias o transumptos. Y lo sindicat fet per lo abat y convent de Poblet per enviar a Roma per obtenir o alcansar dita confirmació. Folio 137.

Número 27. Concessió feta per lo senyor rey don Jaume II a Pere⁷⁹, abat de Poblet y prior de la casa de Sant Vicent de València, sobre certa qüestió moguda entre dit rey y sos oficials, de una part, y dit abat, de part altra, sobre castigar los crims que eran comeses y que aquí en avant se cometrian en lo lloch de Quart y sos termes per sarracenos y sarracenas, que lo càstich de dits sarracenos per crims y delictes en dit lloch y termes de ell, per ells o altres sarracenos, que·s devian castigar per açots o altre modo, fos de dit abat y de dit priorat de Sant Vicent, ab tal que dits açots o qualsevols altras penas no fossen donats per crim del qual degués seguir-se pena de mort, últim suplici o detruncació de membre, las quals penas /fol. XXI/ de mort, detruncació de mebre y açots tan solament se reservava dit rey, y si acàs dit abat o successors volian rébrer diner per redempció de dits açots o altras penas aposadoras per crims o altres qualsevols delictes concedia que ho poguessen fer, y de dit diner y disposar-ne a sas voluntats. Dat en València a 4 de febrer⁸⁰ de 1303. Folio 147.

---

⁷⁴ 3 de juny.

⁷⁵ 1 d'abril.

⁷⁶ Al marge esquerre: Confirmació.

⁷⁷ Geraldo de Andria, bisbe de Lleida entre 1290 i 1298.

⁷⁸ Localitat oscense de la Franja de Ponent, prop del riu Cinca i al nord de Fraga.

⁷⁹ Abadiat de Pere d'Alferic (1302-1312).

⁸⁰ La data correcta és 2 de febrer de 1303 ja que l'original diu *quarto nonas februarii*.

Número 28. Un plech de appellacions y protestas, fetas per fra Bernat de Ceresveces, síndich y procurador del abat de Poblet, com a prior de Sant Vicent, al bisbe de València sobre los delmes de Quart, y també per los procuradors reals de dit regne y sos llochtinents per algunas cosas que·s feyan contra los sarracenos de Quart y sos termes y no se ha trobat sentència. En los quals actes de appellacions y protestas estan insertats alguns privilegis y concessions tan de papas com de reys. Folio 148.

Número 29. Privilegi concedit per dit senyor rey don Jaume II als monjos de la casa de Sant Vicent de València, ab lo qual manà a tots sos oficials que per las confirmacions fetas per ell als sarracenos de Quart de alguns privilegis que tenian, lo un dels quals fonch del rey don Jaume I, son avi, y lo altre del rey don Pere, son pare, no se entrometessen més del que podian o devian entrometer-se antes de ditas confirmacions, y que dits monjos usassen en dit lloch de Quart y sos termes conforme antigament avian acostumat usar. Dat en València a 6 de maig 1306. Folio 149.

Número 30. Avinensa y amicable composició feta per lo dit rey don Jaume II entre lo bisbe⁸¹ y capítol de València, de una, y Pere, abat de Poblet y convent de dit monastir, en nom del hospital y casa de Sant Vicent de València, sobre lo rébrer los delmes del lloch de Quart y sos termes, situat en lo bisbat de València, pertanyents a dita /fol. XXII/ casa y hospital de Sant Vicent, de part altra, per qüestió entre ditas parts moguda. A prechs y instància de dit rey sobre ditas controvèrsias fonch amigablement compost en lo modo següent, ço és, que dit bisbe y capítol de la iglésia de València y sos successors tinguessen de rébrer perpètuament cada any la tercera part del delme dels fruyts de totas las possessions, tan de christians com de sarracenos, que alashoras eran y per temps serian en dit castell y lloch de Quart y sos termes y també de totas las altres cosas que·s donava y devia donar delme, segons la sentència o ordinació del rey don Jaume de Aragó de bona memòria. Y dits abat y convent, dos parts de dit delme. Y que lo batlle de dits abat y convent existents en dita casa y hospital de Sant Vicent y en dit castell y lloch de Quart, que alashoras era o per temps seria, quant voldria delmar y rébrer delme dels fruyts de ditas possessions, fos obligat cridar y certificar al col·lector del delme del dit bisbe y capítol que entrevingués quant se delmaria y rebés la tercera part de dit delme pertanyent a dits bisbe y capítol, y que dit batlle fos obligat cada any a aguardar per un dia a dit col·lector per fer dita delmada. Y com dit col·lector, a requisició de dit batlle, vindria per a delmar a dit lloch de Quart fos obligat cridar a dit col·lector per a que junts anassen a recollir dit delme y fossen obligats a aguardar-se lo un al altre, si era necessari, per algun espay per cada dia dita delmada. Ítem que dits bisbe y capítols puguessen comprar y adquirir casas en dit lloch de Quart en las quals poguessen recollir los fruyts de dita tercera part de delme y que fossen suficiens per a conservar-los. Y dit bisbe y capítol, per causa de la present composició, absolgueren y difiniren a dits abat y convent, en

---

⁸¹ Bisbat de Ramon Despont (1289-1312).

nom de dita casa y hospital de Sant Vicent, tota la part de delme que rebian dels molins y forns de /fol. XXIII/ dits abat y convent y de tributs, censos y altres qualsevols exaccions que rebian o devian rebre de christians y sarracenos de dit castell y lloch de Quart y de sos termes, y dels animals y nodrissos de dits abat y convent, monjos y frares de dit monastir. Més avant difinieren, absolgueren y remeteren a dits abat y convent que no fossen obligats donar a dit bisbe y capítol ni a sos successors delme dels ords verges, camps o vinyas que ab pròprias mans o gastos que alashoras cultivaven y tenian en dit lloch de Quart y sos termes, ni de altres terras que eran dins dit terme, de las quals no y avia memòria haguessen estat cultivadas, y també en las pasturas decimals. Més donaren, difinieren y absolgueren a dits abat y convent perpètuament totas las mezquitas y fossars dels sarracenos de Quart y sos termes y també tots los delmes que de temps passat podian demanar als predecessors de dits abat y convent per rahó de ditas possessions de dit lloch de Quart y sos termes. Fonch fet en València a 13 de las kalendas de noembre⁸² 1308. Ni ha un transumpto y un *instrumentum vidimus* y un altre acte que fa per dits delmes. Folio 150.

Número 31. Concòrdia entre dits bisbe y capítol de la iglésia de València y Andreu⁸³, abat de Poblet y lo convent de dit monastir, de part altra, per rahó dels delmes de algunas terras y possessions y jovadas de terra situats prop la Torre Forcalada, la qual torre y possessions ab alguns rafals són vers Quart, dins los mollons posats entre lo terme de Quart, de una part, y Torrent de Perenxisa y Xiva, de altra, la qual torre y possessions foren de Ramon de Sant Ramon, de Pere Vidal y de alguns altres. Convingueren las ditas parts que dits bisbe y capítol y sos successors reberen y poguessen rébrer perpètuament la tercera part del delme de blat, vi y oli, y de tots altres fruyts dels quals se devia donar delme en /fol. XXIV/ las possessions, terras, jovadas, rafals y torre dalt dits, segons la sentència del rey don Jaume de Aragó, de la manera que rebian y devian rébrer en altres terras y possessions del loch de Quart. Y dits abat y prior y sos successors en dit monastir y priorat reberen las altres dos parts, segons lo tenor de la demunt dita amigable composició. Ítem convingueren ditas parts sobre las cosas sobreditas que dits abat, prior y convent comprassen a obs y utilitat de dit bisbe y capítol 15 masmodinas censals, a rahó de 7 sous per mazmodina. Fonch fet en València a 17 de las kalendas de juny⁸⁴ 1315. Notari Pere de Agramunt, de València. Està junt la donació que féu dit rey don Jaume a dit Ramon de Sant Ramon de dita Torre de Forcalada. Folio 155.

Número 32. Censal de penció⁸⁵ annua 3.000 sous moneda reals de València, de preu y propietat 50.000 sous barcelonesos, per dit rey don Jaume de Aragó a Pons⁸⁶, abat de Poblet, y al convent de dit monastir y a sos successors, imposat sobre la Taula del

⁸² 20 d'octubre.

⁸³ Abadiat d'Andreu Timor (1312-1315).

⁸⁴ 16 de maig.

⁸⁵ Al marge esquerre: Pensió sobre las rendas reals: 3.000 sous.

⁸⁶ Abadiat de Ponç de Copons (1316-1348).

Pes de València y sobre todas las rentas, profits y altres qualsevols drets a dita taula provenints, pagador tots anys la mitat lo dia de Sant Juan de juny y la altra mitat lo dia y festa de Nadal, las quals serviren per los gastos y despesas que·s tenian de fer en la conquesta del regne de Serdenya y Córcega. Dita venda fonch lloada y ratificada per lo infant don Alfonso, primogènit de dit rey, al peu del mateix acte. Fonch fet en Barcelona a 16 de las kalendas de maig⁸⁷ 1323, en poder de Domingo de Biscarra, notari y escribà de dit rey. Estan las àpocas de dits 50.000 sous que són lo preu de dit censal, fetas per lo majordom de dit infant a dit abat, a 9 de las kalendas⁸⁸ de dit mes y any. De dit acte de venda de censal ni ha un transumpto. Folio 160.

Número 33. Concessió y privilegi per dit rey don Jaume, rey de Aragó, al abat y convent y prior de la /fol. XXV/ casa y hospital de Sant Vicent, que ell y sos successors cobrassen de aquí al devant, sens algun obstacle, lo monedatge o morabatí en lo lloch de Quart, lo qual per lo privilegi del rey don Jaume, son avi, a dits abat y convent concedit y estavan en possessió de cobrar-lo. Dat en Montblanch a las kalendas de juliol⁸⁹ 1323. Folio 166.

Número 34. Lloació, aprobació y confirmació per lo rey don Alfonso de Aragó del privilegi concedit al prior del monastir de Sant Vicent de València y a sos successors per lo rey don Jaume, de bona memòria, la data del qual fonch en Montpaller a 14 de las kalendas de abril⁹⁰ 1261. Per haver renunciat Pons, abat de Poblet, per evitar molts malefics que freqüentment se cometian en la ciutat de València y sos termes ab confidència y seguritat de dit monastir y casa de Sant Vicent, que per ocasió de dit privilegi podian y devian tenir en quant a la clàusula del mateix privilegi en la qual statuí dit rey que ninguns oficials ni súbdits seus ni altres personas no entrassen en dit monastir hospital y casas de aquell ni en lo lloch en que Sant Vicent fou posat en torment o altres llocs de dit monastir y termes de aquell, per motiu de tràurer alguns homes o personas que estigueren allí per causa de alguns malefics comesos ni per causa de fer-los algun mal, com en dit privilegi està contingut, salva a dit monastir la llibertat que sobre estas cosas de dret comú o for de València foren concedidas a las iglésias o monastirs y especialment a dita iglésia y casa de Sant Vicent. Ab lo present lloa, aproba y confirma, com millor y més plenament en dit privilegi està contingut, tot lo que concedí dit rey don Jaume a dit monastir y prior de aquell y a sos successors totas las cossas contingudas en dit privilegi. Dat en València a 12 de las kalendas de juny⁹¹ any 1329. Dins dit privilegi està un transumpto del privilegi del rey don Jaume y una presentació de aquell feta al justícia de València. Folio 168.

---

⁸⁷ 16 d'abril.

⁸⁸ 23 d'abril.

⁸⁹ 1 de juliol.

⁹⁰ 19 de març.

⁹¹ 21 de maig.

/fol. XXVI/ Número 35. Llicència concedida per lo rey don Alfonso a dit abat y convent de Poblet per a que puguessen tràurer los sarracenos del lloch y termes de Quart y que sols fos poblat per christians y que dits sarracenos se'n poguessen aportar los béns mobles, y las terras y possessions emperò que tenian pogués dit abat distribuir-las als christians conforme millor li aparexeria. Dat en València a 8 de las kalendas de febrer⁹² 1331. Folio 171.

Número 36. Establiment per Pons, abat de Poblet, de voluntat y consentiment del majoral de Quart, síndich del monastir de Poblet, y dels monjos de dita casa de Sant Vicent a 54 personas, anomenadas en lo present acte, per poblar⁹³ dit lloch y terme de Quart, después de aver expel·lit los moros de aquell. Per lo qual establiment y nova població entre dits abat, síndich y monjos de dit monastir de Sant Vicent y dits pobladors foren fets los capítols, avinenças y condicions següents:

Primo, que la cafissada de regadiu fos donada a entrada de 250 sous y dos masmodinas de cens, de tal manera que fossen donadas 50 jовadas ab 50 alberchs a 50 pobladors, y a quiscun fos donada una jовada de secà, axí que no donassen per lo secà entrada sinó tan solament 2 sous de cens per jовada, y lo alberch que no pagàs entrada sinó una masmodina de cens, y que pagassen per jовada de regadiu 1.500 sous ab 12 masmodinas de cens.

Ítem las altras 50 jовadas ab alberchs fossen donadas a tants pobladors com al abat o majoral, o a home per ell ben vist, y a quatre homes elegidors per los dits pobladors.

Ítem lo dit abat de Poblet se reserva las vinyas del secà.

Ítem que dits pobladors fossen obligats a llaurar las terras y posar-las a ús y costum de bon pagès y fossen tinguts a fer lo dit cens, lluisme y fadiga y tot altre /fol. XXVII/ dret emphiteòtich segons for de València, usos y bons costums de la ciutat y regne de València.

Ítem que·ls dits pobladors, per convenció expressa y pacte especial, fossen tinguts de habitar y estar y fer residència personal en dit lloch de Quart y sobre assò, scientment y de certa ciència, renunciassen al capítol del privilegi del rey don Pere, lo qual los fou llegit per lo notari infrascrit, lo tenor del qual és de esta manera:

Item statuimus et ordinamus quod habitatores civitatis et locorum regni Valentia, tenint heretats per altres llochs del regne no fossen obligats tenir casa ni habitar ni fer residència personal en algun castell, vila, torre o altra qualsevol fortaleza, sinó en aquell lloc ahont ells volran, no obstant algunas condicions o modos contenguts en los actes dels acaptas o establiments, aprobant sobre assò la opinió de aquells que tenian que algú se podia estrényer a tenir casa en cert lloch, y reprobant la opinió de aquells que tenian lo contrari. Y assò jurassen los pobladors y que fossen vasalls y homes solius de dit abat y convent de Poblet y que fossen tinguts de fer homenatge y sacrament per las ditas terras y cosas que

⁹² 25 de gener. La data correcta es 26 de gener (*septimo kalendas februarii*).

⁹³ Al marge esquerre: Població de Quart.

tindrian en dit lloch de Quart y sos termes al dit don abat o a qui ell voldria, renunciant sobre assò de certa ciència a tot for, privilegi y rahó que contra assò venir podria. Entengueren emperò dits abat y convent que·ls fills dels dits habitants en dit lloch no fossen tinguts al dit homenatge sinó tan com habitarian en lo dit lloch. Més si anavan a habitar en altre lloch, dexant las ditas terras, no·y fossen obligats y no entenent tenir jurisdicció en la terra dels sobredits habitants de Quart situada fora lo lloch y terme de Quart y que los habitants y pobladors o llurs successors, dexant las ditas terras y possessions, no fossen tinguts a dit homenatge.

Ítem que los dits pobladors especialment se obligassen que /fol. XXVIII/ no vendrian ni alienarian per ningun cas, manera o condició las ditas terras de regadiu y alberchs sinó tan solament als habitants de dit lloch de Quart o a altres seus consemblants que fossen tinguts de fer y observar las cosas sobre y infrascriptas, y si no ho feyan que, en continent sens altra declaració de jutge, perdés la terra o alberch que vendria o en que faria la dita frau.

Ítem que si algun de dits pobladors de alguna de las ditas possessions o en alguna manera faria casa o casas que per las ditas casas que novament faria fos tingut de fer una masmodina de cens quiscun any, rellevat lo primer cens que dit lloch faria per prorrata, per possessió rústica o hort.

Ítem que si la dita senyoria a millorament de dit lloch, a coneguda sua, per edificar casa o casas volia pendre horts o possessions ho pogués fer pagant o satisfen la entrada als dits pobladors per prorrata y desminuint lo cens axí mateix per prorrata, a coneguda de dos prohòmens assenyaladors per lo majoral y ab los jurats del lloch.

Ítem se reté la dita senyoria forns, molins, banys, carnicerías y almazaras de oli en loa quals forns, molins, banys, carnicerías y almazaras cada ú tingués de venir a fer, segons la condició de las cosas sobreditas, ço és, lo forn còurer llur pasta y lo molí mòdrer llur blat y en la almàçara fer lo oli y que las ditas cosas no poguessen fer en altra part, tenint la senyoria aquellas condretas, y que las plaças de dit lloch fossen a ús comú segons for de València.

Ítem se reserva la senyoria la escrivania de dit lloch, de la qual pogués fer a tota sa plena voluntat, y que lo escribà prengués escripturas segons que en la cort de València prenian o pendrian los escribans de València.

Ítem que·ls vinyogols, guardians o veladers de las vinyas, terras y possessions dels dits pobladors, que serian elegits per aquells, jurassen en poder de la senyoria y que fos re-/fol. XXIX/but aquell que seria més suficient a coneguda de la senyoria.

Ítem se reserva la dita senyoria que sempre que morabatí se hagués de pagar comunament en los llochs del regne de València los dits pobladors fossen tinguts a pagar aquell a dita senyoria.

Ítem que dits pobladors fossen tinguts fer host y cavalcada per defensa del dit lloch y béns de dit orde y homes del dit lloch dins lo regne de València.

Ítem que ningú no llevàs lo blat de la era fins hagués delmat y donat lo dret que deu donar segons la sentència del senyor rey.

Ítem que dits pobladors y llurs successors per tots temps tinguessen tots los emprius en lo terme de dit lloch francament de llenyar, de fer cals y guix y tinguessen tots altres emprius y tinguessen herbas y pasturassen o poguessen pasturar llur bestiar, de qualsevol naturalesa o condició fos, y tenir llurs bestiar francament, segons que als ciutadans de València és permés fer en los termes de la ciutat per fueros.

Ítem que los dits pobladors tinguessen lloch per iglésia y fossar, lo que fos convenient, sens pagar cosa alguna, y casa per tenir cort y presó, y lo escarcerer que fos posat per la senyoria segons fuero.

Ítem que los oficials de dit lloch hi fossen possats segons que en la ciutat de València era acostumat y segons lo for de aquella.

Ítem que tinguessen las eras francas.

Ítem que si calònias, pertanyents a pagar lo salari del justícia, no bastavan a paga que'l senyor don abat y majoral sian tinguts de fer compliment de paga de las suas rendas. Fonch fet en València a 7 dels idus de noembre⁹⁴ 1334, en poder de Bernat Orset, notari de València. [Folio] 173.

Número 37. Loació, aprobació y confirmació feta per lo /fol. XXX/ rey don Pere, per ell y sos successors, a Pons, abat de Poblet y al convent de dit monastir, de las vendas y impositions de censals fetas a dits abat y convent per lo rey don Jaume y dona Blanca, sa muller, sos avis, de annua penció de 6.500 sous reals sobre las rendas de la Taula del Pes de València y, no bastant aquells, sobre las rendas de dita ciutat per 17.000 sous en diner contant, rebut de dit monastir, resultant del preu del castell y vila de Castelló de Burriana en lo regne de València. Y ha altra venda feta per lo mateix rey per la conquesta de Cerdanya a Pons, abat de dit monastir y dit convent, de 3.000 sous de la mateixa moneda sobre la mateixa Taula del Pes. Fonch feta en Lleyda a 16 de las kalendas de juliol⁹⁵ 1336, en poder de Bernat de Pere, notari y escribà de dit rey. Y ha també tres pergamins del mestre racional, altre del batlle general ab que promet pagar los atrassos al monastir, y lo últim és una calculació de 9.500 sous, que rebia lo monastir quiscun any per rahó dels castells y vilas de Castelló y Montornés. Folio 180.

Número 38. A. Declaració per lo rey don Pere II de Aragó feta sobre un privilegi per lo rey don Jaume, son besavi, concedit a la ciutat de València, que de la festa de Sant Miquel de setembre fins a la festa de Pentecosta, cada any ninguna persona no degués aportat y véndrer vi sinó en portabotas y bots tan solament y no en cellers, botas o cups de vi, allí congregar-ne ni en los llochs anomenats Buatella, Exerea, Roterós ni en altres llochs semblants contiguos a dita ciutat, algun vi foraster de altres vilas del regne de València, sinó tan solament aquell vi que fos de la collita de dita ciutat, y que fossen tals personas que haguessen de contribuir al comú de València. Declarà y interpretant discerní que dits privilegis o llurs efectes, en

---

⁹⁴ 7 de novembre.

⁹⁵ 16 de juny.

quant al vi que lo abat y convent de Poblet, majoral o altres monjos, de Quart tenen y cullen de son conreu o per dret de delme o altre dret propi en dit lloch de Quart y sos /fol. XXXI/ termes en ninguna manera entengué que dits privilegis o qualsevols estatuts, constitucions, ordinacions, provisions o hinibicions⁹⁶ per los jurats y prohòmens de la ciutat de València, per ocasió de dits privilegis, fins lo dia fets o de aquí al devant de qualsevol manera faedors, no obstavan que lo majoral o procuradors del abat y convent de Poblet, presents y esdevinidors, llibrement y sens incórrer en alguna pena en qualsevol temps del any, perpètuament, poguessen enviar y fer portar a dita ciutat de València y en los cellers y casas recollir y allí véndrer lo vi que dit monastir té y cull per dret de delme, conreu de aquells o per altre dret propi en dit lloch de Quart y sos termes, imposant pena a dits jurats y altres qualsevols, que presumirian impedir y venir contra las cosas dalt ditas, de 100 ducats de or, la mitat dels quals fos aplicada al erari real y la altra mitat a dit abat y monastir, per cada vegada que farian lo contrari, restituït primer y plenament lo dany donat. Dat en València a 15 de las kalendas de abril⁹⁷ de 1346. És transumpto. Folio 187.

Número 38. B. Privilegi concedit a dits abat y convent y a sos successors que de aquí al devant poguessen y fos lícit a dits abat y convent enviar y fer aportat dins la ciutat de València lo vi que tindrian en lo lloch de Quart y son terme, y allí guardar-lo, tenir-lo, véndrer-lo y después tràurer-lo o fer-lo tràurer, com de voluntat de dits abat y convent procehiria, qualsevol ordinació de dit rey y de dita ciutat o manament de dit rey y privilegi fet en contrari en alguna cosa obstants, conforme a qualsevol ciutadà de dita ciutat era lícit y permés fer. Dat en lo monastir de Poblet a 6 de juliol 1346. [Folio] 191.

Número 38. C. Provisió, ordinació y otorgament que féu micer Gener Rabassa, licenciat en lleys, advocat de la ciutat /fol. XXXII/ de València, sobre una ordinació feta per lo justícia, jurats, consellers y prohòmens de la ciutat de València, tocant a cosas del majoral de la casa de Sant Vicent Màrtir, dels quals és lo lloch de Quart. La qual provisió és del tenor següent, ço és, que tot lo vi del delme de la cullita del lloch de Quart y del terme de aquell, pertanyent al majoral y monjos de la casa de Sant Vicent, dels quals és lo dit lloch de Quart, pot y deu y puga y dega ésser posats y venut quiscun any francament dins la dita ciutat y llocs de la sua contribució en qualsevol temps del any, axí vedat com no vedat, segons que lo vi dels delmes de las altras iglésias de València pot y ha acostumat ésser posat y venut dins la dita ciutat y contribució de aquella, y segons forma de privilegi y declaració real que los dits majoral y monjos tenen de aquesta rahó. No obstant privilegis y ordinacions de dita ciutat en contrari fets y fetas sobre la guarda del vi. Fonch trenta dita ordinació del Llibre de Consells de dita ciutat y fonch feta a

---

⁹⁶ Sic.

⁹⁷ 18 de març.

10 de mars 1377, per Barthomeu de Vilalba, notari de València, escrivà del Consell de dita ciutat de València. Ni ha un transumpto. [Folio] 193.

Número 39. A. Sentència per lo batlle general del regne de València proferida a favor del monastir de Poblet sobre que los jurats y síndichs de València volian visitar lo hospital de Sant Vicent, de consell de son assessor ordinari en dita Batllia General, per lo qual fonch sentenciat y declarat que dits jurats y síndich o part de la ciutat, baix pena de 1.000 morabatins de or, pagadors de béns propis del contrafaents, per quiscuna vegada que contrafarian y aplicadors als cofres reals, que de aquí al devant ell ni sos successors en dits oficis respective o llur part alashores o en esdevenidor, usassen de dita concessió a ells per dit rey otorgada sobre la visita de dit hospi-/fol. XXXIII/tal, ans revoca tot lo que després de dita real revocació de dita concessió se avia procehit per part de dits jurats sobre lo regimen y administració de dit hospital. Y que alló reduissen y tornassen al primer estat. Feta en la cort de la Batllia General del regne de València a 23 de dezembre de 1370. Notari Pere Solivera, escrivà de dita cort. Folio 193.

Número 39. B. Privilegi concedit per lo rey don Alfonso al abat⁹⁸ y convent de Poblet, manant a son llochtinent general y batlle general del regne de València que observassen los privilegis y qualsevols gràcias concedidas al monastir y hospital de Sant Vicent per dit rey y predecessors seus y principalment per lo rey don Jaume y també qualsevols sentèncias judicials, reals y arbitrals a favor de dit monastir y hospital de Sant Vicent, y que no permetian que dits abat y convent de Poblet y lo prior o majoral de Sant Vicent que no sian molestats contra la forma de dits privilegis y sentèncias en la administració y regimen de dit monastir y hospital per los jurats y universitat y altres oficials de València. Dat en Castellnou de la ciutat de Nàpols a 12 de juny 1455. Ni ha un *instrumentum vidimus*. Folio 201.

Número 40. Apellació presentada per lo majoral de Quart al subcol·lector de la Cambra Apostòlica per un subsidi demanava lo papa Benet XIII per molts gastos tenia dita Cambra Apostòlica per lo cisma y avia agut, dient dit majoral que no tenia lo monastir de Sant Vicent de pagar. Feta a 19 de abril de 1395. Hi·à també altra apellació per lo mateix efecte presentada.

Àpoca per lo majoral de Quart, regint la casa de Sant Vicent de València, a Pere Pelegrí, canonge de València, subcol·lector de dits drets o subsidi, de 20 florins de or de Aragó y cinch sous reals, los quals foren depositats en poder de dit col·lector per rahó de dit dret que /fol. XXXIV/ consta no estar obligada dita casa de Sant Vicent a pagar-lo. Dat en València a 17 de juliol 1396. Està junt ab ditas apellacions, las que no se copian per aparéixer ser de poca importància. Folio 206.

---

⁹⁸ Abadiat de Bartomeu Conill (1437-1458).

Número 41. Discerniment o contradicció per lo prior y tot lo convent del monastir de Poblet a la donació y concessió feta per Arnalt⁹⁹, abat de dit monastir, de consell de alguns monjos estant en la ciutat de València, de las terras que avia establert als homes habitans en lo lloch de Quart, ab certas condicions, y axí be a un acte de compromís avia firmat en dita ciutat de València, lo que estava contengut en dit compromís, digué y exposà de paraula a dit convent. Per lo que fou discernit y contradit en tot per una clàusula de la butlla del papa Benet XII, la qual està insertada en lo present acte. Fonch fet a 25 de abril 1356, en lo capítol de dit monastir en poder de Pere Raedor, notari públich de Montblanch. Folio 206.

Número 42. A. Còpia authèntica de una carta de sa magestat, enviada als il·lustres deputats de la ciutat de València, ab la qual los mana que accepten la delegació del ofici de diputat de dita ciutat, feta per lo il·lustrissime senyor abat de Poblet¹⁰⁰ a favor del reverent Francisco Camps. Dada en Buen Retiro a 12 de janer de 1680. Folio 212.

Número 42. B. Sentència dada o proferida en la ciutat de València a 6 de mars 1658 en la qual se declarà que los delegats per lo abat de Poblet sian admesos en los oficis de la Deputació del regne de València. És còpia simple. Folio 213.

Número 42. C. Carta original escrita per los il·lustríssimes diputats del regne de València ab la qual se dona avís al senyor /fol. XXXV/ abat de Poblet de aver sortejat en lo ofici de oïdor de comptes de la Generalitat de dit regne y que se provehesca lo medi per a prestar lo jurament per lo que als 5 de janer 1689 firmà procura en poder de Geroni Alba, notari de Montblanch, a favor del pare Albert Monés, lo qual exercí dit ofici en virtut de dit poder. En dit n° 42 està altra carta original de dits diputats per semblant efecte, és del any 1593. Y una còpia simple de una carta del senyor rey Phelip IV ab la qual manà als diputats de dit regne tornen en pcessió al senyor abat de Poblet de concórrer en los oficis de la Generalitat de dit regne. Folio 217.

Número 43. Decret de la magestat de Felip IV a favor del monastir de Poblet per a poder-se encarregar¹⁰¹ 20.000 lliures a for de censal, concedit en lo Pardo als 29 de janer 1653. Juntament està una taula dels censals que quiscun any pagava lo monastir de Poblet y una resolució a cerca de la compra del censal per a quitar los censals o mals de Poblet. Va junt ab dit n° 43. Folio 219.

Número 44. Dos còpias, la una del decret obtingué lo conde de Parcent del Tribunal del Governador per reduir los censals li correspon lo monastir de Poblet; y la altra del

---

⁹⁹ Abadiat d'Arnau d'Eixamús (1348-1361).

¹⁰⁰ Abadiat d'Antoni Rossell (1660-1664, 1668-1672, 1677-1680).

¹⁰¹ Sic. Llegiu "carregar".

acte de la reducció féu dit senyor conde de dits censals a rahó de 1 sou per lliura. Folio 219.

Número 45. Sentència proferida en lo Real Consell del regne de València a 9 de maig 1692 per lo magnífic Lluís Pastor y Beltran, doctor en drets y de consell, contra don Geroni Ferrer, comanador de Orcheta, del orde de Sant Juan, y a favor del il·lustríssim senyor abat de Poblet a cerca la precedència en lo estament ecclesiàstich de dit regne pretenia dit comandor respecte del abat de Poblet. Junt ab dita sentència hi-à un memorial manuscrit per informar en dita causa. Folio 219.

Número 46. Nota¹⁰² *de las sentencias y autos que ha provehido la Real Audiencia de Valencia siendo procurador fray don Joseph Vidal a favor de las reales casas de Poblet y San Vicente de la Roqueta. Anyo 1736.* = Un memorial als senyors ohidors de la Audiència de València sobre no alsarse la suspensió a don Otero de no obrir camí ni fer molí en terras del monastir. *Illustrissimo señor abat y monasterio de Nuestra Señora de Poblet, principado de Cathaluña, dueño de los lugares de Quart y Aldaya en reyno de Valencia.* = Real Cédula ab que se declara ésser del Real Patronato lo convent de Predicadors de València. = **Notícia** de las sentèncias se obtingueren a favor del monastir y contra los de Quart sobre molí fariner y altres pleits.= **Concordia** otorgada con Su Majestad (que Dios guarde) por la Santa Iglesia Metropolitana de Valencia y en su nombre por el señor don Joseph Herreros, canónigo y dignidad de ellos, del Consejo de Su Majestad en el Real y Supremo de Castilla sobre la collectación, cobranza y pago del tanto que en cada uno de los quatro anyos estipulados en la citada concordia, que empezaron a correr desde el 1 de Henero¹⁰³ de 1776, ha de satisfacer a Su Majestad por el producto de los fructos de la real gracia del Excusado o primeras casas mayores dezmeras del presente arzobispado, condonada la quarta parte a beneficio del estado ecclesiástico. Por el monasterio de Poblet sobre el uso que hacen de las almazaras los terratenientes de Quart y Aldaya.=

---

¹⁰² Afegit d'altra mà el document no presenta detall.

¹⁰³ Sic.

Número 1. *Noverint universi*¹⁰⁴ quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum et regni Majoricarum, comes Barchinona et Urgellis et dominus Montispessulani, per nos et omnes successores nostros, ob remedium anima nostra et parentum nostrorum, damus et concedimus per hereditatem propriam, francam et liberam, vobis fratri Petro Paul et fratri Petro de Paradello, monachis stipulantibus et per vos abbati et conventus monasterii Populeti, presentibus et futuris, in perpetuum, domos in Valencia de Mahomat Abinbital, sarraceno, et quattro jovatas terra in Mizlata ad habendum, tenendum, possidendum, expletandum cum introitibus et exitibus, affrontationibus et suis pertinentiis, universis a celo in abyssum, ad claudum, vendendum, impignorandum, alienadum et ad omnes voluntates abbatis et conventus Populeti, et cuiuscumque voluerint perpetuo faciendas. Datum in obsidione Valencia septimo kalendas augusti anno domini MCCXXX octavo. Signum✠ Jacobi, Dei gratia regis Aragonum et regni Majoricarum, comitis Barchinona et Urgelli et domini Montispessulani. Hujus rei testes sunt F. infans Aragon. G. de Montecatano. R. de Liema. B. de Alagone. Ex. de Hurrea. Signum✠ Guillemoni, scriba, qui mandato domini regis pro domino Berengario, Barchinone episcopo cancellario suo, hanc cartam scribi fecit, loco, die et anno praefixis.

Número 2. *Hoc est*¹⁰⁵ translatum fideliter sumptum a quodam /fol. 2/ instrumento quodam edito a domino pater Tarrachonensis archiepiscopo super discensiones quae erat inter ecclesias parochialis Valenciae et ecclesiam beati Vincencii cujus tenor talis est: Pateat universis praesentem paginam inspecturis quod cum nos pater miseratione divina Tarrachonensis archiepiscopus ad civitatem Valencie venissemus et inter capellanos ecclesiarum parochialium civitatis ejusdem et priorem Sancti Vincentii super legatis illorum qui apud Sanctum Vincentium eligunt sepulturam esset orta dissensio. Nos de voluntate et assensu parcium utrarumque justa sacrorum canonum sanciones ita duximus statuendum quod ad sepulturam apud Sanctum Vincentium aliquis non admittatur nisi in vita ibidem suam eligant sepulturam vel sui parentes sibi eligissent dum erat in minoribus constitutus et tunc de mobilibus quae ecclesiae sive loco Sancti Vincentii duxerit relinquendum ecclesia parochialis sine aliqua contradiccione integre recipiat tertiam partem ita tamen quod capellanus ecclesia parochialis corpus illius qui apud Sancti Vincentium sepulturam eligerat extrahat de domo propria et illud usque ad hostium Buatella cum cruce sicut moris est honeste sequitur et ibidem sit prior Sancti Vincentii vel alius loco ipsius paratus qui recipiat corpus praedictum et ducat apud Sanctum Vincentium ad sepeliendum. De immobilibus vero quae qui eligendo sepulturam apud Sanctum Vincentium legaverit ipsi loco recipiat parochialis ecclesia quartam partem facta tamen extimatione rei legata ad arbitrium boni viri justa quam extimationem prior praefatus teneatur in sua parte satisfacere ecclesiae parochiali vel rem legatam sub eadem extimatione ecclesia parochiali dimiter et capellanus ejusdem versa vice priori satisfaciat ut superius est promissum et hoc sit in arbitrio prioris jam dicti. Hoc autem de illis

¹⁰⁴ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁰⁵ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

immobilibus intelligimus qua sine aliquo honere ecclesiae sive loco Sancti Vincentii in voluntate ultima legabuntur nulla fraude adhibita sive dolo qua quidem fraus detecta vel dolus non praestent alicui patrociniū in hac parte /fol. 3/ si vero cum honere aliquo res immobiles dicto loco legarentur honeris ejusdem extimatione deducta de residuo parochialis ecclesia recipiat quartam partem prout de aliis immobilibus superius est expressum quae sine aliquo honere legarentur. Purpurae vero si quae ad ecclesiam sive locum Sancti Vincentii ad mortuis portarentur inter ecclesiam Sancti Vincentii et ecclesiam cathedralem per medium dividuntur. Ecclesia atamen cathedralis crisma et oleum cathacumenorum et infirmorum ecclesiae Sancti Vincentii dare annis singulis teneatur sine aliqua pavitate. Actum est hoc XIII kalendas aprilis anno Domini MCCXXX nono. Ego Petrus, sancta Tarrachonensis ecclesia archiepiscopus subscribo. Ego Johannes de Campolo, sacerdos Sancti Andreae hoc sig^x num feci. Ego Thomas de Botarello, capellanus Sancti Thomae hoc sig^x num inpono. Ego Bartholomeus, capellanus Sancti Bartholomei hoc sig^x num feci. Ego G. de Pelagal, capellanus Sancti Stefani hoc sig^x num feci.=Ego Johannes de Rubione, notarius domini archiepiscopi supradicti mandato ejusdem, hoc scribi feci, die et anno praefixi. Ego Nicholaus de Monsone subdiacunus hoc scripsi mandato Johannis de Rubione, notari supradicti et hoc sig^x num feci.

Número 3.A. *Hoc est*¹⁰⁶ *translatum bene et fideliter factum X kalendas februarii anno Domini MCCCL tercio sumptum a quodam publico instrumento cujus quidem instrumenti sequitur sub hiis verbis. Sit omnibus notum quod nos Martinus de Cecilia et domina Madona, uxor ejus, ob remedium animarum et parentum nostrorum, consulte et ex certa scientia, stabilimus ad honorem Dei et gloriosa Virginis ejus Matris in ecclesia Sancti Vincentii Valentiae, in manu vestri Bernardi, prioris ejusdem domus, duos sacerdotes seculares qui uni post alios in remedio animarum et parentum nostrorum et aliorum omnium quibus injurias enogavimus et omnium fidelium defunctorum, semper de- /fol. 4/ beant celebrare missas defunctorum, tantum cum candelis vestris et servitore in altare, quod nos construximus in eadem ecclesia in honorem Sancti Spiritus, qui intersint omnibus horis nocturnis et diurnis cum aliis clericis in choro quotidie et asidue ibidem divina officia exercentes, quibus clericis unicuique illorum a priore Sancti Vincentii sexaginta solidos jacquenses pro vestuario datis domus ejusdem Sancti Vincentii, tamquam uni ex canonicis aliis in victualibus debent providere, ad quod servitium facturum damus et assignamus de praesenti in manu dicte Bernardi, prioris et capituli ejusdem loci, precium illius casalis nostri molendinorum de Petrer, juxta civitatem Valentiae, in quo sunt duo molendina, et precium realli tapiati contigui praedictis molendinis, et etiam damus eidem stablimento precium alterius peciae terrae nostrae quae est ante portam dicti realli tapiati, et precium alterius peciae terrae contiguae supradictae peciae, quadam petia Petri de Balagario in medio posita. Et damus etiam eidem stablimento precium cujusdam alterius peciae terrae nostrae quae est justa ecclesia Sancti Vincentii contiguae hereditati Sancti Vincentii. Et precium vineae nostrae de Rascanya quam*

¹⁰⁶ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

nobis dedit Guillelmus de Aguilone. Ita quod supradictae omnes possessiones vendidatur post mortem amborum nostrorum per vos, praedictum priorem et conventum ipsius domus Sancti Vincentii, vel per priorem qui pro tempore ibidem fuerit, et de toto precio dictarum omnium possessionum, emanatur per priorem et conventum Sancti Vincentii, tunc statim continuo alia possessiones a clericis vel religiosis vel personis aliis non prohibis. Et dictae possessiones empta vendi deinde non liceat sed sint semper ad servitium et usum stablimento dictorum duorum sacerdotum. Tamen si dominus rex voluerit et sustinuerit vos et dictam domum Sancti Vincentii habere et retinere easdem hereditates perpetuo volimus et concedimus quod de fructibus, exitibus et juribus /fol. 5/ earundem possessionum praedictum servitium dictorum duorum sacerdotum semper fiat incessanter in eadem ecclesia Sancti Vincentii. Tamen ordinamus taliter quod si forte dicta domus Sancti Vincentii quod absit noluerit tenere dictos duos sacerdotes et facere supradictum servitium pro hoc stablimento ut dictum est damus plenam licentiam et potestatem episcopo et capitulo Valentiae sedis quod, in defectu ejusdem domus Sancti Vincentii et primo facta fatica priori et conventui ejusdem domus, possit episcopus qui pro tempore fuerit et ejusdem capitulum supradictum stablimentum ad aliud monasterium sive locum religiosum civitatis Valentiae vel suburbii ejusdem transmutare in forma supradicta, jure patronatus domus Sancti Vincentii perpetuo reservato stablimento antedicto. Quas dictas possessiones promittimus semper salvare illis quibus vendantur in forma supradicta vel domui Sancti Vincentii si de voluntate et auctoritate domini regis ibidem remanserint. Et enimus inde sub hac forma legitimi actores, deffensores et quirentes contra omnes personas et tenemur semper inde de evictione super bonis nostris, que ad haec obligamus. Ita tamen quod quilibet nostrum teneatur de evictione pro parte sua tantum scilicet pro medietate sua hujus stablimenti et non pro parte alterius nostri cum medietatem habeamus omnia quae habemus ad aliud non intendimus nos nec bona nostra obligare. Ad haec nos Bernardus, prior Sanctii Vincentii, de assensu et voluntate conventus nostra domus Sancti Vincentii, per nos et successores nostros, priores et canonicos ejusdem domus Sancti Vincentii, recipimus a vobis Martino de Cecilia et domina Madona, uxor vestra, supradictum stablimentum duorum sacerdotum in domo nostra Sancti Vincentii semper tenendum et serviendum in forma supradicta, recipientes pro eodem stablimento donationem a vobis nobis factam et domui nostra, sub eisdem pactis et conditionibus superius comprehensis, promittentes per nos et priores Sancti Vincentii et canonicos dictae domus omnia, universa et singula superposita vo-/fol. 6/bis et vestri semper attendere et complere, sub obligatione dicti stablimenti, quae ad haec vobis et vestris semper obligamus. Actum est hoc in Valentia pridie idus augusti anno Domini MCCXL secundo. = Sig^x num Bernardi, prioris domus Sancti Vincentii, qui praedicta omnia universa et singula ut superius est expressum concedimus et firmamus. = Sig^x num Suriani, canonici Sancti Vincentii.= Sig^x num Raymundi, sacristae Sancti Vincentii.= Sig^x num Matthei de Oceyta, archipraesbiteri Sturolii, qui hoc firmamus. = Testes hujus rei sunt Berengarius Peyron, Gervasius de Narbona et Petrus de Vallibus. = Guillelmus Gaucerandi, publicus notarius Valentiae ^x hoc scribi fecit. = Sig^x num venerabilis Francisci Martini, justitiae Valentiae in civilibus,

qui viso praedicto originali instrumento hinc translato auctoritatem suam praestitit et decretum. = Sig^x num Ferdinando Garssia, auctoritate regia notarii publici civitatis Valentiae et curiae ejusdem, pro Jacobo Scriba, qui auctoritate dicti justitiae ejus jussu in hoc translato apponuit et scripsit.= Sig^x num Johannis Dezcavalla, notarii publici auctoritate regia per totam terram et dominationem illustrissimo domini regis Aragonum, qui hoc translatum fideliter translatavi et cum suo originali diligenter comprobavit clausitque die et anno in prima linea contentis, cum supraposito in ij linea ubi legitur animarum.

Número 4. *Hoc est*¹⁰⁷ *translatum bene et fideliter sumptum a quodam alio translato iij nonas januarii anno Domini MCCLX tertio tenor cujus talis est. Hoc est translatum bene et fideliter sumptum ij idus novembris anno Incarnationis Christi MCCLX tertio a quodam testamento cujus tenor talis est. Quia morientium vota repetita vice non redeunt merito quidem dum corpus animam comitatur pura debent indagacione finiri ut sit deliberatae mentis domum testator op-/fol. 7/tineat et nudis evitet libricum voluntatis. Idcirco in Dei nomine ego Guillelmus de Jacca, civis et notarius Valentiae, gravi infirmitate detentus de quae mori timeo, tamen in mea bona et plena memoria et firmo sensu ac loquela integra meum condo, dispono et facio testamentum in quo meos pono et eligo manumissores Petrum de Faynenars, cognatum meum, et Jordanum de Jacca, consanguineum meum, in quorum posse omnia bona mea mobilia et immobilia pono et trado et eisdem manumissoribus meis dono licentiam et plenam posse dandi, dividendi et distribuendi omnia bona mea sicut in hoc testamento invenerint ordinatum sine omni eorum dampno omniumque bonorum suorum, et credatur eisdem solo simplici eorum verbo sine testibus et sacramento. In primis volo et mando quod omnes injuriae meae si quae apparuerint et debita quae per instrumenta publica aut per alias legitimas probationes apparuerint me debere, de bonis meis sub forma penitenciae solvantur et restituantur. Et mando quod corpus meum sepeliantur in cimiterio beati martyris Sancti Vincencii de Valentia. Et rogo ac deprecor dominum priorem et canonicos ejusdem loci ut me antequam moriar in clericum recipiant canonicum et fratrem. Et dono et dimitto dicto priori et canonicis ejusdem pro provisione centum solidorum regalium Valentiae qui ad voluntatem dicti prioris distribuantur. Et accipio pro necessariis sepulturae meae centum solidorum realium. Et dimitto pauperibus hospitalis Sancti Vincentii quinquaginta solidos, quos omnes denarios mando dari et solvi de denariis quos ego habeo. Propterea facio et instituo in ecclesia Sancti Vincentii unam capellaniam quam de praesenti dono et concedo Jacobo scriptori in tota vita sua. Ad quam quidem capellaniam obtinendam et serviendam assigno et dono hereditatem meam quam habeo in Fortaleijn, termino de Corbera, et censualia quae habeo retro domos meas, videlicet in domibus quas de me tenet Jacobus magister rajolarum et in domibus quas de me tenet /fol. 8/ Arnaldus de Vinyols, et in aliis domibus eisdem contiguas quas Guillemona per me tenet, et in domibus quas Jacobus scriptor per me tenet, et in aliis domibus quas Raymundus Tuyr per me tenet, et duas mazmodinas censuales quas habeo in Mazamarda, de quibus*

¹⁰⁷ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

Guillemus Vitalis facit unam mazmodinam et Petrus de Sancto Raymundo et Berengarius faciunt aliam mazmodinam. Quam hereditatem de Fortaleijn et totum dictum censuale cum omni alio jure emphiteotico prior et canonici dictae domus Sancti Vincentii in perpetuum habeant, teneant et percipiant. Et inde in perpetuum obtineant unum presbyterum qui semper quotidie pro anima mea et pro animabus patris mei et matris meae et pro anima etiam Domengeti quondam filii mei et omnium fidelium defunctorum divina officia celebret et etiam orationes et benedictiones dicere et super sepulcrum meum quotidie exire sicut mos est facere teneatur. Hoc autem non intendo facere contra voluntatem domini regis nec contra foros sive consuetudines valentinas, cum prior Sancti Vincentii michi dixerit quod de hoc habeat mandatum, licentiam et privilegium ad illustrissimo domino meo rege Aragonum. Aduch promisit mihi dictus prior quod hoc faciat confirmare et ratum habere a domino rege promisit etiam dictus prior quod ipsi et canonici Sancti Vincentii facerunt michi in simul publicum instrumentum de dicto capellano perpetuo obtinendo prout superius expressum est. Volo tamen et firmiter mando quod dicti mei manumissores teneant, habeant et possideant dictam hereditatem de Fortaleyn et dicta censualia quosque dictus prior fecerit hoc firmare et concedere a domino rege et inde fieri publicum instrumentum a se et a canonicis Sancti Vincentii prout superius continetur. Et si forte dictus prior praedicta non compleverit hinc ad festum proximi Pascha volo et mando quod dicti mei manumissores vendant medietatem hereditatis mea de Fortaleyn et censualia praedicta et totum precium quod inde habebunt in missis celebrant-/fol. 9/dis pro anima mea et in orfanis maritandis et pauperibus verecundis tribuant et distribuunt ad arbitrium et voluntatem propriam eorundem. Alias nolo nec intendo me neque bona mea dicto priori sive canonicis Sancti Vincentii obligare nec in aliquo teneri. Solutio vero dictis C solidis supradictae provisionis et centum solidis sepulturae meae et quinquaginta solidis pauperum hospitalis Sancti Vincentii dono et assigno ad injurias meas restituendas et debita per solvenda residuum denariorum quos ad presens habeo et teneo et centum triginta et duos solidos, quos michi debet Raymundus laborator dictae hereditatis meae de Fortaleyn. Et volo et mando quod restituantur domus militia Templi Valentiae XX solidi et Arnaldo Sabet X solidi et hoc ad mei cautelam cum non intendo eis in aliquo teneri. Et mando quod restituantur Sancta Maria de Sales viginti solidi de quibus ei injurior. Item, dono et dimitto fratribus praedicatoribus Valentia pro injuriis meis oblatis L solidos et pro anima mea alios L solidos, videlicet operi eorum L solidos et mensae eorundem L solidos. Item, dono et dimitto sub eadem forma et ratione fratribus minoribus Valentiae C solidos et fratribus penitenciae alios centum solidos. Et dimitto operi ecclesia Sancti Thoma parrochia meae XX solidos, et operi Sancta Maria de Podio viginti solidos, et operi ecclesiarum parochialium Valencie cuilibet ij solidos, et leprosis Sancti Lazari quinque solidos, et operi ecclesia Sancti Stephani quinque solidos, et ultra illos volo quod solvantur ibidem duos solidos ratione calcinae quae fuit inde michi acomodata. Et dimitto dominabus Sanctae Elisabeth XV solidos, et dominabus Sanctae Mariae Magadalenae alios quindecim solidos, et hospitali Sanctae Trinitatis quinque solidos, et Sanctae Mariae de Gradu Valentiae duos solidos. Et dimitto Raymunde, stanta juxta domum meam, quinquaginta solidos, et

fratris Johanni de Alcolegia, de ordine praedicatorum, pro scripturis centum solidos. Ad quae /fol. 10/ omnia supradicta complenda et solvenda dono et assigno frumentum quod habeo in turre mea de Rambla. Praeterea dono et dimitto Mariae, consanguineae meae mecum stanti, mille et ducentos solidorum realium Valentiae in quibus nominentur, computentur et includantur illi denarii quos ipsa michi aportavit et tradidit quando venit de Jacca. Ad quos quidem denarios sibi solvendo et tradendo assigno XX masmodinas minus tercia censuales quo habeo super quibusdam vineis de pala quas mando per dictos meos manumissores vendi et de earum precio solvant eidem Mariae dictos M et CC solidos. Et dicti mei manumissores sive alia persona non possint ipsam Mariam nec matrem suam ejicere nec expellere de domibus meis quibus habito quosque eis solverint mille solidos de legato supradicto. Item, dimitto Lormanda, matri sua, centum solidos quos eidem assigno super oleum quod habeo. Ita quod dicti mei manumissores vindant tantum de dicto oleo quosque inde possint eidemolvere centum solidos supradictos. Item dimitto et dono Petro, consanguineo meo, ducentos solidos regalium, et tribus nepotibus meis et uni nepti meo nomine Nicholau, filiis dicti Petri de Fanyemars, et aliis duabus neptibus meis et uni nepoti meo nomine Mathuelo, unicuique illorum, ducentos solidos regalium quibus praedictis nepotibus meis et consanguineo assigno dictos denarios super fructibus et exitibus turris orti et hereditatem meae de Rambla. Ita quod dictus Petrus de Fanyemars teneat dictam alqueriam per iij annos, quam hereditatem jam sibi stabilieram per tres annos, et illam sibi adhuc stabilio per quartum annum sub eadem forma et ratione quam per dictos tres annos stabilieram et de fructibus et exitibus istius primi anni teneaturolvere dictos CC solidos Petro consanguineo meo supradicto et tenaturolvere filiis suis et filiis dicti Jordani dicta legata per dictum tempus de fructibus et exitibus dictae hereditatis prout sibi met et dicto Jordano melius videbitur expediri. Clapsis vero dictis iiiij annis dicti mei manumissores teneantur dare et tradere dictam turrem et hereditatem /fol. 11/ meam totam ab integro de Rambla Arnaldo filio meo ad faciendam suam propriam voluntatem. Item statim post mortem meam dicti mei manumissores teneantur dare et tradere eidem Arnaldo, filio meo, domos sive operatoria quas habeo et teneo prope portam novam mercatalis Valentiae, quas ego construxi et operavi quamvis in instrumento acquisitionis contineatur ipsum Arnaldum fuisse adquisitorem. Volo etiam et mando quod dicti mei manumissores teneantur dare et continuo tradere post mortem meam eidem Arnaldo filio meo quatordecim solidos censuales cum tota faticha, laudimio et dominio et alio jure quam et quod habeo in quodam alfundico quem de me tenet Petrus Pucullulli et cum hiis omnibus sit contentus. Ita quod rationem emptionis sive acquisitionis seu ullo alio quolibet modo, causa vel ratione nichil amplius possit exigere neque petere in bonis meis. Et ipse Arnaldus, filius meus, teneatur dare Johanni, filio meo et fratri suo, quadringentos solidos reales infra duos primos annos a tempore ultra mortis meae. Et nolo ut ipse Johannes amplius possit exigere neque petere in bonis meis. Item, volo et mando quod dicti mei manumissores teneant domos meas majores quas habeo in parrochia Sancti Thomae cum cellario et duobus operatoriis sive cambris eisdem contiguis, et cum cupis et vasis olei et aliis utensilibus et teneant etiam alqueriam meam nomine Maguella, cum omnibus animalibus

sive bestiis meis quae ibi sunt, et duas vineas quas habeo in Otel, et unam vineam quam habeo in Mazalmarda, et quoddam censuale quod habeo in sapateria Valentiae. Quae omnia teneant post mortem meam per quinque annos et ea meliorent justa eorum posse et non pejorent. Et nutriant inde Marchetam, filiam meam, et Domengetum, filium meum, et cum eis in simul gubernent inde matrem illorum. Et dictos manumissores dictae Marchetae et dicti Domengeti omniumque quae eis dono et dimitto tutores et deffensores legitimos facio et instituo. Elapsis vero dictis V annis mando et volo quod dicti mei manumissores te-/fol. 12/neant dare et tradere dictae Marchetae et Domengeto, infantibus meis, dictas domos cum cupis et vasis olei et aliis utensilibus et dictam alcheriam de Maguella, cum omnibus animalibus sive bestiis quae in eadem alcheria habeo, et dictas duas vineas de Otiel et vineam de Mazalmarda et dictum censuale zapateriae, ab omnes eorum voluntates mediatim et equis portionibus faciendas. Tamen si quis illorum duorum videlicet Marcheta et Domengeti obierit mando ut pars illius decendetis per dictos manumissores meos vendatur et de ejus precio matri eorum Guillelmo dentur quadrigenti solidi et residuum pro anima mea per dictos manumissores meos tribuatur. Et si ambo obierint quicquid eis dimitto per dictos manumissores meos mando vendi et de precio eorundem dentur Guillelmo, matri eorum, octigenti solidos et totum residuum pro anima mea in pias causas tribuatur. In super facio dictam Guillelma matrem dictorum filiorum meorum liberam et forram et ab omni vinculo servititiis penitus absolutam cum omnibus bonis quae ipsa hodie tenet et habet prout melius ego jam sibi feci publicum instrumentum. Volo et mando quod mulus meus vendatur et de ejus precio detur medietas Bartholomeo de Osallo aliaque medietas detur Petro Catalano ad omnes eorum voluntates faciendas. Item, mando quod reddatur et restituatur Petro Marchis una tacia argenti quam ab ipso in pignore teneo sine omni premio et contradictu. Et si satis non bene confeci hoc meum praesens testamento parcatur michi ab omnipotenti Deo et ab illis omnibus quibus in aliquo teneor. Haec est ultima mei voluntas quam volo valere jure mei testamento aut jure codicillorum seu jure meam ultimae voluntatis. = Praetera nos Arnaldus de Jacca, filius dicti Guillelmi de Jacca, et Jordanus de Jacca et Petrus de Fanyemars et Ferraria, uxor ipsius, et Maria neptis dicti Guillelmi de Jacca, gratis et ex certa scientia, per nos et nostros laudamus, approbamus, concedimus et confirmamus in omnibus et per omnia hoc praesens testamento a dicto Guil-/fol. 13/lelmo de Jacca confectum prout melius et plenius superius et expressum et juramus omnes in simul super Dei Evangelia a nobis corporaliter tacta haec omnia supradicta et singula observare, attendere et complere bene et fideliter et in aliquo non violare, revocare nec contravenire modo aliquo causa vel ratione aliquo tempore sic Deus nos adjuvet et haec sancta iiiij Evangelia coram nobis posita. Actum est hoc in Valentia vij idus septembris anno Christi Incarnationis MCCLX tercio. = Sig^x num Guillelmus de Jacca, civis et notarii Valentiae, qui hoc meum testamentum firmo et concedo et a manumissoribus meis firmari rogo. = Sig^x num Arnaldi de Jacca, filii dicti Guillelmi de Jacca, jurati. = Sig^x num Jordani de Jacca jurati. = Sig^x num Petri de Faynyars jurati. = Sig^x num Ferrariae, uxoris ipsius, juratae. = Sig^x num Mariae, neptis dictae Guillelmae de Jacca juratae qui hoc firmamus, laudamus et concedimus.= Testes hujus

rei sunt Petrus Rossus, civis Valentiae, et Bernardus de Oltzina dictus et Petrus Catalano et Bernardus Coquo. = Ego Bernardu Matthei, scriptor, qui mandato et jussu Arnaldi Astruch, notarii Valentiae, hoc scripsi. = Sig^x num Arnaldi Astruch, notarii publici Valentiae, qui hoc scribi fecit et propria manu clausit, loco, die et anno praefixis cum supraposito in xxvj linea ubi dicitur et dictas duas vineas de Otiel. = Sig^x num Petri Pauli, publici notarii Valentiae, testis. Sig^x num Arnaldi de Luzano, notarii publici Valentiae, testis. = Guillelmus Gaucerandi publicus notarius Valentiae hoc fecit fideliter translatare cum raso et emendato in xxvj linea ubi dicitur mortem, die et anno ut in prima linea. = Sig^x num Guillelmi Gaucerandi, notarii Valentiae, testis. = Sig^x num Petri Pauli, notarii Valentiae, testis. = Sig^x num Raymundi Maçane, notarii publici Valentiae, qui hoc scripsit et rasit et emendavit in x linea ubi dicitur habeant et exmendavi in xiiij linea in decem alios prout apparet et rasit et emendavit in xxvij linea ubi dicitur et dicta alcheriam de Maguella.

/fol. 14/Número 5. Hoc est¹⁰⁸ *translatum auctoritate et decreto venerabilis Bartholomei Alegre, gerentis vices rectoris et decani in ecclesia Montisalbi, bene et fideliter sumptum a quodam instrumento publico per alphabetum diviso, sigillis de cera rubea appendiciis, reverendum domini fratris Raymundi, miseraciones divina episcopi et capituli Valentiae comunito, cujus quidem instrumenti serico sic se habet. **Noverint universi** quod nos frater Raymundus, miseracione divina episcopus et capitulum Valentinum, ad instantiam et requisitionem viri religioso fratris Petri, abbatis Populeti, confitemur et in veritate recognoscimus quod in quodam libro sive registro ecclesia Valentia, in quo transumpta plurium instrumentorum ad dictam ecclesiam pertinenti scripta sunt, et inserta fuit inventum et repertum transumptum cujusdam permutationis tenor inferius est insertus, cujus quidem permutationis tenor prout in dicto libro sive registro fuit inventus de voluntate nostra fuit de verbo ad verbum in praesenti pagina insertur seu etiam translatus, cuiquidem translationi et transumpto praedicto in praesenti pagina inserto volumus fidem perpetuam adhiberi tanquam publico instrumento, tenor autem dictae permutationis de verbo ad verbum noscitur esse talis: **Noverint universi** quod nos A. Dei gratia episcopus Valentiae cum consilis et assensu magistri Martini, archidiaconi, et magistri Dominici, praecentoris, et Arnaldi, sacristae, et Roderici Diez et Bertrandi de Turolio et Benedicti et Rodolfi, canonicorum, et totius capituli, per nos et successores nostros in perpetuum, non decepti et juris nostri non ignari, utilitate et necessitate ecclesiae pensatis, permutamus vobis domino Jacobo, Dei gratia illustri regi Aragonum et vestris successoribus et quibuscumque dare volueritis vel quocumque modo alienare, duas partes decima quas nos in ecclesia de Quart jure episcopalis habemus pro illa parte tertia decima quam vos domine rex habetis in ecclesia de Puçol, promittentes solempni stipulatione hanc praedictam permutationem ratam et firmam /fol. 15/ perpetuo observare et nunquam in aliquo contravenire jure vel ratione. Renunciantes quantum ad haec omni juri divino aut humano, scripto vel non*

¹⁰⁸ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

scripto, generali vel speciali, et deceptioni ultra dimidiam et beneficio in integrum restitutionis, omni privilegio seu rescripto indulto vel indulgendo. Quod est actum Valentia quarto idus septembris anno Incarnationis Christi millesimo CC XL tertio. Sig^x num magistri Martini, archidiaconi Valentiae. Sig^x num Arnaldi Piquer, sacristae Valentiae. Ego Rodulfus canonicus Valentiae suscribo. Ego Bertandus de Turolis canonicus suscribo. Ego Benedictus canonicus suscribo. = Et in testimonium praemissorum nos dicti episcopus et capitulum sigilla nostra praesenti pagina duximus apponenda. Quod est actum Valentiae pridie idus februarii anno Domini millesimo CCC quinto.= Sig^x num mei Petri Jaunuarii, notarii dicti domini episcopi ac per totam terram et jurisdictionem domini regis Aragonum notarii publici, qui de mandato dictorum dominum episcopi et capituli praedicta scripsi ac in publicam forma redegi et clausi, loco, die et anno in xvj linea expressatis. = Ego Bartholomeus Alegre praedictus, qui praedicto translato fideliter de verbo ad verbum cum originali comprobato auctoritatem meam praesto et sigillum meum in eodem apponi feci. = Ego Arnaldus de Tresserra, scriptor curiae decanatus ecclesiae Montisalbi, hoc transsumptum cum suo originali de verbo ad verbum fideliter comprobatum scribi feci et clausi viij idus martii anno Domini millesimo CCC quinto et meum sig^x num imposui.

Número 6. Noverint universi¹⁰⁹ quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispesulani, per nos et nostros, ob remedium animae nostrae et parentum nostrorum, damus et concedimus per heredita-/fol. 16/tem propriam, francham et liberam domino Deo et gloriosae Virgini Mariae et domino Sancto Vincentio de Valentia, in perpetuum, castrum et villam de Quart et alcheriam quae vocatur Ladera, sitam juxta Valentiam, ad habendum, tenendum, possidendum et explentandum cum hominibus et mulieribus, christianis et sarracenis, pratis, pascuis, erbis, aquis, lignis, furnis, molendinis, cum monedaticis, caenis, albergis, trobis, quaestiis, servitiis, bovaticis, cum domino et jure introintibus, exitibus, affrontationibus, terminis et suis pertinentiis universis, a celo in abissum, sine omni retentione nostra et nostrorum. Mittentes cum hoc instrumento dictum hospitale et vos Bernardum, priorem ejusdem nomine ipsius, in possessionem plenariam omnium et singulorum praedictorum. Damus etiam in perpetuum eidem hospitali decimam totius redditus nostri Albufera Valentiae et decimam salis de albufera, quam decimam picium et decimam salis hospitale habeat et percipiat libere, sine omni expensa ante et primo quam nos vel nostri vel quilibet alii inde levent aliquid et percipiant. Datum in obsidione Xativae septimo idus jaunuarii anno Nativitatis Domini M^o CC^o XL quarto. Signum^x Jacobi Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispesulani. = Testes sunt G. de Podio. Eximinus de Tovia¹¹⁰. P. Ferrandi.= P.

¹⁰⁹ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹¹⁰ Nota indicant al marge esquerre l'ordre correcte dels testimonis: P. Ferrandi i P. Lobera. Ratllat P. Lobera davant Eximinus.

Sobera.=Frater Garcez de Roda.= Sig^x num Guillelmoni, scribe, qui mandato domini regis haec scribi fecit, loco, die et anno praefixis.

Número 7. Noverint¹¹¹ *universi quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, per nos et nostros, ob remedium animae nostrae, damus, concedimus per hereditatem propriam, francham et liberam domino Deo et beatae Virgini Mariae, ejus genitrici, et beato Vincentio et monasterio in Valentia, ad ejus honorem aedificato, in perpetuum castrum et villam Castilionis Burri-/fol. 17/anae ad habendum, tenendum, possidendum, expletandum cum introitibus, exitibus, affrontationibus, terminis, pratis, pascuis, herbis, aquis, lignis, furnis, molendinis factis et faciendis, montibus et planis hermis et populatis, et cum alqueriis de dictum castrum et villam pertinentibus cum hominibus et mulieribus christianis, judeis et sarracenis, habitantibus et habitaturis, cum exercitibus, cavaleatis et eorum redemptionibus, cum questiis, peitis, cenis, servitiis, tributis, censibus, viaticis cum trobis et cum omni dominio et pleno jure nostro, et cum omnibus aliis pertinentiis, a celo in abissum sine omni retentione nostra et nostrorum, quam in aliquibus praedictorum non facimus ullo modo extrahentes dictum castrum et villam et alia omnia et singula supradicta de dominio, jure et possessione nostra et nostrorum et in jus, dominium et plenariam ac corporalem possessionem dictum monasterium et vos B. priorem, cum hoc instrumento mittimus dictum castrum et villam prior dicti monasterii vel quilibet alius impignorare, vendere vel aliter alienare ullo tempore non possit set dictum castrum et villam dicto monasterio et jurisdictioni ipsius semper volumus pertinere. Datum Valentiae ij idus septembris anno Domini M^o CC^o XL quarto. = Sig^x num Jacobi Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comitis Barchinonae et Urgelli et domini Montispessulani.= Testes sunt hujus rei G. De Entensa, Gombaldus de Entensa. Petrus Massa. Garcia Dauro. Examinis Dalveno.=Signum^x Guillelmoni, scribe, mandato domini regis hoc scribi fecit, loco, die et anno praefixis.*

Número 8.A. Gregorius¹¹² *episcopus servus servorum Dei. Dilectis filiis capitulo ecclesiae beati Vincentii de Valentia, salutem et apostolicam benedictionem. Cum in loco in quo ecclesia vestra constructa consistat beatus Vicentius fuerit martyr coronatus nos, ob ipsius martiris reverentiam, locum et ecclesiam praedictos, cum hospitali et omnibus bonis /fol. 18/ suis, a carissimo in Christo filio nostro Aragonum rege illustri concessis et in posterum concedendis, in jus et proprietatem beati Petri recipimus jure patronatus dicto regi et ejus heredibus reservato, et vobis auctoritate praesentium indulgemus ut nullus in ecclesiam et hospitale praedicta et vos et alias personas ibidem domino famulantes interdicti vel excommunicationis sententias proficere valeat absque mandato Sedis Apostolica libertatis, censum unius marca argenti in festo Sancti Vincentij, camerae nostrae annis singulis per solvetis. Indulgemus etiam vobis ut tempore generalis interdicti*

¹¹¹ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹¹² Al marge esquerre: *Comprobatum.*

admissis peregrinis et pauperibus, excommunicatis vero et interdictis exclusis, clausis januis sumissa voce non pulsatis campanis dum tamen causam non dederitis interdicto in eadem ecclesia divina possitis officia celebrare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere vel ei a non temerario contradire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli, apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani v idus januarii pontificatus nostri anno duodecimo.

Número 8.B. Gregorius¹¹³ *episcopus servus servorum Dei. Dilectis filiis rectori et fratribus hospitalis pauperum Sancti Vincentii Valentini, salutem et apostolicam benedictionem. Justis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum et nota quae a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere, quapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes ascensu paersonas vestras et hospitale pauperum Sancti Vincentij in quo divinis estis obsequio mancipati cum omnibus bonis quae in praesentiarum rationabiliter possidet aut in futurum justis modis praestate domino poterit adipisci sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem terras, possessio-/fol. 19/nes, vineas et alia bona vestra sicut ea omnia juste ac pacifice possidetis vobis et per vos eidem hospitali auctoritate Apostolica confirmamus et praesentos scripti patrocínio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis¹¹⁴ et confirmationis nostrae infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli, apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani v. idus junii pontificatus nostri anno quintodecimo.*

Número 9. Hoc est¹¹⁵ *translatum sumptum fideliter a quodam instrumento cujus tenor talis est: Quoniam nullus in carne positus mortem evadere potes temporalem, idcirco ego Aparicius, portarius domina Yoles, regina Aragonum, gravi aegritudine detentus de qua mori timeo, in mea plena memoria, facio meum testamentum in quo pono et eligo meos manumissores videlicet Johannem Apparicii, fratrem meum, et Minguetum de Boysan, portarium domini regis, et Bernardum Ferrarii de Barchinona, vicinum Valentiae, quos caritative deprecor, ut sine eorum dampno compleant hoc meum testamentum ut hinc invenerint ordenatum, et hoc si me mori contingerit antequam aliud fecero testamentum. Primo, eligo sepulturam meam in cimiteris Sancti Vincentii Valentiae, quae dicta sepultura volo et mando quod ibidem honorifice fabricetur, cui ecclesiae Sancti Vincentii stabilio in perpetuum unum praesbyterum qui ibidem semper sit assiduus in nocturnis et diurnis horis, in coro cum aliis clericis dictae ecclesiae, et celebret missas remedio animae meae et parentum meorum ac benefactorum, et quod Johannes Apparicius, frater meus, eidem praesbytero provideat ibidem in Sancto Vincentio in omnibus necessariis et illum, unum post alium,*

¹¹³ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹¹⁴ Nota indicant que cal intercalar allò escrit al marge dret: *et confirmationis nostrae.*

¹¹⁵ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

perpetuo ibi praesbyterum teneat, sibi Johanni reservato jus patronatus et in positione et praesentatione dicti praesbyteratus et /fol. 20/ etiam successoribus et heredibus suis provisioni vero dicti praesbyteratus dono et assigno vineam meam de Melila ab integro quam idem Johannes et heredes sui teneant, possideant et expletent omni anno et dictum servitium sive provisio semper inde fiant. Accipio namque michi de bonis meis ultra supradicta remedio animae meae mille solidos regalium Valentiae, quorum dimitto Egidio, fratri meo, clerico, ducentos solidos regalium et Guileto, neto meo, centum solidos, et dona Marcha, sorori meae, centum solidos, et Gregorio, neto meo, centum solidos, et Maribiota viginti solidos et Agneti decem solidos et Enigot quadraginta solidos. Et dimitto conventui fratrum praedicatorum Valentiae centum solidos et conventui fratrum minorum Valentiae alios centum solidos et operibus pontum Valentiae viginti solidos unicuique operi x. solidos. Et dimitto dominabus Sanctae Mariae Magdalenae mercatalli Valentiae decem solidos. Et volo quod duodecim presbyteri parrochiales intersint meam sepulturae, qui celebret missas pro anima mea, unicuique quorum dimitto xij denarios. Praetera dimitto domini fratrum mercedis captivorum decem solidos. Debita vero mea quae ad memoriam reduco et quae solvi jubeo sunt hac videlicet: debeo Peratono centum solidos, et decem et septem solidos cuidam comatri meae qui remanserunt ad solvendum de vestibus quas cepi, et viij solidos debeo dominae Mariae Tenderae, et viginti quinque solidos Ferrario de Apiera. Praetera debita quae michi debentur et quae ad memoriam reduco sunt ista: debet michi Andreas de Linano quinquaginta solidos et Petrus Jordani Dalfambra, quinquaginta solidos, et Salvator, scriba dominae regine, quindecim solidos jachenses. undecim solidos mutuo et alios pro quitatione, et Jacobus de Camera viginti solidos barchinonenses et unum bisantium, et Bernardus Gili decem solidos quos eidem mutuavi. Dimitto eidem Johanni, fratri meo, domos meas de Rossaffa et illas tres jovates terra quas emi a Dominico de Fraga et illam /fol. 21/ jovatam terrae quam emi de Raymundo Propunterii, quae omnia praedicta eidem dimitto ad omnes sua et suorum voluntates vita et morte perpetuo faciendas, quem heredem instituo in praedictis. Ad quos mille solidos solvendo et debita supradicta dono et assigno campum meum, que est in carraria molendini et illum quem emi a Bertrando de Turolio, et ortum contiguum orto fratrum minorum Valentiae, qui est in carraria de Rossafa, et mulam meam et debita quae michi debentur. Ita quod praedicta hereditates et mula vendatur per dictos executores meos et dicta debita percipiantur et de praedictis omnibus omnia supradicta perficiantur et deliberentur, et debita alia et injuriae meae si quae apparuerint manifesta restituantur, et hiis omnibus completis et deliberatis quicquid superfuerit eidem Johanni, fratri meo, praescripto illud totum dono ad suas voluntates. Et si quid diminuitur quod non compleant supradicta illud quod diminuitur teneatur complere Johannes, frater meus, de aliis bonis meis. Volo et concedo quod hoc testamentum valeat semper jure mei testamenti et jure etiam meae ultimae voluntatis. Quod est actum in Valentia scilicet in Rossafa septimo kalendas novembris anno Incarnationis Christi M.CC.XL. septimo. Hoc testamentum fuit factum in praesentia fratris Johannis de Saragusta, ordinis fratris minorum, et cujusdam alii fratris dicti ordinis. = Sig^x num Apparicii supradicti qui hoc firmo. = Sig^x num Johannis Apparici. Sig^x num Mingeti. = Sig^x num Bernardi Ferrarii

praedictorum qui hoc firmamus. = Testes sunt Dominicus de Camera et Filipus, pontarius domini regis, et Stephanus, clericus et canonicus, et Ferrarius, prior Sancti Vincentii.= Guillelmis Gaucerandi, publicus notarius Valentiae hoc scripsit. = Sig^x num Guillelmi Arbeto, publici notarii Valentiae. Testis hujus translati. = Sig^x num Berengarii Egidii, publici Valentiae notarii. Testis = Sig^x num Guillelmi de Ratera, notarii publici Valentia. Testis = Sig^x num Bernardi /fol. 22/ Pagani, publici notarii Valentiae, qui hoc scripsit et clausit quarto kalendas septembris anno Domini MCCL^o sexto.

Número 10. *Noverint*¹¹⁶ *universi quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgellis et dominus Montispessulani, per nos et omnes successores nostros, damus et concedimus vobis Berengario, priori Sancti Vincentii de Valentiae et successoribus vestris prioribus ejusdem monasterii, plenam et liberam licentiam et potestatem emendia a quibuscumque personis volueritis et recipiendi ac retinendi a quibuslibet personis, vobis et dicto monasterio dantibus vel dimittentibus in testamento vel alio quoquo modo, usque ad summam duorum millium morabatinorum Alfonsinorum, vineas, ortos, ortallos, agros, census, domos et quaslibet alias possessiones in civitate et toto regno Valentiae, confirmantes et concedentes vobis et dicto monasterio in perpetuum donationes et legata vobis facta a Martino de Cecilia et Aparicio, portario nostro quondam, et ab omnibus aliis quibuslibet personis de honoribus et possessionibus et aliis quibuslibet. Concedentes vobis quod praedicta omnia habeatis, teneatis, possideatis et expletis vos et successores vestri in perpetuum per hereditatem propriam, francham et liberam, prout melius dici potest vel intelligi ad vestrum et successorum vestrorum bonum et utilem intellectum. Sic quod de ipsis non detis nec teneamini nobis vel nostris nec alicui personae unquam aliquo tempore dare peytam, questiam, cenam, commune vel aliquid aliud servitium vicinale vel regale, non obstante aliquo foro sive statuto in quo cavetur quod possessiones aliqua regalis servitii non dentur, vendantur vel alienentur clericis, sanctis nec personis religiosis sive militibus, non obstantibus in aliquo foris, statutis, consuetudinibus vel juribus aliquibus contra hoc repugnantibus aut privilegio sive privilegiis a nobis impetratis aut etiam impetrandis. Mandantes ba-/fol. 23/julo et justitiae et probis hominibus et toti universitati hominum civitatis et regni Valentiae, praesentibus et futuris, quod praedicta vobis non impediunt nec faciant vel permittant ab aliquibus impedi, immo vos et ipsos honores et possessiones et omnia alia bona vestra et dicti monasterii manuteneant, protegant et deffendant in perpetuum contra cunctos. Si de nostra confidunt gratia vel amore quicumque autem contra hanc concessionem seu contra praedicta vel eorum aliquod in aliquo venire attemptaverit ira et indignationem nostram et penam quingentorum morabatinorum se noverit sine omni remedio incursum. Datum Ilerda xv^o. kalenda septembris anno Domini M.CC. sexagesimo.= Signum^x Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comitis Barchinonae et Urgelli et domini Montispessulani. = Testes sunt P. De*

¹¹⁶ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

Montechateno. R. De Montechateno. Petrus de Vilamuro. Gaucerandus de Pinos. R. Ça Guardia. = Sig^x num Petri de Capellades, qui mandato domini regis pro domino G., Dei gratia episcopo Ilerda cancellario suo, hoc scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 11. A. Noverint universi¹¹⁷ *quod cum nos Jacobus Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, fundaverimus et dotaverimus per nos ipsos ammodo monasterium Sancti Vincentii de Valentia ad honorem domini nostri Jesu Christi et beatae Virginis Mariae, matris ejus, et beati Vincentii et ob remedium animae nostrae et parentum nostrorum, ideoque per nos et omnes successores nostros praesentes et futuros, donamus et concedimus vobis Berengario de Prada, priori dicti monasterii et vestris successoribus prioribus dicti monasterii et ipsi monasterio, ac statuimus in perpetuum quod aliquis vel aliqui officiales aut subditi nostri nec aliqua aliae personae, non intrent monasterium Sancti Vincen-/fol. 24/tii nec hospitale vel domos ipsius monasterii nec monumentum sive locum in quam beatus Vincentius fuit positus in tormento nec aliqua alia loca ipsius monasterii vel terminos ejusdem, causa extrahendi inde aliquem vel aliquos homines vel personas qui ibi fuerint propter aliqua maleficia perpetrata nec causa faciendo eis malum aliquod impedimentum vel contrarium, nisi prodiciose ipsa maleficia fecerint nec causa faciendi ibi aliquam violentiam seu invasionem aliqua ratione vel causa. Concedimus etiam et donamus vobis ac statuimus in perpetuum quod ratione aliquorum debitorum vel contractuum in quibus vos et successores vestri vel dictum monasterium aut aliquis vel aliqui homines de dicto monasterio et de castris et locis ipsius monasterii sitis modo vel fueritis in posterum quacumque cause vel ratione obligari nec etiam aliquibus aliis de causis aliquis bajulus, alcaydus, justicia vel aliqui alii officiales vel subditi nostri, nec etiam aliqui alii non sint ausi vos vel dictum monasterium nec aliquos homines de dicto monasterio vel de castris et locis dicti monasterii nec aliqua bona vestra et eorum in aliquo loco marchare, pignorare, offendere, impedire, invadere vel agravare donec prius in vobis dicto priore et vestris successoribus prioribus dicti monasterii inde fatigam invenerint et receperint de directo. Mandantes alcaydis, bajulis, justitiis et universis aliis officialibus et subditis nostris, praesentibus et futuris, quae praedicta omnia et singula firma habeant et observent et faciant ab omnibus inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant unquam aliquo tempore, aliquo modo vel aliqua ratione. Quicumque autem contravenerit iram et indignationem nostram et paenam mille morabatorum sine aliquo remedio se noverit incursum, dampno illato vobis et dicto monasterio et hominibus ipsius monasterii et castrorum et locorum ejusdem monasterii primitus integre restituto. Datum in Montispessulano xiiij. kalendas apri-/fol. 25/lis anno Domini MCCLX primo. = Signum^x Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comitis Barchinonae et Urgelli et domini Montispessulani. = Testes sunt Raymundus Ça Guardia. Ato de Focibus. Gaucerandus de*

¹¹⁷ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

Pinos. Garcias Ortiz de Açagra. Gomicius de Podio. = Sig[✠] num Petri de Capellades, qui mandato domini regis hoc scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 11. B[✠]. *Hoc est*¹¹⁸ *translatum bene et fideliter sumptum pridie idus januarii anno Incarnationis Christi millesimo CCLX secundo a quodam instrumento regali sigillato, sigillo majori domini regis, cujus tenor talis est: **Noverint universi** quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, per nos et successores nostros, damus et concedimus vobis Berengario, priori Sancti Vincentii de Valentia et successoribus vestris prioribus ejusdem monasterii, plenam et liberam licentiam et potestatem emendi a quibuscumque personis volueritis et recipiendi ac retinendi a quibuslibet personis vobis et dicto monasterio dantibus vel dimittentibus in testamento vel alio quoquo modo, usque ad summam duorum millium morabatinorum alfonsinorum, vineas, ortos, ortallos, agros, census, domos et quaslibet alias possessiones in civitate et toto regno Valentiae. Confirmantes et concedentes vobis et dicto monasterio in perpetuum donationes et legata vobis facta a Martino de Cecilia et Apparicio, portaris nostro quondam, et ad omnibus aliis quibuslibet. Concedentes vobis quod praedicta omnia habeatis, teneatis, possideatis et expletetis vos et succesores vestri in perpetuum per hereditatem propriam, francham et liberam prout melius dici potest vel intellegi ad vestrum et successorum vestrorum bonum et utilem intellectum. Sic quod de ipsis non detis nec teneamini nobis vel nostris nec aliqui personae unquam aliquo tempore dare peytam, quaestiam, cenam, commune vel aliquos aliud servitium vicinale vel /fol. 26/ regale, non obstante aliquo foro sive statuto in quo cavetur quod possessiones aliqua regalis servitii non dentur, vendantur vel alienantur clericis, sanctis nec personis religiosis sive militibus, nec obstantibus in aliquo foris, statutis, consuetudinibus et toti universitati hominum civitatis et regni Valentiae, praesentibus et futuris, quod praedicta vobis non impediunt nec faciant vel permittant de aliquibus impediri. Immo vos et ipsos honores et possessiones et omnia alia bona vestra et dicti monasterii manuteneant, protegant et deffendant in perpetuum contra cunctos si de nostra confidunt gracia vel amore. Quicumque autem contra hanc concessionem seu contra praedicta vel eorum aliquod in aliquo venire atentaverit iram et indignationem nostram et paenam quingentorum morabatinorum se noverit sine omni remedio incursum. Datum Ilerda xv. kalendas septembris anno Domini MCCLX. Signum[✠] Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comitis Barchinonae et Urgelli et domini Montispessulani. = Testes sunt Raymundo de Montechatano, Petrus de Montechatano, Petrus de Vilamuro, Raymundus Ça Guardia. = Sig[✠] num Petri de Capellades, qui mandato domini regis pro domino G., Dei gratia episcopo Ilerdensi cancellario suo, scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis. Sig[✠] num Bernardi Pagani, publici Valentiae notarii. Testis Sig[✠] num Berengarii Dalmacii, justitiae Valentiae, qui huic translato auctoritatem suam praestiti et decretum. Sig[✠] num Berengarii de Ripullo, publici notarii Valentiae et curiae ejusdem, pro magistro Guidone qui praedictam*

¹¹⁸ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

auctoritatem mandato justitiae praedicti in hoc translato apponit et scripsit quinto kalendas septembris anno Domini millesimo CCLX quinto. = Guillelmus Gaucerandi publicus notarius Valentiae ✕ hoc fecit fideliter translatare, die et anno ut in prima linea.

/fol. 27/Hoc est translatum bene et fideliter sumptum pridie idus januarii anno Incarnationis Christi millesimo CCLX secundo a quodam litera regali sigillata sigillo majori domini regis cujus tenor talis est: **Jacobus**, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani. Universis notariis publicis civitatis et totius regni Vantiae ad quos praesentes pervenerint, salutem et gratiam. Cum nos concesserimus priori et monasterio Sancti Vicentii de Valentia quod licite possint recipere, habere, retinere et pacifice possidere in perpetuum hereditates et possessiones quae per qualibet personas praedicto monasterio dimittentur et dabantur valentes duo millia morabatorum ut in instrumento a nobis inde facto continentur. Ideo vobis mandamus firmiter quod, non obstante aliquo foro Valentiae contra hoc facto nec obstante aliqua alia ratione, faciatis et scribatis omnia instrumenta et testamenta illarum omnium personarum quae dictas hereditates et possessiones dabunt et dimittent priori et monasterio supradictis, itaquod prior et dictum monasterium habeant in perpetuum dictas hereditates et possessiones franchas et liberas sine aliqua retentione nostra et nostrorum et cujuslibet alterius personae pro capellaniis quae constituentur in monasterio supradicto. Datum in Montepessulano x. kalendas madii anno Domini MCCLX secundo. Sig ✕ num Bernardi Pagani, publici Valentiae notarii, testis. = Sig ✕ num Guillelmi de Ratera, notarii publici Valentiae, testis.= Sig ✕ num Arnaldi Astruch, notarii publici Valentiae, testis.= Sig ✕ num Berengarii Dalmacii, justitiae Valentiae, qui huic translato auctoritatem suam praestitit et decretum. Sig ✕ num Berengarii de Ripullo, publici notarii Valentiae et curiae ejusdem, pro magistro Guidone, qui praedictam auctoritatem mandato justitiae praedicti in hoc translato apposuit et scripsit v. kalendas septembris anno Domini MCCLX quinto. = Guillemus Gaucerandi, publicus notarius Valentiae ✕ hoc fecit fidelite translatare, die et anno ut in prima linea.

/fol. 28/Hoc est translatum bene et fideliter sumptum pridie idus januarii anno Incarnationis Christi millesimo CCLX secundo a quadam litera regali sigillata sigillo minori domini regis cujus tenor talis est: **Jacobus**, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani. Fidelibus suis universis justitiis per totum regnum Valentiae constitutis, salutem et gratiam. Mandamus vobis firmiter quatenus mandetis universis notariis publicis civitatis et totius regni Valentiae quod faciant et scribant omnia instrumenta et testamenta illarum omnium personarum quae dabunt seu dimittent priori et monasterio Sancti Vincentii de Valentia aliquas hereditates seu possessiones valentes duo millia morabatorum, prout in carta quam dictis notariis misimus plenius continentur, non obstante foro Valentiae quo cavetur quod possessiones et hereditates de realengo non vendantur nec distribuantur clericis, sanctis nec

religiosis personis nec aliqua alia ratione. Datum in Montepessulano vj. kalendas madii anno Domini MCCLX secundo. Sig^x num Bernardi Pagani, publici notarii Valentiae, testis. Sig^x num Guillelmi de Ratera, notarii publici Valentiae, testis. Sig^x num Arnaldi Astruch, notarii publici Valentiae, qui me pro teste istorum translatorum suscribo. Sig^x num Berengarii Dalmacii, justitiae Valentiae, qui huic translato auctoritatem suam praestitit et decretum. Sig^x num Berengarii de Ripullo, publici notarii Valentiae et curiae ejusdem pro magistro Guidone, qui praedictam auctoritatem mandato justitiae praedicti in hoc translato apposuit et scripsit quinto kalendas septembris anno Domini MCCLX quinto. = Guillelmus Gaucerandi, publicus notarius Valentiae hoc fecit fideliter translatare, die et anno ut in prima linea.

Número 12. *Hoc est*¹¹⁹ *translatum bene et fideliter firmiter translatum a quodam testamento secundo kalendas decembris anno Domini ducentesimo sexagesimo /fol. 29/ septimo cujus tenor talis est: In Dei nomine. Quoniam nullus in carne positus mortem evadere potest idcirco ego Bernardus Çamora, habitatori in Castilione de Burriana, modo existens et jacens infirmus in civitate Valentiae, in meo pleno sensu facio et condo meum testamentum in quo meo testamento et ultima mea voluntate eligo et pono manumissores meos videlicet Bernardum, scribae de Burriana, Raymundum de Areyns et Dominicum de Nadalia, quos rogo quod si forte me mori contigerit antequam aliud faciam testamentum ut ipsi distribuant omnia bona mea et ordinent et compleant hoc meum testamentum et ultimam meam voluntatem ut inferius invenerint ordinatum et scriptum, sine dampno tamen eorum et rerum suarum. Primo, volo et mando quod omnia mea debita persolvantur et injuriae meae restituantur de bonis meis ea scilicet quae vera apparuerint. Item, dimitto corpus meum ad sepeliendum in ciminterio domus beati Vicentii Valentiae et dimitto pro anima mea et uxoris meae Mariae, de bonis nostris communibus, illas domos nostras quas habemus et tenemus in villa Castilionis campi de Burriana et unum ortum contiguum eisdem domibus, quae domus et ortus confrontantur in via publica et cum Bernardo Andrea et cum quadam cequia. Item, dimitto pro anima mea et uxoris meae Mariae, de bonis nostris communibus, quandam vineam quam habemus et tenemus in termino Castilionis et eam emimus a Guillelmo de Monsó, quae vinea affrontat cum Bernardo Andrea et cum Bernardo scribe et cum viis publicis. Item, dimitto pro anima mea et uxoris meae Mariae, de bonis nostris communibus, unum trocium terrae quod habemus et tenemus in termino Castilionis et affrontat cum Martino Petri et cum Pascasia uxore quondam Dominici de Montefort et cum via publica et cum cequia. Item, dimitto pro anima mea et uxoris meae Mariae, de bonis nostris communibus, illam nostram medietatem integram illius molendini /fol. 30/ quod habemus et tenemus, simul cum Petro Rumbo, in termino de Castilionis in loco vocato Benifetré, quae omnia et singula dono et dimitto cum suis tenedonibus et pertinentiis pro anima mea et uxoris meae Mariae praedictae sub tali conditione quod provisiones nostri Bernardi Çamora omni tempore teneant et possideant praedicta omnia et singula. Et de omnibus expletis, fructibus, exitibus ac proventibus*

¹¹⁹ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

praedictorum bonorum et possessionum videlicet domorum, horti, vinea, terra et molendini teneant et instituunt unum praesbyterum qui, pro anima mea et uxoris meae Mariae, celebret missam et missas in ecclesia domus Sancti Vincentii Valentiae omni tempore et comedat et jaceat in dicta domo Sancti Vincentii, et sic die ac nocte ad omnes horas ad divinum officium dictae ecclesiae die ac nocte assidue, qui presbyter praesentetur per meos proximos priori et canonicis ejusdem domus Sancti Vincentii quolibet anno. Volo tamen quod praesbyter dictus sit de meis proximis si inventus fuerit alias de extraneis. Volo etiam et mando quod dictae possessione teneat et procuret Berengarius de Clarisvalibus, nepos meos, dum tenuerit et procuraverit tutelam Bernardoni, filii et heredis mei, et compleat et ordinet praedicta de redditibus, exitibus et proventibus praedictarum possessionum, et finita tutela dicti Bernardoni, filii mei, dictus Bernardonus, filius et heres meus, compleat et ordinet praedicta et singula de dictis redditibus, exitibus praedictarum possessionum et superiis scriptum est. Et post obitum ipsius Bernardoni, filii mei, teneant et procurent ac compleant, praedicta et singula, proximiones mei omni tempore in forma superius scripta. Item dimitto fratribus Calatrava quinquaginta marmotinas. Item dimitto monasterio de Benifaçano viginti solidos. Item dimitto luminaria Sanctae Mariae Castilionis decem solidos. Item rectori ejusdem ecclesiae Castilionis quin-/fol. 31/que solidos. Item Bernardo Capellano quinque solidos pro missis. Item pro legendis psalteriis duos solidos. Item dimitto Brunicendi, filia Jacobi de Clarisvallibus, centum quinquaginta solidos. Item dimitto Berengariae, filiae meae naturali, centum quinquaginta solidos. Item dimitto Mariae, filiae Bernardi Mox, centum solidos. Item dimitto Bernardo, filio meo naturali, trecentos solidos, quem Bernardonum dimitto in custodia et comanda dompni Berengarii, prioris domus Sancti Vincentii Valentia, quosque sit nutritus. Omnia alia bona mea et jura quae habeo et habere debeo et possum ubique aliqua ratione vel causa dono et dimitto filio meo Bernardo, legitimo et ipsum heredum meum instituo et facio de praesenti. Volo tamen et mando quod dictus Berengarius de Clarisvallibus, post obitum meum, vendat omnes fructus, redditus, exitus et proventus omnium bonorum et possessionum mearum usque ad decem annos completos et continue computatos, de quo precio praedictorum redditum et exitum medietas detur et solvatur in debitis, in injuriis et laxiis meis et in piis causis pro anima mea ad cognitionem praedictorum manumissorum meorum. Et de alia medietate dicti precii dictus Berengarius de Clarisvallibus, nepos meus, nutriat, procuret ac gubernet Bernardonum, filium et heredem meum, dando ac assignando ipsum Berengarium de Clarisvallibus in tutorem eidem Bernardono, filio et heredi meo, de boni suis. Qui Berengarius de Clarisvallibus reget et gubernet et procuret ac custodiat ipsum Bernardonum, filium et heredem meum, et omnia bona sua tanquam legalis tutor dum tutela dictam gesserit. Et si forte Bernardonus, filius et heres meus, obierit sine liberis habeat medietatem omnium bonorum et possessionum quae eidem dimitto ad omnes suas voluntates faciendas. Et aliam medietatem habeat domun et monasterium Sancti Vicentii quam medietatem dono et dimitto eidem domus ad honorem Dei et ob remedium anime meae. Et si forte Bernardonus, filius et heres meus, /fol. 32/ obierit ab intestato dicta medietas sua omnium bonorum et possessionum revertatur proximis mei

Bernardi Çamora, salvo tamen jure uxoris meae Mariae, matris suae. Item volo et mando quod uxor mea Maria habeat medietatem integram omnium bonorum et possessionum mobilium et immobilium quae ego et ipsa habemus et tenemus, ubique confirmando eidem dictam medietatem, sicut in instrumentis inter me et ipsam factis tempore nostrarum nuptiarum plenius continetur. Exceptis tamen bonis et possessionibus illis quas ego, consilio et voluntate supradictae uxoris meae Mariae, dedi et dimisi pro anima mea et dicta uxoris meae ad instituendum unum presbyterum in domo et ecclesia Sancti Vicentii Valentiae, qui teneatur celebrare missam et missas omni tempore in dicta ecclesia pro anima mea et uxoris meae supradictae. Item volo et mando quod si forte Berengarius de Clarisvallibus, nepos meus, non bene se habuerit in dicta tutela praedicti Bernardoni, filii et heredis mei, et bonorum suorum, quod Bernardus scriba praescriptus possit illiud quod ipse Berengarius malefecerit, tractaverit et procuraverit emendare, corrigere et meliorare ad notitiam proborum hominum, ad utilitatem et profitum filii et heredis mei Bernardoni. Haec sunt debita quae ego debeo: Primo Raymundo de Arenys ducentos solidos. Item c.xxx. solidos quos Boneta, quondam uxor mea, dimisit in suo testamento, quos mando dari et solvi sicut ipsa ordinavit in sua ultima voluntate. Item debeo Andreae de Uriola xij. solidos. Item debeo Bernardo, draperii, xij. solidos. Item debeo Dulceto Bonayuas xxxviij. solidos et ipse debet michi reddere quoddam instrumentum debiti c.viiij. solidorum cum jam sit solutus de residuo dicti debiti. Item debeo Dulceto Bonayuas alios denarios in minuto quibus credatur solo suo plano verbo. Item debeo Barberano x. vel xv. solidos et credatur sibi solo simplici verbo. Item debeo Berengarii, draperii, qui moratur juxta /fol. 33/ Barberano, xxv. solidos pro suo avunculo. Item debeo filio den Carreter xx. solidos, quos mando eidem restitui. Ideoque feci a mitere patri suo C. solidos et rogo manumissores meos ut regent ipsum quod pareat michi residuum amore Dei, quod si facere noluerit solvantur eidem dicti C. solidi de bonis meis. Item debeo dare et restituere CC. solidos quos habui et accepi usura sed non sum memor a quo vel a quibus. Sed rogo meos manumissores quod dividant ipsos amore Dei in piis causis pro anima mea et illorum a quibus habui illos denarios ad notitiam et consilium hominum religiosorum. Item debeo Securae iij. solidos. Item debeo Elicsendi Rodrenyar iij. solidos et dimidium¹²⁰. Haec sunt debita quae michi debentur: Primo debet michi Geraldus de Acrimonte lv. solidos et medium. Item debet michi F., quondam prior domus Sancti Vincentii, xj. solidos et medium de censu ratione hominum de Benimangon. Item debet michi Lucas, rector ecclesiae Castilionis, vij. solidos et medium de vino quod vendidi patri suo quondam defuncto. Item debet michi P. G. de Alos xiiij. solidos et unum caficium tritici et viij. solidos de censum. Haec est ultima mea voluntas quam volo valere jure testamenti et ultimae meae voluntatis, et si non valet jure testamenti saltim valeat jure codicillorum vel alterius cujuslibet juris. Actum est hoc in Valentia, in domibus Bernardi scribae, v. kalendas septembris anno Incarnationis Domini M.CC.sexagesimo secundo. Sig[✕] num

¹²⁰ El copista ha repetit, adonant-se i marcant el següent parraf que no transcriu: "quos habui et accepi de usura sed non sum memor a quo vel a quibus. Sed rogo meos manumissores quod dividant ipsos amore Dei in p".

Bernardi Çamora, supradicti testatoris, qui hoc meum testamentum et ultimam meam voluntatem laudo, concedo, approbo et confirmo in omnibus et per omnia. Et ego Maria, uxor supradicti Bernardi Çamora testatoris, bono animo et ex certa scientia voluntarie et sine omni vi hoc testamentum, conditum per dictum maritum meum, laudo, concedo, approbo et confirmo in omnibus et per omnia et promitto bona fide et legali stipulatione quod /fol. 34/ contra praedictum testamentum non veniam nec venire faciam per me vel aliam personam interpositam, in toto vel in parte, jurando per Dominum et ejus Sancta quator Evangelia, manibus meis corporaliter tacta, omnia praedicta et singula in hoc testamento contenta, rata et firma, habere et perpetuo observare et nunquam in aliquo violare nec contravenire aliqua ratione vel juris causa. Renuntians quantum ad hoc omni juri et doto et sponsalicio meo. = Testes hujus testamenti sunt Nicholau Sciccandi, Johannes Petri de Luna, Berengarius de Sore, Jacobus de Clarisvallibus, Guillelmus Berengarii, Bartholomeus de Prexeus, Bernardus Mox et Aemanus de Sancto Egidio.

Sig^x num Arnaldi de Luçano, notarii publici Valentiae, qui hoc testamentum mandato supraedicti testatoris scripsit loco, die et anno praefixis.

Número 13. A. *Noverint universi*¹²¹ *quod cum nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispezzulani, ad honorem domini nostri Jesu Christi et beata Mariae, ejus matris, ac beati Vincentii martiris fundaverimus et dotaverimus ecclesiam et monasterium Sancti Vincentii de Valentia, ob remedium animae nostrae et parentum nostrorum, et quod fides nostra talis est quod dominus Jesus Christus, ad preces specialiter beati Vincentii, nobis civitatem et totum regnum Valentiae subjugavit et eripuit de posse et manibus paganorum. Ideo per nos et nostros donamus et offerimus de praesenti dictae ecclesiae et monasterio Sancti Vincentii et vobis Berengario de Prata, prioris ejusdem monasterii recipienti et vestris successoribus prioribus dicti monasterii, in perpetuum, gratis et ex certa scientia, totam capellam nostram quam nobiscum portamus et facimus portari, videlicet, cruces, calices, turribula et imagines cum tabernaculis et omnia alia apparamenta et ornamenta aurea et argentea, ad lapidibus preciosis et re-/fol. 35/liquiis et sine lapidibus preciosis ac sine reliquiis et casullas, vestimenta et omnia alia quocumque nomine censeatur ad dictam capellam pertinentia, prout nos ipsa omnia habemus et tenemus et inde vos modo in corporalem possessionem inducimus et ponimus. Ita videlicet quod statim post obitum nostrum vobis dicto Berengario de Prata, priori vel cuicumque priori qui ibi tunc fuerit, tradantur et donentur et vos emparetis et recipietis omnia supradicta et singula cum omnibus aliis quae dictae capelle de caetero adjungemus et augmentabimus, integre et sine aliqua diminutione, et omnia praedicta semper teneatis in ecclesia et monasterio supradicto ad honorem Dei et beata Maria, ejus matris, et beati Vincentii et omnium sanctorum et in remissionem peccatorum nostrorum, prout hac omnia melius et plenius dici possunt et intellegi quoquomodo sine aliqua retentione nostra, et nostrorum et cujuslibet personae statuentes in*

¹²¹ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

perpetuum quod prior et sacrista, qui in dicto monasterio fuerint, jurent semper super sancta Dei Evangelia, in posse bajuli nostri Valentiae, in principio suae administrationis quod praedicta bene et fideliter custodiant et ipsa vel aliquid ex ipsis non vendant nec aliter alienent aliqua ratione vel causa, nec vendi vel alienari faciant, sustineant vel permittant sed ea teneant in servitium ecclesiae et monasterii praedicti in perpetuum prout superius continentur. Datum Ilerde xvj. kalendas junii anno Domini M.CC.LX.tertio. = Signum[✠] Jacobi, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani. Testes sunt B. Guillelmi de Entença, Raymundus de Montecatano, Jacobus de Cervaria, Guillelmus de Cardona, Gaucerandus de Pinos.= Sig[✠] num Guillelmi de Rocha, qui mandato domini regis hoc scribi fecit, loco, die et anno praefixis.

/fol. 36/ Número 13. B. Noverint universi¹²² *quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, per nos et nostros, concedimus et confirmamus, ex certa scientia, Deo et monasterio beati Vincentii de Valentia, stabilimentum quod Guillelmus de Jacca, notarius et civis quondam Valentiae, fecit et fieri mandavit in ecclesia et monasterio praedicto de quadam capellania, pro remissione peccatorum suorum, volentes et concedentes in perpetuum quod prior et monasterium habeant, teneant et possideant hereditates, censualia, possessione et omnia alia quae dictis Guillelmus dimisit, dedit et assignavit pro constitutione et stabilimento dictae capellaniae, per hereditatem propriam, francham et liberam prout in testamento ab eodem Guillelmo inde facto continentur, sine aliqua retentione nostra et nostrorum et cujuslibet alterius personae. Datum Caesaraugustae vj. nonas octobris anno Domini millesimo CC sexagesimo tertio.= Signum[✠] Jacobi, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani. Testes sunt Bernardus G. de Entença, Blascus de Alagone, Eximius de Urrea, Eximius Petri de Arenoso, Ato de Focibus.= Sig[✠] num Petri de Capellades, qui mandato domini regis hoc scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.*

Número 13. C. Noverint universi¹²³ *quod cum pium et meritorium est voluntatibus defunctorum precipue et legatis ad pias causas et pro salute fidelium assensum prebere et operam efficacem dare ut effectui mancipetur, idcirco nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, attendentes piam et laudabilem ordinationem quam A. quondam de Podio Monsó in suo testamento in quo legavit hospitali monasterio Sancti Vincentii, quod est satis prope civitatem Valentiae, omnes honores et possessiones quas habet apud Exativa, ex-/fol. 37/cepto regali quod est prope murum ipsius villae, quod tenet Barcelonus de Molendinis, et mandavit quod in capella dicti hospitalis institueretur unus praesbyter qui celebravet ibi divina officia, ad*

¹²² Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹²³ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

honorem Dei et pro salute animae suae et omnium fidelium defunctorum, et haberet honores praedictos et si quid superesset facta institutione dicti praesbyteri idonee, de fructibus et redditibus dicti honoris converteretur in procuracione pauperum ejusdem hospitalis, per nos et nostros, ex certa scientia, laudamus, approbamus et confirmamus ordinationem praedictam, laudantes et perpetuo concedentes libere et absolute dicto hospitali et ejusdem capellae honores et possessiones praedictas, non obstante foro Valentiae nec privilegio et mandato a nobis in contrarium facto, videlicet, quod aliqui honores existentes in regno Valentiae non possint vendi, dari vel alienari militibus neque sanctis. In cujus rei perpetuum testimonium et memoriam praesentem cartam sigilli nostri majoris munimine fecimus roborari. Datum Ilerda pridie idus novembris anno Domini M.CC.LX. secundo. Signum[✠] Jacobi, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani. Testes sunt Raymundus de Cardona, vicecomes, Petrus de Montecatano, Gaucerandus de Pinos, B. Guillelmi Dentença, G. de Cardona. Sig[✠] num Jacobi de Rocha, qui mandato domini regis hoc scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 14. A. *Juris et rationes suadet auctoritas voluntates defunctorum precipue in hiis, quae ad honorem Dei et ad pias causas legata vel ordinata sunt, implexi et executioni mandare. Ea propter nos Petrus de Porta et Michael de Roure, cives Barchinonae, manumissores testamentarii Arnaldi quondam de Podio Monsone, volentes et cupientes ordinationem et mandatum ejus implere et executioni mandare, ad honorem Dei et gloriosae beatae Mariae Virginis, matris ejus, et omnium sanctorum, pro redemp-/fol. 38/tione animae dicti Arnaldi et omnium fidelium defunctorum, facimus institutionem et stabilimentum unius presbyteri in capella hospitalis monasterii Sancti Vincentii, siti prope civitatem Valentiae, cui stablimento et presbytero donamus et assignamus auctoritate dicta manumissoria omnes honores, terras, possessiones, redditus, exitus, proventus et census et quicquid dictus Arnaldus habebat et habere debebat apud Exativam, excepto regali quod est prope murum villae, quod Barcelonis de Molendinis tenebat per dictum Arnaldum. Quae omnia, dicto regali excepto, teneat, habeat, possideat et percipiat perpetuo praesbyter qui ibi ad hoc stabilimentum fuerit instituto. Dictus autem praesbyter instituat, quodcumque et quotienscumque dictus locus vacaverit, per priorem et conventum Sancti Vincentii vel, in prioris absentia, per solum conventum, infra decem dies postquam dictum locum vacare noverint computandos, et neminem nisi praesbyterum ibi instituant nec possint canonicum nec in eodem beneficiatum monasterio in dicto altari instituere. Dictusque praesbyter sit subjectus et obediens dicto priori et sub correctione ipsius et omnibus horis diurnis et nocturnis intersit idem praesbyter in eodem monasterio continue, devote et honeste nisi necessaria vel justa causa fuerit impeditus, excepta missa quam quotidie celebret in capella dicti hospitalis. Item ordinamus quod dictus praesbyter annuatim prima die post festum inventionis Sanctae Crucis, in qua fiet in dicto monasterio aniversarium pro anima dicti Arnaldi annuatim perpetuo, det pro refectione prioris et conventus et aliorum clericorum dicti monasterii, viginti et quinque solidos regalium Valentiae, de quibus*

procurentur annuatim in dicta die anniversarii dicti prior et conventus et caeteri clerici ipsius monasterii, et ipse idem praesbyter et eadem die det, annuatim perpetuo pro anima dicti Arnaldi, in refectioe pauperum dicti hospitalis alios viginti et quinque solidos regalium, residuum vero habeat dictus praesbyter pro suo victu et necessariis. Et non pos-/fol. 39/sit vendere vel aliquo modo alienare dictos honores nisi hoc facere pro evidenti utilitate dicti stabilimenti et tunc interveniente consilio et assensu prioris et conventus Sancti Vincentii pro dicto autem consilio et assensu praestando nil recipiant dicti priori et conventus a dicto presbitero vel ab aliquo alio ne quid fraudis vel machinationis in dampnum vel diminutionem dicti stabilimento fieri vel excogitari possit. Volumus autem statuimus et ordinamus mandatum dicti testatoris sequentes quod dictum monasterium, prior seu conventus ejusdem nullum jus nullumque dominium habeant in honoribus praedictis quod dicto stabilimento donavimus excepto quod per causa ecclesiasticam vel subtractionem benefici possint compellere annuatim dictum presbyterum ad solutionem dictarum quantitatum in refectioe clericorum monasterii et pauperum hospitalis, sicut supradictum est, in die anniversarii expendarum et si dictus praesbyter male administraverit vel officium sibi impositum non impleverit vel alias culpabilis fuerit, possit prior et conventus ipsum corrigere et si necesse fuerit etiam amovere et alium infra tempus suprapositum substituere, quod si in hiis dictus prior negligens fuerit vel remissus vel infra dictum tempus ibi praesbyter non fuerit institutus possit hoc episcopus Valentiae libere et sine contradictione facere illa vice. Proviso semper quo dictum stabilimentum statuo servitio in aliquo non fraudetur. Verum quia capella dicti hospitalis in qua dictus presbyter celebrabit non dum ex toto constructa est, volumus et ordinamus quod omnes fructus, redditus et proventus dictorum honorum convertantur in constructione dictae capellae et altaris et in vestimentis et aliis apparatus dicto praesbytero ad celebrandum ibidem necessariis, nec presbyter sive rector dicti altaris ratione sui victus nec prior vel conventus nec hospitale ratione anniversarii vel aliqua alia ratione possint ali-/fol. 40/quid petere, recipere vel habere in dictis honoribus, fructibus vel proventibus eorumdem quosque dicta capella et altare, cum apparatus et necessariis suis, sit completa. Nos enim retenimus nobis dictos honores et fructus, redditus et proventus eorum quosque predicta plenarie sint completa. Actum est hoc xvij. kalendas madii anno Domini millesimo CC sexagesimo quarto. = Sig^x num Petri de Porta. Sig^x num Michaelis de Roure, manumissores praedictorum, qui hoc laudamus et firmamus. = Huius rei testes sunt Maymonus Çerdani, Jacobus Marcheti et Bernadus de Sancto Cephe. = Sig^x num Guillelmi de Cabaneis, notarii publici Barchinonae, qui hec scripsit et clausit, die et anno quo supra.

Número 14. B. Noverint universi¹²⁴ *quod ego Raymundus de Turribus, campsor Ilerdae, per me et meos, scienter cum praesenti carta vendo, trado, transfero et concedo vobis Berengario, priori ecclesiae Sancti Vincentii Valentiae, et vestris, perpetuo quoddam lignum Domini precio mille solidorum jachensium quos a vobis numerando habui*

¹²⁴ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

et accepi et ex eisdem omnibus bene ad meam voluntatem vestri paccatus sum. Quare renuntio, scienter et ex certa scientia, mea exceptioni pecuniae non numerata et doli et exceptioni in factum et beneficio minoris precii et deceptionis ultra dimidiam justii precii, et omni alii juri et rationi legum et consuetudinum meosque quam praesentem cartam¹²⁵ circa juvantibus aliqua ratione. De quo autem ligno Domini praedicto ego et mei heredes sive successores faciemus vobis, dicto emptori et vestris, perpetuo bonam et legalem evictionem ac indemnitatem in jure ac extra jus ante causam et in causam et post causam ac extra causam meis propriis missionibus et expensis sine aliqua vestri vel vestrorum missione et expensa ad mandatum vestrum ac commodum et vestrorumque omnes et singulas personas ad bonam fidem et ad bonum etiam intellectum. Quod est actum x. kalendas aprilis anno Domini M.CC.LX. quarto.= Sig^x num Raymundi de Turribus, /fol. 41/ venditoris praedicti, qui hoc firmo et concedo et a testibus firmari rogo. Sig^x num Petri de Acrimonte. Sig^x num Martini Colom, pellipariorum. Sig^x num Amigoni, praepositi santoris de parochia Sancti Johannis, testium. = Ego Poncius de Castluz, notarius publicus Ilerdensis, hanc cartam scribi feci et clausi et hoc sig^x num feci.

Número 15. Noverint universi¹²⁶ quod cum domus Sancti Vincentii civitatis Valentiae propter plurimas, vacuas et inutiles ac immoderatas expensas, quas priore et clerici ecclesia domus ejusdem fecerunt, actenus in ipsius domus maximum detrimentum domus ipsa in suis sit redditibus diminuta et debitis onerata, in tantum quod ad hoc devenita est ut vix possit ex ipsis redditibus priori et clericis ac pauperibus hospitalis ejusdem domus in suis necessariis ut expedit ministrari. Idcirco nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, attendentes et considerantes ejusdem domus diminutionem et desolationem, quam jam vehementer et multimode patitur ac timentes ne majorem in posterum patiatur, volentesque eandem domum, quam nos, ad honorem Dei et gloriosae Virginis Mariae, matris ejus, et beati Vincentii et ob remedium animarum parentum nostrorum et nostrae, edificavimus ac de nostro proprio hereditavimus et dotavimus hanc infrascriptam ordinationem, ex certa scientia et praemisso consilio, in restaurationem, conservationem et utilitatem domus praefata faciendam duximus in hunc modum. Nos siquidem Jacobus, Dei gratia rex Aragonum praedictus, per nos et successores nostros, volumus, ordinamus et statuimus in perpetuum quod in ecclesia domus Sancti Vincentii praedicta sint semper novem clerici, qui ibi continuam et personalem faciant residentiam et deserviant honorifice ac decenter ecclesiam antedictam. De quibus novem clerici sint /fol. 42/ sex praesbyteri et unus diaconus et alius subdiaconus et alius sit scholaris, et ex eis sit unus custos ornamentorum dictae ecclesiae. Ille videlicet quem prior ejusdem domus, qui nunc est vel pro tempore fuerit, duxerit statuendum cui custodi pro labore suo, ultra portionem sive provisionem suam debitam et inferius contentam, donetur aliquid juxta cognitionem prioris praedictis vero novem clericis provideatur

¹²⁵ Al marge esquerre per a inserir-hi: *circa juvantibus*.

¹²⁶ Al marge esquerre: *Comprobatum*.

in cibo et potu, congruenter in domo praedicta, et dentur unicuique dictorum presbyterorum annuatim pro vestitu septuaginta solidi, et diacono sexaginta solidi, et subdiacono quinquaginta solidi et scholari quadraginta solidi annuatim, per priorem videlicet dictae domus. Item ex praedictis novem clerici nullus sit alibi beneficiatus, nec audeant ipsis clerici intrare nec intrent in civitatem Valentia nec per eam incidere nisi bini et bini et de licentia et mandato prioris, qui nunc est vel quicumque fuerit ibi seu locum ejus tenentis. Item quod idem clerici non intrent eorum nisi cum superpellicio vel capa clericale rotunda. Volumus etiam statuimus et ordinamus in perpetuum quod in ecclesia Sancti Vincentii praedicta celebrentur quotidie in perpetuum per tres ex capellanis praedictis, ad honorem Dei et beatissima Genitricis ejus et ob remedium et salvamentum animarum parentum nostrorum et nostrae, tres missas specialiter de quarum celebratione cessari non possit neque cessetur: prima, videlicet in aurora de Sancta Maria, pro salute et vita nostra et filiorum nostrorum qui in regnis et terris nostris nobis succedent; secunda, post primam, ob remedium animarum parentum nostrorum et nostrae, tertia de die in hora tertia, ab diacono et subdiacono, in qua tertia missa cantetur post offertorium Salve Regina pro salute et vita nostra et post nos pro salute et vita successorum nostrorum praedictorum. Item volumus, statuimus et ordinamus quod praedicti novem clerici intersint et habeant interesse continue diurnis et nocturnis horis /fol. 43/ in ecclesia antedicta et sint semper sub districtu, obedientia et mandato prioris praesentis et aliorum qui pro tempore ibi fuerint. Et sic statuimus, volumus et ordinamus quod in dicta domo non recipiant vel admitantur aliqui clerici quibus ibi habeat in suis necessariis provideri nec sint etiam ibidem nisi novem clerici, tantum ut superius continentur, immo iste sit semper statutus numerus eorumdem. Item quod in domo praedicta non sint nec possint esse nec recipiant ultra praedictos novem clericos nisi viginti portionarii, tantum inter homines et mulieres. Et cum unus ex clericis et portionariis praedictis, qui in dicta domo fuerint, obierit nos et nostris vel prior dictae ecclesiae quicumque fuerit, cum nostro vel nostrorum consilio, constituamus alium loco ejus et sic fiat in perpetuum. Item volumus et statuimus quod per priorem dictae domus teneatur hospitale pauperibus in domo eadem et provideatur consequenter infirmis qui fuerint in eodem, prout est hactenus fieri consuetum. Hanc autem ordinationem et constitutionem antescriptam facimus ex certa scientia et consulte et volumus ac mandamus ita in perpetuum prout continentur superius sine interruptione aliqua inviolabiter observari. Volentes et statuentes atque mandantes quod Assensus, nunc prior, et alii qui post ipsum priores fuerint dictae domus, jurent praedicta omnia ita semper servare atque tenere prout superius continentur et non contravenire. Nos autem de praesenti revocamus, ex certa scientia, donationes omnes quas ultra numerum superius expressum de canonia vel portione aliquibus personis, tam clericis quam laicis, in dicta domo fecimus noquemodo. Promittentes insuper per nos et nostros quod praedicta omnia rata semper habebimus atque firma et quod in aliquo non contraveniemus nec aliquem contravenire permittemus, ullo modo vel aliqua ratione. Immo ea omnia observabimus et observari firmiter in perpetuum faciemus ut superius continentur./fol. 44/ Mandantes universis bajulis, justitiis, curiis, allisque

officialibus et subditis nostris, praesentibus et futuris, quod praedicta omnia firma habeant ac observent et faciant observari et contra non veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione. Datum in Alicanto tertio kalendas aprilis anno domini MCCLX sexto. = Signum[✠] Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae,¹²⁷ comitis Barchinonae et Urgelli et domini Montispessulani. Testes sunt Raymundus, vicecomes Cardonae, Artallus de Luna, Petrus de Berga, Eximinus de Urrea, G. de Cardona. Sig[✠] num Simonis de Sancto Felicio, qui mandato domini regis praedicti hoc scripsit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 16. A. Noverint universi¹²⁸ quod nos Jacobus Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, per nos et nostros damus et concedimus in perpetuum Deo et beato Vincetio et domui seu hospitali ejusdem Sancti Vicentii Valentiae et vobis Jacobo de Rocha, fideli notario nostro decano Valentiae et procuratoris dictae domus seu hospitalis Sancti Vicentii recipienti, nomine ejusdem domus seu hospitalis, jus feudatarium totum et dominium et potestatem quod et quam habemus et habere debemus et quae nobis competunt in castro de Montornes, quod pro nobis ad feudum tenetur et contra Petrum Eximini, filium Eximini Petri de Arenoso quondam, nunc dicti castri et contra quoslibet alios qui dictum castrum post ipsum Petrum Eximini tenebunt de caetero et habebunt. Ita scilicet quod dictum castrum teneatur de caetero ad deudum pro domo sive hospitali Sancti Vicentii, sicut pro nobis tenetur et procuratori seu priori dictae domus seu hospitalis, quicumque pro tempore fuerit, vel cui ipsi voluerint loco sui detur potestas dicti castri sicut nobis debent et non alicui alii. Et sic volumus et concedimus vobis dicto Jacobo de Rocha, recipiente nomine et /fol. 45/ ratione domus seu hospitalis praedicti quod ipsa domus Sancti Vincentii et procuratores seu priores dictae domus sive hospitalis, qui pro tempore fuerint, habeant dictum feudum et potestatem in dicto castro potenter sicut nos ea ibi habemus absque retentu aliquo, quem in praedictis quae dictae domus damus non facimus ullo modo, sicut melius dici potest et intellegi ad commodum et utilitatem domus sive praedicti. Promittentes quod praedictam donationem firmam semper habebimus et tenebimus et non contraveniemus nec aliquem contravenire permittemus aliqua ratione. Mandantes firmiter dicto Petro Eximini, et omnibus aliis qui post ipsum dictum castrum habebunt, quod teneant dictum castrum ad feudum pro domo Sancti Vincentii. Praedicta sicut ipsum pro nobis tenent et inde donent potestatem procuratori seu priori dictae domus, qui pro tempore fuerit, quandocumque et quotienscumque ab eo fuerint requisiti, sicut eam tenentur nobis tradere atque dare. Datum Ilerdae xvij kalendas julii anno Domini M.CC.LX.octavo. = Signum[✠] Jacobi Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comitis Barchinonae et Urgelli et domini Montispessulani. Testes¹²⁹ sunt Raymundus de Montecatano, G. Raymundi de Montecatano, Garcias Oraz de Azagra, Jacobus de

¹²⁷ Ratllat: comitis Valentiae.

¹²⁸ Al marge esquerre: Comprobatum.

¹²⁹ Nota al marge dret per insertar: sunt.

Cervaria, Berengario de Podio Viridi. = Sig[✠] num Bartholomei de Porta, qui mandato domini regis praedicti hoc scripsit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 16. B. *Noverint universi*¹³⁰ *quod nos infans Petrus, illustris regis Aragonum filius, per nos et nostros, ex certa scientia, laudamus, concedimus et confirmamus cartam donationem quam illustris dominus Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, pater noster, fecit Deo et beatae Virgini Mariae, matris ejus, et domui seu hospitali Sancti Vincentii Valentiae, de potestate, jure et dominio suis castrum de Montornes et loco ejus vobis Jacobo de Rocha, sacristae illerdensis, procuratori /fol. 46/ ipsius hospitalis. Ita scilicet quod dicta domus seu hospitale Sancti Vincentii et priores seu procuratores ejusdem, qui per tempore fuerint, habeant praedictam donationem in perpetuum prout in dicta carta latius dinoscitur contineri. Absolventes cum hac praesenti carta Petrum Eximeni, qui dictum castrum modo tenet ad homagio, fidelitate et naturalitate quibus nobis, ratione dicti castrum, tenebatur sive tenetur quocumque modo vel causa. Ita quod numquam ratione dicti castrum possimus eisdem vel suis petitionem aliquam facere vel demandam sicut haec omnia melius dici possunt et intelligi ad salvamentum et bonum intellectum praedictae domus seu hospitalis Sancti Vincentii et priorum et procuratorum, qui pro tempore fuerint in eisdem. Datum Barchinonae iij nonas martii anno Domini millesimo ducentesimo LXVIII. = Signum[✠] Infans Petri, illustris regis Aragonum filii. Testes sunt Raymundus, vicecomes Cardonae, A. Rogerii, comes Palarien, Guilbertus de Crudillis, Janfridus de Crudillis, P. de Offegato. Sig[✠] num Petri de Sancto Clemente, scriptoris praedicti domini infantis, qui mandato ejus haec scripsit et clausit, loco, die et anno praefixis.*

Número 16. C. *Noverint universi*¹³¹ *quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, per nos et nostros laudamus, concedimus et confirmamus vobis Petro Eximini, filio quondam Eximini Petri de Arenoso, donationem quam ipse pater vester quondam vobis fecit de populatione de Tornesa et terminis suis, cum carta publica ut in ipsa carta melius et plenius continetur. Ita tamen quod dicta populatio sit semper subdita castro de Muntornes et sub dominio*¹³² *et potestate ejusdem. Promittentes quod dictam populationem faciemus vos et vestros habere et tenere, ut in carta praedicta de dicta donatione vobis facta a dicto patre vestro ut dictum est melius continetur, et non contraveniemus nec aliquem contrevenire per-/fol. 47/mittemus aliqua ratione. Datum Ilerdae iv. idus novembris anno Domini millesimo CC.LX.octavo. Signum[✠] Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comitis Barchinonae et Urgelli et domini Montispessulani. Testes sunt Jacobus de Cervaria, Gueraldus de Capraria, Raymundus de Montecatano, G. Raymundi de Montecatano,*

¹³⁰ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹³¹ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹³² A l'original: *domio.*

Berengario de Podio Viridi. = Sig^x num Bartholomei de Porta, qui mandato domini regis praedicti haec scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 16. D. Coram¹³³ *nobis Jacobo, Dei gratia rege Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comite Barchinonae et Urgelli et domino Montispessulani, accesit Jacobus de Rocha, sacrista Ilerdensis et procurator domus seu hospitalis Sancti Vincentii Valentiae, et proposuit coram nobis, nomine dictae domus, quod illam donationem quam feceramus de dominio et potestate castrum de Montornes regni Valentiae, Deo et beatae Mariae et beato Vincentio ac dictae domus in perpetuum ratam habentes, dignaremur confirmare et injungere Petro Eximini, filio Eximini Petri de Arenoso quondam, tenenti dictum castrum, quod ipsi Jacobo de Rocha, ut procuratori dicti hospitalis et nomine ejusdem, praestaret homagium et fidelitatem, secundum usaticum Barchinonae, et sibi attenderet et obedieret ac faceret ratione dicti castro ea quae vasallus domino suo ratione feudi facere tenetur; qui dictus Petrus Eximini, opponens se postulationi jam dictae, dixit quod hoc facere non tenebatur nec donatio facta dictae domui seu hospitali per nos valebat ut pote quia non potemus dominium nostrum quod habebamus in dicto castro transferre in minorem dominum, dicens etiam quod quando nos mandavimus jurari a riqvis hominibus et militibus regni Valentiae infanti Petro, filio nostro, quod post obitum nostrum attenderent eidem, et ipsum pro domino haberent; ipse Petrus Eximini fecit homagium et juramentum dicto infanti Petro, filio nostro, sicut alii dicti regni; et sic non te-/fol. 48/nebatur ratione ejusdem feudi duobus dominis servire vel duos dominos inde habere. Super quibus nos rex praedictus consilium habuimus cum fratre Arnaldo de Castronovo, magistro militia Templi, et Fernando Sancii, Jacobo de Cervaria, Guillelmo de Cervilione, Petro Martini de Luna et Gualdo de Aquilone et cum aliis pluribus riqvis hominibus et cultibus ac jurisperitis terrae nostrae. Quorum consilio habito sic dicimus, volumus et mandamus quod dicta donatio omni tempore firma persistat prout carta inde a nobis facta continetur, tamquam valida et quae valere debet et valet tam secundum jura quam secundum usum Cathaloniae et regni Valentiae, cum dicta donatio non possit dici collata in minorem sed potius in majorem, videlicet, in Deum et beatae Mariae Virgine et beatum Vincentium, ob remedium animae nostrae, cum animae praeferendae sint omnibus rebus, et haec dicimus non obstante contradictione dicti Petri Eximini. Praecipientes et mandantes eidem Petro Eximini quatenus de caetero praestet et faciat fidelitatem et homagium dicto Jacobo de Rocha ut procuratori dictae domus sive hospitalis et ei tamquam domino dicti castri et suis successoribus, procuratoribus seu prioribus dictae domus sive hospitalis, qui pro tempore fuerint, pro quo seu quibus ipsum in feudum tenet et tenere debet, attendat et obediat fideliter sicut nobis facere tenebatur ac faciat ea quae nobis ratione dicti feudi facere tenebatur. Absolventes eundem Petrum Eximini a juramento et fidelitate et homagio quod nobis fecerat ratione castri praedicti ac ipsum etiam absolvimus a sacramento et fidelitate et homagio si quod fecerat sive praestiterat ut supradictum est infanti Petro superius memorato. Lata sententia apud Cervariam viij idus*

¹³³ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

novembris anno Domini M.CC.LX octavo, praesentibus nobilibus Jacobo de Cervaria, Guillelmo de Cervilione, Petro Martini de Luna, Gualdo de Aguilone et Alberto de Lauania, legum professore et aliis pluribus. = Sig^x num Simonis de Sancto Fe-/fol. 49/licio, scriptoris domini regis, qui de mandato ejusdem haec scripsit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 16. E. *Noverint universi*¹³⁴ *quod nos Jacobus Ça-Rocha, sacrista Ilerdensis, decanus Valentiae et notarius domini regis et procurator domus seu hospitalis Sancti Vincentii*¹³⁵ *Valentiae, nomine procuratoris dictae domus, dono et cum hoc praesenti instrumento trado et concedo vobis Petro Exemini, filio quondam Exemini Petri de Arenoso, in feudum secundum usaticum Barchinonae, castrum et villam de Montornes cum omnibus terminis et pertinentiis suis, situm in regno Valentiae, in hunc videlicet modum quod vos et successores vestri, qui post vos dictum castrum et villam habuerint et tenuerint, sitis fideles nostri et homines et vasalli ratione dicti castri et villae, et prioris seu procuratoris dictae domus seu hospitalis Sancti Vincentii Valentiae, qui pro tempore fuerint et clericorum ejusdem domus, et quod vos et vestri successores irati et pacati detis et tradatis potestatem de dicto castro nobis ut procuratori dictae domus et priori seu procuratori dictae domus Sancti Vincentii, quando et quotienscumque a nobis seu ab ipsis et successoribus eorundem vos vel successores vestri per nuntium vel per literas aut oretenus fueritis requisiti. Et sic vos dictus Petrus Exemini et vestri dictum castrum et villam, cum omnibus universis, habeatis, teneatis, possideatis et expletetis cum ingressibus, egressibus et melioramentis ac omnibus suis pertinentiis et ad vendendum, dandum, impignorandum et alienandum et ad omnes vestras voluntates penitus in perpetuum faciendas. Salvo in omnibus jure et dominio et potestate integritate in dicto castro dictae domus Sancti Vincentii Valentiae et priori sive procuratori ejusdem secundum usaticum inde non eligentis nisi priorem seu procuratorem dictae domus Sancti Vincentii Valentiae et eorum successores. Ego /fol. 50/ siquidem Petrus Exemini, superius nominatus, per me et omnes meos, fateor in veritate et recognosco, cum hoc praesenti instrumento, vobis domino Jacobo Ça-Rocha supradicto me habere et tenere a vobis, nomine procuratorio dictae domus Sancti Vincentii Valentiae, in feudum castrum de Montornes ad consuetudinem Barchinonae. Promittentes vobis et procuratoribus dictae domus Sancti Vincentii et successoribus vestris, procuratoribus ejusdem domus, quod ego et successores mei dabimus vobis et successoribus vestris potestatem de dicto castro irati et paccati quando et quotienscumque a vobis et successoribus vestris verbo vel nuntio seu per literas fuerimus requisiti. Et eximus inde vobis et successoribus vestris fideles homines et vassalli vestri, et defendemus personam vestram et successorum vestrorum et omnia bona dictae domus Sancti Vincentii tanquam fideles homines et vasalli vestri, et dominum alium vel patronum inde non eligimus nisi vos et successores vestros procuratores dictae domus. Et pro omnibus et singulis supradictis attendendis et*

¹³⁴ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹³⁵ Nota per a insertar al marge dret: *Valentiae.*

complendis, facio vobis, in presenti nomine procuratoris dictae domus, homagium ore et manibus secundum usaticum Barchinonae et renuntians omni exceptioni doli et omni alii exceptioni, tam juris quam facti, mihi vel meis contra predicta vel eorum aliquid competentibus aut etiam competituris, tactis que a me propria manu mea corporaliter et libenter sacrosanctis quatur Evangeliiis et cruce Domini, juro quod praedicta omnia et singula attendam firmiter et complebo et in aliquo non contraveniam vel contravenire faciam, verbo vel facto, per me vel per interpositam aliquo modo jure, ratione vel causa qua dici vel excogitari possit, sic Deus me adjuvet et haec sancta Dei Evangelia et crux Domini coram me posita. Quod est actum v idus novembris anno Domini MCCLX octavo. = Sig^x num Jacobi Za-Rocha, superius nominati. Sig^x num Petri Exemini, jurati praedicti, qui hoc concedo et firmo firmarique rogo. = Sig^x num Arnaldi de Boscho, notarii domini regis. Sig^x num Guillelmi de Podio Viridi, militibus. Sig num /fol. 51/ fratris Martini Lopiz, militis ordinis militia Sancti Jacobi. Sig^x num Ildefonsi Petri, nepotis domini regis Aragonum. Sig^x num Johannis de Turrefacta, clerici. Sig^x num Petri Procaz, civis Ilerdensis, testium. = Sig^x num Bernardi de Tarrega, notarii¹³⁶ publici Ilerdensi, qui hoc scripsit.

Número 17. Quoniam¹³⁷ *omnia praetereunt praeter amare Deum, et sic universa bona mundana si bene cogitetur et prospiciatur sunt nichilum, nisi habeat homo ac retinere sciat amorem nostri Domini Jesu Chriti, propterea omnes et singuli, in hoc mundo viventes, debemus conari et intendere ad habendam gloriam paradisi, et tanto magis reges et principes orbis istius, quibus majorem potentiam et ampliores divitias, quanto caeteris hominibus dedit Deus ut pote guia, sumis electi super alios, et statuti et tenemus eos in nostra subjectione eis que mandare possumus in omnibus et per omnia cum Deus praeceperit ut nobis subditi nostri obedientiam faciant et reverentiam ac honorem majorem debemus voluntatem habere quam caeteri serviendi Deo taliter in hoc mundo quod possimus ad paradisi peroptatam gloriam pervenire. Unde cum nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, ad haec super caeteros reges et principes qui per ducentos annos antequam nos extiterint specialicis et astrictius teneamur ex eo scilicet guia contribuit nobis super hostes nostros majores victorias et in persona nostra aliusque etiam gratias nobis exhibuit potiores, quam exhibuerit regibus aliis qui fuerint prius nobis, et nos monasterium seu hospitale Sancti Vincentii Valentiae aedificaverimus et faciamus cum in constructione hospitalis construentibus ipsum septem opera misericordia impleantur, desiderantes conde devoto ut propter ipsum bonum et alia etiam bona qua fecimus et faciemus in posterum possimus ad paradisi gloriam quae /fol. 52/ sine fine existit meritorie pervenire et attendentes etiam quod in aliqua in Dei servitio exponimus ipsa omnia, damus eidem ex eis quae ipse nobis cum affluentia est langitus. Idcirco nos Jacobus, Dei gratia rex praedictus, ad honorem omnipotentis Dei, qui omnium est largitor, et gloriosissime Virginis*

¹³⁶ Nota per a insertar al marge dret: *publici Ilerdensi.*

¹³⁷ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

Mariae, matris ejus, ac beatissimi Vincentii martyris, per nos et nostros, cum praesenti carta perpetuo valitura damus, tradimus, offerimus et concedimus Deo et gloriossima Virgini Mariae, matris ejus, et beato Vincentio et hospitali seu monasterio Sancti Vincentii praedicto et vobis, Petro de Rege, priori ejusdem hospitalis, recipienti pro hospitali eodem, in perpetuum, castrum nostrum et villam de Almonezar, situm in regno Valentiae, et turrem et alqueriam de Suyllana, quam habuimus in excambium ab Eximeno de Urrea quondam, et turrem et alqueriam de Binazon, quae fuit Petri Eneci quondam, sitas in dicto regno, cum terris scilicet et terminis ac tenentiis ipsius castrum et dictarum turrium et alqueriarum exemis et populatis et cum montibus et planis ac etiam almarginallis, et cum omnibus hominibus et mulieribus ibi habitantibus et habitaturis, et cum furnis et molendinis, aquis et aquaeductibus, pratis, herbis et pascuis atque lignis, et cum redditibus, exitibus et proventibus, herbario et monedatico, çenis et questiis sive peytis, et exercitibus ac cavalcatis, et redemptionibus eorumdem et omni regalibus exactionibus et demandis, et cum bizanciis, sofris et almagranis, justitiis ab colonis aliisque universis et singulis, omnino quae in dicto castro et valle de Almonezar et in dictis turribus et alqueriis de Suyllana et de Benizaron et terminis ac pertinentiis suis percipimus et habemus, et percipere ac habere possumus seu debemus, et cum omni dominio et plena jurisdictione ac juribus omnibus quae in hominibus dicti castrum et vallis ac dictarum turrium seu alqueriarum habemus, et ha-/fol. 53/bere debemus qualibet ratione, jure vel causa ad habendum, tenendum, possidendum et expletandum, et ad omnes dicti hospitalis et prioris ejusdem voluntates penitus perpetuo faciendas, sine aliqua retentione quam ibi non facimus ullo modo sicut melius et utilius dici et intellegi potest ad totum bonum et sincerum intellectum, salvo tamen et retento quod praedictum castrum et alqueria supraedicta semper sint et remaneant hospitali Sancti Vincentii antedicto et non possint in alias personas alienari, scientes quod quicumque praedictam donationem nostram infringere attemptaverit quocumque modo incurrat iram et maledictionem omnipotentis Dei. Datum Xative idus junii anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo sexto. = Signum[✠] Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valencia, comitis Barchinonae et Urgelli et domini Montispessulani. = Testes sunt Jacobus, Oscensis episcopus, G. Ortitii de Azagra, G. R. de Montecatano, S. Martini de Oblitis, P. Lazano. = Sig[✠] num Simonis de Sancto Felicio, qui mandato domini regis praedicti haec scribi fecit, cum supraposito in quarta linea ubi dicitur Valentiae, et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 18. A. *Noverint¹³⁸ universi quod nos Alfonsus Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae. Attendentes quod illustris dominus Jacobus olim rex Aragonum, avus noster, legavit in suis codicillis seu ultima voluntate Deo et monasterio ac conventui Populeti, ob remedium animae suae et pietatis intuitu, villam de Apiaria¹³⁹ cum juribus et terminis ac pertinentiis suis.*

¹³⁸ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹³⁹ Al marge esquerre: *Apiera.*

Quod quidem legatum excellentissimus dominus Petrus rex Aragonum, inclyta recordationis pater noster, dicto monasterio tradi et restitui mandavit in codicillis, quos fecit apud Villamfrancham in sua ultima voluntate, prout per dictum dominum Jacobum, avum nostrum, eis dimis-/fol. 54/sum fuerat. Idcirco illud legatum, in omnibus et per omnia, approbantes per nos et nostros confirmamus et ratificamus legatum praedictum et praedictam villam de Apiaria, cum castro et omni integritate jure et dominio, honore et districtu, quam et quae nos et antecessores nostri ibidem habemus et habere debemus, offerimus Deo et dicto monasterio et vobis venerabili fratri Bernardo, Dei gratia abbati dicti monasterii, ita quod vos et successores vestri, abbates ipsius monasterii et ipsum monasterium et conventus ejusdem de caetero, in perpetuum habeatis dictam villa et castrum de Apiaria, francham et liberam, ab omni exactione regali absque omni retentu, quem ibi non facimus desobligatam, ab omni onere debitorum, cum hominibus videlicet et faeminis ibidem habitantibus et habitaturis, et cum toto jure et pleno dominio, et cum redditibus, exitibus, proventibus, terminis et pertinentiis, affrontationibus ac juribus universis prout melius et plenius dicto monasterio legatum est per dictum dominum avum nostrum et dictus dominus pater noster, tradi et restitui mandavit inducentes vos, dictum abbatem, cum testimonio hujus publici instrumenti in possessionem castri et villae praedictae et aliorum omnium praedictorum ad habendum, tenendum, possidendum, expletandum, permutandum, alienandum et ad omnes vestras et vestrorum voluntates libere faciendas. Promittentes quod dictam villam de Apiaria et castrum, cum pertinentiis suis, vos et vestrum monasterium faciemus habere et pacifice possidere. Mandantes hominibus dicti loci, tam militibus quam aliis, quod dicto monasterio respondeant et deinde obediant tamquam nobis. Et mandamus universis officialibus et subditis nostris, praesentibus et futuris, quod praedicta firma habeant et observent et faciant observari et non contraveniant aliqua ratione. Est enim certum quod vos, dictus abbas et conventus monasterii Populeti, fecistis nobis diffitionem de illis quinque mille morabatinorum, quos dictus dominus avus¹⁴⁰ noster le-/fol. 55/gavit¹⁴¹ vobis, dicto abbati et conventui, pro debitis ipsius monasterii exolvendis, et de omnibus vasis argenteis quae vobis legaverat ad faciendum retrotabulum ad opus altari Sanctae Mariae Populeti, et de una corrigia magni praecii et valoris, et de mille solidis, quos mandavit dari eidem monasterio dederat dictus dominus avus noster, et postea dedit domino regi patri nostro. Et de illis etiam decem mille morabatinorum quos ipse domine rex, pater noster, dimissit dicto monasterio in suo testamento. Preterea est conventum inter nos et vos, dictum abbatem et conventum, quod si infra quinque annos vel postea quandocumque nos vel nostri dare voluerimus vobis pro cambio dicti loci de Apiaria alium loci, cum hominibus qui valeat tantum in redditibus quantum valet locus praedictus de Apiaria, quod possimus dictum locum recuperare cum vobis de cambio idoneo ut est dictum fuerit satisfactum. Datum Ilerda tertio nonas aprilis anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo sexto. = Signum✠ Alfonsi, Dei gratia regis Aragonum,

¹⁴⁰ Nota per a insertar al marge dret: *noster*.

¹⁴¹ Nota per a inserter al marge superior: *vobis*.

Majoricarum et Valentiae ac comitis Barchinonae. = Testes hujus rei sint A. Rogerii, comes Pallarensis, Berengarius de Podio Viridi, G. de Angularia, Ermengandus, comes Urgellensis, R. de Montecatano, Dominus de Albalato, Bn. De Angularia, Lupus Ferrench de Luna. = Sig^x num Raymundi de Escorna, dicti domini regis Alfonso scriptoris, qui mandato ejusdem haec scripsi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 18.B. *Noverint*¹⁴² *universi quod die martis, quae fuit quinto idus aprilis anno Domini M.CC.LXXXVI, Raymundus de Castello, portarius inclyti domini Alfonsi, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comitis Barchininonae, constitutus personaliter in villa de Apiaria, universitate ejusdem loci convocata et praesente, existente in ecclesia Sanctae Mariae ejusdem loci, in praesentia omnium /fol. 56/ tribuit et praesentavi eidem universitati ac legi fecit quandam literam in papyro scriptam, sigillo minori ejusdem domini regis in dorso sigillatam, cujus tenor talis est: **Alfonsus**, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae, fideli portario suo Raymundo de Castelló, salutem et gratiam. Cum nos confirmaverimus venerabilibus abbati et conventui monasterii Populeti et ipsis monasterio legatum eis factum, per dominum rege Jacobum, dominum¹⁴³ avum nostrum, de villa de Apiaria et juribus ac terminis suis, secundum quod eam tradi et restitui mandavit eisdem illustrissimus dominus rex Petrus, pater noster, in suis codicillis, mandamus vobis quatinus ad dictam villam personaliter accedendo praefatum abbatem, nomine dicti monasterii et conventus vel quem voluerit loco sui indicatis, in possessionem nomine nostro de dicta villa et castro cum juribus et terminis eorundem. Datum Ilerdae iij. nonas aprilis anno Domini M.CC.LXXX.sexto. Qua litera lecta et publicata venerabilis ac religiosus frater Bernardus, Dei gratis abbas monasterii Populeti, ibidem personaliter existens, nomine suo et monasterii praedicti ac conventus ejusdem, praesentavit et exhibuit ac legi fecit eidem universitati quoddam instrumentum facium et clausum per manum Raymundi Escorne, notarium ejusdem domini regis, sigillo majori pendenti ejusdem domini regis sigillatum, forma cujus talis est: **Noverint universi** quod nos Alfonsus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comitis Barchininonae, attendentes quod illustris dominus Jacobus olim rex Aragonum, avus noster, legavit in suis codicillis seu ultima voluntate Deo et monasterio ac conventui Populeti, ob remedium animae suae et pietatis intuitu, villam de Apiaria, cum juribus et terminis ac pertinentiis suis, quod quidem legatum excellentissimus dominus Petrus, inclyta recordationis rex Aragonum, pater noster, dicto monasterio tradi et restitui mandavit in codicillio, quos fecit apud Vilamfrancham, et in sua ultima voluntate prout per dominum /fol. 57/ regem Jacobum, avum nostrum, eis dimissum fuerat, idcirco illud legatum, in omnibus et per omnia, approbantes per nos et nostros, confirmamus legatum et ratificamus legatum praedictum et preaedictam villam de Apiaria cum castro et omni integrate, jure et dominio, honore et districtu, quam et quae nos et antecessores*

¹⁴² Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁴³ Ratllat: *regem.*

*nostri, ibidem habemus et habere debemus offerimus Deo et dicto monasterio et vobis venerabili fratri Bernardo, abbati monasterii antedicti, ita quod vos et successores vestri abbates¹⁴⁴ dicti monasterii et ipsum monasterium et conventus ejusdem, de caetero in perpetuum habeatis dictam villam et castrum de Apiaria, desobligatum ab omni onere debitorum, cum hominibus et faeminis ibi habitantibus et habitaturis, et cum toto jure et pleno dominio, et cum redditibus, exitibus, proventibus, terminis et pertinentiis, ac juribus universis prout melius et plenius dicto monasterio legatum est per dictum dominum avum nostrum et dictus dominus pater noster tradi et restitui mandavit. Inducentes vos dictum abbatem cum testimonio hujus nostri instrumenti in possessionem et castri et villa praedicta et aliorum omnium praedictorum sicut melius dici potest et intelligi, ad salvamentum et bonum intellectum vestrum et successorum vestrorum. Mandantes hominibus dicti loci, tam militibus quam aliis, quos dicto monasterio respondeant et obediant deinde et mandamus universis officialibus et subditis nostris, presentibus et futuris, quod praedicta firma habeant et observent et faciant observari et non contraveniant aliqua ratione. Est enim certum quod vos dictus abbas et conventus monasterii Populeti fecistis nobis diffinitionem de illis quinque millia morabatinorum quae dictus dominus avus noster legavit vobis dicto abbati et conventui pro debitis ipsius monasterii exolvendis et de omnibus vasis argenteis quae nobis legaverat ad faciendum retrotabulum ad opus altaris Sanctae Mariae Populeti et de mille solidis quos mandavit dari eidem monasterii in recompensatione unius annuli quem eidem monasterio dederat dictus dominus /fol. 58/ avus noster, et postea dedit domino regi patri nostro, et de illis etiam decem mille morabatinis quae dictus dominus pater noster dimisit dicto monasterio Populeti in testamento ejusdem. Praetera est conventum inter nos et vos, dictum abbatem et conventum, quod si infra quinque annos vel postea quandocumque nos vel nostri dare voluerimus vobis pro cambio dicti loci de Apiaria alium locum cum hominibus, qui valeat tantum in redditibus quantum valet locu praedictus de Apiaria, quod possimus dictum locum recuperare cum vobis de cambio idoneo ut dictum est fuerit satisfactum. Datum Ilerdae iij. nonas aprilis anno Domini M.CC.LXXX.sexto. Signum[✠] Alfonsi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comitis Barchinonae. Testes sunt Arnaldus Rogerii, comes Pallarensis, Guillelmus de Angularia, Berengarius de Podio Viridi, Lupus Ferrench de Luna, Hugo de Mathaplana, praepositus Marciliensis. Sig[✠] num Raymundi Escorna, dicti domini regis scriptoris qui mandato quidem hoc scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis. Postquam in continenti idem dominus abbas exhibuit et praesentavit Guillelmo de Curtibus prasente dicta universitate et legi fecit quandam literam praedicti domini regis, in papyro scriptam et sigillo minori ejusdem domini regis in dorso sigillatam, cujus series sic se habet: **Alfonsus**, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentia ac comes Barchinonae, fidei suo Guillelmo de Curtibus, salutem et gratiam. Cum nos confirmaverimus venerabilibus abbati et conventui monasterii Populeti et ipsis monasterio villam de Apiaria, cum castro et universis juribus et pertinentiis ac terminis suis, secundum quod per illustrissimum*

¹⁴⁴ Nota per a insertar al marge dret: *dicti monasterii.*

dominum regem Jacobum, avum nostrum, legata fuit dicto monasterio et eam tradi et restitui mandavit excellentissimus dominus rex Petrus, inclytae recordationis pater noster, in suis codicillis, mandamus vobis quatenus castrum dictae villae quod vos tenetis dicto monasterio, abbati et conventui seu eorum procuratori, tradatis et deliberetis in continenti. Nos enim cum /fol. 59/ ipsum eis tradideritis eximus inde a vobis contenti. Datum Ilerdae tertio nonas aprilis anno Domini M.CC.LXXX.sexto. Quibus omnibus literis et instrumento visis, publicatis et lectis, habito tractu et plena deliberatione per ipsam universitatem super ipsis literis et instrumento praedictus, dominus abbas requisivit Raymundum de Castello praedictum ut exequeretur mandatum sibi factum per dominum regem et induceret ipsum in possessionem sicut in instrumento et literis continetur. Et in continenti dictus portarius volens adimplere mandatum sibi factum indixit dictum dominum abbatem in vacuam possessionem dictae villae de Apiaria, castrum et termini ejusdem, nomine omnium, quae in literis et instrumento continetur, receptis tamen primitus clavibus castrum seu palatii dictae villae quae sibi per Guillelmum de Curtibus traditate fuerunt. Et receptis clavibus dictae villae et accipiendo eundem dominum abbatem per manum misit ipsum in castrum seu palatium dictae villae et tradidit sibi claves, tam castrum seu palatii quam villae, in signum veri domini et possessionis sibi traditae. Et in continenti idem dominus abbas accipiendo eundem portarium per manum ejecit ipsum de palatio antedicto in signum veri domini et possessionis acquisita. De quibus omnibus suprascriptis idem dominus abbas petiit per me notarium infrascriptum fieri hoc publicum instrumentum. Quod est actum die et anno quo supra. Presentibus testibus Bernardo de Podiatio, milite, Raymundus de Fauchubus, Berengario de Gaxano, presbytero, Petros Bovis, praesbytero, Romeo Olivarii, Berengario, scutiferi. Fratre Bartholomeo de Benencasa, Guillelmo de Curtibus, Romeo de Curtibus, Guillelmo de Solerio, presbytero, Berengario de Columbario, praesbytero, Berengario Stephani, Guillelmo, bajuli, fratre Bernardo de Ulmo, Guillelmo de Fanchubus, Bernardo de la Cuna, presbytero, Guillelmo Dela, Petro Alega, fratre Mattheo Gau-/fol. 60/fredi, fratre Bartholomeo Jenoves, monachis Populeti, fratre Guillelmo Borrelli, Romeus de Castell. = Sig^{num} Guillelmi Rubei, notarii publici Apiariae, per rectorem ejusdem villae auctoritate domini regis, qui haec scribi fecit et clausit, cum literis ratis et emendatis in xxxij linea ubi dicitur per dominum regem et induceret, die et anno praefixo.

Número 18. C. Noverint¹⁴⁵ *universi quod die mercurii, quae est octavo kalendas madii anno Domini M.CC.LXXX sexto, fratre Bernardus, Dei gratia abbas monasterii Populeti, personaliter existens in Apiaria, convocata universitate hominum de Apiaria et termini ejusdem, in praesentia eorumdem omnium, praesentavit et exhibuit ipsi universitati quandam literam in papyro scriptam, sigillo minori domini Alfonsi, Dei gratia regis Aragonum, in dorso sigillatam, quae in praesentia omnium publice per Bernardum de Lacuna, jurisperitum et judicem in eodem loco, lecta fuit cujus tenor talis est: **Alfonsus**, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comes*

¹⁴⁵ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

Barchinonae, fidelibus hominibus ac universitati villae Apiariae et termini ejusdem, salutem et gratiam. Cum nos prout scitis restituerimus praedictam villam cum termino suo monasterio Populeti quam dominum Jacobus, felicitis memoriae avus noster, in suo testamento ei dimisit pro anima sua et quam etiam illustris dominus Petrus, inclytae recordationis pater noster, in codicillis suis mandavit restitui monasterio antedicto, et nos ut intelleximus difertis facere homagium et fidelitatem abbati dicti monasterii, mandamus vobis quatinus visis praesentibus in continenti faciatis homagium et fidelitatem abbati praedicto vel alicui ipse voluerit loco sui ratione dicti monasterii, sicut domino vestro proprio facere teneamini et debetis. Nos enim de praesentis, ex cer-/fol. 61/ta scientia, absolvimus vos a dicto homagio et fidelitate in quibus nobis ante dictam restitutione fueratis et vero domino obligati. Datum Cesaeraugustae xvij. kalendas maii anno Domino M.CC.LXXXVI. Qua litera lecta et publicata idem abbas petiit ab universis et singulis quod sibi, juxta mandatum dictae literae, facerent homagium et jurarent fidelitatem sicut ea vero domino facere tenentur. Et in continenti fecerunt homagium et fidelitatem isti qui sequuntur, scilicet, Dalmatius Bajuli miles, Bernardo de Podiatis miles, Guillelmus Bajuli, Guillelmus de Curtibus, Bonetus, Raymundus de Faucubus, Guillelmus de Faucubus, Romeus de Curtibus, Petrus Bovis, Bernardus Bovis, Jacobus de Garricis, Berengarius Stephani, Arnaldus Marbris, Encusti, Bernardus de Curtibus, Bernardus de Cornu, Berengarius Bonhom, Guillelmus Cellerarii, Berengarius Baro, Petrus Ferrarii, Bartholomeus Ferrer, Guillelmus Densgabiol, Guillelmus Costa, Romeus de Caxali, Monserratus Vivis, Berengarius de Claromonte, Arnaldus Figuera, Bernardus Mulet, Petri Pelliza, Arnaldus Suavis, Guillelmus Bonshom, Guillelmus Pineda, Bernardus de Bajes, Guillelmus de Casanova, Guillemis de Vilanova, Petrus Claramunt, Bernardus Michael, Pretus Piraria, Berengarius Cardona, Arnaldus Carbonel, Bernardus de Luzano, Bernardus Matha, Arnaldus de Camareres, Raymundus Rossel, Arnaldus Cardona, Petrus Zaventosa, Guillelmus de Valle, Berengarius Bovis, Claramunt Zarriera, Berengarius Raolf, Ferrarius Gizbert, Ferrarius Ollomar, Ferrarius Arnaldus, Romeu Casabo, Ferrarius Pedrosa, Bernardus Cellere, Berengarius Aragones, Petrus Carrali, Bernardus Company, Benardus Salvat, Bernardus Ortola, Bertholi de Gabiol, Jacobus de Torrentibus, Arnaldus Raolf¹⁴⁶, Guillelmus Truyols, Petrus Bascol, Gueraldus Samer, Arnaldus Jener, Bernardus Zagrua, Guillelmus Selva, Guillemus de Montaesqui, Bernardus Magraner, /fol. 62/ Ferrarius Martorel, Guillelmus Rubei de Sestela, Petrus Plana, Guillelmus Figuera, Bartholomeus Gali, Bernardus Sort, Guillelmus Bovis, Bernardus Ermengaudi, Beventut, Arnaldus Michaelis, Petrus Vivis, Guillelmus Timborget, Berengarius Grua, Berengarius Pareliata, Guillelmus Dargensola, Romeus Ferrarii, Bernardus Bovis de sa Parelada, Petrus de Palacio, Petrus Gusberti, Petrus Salnerii, Bernardus Dorcha, Guillelmus de Pudiatis, Guillelmus Ferriol, Berengarius de Belforat, Petrus Zabal, Guillelmus Girberti, Berengarius Corts, Guillelmus Corrali, Raymundus de Ventallols, Estephanus den Tous, Berengarius Pug, Berengarius scutiferi, Bernardus Bresca homo fidelis, Guillelmus de Podio Bonancii, Arnaldus Marbres, Arnaldus Mathosis, Arnaldus

---

¹⁴⁶ A l'original Raohlf.

Dargensola, Jacobus Olerii, Petrus Martini, Petrus Esquetxerit, Berengarius Johannis, Petrus Babot, Stephanus Aragones, Bernardus Tribercii, Berengarius de Grau, Bonanat Raholf, Petrus de Puteo, Arnaldus Saleles, Guillelmus Niger, Maymo Vilela, Ferrarius Sabiol, Raymundus Ripol, Ferrarius de Mediona, Arnaldus Gisbert, Bernardus Grau, Johannes Duran, Arnaldus Ferrarii, Bernardus Guilaberti, Arnaldus Torra, Berengarius Niger, Bernardus Cortali, Guillelmus Alberich, Guillelmus Sag de Manso, Petrus Zamer, Petrus Bertrandi, Guillelmus Carbo, Guillelmus de Garrigues, Guillelmus Saleles sagio, Petrus Saplana, Bernardus Vives, Berengarius de Mathosis, Guillelmus Olivarii, Bernardus Castelo, Petrus Villa, Ferrarius Belot, Pelegrinus Spol, Petrus Dellogueras, Romeus Cabot, Romeus Rubei, Petrus Roure, Bernardus Figuera, Raymundus Bisbal, Petrus de Falconera, Petrus Capeler, Raymundus Dargensola, Romeus Matha, Raymundus Desgabiol, Guillelmus de Tous, Raymundus Claramunt, Bernardus Desbern, Petrus de Magranel, Berengarius Codina, Dominicus Guinobart, Raymundus Salton, Berenguer Truyols, Gaucerandus de Riaria, Guillelmus Merles, Guillelmus Acules, Raymundus Peliza, Arnaldus Dange-/fol. 63/lats, Petrus de Sales, Petrus Claver, Bernardus Saventosa, Bernardus Merola, Guillelmus Marti, Michaelis Gras, Petrus Rondor, Romeus Lobet, Petrus Ferrarii, Berengarius Merles, Arnaldus de Artigues, Petrus Cortal, Gueraldus Jener, Guillelmus de Puteo, Petrus Bonzom, Stephanus de Manso, Guillelmus Merzerii, Arnaldus de Rubi, Raymundus Codina, Guillelmus de Camareres, Guillelmus Poal, Guillelmus de Bergada, Arnaldus Magister, Bernardus Ribot, Bernardus Plana, Arnaldus Capel, Geraldus Samer, Raymundus de Bergada, Bartholomeus Maleti¹⁴⁷. Isti omnes homines villae et termini de Apiaria, superius scripti et nominati, fecerunt homagium ore et manibus et juraverunt fidelitatem domino fratri Bernardo, Dei gratia abbati monasterii Populeti, ratione monasterii supradicti. Testes hujus rei sunt Bernardus Delacuna, praesbyter et judes praedictae villae, Romeus de Curtibus, rector ecclesia de Aquilone, Berengarius de Gayano, presbyter, Guillelmus de Solerio, presbyter, Bernardus Dela et Romeus de Casteleto, diaconus. = Sig~~x~~ num Guillelmi Rubei, notarii publici Apiariae, pro rectore ejusdem villae auctoritate domini abbatis Populeti, qui haec scribi fecit et clausit, die et anno praefixis.

Número 19. A. *In Christi nomine*¹⁴⁸ *noverint universi quod dominus Jacobus, felicitis recordationis illustrissimus rex Aragonum quondam, in sua ultima voluntate divinitus inspiratus, assumens habitum cisterciensis*¹⁴⁹ *ordinis in monasterio Populeti, et eidem cupiens perpetuo dum vita esset sibi comes, domino famulari legavit dicto monasterio castrum et villam de Apiaria cum terminis et jurisdictionibus omnibus ad ipsum castrum et villam spectantibus quoquomodo medietatem etiam castrum et villae de Avinaxia, cintam auream et omnia vasa argentea, capellam et quinque millia /fol. 64/ morabatorum, possessionem quorum dictum monasterium adipisci non potuit, ex eo quia illustris dominus Petrus, felicitis recordationis filius et heres dicti domini Jacobi, de liberatione utens distulit mancipare effectui usque ad tempora mortis*

¹⁴⁷ Nota insertada a la fi del document: Falta una columna dels que prestaren fidelitat y homenatge.

¹⁴⁸ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁴⁹ Al marge esquerre: *Rex Jacobus induit habitum cisterciensem.*

suae, in extremis autem positus animadvertens se cogitans piam dispositionem dicti domini Jacobi, patris sui, confirmavit, ratificavit et approbavit legata praedicta et mandavit in sua ultima voluntate dicta legata tradi debere monasterio supradicto, cum decem millibus morabatinis, et quod tradederunt ipsi monasterio per illustrissimum dominum Alfonsum, attendens piam dispositionem avitam et paternam facta, de legatis praedictis, et volens ea ducere ad effectum prout debebat et decebat regiam magestatem, tradidit locum de Apiaria supradictum monasterio antedicto, absolute et remissione recepta, ab abbate et conventu ipsius monasterii de aliis legatis nominatis superius exceptis capella et medietate castrum et villae de Avinaxia memoratis. Retento etiam quo si ipse domino rex Alfonsus vellet quandocumque recuperare praedictum castrum et villam de Apiaria, cum terminis et pertinentiis suis, quod liceret sibi dum tamen emendam competentem et in consimili faceret monasterio praelibato. Idcirco nos praedictus Alfonsus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae, attendentes utilitatem et tuitionem regni nostri et comitatus Barchinonae, ad Cervariam constitutum, et non habemus ibi castrum seu villam aliam quae contra raptos et malos homines circumquaque positos posset viam regiam defendere seu etiam custodire, recuperare volumus et etiam recuperamus praedictum castrum et villam de Apiaria, cum omnibus juribus et pertinentiis ejusdem, /fol. 65/ prout datum et concessum fuerat monasterio supradicto. Attendentes etiam et considerantes quod monasterium supradictum multis incursionibus et oppresionibus gravabatur in villa et castro de Apiariam, per nobiles vicinos et alios ad locum predictum occasione aliqua declinantes, et quod hospitale, domus seu locus Sancti Vincentii de Valentiae, quod in emendam et compensationem dictorum castrum et villae de Apiaria assignamus et damus monasterio supradicto, est in regione pacifica, plus abundans in redditibus at aliis juribus quam locus de Apiaria, et in quo novella plantatio sub habitu regulari cisterciensis ordinis quod tenerrime affectamus ibidem potuerit crescere seu etiam pullulare. In emendam et compensationem praedictorum castrum et villae de Apiaria et omnium jurium et pertinentiarum ejusdem, nos praedictis Alfonsus, per nos et omnes successores nostros, de assensu et voluntate expressa abbatis et conventus praedicti monasterii Populeti, et de consensu etiam et expressa voluntate Petri de Rege, sacristae Ilerdensis, cui a predecessoribus nostris facta fuerat personalis donatio de praedictis hospitali, domo seu loco Sancti Vincentii, et castris seu villis ac aliis juribus¹⁵⁰ et pertinentiis eorundem, damus et concedimus in perpetuum ac tradimus domino Deo et beatae Virgini Mariae et vobis fratri Bernardo, abbati atque conventui monasterii Populeti presenti et futuro et ipsis monasterio, pro libero et franco alodio vestro, cum omni pleno dominio et senyorivo, praedictum hospitale, domum seu locum Sancti Vincentii, in suburbio Valentiae positum, franchum et liberum, cum castris et villis de Castilione et de Quart et cum dominio et postestate castrum de Montornes. Ita tamen quod vos, dictus abbas et conventus predicti monasterii Populeti, teneatis dictum locum de Montornes pro nobis et successoribus nostris et teneamini nobis dare potestatem irati et paccati

¹⁵⁰ Nota per a insertar al marge esquerre: *et pertinentiis*

quotienscumque voluerimus, juxta consuetudines et usaticos Barchinonae. Et Petrus Exemini de Arenos teneat dictum castrum de Montornes pro vobis, dicto abbate et conventu ac praedicto vestro monasterio /fol. 66/ Populeti, et det vobis potestatem iratus et paccatus quotienscumque per vos fuerit requisitus, et cum omnibus aliis castris, villis, alqueriis seu quibuscumque aliis locis ad ipsum hospitale, domum seu locum Sancti Vincentii, spectantibus vel spectare, detentibus quoquo modo, cum terminis et affrontationibus, cum introitibus et exitibus, cum juribus et pertinentiis omnibus ad praedicta loca et ad quodlibet eorundem pertinentibus seu pertinere debentibus ab antiquo, cum militibus et aliis hominibus, tam masculis quam mulieribus, christianis, judeis et sarracenis in locis praedictis et eorum quolibet habitantibus et habitaturis, prout in donationibus, concessionibus ac confirmationibus, privilegiis seu quibuscumque aliis cartis a praedecessoribus nostris concessio praedicto hospitali, loco seu domui Sancti Vincentii plenius continentur. Abdicantes a nobis et a successoribus nostris jus et potestatem quod et quae nobis competebant seu competere poterant, ponendi, conferendi, donandi seu etiam assignandi rectorem, administratorem seu quemvis alium gubernatorem et portionarios seu beneficiatos vel alios quoscumque nomine censeantur in hospitali, domo seu loco praedictis nec in aliis castris seu villis ipsius hospitalis, cedendo et transferendo in dictum monasterium Populeti omnia jura et actiones nobis competentes, competentia, competitura et competituras in praedictis, prout nobis ante hujusmodi donationem, translationem et concessionem nobis competebant seu competere poterant aliqua ratione. Promittentes quod nunquam de caetero nos vel nostri ponemus, conferemus, dabimus seu assignabimus, perpetuo vel ad tempus, in dicto hospitali, domo seu loco nec in aliis castris seu villis ipsius hospitalis, rectorem seu gubernatorem, portionarios aliquos seu beneficatos, clericos vel laycos, nec alios cujuscumque conditionis sint quocumque nomine conseantur. Ponentes et inducentes vos, abbatem et conventum praedicti monasterii et ipsum monasterium, in corporalem possessionem vel quasi om-/fol. 67/nium praedictorum et singulorum, constituendo nos possidere vel quasi praedicta omnia et singula nomine vestro et dicti monasterii quousque corporalem possessionem praedictorum omnium et singulorum fueritis apprehensi quam ingrediendi et apprehendendi propria auctoritate, non requisita et expectata nostri seu alicujus nostri officialis vel judicis licentia, concedimus facultatem. Absolventes cum hoc presenti publico instrumento milites, homines et faeminas, et omne alios habitatores locorum praedictorum, praesentes et futuros, vel cujuslibet eorundem cujuscumque sexus aut condictionis existant ab homagio, fidelitate, naturalitate, juramento et dominio ac aliis quabuscumque modis si quibus sunt vel tenentur nobis astricti. Injungendo seu mandando eisdem, omnibus et singulis ut vobis, dicto abbati et conventui praedicti monasterii Populeti, nomine ipsius monasterii, homagium faciant et fidelitatem et alia omnia quae nobis facere tenebantur. Attendentes et respondentes vobis dictis abbati et conventui ut veris dominis et naturalibus de omnibus juribus, redditibus, exitibus et proventibus castrorum seu locorum hospitalis domus vel loci praedicti. Hanc autem donationem, concessionem praedictorum omnium et singulorum promittimus nos facere, tenere, habere et expletare et possidere integre perpetuo et in pace contra omnes personas

religiosas, ecclesiaticas seu etiam seculares et observabimus inviolabiter et observari etiam faciemus et numquam contraveniemus, in toto vel in parte, nec contravenire faciemus, per nos seu per interpositam personam vel personas, nec permittemus aliquem seu aliquos contravenire aliqua ratione. Imo promittimus quod si forte aliqua persona religiosa, ecclesiastica seu secularis cujuscumque esset conditionis, super praedictis vobis¹⁵¹, praedictis abbati et conventui seu monasterio vestro Populeti, moveret, de jure vel de facto, aliquam quaestionem seu demandam, quod nos praedictus rex Alfonsus et successores nostri coram quibuscumque iudicibus, /fol. 68/ ecclesiasticis seu secularibus coram quibus contra vos et vestrum monasterium dicta quaestio moveretur, teneremur suscipere et susciperemus in nos onus litigii et deffendemus vos et monasterium vestrum praedictum propriis sumptibus usque ad finem litis, obligantes vobis omnia bona nostra, mobilia et immobilia, habita et habenda, et specialiter castrum et villam de Belloch et Caldariam Ilerdae. Et in super damus vobis fidejussiones pro evictione nobiles Guillelmum de Angularia et Berengarium de Podio Viridi et, ad majorem hujus rei cautelam seu etiam firmitatem, volumus quod homines praedicti castri et villae de Apiaria sub homagio, fide et juramento, quibus vobis tenentur astricti, teneantur et sint obligati vos attendere et respondere, tamquam domino naturali si domus, locus et hospitale praedicti Sancti Vincentii, cum pertinentiis suis, evincerentur a vobis vel aliqua pars ipsius donec emendam competentem et satisfactionem feceremus de evictis monasterio supradicto. Et nos, praedicti nobiles Guillelmus de Angularia et Berengarius de Podio Viridi, facimus vobis dicto abbati et conventui praedicti monasterii Populeti, sponte fidejussionem praedictam, obligantes vobis et praedicto vestro monasterio nos et omnia bona nostra mobilia et immobilia, habita et habenda, pro evictione praedicta. Renuntiantes expresse epistolae divi Adriani, novae constitutioni, et omni alii juri, rationi et consuetudini contra haec juvantibus. Et nichil ominus pro praedicti omnibus et singulis complendis et etiam attendentes nos, praedictis Alfonsus rex, juramus per Deum et haec santa quator Dei Evangelia, a nobis coporaliter tacta, praedicta omnia et singula attendere et complere et non contravenire aliqua ratione. Ad haec nos frater Bernardus, abbas, et conventus praedicti monasterio Populeti, attendentes et considerantes, laudantes et approbantes omnia supradicta et singula, prout superius enarrantur, recipimus in emendam et compensationem castri et villae de Apiaria, quae a nobis recuperatis, hospitale /fol. 69/ domum seu locum Sancti Vincentii de Valentia, cum omnibus castris, villis et omnibus aliis juribus et pertinentiis praedictis, absolvendo vobis et vestris successoribus omnia jura, voces et actiones quae nobis competebant vel competere poterant, rationibus supradictis, in castro et villa de Apiaria et juribus seu pertinentiis ejusdem, et in militibus ac aliis hominibus habitatoribus ipsius, faciendo vobis super praedictis finem legalem et pactum perpetuum de non petendo seu non agendo, ponendo et inducendo vos, dominum regem praedictum in corporalem possessionem vel quasi praedictorum castri et villae de Apiaria et omnium jurium et pertinentiarum ejusdem. Constituendo nos et dictum monasterium possidere

---

¹⁵¹ Nota per a insertar al marge dret: *praedictis*

vel quasi praedictum castrum et villam de Apiaria cum omnibus juribus et pertinentiis ejusdem vestro nomine quousque corporalem possessionem praedictorum hospitalis seu domus Sancti Vincentii et omnium castrorum ac villarum atque omnium jurium et pertinentiarum eorundem fuerimus apprehensi, quam ingrediendi et apprehendendi propria auctoritate, non requisita nec expectata nostri seu dicti monasterii nostrum licentia, concedimus facultatem. Absolventes cum hoc praesenti publico instrumento milites, homines et faeminas et omnes alios habitatores praedicti castri et villae de Apiaria cujuscumque conditionis existant ab homagio fidelitate, naturalitate, juramento et dominio ac aliis quibuscumque modis quibus sunt nobis astricti. Injungendo seu mandando eisdem omnibus et singulis ut vobis dicto domino rege homagium faciant et fidelitatem et omnia alia quae nobis facere tenebantur, attendentes et respondentes vobis ut vero domino et naturali de omnibus juribus, redditibus et exitibus et proventibus praedicti castri et villae de Apiaria, salva nobis et monasterio supradicto obligatione evictionis nobis factae per vos dominum regem praedictum, ut superius continentur, si hospitale, domus seu locus¹⁵² supradicti Sancti Vincentii vel aliqua pars ejusdem evinceretur a monasterio /fol. 80¹⁵³/ supradicto. Nos vero Petrus de Rege, sacrista Ilerdensis, cui per antecessores dicti domini regis Alfonsi praedictum hospitale, cum omnibus quae superius expressa sunt, in vita nostra datum fuerat seu etiam assignatum, ex certa scientia, laudamus, approbamus et etiam confirmamus donationem et assignationem seu concessionem factam per praedictum dominum regem Alfonsum praedicto monasterio Populeti de dicto hospitali, domo seu loco Sancti Vincentii et juribus et aliis omnibus prout superius sunt expressa, promittentes quod nunquam contra praedicta veniemus nec venire faciemus, per nos vel per interpositam personam, aliqua ratione. Actum est pridie idus decembris anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo septimo. = Signum✠ Alfonsi, Dei gratia regis Aragonum, qui haec laudamus et firmamus appositum hic per manum Petri Marquesii, notarii nostri, loco, die et anno praefixis. = Ego Petrus de Rege, sacrista Ilerdensis, suscribo. = Sig✠ num fratris Bernardi, abbatis Populeti. = Sig✠ num fratris F., prioris Populeti. = Sig✠ num fratris Mathei, cellerarii majoris. = Sig✠ num fratris Bernardi, subprioris. = Sig✠ num fratris Mathei de Zamenresana. = Sig✠ num fratris B. F., subsacrista. = Sig✠ num fratris P. de Sarreto. = Sig✠ num fratris G., hostalarii. = Sig✠ num fratris Michaelis de Peramola = Sig✠ num fratris Januarii, magistri conversorum. = Sig✠ num fratris Andrea de Timor. = Sig✠ num fratris R. B. Sig✠ num fratris P. Cuch. Sig✠ num fratris Arnaldi Rubei. Sig✠ num fratris G. Sancii. Sig✠ num fratris Bartholomei, operarii. Sig✠ num fratris Simonis de Sancto Felicio. Sig✠ num fratris Ja., sacristae. Sig✠ num fratris A. Bajuli. Sig✠ num fratris B., infirmarii pauperum. Sig✠ num fratris de Croyllada. Sig✠ num fratris Berengarii de Talavera. Sig✠ num fratris Andrea de Vicco. Sig✠ num fratris G., cellerarii minoris. Sig✠ num fratris P. Derces. Sig✠ num fratris Jacobi Gomis. Sig✠ num fratris Martini de Sena. Sig✠ num fratris A., portarii. Sig✠ num fratris Bernardi de Aspa. Sig✠ num fratris

¹⁵² Nota per a insertar al marge dret: *supradicti*.

¹⁵³ Hem respectat la numeración del manuscrit que bota de la pàgina 69 a la 80.

B. de Besora. Sig^x num fratris G. Gras. Sig^x num fratris Dominici, vestiarii. Sig^x num fratris P. de Casalibus. Sig^x num fratris A. de Sancta Columba. Sig^x num fratris Raymundi de Montefalione. Sig^x num fratris R., cellerarii medii. Sig^x num fratris Geraldi Dosca. Sig^x num fratris P. de Curiis. Sig^x num /fol. 81/ fratris P. de Rivo Arenarum. Sig^x num fratris P. Perenegra. Sig^x num fratris Bernardi, palmerii. Sig^x num fratris Bernardi de Reyal. Sig^x num fratris Raymundi de Monmagastre. Sig^x num fratris A. de Cherles. Sig^x num fratris R., cantor. Sig^x num fratris Bartholomei de Colle. Sig^x num fratris Bernardi de Cardona. Sig^x num fratri Petri, cequier. Sig^x num fratris Raymundi Bernardi, sucentoris. Sig^x num fratris P. de Terriolis. Sig^x num fratris Bernardi de Serreto. Sig^x num fratris Guillelmi de Ferran. Sig^x num Raymundi de Mangris. Testes hujus rei sunt venerabiles Ugo de Mataplana, praepositus Marsiliensis, Johannes Çabat, Petrus Marquesii, notarius domini regis ac consiliarii ejusdem, et Petrus Pelegrini. = Ego Michael Boterii, publicus notarius Tarraconae, hoc scribi fecit. Ego Berengarius de Terracia hoc scripsi, mandato Michaelis Boterii, Tarraconensis notarii, cum raso et emendato in quinta linea ubi dicitur homines circumquoque et in 6 linea subscripsi ubi dicitur declinantes, et in xvj. linea ubi dicitur sexus aut, et cum suprascripto in x. linea ubi dicitur et teneamini nobis dare potestatem, die et anno praefixis.

Número 19. B. Noverint universi¹⁵⁴ *quod nos Petrus de Rege, sacrista Ilerdensis, constituimus, facimus et ordinamus certos et speciales procuratores nostros Bertrandum de Torrente, rectorem ecclesiae de Castilione campi de Burriana, et Petrum Scorene, portarium domini regis, et utrumque vestrum in solidum, ita quod non sit melior conditio ocupantis, ad ponendum in possessionem seu quasi hospitalis, domus seu loci Sancti Vincentii et omnium castrorum, villorum et locorum et omnium jurium dicti loci, venerabilem Bernardum, abbatem monasterii Populeti, nomine ejusdem monasterii vel ejus procuratorem, ratione venditionis et locationis quas eidem fecimus de omnibus fructibus, redditibus, exitibus et proventibus dicti hospitalis in tota vita nostra, et ad denunciandum et dicendum portionariis et beneficiatis, clericis et layicis /fol. 82/ dicti hospitalis, et alcaidis, juratis et omnibus aliis hominibus dicti hospitalis et locorum omnium ad ipsum hospitale expectantium, quod nos ipsos absolvimus ad homagio et fidelitate et aliis, quantum ad venditionem et locationem praedictas quibus nobis tenentur astricti. Et ad injungendum eisdem quod ipsi abbati, vel ejus procuratori nomine dicti monasterii*¹⁵⁵ *Populeti, homagium et fidelitatem faciant et eidem ut domino obediant prout in instrumento inde confectis noscitur contineri. Dantes vobis et utrusque vestrum plenariam potestatem procedendi et ordinandi omnia praedicta et singula prout melius dici et intellegi potest et nos facere possemus si praesentes essemus, ratum et firmum habentes sub hypoteca omnium rerum et bonorum nostrorum quicquid per vos ambos vel per alterum vestri sine altero in praedictis ordinatum fuerit seu etiam procuratum ac si a nobis personaliter esset factum. Quod est actum Tarraconae xvij.*

¹⁵⁴ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁵⁵ Nota per a insertar al marge dret: *Populeti.*

kalendas januarii M.CC.LXXXVII. = Ego Petrus de Rege, sacrista Ilerdensis, subscribo. Testes hujus rei sunt Petrus de Turrefreta, canonicus Ilerdensis, Jacobus de Biayna et Jacobus Suavis. Ego Michael Boterii, publicus notarius Tarraconensis civitatis, hoc scribi fecit. Ego Berengarius de Terratia hoc scripsi mandato Michaelis Boterii, Tarraconensis notarii, die et anno praefixis.

Número 19. C. Noverint universi¹⁵⁶ *quod die dominica quae dicebatur tertio idus januarii anno Domini M.CC.LXXX. septimo*¹⁵⁷ *Petrus Scorna, portarius domini regis Aragonum, recepto mandato ab ipso domino rege per cartam suam sigillo minori in dorso sigillatam et ex potestatem sibi data et concessa a venerabili viro Petro de Rege, sacrista Ilerdensi, cum publico instrumento in quo ipsum et Bertrandum de Torrente, rectorem ecclesiae de Castilione campi de Burriana, et quemlibet eorum in solidum, procuratores constituit ad ponendum et mittendum in possessionem religiosum virum venerabilem fratrem Bernardum, abbatem /fol. 83/ monasterii Populeti, nomine ipsius monasterii, de domo sive loco, ecclesiae et hospitalis Sancti Vincentii, civitatis Valentiae, et omnium castrorum, villarum et aliorum universorum locorum et omnium pertinentiarum eorum ad dictam domum seu hospitale Sancti Vincentii pertinentium, prout in serie dictae cartae domini regis et instrumento praefato publico latius et plenius continentur quorum tenores subsequuntur: **Alfonsus**, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum, Valentiae ac comes Barchinonae, fidelibus suis hominibus domus Sancti Vincentii Valentiae, degentibus in villa Castilionis de Burriana, salutem et gratiam. Noveritis quod nos et venerabiles abbas Populeti et Petrus de Rege, sacrista Ilerdae, composuimus super facto domus praedictae et Apiaria ita quod nos recuperamus villam Apiaria et abbas Populeti domum Sancti Vincentii, cum juribus suis et cum hominibus et castris ac aliis suis pertinentiis universis, sicut in instrumentis hinc inde confectis continentur. Quare volumus ac vobis dicimus et mandamus quatenus de caetero attendatis et obediatis dicto abbati et pro eo faciatis tamquam pro domino vestro, secundum quod in cartis praedictis plenius continentur. Mandantes per praesentes fidei portario nostro Petro Escorne quod ipsum abbatem inducat in possessionem de praedictis. Datum Tarraconae ij. idus decembris anno Domini M.CC.LXXX. septimo. = **Noverint universi** quod nos Petrus de Rege, sacrista Ilerdensis, constituimus, facimus et ordinamus certos et speciales procuratores nostros Bertrandum de Torrente, rectorem ecclesiae de Castilione campi de Burriana, et Petrum Escorna, portarium domini regis, et utrumque vestrum in solidum, ita quod non sit melior conditio occupantis, ad ponendum in possessionem seu quasi hospitalis, domus seu loci Sancti Vincentii et omnium castrorum, villorum et locorum et omnium jurium dicti loci, venerabilem Bernardum, abbatem monasterii Populeti, nomine ejusdem monasterii vel ejus procuratorem, ratione /fol. 84/ venditionis et locationis quas eidem fecimus de omnibus fructibus, redditibus, exitibus et proventibus dicti hospitalis in tota vita nostra, et ad denunciandum et*

¹⁵⁶ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁵⁷ Deu ésser any de l'Encarnació, que comença el 25 de març, donat que hem comprovat que l'11 de gener de 1288 era diumenge.

*dicendum portionariis et beneficiatis, clericis et laicis dicti hospitalis, et alcaidys, juratis et omnibus aliis hominibus dicti hospitalis et locorum omnium ad ipsum hospitale expectantium, quod nos ipsos absolvimus ad homagio et fidelitate et aliis, quantum ad venditionem et locationem praedictas quibus nobis tenentur astricti. Et ad injungendum eisdem quod ipsi abbati, vel ejus procuratori nomine dicti monasterii Populeti, homagium et fidelitatem faciant et eidem ut domino obediant prout in instrumentis inde confectis noscitur contineri. Dantes vobis et utrusque vestrum plenariam potestatem procedendi et ordinandi omnia praedicta et singula prout melius dici et intellegi potest et nos facere possemus si praesentes essemus, ratum et firmum habentes sub hypoteca omnium rerum et bonorum nostrorum quicquid per vos ambos vel per alterum vestrum sine altero in praedictis ordinatum fuerit seu etiam procuratum ac si a nobis personaliter esset factum. Quod est actum Tarraconae xvij. kalendas januarii anno Domini M.CC.LXXX septimo. Ego Petrus de Rege, sacrista Ilerdensis, subscribo. Testes hujus rei sunt Petrus de Turrefreta, canonicus Ilerdensis, Jacobus de Biayna et Jacobus Suavis. Ego Michael Boterii, publicus notarius Tarraconae civitatis, hoc scribi fecit. Ego Berengarius de Terracia hoc scripsi mandato Michaelis Boterii, Tarraconae notarii, die et anno praefixis. **Una** cum dicto domino abbate venit ad castrum seu villam Castilionis campi de Burriana et invenit ibi Bertrandum de Torrente, superius memoratum, qui¹⁵⁸ dicti Petrus Escorne et Bertrandus de Torrente, procuratores antedicti, volentes complere mandatum praedictum domini regis et suae procuracionis officium ad implere simul posuerunt dictum dominum abbatem in corporalem possessionem et quasi possessionem juris et facti dicti cas-/fol. 85/tri seu villae Castilionis, tradendo sibi claves praedicti castri sive villae, constituendo ipsum possessorem de dicto castro sive villa Castilionis praelibati, ex parte dicti domini regis et de mandato ejusdem et ex officio suae procuracionis praedictae, et per consequens induxerunt ipsum dominum abbatem, nomine suo et dicti monasterii Populeti, in corporalem possessionem et quasi possessionem juris et facti omnium aliorum locorum et terminorum suorum sive pertinentiarum dicti castri seu villae ad dictam domum hospitale seu locum Sancti Vincentii expectantium seu expectare debentium quoquomodo, ita tamen quod possessio et jus quam et quod Petrus de Cervaria, civis Valentiae, habet in dicto castro seu villa Castilionis praedicti, cum omnibus juribus, terminis ac pertinentiis suis, ex obligatione ei facta et concessa a dicto domino Petro de Rege, sacrista Ilerdensi, tamquam priore hospitalis seu domus Sancti Vincentii et domino existente dicti castri seu villae Castilionis, et pertinentiarum ejusdem ratione sex millium nongentorum et quadraginta septem solidorum et quator denariorum regalium Valentiae, quos dictus sacrista ei debet, ut ipse asserit et ratione etiam venditionis eidem factae per dictum sacristam de redditibus, exitibus ac proventibus dicti castri seu villae, ac jurium et pertinentiarum ejusdem usque ad proximum venturum festum Paschae Resurrectionis Domini et ratione confirmationis praedictorum omnium et singulorum eidem Petro de Cervaria a domino rege concessae in aliquo non laedantur, mutentur vel infringantur, imo remaneant omnia supradicta in*

---

¹⁵⁸ Nota per a insertar al marge dret: *dicti*.

sua firmitate in qua nunc sunt, ita quod per praedictam missionem possessionis dominii supraedicti et quasi jus quod dictus Petrus de Cervaria habet in possessione et obligatione praedictis nullam diminutionem recipiat nec in aliqua laedatur, sed sint omnia in eo statu et forma in quibus nunc sunt donec praedicto Petro de Cervaria de praedictis fuerit satisfactum. Quae omnia laudata et aprobata fuerunt, tam per dictum dominum abbatem quam etiam per /fol. 86/ Petrum de Cervaria antedictum. Quod fuit actum in Castilione, praedicto die et anno praefixis. Testes hujus rei sunt Bonanatus de Guimerano, notarius villae Castilionis, Barberanus de Timoneda, Raymundis Redonerii et alii plures. Testes fuerunt de conversatione juris Petri de Cervaria, Natalis de Conquis et Raymundus de Basella. Sig^x num Johannis de Miralles, publici Valentiae notarii, qui praedictis interfuit et in publicam formam redegit, loco, die et anno praefixis.

Número 19. D. Noverint universi¹⁵⁹ *quod Petrus Rubeis et Petrus Pascasii, syndici seu procuratores, et vicini hominum Castilionis campi de Buriana, regni Valentiae, per se et totam universitatem dicti loci et terminorum suorum, in praesentia mei Guillelmi Iverna, notarius publicus Vimbodini, pro Jacobo de Palecialo et testium infraescriptum juraverunt fidelitatem fratri Ferrario de Sales, priori monasterii Populeti, et fecerunt homagium eidem recipienti praedicta nomine viri religiosi fratris Bernardi, dicti abbatis dicti monasterii, et pro ipso monasterio sub forma quae sequitur. Noverint universi quod nos Petrus Rubei et Petrus Pascasii, syndici constituti seu procuratores hominum Castilionis campi Buriana et universitatis ejusdem, ad praestandum seu faciendum in animas omnium hominum Castilionis et dictae universitatis juramentum et homagium atque fidelitatem fratri Ferrario, priori praedicto recipienti, loco et nomine viri religiosi fratris Bernardi, dicti abbatis dicti monasterii, et pro ipso monasterio. Promittimus per firmam ac solemnem stipulationem vobis dicto fratri Ferrario, priori recipienti nomine dicte abbatis et dicti monasterii, quod eximus ad haec hora in antea, nos et dicti homines de Castilione et successoris nostri, omnes et singuli et tota universitas et termini ejusdem, fideles et legales sicut boni vasalli debent esse suis dominis naturalibus dicto fratri Bernardo dic-/fol. 87/to abbati Sanctae Mariae Populeti et monasterio ejusdem et suis successoribus, ad forum Valentiae, et faciemus eis omnia alia quae vasalli fideles et legales debent facere dominis suis naturalis ad praedictum forum. In super nos, praedicti syndici, per nos et dictam universitatem hominum Castilione et termini ejusdem, juramos super quatuor Dei Evangelis, coram nobis posita et corporaliter a nobis tacta, omnia praedicta et singula attendere et complere et non in aliquo contravenire ullo jure vel ratione. Quod est actum xj. kalendas februarii anno Domini¹⁶⁰ *M.CC.LXXXVII in monasterio Populeti. Sig^x num Petri Rubei. Sig^x num Petri Pascasii, syndicorum seu procuratorum jurantium praedictorum, qui hoc concedimus, juramus et firmamus. Sig^x num G. Fusterii. Sig^x num Nicholas de Artesis. Sig^x num magistri Petri de Valleferosa. Sig^x num Berengarii Mulner,**

¹⁵⁹ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁶⁰ És any de l'Encarnació ja que la data coherent del document és 22 de gener de 1288.

hujus rei testium. = Ego Guillelmus Iberna, notarius publicus Vimbodini, pro Jacobo de Palaciao, rectoris ejusdem, qui hoc scripsi et in xij. linea suprascripti ubi dicitur et sucesores nostros et hoc sig^x num posui.

Número 20. A. *In nomine Domini*¹⁶¹ *nostri Jesu-Christi. Noverint universi quod cum super quaestionibus, petitionibus seu demandis omnibus quae vertebantur et verti sperabantur inter magnificum dominum Alfonsum, Dei gratia regem Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comitem Barchinonae et fratrum Guillelmum, eadem gratia abbatem monasterio Populeti, pro se et conventu dicti monasterii, ex parte una, et fratrem Bernardum, eadem gratia abbatem monasterii Sancti Victoriani, Ilerdensis dioecesis, pro se et conventum sui monasterii, ex altera, pro se et conventu suo ecclesiam seu prioratum Sancti Vincentii Valentiae, cum villis, appendiciis, juribus et aliis pertinentiis suis, ad se pertinere dicebat: praedictis domino rege, abbate monasterii Populeti, pro se et suo conventu, in contrarium asserentibus et dicentibus dictum locum Sancti Vincentii, cum omnibus suis pertinentiis, non ad dictum abbatem /fol. 88/ vel conventum Sancti Victoriani sed ad monasterium Populeti potius pertinere, in nobilem Eximum Petri de Pina, Raymundum Escorna et Arnaldum Aymerici, praedicti domini regis escriptores, pro bono pacis et concordiae fuerit compromissum, sicut in compromisso inde confecto per manum Johannis de Prohomne, notarii publici de Ricla, plenius continetur cujus tenor talis est: **Sepan** todos hombres que como discordia fuesse entre el senyor don Alfonso, por la gracia de Dios rey Daragón, de Mayorcas e de Valencia e conte de Barcelona, e fray G. por exa misma gracia abbat de Poblet, de la una part, et fray Bernardo, por exa misma gracia abbat de Sant Victorián, de la otra, sobre feyto de la casa de Sant Vicente de Valencia e de los logares e de las rendas pertinentes ad aquella casa, por bien de paz e de concordia el dito senyor rey, por si e los suyos, et el dito abbat de Poblet, por si et por todo el convent de su monasterio e por los suyos, et el dito abbat de Sant Victorián, per si e por todo el convent de su monasterio et por los suyos, comprometieron en don Exemén Pere de Pina, consellero del senyor rey, et en don Arnalt Aymerich et en Ramón Escorna, scribanos del senyor rey, assí como en árbitros arbitradores e amigables compositores sobre todas questiones et demandas que fuessen o pudieren ser entrellos por razón de la casa et del priorado de Sant Vicent desusso dito, assí que todo lo que los ditos árbitros dirán o sentenciarán, todos tres concordablement, de aquí a diez días a la entrada de mayo primero vinient, las partes que lo hayan por firme et por seguro, agora et todos tiempos, e que los ditos árbitros puedan dezir en el dito feyto por dreyto, por fuero et por loda, por bienvista, por composición o por qualquier manera ellos querrán dezir, dia feriado o non feriado, las partes presentes o non presentes, scitadas o non scitadas, en una vegada o en muytas, et qualquiera cosa los ditos árbitros dirán o sentenciarán, por qualquiera manera, que las partes que lo hayan por firme et por seguro, por si et por los suyos, dejús obligación de todos lures bienes seyentes et movientes, et aún sos pena a cada una /fol. 89/ de las partes de todo el dreyto que an o poden o deven*

¹⁶¹ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

*aver por qualquiera manera en la casa et en lo priorado de Sant Vicent desús dito et por razón daquela casa o priorado, assí que si el senyor rey et el abbat de Poplet no querrán seguir lo que los ditos árbitros dirán o sentenciarán que perdiessen todo el dreyto que hoviessen en el dito priorado de Sant Vicent. Et el abbat que perdiessen el dreyto que deviene aver en Apiera. Et otro si, si el abbat de Sant Victorián non quería seguir lo que los ditos árbitros dirían o sentenciarían en el dito feyto, que perdiessen el dreyto que a o puede aver en el dito priorado, et en sus pertenencias et logares et que fuesse tenido de render las cartas bulladas que ha del dito priorado de Sant Vicent. Et la sentencia que fue dada por la justicia Daragón en el dito pleyto e la carta de execución del senyor rey, que es sequestrada en poder de los ditos árbitros. Empero protestan las partes que salvo que les fingue que si los ditos árbitros non dezían o sentenciarían en el dito feyto dentro el dito tiempo que los fingue salvo todo lur drecho a cada uno por si, segunt que lo han el día que est compromés fue feyto. Empero si todos tres los árbitros non pudiessen seer en semble a dezir o sentenciar, dentro el dito tiempo sobre el dito feyto, que las partes puedan esleyr uno o dos árbitros qui fuessen absentes, los quales ayan aquel poder que han los árbitros sobre ditos. Testimoni son daquesto Joan de Figueras, repostero del senyor rey, et don Estevan de Marcuello, panizero del senyor rey, et don Gil de Jaca, escrivano del dito senyor rey. Feyto fue aquesto xi dias entrant del mes de abril era M.CCC.XXVII. Sig^{no} de Johan de Prohomne, públlice notario de Ricla, qui por mandamiento del dito senyor rey et de los ditos abbates esta carta escrivie. Et nominati arbitri supra praefatis quaestionibus, petitionibus seu demandis ad sententiandum, laudandum et concordandum concorditer facta prorogatione de expresso consensu partium, videlicet, domini regis praedicti abbatis Sancti Victoriani, nomine suo /fol. 90/ et procuratoris nomine sui conventus Sancti Victoriani, quod quidem procuratorium infra sequitur, et abbatis Populeti diei ad dicendum et pronuntiandum super petionibus et demandis et quaestionibus supradictis quae dictes in compromisso apposita fuit decima intrante mense madii usque in hodiernum diem et horam, quae praesens sententia promulgatur, prout infra sequitur processerunt. Tenor autem procurationis abbatis Sancti Victoriani talis est: **Noverint** universi quod nos frater Johannes de Calveria, prior claustralis monasterii Sancti Victoriani, frater Garssias Petri de Medietate, procurator ejusdem monasterii, frater Raymundus de la Grossa, infirmarius, frater Sancius de Biela, elemosinarius, frater Jacobus de la Valleriza, sacrista, frater Bernardus de Ril, prior Sancti Justi, frater Garssias de Biela, prior Sancti Laurencii, frater Marcus de la Mora, sacrista Sancti Petri de Taberna, frater Petrus de Morezens, pitancerius, frater Johannes de S. Paulo, procurator abbatiae de Gradibus, frater Bernardus de Sopieta, frater Guillelmus de Biela, frater Petrus de Turre-fracta, frater Arnaldus de Bardaxino, frater Dominicus de la Grossa, frater Raymundus de Galou, frater Arnaldus de Cadinoyco, frater Raymundus de Sarancobino, frater G. de Portule, monachi dicti monasterii Sancti Victoriani, totusque conventus dicti monasterii in capitulo congregati, omnes in simul, constituimus et ordinamus certos especiales et generales procuratores nostros, syndicos vel actores, venerabilem patrem nostrum fratrem Bernardum, Dei gratia abbatem dicti monasterii Sancti*

Victoriani, et discretos socios nostros fratrem Petrum de Grueta, priorem Sancti Petri de Taberna, et fratrem Dominicum de S. Paulo, priorem de Gradibus, specialiter ad beneficiandum et faciendum donationem vel donationes de bonis prioratus Sancti Vincentii de Valencia, vel de emendis sive restitutionibus factis vel faciendis de bonis dicti prioratus Sancti Vincentii dicto monasterio Sancti Victoriani quibuscumque personis et quandocumque sive quotienscumque eis visum fuerit, perpetuo vel ad tempus, /fol 91/ et ad obligandum nos et bonis dicti monasterii in omnibus et quibuscumque debitis quae ipsis voluerint facere sive manlevare. Et generaliter ad omnes causas, motas sive movendas, susceptas vel etiam suscipendas, per nos contra quascumque personas cujuscumque conditionis fuerint, vel colegia sive universitates, vel per quascumque personas vel collegia sive universitates contra nos vel nostrum monasterium mota fuerint, vel movendae de bonis dicti monasterii vel priorato Sancti Vincentii Valentiae, vel qualibet alia ratione quocumque modo experiri valeant vel defendi coram quocumque iudice ecclesiastico vel seculari, ordinario, delegato vel subdelegato. Dantes dictis procuratoribus liberam ac plenariam potestatem agendi, vendendi, defendendi, excipiendi, replicandi, componendi, compromittendi, definiendi, restitutionem vel restitutione in integrum petendi, solutionem vel solutiones recipiendi, apocam vel apocas de solutionibus faciendi et pro donationibus et beneficiis fidantias dandi et solvendi debita per ipsos facta sive manlevata, quando et quotiens sibi visum fuerit expedire, et ponendi in possessione donationum sive beneficiorum illud vel illos cui vel quibus donationes facere fuerint vel beneficia fuerint collata de bonis Sancti Vincentii Valentiae, vel de emendis sive restitutionibus factis dicto monasterio de bonis dictis. Et sententiam vel sententias audiendi, appellandi, appellationes prosequendi et jurandi in animas nostras de calumnia sive de veritate dicenda vel quandocumque occurrerit, juramentum supplicandi, procuratorem vel procuratores substituendi, ante litem contestatam vel post et quando et quotiens eis visum fuerit expedire. Volumus etiam quod illi duo procuratores, scilicet, prior Sancti Petri et prior de Gradibus, possint nomine nostro et suo procuratorem substituere dictum venerabilem patrem nostrum Bernardum, abbatem dicti monasterii, ad dandum, beneficiandum, causas ducendum, manlevatas accipiendum et faciendum univer-/fol. 92/sa et singula, quae in hoc procuratorio sunt contenta et quae omnes nos facere possetis rata et firma perpetuo habitura universa et singula, scilicet, donationes que per ipsos factae fuerint et beneficia per eos collata quibuscumque personis de bonis Sancti Vincentii Valentiae, vel emendis et de restitutionibus praedictis, et alia quae per dictos procuratores sive substitutum vel substitutos facta fuerint, vel etiam procurata ac si a nobis personaliter esset facta. Volentes dictos procuratores nostros substitutum vel substitutos ab eis relevare ab omni onere satisdandi, promittimus sub hypoteca omnium bonorum dicti monasterii, notario infrascripto stipulanti, nomine quorum interest vel interesse poterit iudicatum solvi cum suis clausulis et pro eisdem nos fidejussiones specialiter obligamus. Et ut praesens procuratorium et omnia quae per dictum procuratorium facienda fuerint, majori gaudeant firmitate, factis nostris subscriptionibus cum sigillo nostri conventus illud jussimus sigillari. Testibus ad hoc vocatis Dominico de Toledo, rectore ecclesia de Archs, et Boneton de Urgell et

*Johanne de Aran, vicinis Aynsse. Quod est actum in capitulo dicti monasterii die veneris scilicet iij. kalendas madii anno Domini M.CC.LXXX nono. Ego frater Johannes de Calvera, prior claustris, subscrixi bo. Ego frater Bernardus de Ril, prior Sancti Justi de Orema, subscrixi bo. Ego frater Garssias de Meitat subscrixi bo. Ego frater R. de Zarancholino subscrixi bo. Ego frater Marcus de la Mora subscrixi bo. Ego frater Jacobus, sacrista, subscrixi bo. Ego frater Raymundus de Grossa, infirmarius, subscrixi bo. Ego frater Dominicus de Grossa subscrixi bo. Ego frater Guillelmus de Villa subscrixi bo. Ego frater Garcias de Villa, prior Sancti Laurentii, subscrixi bo. Ego frater Arnaldus de Cadiaco subscrixi bo. Ego frater Sancius, eleemosinarius, subscrixi bo. Ego frater Petrus de Morens pitansarius, pro me et fratre Arnaldo de Bardaxino, subscrixi bo. Ego frater Petrus de Turre-fracta subscribo. Ego frater G. de Portulo subscrixi bo. Ego frater Rodericus de Muro, pro me /fol. 93/ et fratre Bernardo de Bieala, subscrixi bo. Ego frater Johannes Bellis subscrixi bo. Arnaldus de Fossado, publicus notarius honoris Sancti Victoriani, ex mandato praedictorum hanc cartam procurationis scripsi et hoc signum fecit. Forma etiam sententiae arbitratorum talis est: **Coram** nobis Eximino Petri de Pina, milite, Raymundo Scorna et Arnaldo Eymericii, domini regis Aragonum scriptoribus, arbitris electis a partibus inter dominum Alfonsum Dei gratiam illustrissimum regem Aragonum, Majoricarum et Valentiae et comitem Barchinonae, et fratrem Guillelmum, eidem gratiam abbatem monasterii Populeti, pro se et conventu ejusdem monasterii, ex una parte, et fratrem Bernardum, abbatem Sancti Victoriani monasterii, pro se et conventum sui monasterii, ex altera, quaestionibus et demandis propositis et prolatis super eo, videlicet, quod dictus abbas Sancti Victoriani, pro se et conventus suo, locum seu ecclesiam Sancti Vincentii Valentiae, cum appenditiis et juribus suis ad se coram nobis pertinere dicebat per privilegia regium et per quandam etiam sententiam latam per dompnum Johannem Egidii Tarini, justitiam Aragonum, contra dictum dominum regem super restitutione facienda de possessione dicti loci seu ecclesiae Sancti Vincentii et appenditiarum suarum nominati abbati et conventui Sancti Victoriani cum redditibus et proventibus inde perceptis ut in ipsa sententia continentur, et per quandam literam executionis dictae sententiae praedicti justitiae super eo etiam quod praedictus dominus rex proponebat et dicebat certis rationibus dictam restitutionem non debere fieri. Et dictus abbas Populeti, pro se et conventu suo, proponebat non ad dictos abbatem et conventum Sancti Victoriani praefatum locum Sancti Vincentii, quod ipse abbas et conventus monasterii Populeti tenebant et possidebant pacifice, cum juribus suis et pertinentiis universis, sed ad se et monasterium suum potius pertinere. Tenores vero privilegiorum et sententiae et literae executionis tales sunt. **Manifestum** sit omnibus quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum et regni Majoricarum, comes /fol. 94/ Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, attendentes multa grata servitia quae a nobis vobis dilecti nostri abbate et conventu Sancti Vitriani recipimus continue et meminimus recepisse, cognoscentes etiam voluntatem et devotionem quam geritis et habetis ad omne nostrum servitium faciendum, idcirco cum hac carta cum cognoscimus nos existere debitores monasterio Sancti Vitriani in omni honore et beneficio conferendis, per nos et omnes successores nostros, donamus,*

*concedimus et laudamus vobis dilecto nostro A., abbati et toti conventui monasterio Sancti Vitriani et vestris successoribus in aeternum per propriam hereditatem liberam et francham locum illum sive ecclesiam, quae est apud Valentiae, laudabilem civitatem qui locus sive ecclesia vocatur et dicitur Sanctus Vincentius. Ita quod statim quando dominu dederi praedictam civitatem in nostro posse gratis vel vi aut placito vel alio ullo modo habeatis et accipiatis de concessione nostra et dono irrevocabili praedictum locum et ecclesiam, cum terris et possessionibus ac pertinentiis suis, et cum omnibus aliis quae per terram vel per mare pertinerint unquam aliquo tempore vel pertinent aut pertinere debent ad dictum locum sive ecclesiam de consuetudine vel de jure, et quod omnia habeatis, teneatis, possideatis et explectetis perpetuo francha et libera, ad dandum, concedendum et collocandum ac statuendum et ad omnes vestras voluntates perpetuo faciendas. Mandantes firmiter et districte nostrum locum tenentibus et subditis universis, tam presentibus quam futuris, quod hanc donationem et concessione nostram firmam habeant et observent et faciant firmiter observari, et non contraveniant in aliquo si confidant de nostri gratia vel amore. Datum apud Monsonem xiiij. kalendas aprilis era M.CC.septuagesima¹⁶². Signum ✠ Jacobi, Dei gratia regi Aragonum et regni Majoricarum, comitis Barchinonae et Urgelli et domini Montispessulani. Hujus rei testes sunt Rodericus de Lisana, Pelegriuns de Castellerol, Eximinus de Urrea, Sancius de Orta, Raymundus de Castronovo, Petrus de Alcalano, Pretus Lupi de Pomar, Assallicus de Gual. Sig✠/fol. 95/num Guillelmi scribae, qui mandato domini regis hanc cartam scripsit, loco, die et era praefixis. **Noverint** universi quod nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, attendentes suplicationem nobis factam per vos venerabilem dilectum nostrum fratrem Bernardum, per eandem electum monasteri Sancti Victoriani et conventum ejusdem, per quam fuit coram nobis expositum et ostensum ecclesia, locum et hospitale Sancti Vincentii de Valentia, cum omnibus juribus, spiritualibus et temporalibus, et cum possessionibus et suis pertinentiis universis, ad vos et vestrum monasterium pleno jure pertinere ex donatione ab illustrissimo domino Jacobo, inclytae recordationis rege Aragonum, patre nostro, vobis et eidem monasterio, dudum facta de dicto loco et ecclesia, cum omnibus suis pertinentiis universis supraedictis, qui ejusdem ecclesiae adquisito patronus extiti et fundator per nos et omnes successores nostros, ex certa scientia, laudamus, confirmamus, approbamus et ratam habemus dictam donationem vobis et vestro monasterio factam prout in carta¹⁶³ ejusdem donationis nobis ostensa plenius continentur. In praesentis cedentes et deseparates vobis et vestro monasterio supradicto dictam ecclesiam et locum, cum pertinentiis suis et omne jus, dominium et proprietatem quae vel quod vobis et vestro monasterio memorato ratione praedicta donationis competit in praemissis. Volumus in super et concedimus quod de praedicta ecclesia, loco et hospitali ac de omnibus locis, possessionibus, rebus, juribus, pertinentiis et aliis universis, qui et quae ad dictam ecclesiam seu locum in spiritualibus et temporalibus pertinent et debent modo aliquo pertinere, possitis vos et successores*

¹⁶² 19 de març de 1232.

¹⁶³ Nota per a insertar al marge esquerre: *ejusdem*.

*vestri ut pote de aliis rebus et possessionibus dicti vestri monasterio Sancti Victoriani ordinare uti etiam disponere libere, secundum quod de vestra processerit voluntate, vos tamen teneatis ibidem hospitalem solitam et portionarios clericos aliosque servitores prout illustrissimus dominus pater noster praedictis ordinavit et prout est fieri consuetum. Retinemus vero nobis quod possimus portionarios ponere in dicta /fol. 96/ ecclesia vel hospitali ejusdem prout dictus dominus pater noster facere consuevit, alia etiam jura in dicta ecclesia et locis ac pertinentiis ejusdem nobis competentia reservamus, in quibus per praesentem cartam nolumus nobis vel nostris successoribus praejudicium aliquod generari quam quidem confirmationem vobis et vestro monasterio facimus sine juris praejudicio alieni. Datum Tirasonae septimo kalendas septembris anno Domini millesimo CC. octuagesimo et sig[✠] num. Signum[✠] Petri Dei gratia regis Aragonum. Testes sunt Petrus Cornelii, Amor Dionissi, Sancius de Antilione, Eximius de Urrea, Guillelmus de Poyo. Sig[✠] num Raymundi Scorna, dicti domini regis scriptoris, qui mandato ejusdem hoc scribi fecit cum raso et emendato in vj. linea ubi dicitur Victoriani loco, die et anno praefixis. **Sepan** todos que como pleyto fuesse delant nos don Joan Gil Tarín, justicia Daragón, entre don Bernalt, per la gracia de Dieus abbat del monasterio de Sant Victorián, demandant de la una part, et don Sancho Munyós, ladonchs procurador del senyor rey, et don Galazián de Garba, merino de Zaragoza, procurador agora del senyor rey, de la otra, sobre el priorado de Sant Vicient de Valencia que demandava al dito abbat al dito senyor rey, que él sediendo en possessión o otros por él del dito priorado de Sant Vicient, el dito senyor rey u otro por él o por su mandamiento o él aviendo de por firme avia espuyllado al dito abbat o a aquellos que por ello tenían del dito priorado de Sant Vicient, demandava al dito senyor rey seer condempnado a restituir al dito abbat la possessión del dito priorado de Sant Vicient, con los espleyts que eran salidos del tempo de la espoliación acá. A la qual demanda fue respuesto por don Sancho Munyós, ladonchs procurador del senyor rey, entre muytas otras razones, que no sabía que el dito abbat fuesse en possessión del dito priorado de Sant Vicient, ni que el senyor rey u otro por él lo endoviesse despuyllado, segunt que yera puesto en la demanda. Et sobre esto fueron dadas testimonias e las deposiciones de aquellas ante nos publicadas, et ditas muytas razones por cada una /fol. 97/ de las partes, aquellas que ante nos proponer ni decir quisieron. El pleyto enantado et concluso, las partes ante nuestra presencia sentencia demandantes, ond nos dito justicia, vista la demanda feyta por el dito abbat et vista la respuesta feyta por don Sancho Munyós, ladoncs procurador del senyor rey, et visto el processo et todo lo que las partes ante nos proponer nin decir quisieron, et vistas las atestaciones de las testimonias, et examinado todo el feyto bien et diligentement, como cierto sea a nos por las deposiciones de las testimonias el dito abbat aver probado bien et bastantement su entención, quanto a la possessión et la espoliación seer feyta a él del dito priorado de Sant Vicient por el noble don Roy Ximenes de Luna, alaora procurador del regno de Valencia por el senyor rey don Alfonso, avido consello de los nobles don Pedro, senyor de Ayerbe, don Exemén Durrea, don Pedro Corneli, don Pedro Jordán de Penya, Pedro Martines de Luna et don Amor Dionís de los Mesnandos, don Guillem Dalcalá, senyor de Xicart, don Guillem Dalcalá, senyor de Quinto, don*

*Pedro Maza de las Cellas, don Exemén Pérez de Pina et don Pedro Ladrón de Vidaure, de la ciudat de Zaragoza, don Exemén Pérez de Salanova, don Martín Pérez Duesca, cavalleros, don Joan de Figueras, don Pedro de Calatayú, don Arnalt Almeric, don Joan Bernalt de Teruel, don Pedrot de Mora et otros muytos cavalleros et prohómens de la ciudad de Zaragoza, ajustados a cort en la dita ciudad, sediendo el senyor rey en la Aliafaria, sentenciando: Pronunciamos el dito abbat aver bien et bastanement probada su intención quanto a la possessión et seer expuyllado de la possessión del dito priorado de Sant Vicient¹⁶⁴ de Valencia por el noble don Roy Xemenes de Luna, alaora procurador del regno de Valencia por el senyor rey, et condempnantes a don Galecián de Garba, merino de Zaragoza et procurador del senyor rey en voz et en nomine del senyor rey, et el dito senyor rey, de qui él y es procurador, restituir al dito abbat o a su procurador la possessión del dito priorado de Sant Vicient de Valencia, con todos sus dreytos et pertinencias que /fol. 98/ pertenexan al dito priorado de Sant Vicient de Valencia, et salvamos al dito abbat los fruytos por él demandados, que los pueda demandar quando a él bien visto será. La qual sentencia el dito abbat recibió. Et don Galancián de Garba, procurador sobredito del senyor rey, teniéndose por agreviado de la dita sentencia, al senyor rey apelló. Et la justicia dixo que en quanto en si volenter le daría la apellación. Mas mandado yera por la cort que de sentencia acordada por la cort que non se diesse apellación. Dada fue esta sentencia en Zaragoza, en casa del dito justicia, día viernes xiiii. dies andados del mes de mayo. Testimonias don Johan Pérez de Tudela, Elingo de Zaragoza et don Johan de Serra, vezino de Teruel, anno Domini millesimo CC.LXXXVIII. Sig^{no} de mi G. Xemenes de Luna, público notario de Zaragoza et del dito justicia, que al dar desta sentencia et a las sobreditas cosas present fue et las escrivie, et de la original por mi propria mano scripta, por mandamiento del dito justicia esto escribir fis et con el siello de dito justicia lo siellé por mandamiento suyo. **Al muy** noble hondrado don Pedro Ferrandes, senyor Dixar et procurador del regno de Valencia por el senyor rey, o tenient su logar, de nos don Johan Gil Tarín, justicia Daragón, saludes muytas con buena amor. Como a senyor al qual somos tenido por fer servicio en todas cosas sepa la vestra nobleza que en pleyto que yera entre don fray Bernalt, abbat del monasterio de Sant Victorián, demandant de la una part, et el procurador del senyor rey, de la otra, sobre el priorado de Sant Vicient de Valencia diemos sentencia por el dito abbat, que fuesse tornado en possessión del dito priorado de Sant Vicient, ond de part del senyor rey vos dezimos et de la nuestra vos pregamos que, vistas las presentes, metades en possessión al dito abbat o a su procurador del dito priorado de Sant Vicient de Valencia, segunt que por nuestra sentencia veredes seer contenido, et que lo y mantengades et loy defendades en la dita possessión. Dada en Zaragoza xiv. dies andados de mayo anno Domini millesimo /fol. 99/ CC.LXXX octavo. **Nos** arbitri praenominati, visis petitionibus hinc inde propositis, responsionibus secutis ad eas, visis etiam instrumentis, cartis, privilegiis et concessionibus partis utriusque coram nobis exhibitis super loco Sancti Vincentii et super omnibus juribus partium earundem et aliis omnibus quae jus*

¹⁶⁴ Nota per a insertar al marge esquerre: de Valencia.

dictarum partium quocumque modo contingunt, examinatione et deliberatione habita, diligenti requisito nichilominus et habito super universis et singulis consilio sapientum, desiderantes finem eaternum imponere litibus quae super praedicto loco Sancti Vincentii inter partes praedictas, non sine magno eorum dispendio longo tempore duxaverant partibus scitatis per nos ad hoc peremptorie et eisdem in nostra praesentiae constitutis et sententiam sive laudem nostrum super praemissis quaestionibus et demandis, cum instantia postulantis sub paena in compromisso apposita, sententiando, laudando et arbitrando et de voluntate partium, pronuntiamus concorditer quod dominus rex praedictus det et firmet et tradat abbati et monasterio Sancti Victoriani ea quae sequuntur pro emenda et ratione juris quod asserebat se habere in domo Sancti Vincentii illos centum morabatinos in auro tributi hereditamenti domini regis de Hosca, ita tamen quod Stephanus, scripto domini regis qui ipsum hereditamentum tenet a domino rege sub tributo seu censu perpetuo, dictorum centum morabatinorum teneat dare et tradere ex causa venditionis quae inter eos contracta fuit, in continenti dictis abbati et monasterio Sancti Victoriani hereditamentum praedictum quitium cum suis, juribus et pertinentiis universis, et eosdem in corporalem possessionem inducere et quod ipis teneantur dare dicto Stephano pro precio hereditamenti praedicti duodecim mille et quingentos solidos jachenses de illis sex mille morabatinis quos abbas et monasterium Sancti Victoriani debent recipere et habere ab abbate et monasterio Populeti, per nostram sententiam arbitratorum de illis, videlicet, duobus mille morabatinis qui in certo termino dictis abbati et monasterio /fol. 100/ Sancti Victoriani sunt exolvendi per abbatem et monasterium Populeti, secundum quod inferius clarius exprimetur. Et balnea domini regis ejusdem civitatis similiter dominus rex det et tradat dictis abbati et monasterio Sancti Victoriani, cum omnibus juribus et pertinentiis suis universis sique dominus rex nec aliquis successorum suorum nec quivis alius eorum auctoritate vel mandato possint construere vel habere aliqua balnea ulterius in civitate praedicta. Det et tradat dominus rex praedictus etiam abbati et monasterio Sancti Victoriani ecclesiam Sancti Salvatoris quam monasterium Sancti Salvatoris Leregense habet in Hosca, cum juribus et pertinentiis et proprietate eorum. Et quod dominus rex pro dicta ecclesia quam dat et tradit abbati et monasterio Sancti Victoriani teneatur satisfacere per cambium vel alio modo abbati et monasterio Sancti Salvatoris Leregensi, ita quod ulterius super praedicta ecclesia Sancti Salvatoris Hoscensis proprietate vel jure ejusdem abbas et monasterium Sancti Salvatoris Leregense abbati et monasterio Sancti Victoriani non possint facere aliquam quaestionem. Item quod dictus abbas et successores sui abbates Sancti Victoriani sint compellani domini regis Aragonum et successorum suorum in perpetuum, et habeant visitationem et correctionem in capellis suis, et in omnibus etiam capellis suis totius dominationis suae, eo tamen salvo quod frater Petrus de Belloforti, nunc capellanus praedicti domini regis, remaneat capellanus in vita sua, et teneat capellam ut eam modo tenet et ipso vivente propter hoc non immutetur aliquid super eum in capellania praedicta et quandocumque abbas Sancti Victoriani venerit in curia domini regis habeat portionem ad quinque bestias et cum voluerit dimittere unum vel duos monachos in dicta curia ad serviendam dictam capellam possit hoc facere qui

habeant portionem ad tres equitaturas, et quod dominus rex etiam faciat francum monasterium Sancti Victoriani et homines suos praesentes et futuros et prioratus et homines prioratum eorumdem, et omnes possessiones suas praesentes et futuras quocumque titulo eas adquisierunt et de caetero acquirere po-/fol. 101/terint in perpetuum tam a regibus quam aliis quibuscumque personis ecclesiasticis vel secularibus a praestatione cenarum nisi dominus personaliter esset in dicto monasterio. Item quod dominus rex det et tradat dicto abbati et monasterii Sancti Victoriani villas quae vocantur Ceresa et la Espuina, cum omnibus juribus, terminis et pertinentiis suis universis, et illas duas valles de Bardexino et Relaspe, cum omnibus juribus, terminis et pertinentiis suis universis prout domino regi praedicto pertinent et pertinere debent quocumque modo, et illas duas domos quae vocantur Claveria quae sunt in villa de Besaurae quae est Sancti Victoriani. Et quod dominus rex det et confirmet monasterio Sancti Victoriani locum de Arabest, quem locum ipse abbas jam tenet. Item sententiando, laudando et arbitrando et de voluntate partium praedictarum sub paena in compromisso apposita concorditer pronuntiamus quod abbas Populeti idemque prior Sancti Vincentii det et solvat dicto abbati Sancti Victoriani sex mille morabatinos alfonsinos, ad rationem sex solidorum et dimidi jachensium pro quolibet morabatino, de quibus solvat sibi in festo Sancti Johannis Baptistae proximo venturo duo millia morabatinorum et alia duo millia morabatinorum ab illo festo Sancti Johannis usque ad unum annum continue complendum venturum; residua vero duo millia morabatinorum a dicto proximo festo Sancti Johannis usque ad duos annos continuos complendos venturos. Item sententiando, laudando et arbitrando pronuntiamus sub penam et auctoritate compromissi et de voluntate dictarum partium quod abbas Sancti Victoriani et conventus sui monasterii, pro se et successoribus eorum, statim difiniant, quitient et absolvant sine omni suo et suorum retentur praefatos dominum regem et suos et abbatem ac conventum monasterii Populeti et successores eorum perpetuo, cum cartis et publicis instrumentis, ab omnibus quaestionibus, petitionibus et demandis quas habent vel habere possunt quosumque modo contra ipsos super loco Sancti Vincentii sepae dicto et appenditiis suis, et redditibus, proventibus seu obventioni-/fol. 102/bus quibuscumque perceptis usque in hodiernum diem per dominum regem vel alium de mandato suo vel facto per nominatos abbatem et conventum monasterii Populeti vel quemvis alium mandato ipsius abbatis, nomine suo vel facto. Nos enim praedictis abbati et conventui Sancti Victoriani et successoribus suis super praemissis quaestionibus et demandis sub paena et auctoritate compromissi perpetuum duximus silentium imponendum. Nominatos dominum regem et suos abbatem et conventum monasterii Populeti et successores eorum ab omni impetitione dicti abbatis et conventus Sancti Victoriani ac successorum eorum super dicto loco Sancti Vincentii, redditibus et appenditiis suis perpetuo¹⁶⁵ absolventes. Ita quod numquam de caetero abbati seu monasterio Populeti super loco praedicto et pertinentiis ac redditibus suis abbas seu conventus Sancti Victoriani vel successores eorum faciant nec fieri faciant aliquam quaestionem. Laudamus etiam et arbitramus sub paena praedicta quod abbas Sancti Victoriani praedictus, per se et

---

¹⁶⁵ Nota per a insertar al marge esquerre: *absolventes*.

nomine procuratorio sui conventis, tradat, liberet et absolvat in continenti omnia instrumenta, privilegia, cartas, concessionones, confirmationes seu largitiones regum vel quarumcumque aliarum personarum cujuscumque dignitatis vel conditionis existant quae vel quas habet de loco praedicto et pertinentiis suis, et nominatim sententiam latam pre dominum Johannem Egidii Tarini, justitiam Aragonum, de restitutione facienda eisdem abbati et conventui monasterii Sancti Victoriani dictis abbatibus et conventui Populeti sic quod nominatus abbas et conventus Sancti Victoriani eisdem instrumentis, privilegis, cartis, concessionibus, confirmationibus seu largitionibus regalibus vel aliis quibuscumque et omni juri quod habent vel habere possunt in loco sepae dicto Sancti Vincentii, juribus, redditibus et appenditiis suis expresse cum instrumento publico renuntient in aeternum. Adjudicimus insuper et etiam arbitramur sub paena praedicta quod dictus abbas Sancti Victoriani pro se et conventu /fol. 103/ ac successoribus eorum omnia jura, omnes actiones personales, reales, directas vel utiles quascumque habent vel habere possent, cum cartis vel sine cartis, contra quascumque personas de mundo super loco praedicto et apenditiis suis, donent et cedant libere et absolute sine retentu aliquo abbati et conventui monasterii Populeti, cum publico instrumento. Super petitionibus vero seu demandis si quas praedictus rex, abbas et conventus monasterii Populeti habent vel habere possent contra praedictos abbatem et conventum Sancti Victoriani, ratione loci praedicti et pertinentiarum suarum vel redditum eorumdem, eosdem abbatem et conventum Sancti Victoriani duximus sententialiter absolvendos in hiis dictis regi, abbati et conventui monasterii Populeti, sub paena compromissi perpetuum silentium imponentes. Ad haec nos Alfonsus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae, de jure nostro certificati sententiam, laudum et pronuntiationem dictorum arbitratorum laudamus et approbamus, et in ea concernientes expresse promittimus nos attendere et complere omnia et singula quae per ipsam sententiam per nos facienda, attendenda sunt et complenda, ut superius melius continetur per sententiam arbitratorum. Et nos frater Guillelmus, dictus abbas Populeti, et frater Bernardus de Aspa, vestiarius, frater Andreas de Timor et frater Dominicus Martini, per nos et conventum dicti monasterii, de juri nostro bene certificati sententiam, laudum et pronuntiationem dictorum arbitratorum, acceptamus, laudamus et approbamus et in ea consensientes expresse promittimus attendere et complere omnia et singula quae per ipsam sententiam per nos facienda et attendenda sunt et complenda, videlicet, dare et persolvere abbati et monasterio Sancti Victoriani illa sex millia morabatinos alfonsinorum in terminis in arbitratorum sententia constitutis secundum quod in ipsa sententia continetur aperte. Nos etiam frater Bernardus, abbas Sancti Victoriani et procurator conventus Sancti Victoriani, et frater Petrus de Grueta, prior /fol. 104/ Sancti Petri de Taberna, et frater Roderic¹⁶⁶ de Muro, prior Sanctae Mariae de Ouarra, et frater Dominicus de Sancto Paulo, prior de Gradibus, et frater Raymundus de Gradibus, monachus Sancti Victoriani, per nos et conventum dicti monasterii, de jure nostro bene certificati sententiam, laudum et pronuntiationem

---

¹⁶⁶ A l'original ratllat *aymundus* que faria *Raymundus*. Hem restituït Roderic per ésser nomenat anteriorment.

dictorum arbitrorum acceptamus, laudamus et approbamus et in ea consensientes expresse et cum deliberatione promittimus attendere et complere omnia et singula quae per ipsam sententiam per nos facienda et attendenda sunt et complenda, videlicet, quod statim per nos et conventum Sancti Victoriani et successores nostros diffinimus, quitamus et absolvimus, sine omni nostro et nostrorum retento, dictum dominum regem et suos et abbate ac conventum monasterio Populeti et successores eorum, perpetuo ab omnibus quaestionibus, petitionibus et demandis quas habemus vel habere possumus quocumque modo contra ipsos, super loco Sancti Vincentii Valentiae et appenditiis suis et redditibus et proventibus seu obventionibus quibuscumque perceptis a quacumque persona vel personis usque ad hodiernum diem. Nobis enim et nostris et conventui Sancti Victoriani praesenti et futuro nomine eorum super praemissis quaestionibus omnibus et demandis silentium perpetuum imponimus in instanti nominatos dominum regem et suos abbatem et conventum monasterii Populeti, et successores eorum, ab omni impetitioni nostra et conventus Sancti Victoriani et successorum nostrorum super dicto loco Sancti Vincentii redditibus, appenditiis suis perpetuo absolventes; ita quod numquam de caetero domino regi praedicto vel suis abbati vel conventui Populeti seu successoribus suis super loco praedicto et pertinentiis suis ac redditibus nos seu conventus Sancti Victoriani vel successores nostri, faciemus vel fieri faciemus seu sustinebimus aliquam quaestionem. Promittimus etiam et obligamus nos, sub paena compromissi, tradere, liberare et absolvere in continenti omnia instrumenta, privilegia, cartas, concessio-/fol. 105/nes, confirmationes seu largitiones regum vel quarumcumque aliarum personarum, cujuscumque dignitatis aut conditionis existant, quae vel quas habemus de loco praedictis et pertinentiis suis et nominatam sententiam justitia Aragonum quam habemus de restitutione possessionis Sancti Vincentii. Renunciantes, ex certa scientia, per nos et conventum Sancti Victoriani et successores nostros eisdem instrumentis et privilegiis, cartis, concessionibus, confirmationibus seu largitionibus, regalibus vel aliis quibuscumque, et juri et actioni reali et personali directae vel utili quod vel quas habemus vel habere possemus vel debemus quocumque modo contra quascumque personas de mundo super dicto loco Sancti Vincentii et apenditiis suis universis ipsa universa et singula dicto abbati at conventui monasterii Populeti et successoribus eorum perpetuo donantes, cedentes et absolventes sicut melius dici et intelligi potest ad eorum commodum et juvamen. Data sententia Calatayuti nono kalendas junii era M.CCC.XX. septima et anno Domini millesimo CC.LXXX nono presentibus testibus dompnis Berengario de Conchis, cive Barchinonae, Bernardo Curtiti, de domo domini regis, Marco Martini, majore notario Calatayuti et Lupo Eximini de Ribas, locutifero.= Sig^x num mei Garsia Martini¹⁶⁷, publici notarii Calatauibi, qui ad pronuntiandam istam sententiam praesens fui et mandato dictorum arbitrorum in formam publicam eam redegere hoc scribi feci et sigillorum etiam dictorum arbitrorum apensione de eorum inquam mandato munivi.= Nos frater Guillelmus, dictus abbas Populeti, et prior domus Sancti Vincentii Valentiae, praedicta omnia aprobamus et sigillum nostrum apponimus. = Signum^x Alfonsi, Dei

¹⁶⁷ Nota per a insertar al marge esquerre: *publici*

gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comitis Barchinonae, appositum hic per manum Raymundi Escorna, scriptoris sui praedicti qui haec laudat, concedit et firmat. = Nos frater Bernardus, jam dictis abbas Sancti Victoriani, praedicta omnia laudamus et signum nostrum facimus consuetum cum appensione nostri sigilli.

/fol. 106/Número 21. Alfonsus¹⁶⁸, *Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum, Valentiae ac comes Barchinonae, dilectis ac fidelibus suis procuratoribus vel eorum locatenentibus, justitiis et juratis regni Valentiae, praesentibus et futuris, necnon et universis aliis officialibus et subditis nostris, ad quos praesens carta pervenerit, salutem et dilectionem. Cum nos dedissemus abbati et conventui monasterii Populeti et successoribus sui domum Sancti Vincentii Valentiae, cum castris de Castilione campi de Burriana, de Quart et de Montornes, cum omnibus appenditiis et juribus et pertinentiis suis, in compensationem sive emendam villae de Apiera, quam dictus abbas et conventus monasterii pacifice possidebat ratione donationis sive legationis factae ipsi monasterio Populeti a magnifico domino Jacobo, inclytae recordationis rege Aragonum, avo nostro, quam quidem villam Apiera nos recuperaverimus et dictam domum Sancti Vincentii, monasterio Populeti praedicto, in concambium ut tactum est dederamus postea cum abbas Sancti Victoriani, pro se et pro conventu sui monasterii, peteret instanter possessionem dictae domus Sancti Vincentii, cum pertinentiis ejus super illa possessione et super omnibus quaestionibus ac demandis quas ibidem faciebat, fuit factum compromissum inter nos et abbatem monasterii Populeti, ex una parte, et abbatem Sancti Victoriani, pro se et conventu suo presenti et futuro, ex altera, super quo compromisso fuit lata sententia per arbitros quod abbati et conventui monasterii Populeti et successoribus eorum praedicta domus Sancti Vincentii, cum omnibus juribus et pertinentiis suis, remaneret perpetuo franche, libere et quiete, et quod daretur aliqua emmenda abbati Sancti Victoriani prout praedicta omnia in instrumentis inde confectis plenius continetur. Cum igitur domus Sancti Vincentii sepe dicta, cum omnibus apenditiis, juribus ac pertinentiis suis universis, per nos et per Petrum de Rege, sacristam Ilerdae, qui ipsam domum Sancti Vincentii habebat pro beneficio personali, et /fol. 107/ per sententiam arbitrariam ut dictum est ac per abbatem et conventum Sancti Victoriani sit data, concessa, compensata, difinita ac perpetuo franche et libere confirmata abbati et conventui monasterii Populeti, et successoribus suis, sicut in instrumentis quae inde habent latius continetur. Vobis, universis et sigulis, dicimus et mandamus quatenus dictis abbati et conventui monasterii Populeti, praesenti et futuro, observetis seu custodiatis et observari ac custodiri integre faciatis omnia privilegia et instrumenta, omnes libertates et immunitates, quae et quas de domo Sancti Vincentii et pertinentiis suis habent a nobis seu a domino Petro, rege Aragonum inclytae recordationis patre nostro, vel a domino Jacobo, similiter rege Aragonum avo felicitis memoriae, seu a quacumque alia persona cujuscumque dignitatis aut conditionis existat omnia namque instrumenta et privilegia et gratias ac immunitates quae et quas habent de domo Sancti Vincentii, a*

¹⁶⁸ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

praedecessoribus nostris, a nobis seu ab aliis quibuscumque quocumque modo, per praesentem cartam ratificamus ac perpetuo confirmamus abbati et conventui monasterii Populeti et successoribus eorum sicut melius et sanius dici et intelligi potest ad utilitatem et observationem ac commodum eorumdem. Volentes et concedentes signanter quo omnia loca et omnes homines, tam christiani et judaei quam sarraceni, domus praedictae Sancti Vincentii sint immunes et exempti sive exempta ab omni tributo seu pecta, exactione ac cena nostri et nostrorum ac procuratorum regni Valentiae, praesentium et futurorum, et omnium aliorum officialium seu subditorum nostrorum, sicut melius et sanius dici et intelligi potest ad utilitatem et immunitatem seu commodum eorumdem prout melius et plenius haec et alia in dictis privilegii continentur. Datum apud Terrer iij nonas junii anno Domini millesimo CC LXXX nono.

Número 22. *Noverint*¹⁶⁹ *universi praesentem paginam inspecturi quod cum illustres domini Jacobus et Petrus, ejus filius, fe-/fol. 108/licis recordationis quondam regis Aragonum, et excellentissima domina Constancia, regina Aragonum, ac illustrissimus dominus Alfonsus, nunc rex Aragonum, assignaverint ac etiam dederint certas portiones eleemosinales aliquibus personis in domo et prioratu Sancti Vincentii Valentiae, cum cartis et privilegiis suis, ut in eisdem continetur, et intelexerimus quod aliqui priores dicti prioratus et aliae personae injuste assignaverint cum cartis suis aliquibus aliis personis alias portiones in dicta domo et prioratu, quod quidem fuit factum et concessum in praejudicium dictae domus et prioratus Sancti Vincentii et abbatis monasterii Populeti, ac prioris dicti prioratus et diminutionem reddituum praedicti prioratus, et cum dictus dominus rex Jacobus, qui dictum prioratum constituit et construxit, ordinaverit cum privilegio suo de clericis et portionariis dicti prioratus quid esset faciendum, idcirco nos Petrus Ferrandis, dominus Dixar et procurator regni Valentiae, pro domino rege auctoritate, qua fungimur mandato expresso et voluntate dicti domini regis Alfonsi, videntes formam et tenorem dicti privilegii regalis, quod incipit "Noverint universi quod cum domus Sanctii Vincentii et caetera" et finit ante datum "permittat aliqua ratione", volentes evitare dampnum et destructionem dicti prioratus quod accidit propter magnam pompam et multitudinem portionorum dictae domus, et ordinare ea quae dederent ad proficuum et honorem ipsius. Ex parte dicti domini regis et nostra dicto abbati Populeti et priori dictae domus Sancti Vincentii et eorum locumtenentibus, praesentibus et futuris, dicimus et mandamus quatinus tantum provideant portionariis statutis in dicto prioratu a dictis dominis regibus et regina et non aliis ibi constitutis ab aliquibus personis et eisdem portionariis et clericis auctoritate regali constitutis tantum provideant ia eorum necessariis, secundum ordinationem inde factam a dicto domino rege Jacobo quondam prout in dicto privilegio suo coram nobis ostenso melius et plenius videbitur /fol. 109/ contineri. Hanc autem paginam et ea quae in ea sunt contenta volumus auctoritate qua fungimur inviolabiter observari. Et ad majorem firmitatem eam jussimus nostro sigillo appendicio sigillari. Quod est actum Valentiae pridie kalendas octobris anno Domini millesimo*

¹⁶⁹ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

ducentesimo nonagesimo. = Sig^x num Petri Ferrandis, domini Dixar et procuratoris regni Valentiae praedicti, qui haec laudamus, concedimus et firmamus, ut superius continentur. Testes hujus rei sunt Eximinus de Thouvía, miles, Arnaldus Astruc, notarius Valentiae et Bartholomeus del Busquet. = Sig^x num Ferrarii Balistarii¹⁷⁰, notarii publici per totam terram et dominationem domini regis Aragonum, qui mandato dicti domini procuratoris regni Valentiae haec scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 23. A¹⁷¹. ***Noverint** universi quod cum Nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Siciliae, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae, movissemus causam contra venerabilem fratrem Guillelmum, abbatem et conventum monasterii Populeti, nomine monasterii sive domus Sancti Vincentii, qui locus est in regno Valentiae et suburbio civitatis Valentiae, et ratione villarum seu castrorum pertinentium dicto monasterio sive domui, scilicet, villae et castris Castilionis campi de Burriana et castris villae de Quart et castris de Montetornesio et alcheriarum seu aliarum pertinentiarum dicti monasterii sive domus seu loci de Sancti Vincentii praedicti, asserentes dominum Alfonsum, fratrem nostrum bona memoriae regem Aragonum, permutasse cum abbate et conventu praedicti monasterii Populeti locum, hospitale sive domum Sancti Vincentii praedicti, cum dictis villis, castris, juribus et suis pertinentiis universis, pro castro et villa de Apiaria, quam dominus rex Jacobus, felicitis recordationis avus noster, dicto monasterio pro franco alodio reliquit, et quibusdam aliis legatis factis dicto monasterio per dictum dominum regem Jacobum et dominum regem Petrum, quae remis-/fol. 110/sa fuerunt per abbatem et conventum, excepta capella et Avinaxia, tempore quo castrum et villa de Apiaria tradita fuerunt monasterio supradicto, et quod dicta permutatio facta fuit ante celebrationem curiae Montissoni, in qua curia fuit per dictum dominum regem Alfonsum et per nobiles, barones, praelatos et religiosos, milites et cives Cataloniae et Aragonia statutum et in generali curia ordinatum quod omnes ordinationes, venditiones, impignorationes, permutationes, concessiones, emfranchimenta et quaecumque aliae alienationes, qualiscumque modo factae per dictum dominum regem Alfonsum postquam dominus Petrus, felicitis recordationis rex Aragonum pater noster, decessit essent penitus revocatae et essent cassae et vanae, et quod ipsi domino regi Alfonso absolute in continenti restituerentur ratione cujus statuti seu ordinationis, nos asserebamus dictam permutationem in aliquo non tenere immo praedictum locum, domum seu hospitale Sancti Vincentii, cum villis et castris et pertinentiis suis, nobis debere restitui ea etiam addita ratione, quare asserebamus praedictum locum Sancti Vincentii, cum praedictis villis et castris, praedito domino regi Petro, patri nostro, tempore sui obitus pertinere, et ipsum dominum regem Petrum talem substitutionem in testamento suo apposuisse ac etiam in donatione quam fecit praedicto domino regi Alfonso, filio suo, de terris et regnis suis quod si dictus dominus rex Alfonsus decederet sine legitima prole, regna et terrae suae vel quas*

¹⁷⁰ Duplicat a l'original: *Balistarii*

¹⁷¹ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

sibi dimittebat vel donabat nobis reverterentur. Qui dominus rex Alfonsus sine legitima proles decessit et sic dicebamus permutationem seu concessionem praedictam, factam per ipsum dominum regem Alfonsum, in aliquo non valere et praedictum locum sive domum nobis restitui debere. Asserebamus insuper jus patronatus nobis pertinere debere in dicto loco seu domo Sancti Vincentii et jus etiam ponendi et constituendi portionarios et clericos prout per dictum dominum /fol. 111/ regem Jacobum, avum nostrum, extitit ordinatum et ad annullandam dictam permutationem allegabatur, ex parte nostra, praedictos abbatem et conventum Populeti, ex causa dictae permutationis, multis et diversis personis multa et diversa servitia impedisse, scilicet, consiliariis et aliis officialibus domini regis Alfonsi praedicti, ut dicta permutatio fieret et juxta voluntatem dictorum abbatis et conventus plenum sortiretur effectum propter quod obtinebatur, ex parte nostra, dictam permutationem non tenere, cum quodam modo super re spirituali simoniace esset actum. Item objiciebatur, ex parte nostra, dictam permutationem non valere, quia de re spirituali ad rem privatam seu ad rem non spiritualem non poterat fieri permutatio hoc canone inhibente. Item opponebatur, ex parte nostra, quod nos et regnum nostrum fueramus multipliciter laesi in dicta permutatione pro eo quia dictus dominus rex Alfonsus, frater noster, ex causa dictae permutationis dederat abbati Sancti Victoriani et tradiderat illos centum morabatinos in auro tributis hereditamenti dicti domini regis de Oscha et balnea ejusdam civitatis et promiserat etiam eidem abbati tradere ecclesiam Sancti Salvatoris quam monasterium Sancti Salvatoris Laegerensis habet in Oscha. Item quod abbas Sancti Victoriani et sui successores essent capellani dicti domini regis et successorum suorum et quod haberent portionem ad quinque bestias et quod ipse dominus rex Alfonsus faceret franchum monasterium Sancti Victoriani et homines suos, praesentes et futuros, et prioratus et homines prioratum eorumdem, et omnes possessiones suas, praesentes et futuras, quocumque titulo eas acquirerent vel acquirere possent, tam a regibus quam a aliis quibuscumque personis ecclesiasticis vel secularibus, a praestatione caenarum nisi dominus rex personaliter esset in dicto monasterio, et quod dictus dominus rex Alfonsus traderet dicto abbati et monasterio villas quae vocantur Ceresa et Lesponya cum juribus, terminis et pertinentiis suis, et illas duas domos quae vocantur Calveriae, quae sunt in villa de /fol. 112/ Besaure, quae est Sancti Victoriani, et quod dominus rex Alfonsus daret et confirmaret monasterio Sancti Victorinii locum de Arahuest, quem locum dictus abbas Sancti Victoriani tenebat et possidebat. Ex quibus asserebatur, ex parte nostra, nos et regnum nostrum ex dicta permutatione enormiter esse laesos. Idcirco consideratis et intellectis ac recognitis hiis quae ex parte nostra proponebantur, attendentes legatum factum abbati et conventui Populeti de castro et villa de Apiaria et aliis supradictis valere et esses firmum quia dictus dominus rex Jacobus, avus noster, et dominus rex Petrus praedictus potuerunt dictum castrum et villam legare monasterio Populeti et alia supradicta. Attendentes etiam plus valere nobis et plus nobis expedire habere villam Apiaria, cum suis redditibus, pertinentiis ac juribus, quam habere jus patronatus et alia jura quae in dicto loco, domo seu hospitali Sancti Vincentii asserebamus nos habere et maxime propter utilitatem et tuitionem regni nostri et comitatus Barchinonae, cum ipsa villa de

Apiaria sit in regal itinere de Barchinonae ad Cervariam constituta et non habemus ibi castrum seu villam aliam quae contra raptores et malos homines circumquaque positos posset viam regiam defendere seu etiam custodire. Quia etiam super eo quod donatum ex parte nostra asseritur monasterio Sancti Victoriani jus nostrum salvum habemus et habere intendimus et hoc etiam protestamur quod ex praesenti confirmatione seu donatione quam facimus dicto abbati et conventui monasterii Populeti non intendamus donationem seu concessionem factam abbati et conventui Sancti Victoriani de praedictis in aliquo approbare. Idcirco, pensata utilitatem nostra et regni nostri, laudamus, approbamus et confirmamus, per nos et nostros imperpetuum, ex certa scientia et causa prius cognita, ac etiam concedimus vobis venerabili fratri Guillelmo, abbati Populeti et conventui ejusdem monasterii et vestris successoribus, pro libe-/fol. 113/ro et franco alodio vestro cum omni pleno dominio et sinyorivo praedictum hospitale, domum seu locum Sancti Vincentii in suburbio Valentiae positum, francum et liberum, cum castris villis de Castilione et de Quart, et cum dominio et postestate castri de Montornes. Ita tamen quod vos dictus abbas et conventus praedicti monasterii Populeti teneatis dictum locum de Montornes pro nobis et successoribus nostris et teneamini inde nobis dare potestatem irati et paccati quotienscumque voluerimus, juxta consuetudines et usaticos Barchinonae. Et Petrus Exemini de Montornes¹⁷² teneat dictum castrum de Montornes pro vobis dicto abbate et conventu ac praedicto vestro monasterio Populeti et det vobis potestatem iratis et paccatus quotienscumque per vos fuerit requisitus. Et cum omnibus aliis castris, villis, alchariis seu quibuscumque aliis locis ad ipsum hospitale, domum seu locum Sancti Vincentii expectantibus seu expectare debentibus quoquomodo cum terminis et affrontationibus, cum introitibus et exitibus, cum juribus et pertinentiis omnibus ad praedicta loca et ad quemlibet eorumdem pertinentibus seu expectare debentibus ab antiquo, cum militibus et aliis hominibus, tam masculis quam mulieribus, christianis, judaeis et sarracenis in locis praedictis et eorum quolibet habitantibus et habitaturis prout in donationibus, concessionibus ac confirmationibus, privilegiis seu quibuscumque aliis cartis a praedecessoribus nostris concessis praedicto hospitali, loco seu domui Sancti Vincentii praedicti plenius continentur. Confirmamus insuper et approbamus vobis praedicto abbati et conventui Populeti et successoribus vestris concessionem et traditionem quam dictus dominus rex Alfonsus, frater noster, fecit vobis et monasterio vestro de jam dicto hospitali, domo seu loco Sancti Vincentii praedicti et praedictis castris et villis. Quae omnia vobis confirmantes etiam de novo donamus cum omnibus juribus et pertinentiis universis in locis praedictis vel in aliquo praedictorum salva no-/fol. 114/bis potestate castri praedicti de Montornes ut superius continetur. Remittimus etiam vobis et successoribus vestris et abdicamus a nobis et a nostris successoribus omne jus et potestatem quod et quae nobis competebantur seu competere poterant ponendi, instituendi, conferendi, donandi seu etiam assignandi vel praesentandi priorem, rectorem, procuratorem, aministratorem seu quemvis alium gubernatorem et portionarios, clericos seu laicos, seu beneficiatos alios quocumque nomine

---

¹⁷² Sic.

censeantur in hospitali, domo seu loco Sancti Vincentii praedicti nec in aliis castris seu villis dicti hospitalis, domus seu loci Sancti Vincentii praedicti, cedendo et transferendo in vos, dictum abbatem et conventum et monasterium Populeti, omnia jura et actiones nobis competentia et competentes competitura et competituras in praedictis quae nobis ante hujusmodi donationem seu concessionem in aliquo competebant, sine omni retentione nostri et nostrorum. Concedentes vobis exprese et etiam remittentes si quod jus patronatus vel aliquod aliud jus nos habemus vel habere possimus in dicto hospitali, domo seu loco Sancti Vincentii, ratione dotationis dicti loco vel edificationis seu constructionis, vel ratione loci in quo hospitale, domus seu locum Sancti Vincentii saepe nominati sedet. Promittentes vobis et successoribus vestris per nos et nostros successores quam numquam de caetero nos vel nostri ponemus, conferemus seu dabimus vel assignabimus alicui vel aliquibus portionem aliquam seu portiones perpetuo vel ad tempus in dicto hospitali, domo seu loco Sancti Vincentii, nec in aliis castris seu villis ejusdem hospitalis ponemus rectorem, priorem seu gubernatorem, portionarios seu beneficiatos, clericos vel laycos, nec alios cujuscumque conditionis sint et quocumque nomine censeantur. Immo volumus quod liceat vobis et vestris successoribus praedictum hospitale, domum seu locum Sancti Vincentii cum suis adjecentiis et cum praedictis castris et villis et cum /fol. 115/ omnibus aliis bonis eorumdem tenere, possidere perpetuo in pace, franche et libere et de ipsis et de omnibus fructibus et obventionibus inde proventuris ordinare et quocumque modo volueritis disponere secundum quod de vestra et successorum vestrorum processerit voluntate, non obstantibus aliquibus observantiis, consuetudinibus seu statutis factis ibi per quascumque personas, ipsum locum ad statum, normam et observantiam vestri ordinis sicut et quando volueritis reducendo. Absolventes cum hoc publico instrumento milites, homines, feminas et omnes alios habitatores locorum praedictorum, praesentes et futuros, et quemlibet eorumdem cujuscumque sexus aut conditionis existant, ab homagio, fidelitate, juramento et dominio et etiam quibuscumque aliis modis si in aliquibus nobis vel nostro sint astricti vel in aliquo obligati, injungendo et mandando omnibus et singulis supradictis ut vobis abbati et conventui monasterii Populeti, nomine ipsius monasterii, obediant in omnibus sicut domino vero et omnia alia faciant quae nobis et praedecessoribus nostris facere tenebantur. Attendentes et respondentes vobis dicto abbati et conventui ut veris dominis de omnibus juribus, redditibus, exitibus et proventibus universis dictorum castrorum seu locorum hospitalis, domus vel loci praedicti. Item promittimus vobis et vestris per nos et omnes nostros quod faciemus vos tenere et possidere in pace et expletare imperpetuum omnia supradicta contra omnes personas ecclesiasticas et seculares seu etiam religiosas, et observabimus et observari vobis et vestris inviolabiter faciemus et eximus vobis et vestris fideles et legales quirentes contra omnes personas et obligamus nos et nostros vobis de evictione et guarentia. Promittimus etiam vobis et vestris fide et legalitate nostra quod si aliqua persona, cujuscumque conditionis, ordinis seu sexus sit, moveat super praedictis, de jure vel facto, vobis vel vestris aliquo tempore aliquam quaestionem seu demandam quae nos et succes-/fol. 117/sores nostri coram quibuscumque iudicibus ecclesiasticis vel secularibus coram quibus contra vos vel dictum monasterium

moveretur dicta quaestio teneamur et obligemur nos et nostri vobis et vestris suscipere onus litigii et defendere vos et vestrum monasterium nostris sumptibus usque ad finem litis. Promittentes quod si aliquid a praedictis a vobis vel vestris evictum fuerit restituemus vobis et servabimus vos et vestros et vestrum monasterium indemnes. Obligantes inde vobis et vestris omnia bona nostra mobilia et immobilia, habita et habenda, ubicumque sint, et specialiter castrum et villam de Belloch et caldariam nostram Ilerdae. Et est sciendum et certum quod nos ad honorem omnipotentis Dei et domini nostri Jesu Christi et gloriosae Virginis, matris ejus, et beati Vincentii martyris, et ob remedium animae nostrae et dicti domni regis Jacobi, avi nostro, qui regnum Valentiae et locum Sancti Vincentii acquisivit, et accipiens habitum vestri ordinis et monachus factus in vestro monasterio est sepultus, et omnium aliorum parentum, antecessorum et successorum nostrorum, per nos et omnes successores nostros, divinitus inspirati, gratis et liberitater et ex certa scientia et ex bona voluntate et proprio motu, concessimus et concedimus vobis siquod jus patronatus vel aliquod aliud jus spirituale vel temporale habemus in dicto loco, secundum quod superius dictum est. Renuntiantes, expresse et ex certa scientia, omnibus quaestionibus, rationibus, litibus et juribus omnibus et aliis quibus poteramus vel possemus contra praedicta venire vel ea in aliquo revocare sive sint canonica sive civilia sive statuta terrae sive alicujus curiae generalis sive specialis sive fori sive constitutiones edictae vel edendae vel quaecumque alia. Volentes et concedentes quod si forte praesens confirmatio posset de jure in aliquo infirmari quod nichilominus praedicta omnia habeatis, teneatis et possideatis pro franco alodio, ut superius dictum est, vos et vestri successo-/fol. 117/res imperpetuum ex praesenti et nova concessione ac donatione simplici inter vivos quam vobis nunc facimus de praedictis sine omni retentione quam ibi non facimus illo modo, non obstantibus aliquibus rationibus super allegatis vel allegandis aliquo tempore pro parte nostra a nobis vel nostris successoribus quoniam nos illis juribus et rationibus, ex certa scientia, renuntiamus volentes quod omni modo praesens concessio seu donatio simplex inter vivos perpetuam et omnimodam habeat roboris firmitatem. Mero tamen imperio vobis et vestris secundum forum Valentiae in omnibus semper salvo mandantes universis vicariis, bajulis, justitiis, alcaydis et aliis officialibus nostris, praesentibus et futuris, quod praedicta omnia et singula perpetuo observent et observari faciant et non contraveniant nec contravenire aliquem permittant, si de nostris confidunt gratia vel amore. Eu ut praedicta majori gaudeant firmitate praesens instrumentum fecimus sigillo nostro plumbeo comuniri. Quod est actum Barchinonae quarto nonas junii anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo tertio, regnorum nostrorum Aragonum anno secundo, Siciliae vero septimo. = Signum[✠] Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Siciliae, Majoricarum et Valentiae ac comitis Barchinonae. = Testes sunt Raymundus Rogerii, comes Pallarensis, Raymundus Fulchonis, vice-comes Cardonae, Raymundus de Angularia, Berengarius de Podio Viridi, Petrus de Montecatano. = Sig[✠] num Guillelmi de Solanis, dicti domini regis scriptoris et notarii publici per totam terram et dominationem suam auctoritate regia, qui mandato ipsius domini regis haec scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 23. B. *Jacobus*¹⁷³, *Dei gratia rex Aragonum, Siciliae, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae, dilecto suo procuratori regni Valentiae et fidelibus suis universis aliis officialibus ejusdem regni, salutem et dilectionem. Cum nos confirmaverimus venerabili abbati et conventui monasterii Po-/fol. 118/puleti domum seu hospitale Sancti Vincentii Valentiae, cum adjectiis et pertinentiis suis, mandamus et dicimus vobis quod homines Castilionis campi de Burriana et aliorum locorum dictae domus seu hospitalis Sancti Vincentii contra foros Valentiae non gravetis seu indebite molestetis nec gravari per aliquos permitatis. Immo ipsis hominibus forum Valentiae observetis, manutenendo et deffendendo eosdem et bona sua in jure, ipsis facientibus de se quaerelantibus justitiae complementum. Datum Barchinonae iij. nonas junii anno Domini millesimo ducesimo nonagesimo tertio.*

Número 23. C. *Noverint*¹⁷⁴ *universi quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae. Attendentes revocationem quam ad se et jurisdictionem suam illustris dominus Alfonsus, rex Aragonum frater noster quondam, fecit de castro et villa de Apiaria quod castrum et villam dudum clarae memoriae dominus Jacobus, rex Aragonum avus noster, pro suae ac parentum suorum animarum remedio, pia liberalitate donavit sive reliquit monasterio Populeti in sua ultima voluntate et quod quidem castrum et villam ex causa dicti legati tempore ipsius revocationis praefatum monasterium possidebat et esse maxime utile nobis et necessaria ad tuitionem regni nostri et specialiter comitatus Barchinonae, cum ipsa villa de Apiaria sit in generali itinere de Barchinonae ad Cervariam constituta ubi non habemus castrum seu villam aliam per quam contra raptos et malos homines circumquaque positos via regia deffendi seu etiam custodiri. Attendentes etiam quod dictus locus de Apiaria ut fote in medio pravorum hominum positus eidem monasterio quasi inutilis existebat. Pensata itaque utilitate nostra ac terrae nostrae et monasterii supradicti et nichilominus volentes praedictum monasterium Populeti de praefata revocatione servare indempnem, cupientes etiam voluntati praenominati domini regis Jacobi, avi nostri, de praefato legato eidem monasterio legitime facto ac eidem monasterio /fol. 119/ restitutionem facere et emendam in compensationem loci de Apiaria praelibati, et pro salute animae nostrae, per nos et omnes successores nostros, ex certa scientia deliberatione praebita, donamus et titulo donationis simplicis inter vivos concedimus in praesenti fratri Guillelmo, abbati Populeti et conventui ejusdem monasterii, et vestris successoribus, in perpetuum, pro libero et francho alodio vestro cum omni pleno dominio et senyorivo, locum, domum, ecclesiam sine cura et hospitale Sancti Vincentii, sita in suburbio civitatis Valentiae, francha et libera cum castris villis de Castilione et de Quart, et cum dominio et potestatem castri de Montornes. Ita tamen quod vos, dictus abbas et conventus praedicti monasterii Populeti, teneatis dictum locum de Montornes pro nobis et successoribus nostris et teneamini inde nobis dare potestatem irati et*

¹⁷³ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁷⁴ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

pccati quotienscumque voluerimus juxta consuetudines et usaticos Barchinonae, et Petrus Eximius de Montornes teneat dictum castrum de Montornes pro vobis dicto abbate et conventum ac praedicto monasterio Populeti et det vobis potestatem iratus et pccatus quotienscumque per vos inde fuerit requisitus, et cum omnibus aliis castris, villis, alcheriis seu quibuscumque aliis locis ad ipsum locum domun ecclesiam et hospitale Sancti Vincentii supradicta expectantibus seu expectare debentibus quoquomodo, cum terminis et affrontationibus, cum introitibus et exitibus, cum juribus et pertinentiis et aliis omnibus ac singulis ad praedicta loca et ad quilibet eorum pertinentibus seu pertinere debentibus quoquomodo, cum militibus et aliis hominibus, tam masculis quam mulieribus, christianis, judaeis et sarracenis in locis praedictis et eorum quolibet habitantibus et habitaturis prout in donationibus, concessionibus ac privilegiis seu quibuscumque aliis cartis vel instrumentis a praedecessoribus nostris concessis praedicto loco, domui seu hospitali Sancti Vincentii praedicti plenius continetur. Remittimus etiam vobis et successoribus vestris, scienter et consulte, et pro remedio animae nostrae et parentum nostrorum, et abdicamus a nobis et a nostris successoribus, imperpetuum, omne jus et postestatem quod et aque nobis competebant seu competere poterant, de consuetudine vel de jure, ponendi, instituendi, conferendi, donandi seu etiam assignandi vel praesentandi priorem, rectorem, procuratorem, aministratorem seu quemvis alium gubernatorem et portionarios, clericos seu laycos, seu beneficiatos alios quoscumque nomine censeantur in loco, domo, ecclesia et hospitali Sancti Vincentii praedictis, aut in castris, locis seu villis dicti loci, domus, ecclesiae seu hospitalis denominatorum, cedendo et transferendo in vos, dictum abbatem et conventum ac monasterium Populeti, omnia jura et actiones nobis competentia et compententes competitura et competituras in praedictis et quolibet praedictorum, quae vobis ante hujusmodi donationem, concessionem ac cessionem in aliquo competebant sine omni retentione nostri et nostrorum etiam successorum. Concedentes vobis expresse et donantes ac etiam remittentes ex mera liberitate nostra siquod jus patronatus vel aliquod aliud jus nos habemus vel habere possumus aut debemus in loco, domo, ecclesia et hospitali praedictis, ratione dotationis dicti loci vel aedificationis seu constructionis a praedecessoribus nostris factarum, vel ratione loci in quo locus, domus, ecclesia seu hospitale praedictum fundatus est et sedet. Promittentes vobis et successoribus vestris per nos et nostros successores quod numquam de caetero nos vel nostri ponemus, conferemus seu dabimus vel assignabimus alicui vel aliquibus portionem aliquam seu portiones perpetuo vel ad tempus in loco, domo, ecclesia seu hospitali praedictis, nec in castris, locis seu villis ejusdem loci, domus, ecclesiae seu hospitalis praedictorum, nec etiam in eisdem ponemus rectorem, priorem, procuratorem seu gubernatorem, portionarios vel beneficiatos, clericos vel laicos, nec alios cujuscumque con-/fol. 121/ditionis sexus aut status existant et quocumque nomine censeantur. Immo volumus et concedimus quod liceat vobis et vestris successoribus praedictum locum, domum, ecclesiam seu hospitale Sancti Vincentii cum adjectiis, castris, villis et cum omnibus aliis bonis eorundem tenere, possidere perpetuo in pace, franche et libere et de ipsis et de omnibus fructibus et obventionibus inde

proventuris ordinare et quocumque modo volueritis disponere secundum quod de vestra et successorum vestrorum processerit voluntate, non obstantibus aliquibus observantiis, consuetudinibus seu statutis factis ibidem per nos et per procuratores nostros aut per quascumque alias personas cujuscumque dignitatis, gradus aut conditionis existant ipsum locum ad statum, normam et observantiam vestri ordinis sicut placuerit et quando volueritis reducendo. Absolventes cum hoc publico instrumento milites, homines et omnes alios habitatores locorum praedictorum, praesentes et futuros, et quemlibet eorumdem cujuscumque sexus aut conditionis existant ab homagio, fidelitate, juramento et dominio et etiam quibuscumque aliis vin quibus nobis vel nostris sint astricti vel in aliquo obligati. Injungendo et mandando auctoritate et testimonis hujus praesentis publici instrumenti, quod quantum ad hoc vicem epistola seu literarum volumus obtinere omnibus et singulis supradictis, ut vobis dicto abbati et conventui monasterii Populeti, nomine ipsius monasterii, obediant in omnibus sicut domino vero et naturali et omnia alia faciant quae nobis et praedecessoribus nostris facere tenebantur, et quod respondeant et attendant vobis dictis abbati et conventui et vestris successoribus imperpetuum ut veris dominis et naturalibus de omnibus juribus, redditibus, exitibus et proventibus universis castrorum seu locorum, domus, loci, ecclesiae seu hospitalis praedicti. Item, promittimus vobis et vestris per nos et omnes nostros successores quod faciemus vos tenere et possidere in pace et expletare imperpetuum omnia et /fol. 122/ singula supradicta contra omnes personas ecclesiasticas et seculares seu etiam religiosas, et observabimus et observari vobis et vestris inviolabiter faciemus omnia supradicta et singula, et eximus vobis et vestris fideles et legales quirentes in judicio et extra contra omnes personas et obligamus nos et nostros et omnia bona nostra vobis et vestris de evictione et guarentia. Promittimus etiam vobis et vestris successoribus fide et legalite nostra quod si aliqua persona, cujuscumque conditionis, ordinis seu sexus existat, moveat super praedictis vel aliquo praedictorum, de jure vel facto, vobis vel vestris aliquo tempore quaestionem aliquam seu demandam coram quibuscumque iudicibus ecclesiasticis vel secularibus, ordinariis, delegatis quod nos et successores nostri suscipiemus in nos onus litigii et deffendemus vos et vestrum monasterium et ducemus causam nostris propriis sumptibus et expensis usque ad finem litis. Promittentes quod si aliquid de praedictis a vobis vel vestris evictum fuerit restituemus vobis et servabimus vos et vestros et vestrum monasterium indempnes. Obligantes inde vobis et vestris omnia bona nostra mobilia et immobilia, habita et habenda, ubique sint, et specialiter castrum et villam de Beyloch et caldariam nostram Ilerdae, et redditus et proventus etiam eorumdem. Renuntiantes ex certa scientia omnibus allegationibus juris et factis et deffensionibus universis et omni juri canonico et civili aut consuetudinaris, foris, usantiis et usaticis, constitutionibus et statutis, editis sive factis per predecessores nostros vel aliquem eorumdem in curiis Barchinonae, Montissoni et quibuscumque aliis civitatibus sive locis quibus posemus contra praedicta vel super liquod adjuvari nec non et beneficio restitutionis in integrum, et illi juri quo cavetur quod rex vel princeps non potest minuire regnum ejus cum non sit diminutio sed augmentum quod Deo et ejus ecclesiae, matri nostra, et locis

religiosis ejusdem, pia liberalita-/fol. 123/te devotione regum et principum assignatur perpetuo seu donatur. Volentes et concedentes quod si forte praesens donatio vel concessio posset de jure in aliquo infirmari quod nichilominus praedicta omnia habeatis, teneatis et possideatis pro francho alodio, ex nostra mera liberaritate ut praedictum est. Non obstantibus aliquibus rationibus quod pro parte nostra a nobis vel successoribus nostris allegata fuerint aliquando vel aliquo tempore possent allegari, quoniam nos illis juribus et rationibus, ex certa scientia, renuntiamus volentes quod omni modo praesens concessio seu donatio simplex inter vivos perpetuam et omnimodam habeat roburis firmitatem. Mero tamen imperio vobis et vestris secundum forum Valentiae in omnibus semper salvo, mandantes universis procuratoribus, vicariis, bajulis, justitiis, alcajdis et omnibus aliis officialibus et subditis nostris, praesentibus et futuris, quod praedicta omnia et singula perpetuo observent et observari faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant, si de nostris confidunt gratia vel amore. Et ut praedicta majori gaudeant firmitate praesens instrumentum fecimus sigillo nostro plumbeo comuniri. Datum Barchinonae quartodecimo kalendas madii anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quinto. = Signum^x Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae et comitis Barchinonae. = Testes sunt Raymundus Fulconis, vicecomes Cardonae, Berengarius de Podio Viridi, Petrus de Montecathano, Philippus de Saluciis, Arnaldus de Quarzavino, Dalmacius de Castronovo, Geraldus de Pulchrovisu. = Sig^x num Guillelmi de Solanis, dicti domini regis scriptoris, qui mandato ipsius haec scribi fecit, cum literis rasis et emendatis in prima linea ubi dicitur et ac clausit, loco, die et anno prefixis.

Número 24. A. In Dei nomine¹⁷⁵. *Sit omnibus manifestum quod /fol. 124/ nos frater Guillelmus, Dei gratia abbas monasterii Populeti infra diocaesim Tarraconae constituti, et conventus ejusdem monasterii, attendentes quod nos et monasterium nostrum praedictum sumus in pluribus et diversis magnis et arduis quantitibus pecuniae diversis creditoribus seu personis et ex diversis causis obligati, quae quantitates pecuniae quae a nobis debentur conversae fuerunt in necessarios usus nostri et monasterii nostri praedicti, et in evidentem utilitatem et urgentem necessitatem ejusdem, quae etiam quantitates pecuniae praedictae ascendunt ad summam trecentorum millium solidorum monetae Barchinonae de terno et ultra, quarum major pars recepta est et debetur ad usuras, supra quibus omnibus quantitibus pecuniae praedictis, tam usurariis quam aliis exolvendis, nos pluries cum magna instantia fuimus moniti et requisiti et nunc etiam per ipsos creditores requirimus et monemur. Attendentes etiam et considerantes nos et dictum monasterium nostrum non habere pecuniam nec bona mobilia de quibus dicta debita solvere possimus nec succurrere in praedictis vel parte praedictorum nisi per venditionem plurium castrorum et villarum dicti monasterii nostri et dicti creditores nostri rogati a nobis sepa et sepius nolint solutionem praedictarum quantitatum pecuniae amplius diferre nec dilationem aliquam nobis concedere in praedictis. Considerantes etiam quod ad tantam*

¹⁷⁵ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

quantitatem pecuniarum exolvendam oportebat nos et ipsum monasterium nostrum vendere plura loca confinia et valde utilia monasterio nostro supradicto et quod castrum nostrum et villa nostra de Castilione de Burriana et dominium, potestas et jus quod habemus in castro de Montetornesio, regni Valentiae sunt valde remota, ut pote per quatuor dictas et amplius a monasterio nostro supradicto et quod illustris dominus Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Siciliae, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae, habebat in locis praedictis merum imperium et quaedam alia ex quibus inter nos et officiales dicti domini regis emergebant multoties quaestiones ex quibus continebat dissensionis materiam exoriri. Volentes hiis honoribus indemnitatibus et periculis occurrere prout decebat et oportebat et fieri etiam expediebat, praedictum castrum nostrum et dictam villam nostram de Castilione de Burriana, cum omnibus terminis, pertinentiis et juribus suis, et praedictum dominium et potestatem et aliud jus quod nostrum monasterium habet et habere debet in dicto castro de Montornesio et terminis suis, exposuimus sive fecimus exponi venalia et cum diversis viris potentibus et abundantibus diversos tractatus fecimus et habuimus semel, et secundo et pluries super venditione facienda de praedictis ut de precio eorundem posset satisfieri nostris creditoribus et usurarum cursus totaliter impediri et fides promissa integraliter ad impleri et dampna plurima, pignorationes et pericula, quae possent nobis et dicto monasterio et hominibus ipsius monasterii et rebus eorum contingere totaliter evitari, et cum non invenerimus licet subtiliter et cum magna diligentia et sepe et sepius inquisiverimus qui meliorem conditionem offeret nobis et nostro monasterio supradicto quam dominus rex praedictus. Immo ipse dominus rex meliorem conditionem attulerit et majus precium obtulerit in praedictis quam aliquis alius, qui ad emptionem vellet accedere supradictam. Idcirco nos dictus frater Guillelmus, abbas monasterii Populeti praedicti, et conventus ejusdem monasterii, per nos et omnes successores nostros vendimus vobis praedicto illustrissimo domino Jacobo, Deo gratia regi Aragonum, Siciliae, Majoricarum et Valentiae ac comiti Barchinonae et vestris et cui sive quibus velitis perpetuo per proprium liberum et franchum alodium praedictum castrum nostrum et dictam villam nostram quae vocantur de Castilione campi de Burriana, quae nos et dictum nostrum monasterium /fol. 126/ habemus et possidemus per franchum alodium in dicto regno vestro Valentiae, cum fortitudine scilicet praedicti castri et villa, et cum omnibus domibus et aldehis in dictis castro et villa et terminis suis aedificatis, et cum omnibus honoribus et possessionibus praedicti castri et villae, vineis scilicet et terris cultis et heremis, et cum olivariis et aliis arboribus diversorum generum, et cum molendinis, cum casalibus in quibus sunt constructa, et aqua de qua molunt, et omnibus apparatus et pertinentiis ipsorum, et cum pratis, pascuis, nemoribus, sylvis, garrigiis, venationibus et diversis, montibus et montaneis, et omnibus terminis pertinentiis et juribus dicti castri et villae, et cum militibus et dominabus, et aliis hominibus et faeminis cujuscumque conditionis sive legis existant, et cum omnibus redditibus, censibus, exitibus, laudeymis, foriscapiis, eschautis, proventibus, firmamentis, jurisdictionibus, quaestiis, çenis, servitiis, ademprivius, juvis, traginis et omnibus aliis juribus realibus et personalibus, et

aliis quibuscumque quae nos et nostrum monasterium habemus et accipimus et habere et accipere debemus de jure, usu, foro et consuetudine vel alio modo in dictis castro et villa et terminis, pertinentiis et juribus ipsorum, et hominibus et faeminis cujuscumque conditionibus et legis sint ibi habitantibus et habitatoris, prout haec omnia et singula supradicta nos et nostrum monasterium melius et plenius habemus et possidemus et habere et possidere debemus aliquo modo. Ita vendimus vobis et vestris et cui seu quibus velitis perpetuo per franchum alodium totum dominium et potestatem et omnia alia jura quae nos et nostrum monasterium habemus et habere debemus in castro vocato de Montetornesio, et omnibus honoribus, terminis et pertinentiis, et juribus suis, et in hominibus et faeminis ejusdem, quod est in dicto regno Valentiae. Hanc autem venditionem facimus vobis, dicto domino regi et vestris et cui sive quibus velitis, perpetuo de praedictis omnibus et singulis, per franchum et liberum alodium pu-/fol. 127/re, libere et absolute et sine omni conditione et retentione sicut melius dici potest et intelligi ad vestrum vestrorumque salvamentum et bonum intellectum. Extrahentes praedicta omnia et singula quae vobis vendimus de jure, dominio et posse nostri et monasterii nostri et eadem omnia et singula supradicta in vestrum vestrorumque jus, dominium et posse mittimus et transferimus irrevocabiliter ad habendum et tenendum omnique tempore in pace possidendum et ad omnem vestram vestrorumque voluntatem de praedictis omnibus et singulis, quae vobis vendimus inde libere faciendam per proprium, liberum et franchum alodium sine contradictionem et impedimento nostri et successorum nostrorum et alterius cujuscumque personae. Et ex causa venditionis damus et cedimus vobis et vestris et cui sive quibus velitis perpetuo omnes actiones et omnia jura quae nobis et nostro monasterio competunt et competere possunt et debent nunc vel de caetero in praedictis omnibus et singulis quae vobis vendimus et contra quascumque personas rationem eorum. Quibus actionibus et juribus nostris et monasterii nostri praedictis possitis vos et vestris et quos volueritis agere, experiri, deffendere, excipere et replicare et omnia alia facere in judicio et extra judicium contra quascumque personas quaecumque nos et nostrum monasterium facere possemus. Nos enim facimus et constituimus vos in hiis dominum et procuratorem tanquam in rem vestram propriam ad faciendam inde vestra libitum voluntatis. Et promittimus vobis quod nos vel per procuratorem nostrum trademus vobis vel procuratori vestro, vel cui volueritis pro vobis, corporalem possessionem praedictorum omnium quae vobis vendimus. Et de praesenti constituimus nos et nostrum monasterium praedicta omnia quae vobis vendimus tenere et possidere pro vobis et nomine vestro donec per nos vel per nostrum procuratorem possessionem corporalem omnium praedictorum vobis vel procuratoris vestro pro vobis tradiderimus. /fol. 128/ Praeterea dicimus et mandamus, cum hoc publico instrumento vicem epistolae gerenti, omnibus militibus et dominabus et aliis hominibus et faeminis nostris dictorum castrorum et villae et terminorum suorum, quod vos habeant et tenenant de caetero pro domino suo et quod vobis et vestris et quibus volueritis respondeant et satisfaciant de omnibus redditibus, censibus, exitibus, proventibus et omnibus aliis juribus nostris praedictorum castrorum et villae, et terminorum suorum, et quod vobis et cui volueritis pro vobis faciant homagium. Nos enim absolvimus ipsos ad omni fidelitate

sacramento quibus nobis et nostro monasterio sunt obligati postquam vos pro domino suo receperint et vobis homagium fecerint et fidelitatem pro precio autem hujus venditionis dedistis et solvistis nobis ducentos nonaginta mille solidos, bona monatae Barchinonae perpetuae de terno, quod quidem precium supradictum promittimus convertere in solutionem praedictorum debitorum quae debemus et in bonum et utilitatem nostri monasterii. Et quia de dicto precio a vobis bene paccati sumus ad nostram voluntatem renuntiamus exceptioni non numerate et non solutae pecuniae et precii non soluti et non recepti. Renuntiamus etiam quantum ad haec ex certa scientia legi quae subvenit deceptis ultra dimidiam justi precii et beneficio restitutionis in integrum et omni alii juri, canonico et civili, communi et singulari, scripto et non scripto sive consuetudinario et omni alii juri, foro et consuetudini quibus possemus contra praedictam venditionem aliquo tempore venire. Concedentes et recognoscentes vobis quod praedicta que vobis vendimus fecimus exponi venalia palam et publice per plure dies et cum multi emptores ad emendum praedicta accessissent non apparuit aliquis emptor qui tantum precium offerret nobis pro praedictis quantum vos obtulistis. Et ideo vobis tanquam plus offerenti fecimus hanc venditionem pro precio supradicto. Promittentes vobis per /fol. 129/ nos et omnes successores nostros quod semper hanc venditionem quam vobis facimus tenebimus et observabimus et quod numquam contra ipsam veniemus aliquo jure, causa vel ratione nec contra vos vel vestros ratione hujus venditionis movebimus aliquo tempore aliquam quaestionem, petitionem vel demandam. Actum est hoc tertio idus januarii anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quarto. = Sig^x num fratris Guillelmi, abbatis Populeti. Sig^x num fratris Francisci, prioris Populeti. Sig^x num fratris Bernardi de Besora. Sig^x num fratris Jacobi Gomis. Sig^x num fratris Arnaldi Martini. Sig^x num fratris Mathei Gaufredi. Sig^x num fratris Bernardi, pitanciari. Sig^x num fratris Dominici Martini, syndici. Sig^x num fratris Guillelmi de Radio. Sig^x num fratris Bernardi Mir, portarii. Sig^x num fratris Bartholomeie, vestiarii. Sig^x num fratris Berengarii, cellerarii minoris. Sig^x num fratris G. Desbrio, hostalarii. Sig^x num fratris Guillelmi de Regali. Sig^x num fratris Raymundi Desmangos, sotssagristra. Sig^x num fratris Raymundi, cellerarii medii. Sig^x num fratris Berenguer Conil. Sig^x num fratris Raymundi de Cumba. Sig^x num fratris Geraldi de Oscha. Sig^x num fratris Guillelmi Dorcha. Sig^x num fratris A. Sperver. Sig^x num fratris Raymundi de Ripol. Sig^x num fratris Simonis de Santo Felicio. Sig^x num fratris Matthei de Manreana, infirmarii monachorum. Sig^x num fratris G., cellerarii majoris. Sig^x num fratris D. de Comenja. Sig^x num fratris P., cantoris. Sig^x num fratris Bernardi de Vilafrancha, magistri novitiorum. Sig^x num fratris Raymundi Borrelli, notarii publici. Sig^x num fratris B. Marchi. Sig^x num fratris Francisci Triponis. Sig^x num fratris Arnaldi de Merlesio. Sig^x num fratris P. Deres. Sig^x num fratris B. Palmerii. Sig^x num fratris P. Zacirira. Sig^x num fratris Jacobi Rovira. Sig^x num fratris G. Desmuro. Sig^x num fratris P. de Curtibus. Sig^x num fratris Janerio, magistri fratrum.

Número 24. B. Notum¹⁷⁶ *sit cunctis quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Siciliae et Valentiae et comes Barchinonae, confitemur et recognoscimus vobis fratri Guillelmo, abbati monasterium Populeti in diocesi Terrachonae constructi et conventui ejusdem monasterii, quod debemus vobis ducenta nonaginta millia*¹⁷⁷ *solidorum bona monetae Barchinonensis /fol. 130/ perpetua de terno quae vobis promisimus dare et solvere pro precio venditionis quam nobis et nostris fecistis perpetuo per proprium et franchum alodium de castro vestro et villa vestra quae vocantur de Castilione campi Burriana cum omnibus domibus, honoribus et possessionibus, terminis et pertinentiis, et juribus suis et cum militibus et dominabus et aliis hominibus et faeminis ejusdem castris et villae et pro precio venditionis quam nobis et nostris fecistis perpetuo de dominio et potestate et omnibus aliis juribus quae habeatis et habere debeatis in castro vocato de Montetornesio, et terminis suis, quae sunt in regno nostro Valentiae, prout de venditione omnium praedictorum apparet per publicum instrumentum inde factum per Petrum Marti, notarium Barchinonae infra scriptum. Et praedicta ducenta nonaginta millia solidorum debemus et confitemur nos debere vobis ex causa praedicta licet vos in instrumento facto de praedicta venditione fueritis confessi vos habuisse a nobis praedicta ducenta nonaginta millia solidorum et renuntiaveritis exceptioni non numeratae et non solute pecuniae et precii non soluti et non recepti. Et promittimus vobis quod de dictis ducentis nonaginta millibus solidorum, quae vobis debemus, solvemus vobis vel cui volueritis sive faciemus persolvi per totum mensem martii proximis venturum centum sexaginta millia solidorum et quod a die qua per vos vel per procuratorem vestrum fuerit nobis vel procuratori nostro pro nobis tradita possessio praedictorum quae nobis vendidistis usque ad unum annum continue venturum solvemus vobis vel cui volueritis in civitate Barchinonae vel in civitate Ilerdae sive faciemus persolvi per Raymundum Calveti et Dalmatium Sucnarii residuos centum triginta*¹⁷⁸ *mille solidos. Et ad solutionem etiam istorum centum triginta millium solidorum procurabimus et faciemus praedictos Raymundum et Dalmatium et utrumque eorum pro toto cum omnibus bonis suis vobis obligari, /fol. 131/ cum publico instrumento et sicut pro tabula cambii. Item promittimus vobis quod nos non petemus a vobis vel a successoribus vestris aliquo tempore quod tradatis nobis vel procuratori nostro vel alicui alii pro nobis corporalem possessionem praedictorum, quae nobis vendidistis, nec nos recipiemus nec recipi faciemus ipsam corporalem possessionem donec primo solverimus vobis praedicta centum sexaginta millia solidorum et assecuraverimus vobis praedictos Raymundum Calveti et Dalmatium Sucnarii residuos centum triginta mille solidos, et ipsos Raymundum et Dalmatium et utrumque ipsorum in solidum cum omnibus bonis suis et cum instrumento publico fecerimus ad hoc vobis obligari ut supra dictum est. Nec vos et successores vestri teneamini nobis vel nostris ad traditionem predictae possessionis donec compleverimus et fecerimus compleri omnia supradicta ut supra ea vobis promisimus. Item promittimus vobis quod si pro aliqua praedictarum solutionum exigenda et*

¹⁷⁶ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁷⁷ Al marge esquerre: *290.000 solidos.*

¹⁷⁸ A l'original: *nonaginta.*

habenda a praedicto suo termino in antea vos vel successores vestri feceritis aliquas expensas vel dampna aliqua sustineretis quod nos de ipsis expensis et dampnis faciemus vobis solutionem et restitutionem ad vestram voluntatem. Et credatur vobis et successoribus vestris super praedictis expensis et dampnis plano et simplici verbo absque placite sacramento et testibus. Et pro hiis omnibus supradictis a nobis vobis promissis, complendis et attendendis obligamus vobis et monasterio vestro omnia bona nostra. Actum est hoc tertio idus januarii anno Domini millesimo ducesimo nonagesimo quarto. = Signum^x Jacobi, Dei gratia regis Aragonum et Siciliae, Majoricarum et Valentiae et comitis Barchinonae praedicti, qui hac laudamus et firmamus. = Testes hujus rei sunt Bernardus de Serriano, Raymundus de Minorisa, Jacobus de Bianja, canonicus Urgelensis, Guillelmus de Solanes, Matheus Botela et Petrus de Lecone. Sig^x num Petri Marti, notarii publici Barchinonae, qui hec scripsit et clausit, die et anno quo supra.

Número 25. *Noverint¹⁷⁹ universis quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae, attendentes quod vos venerabilis frater Guillelmus, abbas monasterii Populeti totusque conventus ejusdem monasterii, vendidistis nobis et successoribus nostris in perpetuum castrum et villam de Castilione campi de Burriana, situm in regno Valentiae, cum terminis et pertinentiis suis, et potestatem ac jus quam et quod habebatis et habere debeatis ratione prioratus Sancti Vincentii Valentia in castro de Montetornesio et terminis suis, sito in dicto regno Valentiae, pro sex mille et quingentis solidis regalium annuatim perpetuo percipiendis in redditibus, exitibus et proventibus nostris tabulae Pensi Valentiae, et ipsis redditibus non sufficientibus super redditibus, exitibus et proventibus ejus civitatis Valentiae, et pro centum septuaginta mille solidorum regalium in pecunia numerata, ut in instrumento venditionis per vos inde nobis factae, subscripto et clauso per manum Salvatoris de Bayona, notarii publici Ilerdensis, plenius continetur. Idcirco pro solutione et satisfactione vobis facienda de praedictis sex mille quingentis solidis dictae monetae ratione precii antedicti, per nos et successores nostros, damus, concedimus et assignamus ac etiam tradimus seu quasi tradimus vobis fratri Guillelmo, abbati Populeti, et toti conventui ejusdem monasterii haec recipientibus ratione prioratus Sancti Vincentii praedicti et successoribus vestris, in perpetuum, dicta sex millia et quingentos solidos dictae monetae habenda et percipienda annis singulis perpetuo in redditibus, exitibus et proventibus tabula Pensi civitatis Valentiae, et ipsis redditibus non sufficientibus, in totum vel in partem ad solutionem dictorum sex millium quingentorum solidorum, super redditibus, exitibus ac proventibus ejusdem civitatis Valentiae, per hos terminos, videlicet, in primo venturo festo Sancti Joannis junii, tres mille ducentos quinquaginta solidos, et in primo sequenti venturo festo Nativitatis Domini alios tres mille ducentos quinquaginta solidos, et deinde per eosdem terminos in perpetuo annuatim. Ita tamen quod vos et successores vestri in dicto priorato Sancti Vincentii dicta sex millia quingentorum solidorum*

¹⁷⁹ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

monetae praedictae ponatis et convertatis et ponere et convertere teneamini in hospitalitatem et servitium dicti prioratus Sancti Vincentii, secundum quod illustris dominus rex Jacobus, clarae memoriae avus noster, dictam hospitalitatem et servitium in prioratu praedicto fieri statui et ordinavit, et postea inter illustrissimum dominum regem Alfonsum, inclytae recordationis fratrem nostrum, et abbatem et conventum dicti monasterii Populeti conventum extitit et ordinatum, et ad quam hospitalitatem et servitium faciendum praedictum castrum et villa de Castilione et alia supradicta per vos vobis vendita juxta ordinationem dicti domini regis Jacobi, avi nostri, et conventionem et ordinationem inter dictum dominum regem Alfonsum, frater nostrum, et praedictum abbatem et conventum Populeti, vel alia qualibet ratione essent obligata modo aliquo seu astricta. Quae quidem sex millia quingentorum solidorum monetae praedictae per vos et successores vestros in dicto prioratu perpetuo annis singulis terminis praefixis haberi et percipi volumus in redditibus, exitibus et proventibus dictae tabulae Pensi Valentiae et aliis redditibus, exitibus et proventibus civitatis Valentiae ut dictum est. Non obstante assignatione super eidem per nos facta illustrissima domina Blanca, regina Aragonum, consorti nostrae charissima pro dodario et donatione propter nuptias seu assignationibus aliis quibuscumque personis quibuslibet de caetero faciendis. Nos enim convenimus et promittimus vobis bona fide quod faciemus vos et successores vestros in dicto prioratu habere, tenere, percipere et possidere pacifice ac quiete dicta sex millia quingentorum solidorum quolibet anno per dictos terminos super redditibus, exitibus et proventibus nostris civitatis Valentiae praedictae, ut superius est expressum, sicque ratione aliquorum debitorum contractuum seu aliquarum aliarum obligationum in quibus vos vel /fol. 134/ dictum monasterium Populeti vel locus Sancti Vincentii obligati eritis aliqua ratione praedicta sex millia quingentorum solidorum non possent vobis vel vestris successoribus emparari, contradiri seu aliquatenus impediri. Mandantes cum hoc publico instrumento quod quantum ad hoc vicem epistolae volumus obtinere bajulo generali regni Valentiae, nec non et bajulo civitatis Valentiae praesentibus, et qui pro tempore fuerint, et eorum cuislibet, quod de redditibus, exitibus et proventibus tabulae Pensi praedictae, et ipsis non sufficientibus seu deficientibus de aliis redditibus nostris civitatis Valentiae, solvant vobis et successoribus vestris in dicto prioratu anno quolibet in perpetuum per dictos terminos dicta sex millia quingentos solidorum regalium, ut superius continetur aliqui alio mandato a nobis vel successoribus nostris minime spectato. Mandamus in super procuratoribus, justitiis, bajulis et universis aliis officialibus et subditis nostris praesentibus et futuris, quod praedicta omnia firma habeant et observen[t] et faciant inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione. Pro praedictis autem omnibus et singulis a nobis et successoribus nostris vobis et successoribus vestris praedictis complendis, attendendis et observandis obligamus vobis et eisdem successoribus vestris omnia bona nostra, renuntiantes quantum ad haec omni juri, foro, legi et consuetudini contra haec repugnantibus. Ad haec nos domina Blanca, Dei gratia Aragonum regina, dicti domini regis Jacobi consors, laudantes et approbantes omnia et singula supradicta de jure nostro certiorata a tabellione subscripto convenimus

et promittimus vobis, venerabilibus abbati et conventui monasterii supradicti, quod contra praedicta vel aliquod praedictorum non veniamus seu aliquam personam contrevenire faciamus seu consentiamus, ratione assignationis seu obligationis per dictum domino regem nobis facta super redditibus, exitibus et /fol. 135/ proventibus praedictis ratione dodarii seu donationis propter nuptias seu aliqua alia qualibet ratione. Renuntiantes quantum ad haec juri hypothecarum nostrarum et auxilio senatus consulti Valleani et omni alii juri, foro, legi et consuetudini contra praedicta vel eorum aliquod venienti aliqua ratione. Ad haec nos frater Guillelmus, abbas monasterii supradicti, pro nobis et toto conventu praedicto, recipientes ratione prioratus praedicti Sancti Vincentii, a vobis domino rege concessionem et assignationem praedictam per vos nobis factam de dictis sex mille quingentis solidis ut plenius superius continetur convenimus et promittimus, per nos et omnes successores nostros, vobis dicto domino regi et notario infrascripto recipientibus et stipulantibus, pro omnibus illis quorum interest interesse potest, quod praedicta sex millia quingentos solidos dictae monetae ponimus et convertemus in perpetuum in hospitalitatem et servitium prioratus Sancti Vincentii praedicti, ad quae nos et successores nostri in dicto prioratu Sancti Vincentii ratione ipsius prioratus tenemur et sumus obligati juxta ordinationes praedictorum regum praedecessorum vestrorum, et ad quae etiam castrum et villa et alia praedicta per nos vobis vendita essent obligata modo aliquo seu astricta. Quod est actum Ilerdae pridie idus januarii anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quinto. = Signum ✠ Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comitis Barchinonae, qui praedicta laudamus, concedimus et firmamus. Sig✠ num Blanca, Dei gratia regina Aragonum, quae praedicta laudamus, concedimus et firmamus. Sig✠ num fratris Guillelmi, abbati Populeti, omnia superius posita confirmantis pariter et laudantis. Recipe. Testes hujus rei sunt Bernardus de Serriano, Berengarius de Vilariacuto¹⁸⁰, milites, Raymundus de Minorisa, Guillemus Durfortis, Salvator de Bayona et Thomasius de Castro Asinorum, notarii Ilerdensis. Ego Raymundus de Montanyana, archidiaconus Terranconae in ecclesia Ilerdensi et notarius praedictae /fol. 136/ domina regina Aragonum, de mandato ipsius sigillum suum huic instrumento apposui. = Sig✠ num Guillelmi de Solanis, scriptoris domini regis et ipsius auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem ipsius domini regis, qui haec scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 26. A. *Noverint*¹⁸¹ *universi quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Siciliae, Majoricarum, Valentiae ac comes Barchinonae, convenimus ac promittimus vobis venerabilibus abbati et conventui monasterii Populeti, quod quam cite composuerimus cum ecclesia Romana et gratiam seu beneficium absolutionis obtinuerimus ab eadem, escribemus cum effectu et eficatia quibus poterimus, domino Papae et cardinalibus quod donationem per dominum regem Jacobum, felicitis recordationis avum nostrum, seu confirmationem per dominum regem Petrum, unclytae recordationis patrem nostrum, seu*

¹⁸⁰ Nota per a insertar al marge esquerre: *milites*.

¹⁸¹ Al marge esquerre: *Comprobatum*.

per dominum regem Alfonsum, clarae memoriae fratrem nostrum, et etiam per nos, vobis et dicto monasterio factam, de hospitali sive domo Sancti Vincentii Valentiae, cum omnibus juribus et pertinentiis suis, et privilegiis ipsi hospitali seu domui, indultis et concessis per dictum dominum regem Jacobum, avum nostrum, et per dictos dominum regem patrem nostrum et dominum regem fratrem nostrum, approbetur et confirmetur. In cujus rei testimonium praesentem cartam sigillo nostro appenditio jussimus sigillari. Datum Barchinonae tertio nonas junii anno Domini M.CC.XC tertio.

Número 26. B. Bonifacius¹⁸² *episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri [en blanc] episcopo Ilerdensis, salutem et apostolicam benedictionem. Petitio dilectorum filiorum abbatis et conventus monasterii de Populeto, cisterciensis ordinis Terraconensis diocesis, nobis exhibita continebat quod dudum clarae memoriae Jacobus, rex Aragonum, avus carissimi in Christo filii nostri Jacobi, regis Aragonia illustris, quendam locum vocatum Apiaria, Barchinonensis diocesis, tunc ad ipsum /fol. 137/ spectatam praefato monasterio, pro suae ac parentum suorum animarum remedio, pia liberaritate donavit in sua ultima voluntate. Et postmodum quondam Alfonsus, germanus ejusdem regis qui nunc est dum pro rege Aragoniae se gerebat, attendens quod dictus locus de Apiaria utpote in medio pravorum hominum positus eidem monasterio minus utilis existebat, illum ad se revocatis et in ipsius recompensatione locum, domum, ecclesiam sive cura et hospitale Sancti Vincentii, sita in suburbio civitatis Valentiae, a praedicto avo ejus constructa et dotata, monasterio praedicto concessit, facta eidem monasterio per [en blanc] abbatem et conventum monasterii de Sancti Victoriano, ordinis Sancti Benedicti, Ilerdensis diocesis, cessione omni juris quod in loco, domo, ecclesia et hospitali praedictis ex quadam concessione praefati avi ejus sibi competere dicebatur. Congrua propter hoc eidem monasterio de Sancti Victoriano recompensatione tam ab eodem Alfonso impens quam an eisdem abbate et conventu dicti monasterii Populeti. Et demum post ipsius Alfonsi obitum idem rex Jacobus, in Aragonia regem assumptus, locum, domum, ecclesiam et hospitale praedicta eidem monasterio Populeti de novo donavit, prout in patentibus literis inde confectis ejus regis sigillo munitis plenius dicitur contineri, quae dicti abbatis et conventus monasterii Populeti se asserunt pacifice possidere. Nos igitur, ipsius regis super hoc supplicantis, et eorundem abbatis et conventus monasterii Populeti precibus inclinati, fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus quatinus hujusmodi ultimam donationem ipsi monasterio Populeti, per eundem regem factam, si utilitati ejusdem monasterii Populeti secundum Deum expedire videris auctoritate nostra confirmare procures. Datum Romae apud Sancti Petrum kalendas aprilis pontificatus nostri anno tertio.*

Número 26. C. Geraldus¹⁸³ *miseratione divina Ilerdensis episcopus. Viris venerabilibus religiosis providis et discretis fratri Guillelmo, /fol. 138/ Dei gratia abbati et conventui monasterii Populeti, ordinis cisterciensis Terraconensis diocesis,*

¹⁸² Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁸³ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

salutem in domino Jesu Christo. Cum super quoddam rescriptum apostolicum santissimi patris domini Bonifacii papae octavi, cum vera bulla filo canabi pendenti, non vitiatum, non cancellatum neque in aliqua sui parte abolitum vel suspectum, per vos abbatem praedictum nobis fuerit praesentatum cujus rescripti tenor talis est: **Bonifacius** episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri [en blanc] episcopo Ilerdensis, salutem et apostolicam benedictionem. Petitio dilectorum filiorum abbatis et conventus monasterii de Populeto, cisterciensis ordinis Terraconensis diocesis, nobis exhibita continebat quod dudum clarae memoriae Jacobus, rex Aragonum, avus carissimi in Christo filii nostri Jacobi, regis Aragonia illustris, quendam locum vocatum Apiaria, Barchinonensis diocesis, tunc ad ipsum spectatam praefato monasterio, pro suae ac parentum suorum animarum remedio, pia liberaritate donavit in sua ultima voluntate. Et postmodum quondam Alfonsus, germanus ejusdem regis qui nunc est dum pro rege Aragoniae se gerebat, attendens quod dictus locus de Apiaria utpote in medio pravorum hominum positus eidem monasterio minus utilis existeret, illum ad se revocans et in ipsius recompensatione locum, domum, ecclesiam sive cura et hospitale Sancti Vincentii, sita in suburbio civitatis Valentiae, a predicto avo ejus constructa et dotata, monasterio praedicto concessit, facta eidem monasterio per abbatem et conventum monasterio de Sancti Victoriano, ordinis Sancti Benedicti, Ilerdensis diocesis, cessione omnis juris quod in loco, domo, ecclesia et hospitali praedictis ex quadam concessione praefati avi ejus sibi competere dicebatur. Congrua propter hoc eidem monasterio de Sancti Victoriano recompensatione tam ab eodem Alfonso impensa quam ab eisdem abbate et conventu dicti monasterii Populeti. Et demum post ipsius Alfonsi obitum idem rex Jacobus, in Aragonia regem assumptus, locum, domum, ecclesiam et hospitale /fol. 139/ praedicta eidem monasterio Populeti de novo donavit, prout in patentibus literis inde confectis ejus regis sigillo munitis plenius dicitur contineri, quae dicti abbatis et conventus monasterii Populeti se asserunt pacifice possidere. Nos igitur, ipsius regis super hoc supplicantis, et eorundem abbatis et conventus monasterii Populeti praecibus inclinati, fraternitati tuae per apostolica scripta¹⁸⁴ mandamus quatinus hujusmodi ultimam donationem ipsi monasterio Populeti, per eundem regem factam, si utilitati ejusdem monasterii Populeti secundum Deum expedire videris auctoritate nostra confirmare procures. Datum Romae apud Sancti Petrum kalendas aprilis pontificatus nostri anno tertio. = Et facta dicta praesentatione per vos humiliter supplicatum ut dictum mandatum apostolicum exigui dignaremur nos tunc occupati pluribus et ardius negotiis circa expeditionem dicti negotii commode intendere non valentes de assensu et voluntate vestra, venerabili et discreto viro Raymundo Egidii Ilerdensis canonico et vicen. receptionem et examinationem testium instrumentorum et aliorum munimentorum quae producere velletis in negotio memorato per nostras literas comittendum duximus sub hac forma: **Geraldus**, miseratione divina Ilerdensis episcopus. Venerabili discreto Raymundo Egidii, canonico Ilerdensis et vicen. Petitio dilectorum filiorum abbatis et conventus monasterii de Populeto, cisterciensis ordinis Terraconensis diocesis, nobis exhibita continebat quod dudum

¹⁸⁴ Nota per a insertar al marge esquerre: *mandamus*.

clarae memoriae Jacobus, rex Aragonum, avus carissimi in Christo filii nostri Jacobi, regis Aragonia illustris, quendam locum vocatum Apiaria, Barchinonensis diocesis, tunc ad ipsum spectatam praefato /fol. 139/ monasterio, pro suae ac parentum suorum animarum remedio, pia liberaritate donavit in sua ultima voluntate. Et postmodum quondam Alfonsus, germanus ejusdem, ut supra. **Unde** cum nos occupati pluribus et arduis nostris et ecclesiae nostrae negotiis curia praedicta ad praesens prout expedit intendere non possimus, vobis dicimus et rogamus quatinus testes instrumenta et alias probationes, quas dictum monasterium Populeti producere voluerit ad probandum quod praedicta ultima donatio sit utilis ipsi monasterio Populeti, recipiatis diligenter loco nostri et ea fideliter nobis mittatis sub sigillo vostro interclusa. Datum apud Alcolegiam iij. idus junii anno Domini millesimo CC. nonagesimo septimo. Postque receptis per dictum Raymundum Egidii testibus fidedignis, instrumentis et aliis munimentis, quae super praedictis coram eo producere voluistis, idem Raymundus attestaciones dictorum testium et quicquid productum vel actum extitit coram eo super praemissis nobis remisit sub sigilli sui munimina interclusa. Nos igitur visis attestacionibus testium, literis, instrumentis et aliis munimentis, quae praedicta fuerunt coram dicto Raymundi Egidii, et etiam coram nobis, super praemissis et specialiter litera sive instrumento illius ultima donationis factae vobis et vestro monasterio de loco Sancti Vincentii Valentiae per illustre dominum Jacobum, regem Aragoniae, de cujus confirmatione fit mentio in rescripto apostolico suprascripto, cujus instrumenti series sic se habet: **Noverint** universi quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae. Attendentes revocationem quam ad se et jurisdictionem suam illustris dominus Alfonsus, rex Aragonum frater noster quondam, fecit de castro et villa de Apiaria quod castrum et villam dudum clarae memoriae dominus Jacobus, rex Aragonum avus noster, pro suae ac parentum suorum animarum remedio, pia /fol. 141/ liberalitate donavit sive reliquit monasterio Populeti in sua ultima voluntate et quod quidem castrum et villam ex causa dicti legati tempore ipsius revocationis praefatum monasterium possidebat et esse maxime utile nobis et necessaria ad tuitionem regni nostri et specialiter comitatus Barchinonae, cum ipsa villa de Apiaria sit in generali itinere de Barchinonae ad Cervariam constituta, ubi non habemus castrum seu villam aliam per quam contra raptos et malos homines circumquaque positos possit via regia deffendi seu etiam custodiri. Attendentes etiam quod dictus locus de Apiaria utpote in medio pravorum hominum positus eidem monasterio quasi inutilis existebat. Pensata itaque utilitate nostra ac terrae nostrae et monasterii supradicti et nichilominus volentes praedictum monasterium Populeti de praefata revocatione servare indempne, cupientes etiam voluntati praenominati domini regis Jacobi, avi nostri, de praefato legato eidem monasterio legitime facto ac eidem monasterio restitutionem facere et emendam in compensationem loci de Apiaria praelibati, et pro salute animae nostrae, per nos et omnes successores nostros, ex certa scientia deliberatione praebita, donamus et titulo donationis simplicis inter vivos concedimus in praesenti vobis venerabili fratri Guillelmo, abbati Populeti et conventui ejusdem monasterii, et vestris successoribus, in perpetuum, pro libero et franco alodio vestro, cum omni pleno

dominio et senyorivo, locum, domum, ecclesiam sine cura et hospitale Sancti Vincentii, sita in suburbio civitatis Valentiae, francha et libera cum castris villis de Castilione et de Quart, et cum dominio et potestate castris de Montornes. Ita tamen quod vos, dictus abbas et conventus praedicti monasterii Populeti, teneatis dictum locum de Montornes pro nobis et successoribus nostris et teneamini inde nobis dare potestatem irati et peccati quotienscumque voluerimus juxta consuetudines et usaticos Barchinonae, et Petrus Eximius de Muntornes teneat dictum castrum /fol. 142/ de Muntornes pro vobis dicto abbate et conventu ac praedicto monasterio Populeti et det vobis potestatem iratus et peccatus quotienscumque per vos inde fuerit requisitus, et cum omnibus aliis castris, villis, alcheriis seu quibuscumque aliis locis ad ipsum locum, domum, ecclesiam et hospitale Sancti Vincentii supradicta expectantibus seu expectare debentibus quoquomodo, cum terminis et affrontationibus, cum introitibus et exitibus, cum juribus et pertinentiis et aliis omnibus et singulis ad praedicta loca et ad quemlibet eorum pertinentibus seu pertinere debentibus quoquomodo, cum militibus et aliis hominibus, tam masculis quam mulieribus, christianis, judaeis et sarracenis in locis praedictis et eorum quolibet habitantibus et habitaturis prout in donationibus, concessionibus et privilegiis seu quibuscumque aliis cartis vel instrumentis a praedecessoribus nostris concessis praedicto loco, domui seu hospitali Sancti Vincentii praedicti plenius continetur. Remittimus etiam vobis et successoribus vestris, scienter et consulte, et pro remedio animae nostrae et parentum nostrorum, et abdicamus a nobis et a nostris successoribus, in perpetuum, omne jus et postestatem quod et quae nobis competebant seu competere poterant, de consuetudine vel de jure, ponendi, instituendi, offerendi, donandi seu etiam assignandi vel praesentandi priorem, rectorem, procuratorem, administratorem seu quemvis alium gubernatorem et portionarios, clericos seu laicos, seu beneficiatos alios quoscumque nomine censeantur in loco, domo, ecclesia et hospitali Sancti Vincentii praedictis, aut in castris, locis seu villis dicti loci, domus, ecclesiae seu hospitalis denominatorum, cedendo et transferendo in vos, dictum abbatem et conventum ac monasterium Populeti, omnia jura et actiones nobis competentia et compententes competitura¹⁸⁵ et competituras in praedictis et quolibet praedictorum, quae vobis ante hujusmodi donationem, concessionem ac cessionem in aliquo competebant sine omni retentione nostri et /fol. 143/ nostrorum etiam successorum. Concedentes expresse vobis et donantes ac etiam remittentes ex mera liberitate nostra siquod jus patronatus vel aliquod aliud jus nos habemus vel habere possumus, aut debemus in loco, domo, ecclesia et hospitali praedictis, ratione dotationis dicti loci vel aedificationis seu constructionis a praedecessoribus nostris factarum, vel ratione loci in quo locus, domus, ecclesia seu hospitale praedictum fundatus est et sedet. Promittentes vobis et successoribus vestris per nos et nostros successores quod numquam de caetero nos vel nostri ponemus, conferemus seu dabimus vel assignabimus alicui vel aliquibus portionem aliquam seu portiones perpetuo vel ad tempus in loco, domo, ecclesia seu hospitali praedictis, nec in castris, locis seu villis ejusdem loci, domus, ecclesiae seu

---

¹⁸⁵ Nota per a insertar al marge esquerre: *et competituras*

hospitalis praedictorum, nec etiam in eisdem ponemus rectorem, priorem, procuratorem seu gubernatorem, portionarios vel beneficiatos, clericos vel laicos, nec alios cujuscumque conditionis, sexus aut status existant et quocumque nomine censeantur. Immo volumus et concedimus quod liceat vobis et vestris successoribus praedictum locum, domum, ecclesiam seu hospitale Sancti Vincentii cum adjacentiis, castris, villis et cum omnibus aliis bonis eorundem tenere, possidere perpetuo et in pace, franche et libere et de ipsis et de omnibus fructibus et obventionibus inde proventuris ordinare et quocumque modo volueritis disponere secundum quod de vestra et successorum vestrorum processerit voluntate, non obstantibus aliquibus observantiis, consuetudinibus seu statutis factis ibidem per nos aut per procuratores nostros aut per quascumque alias personas cujuscumque dignitatis, gradus aut conditionis existant ipsum locum ad statum, normam et observantiam vestri ordinis sicut placuerit et quando volueritis reducendo. Absolventes cum hoc publico instrumento milites /fol. 144/, homines et omnes alios habitatores locorum praedictorum, praesentes et futuros, et quemlibet eorundem cujuscumque sexus aut conditionis existant ab homagio, fidelitate, juramento et dominio, et etiam quibuscumque aliis in quibus nobis vel nostris sint astricti, vel in aliquo obligati. Injungendo et mandando auctoritate et testimonio hujus praesentis publici instrumenti, quod quantum ad hoc vicem epistolae seu literarum volumus obtinere omnibus et singulis supradictis, ut vobis dicto abbati et conventui monasterii Populeti, nomine ipsius monasterii, obediant in omnibus sicut domino vero et naturali et omnia alia faciant quae nobis et praedecessoribus nostris facere tenebantur, et quod respondeant et attendant vobis dictis abbati et conventui et vestris successoribus in perpetuum ut veris dominis et naturalibus de omnibus juribus, redditibus, exitibus et proventibus universis castrorum seu locorum, domus, loci, ecclesiae seu hospitalis praedicti. Item, promittimus vobis et vestris per nos et omnes nostros successores quod faciemus vos tenere et possidere in pace et expletare in perpetuum omnia et singula supradicta contra omnes personas ecclesiasticas et seculares seu etiam religiosas, et observabimus et observari vobis et vestris inviolabiter faciemus omnia supradicta et singula, et erimus vobis et vestris fideles et legales quirentes in judicio et extra contra omnes personas et obligamus nos et nostros et omnia bona nostra vobis et vestris de evictione et quarentia. Promittimus etiam vobis et vestris successoribus fide et legalitate nostra quod si aliqua persona, cujuscumque conditionis, ordinis seu sexus existat, moveat super praedictis vel aliquo praedictorum, de jure vel facto, vobis vel vestris aliquo tempore quaestionem aliquam seu demandam coram quibuscumque iudicibus ecclesiasticis vel secularibus, ordinariis vel delegatis, quod nos et successores nostri suscipiemus in nos onus litigii et defendemus vos et vestrum monasterium et ducemus /fol. 145/ causam nostris propriis sumptibus et expensis usque ad finem litis. Promittentes quod si aliquid de praedictis a vobis vel vestris evictum fuerit restituemus vobis et servabimus vos et vestros et vestrum monasterium indemnes. Obligantes inde vobis et vestris omnia bona nostra mobilia et immobilia, habita et habenda, ubique sint, et specialiter castrum et villam de Belloch et caldariam nostram Ilerdae, et redditus et proventus etiam eorundem. Renuntiantes ex certa

scientia omnibus allegationibus juris et facti et deffensionibus universis et omni juri canonico et civili aut consuetudinario, foris, usaticis et usantiis, constitutionibus et statutis, editis sive factis per predecessores nostros vel aliquem eorundem in curiis Barchinonae, Montissoni et quibuscumque aliis civitatibus sive locis quibus possemus contra praedicta vel eorum aliquod adjuvari nec non et beneficio restitutionis in integrum, et illi juri quo cavetur quod rex vel princeps non potest minuere regnum ejus cum non sit diminutio sed augmentum quod Deo et ejus ecclesiae matri nostra, et locis religiosis ejusdem, pia liberalitate et devotione regum et principum assignatur perpetuo seu donatur. Volentes et concedentes quod si forte praesens donatio vel concessio posset de jure in aliquo infirmari quod nichilominus praedicta omnia habeatis, teneatis et possideatis pro francho et libero alodio, ex nostra mera liberaritate ut superius dictum est. Non obstantibus aliquibus rationibus quod pro parte nostra a nobis vel successoribus nostris allegata fuerint aliquando vel aliquo tempore possent allegari, quoniam nos illis juribus et rationibus, ex certa scientia, renuntiamus volentes quod omni modo praesens concessio seu donatio simplex inter vivos perpetuam et omnimodam habeat roboris firmitatem. Mero tamen imperio vobis et vestris secundum forum Valentiae in omnibus semper salvo, mandantes universis procuratoribus, vicariis, bajulis, justitiis, alcay-/fol. 146/dis et omnibus aliis officialibus et subditis nostris, praesentibus et futuris, quod praedicta omnia et singula perpetuo observent et observari faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant, si de nostris confidunt gratia vel amore. Et ut praedicta majori gaudeant firmitate praesens instrumentum fecimus sigillo nostro plumbeo comuniri. Datum Barchinonae quartodecimo kalendas madii anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quinto. Testes sunt Raymundus Fulchonis, vicecomes Cardonae, Berengarius de Podio Viridi, Petrus de Montecatheno, Philippus de Saluciis, Arnaldus de Quarçavino, Dalmacius de Castronovo, Geraldus de Pulchrovisu. = Signum[✠] Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae et comitis Barchinonae. Sig[✠] num Guillelmi de Solanis, dicti domini regis scriptoris, qui mandato ipsius haec scribi fecit, cum literis rasis et emendatis in prima linea ubi dicitur rum, et Valentiae ac comes et in xviii linea ubi dicitur et, ac clausit, loco, die et anno prefixis.= Atque eis omnibus et singulis consideratis et cum diligentia prescrutatis, adhibita etiam solemnitate qua debet et consuevit in talibus observari habitoque etiam super hiis sapientum consilio diligenti qui nobis Geraldo episcopo memorato videtur et constat plenarie per praedicta praefatam ultima donationem factam per praenominatum dominum Jacobum, regem Aragonum, monasterio Populeti praedicto de loco, domo, ecclesia sine cura et hospitali Sancti Vincentii Valentiae, cum suis juribus et pertinentiis universis contentis et expressis sicut praemittitur in praedicto instrumento, sigillo plumbeo ejusdem domini regis sigillato, esse utilem secundum Deum eisdem monasterio Populeti nos episcopus antedictus eandem donationem praedictam auctoritate apostolica confirmamus. In quorum omnium testimonium et ad majorem roboris firmitatem praesentem cartam per manum Guillelmi de Gabia, notarii nostri publici in for-/fol. 147/mam publicam mandavimus redigi et eandem nostri sigilli appensionis munimine roborari. Datum apud Almudafar tertio nonas decembris anno Domini millesimo

ducentesimo nonagesimo septimo. Praesentibus venerabilibus Pontio de Aquilanido, priore Rotensi, Bertrando de Areny, priore Sancti Andreae de Bairaves, fratre Terrario de Lyleth, achipraesbytero Montisoni, Arnaldo de Rour, rectore ecclesiae de Castelotis atque capellano domini episcopi memorati, testibus ad hoc specialiter adhibitis et vocatis. = Ego Guillelmus de Gabia, auctoritate praedicti domini episcopi Ilerdensis, notari publici, praesens instrumentum de mandato ejusdem domini episcopi scripsi et in formam publicam redegi cum supraposito in xxiv. linea ubi dicitur simplicis et sig^x num meum hic apposui, solitum in testimonium praemissorum.

Número 27. Nos Jacobus¹⁸⁶, *Dei gratia rex Aragonum, Valentiae et Murciae ac comes Barchinonae. Attendentes inter nos et officiales nostros, ex una parte, et vos fratrem Petrum, abbatem Populeti et priorem domus Sancti Vincentii civitatis Valentiae, ex altera, quaestionem fuisse ortam super puniendis criminibus quae comittuntur vel in posterum comittentur in loco de Quart ejusque terminis per sarracenos sarracenas de dicti loci et terminum ejusdem an videlicet deberent puniri per nos vel officiales nostros et de mandato nostro vel officialium nostrorum vel per vos dictum abbatem et priorem seu per illos quos duceretis deputandos ad ipsa crimina punienda. Idcirco, certiorati plenarie de jure seu juribus nobis competentibus et competere debentibus in praedictis, volentes vos et dictum monasterium prosequi gratia et favore, de gratia speciali, concedimus vobis, dicto abbati et priori et successoribus vestris in dicto prioratu, quod punitio dictorum sarracenorum et sarracenarum pro criminibus, delictis seu etiam forefactis aliis quibuscumque in dicto loco et ejus terminis commissis, per /fol. 148/ eos vel per alios sarracenos seu etiam comittendis, quae fieri debeat per açots vel alio modo juxta Çunam sit vestra et dicti prioratus Sancti Vincentii, dum tamen ipsi açots vel paenae quaecumque aliae non infligantur pro crimine ex quo debeat sequi mors seu ultimum supplicium vel membri detruncatio seu amputatio juxta Çunam, ipsas enim paenas mortis et detruncationem membrorum seu amputationem et açots, quae infligentur dictis sarracenis pro talibus criminibus juxta Çunam, nobis et nostris tantumodo reservamus. Ita quod per alcadium dicti loci faciamus nos vel officiales nostri judicari dicta crimina quae nobis retenimus. Et volumus quod si forte vos vel successores vestri velletis recipere pecuniam pro redemptione dictorum açots vel aliarum penarum infligendarum pro criminibus, delictis seu forefactis aliis quibuscumque quos, quae et quas vobis concedimus in sarracenos praedictos, possitis ut volueritis de praedicta pecunia vestram facere voluntatem verum; si pro criminibus ex quibus debent sequi mors vel membri amputatio seu detruncatio vel açots pro talibus criminibus secundum Çunam pecunia haberetur illa sit nostri et nostrorum. Datum Valentiae quarto nonas februarii anno Domini millesimo trescentesimo tertio. Signum ^x Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Valentiae et Murciae ac comitis Barchinonae. Testes sunt Raymundus, Valentiae episcopus, vicecancellarius domini regis, Jacobus Petri, Jacobus de Xericha, Guillelmus de*

¹⁸⁶ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

Entança et Bernardus Raymundi de Rippellis. Sig^x num Matthei Botella, scriptoris domini regis praedicti, qui de mandato ipsius domini regis haec scribi fecit et clausit, cum literis rasis et emendatis in linea secunda ubi dicitur assue, die et anno quo supra.

Número. 28. Un plech de appellacions y protestas, fetas per fra Bernat de Caresvesses, síndich y procurador del abat de /fol. 149/ Poblet, com a prior de Sant Vicent, al bisbe de València a cerca los delmes de Quart, y també per los procuradors reals de dit regne y lurs llochtinents per algunas cosas que·s feyan contra los sarracenos de Quart y ses termes y no se ha trobat sentència. En los quals actes de appellacions y protestas estan insertats alguns privilegis y concessions, tan de papas com de reys.

Número 29. *Noverint universi*¹⁸⁷ *quod coram nobis Jacobo, Dei gratia rege Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae ac comite Barchinonae, comparevit monachi et fratres domus Sancti Vincentii Valentiae proponentes in nostrae praesentia quod timebant ne de facto gravarentur per officiales nostros, aut in jure eorum fierit eis praepjudicium, occasione quarandum confirmationum quas nos faeceramus sarracenis suis de Quarto, de quibusdam privilegiis quae habebant quorum unum fuit inclytae recordationis domini regis Jacobi, avi nostri, alterum felicis memoriae domini regis Petri, patris nostri, unde cum nos dictam confirmationem in forma comuni fieri fecerimus, et non fuerit nec sit intentio nostra juri aut jurisdictioni dictorum fratrum et monachorum praepjudicasse in aliquo nec aliquod jus novum atribuisse sarracenis praedictis. Ideo ad cautelam et tuitione juris domu praedictas Sancti Vincentii praesentem cartam eisdem fratribus et monachis fieri mandavimus, nostro sigilli munimine roboratam, mandantes per praesentes universisi et singulis officialibus nostris quod occasione dictarum confirmationum non plus se intromittant quam poterant vel debebant intromittere ante confirmationes praedictas et quod dicti fratres et monachi utantur in dicto loco de Quart et ejus terminis prout debent et ab antique actenus usi fuerunt. Datum Valentiae pridie nonas madii anno Domini millesimo trescentesimo /fol. 150/ sexto.*

Número 30. *Noverint universi*¹⁸⁸ *quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Valentiae, Sardiniae*¹⁸⁹ *et Corcicae ac comes Barchinonae, considerantes quod regia plurimum convenit dignitati clericos caeterosque religiosos viros in regnis et terris nostris divinis officiis famulantes in viam pacis et tranquillitatis tenere quietos ab omni turbatione et inquietatione relevare, lites et jurgia eorundem tollere ac sedare ut per tranquillitatis semitam ambulantes liberius altissimo famulentur, quia vero ad nostram audientiam est devenum quod inter venerabiles fratrem Raymundum, divina providentia episcopum et capitulum ecclesiae Valentiae, ex una parte, et fratrem*

¹⁸⁷ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁸⁸ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

¹⁸⁹ Nota per a insertar al marge dret: *et Corcicae*

Petrum, abbate monasterii Populeti et conventum ejusdem vice ac nomine domus et hospitalis Sancti Vincentii, in civitate Valentiae situati, super recipiendis decimis loci de Quart et terminorum ejusdem siti in diocoesi Valentina ad ipsam domum et hospitale Sancti Vincentii pertinentis, ex altera, orta fuisset materia quaestionis. Volentes itaque eorum jurgiis et quaestionibus obviare amicabiliter et de plano suggestimus partibus antedictis quod inter se super praedictis controversiis componerent et ipsas quaestiones inter se amicabiliter diffinirent; precibus igitur ac mentionibus nostris praedictae partes acquiescere cupientes et a praedicto jurgio divedentes ad compositionem amicabilem prout sequitur pervenerunt. Ad haec nos frater Raymundus, divina gratia miseratione episcopus et capitulum ecclesiae Valentiae, per nos et omnes successores nostros, vobiscum venerabilibus abbate et conventu monasterii Populeti, vice ac nomine domus et hospitalis Sancti Vincentii jam praetacti, ad preces et instantiam serenissimi domini Jacobi, Dei gratia regis Aragonum praelibati, super praedictis controversiis inter nos et vos ortis amicabiliter componere intendentes super prae-/fol. 151/dictis decimis, quae de caetero colligentur et recipientur de fructibus possessionum, tam christianorum quam serracenorum, castris et loci de Quart et terminorum ejusdem, firmiter componimus in hunc modo: quod nos episcopus et capitulum praedictae ecclesiae Valentiae et successores nostri, qui pro tempore fuerint, habeamus et recipiamus imperpetuum quolibet anno tertiam partem decimae de fructibus omnium possessionum, tam christianorum quam serracenorum, qui hodie sunt et pro tempore fuerint in dicto castro et loco de Quart et infra terminos eorundem, nec non et de omnibus aliis de quibus decima datur seu dari debet, juxta sententiam seu ordinationem illustrissimi domini Jacobi bonae memoriae quondam regis Aragonum, et vos, praedicti abbas et conventus et vestri, praedicta decimae duas partes, et quod bajulus abbatis et fratrum, existentium in dicta domo et hospitali Sancti Vincentii et in dicto castro et loco de Quart, qui nunc est vel qui pro tempore fuerit, quando voluerit decimare et decimam recipere de praedictis fructibus dictarum possessionum teneatur vocare et certificare collectorem decimae nostra episcopi et capituli Valentiae, ut intersit decimationi praedictae, et quod recipiat de dictis fructibus tertiam partem decimae nobis episcopo et capitulo pertinentem, et teneatur dictus bajulus vester quolibet anno praedictorum collectorum nostrum per unam diem expectare ad decimationem hujusmodi faciendam, cum primo dictus bajulus vester voluerit decimam recipere de fructibus praedictarum possessionum, et cum dictus collector noster, ad requisitionem dicti bajuli vestri, pro decimando venerit ad dictum locum de Quart, ipse bajulus vester tenetur ipsum collectorem nostrum vocare ut simul vadant ad decimam colligendam, et quod teneantur se ad invicem expectare, si necesse fuerit, per aliquod spatium ad decimationem ipsam qualibet die faciendam. Item quod nos episcopus et capitulum ecclesiae Valentiae et successores nostri possimus emere aut alias acquirere domos in dicto lo-/fol. 152/co de Quart, in quibus recolligere valeamus fructus tertiae partis decimae nostrae supradictae, quae sufficiant ad ipsos fructus decimae conservandos. Nos vero episcopus et capitulum praedictae ecclesiae Valentinae, ex causa praesentis amicabilis compositionis, absolvimus et diffinimus vobis praedictis abbati et conventui monasterii Populeti, nomine et vice

domus et hospitalis Sancti Vincentii, et fratrum existentium in eadem, totam partem decimae quam nos recipere debemus seu recipere possemus de molendinis et furnis vestris, nec non et de tributis, censibus et aliis quibuscumque exactionibus vestris quas seu quae recipitis seu recipere debetis a christianis vel serracenis dicti castri et loci de Quart et terminorum ejusdem, seu de animalibus et nutrimentis vestris et fratrum ac monachorum vestrorum. Diffinimus praeterea absolvimus et remittimus vobis quod non teneamini dare nobis, praedictis episcopo et capitulo Valentiae et successoribus nostris, decimam de hortis, vinidariis, campis seu vineis quas propriis manibus vel sumptibus hodie excolitis et tenetis in dicto loco de Quart et terminis ejus nec de aliis terris quae sunt infra dictum terminum de Quart de quibus memoria non existit quod cultae fuerint vel etiam in pascuis decimales. Damus etiam diffinimus et absolvimus vobis in perpetuum omnes mesquitas et fossata serracenorum dicti loci de Quart et terminorum ejus. Item diffinimus et remittimus vobis omnes decimas quae, pro tempore preterito usque ad presentem diem, a vobis petere nos possemus et a praedecessoribus vestris ratione praedictarum possessionum dicti loci de Quart et terminorum ejusdem. Renunciantes expresse quantum ad haec omni juri canonico et civili et omni consuetudini et privilegiis Romanae Sedis et donationibus ac privilegiis nobis seu antecessoribus nostris factis aut concessis vel in posterum concedendis a regibus Aragonum super dicta decima et omnibus aliis superius jam expressis. Et contra praedictas concessionem, diffinitiones, absolutiones /fol. 153/ et remissiones non veniemus aliquo casu, causa vel rationes. Ad haec nos frater Petrus, abbas monasterii Populeti et totus conventus ejusdem monasterii, et nos fratres domo et hospitalis Sancti Vincentii praedicti, per nos et successores nostros vice ac nomine domus et hospitalis praedicti et omnium fratrum ibidem commorantium, praesentium et futurorum, consentientes expresse omnibus et singulis superius expressatis per vos venerabilis episcopum et capitulum ecclesiae Valentiae, ex causa praesentis amicabilem compositionem, concedimus, laudamus, approbamus et ratificamus et, ex certa scientia, confirmamus vobis, praedictis episcopo et capitulo ecclesiae Valentiae et omnibus successoribus vestris, in perpetuum, omnia et singula in hoc praesenti instrumento contenta, promittentes vobis et omnibus successoribus vestris in perpetuum per nos et omnes successores nostros tamquam utilia et imperpetuum profutura nobis et dictae domui et hospitali Sancti Vincentii, quod praedicta omnia tenebimus, complevimus et observabimus et teneri, compleri et observari faciemus imperpetuum per nos et successores nostros. Concedentes insuper absolventes, diffinientes ac remittentes vobis, dictis episcopo et capitulo ecclesiae Valentiae et successoribus vestri imperpetuum, praedictam tertiam partem dicti castri et loci de Quart et terminorum ejusdem, tam christianorum quam serracenorum, facientes vobis pactum tam reale quam personale de perpetuo aliquid non petendo a vobis vel successoribus vestris ratione dictae tertiae parte decimae jam praetacta. Imponentes nobis et successoribus nostris silentium sempiternum super tertia parte decimae memoratae. Renunciantes quantum ad haec omni juri canonico et civili et omni consuetudini et privilegiis Romanae Sedis et donationibus ac privilegiis nobis seu antecessoribus nostris factis aut concessis, vel in posterum concedendis a regibus /fol. 154/ Aragonum super dicta

decima et omnibus aliis superius jam expressis. Ad hujus autem rei perpetuam memoriam et roburu perpetuae firmitatis nos Jacobus rex praefatus sigillum magestatis nostrae et nos episcopus et capitulum ecclesiae Valentina supradictae sigilla nostra, nosque abbas et conventus Populeti et frater Michael, procurator domus et hospitalis Sancti Vincentii supradicti, sigilla nostra huic instrumento ducimus apponenda. Quod est actum Valentiae tertio decima kalendas septembris anno Domini millesimio trescentesimo octavo. = Signum ✠ Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae ac comitis Barchinonae.= Ego frater Raymundus, episcopus, subscribo. Ego Jacobus de Albalato, archidiaconus Valentiae, subscribo. Ego Petrus Despelluncis, canonicus Valentiae, subscribo. Ego G. de Valleviridi, canonicus Valentiae, subscribo. Ego Raymundus de Montanyana, canonicus Valentiae, subscribo. Ego Arnaldus de Celma, canonicus Valentiae, subscribo. Ego Berengarius Marti, canonicus Valentiae, subscribo. Ego Michael Boterii, canonicus Valentiae, subscribo. Ego Raummyndus Gasto, canonicus Valentiae, subscribo. Ego Pontilianus Garrigus, archidiaconus Xativa, subscribo. Ego Jacobus de Maura, canonicus Valentiae, subscribo. Ego Petrus Matthei, Muriveteris archidiaconus, subscribo. Ego Johannes Burgundi, canonicus Valentiae, subscribo. Ego Raummyndus de Ontinyena, canonicus Valentiae, subscribo. Et nos frater Petrum, dictus abbas Populeti, laudamus et confirmamus omnia supradicta et hoc sig num facimus et sigillum nostrum pro nobis et conventu praedicto apposuimus. Ego frater Andreas, prior Populeti, subscribo. Ego frater B., cellararius major, subscribo. Ego frater G., subprior, subscribo. Ego frater G., operarius, subscribo. Ego frater P., infirmarius pauperum, subscribo. Ego frater R. ffⁱ subscribo. Ego fr. Guillelmis de Ripello subscribo. Ego frater Bernardus Savina subscribo. Ego frater Jacobus Sequerii subscribo. Ego frater Raymundus Calveti subscribo. Ego frater Guillelmus Isarni subscribo. Ego frater Franciscus Sublonet subscribo. Ego frater Andreas Dalmatii subscribo. Ego frater G. de Peleyano subscribo. Ego frater P., cellararius minor, subscribo. Ego /fol. 155/ frater A. de Martini subscribo. Ego frater Berengarius Luyl subscribo. Ego frater R., magistri conversorum, subscribo. Ego frater Jacobus Çabra subscribo. Ego frater Berengarius Tamarit subscribo. Ego frater Bartholomeus Juliani subscribo. Ego frater Franciscus Carbonis, sacrista, subscribo. Ego frater Bernardus Mora subscribendo confirmo. Ego frater Michael, procurator domus Sancti Vincentii, subscribo. Ego frater Bernardus de Carbeciis, syndicus Populeti, subscribo. Ego frater Jacobus, operarii Sancti Vincentii, subscribo. Ego frater Petrus Cuch subscribo. Ego frater Ferrarius de Stricto subscribo. Ego frater Bernardus Cerdani subscribo. Ego frater Jacobus Basilii subscribo. Ego frater F. G. de Radio subscribo. Sig ✠ num frater Francisci de Moraria. Ego frater R. de Rivipullo, majoralis de Quarto, subscribo. Ego frater P. de Rivo Arenarum subscribo. Ego frater G. Pascalis subscribo. Ego frater P. de Casis,¹⁹⁰ syndicus et cellerarius medius, subscribo. Ego frater G. Sancier subscribo. Ego frater Jo. Petri subscribo. Ego frater G. de Ulioli subscribo. Ego frater Berengarius, pitancierius, subscribo. Sig ✠ num mei Bernardi de Avarsonne, scriptoris dicti domini regis et auctotitate sua

¹⁹⁰ Nota per a insertar al marge esquerre: syndicus

publici notarii per totam terram et dominationem ejusdem, qui de mandato praefati domini regis et ad requisitionem et rogatum partium praedictarum haec scribi feci, cum literis rasis et emendatis in sexta linea ubi dicitur fratrum existentium, et in septima linea ubi dicitur ut intersit, et cum literis suprapositis in undecima linea ubi dicitur hodie, et clausi, loco, die et anno praefixis.

Número 31. Noverint¹⁹¹ *universi quod cum orta esset materia quaestionis et diutissime agitata inter reverendum dominum Raymundum, Dei gratia episcopum Valentiae, et ejus honorabile capitulum, ex una parte, et religiosum dominum fratrem Andream, Dei gratia abbatem monasterii Populeti ac priorem domus Sancti Vincentii et ejus conventum, ex altera, ratione decimarum quarandum terrarum, possessionem et jovatarum terrae sitarum juxta Turrim Forcaladam, quae quidem turris et possessiones cum quibusdam rafalis sunt versus Quartum, intra moyllons positos inter terminum de Quart, ex una parte, et de de Torrent, de Perenxisa et de Xiva, ex altera, quae turris, possessiones, rafalli et jovata fuerunt quondam Raymundi de Sancto Raymundo et Petri Vitalis quondam, magistri operis Sancte Virginis Mariae sedis Valentiae, et quorundam aliorum. Tandem amicis intervenientibus propter bonum pacis et concordiae et ad maximum commodum memoratorum sedis et monasterii convenerunt partes saepe dictae quod dictus reverendus dominus episcopus et ejus honorabile capitulum et eorum successores in dicta sede percipiant et percipere possint in perpetuum in possessionibus et terris et jovatis et rafalis et turre antedictis tertiam partem decimae bladi, vini et oli et omnium aliorum fructum de quibus decima debet dari juxta sententiam illustrissimi domini Jacobi, quondam regis Aragonum, prout eam percipiunt et percipere debent in omnibus aliis terris et possessionibus termini loci de Quart. Et dictus religiosus dominus abbas et prior et ejus conventus et eorum successores in dicto monasterio seu prioratu percipiant et percipere possint in perpetuum de praedictis terris et possessionibus et jovatis et rafalis et terrae duas partes decimae panis et vini et olei et omnium aliorum fructum de quibus decima debet dari, prout eas percipiunt et percipere possunt in omnibus aliis terris et possessionibus termini loci de Quart, juxta sententiam latam inter partes praedictas per illustrissimum dominum Jacobum, regem Aragonum nunc regnantem, latam xiiij. kalendas septembris anno Domini millesimo CCC.VIII. scriptam per manum venerabilis Bernardi de Avaersone, scriptoris dicti illustrissimi domini regis, quae quidem Turris Forcolada et rafali et possessiones terrae et jovatae sunt siti versus locum de Quart, juxta moyllons positos inter terminum de Perenxisa et terminum loci de Torrent et terminum de Xiva, ex una parte, et loci de Quart, ex altera. Convenerunt inquam sepe dictae partes super predictis ut est dictum ita tamen quod dicti religiosus abbas et prior et ejus conventus emant et teneantur emere /fol. 157/ seu alias habere ad opus et utilitatem memoratorum reverendi domini episcopi et honorabilis ejus capituli et eorum successorum quindecim masmutinas censuales jucifias boni auri rectique ponderis annuatim solvendas, cum laudimio et fatica et omni alio jure, extimatas ad septem solidos pro masmutina, juxta usancias et*

¹⁹¹ Al marge esquerre: *Comprobatum*

privilegium terrae et prout alii emphiteotae juxta dictum privilegium solvunt dictis reverendo domino episcopo et honorabili ejus capitulo et eorum successoribus in dicta sede. Quae quidem emptis antedictarum mazemutinarum fiat in loco et proprietate idoneis ad notitiam venerabilium et discretorum Berengarii Marchii, canonici et sacristae praedictae Sedis, et Pontii de Solario, civis Valentiae, seu aliorum duorum discretorum virorum, quorum unus eligatur per dictum reverendum dominum episcopum et ejus capitulum et alius per dictum religiosum dominum abbatem et priorem et ejus conventum, ubi memorati venerabiles Berengarius et Pontius non possent commode interesse seu cognoscere. Convenerunt insuper partes praedictae quod dictus religiosus dominus abbas et prior et ejus conventus solvant et solvere teneantur dicto reverendo domino episcopo et ejus honorabili capitulo praedictas quindecim mazemutinas censuales annuatim in festo Sancti Michaelis septembris donec emptio praedictarum quindecim mazemutinarum fuerit factae modo praedicto. Et facta quidem emptione dictarum quindecim mazemutinarum vel precii earum quod dictus religiosus dominus abbas et prior et ejus conventus sint liberati a solutione praedictae pro rata mazemutinarum emptarum per dictos religiosum dominum abbatem et priorem et conventum, et quodo dicta mazmutina emanatur in civitate vel extra per unam leucam. Fuit etiam conditum et promissum inter partes praedictas quod si dictus religiosus abbas et prior vel ejus conventus vel eorum successores venderent vel a- /fol. 158/lienarent omnino terras, possessiones seu jovatas praedictas, de quibus orta erat materia quaestionis, ita quod religiosus abbas et prior vel ejus conventus vel eorum successores non retinerent in ipsis nec haberent aliquod dominium utile vel directum nec aliquod jus in eisdem in tali casu remaneat, salvum jus proprietatis et possessiones, duarum partium decimarum praedictarum ecclesiae in terris et possessionibus et jovatis de quibus orta fuerunt materia quaestionis, prout dictus reverendus dominus episcopus et ejus capitulum nunc habent seu habere debent, restitutis tamen quindecim mazemutinis praedictis cum omnibus suis juribus dictis religiosus domino abbati et priori et ejus conventui et eorum successoribus. Et nos partes praedictae adinvicem remittimus omnes quaestiones, petitiones et demandas ac relaxamus quas una pars contra aliam posset movere vel imtemptare ex causis praedictis seu quacumque alia ratione usque ad hodiernum diem. Nos vero Raymundus, Dei gratia episcopus Valentiae, et capitulum ante dictum, absolvimus et remittimus et relaxamus vobis, religiosus abbati et priori et toti vestro conventui et vestris successoribus, omnis actiones, petitiones et demandas notario infrascripto pro vobis et omnibus quorum interest vel interesse potest legitime stipulanti et recipienti, et omnia jura quae nobis et nostro capitulo competunt vel competere possunt seu debent in praedictis duabus partibus decimae possessionum, terrarum et jovatarum, turris et rafalorum antedictorum. Et renuntiamus beneficio omni alii juri canonico et civili ac consuetudini et foro quibus possemus contra praemissa seu eorum aliquod adjuvari vel defendi. Pro qua quidem absoluteione et diffinitione confitemur nos habuisse et recipisse praedictas quindecim mazemutinas censuales et promittimus omnia et singula adimplere sub /fol. 159/ obligatione bonorum dictae Sedis. Et nos praedictus frater Andreas, abbas monasterii Populeti et prior domus Sancti Vincentii, nomine nostro et conventus monasterii Populeti, et nos

frater Petrus de Rius Arenarum, sacrista domus Sancti Vincentii, frater Bertholomeus de Colle, frater Jacobus Basilli, frater Berengarius Conill, operarius domus Valentiae, frater Bernardus Spanyol, majoralis de Quart, frater Romeus Mora, frater Ferrarius Estret, frater Arnaldus Marti, frater Gabriel Genoves, frater Guillelmus de Berbera, frater Raymundis de Formigeral, frater Arnaldus Lonch, frater Petrus de Castellbo, fratres domus et hospitalis Sancti Vincentii, per nos et successores nostros concedimus, laudamus, approbamus et confirmamus omnia et singula supradicta et renuntiamus beneficio restitutionis in integrum et doli et clausulae et maetus et omni alii juri, foro et consuetudini quibus possemus contra praemissa seu eorum aliquod adjuvari vel deffendi. Et promittimus omnia et singula adimplere sub obligatione bonorum dicti monasterii et prioratus. Insuper nos, dicti dominus episcopus et capitulum Valentiae, et nos frater Andreas, abbas praenominatus, ad majorem hujus contractus firmitatem praesens instrumentum per alphabetum divisum munitum nostrorum sigillorum appendicium fecimus roborari. Quod est actum Valentiae septimo decimo kalendas junii anno Domini millesimo tercentesimo quinto decimo. Sig^x num fratris Andrea, abbatis monasterii Populeti et prioris domus Sancti Vincentii. Sig^x num fratris Petri de Rivo Arananum, sacristae domus Sancti Vincentii Valentiae. Sig^x num fratris Bartholomei de Colle. Sig^x num fratris Jacobi Basilli. Sig^x num fratris Berengarii Conill, operarii domus Valentiae. Sig^x num fratris Bernardi Spanyol, majoralis de Quart. Sig^x num fratris Romei Mora. Sig^x num fratris Ferrarii Estret. Sig^x num fratris Arnaldi Marti. Sig^x num fratris Gabrielis Genoves. Sig^x num fratris Guillelmi de Berbera. Sig^x num fratris Raymundi de Formi- /fol. 160/gal. Sig^x num fratris Arnaldi Lonch. Sig^x num fratris Petri de Castellbo, praedictorum, qui haec concedimus et firmamus. Testes fuerunt vocati et rogati ad praedicta Pontius de Solerio, civis Valentiae, Jacobus de Rivofrigido, rector ecclesiae de Quart, Rodoricus Çabata, canonicus Valentiae, magister Raymundus de Comellis, jurisperitus, et Arnaldus Roig, rector ecclesiae de Cervera. Testes fuerunt firmamenti praedicti domini abbatis et aliorum fratrum praedictorum, qui firmarunt dicta die quasi eodem instanti magister Raymundus de Comellis, jurisperitus, et Arnaldus Roig, ecclesie de Cervera. = Ego Raymundus, Valentiae epsicopus, subscribo. Ego Jacobus de Albalato, archidiconus Valentiae, subscribo. Ego Petrus de Costa, archidiconus Xative, praesenti instrumento concensiens subscribo. Ego Petrus de Speluncis, archidiconus Algeçirae, subscribo. Ego Petrus de Sintillio, Valentiae praecentor, subscribo. Ego Berengarius Marti, sacrista Valentiae, subscribo. Ego G. de Valleviridi, canonicus Valentiae, subscribo. Ego Eximius Petri, canonicus Valentiae, subscribo. Sig^x num Petri de Acrimonte, notarii publici Valentiae, qui praedictis interfuit et haec scribi et in formam publicam redegi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 32. In nomine Domini, amen¹⁹². *Sit omnibus manifestum quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae ac comes Barchinonae, considerantes quod pro acquisitione felici Sardiniae et Corcicae, regni nostri, ad*

¹⁹² Al marge esquerre: *Comprobatum*

quam nunc actu procedimus nostrosque dirigimus apparatus oportet nos grandia subire onera expensarum pro quibus inest nobis necessitas de locis, redditibus et bonis nostris aliquibus venditiones facere. Idcirco, bono animo et spontanea voluntate et ex certa scientia, per nos et omnes heredes et successores nostros vendimus et ex causa venditionis hujusmodi concedimus vobis, venerabili fra-/fol. 161/tri Pontio, abbati monasterii Populeti, qui ad hujusmodi emptionem faciendam fuistis instanter precibus nostris inductus, et ipsi monasterio vestro et conventui ejusdem et vestris successoribus, in perpetuum, et per proprium liberum et franchum alodium, tres mille solidos monetae regaliū Valentiae, renduales habendos et recipiendos singulis omnis perpetuo super tabula Pensi nostri Valentiae et super omnibus redditibus, exitibus, proventibus et aliis quibuscumque juribus ad ipsam tabulam et ejus pensum pertinentibus et pertinere debentibus, quoquomodo seu causa. De quibus quidem tribus mille solidis supradictis habeatis et percipiatis vos et dictum monasterium vestrum et successores vestri medietatem videlicet in festo Sancti Johannis mensis junii proximo nunc instantis, et aliam medietatem in festo Nativitatis Domini proximo subsequenti, et deinde quolibet anno in perpetuum singulam medietatem ipsorum trium mille solidorum per terminos supradictos. Hanc autem venditionem et concessionem facimus vobis, dicto venerabili abbati et vestro monasterio praedicto et conventui ejusdem et vestris successoribus, in perpetuum et per proprium, liberum et francum alodium sicut melius dici et intelligi potest ad salvamentum et bonum intellectum vestri et dicti monasterii vestri et successorum vestrorum. Et extrahimus praedicta omnia et singula quae vobis et dicto monasterio vestro vendimus et concedimus de jure, dominio et posse nostri et nostrorum successorum, eademque omnia et singula in jus dominium et posset vestro et dicti monasterii vestri mittimus et transferimus irrevocabiliter. Et promittimus vobis et notario infrascripto, stipulanti pro vobis et nomine vestro, quod de praedicto omnibus et singulis trademus seu tradi faciemus vobis vel cui volueritis loco vestro corporalem possessionem et quasi quandocumque volueritis. Et etiam damus et concedimus vobis plenam et liberam /fol. 162/ potestatem quod per vos vel alium loco vestro possitis propria auctoritate ipsam possessionem et quasi libere apprehendere et apprehenda licite retinere, et nos interim donec dictam possessionem et quasi vobis vel cui volueritis loco vestri, ut dictum est tradiderimus vel vos eam apprehenderitis constituimus nos praedicta quae vobis vendimus et concedimus possidere et quasi pro vobis et nomine vestro et dicti monasterii vestri. Preterea ex causa venditionis cedimus vobis et dicto monasterio vestro in perpetuum omnes actiones et omnia jura quae nobis competunt et competere possunt et debent aliquo modo in praedictis quae vobis vendimus et contra quarumque personas et res ratione eorum. Quibus actionibus et juribus supradictis possitis vos et successores vestri nomine dicti monasterii vestri uti, agere et experiri, defendere, respondere, excipere et replicare et omnia alia facere, in judicio et extra judicium, quaecumque nos possemus ante hujusmodi venditionem et jurium cessionem et etiam postea quandocumque. Nos enim facimus et constituimus vos in hiis dominos et procuratores ut in rem propriam dicti monasterii vestri. Mandantes cum hoc publico instrumento quod in hac parte volumus vicem epistolae obtinere bajulo nostro regni Valentiae generali ac emptoribus redditum, exitum et aliorum jurium

dictae tabulae Pensi et aliis quibuscumque officialibus et subditis nostris, praesentibus et futuris, quod de praedictis tribus mille solidis et aliis juribus eorumdem vobis et dicto monasterio vestro et successoribus vestris perpetuo respondeant et satisfaciant plenarie, integriter et complete quolibet anno per terminos supradictos absque aliquo contradictum. Pro precio autem praedictorum quae vobis vendimus tradidistis et solvistis nobis et confitemur nos a vobis habuisse et recipisse quinquaginta mille solidos barchinonenses¹⁹³, quos de mandato et voluntate nostris tradidistis fideli expensori inclyti instantis Alfonsi, charissimi promogeniti et generalis procuratoris nostri, comitis Urgelensis Francisco de Ferriol, qui eos debet convertere in expeditione felicis viagii supradicti. Et ideo renuntiamus exceptioni non numerate et non soluta pecuniae et precii non habuiti et non recepti. Renuntiamus etiam quantum ad haec ex certa scientia legi qua receptis ultra dimidiam justii precii subvenitur et exceptioni doli mali et in factum et omni alii juri, rationi et consuetudini contra haec repugnantibus. Dantes et ex certa scientia remittentes et offerentes domino Deo et dicto monasterio vestro gratis et ex certa scientia irrevocabiliter inter vivos, si quid praedicta quae vobis vendimus plus valent vel possunt valere precio antedicto. Insuper promittimus vobis et notario infrascripto, stipulanti pro vobis et nomine vestro et dicto monasterio vestro, quod praedicta quae vobis vendimus faciemus vos et successores vestros ac dictum monasterium vestrum, habere, tenere et possidere in pace perpetuo contra omnes personas et quod tenebimur vobis et ipsi monasterio vestro semper de firma et legali evictione eorum. Et si forsitan aliqua vel aliquae personae facerent vel moverent vobis aut successoribus vestris seu dicto monasterio vestro aliquo tempore aliquam quaestionem, petitionem vel demandam in praedictis quae vobis vendimus vel ratione eorum promittimus vobis et notario infrascripto, stipulanti pro vobis et nomine vestro, quod nos in continenti cum inde fuerimus requisiti opponemus nos deffensionem vestri et successorum vestrorum et dicti monasterii vestri, et quod respondebimus et satisfaciamus pro vobis et dicto monasterio vestro et dictis successoribus vestri cuilibet quarelanti seu quarelantibus et quod in principio litis sive /fol. 164/ litium suscipiemus in nos onus litigii et quod agemus et ducemus causam sive causas propriis sumptibus a principio usque ad finem, et quod vos et dictos successores vestros ac dictum monasterium vestrum cum omnibus bonis vestris servabimus super hoc omnino indempnes. Ita quod precise et expresse teneamur et promittimus vos et dictos successores vestros ac dictum monasterium vestrum semper deffendere et deffensionem vestri et ipsorum successorum vestrorum nos opponere super praedictis vel vos aut dicti successores vestri si volueritis possitis ipsam causam sive causas agere et ducere per vos ipsos et hoc sit in electione vestri et vestrorum. Nos enim remittimus vobis et dictis successoribus vestris ex pacto necessitatem denuntiationis. Et si vos aut ipsi successores vestri eligeritis tractare et ducere causam sive causas in propria persona promittimus vobis et notario infascripto, stipulanti pro vobis et nomine vestro, quod restituemus et solvemus vobis, et vestris successoribus ac dicto

---

¹⁹³ Al marge esquerre: Preu 50.000 sous.

monasterio vestro, omnes expensas quae circa litem vem lites fient et quicquid et quantum a vobis, et dictis successoribus vestris ac dicte vestro monasterio, evictum sit vel fuerit cum omni dampno et interesse, quae inde vos, et ipsi successores vestri ac ipsum monasterium vestrum, facietis et sustinebitis aliquo modo sive obtineatis in causam seu causas sive succumbatis et credatur vobis, et ipsis successoribus vestris, super praedictis omnibus et singulis plano et simplici verbo vestro nullo alio probationum genere requisito. Pro praedictis autem omnibus et singulis complendis et attendendis obligamus vobis, et ipsis successoribus vestris ac dicto monasterio vestro, omnia bona nostra. Ad hoc nos infans Alfonsus, jam dicti domini regis primogenitus, gratis et ex certa scientia et deliberatione praehabita diligenti ac de jure nostro plene certificati, scientes dictam venditionem pro utilitate domini regis et totius terrae suae ac pro utilitate nostra fore factam, per nos et /fol. 165/ omnes heredes et successores nostros, ratificamus, firmamus, concedimus et laudamus venerabilibus abbati et conventui ac monasterio supradictis et eorum successoribus, venditionem praedictam et evictionem et obligationem, promissiones et omnia et singula supradicta. Et promittimus firma et solemni stipulatione eisdem et subscripto notario, tamquam publicae personae haec omnia a nobis nomine eorum et omnium quorum interest vel potest aut poterit interesse legitime stipulanti, pascienti ac recipienti, praedictam venditionem et omnia et singula supradicta, rata et firma, semper habere, tenere et inviolabiter observare et nunquam in aliquo contravenire jure aliqve sive causa, ac fidejubendo in dicta venditione in omnibus et singulis supradictis pro dicto domino rege, patre nostro, precibus ejusdem promittimus abbati et conventui supradictis et eorum successoribus et subscripto notario, nomine quo supra stipulanti, totam praedictam venditionem eis facere, semper habere, tenere et possidere in pace et secure pro libero et franco alodio contra cunctos, et teneri eis de evictione et interesse et de omnibus et singulis supradictis pro praedicto domino rege, cum eo et sine eo, in vita et in morte. Renunciantes scienter illi legi quae cavetur ut prius conveniatur principalis quam fidejussor et omni alii juri, rationi et consuetudini contra haec repugnantibus. Et pro praedictis omnibus et singulis attendendis et complendis, et de evictione et interesse, obligamus jam dictis abbati et conventui ac monasterio Populeti et eorum successoribus et subscripto notario, nomine quo supra recipienti et pasciscenti ac stipulanti, nos et omnes heredes et successores quoscumque nostros, omnia bona nostra mobilia et immobilia habita et habenda ubique. Et ut haec omnia majus robur obtineant juramus sponte in animam nostram per dominum Deum et per ejus sancta qua-/fol. 166/tuor Evangelia, corporaliter manibus nostris tacta, praedicta omnia et singula semper rata et firma habere eaque attendere et inviolabiter observare et nunquam in aliquo contra facere vel venire, de jure vel de facto, per nos vel per interpositam personam jure aliquo sive causa. In quorum omnium testimonium et robur perpetuae firmitatis nos, dictus rex, huic cartae nostrae bullam plumbeam et nos, dictus infans, sigillum nostrum appendicia jussimus apponenda. Quod est actum Barchinonae sexto decimo kalendas madii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo tertio. Signum^x Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae ac comitis Barchinonae praedicti, qui praedicta

laudamus, firmamus et juramus per dominum Deum et per ejus sancta quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta in posse notarii infrascripti. = Signum^x infantis Alfonsi, dicti domini regis primogeniti praedicti, qui praedicta laudamus, concedimus, firmamus et juramus. = Testes sunt qui praesentes fuerunt Bernardus de Fonollario, consiliarius, Bernardus de Avarsone, notarius et Petrus Marci, thesaurarius domini regis praedicti. Sig^x num Dominici de Biscarra, scriptoris dicti domini regis et ejus auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem ejusdem, qui de ipsius mandato haec scribi fecit, cum literis rasis et emendatis in xxvj. linea ubi dicitur do, et in linea xxix infirma dicti domini regis ubi continetur dominum Deum et per, et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 33¹⁹⁴. *Nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae comesque Barchinonae, cum per collectores nostros mandaverimus levari et recipi monetaticum in loco de Quart, qui locus est vestri abbatis et monasterii Po-/fol. 167/puleti, et per vos, jam dictum abbatem, fuisset nobis expositum vos ac vestrum monasterium seu priorem domus Sancti Vincentii consuevisse recipere et levare ipsum monetaticum in ipso loco illudque vobis competere ex concessione praedecessorum nostrorum, nos certificationem de jam dicto dubio commissimus fidei nostro Bernardo Çanou, bajulo regni Valentiae generali, qui receptis testibus ac aliis probationibus legitimis de eisdem ac sibi pro parte vestri dictorum abbatis et monasterii exhibito privilegio superdicto monetatico et aliis per illustrissimum dominum regem Jacobum bonae memoriae, avum nostrum, facto abbati et monasterio supradictis, nos plenarie informavit. Cumque nos, examinato in nostro consilio ipso processu, recognoverimus vos, dictum abbatem priorem Sancti Vincentii seu monasterium Populeti, fore in possessione percipiendi in dicto loco monetaticum ante dictum, ex concessione per dictum dominum regem cum dicto privilegio vobis facta. Idcirco, tenore praesentis cartae nostrae, concedimus vobis, dicto abbati et monasterio Populeti ac priori dictae domus, quod vos et successores vestri recipiatis a modo sine cujusquam obstaculo monetaticum seu morabatinum in loco praedicto de Quart, quod tam ex dicto privilegio quam ex possessione praedicta vobis competiti, ut est dictum. Mandantes per praesentem cartam nostram universis et singulis officialibus nostris, praesentibus et futuris, nec non pontariis et collectoribus nostris quod super perceptione ipsius monetatici vos seu aliquem vestrum non impediunt sive etiam per aliquos impedire permittant aliqua ratione. In cujus rei testimonium praesentem cartam nostram vobis fieri et nostro sigillo appendicio jussimus cummuniri. Datum in Montealbo kalendas julii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo tertio. Subscriptores. = Signum^x Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae ac comitis /fol. 168/ Barchinonae. Testes sunt inclytus infans Raymundus Berengarii, domini regis natus, Eximius, Terraconensis archiepiscopus, Berengarius, Dertusensis episcopus, Guillelmus de Montecateno, Othonis de Montecateno. = Sig^x num Bertrandi de Vallo, scriptoris domini regis, qui de mandato ejusdem haec scribi*

¹⁹⁴ Al marge esquerre: *Comprobatum*

fecit et clausit, cum literis rasis et emendatis in quarta linea ubi dicitur monetatico.

Número 34. Nos Alfonsus¹⁹⁵, *Dei gratia rex Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae ac comes Barchinonae, viso tenore cujusdam privilegii serenissimi domini Jacobi, felicitis memoriae regis Aragonum, abavi nostri, concessi priori et monasterio Sancti Vincentii civitatis Valentiae sub forma quae sequitur: **Noverint** universi quod cum nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, fundaverimus et dotaverimus per nos ipsos tantummodo monasterium Sancti Vincentii de Valentiae ad honorem domini nostri Jesu Crhisti et beatae Virginis Mariae, matris ejus, et beati Vincentii et ob remedium animae nostrae et parentum nostrorum, ideoque per nos et omnes successores nostros presentes et futuros donamus et concedimus vobis Berengario de Prada, priori dicti monasterii et vestris successoribus prioribus dicti monasterii et ipsi monasterio ac statuimus imperpetuum quod aliquis vel alii officiales aut subditi nostri nec aliqua aliae personae intrent monasterium Sancti Vincentii nec hospitale vel domos ipsius monasterii nec monumentum sive locum in que beatus Vincentius fuit positus in tormento nec aliqua alia loca ipsius monasterii vel terminorum ejusdem causa extrahendi inde aliquem vel aliquos homines vel personas qui ibi fuerint propter aliqua maleficia perpetrata nec causa faciendi eis malum aliquod impedimentum vel contrarium nisi prodiciose ipsa maleficia fecerint nec causa faciendi ibi aliquam violentiam seu invasionem aliqua ratione vel causas. Concedimus etiam /fol. 169/ et donamus vobis ac statuimus imperpetuum quod ratione aliquorum debitorum vel contractum in quibus vos et successores vestri vel dictum monasterium aut aliquis vel aliqui homines de dicto monasterio et de castris et locis ipsius monasterii sitis modo vel fueritis imposterum quacumque causa vel ratione obligati nec etiam aliquibus aliis de causis aliquis bajulus, alcaydus, justitia vel aliqui alii officiales vel subditi nostri nec etiam aliqui alii non sint ausi vos vel dictum monasterium nec aliquos homines de dicto monasterio, vel de castris et locis dicti monasterii nec aliqua bona vestra et eorum in aliquo loco marcarum pignorare, offendere, impedire, invadere vel agravare donec prius in vobis, dicto priore et vestris successoribus prioribus dicti monasterii, inde fatigam invenirint et receperint de directo. Mandantes alcaydus, bajulis, justitiis et universis aliis officialibus et subditis nostris, praesentibus et futuris, quod praedicta omnia et singula firma habeant et observent et faciant ab omnibus inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contrevenire permittant unquam aliquo tempore aliquo modo vel aliqua ratione. Quicumque autem contravenerint iram et indignationem nostram et paenam mille morabatinorum sine aliquo remedio se noverit incursum, dampno illato vobis et dicto monasterio et hominibus ipsius monasterii et castrorum et locorum ejusdem monasterii primitus integre restituto. Datum in Montepessulano xiiij. kalendas aprilis anno Domini millesimo CC.LX primo. Signum Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comitis Barchinonae et Urgelli et domini*

¹⁹⁵ Al marge esquerre: *Comprobatum*

Montispessulani. Testes sunt Gaucerandus de Pinos, Raymundis Çaguardia, Garsias Ortiz de Azagra, Attio de Tossibus, Gomitius de Podio. Sig^x num Petri de Capelladas, qui mandato domini regis haec scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis. Idcirco cum vos venerabilis frater Poncius, abbas monasterii Populeti, cui subesse dinoscitur monasterium /fol. 170/ supradictum ad evitauda multa maleficia et enormia crimina, quae frequenter perpetrabantur in civitate Valentiae et ejus terminis, per non nullos sub confidentia et securitatis fiducia monasterii praelibati et confugii quod as ipsum occasione dicti privilegii habere poternat et habebant precise renuntraveritis quantum vestra interest clausula privilegii memorati, in qua statuit dominus rex praedictus quod aliqui officiales aut subditi sui aut aliae aliquae personae non intrent dictum monasterium aut hospitale vel domos ipsius aut monumentum seu locum in quo beatus Vincentius fuit positus in tormento aut alia loca ipsius monasterii vel terminorum ejusdem causa extrahendi aliquem vel aliquos homines vel personas qui ibi essent, propter aliqua maleficia perpetrata nec causa faciendi eis malum impedimentum aliquod vel contrarium ut superius continetur, salva tamen vobis et ipsi monasterio libertate quae alias super hiis de jure communi vel foro Valentiae ecclesiis vel monasteriis et specialiter dictae ecclesiae et monasterio sunt concessa. Idcirco, cum praesenti carta nostra, omnia alia et singula concessa per dictum dominum regem monasterio supradicto et priori ejusdem et ipsius successoribus et contenta in privilegio supradicto, de verbo ad verbum, gratis et spontanea voluntate, laudamus, approbamus, ratificamus et, ex certa scientia, confirmamus prout melius et plenius in ipso privilegio continetur. Non intendentes etiam quod propter renuntiationem praemissam factam quantum ad clausulam supradictam dumtaxat per vos, dictum abbatem, ac libertati ecclesiasticae vobis et dicto monasterio super praemissis de jure communi et foro ut praedicitur competenti vobis vel ipsis monasterio aut ejus ecclesiae praejudicium aliquod generetur, immo vobis et ipsi monasterio et ecclesiae salvum remaneat et illaesum. Mandantes procuratoribus, justitiis, bajulis et aliis officialibus nostris, praesentibus et futuris, quod praemissa omnia et singula firma habeant et ob-/fol. 171/servent et ab omnibus faciant inviolabiliter observari. Et nicholominus omnibus studeant moviter publicare quod quicumque praemissis per nos laudatis et probatis et confirmatis contravenire praesumpserit iram et indignationem nostram et paenam mille morabatinorum praedictam se noscat protinus et absque remedio aliquo incurrisse, dampnus illato et superius continetur primitus integre restituto. In cujus rei testimonium praesentem carta nostra inde fieri et sigillo nostrae majestatis pendenti jussimus comuniri. Datum Valentiae duodecimo kalendas junii anno Domini M.CCC.XX nono. Signum^x Alfonsi, Dei gratia regis Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae ac comitus Barchinonae. Testes sunt reverendus Petrus, Caesaraugustanus archiepiscopus, dicti domini regis cancellarius, Raymundus, Valentiae episcopus, Berengario, Dertusensis episcopus, Jacobus, dominus de Xicara, Blasius Maga. = Sig^x num Dominici de Biscarra, scriptoris domini regis, qui de mandato ipsius haec scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis.

Número 35. *Noverint universi*¹⁹⁶ *quod nos Alfonsus, Dei gratia rex Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae ac comes Barchinonae, considerantes qualiter pro parte venerabilis abbatis monasterii*¹⁹⁷ *Populeti fuit nobis nunc cum instantia supplicatum ut quanquam in donatione seu concessione, facta per illustres progenitores nostros divae recordationis regis Aragonum, dicto monasterio de loco de Quart, sito in regno Valentiae, contineri dicatur inter alia seu cum privilegio sarracenis in ipso loco habitantibus concessum fuerit quod inibi remanerent nec expresse expellerantur abinde. Attenta tamen ipsorum sarracenorum nequitia, quam licet occultam gerent in animo, ipsam cum nequiter in apertum vel in actum producere captata temporis opportunitate velerent vehementer optet ut de laudem Altissimi et un in loco eodem, ubi perfidi Mahometi consuaverunt laudes extolli, cultus celebretur divinus /fol. 172/ et nomen domini Jesu Christi jugiter collandetur locus ipse populetur tantummodo christianis ipsi super hoc dignemur licentiam impertiri. Propterea ex causis praedictis inducti et ut in fidei chatolica palmites ibidem ulterius dilatentur, cum presenti carta nostra concedimus abbati praedicto ipsique auctoritatem licentiam et facultatem liberam impertimur quod, non obstantibus in dicta donatione seu concessione quibuscumque contentis, nec obstante dicto privilegio sarracenis ipsis postea concessio, omnes et singulos sarracenos commorantes in dicto loco de Quart ac terminis et pertinentiis suis possit ab ipso loco et ejus termino abficere et prorsus expellere, et dictum locum et ejus terminum christianis tantummodo populare. Ita tamen quod dicti sarraceni salve pariter et secure cum uxoribus, filiis, familiis et cum omnibus bonis mobilibus et semoventibus eorumdem ab ipso loco et suo termino dato eis ad hoc competenti termino expellantur, quodque salvi ut praemittitur et securi cum praemissis omnibus possint ab inde divedere et ad alia loca pro libito se transferre. Possessiones autem terras ac praedia et bona caetera sedentia eorumdem possint christianis dare, concedere et distribuere prout ipsi melius videbitur expedire. Mandantes cum presenti carta nostra procuratoris nostro ejusque vices gerentibus, justitiis, bajulis nostris generalibus et specialibus et aliis officialibus et subditis nostris, praesentibus et qui pro tempore fuerint, quod praemissa omnia firma habeant et observent et ad omnibus faciant inviolabiliter observari, et non contraveniant aut aliquem contravenire permittant aliqua ratione, imo praestent abbati praedicto si necessarium fuerit circa executionem omnium praemissorum cum et quando requisiti fuerint auxilium, consilium et favorem nullo a nobis super hoc mandato alio expectato. In cujus rei testimonium praesentem cartam nostram inde fieri et sigillo nostro pendenti jussimus communiri. Datum Valentiae septimo kalendas februarii anno Domini millesimo trecentesimo /fol. 173/ tricesimo primo. Signum~~us~~ Alfonsi, Dei gratia regis Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae ac comitis Barchinonae. Testes sunt Raymundus, Valentiae episcopus, Jacobus, dominus de Exericha, Bernardus, vicecomes Caprariae, Berengarius Carroicii, Guillelmus Raymundi de Montecateno.= Sig~~us~~ num Bernardi de Podio, praedicti domini regis*

¹⁹⁶ Al marge esquerre: *Comprobatum*

¹⁹⁷ Nota per a insertar al marge esquerre: *Populeti*

scriptoris, qui de mandato ipsius haec scribi fecit et clausit, die et anno quo supra. = B. de Podio. m. p. ff. per bo. de pet. = per registrata.= locus sig^x illi.

Número 36. *In nomine*¹⁹⁸ *Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen.* Coneguen tots quants aquesta escriptura veuran com nós frare Ponç, per la gràcia de Déu abbat de Poblet et prior de la esgleya et monestir de Sent Vicent de València, a honor de Déu et de la Verge nostra dona Santa Mariae, mare sua, et de tota la cort celestial, cobeegants créxer et augmentar la feu cathòlica, gitats del loch nostre de Quart los infels sarrahins et contraris de la fe primerament, per la gràcia de Déu, et en après, per la gràcia et atorgament a nós feyta per lo senyor rey N'Amfós, ara regnant, lo dit loch establím et donam a població de cathòlics christians de volentat, assentiment et fermament de frare Arnau Bonmaytí, majoral de Quart et procurador et síndich del dit abbat et del convent de Poblet et de la casa de Sent Vicent, de la qual procuració et sindicat és per carta pública feyta per en Pere Fuster de Montalbà, per auctoritat real per tota la senyoria et dominació del senyor rey notari públich, *tertio decimo kalendas decembris anno domini millesimo trescentesimo triscesimo*, de volentat encara assentiment et fermament de frare Guillem Desviure, majoral de Agramunt, de frare Arnau Romeu, de frare Ramon Pelegrí, de frare Berenguer de Lupià, bosser de la casa de San Vicent, de frare Ramon Soguer, obrer de la dita casa, de frare Jacme Desprats, sacristà, de frare Ramon Descamps, de frare Pere Roures, de frare Francesch /fol. 174/ Saltor, de frare Pere Triviller, de frare Guillem Rabins, cantor de la dita casa, frares del monestir de Sent Vicent, presents et atorguants et fermants, lo qual loch donam, establím, poblam ab les condicions, capítols et avinenses devall escrites, és a saber, an Jacme Bonfill, an Jacme Ferrer, an Endreu Borraç, an Ramon Muntanya, an Bonanat Donat, an Pere Desplugues, an Aparici Ferrando, an Esteve Roig, an Johan Castellar, an Mateu Cases, an Aparici Rubió, an Pere Pujol, an Guillem Rubert, an Andreu Despígol, an Berenguer Esteve, an Bernat Nou, an Andreu Borràs, an Francesch Ferrer, an Miquel Alfagerí, an Salvador Turell, an Domingo Ferrer, an Bernat Canó, an Jacme Bertran, an Pere Artal, an Francesch Menargues, an Ramon Canelles, an Guillem Capdeferre, an Bernat Arnau, an Domingo Esquerre, an Berenguer Vaylls, an Pere Micer, an Pere Porquet, an Domingo de Mora, an Pere Jover, an Miquel Ferrer, an Pasqual Navarro, an Gil de Lobreguat, an Nadal de Liumanya, an Bernat Pedriça, an Guillem Samsó, an Simon Amor, an Jacme Pérez, an Beneyto Javaloyes, an Domingo Saluet, an Mateu Figuera, an Gil Péreç, an Domenech Colom, an Thomàs Sanxouart, an Guillem Vaquer, an Barnat Aguiló, an Jacme Fuster, an Miquel Serrella, an Pere Tarragona, an Nicolau Gargayll et a tots altres establídors et pobladors et als lurs successivament, et emper tots temps, qui en lo dit loch volrran poblar et a nós serà conegut ésser sufficients en la dita població, et que mils pusquen assegurar los dits establímments et entradas et les coses devall escrites, lla tenor dels quals capítols, avinenses et condicions de la dita població et en què los dits pobladors deuen et seran astrets et obliguats et lo dit abbat a ells, són segons que·s seguex. Ítem, primerament que la cafiçada de regadiu sia

¹⁹⁸ Al marge esquerre: *Comprobatum*

donada a entrada de dos-cents cinquanta sólidos et dos masmodines de cens, en aytal manera que sien donades cinquanta jovadas ab cinquanta alberchs a cinquanta pobladors, et a cascun sia donada una jovata de secà, axí que no donen per lo secà entrada mas solament dos sóli-/fol. 175/dos per jovada de cens, et l'alberch que no pag entrada mas una masmodina de cens, et que pag per jovada de regadiu d'entrada *mille quingentos solidos* ab dotze masmodines de cens, paguan la primera tersa de la entrada a la festa de *Omnium Sanctorum* et les altres terses en dos anys, ço és, en la fi de cascun any et lo cens se pag a *Omnium Sanctorum* qui ve, et puys tots anys en la dita festa. **Ítem**, les altres cinquanta jovades ab alberchs sien donades a tants pobladors com a don abbat o al majoral o a hom per ells serà ben vist, et a quatre hòmens elegidors per los dits pobladors. **Ítem**, lo dit abbat se reté les vinyes del secà. **Ítem**, que·ls dits pobladors sien tenguts de laurar, costere et pensar a ús et costum de bon laurador les dites terres del reguadiu et del secà, et aquelles hajen de arranguar et plantar sens requisició de la senyoria. Et que sien tenguts d'aquells fer lo dit cens et loïisma et fadigua et tot altre dret emphiteòtich, segons fur de València, et usos et bones costumes de la ciutat et regne de València. **Ítem**, que·ls dits pobladors, per convinença expressa et pati special, sien tenguts de habitar et estar et de fer residència personal en lo dit loch de Quart. Et sobre asò, scientement et de certa scientia, renunciem al capítol del privilegi del senyor rey en Pere, lo qual los fon lest per lo notari davall escrit, la tenor del qual és aytal: *Item statuimus et ordinamus quod habitatores civitatis et locorum regni Valentiae habentes hereditates per alia loca regni non tenentur tenere hospitium nec habitare vel facere residentiam personalem in aliquo castro, villa, turri aut qualibet alia fortitudine nisi in ipso loco ubi ipsis voluerint, non obstantibus aliquibus conditionibus sive modis contentis in instrumentis* dels acaptes. Aprobam sobre assò la opinió d'aquells qui tenien que alcun se pot estrényer a tenir alberch et casa en cert loch, et reprobam la opinió d'aquells qui tenen lo contrari. Et assò juren los pobladors et que sien vasalls et hòmens solius del dit don abbat et convent de Poblet, et que sien tenguts /fol. 176/ de fer homenatge et sagrament per les dites terres et cases que tendran en lo dit loch de Quart, et sos térmens al dit don abbat o a qui ell volrà. Renuncian sobre assò scientement et de certa ciència a tot fur, privilegi et rahó que contra assò venir poria. Entenen emperò lo dit senyor abbat et convent que·ls fills dels dits habitants en lo dit loch no sien tenguts al dit homenatge sinó aytant com habitaran en lo dit loch, mas si anaven estar en altre loch lexant la dita terra no-y sien obliguats. Et encara no entén aver jurisdicció en la terra dels sobredits habitants de Quart, situada fora lo loch et terme de Quart. Et encara entén que·ls habitants et pobladors o lurs successors, lexan les dites terres et pcessions, no sien tenguts del dit homenatge ne obliguats. **Ítem**, que·ls dits pobladors se obliguen especialment et de certa ciència que no vendran o alienaran per alcun cas, manera o condició les dites terres de reguadiu et alberchs sinó tan solament als habitants del dit loch de Quart o altres lurs consemblants que sien tenguts de fer et de observar les coses sobre et infra escrites, et si-u fessen que *eo ipso et ipso facto* sens altra declaració de jutge perda la terra o alberch que vendrà o en què farà la

dita frau. **Ítem**, que si alcun dels dits pobladors d'alcuna de les dites possessions o en alcuna d'aquelles farà alberch o cases que per lo dit alberch o cases que novellament farà et per novella habitació sie tengut de fer una masrudina de cens cascun any, relevat lo primer cens que·l lo dit loch fayia pro rata per possessió rústica o hort. **Ítem**, que si la dita senyoria a mellorament del dit loch, a coneguda sua, per edificar alberchs o cases, alberch o casa vol pendre horts o possessions que o pusque fer paguan et satisfen la entrada als dits pobladors pro rata et aminvan lo cens axí mateix pro rata, a coneguda de dos prohòmens assignadors per lo dit majoral et ab los jurats del loch. **Ítem** se reté la senyoria forns, molins, banys et carnice-/fol. 177/ries et almàceres d'oli, en los quals forns, molins, banys, carniceries et almàceres haja a venir a fer segons la condició de les coses sobredites, ço és, lo forn còurer lur pasta, et lo molí mòdrer lur blat, et en la almàsera fer lo lur oli, et que les dites coses no pusquen fer allondre, tinent la senyoria aquelles condretes, et que les dites coses sien feites sens tota frau de la dita senyoria, et que les places del dit loch sien a ús comú, segons fur de València. **Ítem** se reté la senyoria la escrivania del dit loch, de la qual puscha fer a tota sa plenera volentat, et que·l escrivà prengua escriptures segons que en la cort de València prenen o pendran los escrivans de València. **Ítem** que·ls vinyògols, guardians o vedaders de les vinyes, terres, possessions dels dits pobladors que seran elets per aquells juren en poder de la senyoria et que hi sie reebut aquell que hi serà pus suficient a coneguda de la senyoria. **Ítem** se reté la dita senyoria que tota hora que morabatí se haja a pagar comunament en los lochs del regne de València los dits pobladors sien tenguts de pagar aquell a la dita senyoria. **Ítem** que·ls dits pobladors sien tenguts fer ost e cavalcada per defenció del dit loch et dels béns de la dita Orde et hòmens del dit loch dins regne de València. **Ítem** que nengú lleu son blat de la era entró aya delmat et dat lo dret que dar deu segons la sentència del senyor rey. **Ítem** que·ls dits pobladors, ells et lurs successors, per tots temps, hajan tots aemprius en lo terme del dit loch francuament de lenyar et de fer calç, guix et hajan tots altres aemprius, et hajan herbes et pexcuen et pujen péxer lur bestiar de qualque natura o condició sia et tenir lurs bestiars franquament et quitia, segons que als ciutadans de València es legut de fer en los térmens de la ciutat per furs. **Ítem** que·ls dits pobladors hajan pati de fossar convinent et que·ls sie dat franch et quitia, et pati per a esglea suficient, et casa per tenir cort, et presó et lo carceller que hi sia mès /fol. 178/ per la senyoria segons fur. **Ítem** que·ls oficials del dit loch que·y sien mèses segons que en la ciutat de València és acostumat, et segons lo fur d'aquella. **Ítem** que hajan les eres franques. **Ítem** que si les calònies pertanyents a pagar lo salari del justícia no bastaven a puga a fer a aquell que·l senyor don abat o el majoral li sien tenguts de fer compliment de puga de les sues rendes. **Ítem** et sots les dites condicions donam, poblam lo dit loch a christians segons que dit és et prometem aquell loch et los establiments per nós a cascun singularment fahedors a aquells aver et tenir et possehir en pau contra totes persones demanants o en alcuna cosa perturbans a fur de València. Et som d'aquén tenguts als dits pobladors que aquí seran poblats de evicció de les dites coses et de tot dampnatge et interesse

obliguan a les dites coses als dits pobladors, qui són et per temps seran, tots béns del dit monestir de Sent Vicent. Et nós, dits pobladors, per nós et los nostres successors, rebem de vós, dit honrat don abat, les dites coses sots les condicions et capítols sobredits et prometem nós la dita població et los establiments a nós particularment fahedors ben costeir et pensar mellorar et non pejorar, a ús et costum de bons lauradors et acaptadors, et pagar lo cens et entrades et totes les sobredites coses fer, observar et tenir per ferma solemniaal estipulació et promissió et que en alcun cas no vendrem contra per alguna manera, causa o rahó, et si o fahiem que siam encorreguts en les penes en fur de València et rahó escrita et contengudas axí com a trencadors del capítols o del ren d'aquelles del dit sagrament de feeltat et del homenatge. Et per les dites coses axí atendre et cumplir obliguam a vós, cascun per si, et al notari davall escrit, estipulant et reebent en loch de qui·s pertannyara axí com a pública persona, nós et tots nostres béns mobles et immobles onsevol haüts et havedors. Et per les dites coses desús per nós atenedores et complidores fem a vós homenatge de mans et de bocua per sagrament de feeltat /fol. 179/ segons que es contengut¹⁹⁹ en fur de València. *Quod est actum Valentiae septimo idus novembris anno Domini millesimo trescentesimo tricesimo quarto.* Senxial del honrat frare Ponç, per la gràcia de Déu abbat de Poblet. Senxial de frare Arnau Bonmaytí, majoral de Quart. Senxial de frare Guillem Desviure. Senxial de frare Arnau Romeu. Senxial de frare Ramon Pelegrí. Senxial de frare Berenguer de Lupià, bossier de la casa de Sent Vicent. Senxial de frare Ramon Çoguer, obrer de la dita casa. Senxial de frare Jacme Desprats, sacristà. Senxial de frare Ramon Descamps. Senxial de frare Pere Roures. Senxial de frare Francesch Saltor. Senxial de frare Pere Triviller. Senxial de frare Guillem Rabins, damunt dits, qui totes les coses sobredites lloam, confermam et atorguam. Senxial den Jacme Bonfill. Senxial den Jacme Ferrer. Senxial den Andreu Borraç. Senxial den Ramon Muntanyà. Senxial den Bononat Donat. Senxial den Pere Desplugues. Senxial den Aparici Ferrando. Senxial den Esteve Roig. Senxial den Johan Castellar. Senxial den Matheu Cases. Senxial den Aparici Rubió. Senxial den Pere Pujol. Senxial den Guillem Rubert. Senxial den Arnau Despígol. Senxial den Berenguer Esteve. Senxial den Bernat Nou. Senxial den Andreu Borràs. Senxial den Francesch Ferrer. Senxial den Miquel Alfagerí. Senxial den Salvador Turell. Senxial den Domingo Ferrer. Senxial den Bernat Canó. Senxial den Jacme Bertran. Senxial den Pere Artal. Senxial den Francesch Menargues. Senxial den Ramon Canelles. Senxial den Guillem Capdeferre. Senxial den Bernat Arnau. Senxial den Domingo Esquerre. Senxial den Berenguer Vaills. Senxial den Pere Micer. Senxial den Pere Porquet. Senxial den Domingo de Mora. Senxial den Pere Jover. Senxial den Miquel Ferrer. Senxial den Pasqual Navarro. Senxial den Gil de Llobregat. Senxial den Nadal de Liumanya. Senxial den Bernat Pedriça. Senxial den Guillem Samsó. Senxial den Simon Amor./fol. 180/ Senxial den Jacme Pérez. Senxial den Beneyto Javaloyes. Senxial den Domingo Seluet. Senxial den Matheu Figuera. Senxial den Gil Pérez. Senxial den Domènech Colom. Senxial den Thomàs Sanxouart. Senxial den Guillem

¹⁹⁹ Nota per a insertar al marge esquerre: en fur

Vaquer. Senyal den Bernat Aguiló. Senyal den Jacme Fuster. Senyal den Miquel Serrella. Senyal den Pere Tarragona. Senyal den Nicolau Guarguall, pobladors damunt dits jurants, qui totes et sengles coses sobredites loam, atorguam et fermam. = *Testes hujus rei sunt venerabilis Johannes Scribe, Jacobus de Thamarito, jurisperitus, Raymundus Despont, Jacobus Bonfill, comorans in Ruçafa, Bernardus Gomir et Dominicus Eymerici, jurisperiti et cives Valentiae.* = *Signum Bernardi Orsseti, notarii publici Valentiae, qui haec scribi fecit cum supraposito in septima decima linea ubi dicitur et ipso, et clausit, loco, die et anno praefixis.*

Número 37. Noverint universi²⁰⁰ *quod nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae comesque Barchinonae, visa quadam carta concessionis ac assignationis factae per illustrissimum dominum Jacobum, bonae memoriae regem Aragonum, avum nostrum, fratri Guillelmo, abbati monasterii Populeti, de sex mille et quingentis solidis Barchinonensibus habendis et percipiendis singulis annis perpetuo in redditibus et exitibus et proventibus tabulae Pensi civitatis Valentiae, cujus quidem cartae series sic se habet: Noverint universi quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comes Barchinonae, attendentes quod vos venerabilis frater Guillelmus, abbas monasterii Populeti totusque conventus ejusdem monasterii, vendidistis nobis et successoribus nostris in perpetuum castrum et villam de Castilione campi de Burriana, situm in regno Valentiae, cum terminis et pertinentiis suis, et potestatem ac jus quam et quod habebatis et habere debeatis ratione prioratus Sancti /fol. 181/ Vincentii Valentiae in castro de Montetornesio et terminis suis, sito in dicto regno Valentiae, pro sex mille et quingentis solidis regalium annuatim perpetuo percipiendis in redditibus, exitibus et proventibus nostris tabulae Pensi Valentiae, et ipsis redditibus non sufficientibus super redditibus, exitibus et proventibus ejus civitatis Valentiae. Et pro centum septuaginta mille solidis regalium in pecunia numerata, ut in instrumento venditionis per vos inde nobis factae, subscripto et clauso per manum Salvatoris de Bayona, notarii publici Ilerdensis, plenius continetur. Idcirco pro solutione et satisfactione vobis facienda de praedictis sex mille quingentis solidis dictae monetae ratione precii antedicti, per nos et successores nostros, damus, concedimus et assignamus ac etiam tradimus seu quasi tradimus vobis fratri Guillelmo, abbati Populeti, et toti conventui ejusdem monasterii haec recipientibus ratione prioratus Sancti Vincentii praedicti et successoribus vestris, in perpetuum, dicta sex millia et quingentos solidos dictae monetae habenda et percipienda annis singulis perpetuo in redditibus, exitibus et proventibus tabula Pensi civitatis Valentiae, et ipsis redditibus non sufficientibus, in totum vel in partem ad solutionem dictorum sex millium quingentorum solidorum, super redditibus, exitibus ac proventibus ejusdem civitatis Valentiae, per hos terminos, videlicet, in primo venturo festo Sancti Johannis junii, tres mille ducentos quinquaginta solidos, et in primo sequenti venturo festo Nativitatis Domini alios tres mille ducentos quinquaginta solidos, et deinde per eosdem terminos in perpetuum annuatim. Ita tamen quod vos et successores*

²⁰⁰ Al marge esquerre: *Comprobatum*

vestri in dicto prioratu Sancti Vincentii dicta sex millia quingentorum solidorum monetae praedictae ponatis et convertatis et ponere et convertere teneamini in perpetuum in hospitalitatem et servitium dicti priora-/fol. 182/tus Sancti Vincentii, secundum quod illustris dominus rex Jacobus, clarae memoriae avus noster, dictam hospitalitatem et servitium in prioratu praedicto fieri statuit et ordinavit, et postea inter illustrissimum dominum regem Alfonsum, inclytae recordationis fratrem nostrum, et abbatem et conventum dicti monasterii Populeti conventum extitit et ordinatum, et ad quam hospitalitatem et servitium faciendum praedictum castrum et villa de Castilione et alia supradicta per vos vobis vendita juxta ordinationem dicti domini regis Jacobi, avi nostri, et conventionem et ordinationem inter dictum dominum regem Alfonsum, frater nostrum, et praedictum abbatem et conventum Populeti, vel alia qualibet ratione essent obligata modo aliquo seu astricta. Quae quidem sex millia quingentorum solidorum monetae praedictae per vos et successores vestros in dicto prioratu perpetuo annis singulis terminis praefixis haberi et percipi volumus in redditibus, exitibus et proventibus dictae tabulae Pensi Valentiae et aliis redditibus et proventibus civitatis ejusdem, ut dictum est, non obstante assignatione super eidem per nos facta illustrissimae dominae Blanchae, reginae Aragonum, consorti nostrae charissimae pro dodario et donatione propter nuptias seu assignationibus aliis quibuscumque personis, quibuslibet de caetero faciendis. Nos enim convenimus et promittimus vobis bona fide quod faciemus vos et successores vestros in dicto prioratu habere, tenere, percipere et possidere pacifice ac quiete dicta sex millia quingentorum solidorum quolibet anno per dictos terminos super redditibus, exitibus et proventibus nostris civitatis Valentiae praedictae, ut superius est expressum, sicque ratione aliquorum debitorum contractuum seu aliquarum aliarum obligationum in quibus vos vel dictum monasterium Populeti vel locus Sancti Vincentii obligati /f. 183/ exitis aliqua ratione praedicta sex millia quingentorum solidorum non possent vobis vel vestris successoribus emparari, contradici seu aliquatenus impediri. Mandantes cum hoc publico instrumento quod quantum ad hoc vicem epistolae volumus obtinere bajulo generali regni Valentiae, nec non, et bajulo civitatis Valentiae, praesentibus et qui pro tempore fuerint, et eorum cuilibet, quod de redditibus, exitibus et proventibus tabulae Pensi praedictae, et ipsis non sufficientibus seu deficientibus de aliis redditibus nostris civitatis Valentiae solvant vobis et successoribus vestris in dicto prioratu anno quolibet in perpetuum per dictos terminos dicta sex millia quingentorum solidorum regalium, ut superius continetur aliqui alio mandato a nobis vel successoribus nostris minime expectato. Mandamus insuper procuratoribus, justitiis, bajulis et universis aliis officialibus et subditis nostris, praesentibus et futuris, quod praedicta omnia firma habeant et observent et faciant inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione. Pro praedictis autem omnibus et singulis a nobis et successoribus nostris vobis et successoribus vestris praedictis complendis, attendendis et observandis obligamus vobis et eisdem successoribus vestris omnia bona nostra. Renuntiantes quantum ad haec omni juri, foro, legi et consuetudini contra haec repugnantibus. Ad haec nos domina Blanca, Dei gratia Aragonum regina, dicti domini regis Jacobi consors, laudantes et approbantes omnia et singula

*supradicta de jure nostro certiorata a tabellione subscripto convenimus et promittimus vobis, venerabilibus abbati et conventui monasterii supradicti, quod contra praedicta vel aliquod praedictorum non veniamus seu aliquam personam contravenire faciamus seu consentiamus, ratione assignationis seu obligationis per dictum dominum regem nobis factae super redditibus, exitibus et proventibus praedictis ratione do-/fol. 184/darii seu donationis propter nuptias, seu aliqua alia qualibet ratione. Renuntiantes quantum adhaec juri hypothecarum nostrarum et auxilio senatus consulti Valleani, et omni alii juri, foro, legi et consuetudini contra praedicta vel eorum aliquod venienti aliqua ratione. Ad haec nos frater Guillelmus, abbas monasterii supradicti, pro nobis et toto conventu praedicto, recipientes ratione prioratus praedicti Sancti Vincentii, a vobis domino rege concessionem et assignationem praedictam per vos nobis factam de dictis sex mille quingentis solidis, ut plenius superius continetur, convenimus et promittimus, per nos et omnes successores nostros, vobis dicto domino regi et notario infrascripto recipientibus et stipulantibus, pro omnibus illis quorum interest interesse potest, quod praedicta sex millia quingentos solidos dictae monetae ponemus et convertemus imperpetuum in hospitalitatem et servitium prioratus Sancti Vincentii praedicti, ad quae nos et successores nostri in dicto prioratu Sancti Vincentii ratione ipsius prioratus tenemur et sumus obligati, juxta ordinationes praedictorum regum praedecessorum vestrorum, et ad quae etiam castrum et villa et alia praedicta per nos vobis vendita essent obligata modo aliquo seu astricta. Quod est actum Ilerdae pridie idus januarii anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quinto. = Signum $\times$ Jacobi, Dei gratia regis Aragonum, Majoricarum et Valentiae ac comitis Barchinonae, qui praedicta laudamus, concedimus et firmamus. Sig $\times$ num Blanca, Dei gratia reginae Aragonum, quae praedicta laudamus, concedimus et firmamus. Sig $\times$ num fratris Guillelmi, abbati Populeti, omnia superius posita confirmantis pariter et laudantis. Recipe. Testes hujus rei sunt Bernardus de Seriano, Berengarius de Vilariacuto, milites, Raymundus de Minorisa, Guillemus Durfortis, Salvator de Bayona et Thomasius de Castro Asinorum, notarii Ilerdensis. Ego Raymundus de Mun-/fol. 185/tanyana, archidiaconus Terantonae in ecclesia Ilerdensi et notarius praedictae dominae reginae Aragonum, de mandato ipsius sigillum suum huic instrumento apposui. Sig $\times$ num Guillelmi de Solanis, scriptoris domini regis et ipsius auctoritate notarii publici per totam terram et dominationem ipsius domini regis, qui haec scribi fecit et clausit, loco, die et anno praefixis. = **Visa** etiam alia carta venditionis factae per dictum dominum avum nostrum pro acquisitione felice Sardiniae et Corcicae regni, ad quam tunc actu procedebat vobis venerabili fratri Ponçio, abbati monasterii Populeti et ipsi monasterio et ejus conventui et successoribus vestris, imperpetuum per proprium liberum et francum alodium de tribus millibus solidis monetae regalium Valentiae, rendualibus habendis et percipiendis singulis annis, perpetuo super tabula Pensi nostri Valentiae et super omnibus redditibus, exitibus, proventibus et aliis quibuscumque juribus ad ipsam tabulam et ejus pensum pertinentibus quoquomodo seu causa, de quibus quidem tribus mille solidis haberetis et perciperetis vos, et dictum monasterium vestrum et successores vestri, medietatem in festo Sancti Johannis mensis junii quolibet anno,*

et aliam medietatem in festo Nathalis Domini, quam quidem cartam illustrissimus dominus Alfonsus, bonae memoriae rex Aragonum tunc infans, per se et omnes heredes et successores suos, ratificavit, firmavit, concessit et laudavit, prout haec et alia in dicta carta quae data fuit Barchinonae sexto decimo kalendas madii anno Domini millesimo trescentesimo vicesimo tertio, et clausa per Dominicum de Biscarra, scriptorem dicti domini regis, ac ejus auctoritate notarium publicum per totam terram et dominationem ejusdem sigillisque pendentibus dictorum avi et patris nostrorum communita latius et plenius continetur. Idcirco praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes qui jam dictum monasterium gratiosis favoribus ampliarunt ad humilem supplicationem pro parte /fol. 186/ vestri venerabilis religiosi fratris Ponçii, abbatis dicti monasterii Populeti et conventus ejusdem, praedictas cartas donationum, concessionum atque venditionum et omnia et singula in eis contenta per nos et nostros successores vobis dictis abbati et conventui et successoribus vestris ac eidem monasterio, imperpetuum et ex certa scientia, laudamus, concedimus et etiam confirmamus, prout melius et plenius in praedictis cartis continetur. Mandantes porcuratoribus, vicariis, bajulis, curiis et aliis officialibus et subditis nostris, praesentibus et futuris, quod hujusmodi confirmationem nostram firmam habeant et observent et faciant inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione. In testimonium autem praemissorum hoc privilegium nostrum bulla nostra plumbea jussimus communiri. Datum Ilerdae sexto decimo kalendas julii anno Domini millesimo trescentesimo tricesimo sexto. = Signum[✠] Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae comitisque Barchinonae. Testes sunt inclytus infans, Jacobus comes Urgelli et vicecomes Agerensis, Hotonus de Montecateno, Raymundus de Ripellis, Philippus de Castre, Guillelmus de Cervilione. Sig[✠] num Bernardi de Petra, escriptoris domini regis et auctoritate ejusdem notarii publici per totam terram et dominationem suam, qui praedictis interfuit et de mandato ipsius domini regis haec scribi fecit et clausit, cum literis rasis et emendatis in quinta linea ubi dicitur concedimus et assignamus ac etiam tradimus seu quasi tradimus, et in xxiiij linea ubi scribitur praedictae dominae reginae Aragonum de mandato ipsius sigillum suum huic instrumente, et in xxiv. ubi continetur apposui, et in alio loco in dicta xxiiij ubi dicitur Terantonae.

/fol. 187/Número 38. A. Hoc est²⁰¹ *translatum fideliter factum Valentiae die xvij. mensis septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto sumptum a quodam publico instrumento sigillo communi illustrissimi domini regis Aragonum pendenti cum vetis regalibus sirici rubei croceique colorum munito non vitiato, cancellato nec in aliqua sui parte suspecto tenoris sequentis: **Nos Petrus,** Dei gratia rex Aragonum, Valentiae, Majoricarum, Sardiniae et Corcicae comesque Barchinonae, Rosilionis et Ceritaniae, cum presenti carta nostra notum fieri volumus universis quod cum illustrissimus dominus Jacobus, rex Aragonum, Majoricarum et Valentiae, comes Barchinonae et Urgelli et dominus Montispessulani, recordationis*

²⁰¹ Al marge esquerre: *Comprobatum*

inclytæ abavus noster, cum suo privilegio integer caetera concessisset probis hominibus et universitati Valentiae, praesentibus et futuris, ac imperpetuum statuisset quod ex tunc ab unoquoque festo Sancti Micuaelis septembris usque ad festum Pentecostes annuatim aliqua persona non deberet apportare, mittere neque vendere, nisi in urribus vel portadoras tantum nec in cellariis seu doliis seu cubis vinariis congregare, in tota civitate Valentiae nec in locis vocatis Buatella, Exerea, Roteris nec in alias locis similibus contiguis seu confinibus ipsi civitati, vinum aliquod extraneum seu aliarum villarum vel locorum regni Valentiae nisi vinum illud tantum quod esset collectae civitatis praedictae essentque tales personae quae in communi Valentiae deberent contribuere, mittere atque dare, alias ille qui contrafaceret pro paena vinum ipsum amiteret, de quo regia curia tres partes acquireret et quartam qui vinum hujusmodi revelaret, et etiam inveniret, prout haec et alia in dicto privilegio dato in Algezira septimo kalendas martii anno Domini M.CC.LX.septimo plenius continetur. Et subsequenter serenissimus dominus Petrus, clarae memoriae rex Aragonum et Siciliae, proavus noster, cum carta seu privilegio suo dato Valentiae kalendas de-/fol. 188/cembris anno Domini M.CC.LXXX tertio, dedisset licentiam et potestatem plenariam concessisset juratis et probis hominibus Valentiae, ordinandi et examinandi privilegium concessum a dicto domino rege Jacobo, patre suo, super facto vini, et si aliquod dubium vel contrarium civitati Valentiae in illo foret inventum illud vel contrarium posset per eos corrigi ac etiam emendari ac facere observari prout in ipso privilegio noscitur contineri. Qua propter cum venerabilis abbas et conventus monasterii Populeti, quorum est locus de Quart in regno et satis prope dictam civitatem Valentiae constitutus, pretextu privilegiorum ipsorum in eorum libertate dumtaxat impediri ac injuste vexari si vinum quod jure decimali vel alio jure proprio habent et colligunt annuatim in dicto loco de Quart et terminis ejus, in dicta civitate infra dictum tempus prohibitum facerent mittere vel portari, nobis propterea supplicaverint ut quibusvis vexationibus et impedimentis ob id inferendis eisdem ante tempus occurrere ac eis super hoc dignemur de justitiae debito providere. Idcirco cum privilegia dicta civitati vel civibus ejus concessa, clericos seu personas ecclesiasticas comprehendere vel arctare non debeant et laycis disponendi de rebus ecclesiasticis nulla sit attributa facultas, cum hac carta nostra perpetuo valitura declaramus et interpretando decernimus quod dicta privilegia vel eorum effectus quo ad vinum quod abbas et conventus praedicti monasterii seu majoralis aut alii monachi dicti loci de Quart pro ipso monasterio habent et colligunt de ipsorum cultura jure decimali vel alio jure proprio in ipso loco de Quart vel ejus terminis, nullatenus intendunt ipsaque privilegia seu quaecumque statuta, constitutiones, ordinationes vel provisiones aut inhibitiones per juratos et probos homines civitatis Valentiae occasione privilegiorum ipsorum hucusque facta vel edicta seu in-/fol. 189/posterum facienda modo aliquo non obstare quin majoralis aut procuratores abbatis et conventus ipsorum, presentes et qui pro tempore fuerint, possint libere et impune quocumque tempore anni perpetuo mittere, portare vel mitti aut portari facere ad dictam civitatem Valentiae et in cellariis seu domibus congregare, recondere sive reponere ibique vendere vinum, quod idem monasterium habet et colligit jure decimali cum

cultura illorum vel alio jure proprio in dicto loco de Quart et terminis ejus, jam dictis privilegiis, constitutionibus, ordinationibus seu statutis non obstantibus quoquomodo, maxime dictus dominus rex Jacobus, abavus noster, postdictum privilegium concessum civitati praedictae cum alio privilegio suo dato Valentiae pridie kalendas julii anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo nono episcopo, decano, capitulo, canonicis et aliis clericis ecclesiae Valentiae et eorum successoribus imperpetuum hoc idem uberius duxerit concedendum dicti que abbas, conventus et caeteri monachi dicti loci de Quart, cum sint personae ecclesiasticae eodem jure ipsque libertate dictoque privilegio gaudere debeant, sicut illi et non debeant ad imparia judicari cum ubi eadem circa et idem efectus, et de similibus similiter judicium habeatur. Mandamus itaque cum praesenti carta nostra juratis et probis hominibus civitatis Valentiae, praesentibus et qui pro tempore fuerint, quod praedictam declarationem et interpretationem nostram perpetuo et inviolabiliter observando et contra eam sub paena subscripta nullatenus veniendo nec in messem alteram falcem propriam imitando nullum obstaculum nullum praestent impedimentum praedictis abbati et conventui monasterii Populeti aut majoralis de Quart seu procuratoribus, quin possint vinum praedictum ad dictam civitatem mittere vel portari facere ibique vendere quocumque tempore anni perpetuo prout /fol. 190/ eis licuerit ac placebit. Si quis autem juratorum ipsorum vel alii quicumque hoc impedire vel contra praemissa venire praesumpserint paenam ducentorum aureorum quorum medietas nostro erario et reliqua dicto abbati et ejus monasterio applicentur se vice qualibet noverint incursum, dampno illato primatus et plenarie restituto. Mandamus insuper hujus serie gubernatori nostro Valentiae nec non justitiis et aliis officialibus nostris vel eorum locatenentibus, praesentibus et futuris, quod praedicta omnia per nos decreta, interpretata et declarata firmiter teneant et observent et faciant, per dictos juratos et quoscumque alios, inviolabiliter observari, non obstantibus praedictis privilegiis, constitutionibus, ordinationibus seu statutis aut inhibitionibus, edictis vel edendis, quae ad hec se ut praemittitur non extendunt nec obstantibus etiam vel admissis exceptionibus seu apellationibus quibuscumque immo eis omnino defectis ad executionem paenarum ipsarum ut praemittitur dividendarum procedant contra juratos praedictos et alios quoscumque quotiens contrafacierint fortiter et districte. In cujus rei testimonium praesentem inde fieri et tradi jussimus sigillo majestatis nostrae pendenti munitam. Datum Valentiae quinto decimo kalendas aprilis anno Domini millesimo trescentesimo quadragesimo sexto. Era. PR. Signum[✠] Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valentiae, Majoricarum, Sardiniae et Corcicae comitisque Barchinonae, Rossilionis et Ceritaniae. Testes sunt inclytus infans Jacobus, comes Urgelli, domini regis frater, inclytus infans Petrus, Ripacursiae et montanearum de Prades comes, inclytus infans Ferdinandus, dicti domini regis frater, Raymundus, Valentiae episcopus, frater Bernardus, Dertusensis episcopus. Sig[✠] num Dominici de Biscarra, dicti domini regis scriptoris, qui de mandato ipsius haec scri-/fol. 191/bi fecit et clausit, cum literis in raso positis in xj linea ubi legitur re, et in xvij. ubi continetur vel eorum, et in xx. ubi scriptum est inde. = Sig[✠] num venerabilis Nicholau de Valldaura, justitiae civitatis Valentiae in civilibus, qui viso praelibato regio instrumento huic translato, auctoritatem suam praestitit et

decretum. Sig^x num Antonii de Pratis, auctoritate illustrissimi domini regis Aragonum et per totam ditionem ejusdem notarii publici, qui loco discreti Jacobi Perera, sui connotarii domini et scribae curiae civilis praedictae civitatis, in hoc translato, auctoritatem dicti justitiae, ejus jussu apposuit et scripsit. Sig^x num mei Johannis Darmelles, auctoritate regia notarii publici per totam terram et ditionem serenissimi domini Aragonum regis, qui praesens translatum a suo originali fideliter sumptum et cum eodem diligenter comprobatum scripsi et clausi, loco, die et anno in prima linea contentis.

Número 38. B. Hoc est²⁰² *translatum sumptum fideliter a quadam carta pergamenea illustrissimi domini regis Aragonum sigillo majestatis suae pendenti munita cujus tenor sequitur: Nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valentiae, Majoricarum, Sardiniae et Corcicae comesque Barchinonae, Rossilionis et Ceritaniae. Dum pias operationes pensamus quae in monasterio Populeti, cisterciensis ordinis dotatus, per Dei gratiam, fratribus et personis idoneis et honestis continuo peraguntur ac austeritatem regulae ipsius ordinis cui iidem fratres submissi sunt, non verentes hujus vitae aspera sustinere ut in caelesti comertio dulcia consequantur. Dignum fore conspicimus ut iis qui abjectis mundanae conversationis illecebris, divino servitio dedicati pios pro nobis effundunt Altissimo intercessus, auditum favorabilem ad juste petita praebeamus. Igitur, ad postulationem humilem vestri abbatis et conventus monasterii antedicti, concedimus vobis perpetuo et vestris succes-/fol. 192/soribus, quod de caetero possitis et sit vobis licitum vinum, quod Deo dante habetis in loco de Quart, regni Valentiae, et termino ejus, mittere et mitti ac portari facere intus civitatem Valentiae, et ibi recondere et tenere ac vendere, et inde extrahere vel extrahi facere prout de vestra voluntate processerit, quacumque ordinatione nostra et dictae civitatis seu mandato nostro vel privilegio facto in contrarium in aliquo non obstante, prout cuilibet civi dictae civitatis est licitum facere et permissum. Mandantes gubernatori Valentiae, caeterisque nostris officialibus, praesentibus et futuris, quatenus praesentem nostram concessionem firmam habeant et observent et non contraveniant aut aliquem contravenire permittant aliqua ratione. In cujus rei testimonium presentem vobis fieri et tradi jussimus sigillo majestatis nostrae pendenti munitam. Datum in monasterio Populeti pridie nonas julii anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo sexto. H. Can. Signum^x Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valentiae, Majoricarum, Sardiniae et Corcicae comitisque Barchinonae, Rosssilionis et Ceritaniae. Testes sunt inclytus infans Petrus, Ripacursiae et montanearum de Prades comes, Jacobus, Ilerdensis episcopus, frater Sancius, Tirasonensis episcopus, Petrus de Queralto, Bertrandus de Fonolletto. Sig^x num mei Raymundi Maranjes, scriptoris praefati domini regis, qui ejus mandato haec scribi fecit et clausi. = Sig^x num venerabilis Petri de Alsone, subvicarii Montisalbi, pro illustrissimo domino rege Aragonum, qui huic transumpto cum suo originali bene et fideliter comprobato, suam auctoritatem interposuit pariter et decretum ut eidem tamquam suo originali fides plenaria ab omnibus*

²⁰² Al marge esquerre: *Comprobatum*

impendatur appositum hic per manum mei, Arnaldum Sabaterii, notarii publici curiae vicariae Montisalbi ac regia auctoritate per totam terram et dominationem praedicti domini regis, /fol. 193/ die martis intitulata xv. kalendas augusti anno praedicto praesentibus testibus Guillelmo Aspaer et Dominico Osset de Montealbo et nicholominus sigillum officii vicariae predictum appendicium apposui in eodem de mandato ipsius subvicarii, et ideo in testimonium praemissorum. Sig^x num meum apposui in eodem ipsumque scribi feci, cum scripto in raso in iij. linea ubi dicitur dulcia, et clausi.

Número 38. C. Sapián²⁰³ tots com dimars, en hora de tèrcia o quasi, a deu dies del mes de març en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil tre-cents setanta set, en lo palau de la confraria de Sent Jacme de la ciutat de València, se celebràs consell general per los honrats justícies en lo criminal et en lo civil, et jurats e consellers e promens de la ciutat dessús dita, solemniament e legítima, appellats e ajustats en la manera acostumada et en lo loch acostumat, per l'empediment qui d'alcun temps a ençà és stat e és per rahó de la obra que·s fa de present en la sala del Consell de la dita ciutat, fossen fetes alcunes ordenacions e provisions en et per lo dit consell, segons que pus largament és notat e escrit en lo Libre de Consells e Establiments de la dita sala, sots lo dia et any damunt notats. Entre les quals ordenacions e provisions és una ordenació e provisió dejús contenguda tocant afers dels honrats et religioses los majoral e monjes de la casa del benaventurat senyor Sent Vicent martre, dels quals és lo loch de Quart, situat en terme de la dita ciutat. E per tant d'aquells, a conservació de lur dret, fos demanat e request la dita ordenació e provisió ésser mès e liurada a ell en pública forma per mi notari e escrivà dejús nomenat. Per tal yo, dit notari, reduin[t] en pública forma, segons que·s pertany a mon officí, fiu traure e escriure la dita ordenació e provisió segons és inserta en lo dit Libre de Consells, sots la forma e conti-/fol. 194/nència següent: **Ítem** lo dit honrat Consell, haüda relació del honrat misser Jener Rebaça, licenciat en leys, advocat pensionat de la dita ciutat, al qual per los honrats jurats d'aquella lo negoci dejús escrit era estat comanat de paraula, e haüda plenera deliberació sobre aquell, provehí, ordenà e atorgà que tot lo vi del delme de la collita del loch de Quart e del terme d'aquell, pertanyent als honrats e religioses majoral e monjes de la casa del benaventurat senyor Sent Vicent martre, del quals és lo dit loc de Quart, pot e deu e puga e deia ésser mès e venut cascun any francament e delliura dins la dita ciutat e lochs de la sua contribució, en qualsevol temps de l'any, axí vedat com legut, segons que·l vi dels altres delmes de la ecclésia de València pot e ha acostumat ésser mès e venut, dins la dita ciutat e contribució d'aquella e segons forma de privilegi e declaració reyal, que·ls dits majoral e monjes han d'aquesta rahó, no contrastan[t]s los privilegis en las ordenacions de la dita ciutat en contrari fetes e fetes sobre la guàrdia del vi. Axí emperò que, per esquivar frau la qual en metre altre vi d'altres persones poria ésser feta sots color del vi del delme dels dits majorals e monjes, les altres

²⁰³ Al marge esquerre: *Comprobatum*

ordenacions fetes sobre la dita guàrdia, axí com és que·l guardià del vi regonega e sàpia, cascun any, la quantitat de la collita del vi del delme del dit loch de Quart e terme d'aquell, pertanyent als dits majoral e monjes, segons és acostumat. E que sia més ab albarà o licència del dit guardià, lo qual albarà y la qual licència lo dit guardià seia e sia tengut dar e atorgar cascuna vegada sens tota dificultat romanguen en sa força e valor, segons et en la manera que són et observen en tot altre vi legut de metre e vendre en tot temps. E volch e mana lo dit Consell que·l guardià del vi de la dita ciutat, qui és e per temps /fol. 195/ serà, les dites coses tenga e observe fermament. E que la present ordenació e provisió sia trelladada e escrita en lo Libre dels Establiments et Ordenacions del offici del guardià del vi, a certificació dels presents et memòria dels esdevenidors. Praesents testimonis foren a les dites coses en Pere de Ripoll, notari, en Ramon de Selgua et en Pere Siurana, verguers dels dits honrats jurats, e molts d'altres. = *Sig^x num Bartholomei de Vilalba, regia auctoritate publici notarii civitatis Valentiae ac scribae honorabilium Consilii et juratorum civitatis ejusdem, qui praemissis dum sic ut prescribitur agerentur praesens interfuit eaque in hac publica forma redigi et scribi fecit, et cum literis rasis et correctis in linea xj. ubi notatur axí emperò, clausit, loco, die et anno praefixis.*

Número 39. A. Noverint universi²⁰⁴ *quod anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo, die veneris undecima octobris, comparech devant la presència del honorable en Johan de Claramunt, tinentloch del honrat en Francesch Marradas, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, l'onrat e religiós frare Guillem Deudé, majoral de Quart, síndich e procurador del reverent abbat e convent de Poblet, e presentà al dit honorable lochtinent de batle una letra del mol(t) alt senyor rey, en paper escrita, patent e el dors se aquella ab lo sagell comú del dit senyor rey sagellada, el tenor de la qual se segues après la escriptura següent. Comparech devant vos, honrat en Francesch Marradas, batlle general del regne de València, frare Guillem Deudé, majoral de Quart, e presente una carta real de la tenor e continència subsegüent: *Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valentiae, Majoricarum, Sardiniae et Corcicae comesque Barchinonae, Rossilionis et Seritaniae. Fideli nostro bajulo generali regni Valentiae, qui nunc est vel qui pro tempore fuerit vel ejus locumtenenti, salutem et gra-/fol. 196/tiam. Nuper ad quorundam suggestionem cum carta nostra data Tarraconae tertia die aprilis anno subscripto concessisse recolimus juratis civitatis Valentiae ut quamdiu nobis placeret et eis opportuneum videretur, cum consilio viri eligerent bonas duas personas, qui visitatores vocarentur qui instarrent et fiere facerent et requirerent omnia ea quae fieri debent in hospitali Sancti Vicentii, per majoralem de Quarto et monachos habitantes in domo Sancti Vicentii, de illis sex mille quingentis solidis, qui converti debent per eos ut dicebatur in hospitalitatem et servitium dicti hospitalis prout in dicta nostra carta haec et alia sunt expressa. Nunc vero pro parte venerabilis et religiosi fratris Guillelmi, abbati monasterii Populeti, expositum et**

²⁰⁴ Al marge esquerre: *Comprobatum*

*hostensum extitit coram nobis, quod dicta concessio obviat quibusdam conventionibus et pactis viritis dudum per illustrem dominum Jacobum, bonae memoriae regem Aragonum, avum nostrum, qui donavit et concessit dicto monasterio locum, domum, ecclesiam et hospitale Sancti Vincentii, cum castris et villis de Castilione et de Quart, in compensationem castris et vilae de Apiaria, et promisit quod nunquam ipse vel sui successores ponerent de caetero in ipsis domo, ecclesia seu hospitali rectorem, priorem, procuratorem seu gubernatorem seu alios quocumque nomine censerentur quinimo dictus tunc abbas vel successores praedicta cum dictis villis tenerent et possiderent pacifice, libere et franche et de ipsis et de omnibus fructibus et obventibus inde proventuris disponerent et ordinarent pro eroum libito voluntatis, et nicholominus dicti sex mille quingenti solidi nedum dicuntur fore assignati in servitio dicti hospitalis sed etiam domus et ecclesiae Santi Vincentii, in quo ut asseritur longe major quantitas convertitur et expenditur per majorem et monachos antedictos. Idcirco supplicato nobis per dictum abbatem ut observando pacta et conventiones praedictas quae fuerunt per nos et successores nostros hactenus inconcusse servatae providerimus eisdem de remedio justitiae compe-/fol. 197/ti. Renuntiantes de certa scientia concessionem praedictam dictis juratis ut praemittitur factam per nos quae dese nulla est attentis pactis et conventionibus supradictis quanque nos minime concessissemus si de dictis pactis et conventionibus memoriam haberemus. Vobis dicimus et mandamus quatenus dictum abbatem seu majorem, aut alios regentes pro ipso dictam domum et hospitale Sancti Vincentii, non permittatis pro praemissis contra formam pactorum de quibus vobis liquebit molestari in aliquo seu vexari. Datum Barchinonae undecima die septembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo. **Visa (senyal).** E en aquest mateix instant foren produïts en juhí devant lo dit honrat loctinent de batle general diverses translats authèntics tocants lo present negoci per part del dit honrat e religiós frare Guillem Daudé, majoral de Quart, los quals no són estats mèses en forma pública, sinó solament en lo registre de la cort de la dita Batlia General, com no ho volgués l'onrat e religiós frare Johan Arbós, qui a praesent és majoral de Quart. E feta fe de aquella carta e escriptures requer que aquella et aquelles li sien enseguides per vós honrat batle segons la sua continència e tenor com axí sie faedor. E requer que de les dites coses li sia feta carta pública per lo notari de la vostra cort si e quant aver-la volrà. E lo dit honrat loctinent de batle general reeven(t) les demunt dites cartes reals ab humil e deguda reverència e honor dix que era prest e aparellat de enseguir e cumplir aquells segons lur continència e tenor. Presents testimonis foren a les dites coses en Barthomeu Vices e Vicent Carbí, escriptors de València. E axí mateix fetes les dites coses foren fets e enseguits molts e diverses enataments en lo present negoci, axí davant l'onrat en Francesch Marrades, batle general del dit regne de València, com davant lo dit honrat en Johan Claramunt, loctinent seu, sots diverses calendaris entre lo honrat e religiós frare Guillem Deudé, majo-/fol. 198/ral de Quart, de un part demandant, e lo discret en Leonart Gomiz, notari axí com a procurador substituït del discret en Berenguer de Peramola, síndich et procurador de la universitat de la ciutat de València, de la part altra, defenent segons que en los llibres de la cort de la dita Batlia General*

és expressat. E acò a instància et requisició del dit honrat frare Guillem Deudé, *dicto nomine*, les quals enantaments lo damunt dit honrat e religiós frare Johan Arbós, lo qual ara és majoral de Quart, no volgué fossen mèses en pública forma. Mas emperò après los dits enantaments fon precehit en lo sobredit negoci *ut sequitur infra*. E enaprés *die sabbati vicesima prima die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo*, lo demunt dit honrat en Francesch Marrades, batle general *ut supplicatur*, a instància et requisició del dit majoral de Quart, manà ésser citat lo dit en Leonart Gòmiz, el dit nom, per oïr sentència en lo dit fait a dilluns primer vinent en hora de tèrcia, lo qual verguer anat e retornat dix e féu relació si en lo dit die de dissapte aver fet lo dit manament al dit en Leonart, personalment atrobat, lo qual dix que li avia dit e respost que-i feria ço que degües. Al qual die de dilluns e hora desuper assignats *quae fuit vicesima tertia dies decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo*, lo dit honrat en Francesch Marrades, conseller del senyor rey e, per lo dit senyor, Batlle General del regne de València, a instància e requisició del dit honrat e religiós frare Guillem Deudé, majoral de Quart, present l'onrat en Pere Marrades, jurat de la dita ciutat de València e absent lo dit en Leonart Gòmiz, *dicto nomine*, com no hi agués curat compèrer, enantà a donar sentència en lo dit feyt en la forma següent: Lo dit honrat batle general, vist e examinat tot lo present procés e especialment les cartes per lo /fol. 199/ dit honrat majoral de Quart desús produhides e ço que per vigor de aquelles és estat per lo dit majoral request, e vist lo manament *causa cognita* per ell dit honrat batle general e ho per son lochtinent fait als honrats jurat et síndich de la ciutat de València, sots calendari de *die jovis septima decima mensis octobris praesentis anni*, e les coses en lo dit manament contengudes e ço que per part dels honrats jurats e síndich fo al dit manament respost, e tot ço als que en lo dit feyt és estat procehit e a coneguda lexat, haüt acort ab lo dit honrat micer Jener Rabaça, assessor seu en lo dit offici de Batlia, com de la intenció de la part del dit majoral aparega bastantment et clara per les cartes e públiques escriptures per aquell desús produhides e en proba traen(t)s, e per part de la universitat de la dita ciutat no sia mostrat *nec alias* apareguen causes o rahons alcunes per les quals les coses per lo dit majoral desús requestes nos deien fer jat sia que a la part de la dita ciutat sia estat terme convinent e preptori assignat a mostrar justes rahons o causes en contrari, ço que la part de la universitat de la dita ciutat no ha feyt, segons que per letra del present procés desús apar, per tal, mogut per justas rahons lo dit honrat batle general *causa cognita* pronuncie e declara los dits honrats jurats e síndichs de la dita ciutat de València o part lur no poder o deure usar d'ací avant de la carta real o concessió per lo mol(t) alt senyor rey a ells feyta o atorgada sobre la visitació del espital de Sent Vicent de València. Manant expressament als dits honrats jurats e síndich de la universitat de la dita ciutat de València et part lur, sots pena de mil morabatins d'or, pagadors dels béns propis dels contrarifaents per cascuna vegada que contrafaran als còfrens del senyor rey, que d'aquí avant ells ni los lurs successors en lo offici de la dita juraderia ne lo síndich o alcun altre per part lur, ara ne en esdevenidor, no usen ne usar fassen de /fol. 200/ la dita

concessió a ells per lo dit senyor rey atorgada sobre la visitació del dit hospital de Sent Vicent, ans revoquen tot ço que après de la dita real revocació de la dita concessió és estat per part del dits honrats jurats e síndich en e sobre lo regiment o administració del dit espital procehit, manat e enantat, e que allò reduscan e tornen al primer estament. *Lata pronuntiatio per dictum venerabilem bajulum* en la cort de la Batlia General de regne de València en lo dit dia de dilluns, que ere comptat *vicesima tertia dies decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo*, presents lo dit en Pere Marrades, jurat, e lo dit majoral. Dix emperò lo dit honrat en Pere Marrades que ell no era vengut a la dita cort de la dita Batlia per oïr la sentència axí com a jurat sinó per sos afers, que era vengut a parlar ab lo dit honrat batle general. E en continent lo dit honrat majoral de Quart dix que loave et aprobave la damunt dita sentència en tant com faria per si et per part sua. No res menys requés que la dita sentència fos intimada en scrits als dits honrats jurats e síndichs de la dita ciutat de València e que de la dita intimació e de la reposta que-y farien lo fos feta e liurada carta pública ensemps ab la dita sentència, si et quant aver-la'n volgués. E en continent lo dit²⁰⁵ honrat batle general manà la damunt dita sentència ésser intimada en scrits als dits honrats jurats e síndich de la ciutat de València per Domingo Figuera, verguer de la sua cort. Presents testimonis foren a la prolació o dació de la damunt dita sentència e a les altres coses *desuper in hac instantia* procehides, en Pasqual Noguera e an Barthomeu Viveç de València. Et en après *die sabbati quae fuit undecima dies januarii anno a Nativitate Domini M.CCC.LXX primo* lo damunt /fol. 201/ dit en Domingo Figuera, verguer, dix e féu relació si en lo dit die de dissapte aver donada e intimada en scrits la damunt dita pronunciació o sentència al discret en Leonart Gòmitz, notari síndich e procurador substituït del discret en Berenguer de Peramola, notari síndich de la ciutat de València. Lo qual dix que li avia respost que ell no y en tenia res a dir en lo dit feyt de la dita sentència, emperò que ell o diria a sos advocats e que-y faria ço que ab aquells atrobàs que·s degués fer sobre les dites coses. Testimonis foren presents al fer de la dita relació en Pasqual Noguera e en Vicent Carbó, vehins de València. Les quals damunt dites coses foren feytes en València en los dies et anys damunt expressats. = *Sig~~num~~ mei Petri Çolivera, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominationem illustrissimi domini regis Aragonum regentisque escribaniam curiae Bajulia Generalis regni Valentiae, pro venerable Johanne de Olito, qui praedictis dum sic ut praemittitur sub lx. lineis desuper appositis agerentur interfui eaque ad instantiam et requisitionem venerabilem et religiosi Johannis Arbucii, majoralis de Quart, in hanc publicam formam redigi ac scribi feci, modo et forma supradicta et corrigitur de superposito in xviiij. linea ubi dicitur de la part altra defenent, clausique Valentiae die vj. mensis junii anno a Nativitate Domini M.CCC.LXX. primo, et ad majorem corroboracionem omnium praemissorum sigillum dicti officii bajuliae more solito in vetis circicis regalibus impendenti cum cera duxi apponendum. Corrigitur*

²⁰⁵ Nota per a insertar al marge esquerre: honrat

*etiam*²⁰⁶ *de supraposito in ij linea hujus nostri signi ubi dicitur modo et forma suprascripta.*

Número 39. B. Alfonsus²⁰⁷, *Dei gratia rex Aragonum, Siciliae citra et ultra farum, Valentiae, Hyerusalem, Ungariae, Majoricarum, Sardiniae et Corcicae, comes Barchino-/fol. 202/nae, dux Athenarum et Neopatriae ac etiam comes Rossilionis et Ceritaniae. Serenissimo principi Johanni, regi Navarrae, fratri carissime et locumtenenti generali nostro, fraternos affectus. Gerenti quoque vices gubernatoris in regno Valentiae et locumtenenti gubernatoris generalis bajuloque generali in dicto regno nec non justitiis civitatis Valentiae, caeterisque universis et singulis officialibus et subditis nostris in eisdem regno et civitate, constitutis et constituendis, et dictorum officialium locatenentibus, praesentibus et futuris, ad quos praesentes pervenerint et pertineant infrascripta seu de subscriptis fuerint requisiti, salutem et dilectionem. Quemadmodum supplici expositione nobis pro parte venerabilis et religiosorum dilectorumque nostrorum abbatis et conventus monasterii Populeti didiscimus in civitate Valentiae praedicta situm est quoddam monasterium sub invocatione Sancti Vincentii et etiam unum hospitale sub eadem invocatione, a divi recordii praedecessoribus nostris fundata atque dotata, quorum quidem monasterii et etiam hospitalis gubernatio et administratio, licet ex privilegiis foundationis illorum et aliter ad ipsos abbatem et conventum Populeti, tamquam eorum membrum neminique alii pertinere dicatur, ipsique pro eorum arbitrio de quodam praefecto vulgo dicto majoral in ipsiusmodi monasterio et hospitali Sancti Vincentii provideant, qui ex redditibus propredicto monasterio pertinentibus Christi pauperes hospitantur in eisque caritatis opera exercentur. Attamen ab aliquibus citra temporibus supradicti jurati et quidam alii officiales dictis civitatis Valentiae, veniente contra formam memoratorum privilegiorum et aliorum etiam quae a nobis nostrisque praedecessoribus et praesertim a bonae memoria domino rege Jacobo, atavo nostro, ipsum monasterium et hospitale obtinet ac etiam contra sententias tam judiciale sive regias quam arbitrales in favorem memorati praefecti seu ma-/fol. 203/joral monasterii et hospitalis seu verius dictorum exponentium latis et promulgatis super nonnullis differentiis inter ipsum et juratos ac universitatem ejusdem civitatis Valentiae seu officiales illius jam alias pariter ortis, nituntur ex et de regimine et administratione sepe dicti monasterii et hospitalis et illius reddituum et jurium sese intromittere, compellendo praefectum ipsum sive majoral ad recipiendum et nutriendum in ejuscemodi hospitali parvulos et infantes expositos de quibus omnibus sentientes se ipsi exponentes quem plurimum ac gravatos quandoquidem cura omnis et administratio rerum dictorum monasterium et hospitalis Sancti Vincentii ad eos principaliter expectet. Nobis humiliter supplicarunt ut eis in premissis de subscripto justitiae remedio consulere ac providere dignaremur. Atque nos supplicationi ipsi tamquam justae et rationi consonae benignae annuentes, quia ad nos spectat monasteria et hospitalia religiosorumque aedes sacras et signanter ab*

²⁰⁶ Nota per a insertar al marge dret: *de supraposito*

²⁰⁷ Al marge esquerre: *Comprobatum*

ipsis nostris praedecessoribus memoriae celebris fundatas et dotatas in eorum juribus et privilegiis conservare et conservari ac protegi facere. Vobis dicto serenissimo regi fratri et locumtenti generali nostro intentum nostrum declaramus quo volumus, disponimus et ordinamus caeterisque praedictis omnibus sub irae et indignationis nostrae incursu ac ad penam trium mille florennorum auri Aragonum de bonis cujusque secus agentis irrimisibiliter exigendam et nostris inferendam erariis, quatenus privilegia et gratias quascumque ipsis monasterio et hospitali Sancti Vincentii per nos ac nostros praedecessores antedictos et praesertim per regem Jacobum memoratum concessos et indultas ac etiam sententias quasvis judicialis seu regales et arbitrales in illorum favorem seu verius dic-/fol. 204/torum exponentium ut praefertur latas et promulgatas si in rem transiverint judicatam tenentes, exequentes et observantes ac per quos deceat teneri, exequi et observari inconcussa facientes non permittatis sepe dictos abbatem et conventum Populeti et seu praefectum aut majoral dicti monasterii et hospitalis Sancti Vincentii, qui nunc est et pro tempore fuerit, contra formam dictorum privilegiorum et gratiarum ac insuper sententiarum memoratarum in administratione, gubernatione et regimine ipsorum monasterii et hospitalis ac reddituum, proventuum et jurium illius ab ipsis juratis et universitate ac etiam caeteris officialibus civitatis Valentiae seu quoque alio molestari, inquietari aut perturbari, et signanter ad recipiendos ipsos infantes expositos nullo pacto sinatis aut permittatis ipsisque exponentibus super hiis foveatis et asistatis consiliis, auxiliis et favoribus justis debitis et etiam opportunis. Et si forte ipsi jurati et universitas seu alii quicumque ad aliqua quae in derogationem et enervationem dictorum privilegiorum et sententiarum venerint de facto processerint seu enantaverint ea omnia ad pristinum statum mox receptis praesentibus omnique mora protacta restituatis sicuti nos restituimus serie cum presenti. Quibusvis literis in contrarium forte tam a nostra curia quam nostrorum locumtenentium emanatis nullatenus obstiteris. Cauti facere contrarium praemissorum quanto vos idem rex serenissimus nobis complacer caeterisque praedicti iram et indignationem ac dictam paenam cupitis evitare cum sic pro justitiae debito fieri omnino velimus. Datum in Castellnovo civitatis nostrae Neapolis die xij. mensis junii anno a Nativitate Domini M.CCCC.LV. = Rex Alfonsus. = Vidit P. consiliarius generalis. = Vidit Val. Clau. Reg. in Coi. Valentiae vij. = Sig^o num Onofri Banquer, apostolica regiaque auctoritatibus notarii publici ville Vimbodi-/fol. 205/ni diocesis Tarraconensis et scribae monasterii Populeti, cisterciensis ordinis dictae diocesis, qui de mandato expresso admodum reverendi domini fratris Joannis de Guimera, dicti monasterii abbatis, michi facto instrumentum hujusmodi a quibusdam regiis patentibus literis in papyro scriptis manu regia subsignatis et regio sigillo cerae rubeae in dorso cum signo de registrata aliisque consuetis solemnitatibus expeditis, sanis utique et integris omnique prorsus vitio aut suspicione carentibus intra comune archivium praefati caenobii in theca de Valentia intititata reconditis transcripsi cum memorato originali fideliter comprobavi et in testimonium ac fidem omnium et singulorum praemissorum clausi die nona mensis aprilis anno a Nativitate Domini M.CCCCC.LXX primo. = Quoniam de legalitate notariorum propter locorum distantiam et temporum varietatem saepe numero dubitare contigit, idcirco nos

Jacobus Madrona, locumtenens magnifici domini Michaelis de Alzinella, domicelli vicarii villae et vicariae Montisalbi, pro sacra catholica et regia magestate, universis et singulis praesentes literas inspecturis, lecturis et audituris notum facimus et attestamur qualiter honorabilis et discretus Onofrius Banquer, villa de Vimbodi Tarraconensis dioecesis, qui hujusmodi instrumentum transcripsit signoque et nomine suis solitis et consuetis signavit, est notarius publicus apostolica et regia auctoritatibus uti creatus fidelis et legalis, et ad ipsum tamquam ad talem frequens hominum recursus habetur instrumentisque et actis publicis per eum confectis et subscriptis in judicio et extra adhibita fuit et adhibetur plenaria et indubitata fides. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium praemissorum praesentes fieri et per notarium publicum infrascriptum subscribi sigillique curiae dictae vicariae jussimus et fecimus append. communiri. Datum in villa Montisalbi die vicesima prima mensis aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo. = Sig^ænum mei Andreae Fernos, vil-/fol. 206/lae Montisalbi dioecesis Tarraconensis regia auctoritate notarii publici scribaeque curiae magnifici domini vicarii villae et vicariae Montisalbi, pro discreto Bonaventura Desclergue, notario domino utili dictae curiae, qui praedicta legalitatis attestationi aliisque praemissis interfui et instrumentum hujusmodi signo et nomine mesi solitis et consuetis una cum appenditione sigilli dictae curiae signavi in fidem et testimonium praemissorum, rogatus et requisitus.

Número 40. **Appellació** presentada per lo majoral de Quart al subcol·lector de la Cambra Apostòlica per un subsidi demanava lo papa Benet XIII per mol(t)s gastos tenia dita Cambra Apostòlica per lo Cisma havia agut, dient dit majoral que no tenia obligació lo monastir de Sant Vicent de pagar feta a 19 de abril 1395. Y ha també altra appellació per lo matex efecte presentada. **ÀPOCA** per lo majoral de Quart y regint la casa de Sant Vicent de València a Pere Pelegrí, canonge de València, subcol·lector de dits drets o subsidi, de 20 florins de or de Aragó y sinch sous reals, los quals foren depositats en poder de dit col·lector per rahó de dit dret que consta no estar obligada dita casa de Sant Vicent a pagar dit dret. Dat en València a 17 de juliol 1396. Està junt ab ditas appellacions, las que no se copian per ser de poca importància.

Número 41. *Noverint²⁰⁸ universi quod die lunae vigesima quinta die mensis aprilis et hora post nonam anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, campana pulsata et convocato ad capitulum more solito toto conventu monasterii Populeti, existente in ipso capitulo reverendo in Christo Patre et domino dompno frater Arnaldo, Dei gratia abbate monasterii praefati, idem dompnus abbas in praesentia mei Petri Raditoris, /fol. 207/ vicini Montisalbi notarii infrascripti, ac testium infra scriptorum ad haec speciliter vocatorum et rogatorum, exposuit et reseravit toto conventui quod ipse dompnus abbas existens in civitate Valentiae, septem anni sunt elapsi vel circa, cum consilio aliquorum monachorum sibi*

²⁰⁸ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

assistentium, dedit, concessit et remisit de gratia et sub certa conditione habitatoribus loci de Quart et eorum cuilibet quod de terris quas dicti habitatores loci de Quart tenebant in termino dicti loci pro ipso monasterio in loco de regadiu, de quibus tenebantur facere et solvere quolibet anno dicto monasterio duas masmutinas pro qualibet cafiçada de regadiu et pro intrata unius cafiçada ducentos quinquaginta solidos, quod solum darent et solverent dicto monasterio de caetero unam masmutinam pro dicta cafiçada et ducentos solidos pro intrata ejusdem et quasdam alias gratias et remissiones eis fecerat ut in instrumento inde facto super hiis duxerit contineri. Ita tamen quod praefati homines dimitterent et relaxarent dicto domino abbati et ejus conventui tantam terram quanta sufficeret ad centum populos vel paulominus introducendos in dicto loco et ipse abbas et conventus tenerentur solvere hominibus dicti loci quorum dictae terrae essent ducentos solidos pro cafiçada et alia facerent quae in dicto instrumento continentur. Et quod nunc pro premissis contractu et quibusdam aliis inde dependentibus est mota quaestio seu contractus inter venerabiliter et religiosum fratrem Berengarium de Perpiniano, majorem dicti loci de Quart, ex una parte, et universitatem ipsius loci de Quart seu syndicos ejusdem, ex altera, pro qua jam praedicti majoralis et syndici vicissim firmaverant compromissum et elegerant in arbitros et arbitratores venerabiles viros dominum Arnaldum Johannis et dominum Petrum Fusseri, legum professores, et in discordiam ipsorum tertium arbitrum et arbitratorem reverendum patrem /fol. 208/ et dominum²⁰⁹ Hugonem, divina providentia Valentinum episcopum. Quare petebat et volebat dictus dominus abbas et conventus praedictis et singulares ejusdem facerent et firmarent syndicum et procuratorium praedicto venerabili et religiosi fratri Berengario de Perpiniano, majorali, ad corroborandum compromissum jam factum et firmatum seu fieri et firmari comprehensum in praedictos venerabiles arbitros et arbitratores per eundem venerabilem majorem sub illis pactis, paenis, conditionibus et obligationibus contentis et expressatis in praedicto compromisso prout ipse dominus abbas praemissa omnia et singula expressis dixit verbo tenus seu etiam exposuit. Quibus dictis et expositis per eundem dominum abbatem in continenti venerabilis et religiosus frater Raymundis de Soresio, prior, et caeteri omnes monachi existentes in dicto capitulo per modum praedictum congregati inferius descripti, contradixerunt dicto sic facto contractui et dixerunt et responderunt, omnes unanimiter, quod nunquam hucusque dictus contractus, remissiones et relaxationes factis et factae per eundem dominum abbatem ad eorum pervenerant auditum et quod, salva reverentia dicti domini abbatis, ipse talis contractus et remissiones facere non poterat de jure absque consensu dicti conventus et sub certa etiam forma a jure et a domino Benedicto, felicis recordationis papa XII, in talibus observari mandata. Imo praedicta sunt et esse debent de jure et secundum ordinis statuta et diffinitiones dicti domini papa ipso jure irrita et nulla maxime cum sint facta in non modicam laesionem et dampnum evidens seu praejudicium manifestum dicti monasterii et jurium ejusdem, quare debent haberi pro non factis et ipso facto nullis, propter quod omnes et singuli de ipso conventu infrascripti unanimiter

---

²⁰⁹ Duplicat dominum a l'original.

*discenserunt /fol. 209/ et contradixerunt dicto contractui et remissionibus et relaxationibus per ipsum abbatem de facto celebratis et factis, et praedicto etiam compromissi per ipsum majoralem et quoscumque alios facto et firmato, tamquam nullis et invalidis. Et ad faciendam fidem qualiter praedictus dominus abbas praedictas gratias et remissiones facere minime poterat, secundum ordinis statuta et diffinitiones dicti domini papa Benedicti, praedicti venerabiles prior et caeteri monachi ipsius conventus infrascripti ad hoc ut clarius videatur qualiter moveruntse ad dicendum, allegandum et demonstrandum dictum contractum seu gratiam et remissiones fore nullos, mandarunt michi notario infrascripto ut unam ipsarum diffinitionem hic insererem quam michi notario ostenderunt, cujus quidem diffinitionis tenor talis est: **Cum** tum monasterii seu alterius loci conventualis, castrum, villa, grangia vel res alia multum notabilis alienandum seu alienanda fuerit capitulum generale ipsius ordinis alienandi licentiam concedere non praesumat nec procedatu ad eam quovismodo faciendam vel auctorizandam nisi prius per idem capitulum generale, romano pontificie consulto, et ab eo super hoc petita licentia et obtenta, si vero aliter quam permissum est aliquis abbas vel regimini praesidens²¹⁰ alienare praesumpserit tam ipsi quam officiales ipsius monasterii seu loci conventualis in haec parte concensientes eisdem ad administrationibus suis per patrem abbatem deponantur eorum et alienatio hujusmodi sit praescripta, sic ipso jure irrita et inanis. Et protestati fuerunt omnes quod ipsi non intendunt in aliquo laudare vel approbare tacite vel expresse aliquid de praedictis quinimo? voluerunt ea infringi et revocari et ad statum pristinum in continenti reduci. Constituentes nichilominus dictos homines loci de Quart et singulares ejusdem et quoscumque alios dictum contractum tangentes malae fidei possessores, protestati fuerunt etiam de omnibus /fol. 210/ dampnis, sumptibus, interessibus, missionibus et expensis et praejudicio ex causis praedictis dictum monasterium tangentibus. De quibus omnibus supradictis praedictus venerabilis et religiosus prior et omnes monachi infrascripti, ad dictum capitulum congregati et conventum facientes, requisiverunt fieri duo publica instrumenta per me, notarium infrascriptum, quorum unum eisdem et alterum dicto majorali tradi voluerunt in praesenti, ad hoc ut haec omnia dictis hominibus de Quart per dictum majoralem nota sint et manifesta, et per eundem majoralem eisdem universitati et singularibus intimentur et denuntientur, et eosdem universitatem et singulares constituent de caetero male fidei possessores in et super praedictis inter dictos reverendum dominum abbatem, ex parte una, et dictam universitatem et singulares ejusdem, ex altera, initis, factis, conductis, contractis et alias quocumque modo celebratis cum sint irrita, invalida et absque aliqua roboris firmitate seu efficaciae et per personas nullam in hiis potestatem habentes. Quae fuerunt acta in praedicto monasterio Populeti die, anno et hora praedictis. Praesentibus testibus Lупpo Gallur, Martino Cabrera, Johanne de Valfagona et Michaele Cireso, loci de Vinobodino. = Ego frater Raymundus de Soresio, prior praedictis, in signum contradictionis contractus praedicti et in salutem animae meae, cum praedicta cedant et atemptata fuerint contra diffinitiones ordinis, hic me propria manu suscribo. Ego*

²¹⁰ Nota per a insertar al marge esquerre: *alienare*

frater Bonanatus Çoqueri, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Bernardus Bruneti, sacrista, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Bartholomeus de Salellis, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Franciscus Albinyana, praecentor, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. /fol. 211/ Ego frater Berengarius Raymundi, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria suscribo manu. Ego frater Arnaldus Roge, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Petrus Esdariba, portarius, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Berengarius Dangularia, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Guillelmus Peyrini, succentor, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Bernardus de Tarragona, infirmarius pauperum, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Raymundus de Monteleone, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Petrus Pastoris, cellerarius medius, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Joannes Raditoris, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Andreas Serra, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Guillelmus de Todela, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Franciscus de Segarra, infirmarius monachorum, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Bernardus Monerii, vestiarius, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Bartholomeus Çabata, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Laurentius Carbonel, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Franciscus Bredam, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Petrus Bardina, magister conversorum, /fol. 212/ in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Bernardus Taylada, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Paulus de Duroforte, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Bernardus Renovart, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Bernardus de Coponibus, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Petrus Dominici, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Galcerandus Examus, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Bernardus Coçart, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Raymundus de Podiogenuari, hostalerius, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Bernardus de Sancto Romano, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo. Ego frater Joannes de Arbucio, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me

propria manu suscribo. Ego frater Berengarius de Sollano, in signum contradictionis praedicti contractus, hic me propria manu suscribo.= Sig[✠]num mei Petri Raditoris, vicini villae Montisalbi, notari publici auctoritate illustrissimi domini regis Aragonem per totam terram et dominationem ejusdem, qui praedictis omnibus interfui et ea scripsi et cum supraposito in linea xvj. ubi dicitur eorum, clausi.

Número 42. A. *El rey*²¹¹. *Venerables nobles y amados nuestros. Recibiose vuestra carta de 2 del corriente en que me days cuenta de los motivos que haveis tenido para suspender el nombramiento a fray Francisco Camps a /fol. 213/ quien nombró el abad de Poblet por substituto para servir el oficio de diputado en que sorteó, y que uno de ellos es ser estrangero, no obstante que con sentencia de essa Real Audiencia de 16 de marzo 1658 se declara que en los delegados de los abades no era necessaria la calidad de ser naturales. Y aviéndose visto en este mi Consejo Supremo e resuelto ordenar y mandaros como lo hago que admitays al dicho fray Francisco Camps por subdelegado del abad de Poblet en el oficio de diputado, siguiendo lo declarado en la referida sentencia de essa Real Audiencia de 16 de marzo 1658. Que esta es mi voluntad. Dado en Buen Retiro a xij. de enero 1680. = Yo el rey = Petrus Praese. Don Hyeronimus Dalmao et Cassanate, secretarius. Videt Marchio de Castelnuovo. Videt Xulve Rc. Videt Marchio de Ossera. Videt don Rafael de Villosa. Rc. Videt don Antonius de Calatayud. A los venerables nobles y amados nuestros los diputados de la Generalidad de nuestro reyno de Valencia. Jesús. La presente copia de real carta ha sido sacada del libro de registros de Cartas Reales de la casa de la Diputación del reyno de Valencia y porque en qualquier parte entera fee le sea dada yo dicho Albinyana aquí pongo mi acostumbrado sig[✠] no.*

Número 42. B. *Christus*²¹². *Quia frater Mathias Ricart et Cardona, praesbyter, monachus Populeti quondam praesidens conventus beati Vincentii Martyris extra maenia urbis et majoralis oppidorum de Quart et Aldaya, supplicatione diei septimi novembris anni millesimi sexcentessimi quinquagessimi sexti deduxit fratrem Joachinum Arboli, abbatem dicti monasterii Populeti reperiri deputatum praesentis regni et instrumento recepto per Josephum Cabeça, notarium, die vigesimo septembris ejusdem anni /fol. 214/ substituisse praelibatum fratrem Ricart in dicto officio et per reverendos nobiles et magnificos deputatos nequaquam admissum fuisse ad exercitium dictae substitutionis et officii sub pretextu quod est alienigena regni cui obstant dispositiones forales et solum reperiri capitulum curiae brachii ecclesiastici contenti in extraveganti forma de les substitucions que·s fan en lo estament ecclesiàstich foleo noranta y hu quo inter alias qualitates requisitas ad substitutionem naturalitas regni apponitur et hanc dispositionem nequaquam in usu esse, sicuti nec forus quintus curiarum anni millesimi quingentesimi quadragesimi septimi precipue respectu dicti abbatis nam plures exteri admissi fuerunt quae observantia fulcitur ex capite ducentesimo sexaginta quinque brachii ecclesiatici*

²¹¹ Al marge esquerre: *Comprobatum*

²¹² Al marge esquerre: *Comprobatum*

curiarum anni millesimi quingentesimi octuagesimi quinti, et ex capite vigesimo secundo ejusdem brachii anni millesimi secentesimi quarti, ex quibus et aliis latius in dicta supplicatione descriptis recursum emitendo ad hanc sacram Regiam Audientiam a deliberatione predictos deputatos desumpta de consilio sui assessoris illius beneficio revocari supplicavit et simul declarari, praefatum fratrem Mathiam habere qualitates requisitas ad exercitium dicti officii, jubendo quo ei deferatur solitum juramentum et quod admittatur in omnibus congregationibus, caetinus et functionibus in quibus caeteri deputati admitti solent, sub paena nobis bene visis ut latius in dicta supplicatione est videre, quae causa prosecuta reperitur per Franciscum Navarro, notarium syndicum dicti conventus, et per fratrem Bernardum Baldovi, praesbyterum monachum ejusdem et majorem dictorum oppidorum substitutum per obitum dicti fratris Mathia, instrumento recepto per Melchiorem Morales, notarium, die decima octava mai millesimi sexcentesimi quinquagesimi septimi. Et at-/fol. 215/tento quod in dicta extraveganti in qua qualitas naturalitatis reperitur solum cavetur de substitutione facienda per voces dicti brachii ad curias generales, casu qua persona vocatae ad eas interesse non possunt ob quod extendi non debet ad casus in ea non expressos et ni foro quinto curiarum anni millesimi quingentesimi quadragesimi septimi extensa fuit tantummodo dicta dispositio ad omnes actus faciendos per brachium ecclesiasticum, tam in curia quam extra eam, in praesenti urbe nulla facta mentione officiorum Deputationis sive Generalitatis. Attento ulterius quod in capitulo ducentesimo sexaginta quinque curiarum anni millesimi quingentesimi²¹³ octuagesimi quinti expresse enumerantur qualitates requisita ad substitutionem officiorum Domus Deputationis in quo nulla reperitur mentio facta de naturalitate, quo ad substitutos abbatum sed tantum quod illi sint ex antiquioribus qualificatis atque officia fungentibus quod per observantiam subsecutam comprobatum reperitur. Attento ulterius quod licet in capitulo vigesimo secundo actorum curiae dicti brachii anni millesimi sexcentesimi quarti iterum agatur de qualitatibus requisitis ad substitutionem eorum, qui intervenire debent in eodem brachio nulla facta mentione de naturalitate tamen cum hoc jam diffinitum esset per dictum forum quintum anni millesimi quingentesimi quadragesimi septimi clare sequitur minime posse derogari non facta specifica mentione cui non obstat observantia subsecuta, nam ea quae ex actis resultat, sufficiens non est ad derogandam foralem dispositionem. Ob quod dicendum est quod ad res spectantes ad caetum stamenti sive brachii ecclesiastici necessaria qualitas naturalitatis est in substituto, ad res vero respectantes ad Domum /fol. 216/ Generalitatis, quae quo ad se valde diversa sunt, nequaquam similem qualitatem requisitam esse. Attento denique quod ex actis praesentis causae clare resultat praefatum fratrum Bernardum Baldovi habere omnes qualitates requisitas ad exercendum officium deputati, uti substitutum dicti abbatis etiam si regni regnicola fuerit, et in contrarium nihil dictum aut allegatum fuit pro parte subsyndici dictae Generalitatis. Ex quibus et aliis ex procesus meritis resultantibus venit ut infra declarandum, idcirco et alias deliberationem et conclusionem in sacro Regio Consilio sumptam insequendo pronuntiamus, sententiamus

---

²¹³ Nota per a insertar al marge esquerre: octuagesimi

et declaramus praefatum recursum remanere justificatum et illius oper revocandam esse, uti revocamus praefatam declarationem deputatorum et jubemus quod dictus frater Bernardus Baldovi admittatur ad exercitium dictae substitutionis et officii et ei juramentum solitum deferatur et in eventum in admissione substitutorum dicti abbatis ad Officia Generalitatis observetur praelibatus actus curiae ducentorum sexaginta quinque anni millesimi quingentesimi octuagesimi quinti, et in admisione ad res stamenti ecclesiastici dispositio saepe dictae extravegantis et fori quinti anni millesimi quingentesimi quadragesimi septimi, et neutram partem in expensas condemnamus. Don Antonius Juoan de Sentelles. Rc. Videt don Franciscus Bono. Videt don Antonius Ferrer. Videt Laurentius Matheu. Videt Berenguer. Publicata fuit hujusmodi regia sententia per Eusebium de Benavides, regium mandati scribam die decima sexta mensis martii anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo, instante et supplicante Vincentio Navar-/fol. 217/ro olim Marti, notario sindico et procuratore Valentiae.

Christus. *Quia Josephus Baziero, notarius subsyndicus Generalitatis regni, supplicatione diei vigesimi tertii martii praeteriti beneficium restitutionis in integrum imploravit adversus regiam sententiam publicatam per Eusebium de Benavides, regium mandati scribam, die decima sexta eorumden versus ipsum et ad favorem syndici conventum Populeti, qua declaratum fuit recursum in dicta sententia memoratum procedere ut latius in eadem sententia exaratur, et attento quod in justificationem praelibatae restitutionis nihil deductum, probatum aut allegatum fuit ob quod dicta regia sententia veniat revocanda aut in aliquo commutanda, immo meritis processus attentis illa justa est et ratione consona, idcirco et alias deliberationem et conclusionem in sacro Regio Consilio sumptam insequendo, pronuntiamus et declaramus praefatam instantiam diei vigesimi tertii martii praeteriti de jure non procedere neque locum habere repellendam que fore et esse uti repellimus et succunben, nemini expensas condemnamus. Don Antonius Juoan de Sentellas Rs. Videt don Franciscus Bono. Videt Laurentius Matheu. Videt Berenguer. Publicata fuit hujusmodi regia sententia per Eusebium de Benavides, regium mandati scribam die decima tertia mensis novembris anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo. Instante et humiliter supplicante Francisco Navarro olim Marti, notario sindico procuratore Valentiae.*

Número 42. C. *En la extracción que en día de hayer se hizo en esta real casa de la Diputación según fueros deste reino para oficios mayores dél ha cabido la suerte a vuestra paternidad reverendísima por muy ilustre y reverendísimo abad de Poblet en el de contador, de que damos a vuestra ilustrísima esta nueva /fol. 218/ para que vuestra reverendísima dé la providencia necessaria en que en su nombre se preste el juramento el día primero del anyo como es costumbre desta real casa de la Diputación, de Valencia y diciembre 26 de 1689. Los diputados del reino de Valencia. Vicente Casaña, secretario. Muy ilustrísimo y reverendísimo señor abad de Poblet.*

Molt il·lustre y reverensidim senyor. En la elecció y extracció que novament se ha fet del ofici de clavari per lo bras ecclesiàstich de la Generalitat de la insigne ciutat y regne de València, per al trieni que ara comensa, a cabut la sort del ofici e càrrech de clavari de dita Generalitat a vós del que ne havem rebut confiansa que

de vós tenim per aver tostemps procurat conservar la auctoritat desta Generalitat y tractat los negocis tocants a son ofici ab gran rectitut. Y perquè per a regir dit ofici se ha de prestar primerament lo jurament per actes de cort dispost suplicam a vós sia servir, nomenar y donar poder a hu dels reverents frares de aqueix convent y monastir dels més antichs y qualificats, per a que puga prestar dit jurament y subdelegar la persona que vos manarà conforme dit acte de cort per a regir y administrar dit ofici. Nostre Senyor la molt ilustre y reverendíssima persona de vós garde com se desija, de València a 28 de deembre 1593. Molt il·lustre y reverendíssim senyor B. L. M^s, de vós los molt certs servidors, los diputats del regne de València. Senyor abat de Poblet.

El rey. Muy reverendos venerables nobles y amados nuestros. En carta de 23 de agosto 1644 en respuesta de otra vuestra, de 28 de julio del mismo año, se os dixo que la voz del abad /fol. 219/ de Poblet en Cathalunya se suspendiesse en el concurso de las elecciones que se hacen para los oficios de diputados y otros de la misma casa dessa Deputación y porque entonces aquellas alteraciones davan ocasió a la orden referida y hoy todo aquel principado está reducido a mi obediencia y la mayor parte de los condados de Rosellón y Sardanya como habreys entendido, e querido, por lo que el convento tiene merecido en mi servicio, ordenaros y mandaros, como lo hago, le restituyais en su poció para que su abad tenga la vos en el concurso de las elecciones que se hazen para los oficios de diputados y otros de essa casa de la Diputación, como antes de la dicha orden. Que esta es mi voluntad. Dado en Madrid a 13 noviembre M.DC.LII. Yo el rey. Juan Valero Díaz, secretario. Al estamento eclesiático sobre lo mismo.

Número 43. Decret de la magestat de Phelip IV a favor del monastir per a poder-se encarregar²¹⁴ 20.000 lliures a for de censal, concedit en lo Pardo a 29 de janer 1653. Juntament està una taula authèntica dels censals que quiscun any pagava lo monastir de Poblet y una resolució a algunas dificultats sobre encarragament²¹⁵ de censal per a quitar los mals del monastir. Va junt.

Número 44. Dos còpias, la una del decret obtingué lo conde de Parcent del tribunal del Governador per reduhir los censals li correspon lo monastir de Poblet; y la altre del acte de la reducció féu dit senyor conde de dits censals a rahó de 1 sou per lliura. Y ha també còpia del memorial praesentat al rey per la llució del censal de dit conde.

Número 45. Sentència proferida en lo Real Consell del /fol. 220/ regne de València en diada de 9 de maig 1692 per lo magnífich Lluís Pastor y Bertran, doctor en drets y de dit consell, contra don Geroni Ferrer, comanador de Orcheta, del orde de Sant Joan, y a favor del molt il·lustre senyor abat de Poblet a cerca la precedència en lo estament ecclesiástich de dit regne pretenia dit comandor respecte del abat de Poblet. Junt ab dita sentència y ha un memorial manuscrit, se féu per informar en dita causa.

---

²¹⁴ Llegiu carregar.

²¹⁵ Llegiu carregament.

/fol. 1r/Número 1. Revocació per lo papa Eugeni IV, a suplicació de Alfonso V, rey de Aragó, de altra butlla del papa Martí V per part del dit rey y de la universitat de València, ab la qual fonch exposat que lo priorat de Sant Vicent, fora las murallas de València, del orde Cisterciense, que dependia del monastir de Poblet, en lo qual tan solament residian 12 monjos y las rendas de aquell de las quals estava dotat valian tots anys 4.000 florins de or de Aragó o cerca, dels quals vint personas competentment cada any se podian sustentar, y si dit priorat fos separat de dit monastir y fos eregit allí monastir s-i podria instituir dignitat abbacial y, per ço, lo culto divino y lo humano dels religiosos en dit priorat se aumentaria y no res menos los dits abat y convent de Poblet dels fruits, rendas y profits de aquell, que a més de 20.000 florins valian cada any, cómodament (se podien) sustentar. Dit predecessor papa, per sas lletras, manà al bisbe de València ab nom propi que, convocats dits abat y convent y altres que-s tinguésse de convocar, se informàs diligentment de las cosas dalt ditas y de totas las circumstàncias. E si per dita informació trobaria aquellas cosas ésser veritat dit priorat de dit monastir ab autoritat apostòlica del tot separàs y desmembràs i aquell en ninguna manera de aquí al devant de /fol. 1v/ dit monastir dependís y estés subjecte a aquell, ab autoritat apostòlica estatuís y determinàs y, no res menos, dit priorat erigís en monastir y allí dignitat abbacial y convent, a similitut dels altres monastirs de dit orde ab insighia de aquells, conforme a dit bisbe apareixeria instituir, com en dita butlla estava plenament contingut. Però com per la cort de dit rey fos demanat que ell, a cerca la exposició y prosecució de ditas cosas, fou per alguns malament informat y si ditas lletras eran posadas en execució hagueren pogut succehir graves danys al monestir de Poblet al qual papa sobre ditas cosas pertanyia lo remey convenient y evocant la causa de la execució de ditas cosas, a ell inclinat y sas súplicas, ditas letras y qualsevols cosas a cerca de ellas seguidas, ab autoritat apostòlica revocà y anul·là y que no fossen de ningun valor, no obstant las cosas dalt ditas y altres qualsevols cosas contràrias. Dat en Roma en Sant Pere 1431 a 10 de las kalendas de novembre²¹⁶ y de son pontificat, any I. Folio 1.

Número 2. Concessió feta per lo rey don Fernando lo Cathòlich al abat y convent de Poblet que, no obstant los fueros y privilegis del regne de València que prohibeixen vèndrer, transferir y alienar los béns de realenc a personas y lochs religiosos, clergues y sants, poguessen dits abat y convent acceptar y perpètuament retenir-se, ab tots los drets y pertinèncias, una casa situada en la parròquia de Sant Martí de la ciutat de València per legat de aquella fet a fra Antoni Artés, monjo de dit monastir. Remeté dit rey lo dret de amortizació que li podia pertànyer sobre dita casa. Dat en Medina del Campo, a 2 de mars de 1482. Folio 3.

Número 3. Promesa per lo capítol de la Santa Metropolitana /fol. 2r/ Iglésia de València, com a administradors de la almoyna de la Seu de dita iglésia, hereva universal dels béns y drets del magnífich Pere Garró quòndam, ciutadà de València,

---

²¹⁶ 23 d'octubre.

com de dita herència conste legítimament ab lo últim testament de dit Pere Garró que féu en la ciutat de València, rebut per Matheu Ivissa, notari de dita ciutat, a 8 de abril 1475, publicat después de la mort de dit testador en poder de dit notari a 18 de mars 1479, inseguint la voluntat prometeren pagar y donar al hospital y casa de Sant Vicent de València y a altres monastirs y hospitals y obras pias de dita ciutat, mencionats en lo present acte, 37 lliures 10 sous ab dos iguals pagas, ço és, los primers dias de setembre y mars, cobradoras tots anys per dit hospital de Sant Vicent, ab protesta que si lo hereu de Berenguer Mercader o altres qualsevols personas movian plet o demanda contra la heretat de dit Garró que dits legataris fossen tinguts pagar las despesas y danys tot lo que tocaria pagar per prorrata, y també que dels censals fossen lluits y después esmerssats a menor preu que eran carregats, en tal cas, la disminució de la penció o pencions de aquells vinguessen a càrrech de dits hospitals, monastirs y obras pias. Fonch fet a 15 de setembre 1511, en poder de Felip de Abella, notari de València. Folio 5.

Número 4. Donació y concessió per Joan²¹⁷, abat de Poblet y prior de Sant Vicent de València, y tot lo convent de dit monastir als confreres de la confraria sots invocació de Santa Maria de Betlem, fundada en dit monastir de Sant Vicent, de la capella anomenada Santa Maria de Betlem, construïda y edificada en dit monastir de Sant Vicent, feta ab mol(t)s pactes contenguts en dit acte, retenint-se a ell y a dit monastir de Poblet, tant en lo espiritual com temporal, tot lo senyorio, règimen y administració de dita capella, offertas, subvencions, joyas, donacions, presentalles y tots altres drets, exceptat lo no de servitut a los /fol. 2v/ dits confreres sobre concedit y, axí bé, llegats, donacions y almoynas pias que se farian a la obra de dita capella y additaments y ampliacions de aquella, en tots temps. Totas las quals cosas fossen convertidas en auments, obras, profits y altres cosas necessàries a dita capella, protestat y declarat que dits confreres no poguessen en algun temps dits drets, per dits abat y convent sobre concedits, a altrás personas véndrer, donar, permutar ni alienar. Fonc fet en dit monastir de Poblet, a 26 de mars 1421, en poder de Antoni Pere, notari de Montblanch. És transupto. Folio 15.

Número 4.B. Ordinació per Fernando²¹⁸, abat de Poblet y prior de Sant Vicent de València, rector y administrador en lo espiritual y temporal de la confraria de la capella de Nostra Senyora de Betlem. Fonch feta en Poblet, sellada ab lo sello de dit monastir, a 16 de novembre 1538. Folio 24.

Número 5. Sentència, feta y proferida en la sagrada Rota Romana, sobre la causa y qüestió que se aportava en dita Rota entre lo capítol y clero de València, de una part, y la província y clero de Tarragona, de part altre, sobre la contribució de la quarta dècima per lo papa al emperador Carlos V concedida en los regnes de Espanya, pretenent dita província y clero de València que lo monestir de Sant Vicent estava

²¹⁷ Abadiat de Joan Martínez de Mengucho (1413-1433).

²¹⁸ Abadiat de Fernando de Lerín (1531-1545).

obligat en lo subsidi de la dita quarta dècima de dita província. Fonch per Achilles de Grassis, bisbe de Monthascó, altre dels oïdors de Rota, pronunciat y declarat que dit monestir o casa de Sant Vicent no estar tingut ni devia ésser forçat a contribuir al dit capítol o clero de València los subsidis dalt dits, ni a pagar prorrata dels fruits de dit monastir o quantitats algunas de diner per dita ocasió tocant-li a pagar en la província, ciutat y bisbat de València, impossant a dit capítol y clero silenci perpetuo y absolvent a dit monastir de Sant Vicent y al abat y convent /fol. 3r/ del monastir de Poblet de la pretenció y demanda y de la jactància y vexació dalt ditas, condemnant a dit capítol y clero de València en gastos, de la qual sentència fonch dos vegades per lo dit capítol y clero apel·lat y sempre fonch confirmada a favor del dit monastir de Poblet, y ab la última foren condemnats dits capítol y clero en 90 escuts de gastos y quatre escuts per lo procés fulminat y executorials. La data dels quals fonch en Roma, en San Pere, en lo palàcio de las causas apostòlicas, any 1553, a 23 de octubre y de pontificat del papa Julio III, any quart. Dit procés no és més que còpia simple y junt ab ell estan las sentències, citacions e inibicions de Roma a cerca de dita causa. Folio 27.

Número 6.A. Restitució feta per lo senyor rey don Joan II al abat y monastir de Poblet de todas las vilas, llochs, granjas, casas, censos, censals, molins y demés drets de dit monastir, las quals cosas foren segrastadas per dit rey, y manà que fossen reposadas al mateix estat que estavan antes que fos començada la rebel·lió en Catalunya, per motiu de la guerra. Dat en los castells Conca Barbarà, a 10 de agost 1464. Folio 28.

Número 6.B. Sagraments y homenatges y possessió presos per lo procurador del senyor abat Boques²¹⁹ del loch de Quart y prestats per los hòmens de dit lloch a dit abat, com a a senyor de aquell. Fets a 22 de maig 1553, en poder de Francesch Algueria, notari de València. Folio 30.

Número 6.C. Sagraments y homenatges y possessió presos per lo procurador del senyor abat Boques del loch de Aldaya y prestats per los hòmens de dit lloch a dit abat, com a a senyor de aquell. Fets a 23 de maig 1553, en poder de Francesch Algueria, notari de València. Folio 38.

/fol. 3v/Número 7. Permuta feta del benefici fundat en la Iglésia de Sant Vicent màrtir de València, en lo altar y capella sots invocació del Sant Esperit, ab altre benefici fundat en la Iglésia de Sant Lorens de València, de consentiment del majoral de Quart, patró en dit nom de dit benefici de Sant Esperit, devant del il·lustríssim senyor don fray Thomas de Vilanova, lo sant, arquebisbe de València. Dat en lo palàcio arqueiepiscopal de València, a 24 de novembre 1554, en poder de Joan Alemany, notari de València y escrivà de la cúria del vicariat. Folio 46.

---

²¹⁹ Abadiat de Pere Boques (1546-1564).

Número 8. Butlla de la unió feta per lo papa Pio IV de la parroquial iglésia de Quart y Aldaya al monastir de Santa Maria de Poblet, ab la qual concedeix al abat de dit monastir que provehesca dita rectoria ab monjos de dit monastir o seculars, sens llicència del ordinari, y també concedeix que, en cas de separació del priorat de Sant Vicent de Poblet, quede lo abat de Poblet patró de ditas parroquials iglésias. Dat en Roma en Sant Pere any 1560, a 17 de las kalendas de juny y de son pontificat, any I. Folio 50.

Número 9. Sentència, feta y proferida en la Real Audiència de València, en la causa y qüestió se aportava entre la universitat y singulars del lloch de Quart y lo síndich de Poblet, de part altre, sobre lo mòdrer los particulars de Quart en los molins fariners de dit monastir. Fonch pronunciat y declarat que la firma de dret posada per lo síndich de dita universitat no era fundada ni procehia de dret, ans bé no obstant aquella dit monastir de Poblet, com a tenint dit monastir de Sant Vicent ésser mantingut, com ab la present real sentència manava mantenir-se en dita possessió *vel quasi* de compel·lir als habitants del dit lloch y terme de Quart, segons lo acte de població /fol. 4r/ de dit lloch, per a que deguessen anar a mòdrer llurs blats, tan cullits en dit lloch com comprats fora del terme, per provisió de las casas en lo molí de la senyoria de dit lloch de Quart, y que en altra part nols fos lícit mòdrer, baix las penas en dict acte de població contengudas, no obstant las cosas en contrari pretesas y allegadas, y ab condemniació de gastos. Fonch proferida a 30 de maig 1567. Notari Joan Ferràndez de Soto, escrivà de manament. Folio 55.

Número 10. Translació de un dels cossos dels Sants Innocents de la Iglésia del monastir de Sant Adrià, bisbat de Torcellana, de monjas del orde de Sant Agustí, a pregària del rey don Fernando lo Cathòlich, al monastir de Sant Vicent de València, en lo present acte està insertada la carta embiada per lo duch de Venècia a dit rey y la del bisbe torcellano, ab las quals consta de hont logué dita santa relíquia. Dat en Venècia, a 8 dels idus de juliol²²⁰ 1506. No és authèntica. Folio 58.

Número 11. Un plech de àpocas, firmadas la major part per lo clavari del Hospital General de la ciutat de València als majorals de Quart, de las 50 lliures acostuma donar lo monastir de Sant Vicent a dit Hospital General en lo die de sant Joan de juny y en la festa de Nadal, y altras firmadas per diferents personas a dit majoral per càrrechs fa dit monastir de Sant Vicent, com són conductas de advocats, monjos y oficials y obras fetas en dit monastir. Folio 61.

Número 12. Altre plech de molts y diferents actes de vendas de trossos de terra y heretats y del mas de Estellers, en lo terme de Quart situat, fets per diferents personas al majoral de Quart, en nom del monastir de Poblet, y quantitats al monastir de Sant Vicent. Hi-à també una sentència feta entre lo /fol. 4v/ majoral

---

²²⁰ 8 de juliol.

de Quart y los sarracenos de dit loch. Any 1330²²¹. Folio 61.

Número 13. Lletres de la regna donya Margarida, monja de Vallonzella, muller que fou del senyor rey don Martí, ab las quals donà a la iglésia del gloriós Sant Vicent de la ciutat de València una insigne relíquia, que és la mitat del os de la cuixa de dit sant, ab obligació de celebrar tots anys una missa de Spíritu Santo per ànima de son marit, don Martí, y sua. Dadas en Vallonzella, a 26 de febrer 1424. Folio 62.

Número 14. Una bolça de pergamí, en la qual hi·à una gran multitud de papers que són los següents: **Primo**, un quadern en lo qual estan alguns privilegis concedits als sarracenos de Quart per lo rey don Jaume, de lletra **A. Ítem** la permuta de Alpiera ab lo monastir de Sant Vicent y alguns privilegis concedits per lo rey don Jaume a la casa de Sant Vicent, són còpies simples. **B. Ítem** un quadern de paper en folio de butllas del(s) papas per lo delme y primícia de Quart. **C. Ítem** una còpia del censal reb lo priorat de Sant Vicent sobre la Taula del Pes de la ciutat de València. **D. Ítem** una concòrdia feta per lo papa Gregori a dita casa y hospital de València que confessats guanyassen 200 dias de indulgència y confirma 40 dias de indulgències, concedidas a dita casa per molts arquebisbes y bisbes, los noms dels quals estan escrits en dita concessió, que fonch feta en València, en lo dia de la Cena 1241. **E. Ítem** inventaris dels mobles trobats en lo castell y cassa del lloch de Quart. **F. Ítem** Un quadern en lo qual hi·à alguns privilegis apostòlics y reals sobre lo priorat de Sant Vicent de València. **G. Ítem** uns papers sobre la carniceria de Quart. **H. Ítem** un quadern en lo qual hi·à una *articulata* del bisbe y capítol de València que pretenian anul·lar la permuta, avian fet ab lo monastir de Sant Vicent, de dos parts del delme de Quart ab la tercera part del delme de Puçol. **Y. Ítem** un paper que fa ostenció del /fol. 5r/ títol que té Poblet per possehir los béns de realench en València; hi·à també una sentència contra los de Aldaya sobre unas casas anomenadas de realench, pronunciada a 6 de setembre 1586. **I. Ítem** un quadern de paper autèntich de la sèrie dels bisbes y archebisbes de València, des del any 1238, que fonch conquistada València dels moros, fins lo any 156. **J. Ítem** un memorial presentat per lo arxiver real de València don Julià Gil Polo al rey Felip III contra las rendas posseheix lo monastir en València; hi·à també altre memorial, presentat a dit rey per lo abat y monastir de Poblet, refuntant las rahons que alegava dit arxiver real y manifestant los títols y dret que té Poblet de percebir la renda que té en València, 1616. **L. Ítem** un plech haont està la citació, apel·lació y súplica y altres papers concernents a la quarta décima o subsidi concedit al senyor rey Felip II en lo any 1547. En lo plet, se aportava entre la Seu de València y Poblet, està la notificació de una butlla de Inocencio XI sobre altre subsidi que per una vegada concedí al senyor rey Carlos II. **M. Ítem** un plech rodó de paper del qual consta que lo rey don Jaume volia cobrar lo priorat de Sant Vicent y confirmà de nou la donació, en la qual estan insertats molts privilegis de papas y reys. **N. Ítem** alguns comptes del majorals de Quart. **O. Ítem** un quadern ab cubertas

---

²²¹ A l'original 1230.

de pergami en lo qual estan insertats casi tots los títols que fan per lo priorat de Sant Vicent y en lo fi de dit quadern està lo procés de reconsiliació del rey don Jaume I del excés que cometé contra lo senyor bisbe de Gerona. **P. Ítem** un plech de àpocas, que són dins un quadern de paper, dels beneficiats de Sant Vicent Màrtir de València. **Q. Ítem** unas letras citatorias apostòlicas, expedidas per la Cort Romana, instant lo abat y monastir de Poblet contra lo abat de Rueda, Dionís Ferrer, vicari general de la Congregació, que expolià al reverent pare don Joan /fol. 5v/ Vallspinosa del empleo de majoral y de la administració de Sant Vicent y ocupà totas las temporalitats y rendas de València. **R. Ítem** una còpia de una sentència, pronunciada en la sala de la Real Audiència de València a favor del monastir en lo any 1653, per a que los habitants de Quart y Aldaya paguen delme y primicias de garrofas que·s culliran en dit lloch. **S. Ítem** una sentència, proferida en lo Real Consell de València, per a que lo majoral de Quart tingués facultat de veure y regonèixer los homs dels vassalls de Quart que concorren en las elecciones de justícia, jurats y mustassaf de dit lloch y remòurer los inhàbils y posar-ne de idóneos. **T. Ítem** un procés de una causa aportava lo majoral de Quart contra mossèn Crespí per lo forn de còurer pa. **X. Ítem** un procés de una causa se aportava en la Audiència del Governador de València entre lo majoral de Quart y lo síndich de dita vila, de una part, y la universitat de Aldaya, de part altra, sobre que volian tenir terme per si, separat del de Quart, y criar oficials en dit lloch de Aldaya. **K. Ítem** una còpia authèntica de un procés contra los jurats de Aldaya y universitat de aquell que no volian religiós en dit lloch que servís la cura de ànimas y feren resistència al majoral de Quart, no obstant la unió de la iglésia de dit lloch ab lo monastir de Poblet. **Z. Ítem** un *instrumentum vidimus* del procés fulminat y unió de la iglésia de Quart y Aldaya a dit monastir. **a. Ítem** un transumpto de una sentència donada per lo batlle general entre lo majoral de Quart y los jurats de València que estos no poden entrometre en cosa del hospital de Sant Vicent, baix pena de 1.000 morabatins, pronunciada en lo any 1370. **b. Ítem** un memorial deprecatiu, presentat al rey per lo prior de Sant Vicent, per a que desembargàs las rendas del priorat de Sant Vicent. **c. Ítem** un plech de diferents papers, /fol. 6r/ spectants a diferents cosas tocants al priorat de Sant Vicent y als llochs de Quart y Aldaya. **d.** Folio 64.

Número 15. Un plech de recibos de quindenis pagats per la rectoria de Quart, lo últim és del any 1621. Folio 66.

Número 16. Presentació del benefici de sant Bernat, fundat en la iglésia de Sant Vicent, feta per lo senyor don fra Fernando de Lerín al reverent Andreu Navarro, de Villaferiche, del archebisbat de Zaragoza, ab procura que féu al pare fra Miquel Torres, majoral de Quart, a 9 de agost 1545. En poder de Pere Bellisén, notari de la vila de Montblanch. Folio 66.

Número 17. Còpia de una real sentència, publicada en València, als 6 de mars 1662, a favor del monastir y casa de Sant Vicent Màrtir y contra los vehins y vassalls de

Quart y Aldaya, declarant que estos estan obligats a mòdrer llur blat y olivas en los molins de dit monastir o casa de Sant Vicent, sots pena de set sous y perdut lo blat y olivas. Folio 66.

Número 18. Còpia de altra real sentència, publicada en València, a 22 de setembre 1676, en la qual se declara que los vassalls de Quart y Aldaya estan obligats a mòdrer tot gènere de grans en lo molí del monastir. Folio 67.

Número 19. Un plech de de papers, en lo qual se contenen los següents: **Primo**, un memorial imprés deprecatiu, donat a sa magestat per part del procurador de Sant Vicent Màrtir, sobre lo embargo y confiscació de las rendas que este monastir tenia en València en lo any 1642. **Ítem** uns papers de alguns theòlechs, del més graves de la ciutat de València, que aprovaban lo referit memorial. **Ítem** altres dos papers fahents per lo mateix. /fol. 6v/ **Ítem** una còpia de una carta real al virrey de València per a que correqués la administració de las referidas rendas per mans dels religiosos de Poblet, reparant de aquellas la iglésia, Roqueta y altres obras necessàrias de dit priorat. Folio 67.

Número 20. Homenatges presos en los llochs de Quart y Aldaya, en lo regne de València, per lo pare fra Simon Sió, com a procurador del senyor don fray Tarròs²²², abat de Poblet, en lo any 1599. Folio 67.

Número 21. Memorial en dret en la causa seguia Poblet en la Real Audiència de València contra lo conde de Parcent, per rahó de poder fer la quitació del censal que li correspon lo monastir en qualsevol spècie de moneda. Hi·à també un acte de reducció de las pencions dels censal correspon lo monastir a dit compte de Parcent. Folio 67.

Número 22. Concòrdia y pactes fets entre parts del reverent pare mossèn Baltasar Sayol, president de Sant Vicent de la Roqueta, de una part, y lo clavari de la confraria de nostra senyora de Betlem, de altra, sobre la nova construcció de la capella que se ha de fabricar en la iglésia de Sant Vicent e ab acte rebut en poder de Joan Batista Martínez, notari de València, a 30 de juliol 1702. Folio 68.

Número 23. Capítols firmats entre parts de la confraria de nostra senyora de Betlem, de una, y lo real priorat de Sant Vicent Màrtir, de altra, sobre la fàbrica de la capella de la confraria de nostra senyora de Betlem, en poder de Joan Batista Martínez, notari públic de València, a 10 de desembre any 1701²²³. Folio 75.

Número 24. Consell general celebrat per los jurats y universitat del lloch de Quart, en presència del magnífich Eleu-/fol. 7r/teri Joseph Torres, doctor en dret del Real Consell, en què es deliberà se posassen guardas y guardians per a custòdia y guarda

---

²²² Abadiat de Joan Tarròs (1598-1602).

²²³ A l'original: 1708. Vegeu datació del document 23.

dels fruits del terme perpètuament, ab nominació de elets per a fer los capítols convenients e imposar la tatxa oportuna. Ab acte rebut en poder de Vicent Guill, notari de València, als 29 de agost 1700. Folio 83.

Número 25. Còpia de una carta del rey don Felip III, escrita al il·lustríssim senyor Patriarcha, virrey y capità general, perquè ordene y mane al receptor de la Batllia General pague lo degut de las pencions que percebeix Poblet sobre la Batllia. Folio 83.

Número 26. Còpia de una súplica a Sa Santedat perquè se dignàs eximir al priorat de Sant Vicent de gosar de la immunitat ecclesiàstica. Folio 84.

Número 27. A. Còpia de una carta del rey Felip IV, escrita al archebisbe de València y capità general que era de dit regne, ab la qual manà alçar lo segrest y desembargar las rendas del priorat de Sant Vicent. Dada en lo Pardo, a 16 de janer 1655. Folio 84.

Número 27. B. Carta original del il·lustríssim senyor bisbe de Càdiz, president del Consell de Hisenda, ab la qual participa aver e dignat lo senyor rey Felip V manar alçar lo segrest y desembargar las rendas del priorat de Sant Vicent, reintegrant al monastir en la possessió de aquellas. Van ab esta altres cartes. Folio 85.

Número 28. Àpoca y definició feta y firmada per don Miquel Navarro, prevere de la ciutat de València, com a procurador de la excel·lentíssima senyora donya Anna de Guzman y Colona, comptessa de Parcent, viuda del excel·lentíssim senyor don Joseph Cernecio Odelasco y Perellós, compte de Parcent, grande de Espanya, /fol. 7v/ tudora y curadora de donya Josepa Cernecio de Guzman, actual co(m)ptessa de Parcent, hereva y successora de tots los estats y béns que possehia dit senyor compte, de donya Maria Bernarda, donya Ana, donya Maria Lluïza, donya Joaquina y donya Isabel, a favor del venerable abat y real monastir de Poblet, de 10.000 lliures valencianes del capital del cens que ab iguals sous de annuo rèddit se imposà y carregà dit monastir, són en moneda catalana 14.000 lliures. Ab acte rebut en poder de Antoni Palleres, notari públich de València, a 21 de juliol 1742. Folio 86.

Número 29. Títol sobre la pertinència de penas de càmera a favor del abat y monastir de Poblet, en sos senyorios de Quart y Aldaya. Dat en València, 30 de agost 1736. Folio 86.

Número 30. Un repertori de las escripturas y actes que se encontran en lo arxiu del priorat de Sant Vicent de la Roqueta y dos llevadors dels censos que percebeix lo dit priorat en la ciutat y horta de València. Folio 91.

✠. **Dos** plechs de pergamins, en un dels quals hi·à àpocas y moltes altres cosas que per ara no aprofitan. Y en lo altre plech, actes diferents que són de poch profit.

Número 31. Carta real²²⁴ en què manà lo senyor rey al receptor de la Batllya de València pague al monastir de Poblet lo atrassat del censal irredimible y que continue en sa paga annual.

/fol. 1/**Número 1. Eugenius**²²⁵, *episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam. Ad apostolicae dignitatis apicem superva dispositione vocati, quae concessionum apostolicarum obtentu in monasteriorum, nec non aliorum piorum locarum dispendium prodire valerent singula quantocius semovere studemus, prout rerum et temporum qualitas pensata, id in Domino conspicimus salubriter expedire, dudum siquidem felicio recordationis Martino papa V, praedecessori nostro, pro parte charissimi in Christo filii nostri Alfonsi, regis Aragonum, illustris ac dilectorum filiorum comunitatis et hominum civitatis Valentinae exposito quod prioratus Sancti Vincentii, extra muros valentinos, cisterciensis ordinis, qui a monasterio de Populeto eiusdem ordinis Terraconensis diocesis dependet, et in quo duodecim dumtaxat dicti ordinis monachi residere consueverant, ad eo in suis fructibus, redditibus et proventibus abundabat et opulenter dotatus existebat, quod quator millia florenorum auri de Aragonia vel circiter valerent annuatim, ex quibus viginti persone communibus annis in partibus illis possent competenter sustentari, et si prioratus ipse a dicto monasterio separeretur et in monasterio erigeretur inibique abbatialis dignitas insti-*/fol. 2/*tueretur, ex hoc pro divini cultus augmento religiosorum numerus in eodem prioratu ad augeri ac nicholominus dilecti filli abbas et conventus dicti monasterii de Populeto, ex illius fructibus, redditibus et proventibus qui ultra viginti milia florenorum similium valedant annuatim commode susutentari valerent. Prefatur predecessor, per suas literas venerabili fratri nostro [en blanc], episcopo valentino, eius propriis nomine non expresso dedit in mandatis ut vocatis abbate et conventu praedictis, et aliis qui foren evocandi, de praemissis et eorum circumstantiis universis se diligenter informarent, et si per informationem huiusmodi ea esse vera reperirent prioratum praedictum a praefato monasterio auctoritate apostolica penitus separaret, segregaret et dimembraret, nec non illum nullatenus ex tunc in antea ab eodem monasterio dependere seu illi subjectum fore, debere auctoritate praefata statueret atque decerneret, et nicholominus prioratum ipsum in monasterium exigeret ac inibi abbatialem dignitatem, et conventum ad instar aliorum dicti ordinis monasteriorum cum insigniis eorumdem prout dicto episcopo videretur, institueret prout in ipsis literis plenius continetur. Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte dicti regis petitio continebat ipse circa expositorum huiusmodi prosecutionem minus veris aliquorum fuerit suggestionibus circumventus, et si ad earumdem literarum proceretur executionem gravia dicto monasterio de Populeto dampna succedere possent atque detrimenta. Nos, quorum interest super hiis opportune providere causam si qua occasione executionis huiusmodi pendeat, ad nos praesentum serie advocantes litemque*

²²⁴ D'altra mà.

²²⁵ Al marge esquerre: *Comprobatum*

de super penitus extinguentes, et eiusdem regis, in hac parte supplicationibus inclinati, literas /fol. 3/ praefatas ac quaquumque inde secuta auctoritate predicta revocamus nec non cassamus et irritamus ac nullius discernimus existere firmitatis, non obstantibus promissis caeterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostra revocationis, cassationis, irritationis et constitutionis infringere vel ei auri temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli, apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Rome apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae millesimo quatragesimo tricesimo primo, X kalendas novembris, pontificatus nostri anno primo.

Número 2. Nos Ferdinandus²²⁶, *Dei gratia rex Castellae, Aragonum, Legionis, Siciliae, Toleti, Valentiae, Galetiae, Majoricarum, Hispalis, Sardiniae, Corduvae, Corcicae, Murciae, Giennis, Algarbii, Algezirae, Gibraltaris, comes Barchinonae, dominus Viscayae et Molinae, dux Atenarum et Neopatriae, comes Rossilionis et Ceritaniae, marchis Oristani comesque Gossiani, sicut intelleximus expositione majestati nostrae facta pro parte vestri venerabilis et dilecti consiliarii et eleemosinarii majoris nostri abbatis monasterii beatae Mariae de Populeto, ordinis cisterciensis, ac conventus eiusdem pervenit ad dictum monasterium quadam domus sita in parrochia Sancti Martini, civitatis Valentiae, per legatum factum de ea religioso fratri Antonio Artes, monacho dicti monasterii, per quandam eius sororem cum suo ultimo testamento, et cum forae ac foris et privilegiis regni praedicti Valentiae sit prohibitum bona de realencho vendi, transferri alienarique aut concedi posse personis et locis religiosis, clericis sive sanctis, supplicastis majestati nostrae, in honorem et reverentiam eiusdem beatae Mariae /fol. 4/, dignaremur dictam domum amortizare seu licentiam dare vobis ut domum ipsam acceptare et libere retinere ac possidere, possitis quae domus et valoris quinquaginta librarum monetae regalium Valentiae parum, plus vel minus, ac etiam gratiam facere de iure nobis, ratione dictae amortizationis pertinente, cui supplicationi ob devotionem et honorem eiusdem beatae Mariae et considerationem dicti monasterii, in quo majorum nostrorum regum illustrissimorum corpora recondita sunt, cuique ex animo inclinamur benigne annuentes. Prasentium tenore, et de nostris certa scientia, et consulto dictam domum amortizantes concedimus vobis, dicto abbati ac conventui dicti monasterii, praesentibus et futuris perpetuoque, quod non obstantibus foris, privilegiis et ordinationibus supradictis, possitis et liceat vobis dictam domum, eum iuribus et pertinentiis suis acceptare, retinere et perpetuo libere possidere ut propriam et de ea tamquam de rebus vestris vestras voluntates facere. Praeterea, ad majoris gratia cumulum, damus, donamus, remittimus et relaxamus vobis et vestris ius quodcumque nobis et curiae nostrae ratione huiusmodi amortizatibus domus praedictae, quodmodolibet pertinens per praesentem tamen amortizationem, licentiam et gratiam nolumus neque intendimus eximere domum praedictam ab oneribus, regalibus et vicinalibus, sed illis subjaceat omnime. Itaque, si renuerutis quocumque tempore vel*

²²⁶ Al marge esquerre: *Comprobatum*

contributiones ad quam cel quas domus praedicta tenetur aut tenebitur, vel producta domo aut pro exemptione ipsius a dictis contributionibus recursum habueritis ad iudicem ecclesiasticum foro regio nostro quomodolibet declinato, ipso facto domus ipsa fisco nostro sit prorsus applicata et acquisita quoniam sub hac conditione et non /fol. 5/ alias ducimus concessionum huiusmodi. Praeterea, in missis et aliis orationibus vestris, pro refugio animae nostrae et illustrium praedecessorum²²⁷ nostrorum ac domus nostrae regiae prosperitate, intercebitis ad Dominum Nostrum Jesum Christum, quo circa gerentivices nostri generalis gubernatoris ac baiulo generali in regno Valentiae, advocato fisci nostro et comissario amortizationum procuratorique nostri patrimonii, et quibusvis aliis officialibus et subditis nostris, praesentibus et futuris, ad quos spectat et cuilibet ipsorum dicimus et mandamus, sub nostrae gratiae et amoris obtentu, penaque florenorum mille quod nostram huiusmodi licentiam, concessionem, gratiam et relaxationem, et omnia et singula in ea contenta, ad unguem teneant et inviolabiter observent et faciant, per quos debeat observari, cuius virtute liceat quibusvis notariis de acquisitione dictae domus et actis quibusvis inde faciendis instrumenta impune recipere et conficere ac tradere cum inde fuerint requisiti. In cuius rei testimonium praesentem fieri iussimus nostro communi sigillo pendenti munitam. Datum Metinae del Campo, die secundo mensis martii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo, regnorumque nostrorum videlicet Sisiliae anno XV, Castellae et Legionis, VIIII, Aragonum vero et aliorum, III. =Yo el rey.= Dominus rex mandavit michi Johanni Onorio Darinyo, vicecancellarius, per Alphonsus Sanchez, locumtenentem generalis tesararii, et pro conservatore. Vidit Alphonsus Sanchez, locumtenens generalis et pro conservatione.=In itinerum VII.

Número 3. In nomine Domini, amen²²⁸. *Noverint universi praesentis publici instrumenti seriem inspecturi quod nos, Capitulum Sancta metropoli-/fol. 6/tanae Sedis Valentiae, in quo sumus praesentes Hyeronimus Castella, archidiaconus Algezirae, vicarius generalis, Guillermus Raymundi de Vich, archidiaconus Xativae, Damianus Perez, Michael de Assio, Gaspar de Partusa, Guillermus Raymundi Centelles, Jacobus Ortiç, Manfredus Escriva et Johannes Oliver de Yviça, omnes canonici praebendati dictae sedis, in domo capitulari eiusdem ad infrascripta per agenda sumus congregati major et sanior pars canonicorum dictae sedis, administratores laudabilis eleemosynae praedictae sedis heredis universalis bonorum omnium et iurium magnifici Petri Garro, civis civitatis Valentiae quondam, prout de dicta herentia legitime constat ultimo dicti Petri Garro testamento, acto in civitate Valentiae per honorabilem et discretum Matheum Iviça, notarium publicum dictae civitatis, recepto sub die octava mensis aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto publicatoque post obitum dicti testatoris, in posse eiusdem notarii sub die decima octava mensis martii, anno a Nativitate Domini millesimo*

²²⁷ Sic.

²²⁸ Al marge esquerre: *Comprobatum*. La revisió i esmenes han estat fetes a partir de la transcripció ordenada pel Capítol de la Seu de València i feta pel notari Felip d'Abella conservada hui a AHN, *Clericat*, Carp. 3228, n. 13.

quadragesimo septuagesimo nono, in quo quidem testamento est clausula herentiae tenoris sequentis: ²²⁹E fas e instituesch hereva mia pròpria universal en tots mos béns, mobles e immobles, haüt(s) e havadors, deutes, drets e accions a mi pertanyents e pertanyar podents, lluny o prop, ara o en esdevenidor, per qualsevulla causa e rahó, Johana, filla mia e de na Úrsula Ferrer, quòndam, primera muller mia que Deus aja, legítima e natural, muller d'en Berenguer Mercader, ab tal vincle e condició que si aquella dita filla mia, ço que a Déu no plàcia²³⁰, quant que quant morrà sens fills, néts e altres descendents legítims e naturals, tots los dits béns meus, deutes, drets e accions tornen entegrament, sens detracció /fol. 7/ de legítima trabeliànica ni altre dret, a-n Guillem Garró, germà meu, ciutadà de Tortosa, si ladoncs viu serà, e si viu no serà als fills e descendents de aquell legítims e naturals, ço és, al qui serà primer en grau. E més vull, ordén e man, que si a Nostre Senyor, per la sua clemència, serà placent donar a la dita hereva filla mia fills, que al primer fill mascle que Déu li donarà done e sia tenguda de donar - axí com jo de present li fas donació e lexa- de cent mília sólidos e de la casa mia, hont jo de present estich, situada en la parròquia de mosènyer sant Nicolau, en lo carrer dels Cavallers, ab los altres dos alberchs que jo he comprats, ço és, lo u que era d'en Miquel Morata²³¹, l'altre d'en Barenguer Bataller, e la dita donació sia tenguda fer la dita filla mia e hereva al dit primer fill, axí com jo de present fas com dit és, en temps de son matrimoni e en col·locació de matrimoni e no ans ni en altra manera; e si lo primer fill morrà, al segon, e axí de uns en altres fills mascles de la dita filla mia, si vius seran, sots tal vincle e condició que si lo dit fill²³² morrà sens fills, néts o altres de(s)cendents de aquells, legítims e naturals, no puja fer dels dits cent mília sólidos ne dels dits alberchs a sas voluntats sinó que tornen a la dita filla hereva mia, si ladoncs viva serà, o a sos fills si·n tindrà, e als fills, néts, descendents de aquells legítims e naturals, si n·i aurà, e defallint la dita filla e los fills e descendents de aquella los dits cent millia sólidos e alberchs vingan al dit mon germà e als fills descendents de aquell qui ladoncs viurà. E si cas era, ço que a Deus non plàcia²³³, que la dita filla e hereva mia e el dit mon germà morien sens fills, néts o altres descendents de aquells legítims e naturals, o los dits fills o descendents, llurs fills seus o descendents tals com dit és, en tal cas vull e man e ordén que tots los meus béns, hont se vulla que sian e a mi pertanyents²³⁴, precehint licència real de amortizació segons deiús sera dit, vinguen e sien e aquells perpetualment tinga e possehesca la loable /fol. 8/ almoyna de la Seu de València, apellada d'en Conesa, sots tal vincle

²²⁹ La còpia reflexa les característiques fonètiques del català occidental (Garró era originari de Tortosa) les quals hem respectat malgrat tractar-se d'un trasllat d'un notari valencià, Matheu Yviça.

²³⁰ A l'original: plaria

²³¹ A l'original: Moyara

²³² A l'original: la dita filla

²³³ A l'original: placis

²³⁴ A l'original: pertangan

e condició que del dits béns meus los reverent²³⁵ prior e regidors de la loable almoyna d'en Conesa, que de present són o en esdevenidor seran, sian tenguts de donar cascun any de la renda que de mos béns possehiran, ço és:

[1] al monastir e prior e frares e convent de la Verge Maria del Carme de la ciutat de València, 500 sólidos cascun any, en aquesta manera emperò que si·ls censals pugavan a major for que ara no són, ço és a rahó de quinze mília per mil y axí com de present són smerçats, vull, ordén e man que tal reducció vinga a càrrech del dit monastir e frares e que no puguen aber ni demanar a la dita loable almoyna d'en Conesa ne a regidors de aquella, cascun any sinó tant com se auria de renda de cet mília 500 sólidos.

[2] E més vull, ordén e man que per los dits prior e regidor de la dita loable almoyna d'en Conesa sian donats cascun any als altres tres monastirs de la ciutat de València, ço és, al guàrdia, frares e convent de mosènyer Sent Francesch de la dita ciutat, cascun any²³⁶ 500 sólidos, e al monastir, frares e convent de Predicadors de la ciutat de València, altres 500 sólidos cascun any, e al monestir e frares e convent de mosènyer San Agostí de la dita ciutat, altres 500 sólidos cascun any, entenenet-se tots temps en la manera desús dita, ço és, que si reducció de censals y aurà vinga a càrrech dels sobredits monestirs e no de la loable almoyna damunt dita, pregant-los a tots per caritat supliquen a Nostre Senyor Déu haja mercè de la mia ànima, e de totes las fels defunctas.

[3] E més vull, ordén e man que per los dits prior e regidors de la dita loable almoyna d'en Conesa sian donats cascun any als quatre hespitals de la ciutat de València, ço és, al hespital de mosènyer Sent Vicent e al hespital de madona Santa Lúcia, apellat lo hespital de la Reyna, e al hespital dels Innocents e al hespital d'en Clapès, ço és a cascú dels dits hespitals damunt nomenats, a cascú set cents cinquanta sólidos cascun any, que prenen tots /fol. 9/ suma de tres mília sólidos cascun any entre tots quatre, tots temps entenenet-se que si reducció de censals y havia vinga a càrrech dels hespitals e no de la dita loable almoyna d'en Conesa ne regidors de aquella.

[4] E més vull, ordén e man que per los dits reverent²³⁷ prior e regidors de la dita loable almoyna d'en Conesa sian donats cascun any a tots los dotze bacins dels pobres de las dotze parròquias de València mil sólidos cascun any, partits per eguals parts entre totes les dites 12 parròquias.

[5] E més vull, ordén e man que per los dits prior e regidors de la dita loable almoyna d'en Conesa sian donats cascun any e distribuïts mil sólidos, cascun any, en rembre catius de terra de moros, e altres mil sólidos cascun any en òrfenes e fadrines a maridar, preferint açò los de ma parentela, entenet-se tos temps que si reducció de censals y havia vinga a càrrech dels dits catius y òrfenes e no a càrrech de la dita almoyna d'en Conesa ni regidors de aquella.

²³⁵ A l'original: venerables

²³⁶ A l'original repetit: 500 sólidos

²³⁷ A l'original: e venerables

[6] Tota l'altra renda que restarà en poder de la dita loable almoyna d'en Conesa vull, ordén e man que per los dits prior e regidors de aquella ne sien fetes aquelles caritats o senyals que ha costumad de fer cascun any dels altres béns que la dita almoyna té e posseheix, preferint en los dits senyals e almoyna hòmens e donas de la mia parentela a totas las altres personas.

[7] E més vull, ordén e man que la dita loable almoyna d'en Conesa ni regidors de aquella venint lo cas, ço que Déu no plàcia, que la dita filla e hereva mia e lo dit mon germà morien e defallien de la present vida en la manera desús dita, ço és sens fills, néts o altres descendents de aquells legítims e naturals, no puga passar, aver ni possehir ni fer las caritats desús ditas de mos béns, fins a tant que tots sian amortizats e pagat lo dret al senyor rey que li partenyara de la amortizació segons la forma acostumada, si doncs alguna gràcia no·ls era feta del dit senyor, emperò lo paga-/fol. 10/ment de la dita amortizació vull, ordén e man y és ma voluntat sia feta en aquesta manera: que per ninguna via e manera puga ésser disminuït ni aminvat res de la propietat de la mia heretat, sinó que de la renda que s'aurà de aquella per los dits priors e regidors, sens derogació dels drets e regalies e preheminències del senyor rey, ne sia pertan(t) temps plegada e collida tanta quanta que baste a pagar los dits drets de amortizació; e lla donchs e no en altra manera, pagat lo dit dret al senyor rey, la dita loable almoyna apellada d'en Conesa passe e tinga e posseixca la dita herència mia, e·n puixa fer les caritats per mi damunt ordenades, especificades, tots temps mitjantsant la ajuda de Nostre Senyor, propietat conservant. E més vull, ordén e man que la dita Joana, filla y hereva mia desús nomenada, per nenguna via, directa ni indirecta, pensada ni impensada, ni cogitada ni incogitada, no puxa donar propietat de censals o de qualsevulla altra propietat, ni fer fermansa a son marit, en Berenguer Mercader, ni fermar en contracte nengú de nenguna venda o alienació o obligació que·l dit son marit volgués fer, axí sian béns en propietat o en censals del dit son marit, ara sien de la dita filla e hereva mia, axí de béns dotals [com] de béns parafernals a la dita filla mia pervenguts, axí dels que per mi li són estats donats en dot com de aquells que ella fos²³⁸ dotada, com dels béns parafernals que de mi possehirà, en virtut de la damunt dita herència com per qualsevulla altra manera e via a la dita filla hereva mia sien pervenguts. E si la dita filla e hereva mia desús dita feya ni atemptaria fer per nenguna via o manera lo contrari del que per mi desús li és manat e ordenat en aquell punt²³⁹, vull e man e ordén la dita filla mia e hereva desús dita sia despossehida e deseretada de tots mos béns, en manera que /fol. 11/ ella ni res que de ella isqua que sian fills de ella e del dit son marit, per null temps, no posseixcan ni hereten del meu, ans vull, ordén e man que en continent tots los meus béns vingan en poder de mon germà, en Guillem Garró, e que·ls tinga e possehesca si viu serà, e si viu no serà sos fills, néts, de(s)cendents de aquell legítims e naturals; si no n·i aurà vingan de continent a la dita loable almoyna d'en Conesa, perquè per los dits prior e regidors de aquella ne sian fetas e administradas las

²³⁸ A l'original: s'és.

²³⁹ A l'original: per tant

cosas pias e caritats per mi damunt mencionadas e especificadas. Be só content e done licència a la dita filla e hereva mia facultat que de les pencions que dels censals o rendas que de mi possehirà o de qualsevulla cosa que de aquells avançarà e augmentarà fassa al dit son marit aquella part que li plaurà y ben vist li serà, puix que les propietats axí de censals com de qualsevulla altres propietats per via nenguna, com dit és damunt, no puguen ésser alienadas ni obligadas ni transportades. E més vull, ordén e man que'l dit mon germà, fills, néts, descendents legítims e naturals de aquell, no pugan donar licència ni facultat a la dita filla hereva mia de contravenir en lo que desús per mi és ordenat e manat a la dita filla e hereva mia quant toca e s'esguarda al dit en Berenguer Mercader, marit seu, e si lo contrari fahia lo dit mon germà e fill seus man, vull e ordén que de continent sien despossehits de tots mos béns e vinguen e aquells tinga e posseesca la dita almoyna d'en Conesa, sots los vincles e condicions damunt ditas e expressades, e que lo dit mon germà e fills de aquell ne sien despossehits de continent. Aquest és lo meu derrer testament, etcètera.

= *Attendentes et considerantes quod virtute praeinsertae clausulae herentiae bonorum dicti magnifici Petri Garro pertinuit et pertinet dicta eleemosynae Sedis /fol. 12/ Valentiae den Conesa vulgo nuncupata, cum oneribus et conditionibus in ea contentis, et licet hinc ad unum annum vel ultra dita eleemosyna non recipiet nec habebit penciones quae summam attinget sexdecim mille florenorum monetae regalium Valentiae, censualium, rendalium et annualium, et ad hinc remaneat ad solvendum [en blanc] Burguera, vidua, uxori magnifici Petri Garro, quondam, nepotis dicti magnifici Petri Garro, testatoris, seu institutoris eleemosynae in dicta clausula contenta et etiam lis sperabatur moveri per heredem magnifici Petri Mercader, quondam, aut alias personas contra bona dictae herentiae ratione quarumdam expensarum ut asseritur factarum per dictum magnificum Petrum Mercader, tam in alimentis quam aliis necessitatibus dicti Petri Garro, nepotis dicti testatoris, ut praemititur factis. Nos nichilominus praedicti canonici et administratores dictae eleemosynae, simul capitulariter congregati in domo capitulari dictae sedis, ex nostra certa scientia atque gratis, unanimes et concordés et nemine discrepante, visa necessitate dictorum monasteriorum, hospitalium et pauperum verecundantium civitatis Valentiae, pro eorum sustentatione et ut citius anima dicti Petri Garro, propterea sentiat et habeat refrigerium moti quadam pietate licet non sit casus²⁴⁰ infraescriptae distributionis, respectu tamen et non alias dictorum hospitalium, monasteriorum et pauperum verecundantium in praeinserta²⁴¹ clausula nominatorum, deliberavimus prout deliberamus et placet nobis quod monasteria et pauperes huiusmodi habeant anno quolibet et percipiant sua legata in praeinserta clausula eis per dictum Petrum Garro. Idcirco dicto nomine promittimus vobis reverendis et venerabilis fratribus et conventibus dictorum /fol. 13/ [quator] monasteriorum, videlicet beati Francisci, beatæ Mariae de Monte Carmelio, sancti Augustini et sancti Dominici, ordinis praedicatorum, civitatis Valentiae, reverendis et magnificis administratoribus*

²⁴⁰ A l'original: *canis*

²⁴¹ A l'original: *praeinscrita*

quatuor hospitalium, scilicet, Sanctae Luciae vulgo dicti de la Reyna, et den Clapes, constituti extra maenia Valentiae in vico vulgo dicto lo camí de Morvedre, et Sancti Vincentii et bacineriis sive administratoribus duodecim bacinorum²⁴² pauperum dictae civitatis Valentiae, qui nunc estis et pro tempore fueritis, licet absentibus tamquam presentibus, notario tamen publico infrascripto et dictis hospitalibus, monasteriis et pauperibus, prout vos respective tangit et aliis quorum interest, intererit aut interesse poterit quomolibet in futurum, tamquam publica et authentica persona legitime stipulante et recipiente, dare vobis anno quolibet ex bonis dictae herentiae sive eleemosynae et administrationis bonorum dicti magnifici Petri Garro, videlicet cuilibet ex dictis quatuor hospitalibus, triginta septem libras decem solidos, et cuilibet ex dictis quatuor monasteriis, vigintiquinque libras, et dictis duodecim bacinis pauperum seu eorum syndico, quinquaginta libras dictae monetae, duabus aequalibus solutionibus, videlicet primis diebus mensium septembris et martii mediatim, incipiendo primas facere solutiones in continenti pro die prima currentis mensis septembris, et secundas die prima mensis martii primo venturi, et sic deinde annis singulis in perpetuum. Protestamur tamen expresse quod propter praemissa non possimus compelli ad distribuendum caetera bona dictae herentiae donec tota hereditas simul accumulata habuerint in redditus seu censalibus, sexdecim mille solidos dictae monetae, videlicet octo mille pro solvendis anno quo-/fol. 14/libet legatis praedictis, et alios octo mille solidos, videlicet duos mille pro orphanis maritandis et captivis christianis redimendis, et sex mille pro signis et eleemosynis per nos distribuendis in domo dictae eleemosynae Sedis Valentiae, iuxta forma praeinsertae clausulae. Et etiam protestamur quod si heres praedicti magnifici Berengarii Mercader aut aliae quaecumque personae moverint litem seu petitionem contra dictam hereditatem quod vos, supradicti legatarii, teneamini participare et solveere expensas et dampna et totum id et quisquid solvi et expediri contingerit, videlicet quilibet vestrum proportione. Et etiam protestamur quod si censualia praedicta, in totum vel in partem, redempta seu quitata fuerint et postea resmercientur minori precio quo sunt onerata, tali in casu, diminutio pensionis seu pensionum huiusmodi veniant ad onus praedictorum hospitalium, monasteriorum, administrationum bacinorum pauperum dictae civitatis Valentiae, prout et quem ad modum in praeinserta clausula herentia continetur. Pro quibus omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis cum protestatione modo et forma praedictis obligamus omnia bona dictae herentiae praedicti magnifici Petri Garro. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium praemissorum facimus et mandamus²⁴³ per notarium publicum infraescriptum vobis et fieri et confici, unum et plura, publicum et publica, instrumentum et instrumenta. Quae fuerunt acta Valentiae, die quinta decima mensis septembris anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo undecimo. Sig ✕ ✕ ✕ ✕ ✕ ✕ ✕ ✕ ✕ na nostrum Hyeronimi Castella, vicarii generalis, Guillermi Raymundi de Vich, Damiani Perez, Michaelis de Assio, Gasparis de Pertusa, Guillermi Raymundi Centelles, Jacobi Ortiz, Manfredi /fol. 15/ Escriba et Johannis

²⁴² Senyal d'intercalació i al marge esquerre: *pauperum*.

²⁴³ A l'original: *fecimus et mandavimus*

Oliver de Yvisa, canonicorum praedictorum, qui haec dicto nomine concedimus et firmamus. Testes inde sunt venerabilis dominus Petrus Cellers, presbiter, rector parochialis ecclesiae de Albayda, et honorabilis et discretus Johannes Riudaura, notarius publicus Valentiae.= Sig^{num} mei Philipi de Abella, apostolica atque regia et per totam dominationem serenissimi domini Castellae et Aragonum regis et Valentiae auctoritatibus notarii publici, qui praedictis interfui eaque recepi, publicavi per alium fideliter scribi, feci, signavi et clausi, loco et die, mense et anno praefixis.

Número 4. A. Hoc²⁴⁴ *est translatum fideliter sumptum a quodam instrumento publico cuiusdam concessionis servitutis cuiusdam capellae beatae Mariae de Bethleem civitatis Valentiae, monasterii Sancti Vincentii factae, cuius tenor talis est: In Christi nomine et eius matris Virginis gloriosae, amen. Pateat universis quod nos, frater Johannes, divina miseratione abbas monasterii Populeti ac prior domus nostrae Sancti Vincentii civitatis Valentiae, frater Guillermus Queralt, prior, frater Jacobus de Ponte, majoralis castrorum de Urgello, frater Berengarius Marradas, cellerarius major, frater Berengarius Reyner, granaterius, frater Raymundus Almenara, majoralis Sertoriae, frater Berengarius Populeti, bursarius, frater Petrus Sancii, infirmarius pauperum, frater Guillermus Massana, frater Berengarius Caldero, regens villam de Verduno, frater Nicholaus Bruscha, sub-prior, frater Jacobus Floris, hostalerius, frater Raymundus Urgelles, vestiarius, frater Johannes Calvet, frater Guillermus Folch, frater Petrus Agnello, frater Johannes Selva, frater Antonius Pocurull, frater Johannes Cogoll, cantor, frater Johannes Magdale, frater Petrus Ubeda, frater Thomas Petrus de Vallis, frater Franciscus Verdu, frater Michael Sotes, frater Petrus Marti, frater Daniel Ferrer, frater Petrus Bolet, frater Berengarius Serra, frater Hye-/fol. 16/ronimus Andreas, frater Raymundus Berengarii, frater Johannes Valls, frater Petrus Ortigues, portierius, frater Jacobus Gilabert, frater Hyeronimus Vicent, frater Michael Roure, frater Dominicus Valerii, frater Franciscus Stephani, frater Matheus Miquel, frater Raymundus Mercader, frater Johannes Verdeio, frater Alfonsus Bernardi, frater Jacobus Rossell et frater Johannes Jofre, omnes monachi monasterii Populeti, praedicti ordinis cisterciensis dioecesis Tarraconensis, convocati, constituti et congregati in capitulo ipsius monasterii, ad sonum symbali majoris pulsantis ut moris est, et in talibus et similibus magnis et arduis negociis dicti monasterii est assuetum, omnes in simul, unanimes et nemine discrepante, attendentes quandam capellam vocatam Sanctae Mariae de Bethleem fore constructam et aedificatam per majores loci nostri de Quarto, qui tunc fuerunt regentes in dicta domo nostra Sancti Vincentii civitatis Valentiae, et per aliquos monachos dicti nostri monasterii Populeti in dicta domo ex ordinatione nostra commorantes, et ab inde crescente devotione venerabilium confratrum laudabilis confratriae dictae invocationis Sanctae Mariae de Bethleem per ipsos venerabiles confratres dictae capellae fuisse factam magnam additionem ex permisso et voluntate venerabilis fratris Jacobi de Ponte, tunc majoralis de Quarto et*

²⁴⁴ Al marge esquerre: *Comprobatum.*

*regentis ipsam domum et ecclesiam Sancti Vincentii pro dicto nostro monasterio Populeti, qui ut syndicus, yconomus, actor et procurator dicti nostri monasterii Populeti volens complacere et satisfacere devotioni quas ipsi venerabiles confratres habebant dictam capellam, conferat dictis confratribus ad usum eorum et servitutum, certis pactis et conditionibus in instrumento dictae concessionis expressatis et declaratis, acto in dicto monasterio Sancti Vincentii Valentiae, vicessima die mensis decembris, anno a Nativitate Domini millesimo quatercentesimo decimo, in pos-/fol. 17/se Andreae Stellers²⁴⁵, notarii publici dictae civitatis, ut in latius continentur. Nunc autem Dei gratia operante quia dicta laudabilis confratria crevit magno numero venerabilium confratrum et magna devotione, et iam dicta capella ipsos confratres recipere et capere non valet, et propterea dictis causis et aliis in quadam supplicatione nobis, dicto abbati, per venerabiles Petrum Barrada, paratorem pannorum lanae, consiliarium dictae confratriae, Johannem Adria, antea iam majoralem dictae confratriae, Petrum de Torres, scribam et consiliarium dictae confratriae, et confratres eiusdem, ex parte ipsorum, et omnium venerabilium confratrum dictae confratriae oblatis, constitutis et expressatis quae quidem supplicatio est huiusmodi seriei: **Reverendissime** pater et domine quolibet venerabilis frater Jacobus de Ponte, ordinis cisterciensis majoralis loci de Quart, diocesis Valentiae, et administrator domus Sancti Vincentii, sitae iuxta maenia civitatis domus Valentiae, velut syndicus, yconomus et procurator reverendi domini fratris Jacobi Carbonis, olim abbatis monasterii Populeti, cui monasterio vos reverendissime pater nunc praesidetis, cuius est dicta domus Sancti Vincentii, ac etiam ut syndicus et procurator seu yconomus venerabilis conventus dicti monasterii Populeti donaverit, concesserit, tradiderit²⁴⁶ seu quasi tradiderit discretis Raymundo Blancii, Petro Barada, Alfonso Morera et Bernardo Pijeres, velut operatoris et nomine ac vice totius confratriae Sanctae Mariae, vulgariter appellata de Bethleem, et omnibus confratribus dictae confratriae, qui nunc sunt vel pro tempore erunt, ad opus dictae confratriae et usum et servitutum confratrum eiusdem, duas capellas quae sunt intra et iuxta portale maius dictae ecclesiae Sancti Vincentii, videlicet unam ex illis que fuit facta seu aedificata per majoralem et fratres dictae domus, et alteram que fuit aedi-/fol. 18/ficata et constructa per confratres dictae confratriae prout haec, et alia latius continentur in quodam publico instrumento Valentiae, confecto per notarium publicum in dicta domo seu monasterio Sancti Vincentii, vigesima die mensis decembris anni millesimi quatercentesimi decimi. Cum vero operarii sive majorales qui nunc sunt dictae confratriae et caeteri confratres christiani fideles devotione erga Deum et virginem Mariam, eius matrem gloriosissimam, ducti celantesque honorem Dei omnipotentis et eius sanctissima Genitricis velint, et intendam dictam capellam magnificare iocalibus et ornamentis et estructurem illius amplificare cum sine sumptibus propriis timeant vereanturque se in futurum contra dictam confratriam et istius confratres per vos, reverendissimum dominum abbatem et venerabilem vestrum conventum, moveretur*

²⁴⁵ A l'original: Strelles

²⁴⁶ Senyal d'intercalació i al marge esquerre: *seu quasi tradiderit.*

controversia sive quaestio, et sic quid accidere possit dicta confratria expulsa ad usu et servitute dictarum capellarum frustraretur suo desiderio, dicti confratres volendo tute et secure super hiis ambulare, solo devotionis intuitu dicti operarii et confratres moti supplicant vestrae reverendissimae paternitati quaternus obtentos assensu expresso et consensu vestri venerabilis conventus dignetur confirmare dictam concessionem, donationem seu traditionem seu quasi eidem confratriae seu confratribus illius factis de dictis capellis per praedictum venerabilem fratrem Jacobum de Ponte, praedictis nomibus emittens ad maiorem cautelam, corroborationem et firmitatem praemissae concessionis seu etiam praemissorum duxet et perpetuo cunctis temporibus et inviolabiter concedatis, donetis, tradatis seu quasi tradatis dictas nunc capellas, quae modo factae sunt una capella, eidem confratriae et confratribus illius, qui nunc sunt et pro tempore fuerint, ut earumdem /fol. 19/ capellarum dictae confratriae seu dicti confratres usum et servitutum habeant et possint ibidem celebrare seu facere celebrari divina officia pro defunctis seu etiam pro universis confratribus solum, et non pro omnibus et habere in dictis capellis omnem usum quem similes confratriae in capellis similibus libere solent habere, ita quod dicta confratria seu operarii seu confratres illius, sit eis expediens et bene visum fuerit, possit ampliare dictas capellas et construendo addere dictis capellis totum patium quod est inter dictas capellas et formare parietem iuxta portale exterius dicti monasterii, quod recipit viam publicam, in quo spatio modo est una arbor plantata, et quod istud opus et structuram dicti confratres possint facere seu facere fieri sine omnimoda contradictione et secundum numerum dictorum confratrum qui quotidie acomodetur, et dictae duae capellae non sint eisdem confratribus sufficientes nam intra illas omnes simul possint recipi, congregari conviniendo nichilominus dicta confratria et confratribus illius, qui nunc sunt vel pro tempore fuerint, in parietibus tam dictarum capellarum quam etiam quod postmodum²⁴⁷ construatur, et dictis capellis addetur possint imprimere, imponere seu etiam facere depingi signa dictae confratriae; et nullus alius sive primatus sive corpus universitatum intra dictas capellas et ad id quod eis addetur possit ponere seu etiam facere depingi signa sive signum suum, nec aliquid aliud nec ponere nec poni facere vexilla alicuius, nec etiam possit seu possint ibidem altare erigere nec retabulum seu etiam oratorium parvum vel magnum ponere, cum signis suis vel sine signis, et quod intra capellas et ambitum parietum illarum nulli singulari personae nec alteri cuiuscumque sit preheminentiae possit sepultura concedi, seu etiam possit sepeliri exceptis con-/fol. 20/fratribus dictae confratriae, qui nunc sunt vel pro tempore fuerint, vel alia persona quae voluerit fieri confrater dictae confratriae quibus liceat, iuxta ambitum dictarum capellarum seu additionis eisdem capellis facienda aedificare, construere et habere unum generale carnerium lapideum aut terrestre pro sepultura dictorum confratrum, prout etiam in dicta concessione eisdem confratriae factae per dictum fratrem Jacobum de Ponte, haec latius continentur.

---

²⁴⁷ Subratllat amb signes de supressió: *cum eis addetur, possit ponere seu etiam facere depingi signa sive signum suum nec aliquid aliud.*

*Supplicando etiam quod vestram concessionem²⁴⁸ in scriptis redigi faciatis in forma authentica cum omnibus clausulis aliis necessariis et opportuniis, in similibus apponi assuetis sicut dicta concessio perpetuo firma maneat, in quibus dicti supplicantes per vos dictum reverendum dominum praelibatam, ibi magnam gratiam fieri reputabunt, quod procul dubio redundabit in laudem et gloriam omnipotentis Dei, eiusque genitricis Mariae altissimus, et caetera. Qua supplicatione benigne admissa et de affectione et magna devotione dictorum venerabilium confratrum dictae laudabilis confratriae et de ipsorum confratrum laudabilis vitae et morum, honestate ad plenum informati, et super hiis omnibus cum proceribus nostri monasterii, qui plenam noticiam habent de eisdem, habito maturo consilio et digesto tractatu concessionem factam per dictum venerabilem fratrem Jacobum de Ponte, ut syndicum, yconomum, actorem et procuratorem dicti nostri monasterii Populeti, et dictam supplicationem et omnia in ea contenta laudamus, ratificamus et confirmamus, et ad uberiores satisfactionem et complacentiam dictorum venerabilium confratrum, cum additionibus, ampliacionibus et augmentationibus necessariis et opportunis pro dictis operibus faciendis ad dictam capellam exaltandam et glorificandam in honorem Virginis Gloriosae. **Nos**, dictus abbas cum toto nostro conventu, de novo dictam capellam cum omnibus superius, expressatis et supplicatis dictis venerabilibus confratribus dictae laudabilis confratriae, qui nunc sunt vel pro tempore erunt, ad usum et servitatem omnium dictorum confratrum, damus et concedimus gratiose; retinemus tamen nobis et nostro monasterio Populeti, tam in spiritualibus quam in temporalibus—/fol. 21/bis, omne dominium, regimen et administrationem dictae capellae, oblationes, subventiones, iocalia et donationes et presentallas, funeralia et iura alia universa, preter usum servitutis dictis confratribus supra concessas et preter legata, donationes et pias eleemosynas, quae fient operi dictae capellae et additionibus ac ampliacionibus eiusdem perpetuis temporibus, quae omnia convertantur in augmentationibus et operibus ac profectionibus et aliis necessariis et opportunis dictae capellae Sanctae Mariae de Betleem, in honorem dictae Virginis Gloriosae. Protestato et declarato tamen quod ipsi confratres non possint aliquo tempore iura ipsorum dictae capellae per nos eisdem supra concessa, aliis personis vendere, donare, permutare nec alienare aut transmutare quovismodo. Volentes expresse nos, dictus abbas et conventus dicti nostri monasterii Populeti, quod si forte aliqua verba sunt posita in praedictis quae modo aliquo derogent dicto monasterio Populeti nec domini Sancti Vincentii, praeter praedictam intentionem nostram, quae est dandi vobis, dictis venerabilibus confratribus, nudum usum et servitatem dictae capellae cum potestate sepeliendi in carnerio eiusdem ac apponendi insignia vestra et oratoria quod vobis invitis nullus alter nisi sit confrater vester facere possit, quod illa pro non apposita et pro non scripta et pro non firmata habeantur. Verum si aliqua verba necessaria hic deficiebant quae concernerent nostri iuris conservationem et dicti nostri monasterii Populeti et domus nostrae praedictae Sancti Vincentii, verba talia pro apposita et firmata et pro expressa et continuata*

²⁴⁸ Senyal d'intercalació i al marge esquerre: *in scriptis ... dominum praelibatam*

hic habeantur, tanquam si hic specialiter et expresse, de verbo ad verbum essent scripta, posita et continuata. Et si forsan pro tempore futuro²⁴⁹ exiverint aliqua dubia vel obscura, quod es casu dicta confratria habeat stare dicto et determinationi dicti /fol. 22/ domini abbatis monasterii Populeti, qui nunc est vel pro tempore fuerit, et non alterius personae. Et praedictis omnibus servatis per dictam confratriam promittimus vobis dictis Petro Barreda, consiliario dictae confratriae, Johanni Adriani, majorali dictae confratriae, et Petro de Torres, scribae et consiliaris dictae confratriae, pro vobis et pro omnibus confratribus ipsius confratriae, absaentibus ut praesentibus, et vobis notario infrascripto, tamquam publicae et authenticae personae pro ipsis confratribus et pro omnibus aliis personis quorum interest, intererit vel interesse poterit quomodolibet in futurum legitime, stipulanti, pasciscenti et recipienti, haec omnia et singula superius expressata tenere, servare et complere et ea non revocare, sub bonorum dicti monasterii Populeti et domus Sancti Vincentii ubique habitorum et habendorum, obligatione et speciali hypoteca. Quod est actum in monasterio Populeti praedicto et in capitulo eiusdem, vicesima sexta die mensis martii, anno a Nativitate Domini millesimo quatercentesimo vicesimo primo. Sig^xnum nostri Johannis, Dei gratia abbatis praedicti. Sig^xnum mei fratris Guillermi Queralt, prioris. Sig^xna nostrum fratrum Jacobi de Ponte, Berengarii Marrades, Berengarii Reyner, Raymundi Almenara, Berengarii Populeti, Petri Sancii, Guillermi Massana, Bernardi Caldero, Nicholai Bruscha, Jacobi Floris, Raymundi Urgelles, Johannis Calvet, Guillermi Folch, Petri Agnells, Johannis Selva, Antonii Pocurull, Johannis Cogoll et Johannis Magdale. Sig^xna nostrum fratrum Petri Ubeda, Thoma Petri de Vallis, Francisci Verduni, Michaelis Sotes, Petri Marti, Danielis Ferrer, Petri Bolet, Bernardi Serra et Hyeronimi Andreae. Sig^xna nostrum fratrum Raymundi Berengarii, Johannis Valls, Petri Ortigues, Jacobi Gilabert et Hyeronimi Vicent. Sig^xna nostrum fratrum Michae-/fol. 23/lis Roure, Dominici Valerii, Francisci Stephani, Mathei Miguel, Raymundi Mercader, Johannis Verdeio, Alfonsi Bernardi, Jacobi Rossell et Johannis Jofre, omnium monachorum dicti monasterii Populeti praedictorum, qui haec laudamus, concedimus et firmamus. Testes huius rei sunt discretus Dominicus Blanch, praesbyter, rector ecclesiae de Vallclara, Berengarius Boquer, dicti loci de Vallclara et Anthonius de Rossello, loci de Vimbodi, dominationis dicti monasterii Populeti. Sig^xnum mei Anthonii Petri, villa Montisalbi, auctoritate excellentissimi domini regis Aragonum notarii publici per totam terram et dominationem suam, qui praedictis interfui eaque scripsi et clausi, cum emendatis in lineis secunda, frater, et in x, Andreae, et in linea xv, antequam, et in xvi, cuius, et cum supraposito in linea xliij, ubi legitur cum postestate sepelliendi in carnerio eiusdem, ac apponendi insignia vestra et oratoria et quod vobis invitis nullus alter nisi sit confrater vester facere possit. = Sig^xnum nostri Ambrosii Tarrega, utriusque iuris doctoris, vicarii vilae et vicariae Montisalbi, pro sacra

²⁴⁹ Senyal d'intercalació i al marge esquerre: *exiverint*

caesarea catholica et regia magestate, qui ex parte sua legalizata scripsit [cum] auctoritatem officii qua fungimur in praesenti translato, tamquam a suo originalis sumpto et cum eodem veridice comprobato in iudicio et extra fides plenaria, ab omnibus impendatur auctoritatem nostram, opponimus pariter et decretum quam hic apponi iubemus per Bonaventuram Desclergue, scribam curiae dictae villae infrascriptum, die decima mensis januarii anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo tricesimo octavo, praesentibus pro testibus discretis viris Petro Bellisent, notarius villae Montisalbi, et Joanne Soler, etiam notarius villae Verduni, et ideo ego, dictus notarius et scriba praedictus, haec scripsi et hic meum solitum artis notaria apponi signum ✠. /fol. 24/ Sig ✠ num Bartholomei Joannis Coloma, apostolica et regia auctoritatibus notarii publici villae Montisalbi Tarraconensis diocesis, huiusmodi translati testis. Sig ✠ num mei Johannis Aima, regia auctoritate notarii publici villae Montisalbi huiusmodi translati testis. Sig ✠ num mei Johannis Soler, oriundi villae Verduni diocesis Vicensis, auctoritate regia notarii qui huiusmodi translatum ab eius originali in archivo monasterii Populeti reperto fideliter sumptum et cum eodem veridice comprobatum testificatumque, ac cum auctoritate et decreto magnifici Ambrosii Tarrega, utriusque iuris doctoris, vicarii villae et vicariae Montisalbi, pro sacra caesarea catholica et regia magestate, ut supra patet decretatum aliena manu scriptum et scribi feci et clausi, die terdecimo mensis januarii, anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo tricesimo octavo.

Número 4.B. Frater²⁵⁰ *Ferdinandus, Dei gratia abbas monasterii Populeti, cisterciensis ordinis in Tarraconensi diocesi, priorque domus Sancti Vincentii extra muros civitatis Valentiae, rector et administrator in spiritualibus et temporalibus confratriae capellae beatae Mariae Virginis de Bethleem, in eadem domo Sancti Vincentii constructae, dilectis nobis in Christo majorali ac monachis conventualibus Sancti Vincentii, universis confratribus praefatae confratriae beatae Virginis de Bethleem, salutem in domino et salutarem obedientiam. Mandatorum curis augimur assiduis ut iuxta nobis crediti dispensationem officii subditorum quorumlibet paci et quieti quantum nobis ex alto conceditur intendamus et quae in dubium ex temporis diuturnitate vertuntur ne litigium aufractus ex inde proveniant debito declarationis seu ordinationis nos-/fol. 25/trae ministerio sopiantur²⁵¹ et exarentur, sane certa fidelique relatione didiscimus aliquos in praefata ecclesia de Bethleem per monachos et confratres praefatos circa divinum cultum et alias fieri abusos, quos pia intentionis ducti proposito praesentio nostrae ordinationis ad quos spectat serie digne decrevimus abolendos. Primo, itaque declaramus, statuimus et ordinamus quod in omnibus solemnitatibus beatissimae Virginis Mariae caeterisque diebus quibus solitum est in praefata ecclesia de Bethleem per monachos praedictos divinum officium, tam in maiori missa quam in vesperis caeterisque, horis cantari assuetis, devote ac reverenter, per solvatur milla alia preterquam a Domino spectata mercede; in quibus*

²⁵⁰ Al marge esquerre: *Comprobatum*

²⁵¹ Senyal d'intercalació i al marge esquerre: *et exarentur*

diebus fidelium oblationes per sacristam Sancti Vincentii omnique tempore recipiantur ut longa et antiqua semper tradidit observatio et quia vanum est confratris nomen recipere et illud opere non implere. Statuimus quod de caetero quicumque confratrum non convenerunt ad divina officia in praefata ecclesia diebus quibus ad hoc ex laudabili stringuntur statuto per clavarium et majores ac confratribus, hoc negligentibus duo solidi exigantur de paena in ornatum et illuminationem praedictae capellae et non in alios usus convertendi nisi aliquo iusto impediti obstaculo convenire non potuerint. Volumus etiam quod missae quae in domo confratriae praefatae sita in vico vulgariter dicto del Fumeral diebus dominicus vel aliis celebrantur per praefatos monachos celebrentur data eis eleemosyna vel subsidio charitatis, quae tali hora cantanda est vel celebranda est quod monachus qui eam dixerit ad maiorem missam reverti possit ad monasterium praefatum, si tamen propter pluviarum vel luti spurcitas ad domo praedictae confratriae facilis non sit aditus tunc tem-/fol. 26/poris in praefata capella de Bethleem per praedictos monachos dicta missa et non in praedicta domo celebrentur, quibus ac si in praedicta domo celebrassent solvatur subsidium charitatis. Item decernimus quod de caetero confratres praedicti quotiens consilium sive capitulum celebrare seu congregare voluerint, majorem nostrum de Quart vel praesidentem Sancti Vicentii convocare teneantur sine quibus vel altero illorum non celebrentur cum praefata capitula sine capite conventicula potius dicenda sint quam capitula. Ex nostrae praetera auctoritatis decreto statuimus quod de omnibus praefatae confratriae iocalibus, ornamentis, vestibus et aliis fiant duo consimilia inventaria quorum usum in domo Sancti Vincentii recondatur et aliud praefatis confratribus tradatur ex quorum tenore constaet praefatos confratres praedicta iocalia et alia pro nobis et nomine nostro habere, commendata cum praedictarum rerum eis tantum competat nudus usus. Haec itaque per nos superius declarata, statuta et ordinata, sub virtute salutaris obedientiae per vos preastitae praecipimus observari donec nos vel nostri successores pro exigentia temporis aliter duceremus statuendum et ordinandum. Quae sic ad laudem Dei Genitricis statuta et ordinata, si quis infringere praesumpserit eiusdem Dei Genitricis indignum se procul dubio noscat confratrem. Nolumus tamen per hanc nostrae declarationis, ordinationis et statuti paginam instrumentis aliquibus inter nos, domum Sancti Vincentii, praefatosque confratres confectis praeiudicium aliquod generari sed semper volumus in suo robore permanere. In quorum omnium et singulorum fidem ac testimonium praesentes fieri iussimus nostra manu subscriptas nostrique sigilli appensione munitas. Datum in nostro praefato monasterio Populeti, die sexta decima mensis /fol. 27/ novembris anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo tricesimo octavo.= Vidit praedictus abbas ac prior Sancti Vincentii.= Per frater Onofrium Dassio, eiusdem reverendi domini abbatis secretarium.

Número 5. Sentència²⁵², feta y proferida en la Sagrada Rota Romana, sobre la causa y qüestió que se aportava en dita Rota entre lo capitol y clero de València, de una part, y la província y clero de Tarragona, de part altra, sobre la contribució de la

²⁵² Al marge esquerre: *Comprobatum*

quarta dècima, per lo papa al emperador Carlos V concedida en los regnes de Espanya, pretenent dita província y clero de València que lo monastir de Sant Vicent estava obligat en lo subsidi de la dita quarta dècima de dita província. Fonch per Achilles de Grassis, bisbe de Monthascó, altre dels oïdors de Rota, pronunciat y declarat que dit monastir o casa de Sant Vicent no estar tingut ni devia de ésser forçat a contribuir ab dit capítol o clero de València los subsidis dalt dits, ni a pagar prorrata dels fruits de dit monastir o quantitats algunas de diner per dita ocasió tocant-li a pagar en la província, ciutat y bisbat de València, imposant a dit capítol y clero silencio perpetuo y absolvent a dit monastir de Sant Vicent y al abat y convent del monastir de Poblet de la pretenció y demanda y de la jactància y vexació dalt ditas, condempnant a dit capítol y clero de València en despesas, de la qual sentència fonch dos vegadas per lo dit capítol y clero apel·lat y sempre fonch confirmada a favor del dit monastir de Poblet, y ab la última foren condempnats dits capítol y clero en noranta escuts de gastos y quatre escuts per lo procés fulminat y executorials. La data dels quals fonch en Roma en Sant Pere, en lo palàcio de las causas apostòlicas, any 1553, a 23 de octubre y del pontificat del papa Julio III, any IV. Dit procés no és més que còpia simple y junt ab ell /fol. 28/ estan las sentèncias, citacions e inhibicions de Roma a cerca de dita causa.

Número 6. A. *Sit omnibus*²⁵³ *notum quod anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto, die autem martis intitulata quarta mensis septembris, devant lo molt magnífich mossèn Berenguer Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, compareix lo discret frare Domingo Maynar, majoral del loch de Quart del monastir de sant Vicent de la present ciutat de València, e presentà a aquell una letra e ho provisió patent del dit molt alt senyor rey, en paper escrita signada de sa mà e ab son sagell comú en lo dors de aquella sagellada, la qual és del tenor següent: **Joannes, Dei gratia rex Aragonum, Navarrae, Siciliae, Valentiae, Majoricarum, Sardiniae et Corcicae, comes Barchinonae, dux Atenarum et Neopatriae ac etiam comes Rossilionis et Ceritaniae, spectabilibus, magnificis et dilectis consiliariis ac fidelibus nostris quibuscumque nostris locumtenentibus generalibus ac gerentibus vices gubernatoris, nec non quibusvis iustitiis, baiulis generalibus et localibus, vicariis, capitaneis, alguatziliis, iuratis, consiliariis, paciariis, procuratoribus, tesarariis et receptoribus aliisque quibusvis officialibus tam nostris quam aliis in regnis Aragonum et Valentiae ac principatu Cathalonia, et quolibet eorum constitutis et constituendis, illorumque locatenentibus praesentibus et futuris, salutem et dilectionem. Cum monasterium beatae Mariae Populeti illiusque conventus atque aliqui illius monachi et fratres, qui iam pridem a nostra obedientia recesserant luce veritatis cognita ad nostram se reducerint obedientiam, et in ea consistere et perseverare fixo ac constanti animo proposuerint, velimusque propterea ut eidem monasterio et illius venerabili /fol. 29/ religioso abbati, conventui ac monachis restituantur realiter et de facto, ac plene et integre absque diminutione aut***

²⁵³ Al marge esquerre: *Comprobatum*

retentione aliqua et omni postposita mora et difficultate, omnes villae, castra, loca, grangiae, membra domus et census, censualia et illorum annue pensiones, molendina fructusque et redditus omnes atque omnia quae dudum fuerunt ac pertinuerunt dicto abbati et conventui Populeti, propterea revocantes serie cum praesenti de nostra certa scientia et consulte ac motu nostro proprio omnes et singulas gratias, donationes, mutationes et concessionem quascumque si quam vel quas alicui seu aliquibus forte fecerimus de praedictis restituentesque eundem venerabilem abbatem et conventum dicti monasterii in omnibus et per omnia in eundem statum in quo exaruit antequam rebellio incepta fuisset in dicto Cathalonia principatu. Dicimus et mandamus vobis et vestrum, singulis expresse et de certa scientia, prout ad unumquemque spectet ad nostrae irae et indignationis incursu paenamque trium mille florenorum auri de Aragonia, quatenus visus praesentibus illico praedictas villas, castra, loca, grangias, membra domus, census, censualia et illorum annuas pensiones, molendina, fructus et redditus et alia supradicta restituatis et reintegretis, realiter et de facto atque plene, integre et indimute et absque aliqua retentione praefato monasterio eiusque abbati ac conventui et monachis antedictis, difficultate et dilatione atque consulta quibuscumque penitus semotis. Caventes attente secus agere aut praemissio modo aliquo contraire quanto gratia nostra vobis chara est cum paenam praedictam cupitis evitare, cum ita deliberate et consulte fieri providerimus et velimus. Datum in nostris felicibus castris, prope castrum de Barbera, /fol. 30/ die decimo augusti anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto. Rex Johannes. In Diversorum XVII. Iussit Vila. Dc. pro tesararis et pro conservatore. E presentada la damunt dita reyal provisió en continent lo dit magnífich batlle general dix que rebrà aquella ab tota aquella humil et subjecta reverència que del dit molt alt senyor rey se pertany, oferint-se tots temps prest e aparellat de inseguir e cumplir los manaments del dit senyor rey, segons sèrie e tenor de la dita real provisió. E feta la dita presentació e resposta per lo dit magnífich batle, lo dit frare Domingo Maynar requirí de les dites coses ésser-ne feta carta pública per aver de aquelles memòria en esdevenidor. Presents testimonis foren a les damunt dites coses los discrets en Pere Capdevila e en Johan Colmella, notaris, ciutadans de València. Sig~~num~~ Petri Mari, regia auctoritate notarii publici Valentiae ac per totam terram et dominationem illustrissimi domini regis Aragonum, regentis curiam baiulia generalis regni Valentiae, una cum honorabili et discreto Petro de Anglesola, notario, qui praedictis interfuit eaque scribi fecit et clausit, loco, die et anno supradictis, cum supraposito in vi linea ubi legitur quibuscumque nostris.

Número 6. B. En lo nom²⁵⁴ de Nostre Senyor Déu e de la sacratíssima Verge Maria, amén. Coneixeran tots quants la present carta veuran que en lo any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu mil cinch-cents cinquanta tres, dilluns que-s comptaven vint-y-dos dies del mes de maig, en presència de mi Francès Algueria, notari públich de València, e dels testimonis deíus escrits, constituït personalment en lo lloch de

²⁵⁴ Al marge esquerre: *Comprobatum*

Quart, situat dins los generals tèrmens de la ciutat de València, lo reverent religiós frare Nofre Dassió, monje del monastir de la Verge Maria de Poblet e abat de la Real de Mallorca e prior de Nazaret de Barcelona, procurador del molt reverent /fol. 31/ frare Pere Boques, per la gràcia de Nostre Senyor Déu novament elet abat del dit monestir de la sacratíssima Verge Maria de Poblet, del orde de Cistells, e de la casa de Sent Vicent de València, axí com de la sua procura consta ab acte públich fet en la Granja de Riudabella, senyoria del dit monestir de Poblet, e rebut per en Barthomeu Joan Coloma, de la vila de Montblanch, diòcesis de Tarragona, per apostòlica e real autoritats notari públich a vint-y-set del mes de abril del any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu mil cinch-cents cinquanta tres, fonch convocat e cridat a consell general en lo porche del dit lloch, hon per semblants actes e altres fer és acostumat tenir o congregar consell, ab veu de pública crida feta per en Joan Pérez, missatge e públich corredor del dit lloch, en lo qual consell foren ajustats Barthomeu Fita, batle, Jaume Monçó, justícia, Joan Eximenes, llochtinent de justícia, Pere Fita, Domingo Bonanat, jurats, Bernat Martí, mustasaf, Nofre Rios, síndich, Miquel Peyró, conseller, Nofre Benet, conseller, Alonso Sans, conseller, Miquel Martí, conseller, Joan Martí de Almansa, conseller, Jaume Martí, conseller, Berthomeu Nesples, conseller, Miquel Esteve, conseller, Luís Montaner, conseller, Jaume Rodrigues, conseller, Joan Fita, Nofre Rodrigo, Jaume Benet Daroqui, Pere Eximenes, Joan Gomis, Francisco de Yepes, Pere Sanchis, Joan López, Martí Assensi, Jaume Fita, Jaume Climent, Antoni Climent, Joan Navarro, Christòfol Ramires, Antoni Montaragull, Martí Algarra, Jaume Majoret, Pasqual Turquo, Miquel Guasch, Joan Çabata, Antoni de Sória, Nofre Rodrigo, Nicolau Vicent, Joan Sagarra, Pere Monserrat, mestre Gabriel Pocurull, obrer de vila, Miquel Martí Majoret, Ferrando de la Lança, Alonso de Galins, Joan Colomí, Joan Làzer, Jaume Vicent, Jaume Pedrós, Joan Castellano, Joan Martínez, Joan Joliol, Gabriel /fol. 32/ Buxador, Nofre Fita, Miquel d'Escó, Luís Nofre Muntaner, Alonso Montero, Nofre Tarascó, Juan Christòfol, Jaume Çabata, Joan Benet, Francès de les Eres, Joan Martí, Joan Clavell, Alonso Dies, vehins, prohòmens e habitants del lloch de Quart, tots ensemps ajustats en lo dit porche, faents e representants la universitat del dit lloch, faents e tenints consell general hon eren ajustats casi tots los qui són vehins²⁵⁵ e habitants del dit lloch, *aut saltim* la major part e més, als quals axí ajustats e la universitat del dit lloch representants e consell fahents en la forma desús dita, lo dit reverent frare Nofre Dassió, en lo dit nom de procurador, dix y explicà com lo molt reverent frare don Gabriel Forès²⁵⁶, òlim abat del dit monastir, és mort e passat de la present vida en l'altra, per mort del qual per los monjes e convent del dit monestir ere estat elegit lo dit molt reverent frare don Pere Boques en nou abat, *et successive* per la santetat de la bona memòria de papa Paulo III fonch confirmada dita elecció e per la cesàrea magestat del emperador e rey nostre senyor, y encara per lo molt alt y molt poderós príncep e senyor nostre, foren donades lletres executorials pera pendre pcessió e homenatges de les viles e llochs subjectes al

---

²⁵⁵ A l'original: vehints

²⁵⁶ Abadiat de Gabriel Forès (1545-1546).

dit abadiat, *iuxta forma* de la real pragmàtica y encara juxta lo orde de la Real Cancelleria e a major cautela, que ans aprofitar que danyar pot, ab provisió feta per la Real Audiència que·s celebrà en la present ciutat de València, és estat provehit que dites butles executorials sien executades, la qual provisió real fonch publicada per lo magnífich Barthomeu Ferran, escrivà de manament, a denou del present mes e any, les quals provisions letres executorials lo dit reverent frare Nofre Dassió, en dit nom de procurador, tenia en ses mans, e de aquel es fonch feta fe; per ço manà e /fol. 33/ injungí en lo dit nom als honorables batle, justícia, lochtinent de justícia, jurats, mustasaf e altres en lo dit consell ajustats, vehins, prohòmens, vassalls e habitants del dit lloch, presents e afermants per virtut del jurament per aquells deiús prestador, ésser la major part e més del dits prohòmens e habitants del dit lloch, fetas tres parts de aquell tota la universitat del dit lloch representants e universitat fahents per los majors, mijans, menors, que de assí avant lo dit molt reverent frare don Pere Boques, abbat, haguessen y reputassen per senyor de aquells e de la dita universitat e singulars de aquella, ver, natural e indubitat e aquell és al dit frare Nofre Dassió, en nom de aquell, prestassen sacrament e homenatge de faeltat, manant e inseguint no res menys que paguen, obeixcan al dit reverent don abat nou elet e a ell, en lo dit nom de procurador e en nom e persona de aquell, de tots e sengles censos, luïsmes e fadigues, esdeveniments e emoluments, obvencions e altres drets de dominicatura. Los quals dits batle, justícia e jurats, mostasaf e altres damunt dits vehins, prohòmens e habitants del dit lloch, respongueren *unanímiter* y digueren que eren prests fer, inseguir e cumplir lo manament e voluntat del dit molt reverent don abbat e del dit reverent procurador, en nom e persona de aquell, a aquells fets aquell emperò absolent-los de la prestació e obligació del sacrament e homenatge de faeltat que aquells avian prestat eren tenguts al molt reverent frare Ferrando de Larín, òlim abbat, e jurant-los servir furs e privilegis, bons usos e bons costums. Ell donchs lo dit reverent frare Nofre Dassió, en lo dit nom, en virtut del poder a ell atribuït e donat ab la dita procura, present mi dit notari, estipulant per los absents e per aquells de qui és o serà interés, e presents los dits batle, justícia e jurats, per tota la dita universitat acceptants e stipulant(s), e presents tots los desús nome-/fol. 34/nats e los testimonis deiús escrits, absolgué, difiní e deslliurà e hagué per absolts e delliures tots los vehins²⁵⁷ e habitants del dit lloch de Quart, axí homes com fembres e axí presents com absents, de qualsevol sacrament e homenatge de fealtat²⁵⁸ e naturalesa que fossen e sien tenguts al dit molt reverent frare Ferrando de Larín, òlim abbat, aquells emperò prestants los dit sacrament e homenatge de fealtat e naturalesa al dit don Pere Boques, abbat nou elet, en nom de aquell al dit frare Nofre Dassió, procurador de aquell, e prenint els dits vassalls, vehins e habitants de dit lloch per senyor llur lo dit molt reverent don Pere Boques, abbat del dit monestir de Poblet y casa de Sent Vicent, en la forma e manera damunt dits avia per absolts e delliures de la fealtat e

---

²⁵⁷ A l'original: vehints

²⁵⁸ A l'original alternen les dues formes: faeltat i fealtat

naturalesa que eren tenguts al dit frare don Ferrando de Larín, òlim abbat. E no res menys ab veu alta e intelegible los digué que puix²⁵⁹ haguessen jurat al dit molt reverent don abat frare don Pere Boques, e ha ell en nom de procurador e en persona de aquell per lur senyor, haguessen prestat lo jurament, homenatge de fealtat, ell los prometia de jurar servir e tenir furs e privilegis e totes bons usos e costums. E en continent los dit batle, justícia, jurats e mustasaf e tots los del dit consell, per si e en nom e lloch de tota la universitat del dit lloch de Quart, axí hòmens com dones e axí presents com absents, dixeren que acceptaven y en si rebian la dita absolució e delliurament de sagrament e homenatge de fealtat a ells feta per lo dit reverent procurador, e acceptaven no res menys la promesa de jurar servir furs e privilegis, bons usos e bones costums, requerint a mi dit notari que·ls ne rebés e fes carta pública. Dixeren no res menys que eren prests y aparallats pendre, rebre, jurar lo dit molt reverent frare don Pere Boques, nou elet abat, per lur senyor eo cautela a ell, dit frare Nofre Dassió, procurador qui desús en quant menester sia en nom e persona del dit molt reverent don abbat /fol. 35/ nou elet, axí com de fet lo reben, e per obediència e fermetat de les dites coses de bon grat tots los desús nomenats, particularment e distinta, sobre los sants quatre Evangelis davant ell posats, per cascun d'ells de les sues mans dretes corporalment tocats, juraren e prestaren homenatge per besament de mans e de boca al dit reverent don abbat, e en nom e persona de aquell al dit reverent frare Nofre Dassió, procurador de aquell, en quant menester sia en llur senyor natural, e li volen ésser tenguts de fealtat e naturalesa com a bons e leals vassalls. E no res menys prometen tots ensemps, en virtut del dit sagrament e homenatge, expressament, que no li farien dan en son cors n·el descobririan de sos segrets a son dan, ne farien de sa dretura ne de les fortalesas que avia seguras, e que li procurarian tota honra e ne farien la cosa fàcil e laugera de fer acabar greu e enbargosa, e que li descobririan tot ço que fos dan de la sua senyoria, conservan a aquell totes ses rendes e regalias, dret e tot ço als que en lo sagrament e homenatge de fealtat, calladament e expresse, és entés. E per ço que ni·ls fossen certs quina faeltat eren tenguts servir al dit molt reverent don abbat fonch públicament llest e daclarat lo fur segon, posat sots rúbrica de sagrament e homenatge de faeltat. E com los desús nomenats haguessen prestat al dit reverent frare Nofre Dassió, procurador qui desús en nom e persona del dit molt reverent senyor don abbat, lo sagrament homenatge de faeltat en la forma desús escrita lo dit reverent procurador, qui desús, presents e acceptants tots los desús nomenats e en lo dit consell congregats, per ells et per tota la dita universitat, jurà en lo dit nom per Nostre Senyor Déu e als sants quatre Evangelis de Aquell, per ell ab la mà dreta tocats, que lo dit senyor don abbat del dit monestir e convent de Poblet e casa de Sent Vicent servaria als vehins e habitants en lo dit lloch de Quart, furs e privilegis e bones costums /fol. 36/ per los abbats, monestir e convent de Poblet atorgats als vehins e habitants del dit lloch. E inseguides e complides les dites coses en continent lo dit reverent frare Nofre Dassió, abat de la Real e procurador, en lo dit nom e en persona del dit reverent

---

²⁵⁹ A l'original: puig

don abat e per aquell, dix que les dites coses e possessió acceptava corporalment, *vel quasi* de cors e de pensa, e aquella volia aver per acceptada ab tots aquells efectes e adminicles de dret que pendre e acceptar-la podia e devia ab tota la jurisdicció civil e criminal, segons lo fur del rey N'Anfós. E usant d'aquelles en continent lo dit frare Nofre Dassió, procurador desús dit, manà als dits batle, justícia e jurats e mustasaf, que no usassen de dits oficis com ell los privàs de aquells, e encara manà e féu fer pública crida que algú no gosàs portar armes en lo dit lloch sots pena de xixanta sous e de perdre aquelles, las quals coses de continent foren fetes e inseguides segons que manades eren estades. *Et etiam* manà e féu metre en la presó an Miquel d'Ascó, lo qual en après manà traure de la presó. E fetes totes les dites coses lo dit procurador, en persona del dit molt reverent don abbat de Poblet e casa de Sent Vicent, per ço que lo dit lloch no estigués sens oficials confiant del dit batlle, justícia, jurats e mustasaf restituí aquells, ço és a cascú de aquells en son ofici, manant aquells allí presents que de allí avant usassen e regissen cascú son ofici per lo dit molt reverent frare don Pere Boques, abbat del convent e monestir de Poblet e casa de Sent Vicent, segons usar solian en temps passat ans de la dita privació per ell feta, e aquells e cascú d'ells obehint lo manat per lo dit procurador, en persona del dit don abbat, a aquells fet, particularment e distincta juraren, en poder y mà del dit procurador, qui desús en persona del dit don abbat, a Nostre Senyor Déu e als sants Evangelis de Aquell, de llurs mans dretas corporalment tocats, que /fol. 37/ bé e lealment se aurien cascú en son ofici e tendrien e guardarien justícia e egualtat tota vegada, servan de tot llur poder los drets e regalias a senyor pertanyents. De totes les quals coses e sengles de aquelles axí lo dit procurador, qui desús, com encara los del dit consell requiriren a mi dit notari los ne fes e rebés carta pública per aver-ne memòria en lo esdevinidor. E fetes e inseguides les dites coses e continuant los actes de possessió, lo dit procurador, en lo dit nom, anà en al castell e casa de senyor del dit lloch de Quart e manà obrir les portes e entrà dins lo dit castell e casa de senyor e, essén de dins, tancà las portes de dit castell e après obrí aquelles en senyal de vera e pacífica possessió. E proseguint dita possessió ixqueren en la horta del dit lloch e passeyaren per la horta e terme del dit lloch e trencaren les rames dels dits arbres e cavaren de la terra en senyal de pacífica e vera possessió del dit lloch *vel quasi*. E per ço que en esdevinidor ne haya memòria lo dit procurador, qui desús e en nom e per lo dit molt reverent don abbat frare Pere Boques, abbat de dit monestir, convent e casa de Sent Vicent, requirí a mi dit notari que li·n rebés carta pública per conservació dels drets del dit monestir e convent de Poblet e casa de Sent Vicent, les quals coses, segons desús són estades recitades, foren fetes en lo dit lloch de Quart e terme de aquell, los damunt dies, mes e any. Seny^{al} del dit reverent frare Nofre Dassió, procurador qui desús. Sen^{al} dels dits batle, justícia, jurats e mustasaf²⁶⁰ dels dits en Berthomeu Fita, batle, Jaume Monçó, justícia, Joan Eximenes, llochinent de

²⁶⁰ Hi ha 67 creus per a 66 noms llistats. Potser falta Joan Pérez, misatge.

justícia, Pere Fita, Domingo Bonanat, jurats, Bernat Martí, mustasaf, Nofre Rios, síndich, Miquel Peyró, conseller, Nofre Benet, conseller, Alonso Sans, conseller, Miquel Martí, conseller, Joan Martí de Almansa, conseller, Jaume Martí, conseller, Berthomeu Nesples, conseller, Mi-/fol. 38/quel Esteve, conseller, Luís Muntaner, conseller, Jaume Rodrigo, conseller, Joan Fita, Nofre Rodrigo, Jaume Benet Daroqui, Pere Eximenes, Joan Gomis, Francisco de Yepes, Pere Sanchis, Joan Lopes, Martí Assensi, Jaume Fita, Jaume Climent, Antoni Climent, Joan Navarro, Christòfol Ramires, Antoni Montargull, Martí Algarra, Jaume Majoret, Pasqual Turquo, Miquel Guasch, Joan Çabata, Antoni de Sòria, Nofre Rodrigo, Nicholau Vicent, Joan Sagarra, Pere Monserrat, mestre Gabriel Pocurull, obrer de vila, Miquel Martí Majoret, Ferrando de la Lança, Alonso de Galins, Joan Colomí, Joan Làzer, Jaume Vicent, Jaume Pedrós, Joan Castellano, Joan Martínez, Joan Juliol, Gabriel Boxedor, Nofre Fita, Miquel d'Escó, Luís Nofre Muntaner, Alonso Montero, Nofre Tarascó, Joan Christòfol, Jaume Çabata, Joan Benet, Francès de les Eres, Joan Martí, Joan Clavell, Alonso Dies, qui totes les dites coses e sengles de aquelles *singula suis singulis referendo* fermen e aproben. Presents foren per testimonis a totes les dites coses, pregats e apellats, los honorables mestre Antoni Rull, sastre, e Joan Rull, velluter, habitants de València, e Jaume Joan Esteve, batle de Aldaya. *Sig^o num mei Francisci Algeria, notarii publici civitatis et regni Valentiae, qui praedictis interfui eaque manu aliena scribi feci et clausi, loco, die et anno praefixis. Constat de raso et supraposito in quinta linea ver et de supraposito ubi legitur Berthomeu, et de raso in eadem linea ubi legitur de Tarragona, per apostolica e real auctoritatis notari públich. Constat etiam de suprapositis in xxxxiij lineis ubi legitur e bons costums, et in eadem linea ubi supra ponitur del dit lloch.*

Número 6. C. En lo nom²⁶¹ de Déu Nostre Senyor e de la sacratíssima Verge Maria, amén. Coneixeran tots quants la present carta veuran que en lo any de la Nativitat de /fol. 39/ Nostre Senyor Déu mil cinch-cents cinquanta tres, dimats que-s comptaven vint-y-tres dies del mes de maig, en presència de mi Francès Algeria, notari públich de València, e dels testimonis deiús escrits, constituït personalment en lo loch de Aldaya, situat dins los generals tèmens de la ciutat de València, lo reverent religiós frare²⁶² Nofre Dassió, monje del monestir de la Verge Maria de Poblet e abbat de la Real de la ciutat de Mallorca e prior de Natzaireth de Barcelona, procurador del molt reverent frare Pere Boques, per la gràcia de Nostre Senyor Déu novament elet abbat del dit monestir de la sacratíssima Verge Maria de Poblet, del orde de Cistells, e de la casa de Sent Vicent de València, axí com de la sua procura consta ab acte públich fet en la Granja de Riudabella, senyoria del dit monestir de Poblet, e rebut per en Barthomeu Joan Coloma, de la vila de Montblanch, diòcesis de Tarragona, per apostolica e real autoritats notari públich, a vint-y-set del mes de abril del any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu mil cinch-cents cinquanta tres, fonch convocat e cridat a consell general en lo porche del dit loch,

²⁶¹ Al marge esquerre: *Comprobatum*

²⁶² A l'original: frares

hont per semblants actes e altres fer és acostumat tenir o congregar consell, ab veu de pública crida feta per en Juan Pérez, mistage e públich corredor del dit loch, en lo qual consell foren ajustats Jaume Juan Esteve, balle, Martí Sanchis, menor de dies, justícia, Miquel Juan Carbonell, llochtinent de justícia, Joan Folgado, menor, mestre Pere Oró, jurats, Jaume Ferrandis, mustasaf, Pere Matheu, conseller, Miquel Comes, conseller, Hieroni Garcia, conseller, Joan Matheu menor de tots los Matheus, conseller, Joan Matheu major, conseller, Martí Pasqual, conseller, Joan Folgado major, conseller, Miquel Folgado major, conseller, Joan Comes, conseller, Jaume Matheu menor, Domingo Matheu major, Martí Sanchis major, Jaume Abril, Joan Matheu menor, Martí del Camp, Juan de Altafullas, Miquel Alfonso, Jaume Pasqual, Alonso Ferrandis, Domingo Domingo, Jaume Garcia, Jaume /fol. 40/ Juan Cuhensa, Francès Jossà menor, Miquel de Lir, Guillem Jossà, Hieroni Stheve, Miquel Gil, Martí Làzer, Cosme Ferrando, Bernat Jossà, Joan Jossà, Miquel Folgado menor, Francès Jossà major, Pere Fita menor, Pere Fita major, Francès Périz, Bernat de Lir, Nofre Vila, Pere Vila, Melchior Martí, Berthomeu Jossà, vehins, prohòmens habitants del loch de Aldaya, tots ensemps ajustats en lo dit porche, fahents e representants la universitat del dit loch, e tenint consell general hon eran ajustats quasi tots los qui són vehins e habitants del dit loch, *aut saltim* la major part e més, als quals axí ajustats e la universitat del dit loch representants e consell fahents en la forma desús dita, lo dit reverent frare Nofre Dassió, en lo dit nom de procurador, dix e explicà com lo molt reverent frare don Gabriel Forès, abbat del dit monestir, és mort e passat de la present vida en la altre, del qual per los monjes e convent del dit monestir ere estat elegit lo dit molt reverent frare don Pere Boques en nou abbat, *et successive* per sa santedat de la bona memòria de papa Paulo III fonch confermada dita elecció e per la cesàrea magestat del emperador e rey nostre senyor, y encara per lo molt alt e molt poderós príncep e senyor nostre, foren donades letres executorials pera prende possessió e homenatges de les viles, locs subjectes al dit abbadiat, *iuxta forma* de la real pragmàtica y encara juxta lo orde de la Real Canselleria e a major cautela, que ans aprofitar que danyar pot, ab provisió feta per la Real Audiència que celebrà en la present ciutat de València, és estat provehit que dites butlles executorials sien executades, la qual provisió real fonc publicada per lo magnífich Berthomeu Ferran, escrivà de manament, a 19 del present mes e any, las quals provisions letres executorials lo dit reverent frare Nofre Dassió, en dit nom de procurador, tenia en ses mans, e de aquells fonc feta fe; per ço manà e enjungí en lo dit nom als honorables balle, justícia, llochtinent de justícia, jurats, /fol. 41/ mustasaf e altres en lo dit consell ajustats, vehins, prohòmens, vassalls e habitants del dit loch, presents e afermans per virtut del jurament per aquells deiús prestador, ésser la major part e més del dits prohòmens e habitants del dit loch, fetes tres parts de aquell tota la universitat del dit loch representants e universitat fahents per los major(s), mijants, menors, que de assí avant lo dit molt reverent frare don Pere Boques, abbat, haguessen e reputassen per senyor de aquells e de la dita universitat e singulars de aquella, ver, natural e indubitat de aquell e al dit frare Nofre Dassió, en nom de aquell, prestassen sagrament e homenatge de faeltat, manant e injungint no res menys que paguen,

obeixcan al dit reverent don abbat nou elet e a ell, en lo dit nom de procurador e en nom e persona de aquell, de tots e sengles censos²⁶³, luïsmes e fadigues, esdeveniments e emoluments, obvencions e altres drets de dominicatura. Los quals dits batle, justícia e jurats, mustasaf e altres damunt dits vehins, prohòmens e habitants del dit loch, respongueren *unanimiter* e digueren que eren prests fer e inseguir e cumplir lo manament e voluntat del dit molt reverent don abbat e del dit reverent procurador, en nom e persona de aquell, a aquells fets aquell emperò absolent-los de la prestació e obligació del sagrament e homenatge de faeltat que aquells avian prestat e eren tengut(s) al molt reverent frare Ferrando de Lerín, òlim abbat, e jurant-los servir furs e privilegis²⁶⁴, bons usos e bons costums. Ell doncs lo dit reverent frare Nofre Dassió, en lo dit nom, en virtut del poder a ell atribuït e donat ab la dita procura, present mi dit notari, estipulant per los absents e per aquells de qui és o serà interés, e presents los dits balle, justícia e jurats, per tota la dita universitat acceptants e stipulant(s), e presents tots los desús nomenats e los testimonis deiús escrits, absolgué, diffiní e deliurà e hagué per absolts e deliures tots los vehins e habitants del dit loch de Aldaya, axí homes com fem-/fol. 42/bres, axí presents com absents, de qualsevol sagrament e homenatge de faeltat e naturalesa que fossen e sian tenguts al molt reverent frare Ferrando de Lerín, òlim abbat, aquells emperò prestants los dits sagrament e homenatge de faeltat e naturalesa al dit don Pere Boques, abbat nou elet, e en nom de aquell a ell dit frare Nofre Dassió, procurador de aquell, e prenint ells dits vassalls, vehins e habitants de dit loch per senyor lur lo dit molt reverent don Pere Boques, abbat del dit monestir de Poblet e casa de Sant Vicent, en la forma e manera damunt dits avia per absolts e deliures de la faeltat e naturalesa que eren tenguts al dit molt reverent frare don Ferrando de Lerín, òlim abbat. E no res menys ab veu alta e intel·ligible los digué que puix haguessen jurat al dit molt reverent don abbat frare don Pere Boques e a ell, en nom del procurador e en²⁶⁵ persona de aquell, per lur senyor, e haguessen prestat lo jurament e homenatge de faeltat, ell los prometia de jurar servir e tenir furs e privilegis e tots bons usos e costums. E en continent los dits balle, justícia, jurats e mustasaf e tots los del dit consell, per si e en nom e loch de tota la universitat del dit loch de Aldaya, axí hòmens com dones e axí presents com absents, dixeren que acceptaven y en si rebian la dita absolució e deliurament de sagrament e homenatge de faeltat a ells feta per lo dit reverent procurador, e acceptavan no res menys la promesa de jurar servir furs e privilegis, bons usos e bons costums, requerint a mi dit notari que·ls ne rebés e fes carta pública. Dixeren no res menys que eren prests y aparellats pendre, rebre, jurar lo dit molt reverent frare don Pere Boques, nou elet abbat, per lur senyor e a cautela a ell, dit frare Nofre Dassió procurador qui desús, en quant menester sia en nom e persona del dit molt reverent don abbat nou elet, axí com de fet lo reben, e per obediència e fermetat de les dites coses de bon grat tots los desús nomenats,

²⁶³ Senyal d'intercalació i al marge esquerre: luïsmes

²⁶⁴ Senyal d'intercalació i al marge esquerre: bons

²⁶⁵ Subratllat amb signes de supressió: nom

particularment /fol. 43/ e distincta, sobre los quatre sants Evangelis davant d'ells posats, e per cascú d'ells de les sues mans dretes corporalment tocats, juraren e prestaren homenatge per besament de mans e de boca al dit reverent don abbat, en nom e persona de aquell al dit reverent frare Nofre Dassió, procurador de aquell en quant menester sia, en lur senyor natural e li volian ésser tenguts de faeltat e naturalesa com a bons e leals vassalls. E no res menys prometen tots ensemps, en virtut del dit sacrament e homenatge, expressament, que no li farian dan en son cos n·el descobririan de sos segrets a son dan, ne farian de sa dretura ne de les fortalezes que avia segures, e que li procurarian tota honra e ne farian la cosa fàcil e leugera de fer acabat greu e enbargosa, e que li descobririan tot ço que fos dan de la sua senyoria, conservant a aquell totes ses rendes e regalias, drets e tot ço als que en lo sacrament e homenatge de faeltat, calladament e expressa, escrites. E per ço que ni·ls fossen certs quina fealtat eren tenguts servir al dit molt reverent don abbat fonch públicament lest e declarat lo fur segon, posat sots rúbrica de sacrament e homenatge de fealtat. E com los desús nomenats haguessen prestat al dit reverent frare Nofre Dassió, procurador qui desús en nom e persona del dit molt reverent senyor don abbat, lo sacrament e homenatge de fealtat en la forma desús escrita lo dit reverent procurador qui desús, presents e acceptants tots los desús nomenats e en lo dit consell congregats, per ells e per tota la universitat, jurà en lo dit nom per Nostre Senyor Déu e als sants quatre Evangelis de Aquell, per ell ab la mà dreta tocats, que lo dit senyor don abbat del dit monestir e convent de Poblet e casa de Sent Vicent servaria als vehins i habitants en lo dit loch de Aldaya, furs e privilegis per los abbats, monestir e convent de Poblet otorgats al(s) vehins e habitants. E inseguides e cumplides les dites coses en continent lo dit reverent frare Nofre Dassió, abbat de la Real e procurador, /fol. 44/ en lo dit nom e en persona del dit reverent don abbat e per aquell, dix que les dites coses e possessió acceptava corporalment, *vel quasi* de cors e de pensa, e aquella vulia aver per acceptada ab tots aquells efectes e adminicles de dret que pendre e acceptar-la podia e devia ab tota la jurisdicció civil e criminal, segons lo fur del rey N'Anfós. E usant d'aquelles en continent lo dit frare Nofre Dassió, procurador desús dit, manà als dits balle, justícia, jurats e mustasaf que no usassen de dits oficis com ell los privàs de aquells, e encara manà e féu fer pública crida que algú no gosàs portar armes en lo dit loch sots pena de xexanta sous e de pèdrer aquelles, les quals coses de continent foren fetes e inseguides segons que manades eren estades. *Et etiam* manà e féu metre en la presó Miquel Alfonso, lo qual en après manà traure de la presó. E fetes totes les dites coses lo dit procurador, en persona del dit molt reverent don abbat de Poblet e casa de Sent Vicent, per ço que lo dit loch no estigués sens oficials confiave del dit balle e justícia e jurats e mostasaf restituí aquells, ço és, a cascú de aquells en son ofici manant a aquells, allí presents, que de allí avant usassen e regissen cascú son ofici per lo dit molt reverent frare don Pere Boques, abbat del convent e monestir de Poblet e casa de Sent Vicent, segons usar solian en temps passat ans de la dita privació per ell feta, e aquells e cascú d'ells obehint lo manament per lo dit procurador, en persona del dit don abbat, a aquells fet, particularment e

distincta juraren, en poder e mà del dit procurador, qui desús en persona del dit don abbat, a Nostre Senyor Déu e als sants Evangelis de Aquell, de lurs mans dretas corporalment tocats, que bé e lealment se aurian cascú en son ofici entendrian e guardarian justícia e egualtat tota vegada, servants de tot lur poder los drets e regalies a senyor pertanyents. De totes les quals coses e sengles /fol. 45/ de aquelles axí lo dit procurador qui desús com encara los del dit consell requiriren a mi dit notari los ne fes e rebés carta pública per aver memòria en lo esdevinidor. E fetes e inseguides les dites coses e continuant los actes de possessió, lo dit procurador en lo dit nom, hixqueren en la horta del dit loch de Aldaya e passejaren per la horta e terme del dit loch e trencaren e tallaren las rames dels dits arbres e cavaren de la terra en senyal de vera e pacífica possessió del dit lloch *vel quasi*. E per ço que en esdevinidor ne haja memòria lo dit procurador, qui desús en nom e per lo dit molt reverent frare don Pere Boques, abbat del dit monestir e convent e casa de Sent Vicent, requirí a mi dit notari que li·n rebés carta pública per conservació dels drets del dit monestir. Les quals coses, segons desús són estades recitades, foren fetes en lo dit loch de Aldaya e terme de aquell, los damunt die, mes e any. Seny^{al} del dit reverent frare Nofre Dassió, procurador qui desús.

Sen^{als} dels dits en Jaume Juan Esteve, balle, Martí Sanchis menor de dies, justícia, Miquel Joan Carbonell, lochtinent de justícia, Joan Folgado menor, mestre Pere Oró, jurats, Jaume Ferràndiz, mustasaf, Pere Matheu, conseller, Miquel Comes, conseller, Hyeroni Garcia, conseller, Juan Matheu menor de tots los Matheus, conseller, Joan Matheu, conseller, Martí Pasqual, conseller, Joan Folgado major, conseller, Miquel Folgado major, conseller, Joan Comes, conseller, Jaume Matheu menor, Domingo Matheu major, Martí Sanchis major, Jaume Abril, Joan Matheu menor, Martí del Camp, Joan de Altafulla, Miquel Alfonso, Jaume Pasqual, Alonso Ferrandis, Domingo Domingo, Jaume Garcia, Jaume Joan Auensa, Francès Jossà menor, Miquel de Lir, Guillem Jossà, Hieroni Esteve, Miquel Gil, Martí Làzer, Cosme Ferrando, Bernat Jossà, Miquel Folgado menor, Francès Jossà major, Pere Fita menor, Pere Fita major, Francès Périz, Ber-/fol. 46/nat de Lir, Nofre Vila, Pere Vila, Melchior Martí, Bernat Jossà, totes les dites coses e sengles de aquelles *singula suis singulis referendo* fan, fermen e aproven. Presents foren per testimonis a totes les dites coses, apellats e pregats, los honorables mestre Antoni Rull, sastre, habitant en València, e Jaume Monçó, laurador de Quart. *Sig^{num} mei Francisci Alqueria, notarii publici civitatis et regni Valentiae, qui praedictis interfui eaque manu aliena scribi feci et clausi, loco, die et anno praefixis. Constat de supraposito in xxxi linea ubi supra ponitur* requirí a mi dit notari que li·n rebés carta pública per conservació dels drets del dit monestir. *Constat de raso et correcto in quarta linea ubi legitur* de Tarragona per apostòlica e real auctoritats notari públich.

²⁶⁶ Hi ha 48 creus per a 46 noms llistats. Falta almenys Joan Jossà, mencionat a la relació inicial de veïns davant de Miquel Folgado menor.

Número 7. *Don*²⁶⁷ *frater Thomas de Villanova, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Valentinus, de consilio suae majestatis et caetera. Dilecto nobis in Christo Mattheo Ballester, praesbytero Tarraconensis diocesis, salutem in Domino. Permutationes beneficiorum ecclesiasticorum ex causis licitis et honestis fieri posse ut qui viri loco utiles non existant alteri prodesse valeant sacris et canonibus institutum cum itaque vos noviter beneficatus in ecclesia parochiali Sancti Laurentii, praesentis civitatis Valentiae, simplicis perpetui ecclesiastici beneficii ibidem ad altare seu in capella sub sancti Michaelis invocatione et honori licentia fundati et instituti, ex una, et venerabilis Didacus de Lerin, praesbyter Conchensis diocesis, in ecclesia monasterii Sancti Vincentii Martiris, prope et extra maenia eiusdem civitatis Valentiae, beneficiatus de simplici perpetuo ecclesiastico beneficio ibidem ad altare seu in capella Sancti Spiritus invocatione et honori licentia fundato et instituto, partibus ex altera. Volentes et cupientes certis, iustis, de causis ut asseritis vobis notis dicta beneficia ad invicem permutare illa hodie /fol. 47/ ex causa permutationis huiusmodi et non alias in manibus et posse nostris duxeritis resignanda, scilicet vos, per medium honorabilis Francisci Algeria, notarii Valentiae habitatoris, procuratoris vestri et ad id plenimoda potestate suffulti, prout de eius procuracione constat instrumento publico acto in monasterio beatae Mariae Populeti, cisterciensis ordinis, dictae Tarraconensis diocesis, per discretum Petrum Bellisent, villae Montisalbi dictae Tarraconensis diocesis regia auctoritate notarium, die vigesimo septimo octobris proxime praeteriti recepto, et dictus venerabilis Didacus de Lerin, in persona eius propria, nosque resignationes ipsas ex causa praedicta duximus admitendas. Id circo ex actis primum per nos a vobis, dictis compermutantibus, corporalibus iuramentis quod in praedictis non intervenit nec interveniat in futurum fraus, dolus, simoniae labes seu quaevis alia illicita pactio aut corruptela beneficium ipsum in praelibata ecclesia Sancti Vincentii ut praedicitur institutum, et modo praemisso vacans, antecedente in hiis assensa pariter et consensu reverendi fratris Gabrielis Pere, maioralis de Quart, eiusdem cisterciensis ordinis et eo nomine patroni asserti dicti beneficii hiis praesentis, et viva vocis oraculo consentientis vobis, licit absentis per medium dicti procuratoris vestri, pro vobis acceptantis, conferimus et etiam assignamus vobis, quod de illo providemus ac vos in eodem, instituimus cum suis iuribus et pertinentiis universis et inde vos in praefato beneficio per impositionem birreti capiti dicti procuratoris vestri, pro vobis acceptantis, per nos factam praesentialiter investimus. Proviso tamen quod in dicto beneficio residentiam faciatis personalem, debitum illi officium et servitium exigit et requirit, et sitis semper nobis nostrisque officialibus et successoribus bonus obediens et fide-/fol. 48/lis et nil de proprietate dicti beneficii vendere seu alienare quoquo modo praesumatis absque nostro vel nostrorum officialium et successorum licentia speciali immo alienata, si quae sint ad ius et proprietatem dicti beneficii reducatas illudque manuteneatis et deffendatis pro viribus illibatam sub virtute manualis*

²⁶⁷ Al marge esquerre: *Comprobatum*

obedientiae per dictum procuratorem vestrum nomine vestro, et pro vobis nobis promissae et corporalis in posse nostro prestiti iuramenti. Unde mandamus universis et singulis emphiteotis et censalibus dicti beneficii aliisque personis quae illi in aliquo teneantur, praesentibus et futuris, quatenus vos in beneficiatum dicti beneficii habeant, teneant et observent vobisque vel procuratori vestro legitimo de universis et singulis dicti beneficii censibus, fructibus, redditibus et proventibus respondeant et responderi faci aut integre et complete alio mandato nostro minime expectato. Mandamus etiam universis et singulis praesbyteris in dicta civitate Valentina constitutis quatenus vos vel procuratorem vestrum legitimum in possessionem dicti beneficii iuriumque et pertinentiarum universorum eiusdem realem et actuaalem ponant et inducant inductumque defendant et faciant vobis vel procuratori vestro legitimo de universis et singulis dicti beneficii censibus, fructibus, redditibus et proventibus integre responderi. Contradictores vero si qui forte fuerint in praemissis auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam compescendo, quoniam nos dictis praesbyteris et cuilibet eorum in solidum plenarie cum praesentibus commitimus vices nostras. In cuius rei fidem et testimonium praesentes literas sive praesens publicum infrascriptum subscribi mandavimus sigilloque curiae nostrae vicariatus generalis Valentiae iussimus et fecimus appendicio communiti. Datum et actum in nostro palatio archiepiscopali Valentiae die vigesimo quarto no-/fol. 49/vembris anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto, praesentibus ibidem reverendo domino Petro Mexia, praesbytero canonico sedis Xativa, et honorabili Joanne Mathea, dicti reverendissimi domini archiepiscopi familiare Valentiae, habidis testibus ad praemissa vocatis atque rogatis.

In Christi nomine pateat universis et singulis praesentem seriem inspecturis quod anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto, die vero undecimo decembris in mei notarii publici testium que infrascriptorum ad se vocatorum et rogatorum praesentia constitutus venerabilis Arnaldus Mariam, presbyter diocesis Montispesulani sive de Montpeller, civitatis Valentiae habitans, executor seu commissarius ad haec electus et nominatus per honorabilem et discretum Franciscum Alqueria, notarium eiusdem civitatis habitantem ut procuratorem actorem, et eo nomine, et ad id plenimoda potestate sufultum venerabilis domini Mathei Ballester, praesbyteri Tarraconensis diocesis, in ecclesia monasterii Sancti Vincentii Martyris, prope et extra maenia dictae civitatis Valentiae, beneficiati simplicis perpetui ecclesiastici beneficii ibidem ad altare seu capella sub Sancti Spiritus invocatione et honorificentia fundati et instituti, prout de eius procuracione legitime constat instrumento publico acto in monasterio beatae Mariae Populeti, cisterciensis ordinis dictae Tarraconensis diocesis, die vigesimo septimo octobris proxime elapsi per discretum Petrum Bellisent, villae Montisalbi dictae Tarraconensis diocesis, regia auctoritate notarium recepto. Et quidem vigore clausulae generalis executoriae positae et contentae in literis super collatione dicti beneficii sub die vigesimo quarto novembris proxime praeteriti per reverendissimum in Christo patrem et dilectum dominum don fratrem Thomam de Villanova, Dei gratia archiepiscopum Valentinum, /fol. 50/ universis et singulis

praesbyteris concessa. Idcirco instante et requirente dicto honorabili Francisco Algueria, notario dicto nomine auctoritate et potestate per eundem reverendissimum dominum archiepiscopum, universis et singulis praesbyteris concessis et attributis posuit atque induxit dictum Franciscum Algueria, praevio nomine in possessionem dicti beneficii iuriumque et pertinentiarum universorum eiusdem realem et actuaalem accipiendo, videlicet dictum Franciscum Algueria iamdicto nomine per eius manum dexteram et apponendo illam supra altare praedictum tradidit sibi vestimentum sacerdotale, calicem et missale appositis super illud. Quae omnia idem honorabilis Franciscus Algueria quo supra nomine reverentur manibus atrectavit et hoc quidem fecit in signum verae, habitae et receptae possessionis beneficii praelibati, nemine contradiciente, impediante seu etiam perturbante. De quibus omnibus et singulis supradictis idem honorabilis Franciscus Algueria, nomine quo supra petiit et requisivit sibi per me infrascriptum notarium, unum et plura publicum et publica, fieri et confici instrumentum et instrumenta. Quae fuerunt acta Valentiae, die, mense et anno praefixis. Praesentibus ibidem honorabile Michaele Morato, cive Valentiae, et Petro Sparsa, agricultori loci de Quart, Valentiae habitantis, testibus ad praemissa vocatio atque rogatis. Sig^ænum meum Joannis Alamany, auctoritatibus apostolica et civitatis Valentiae notarii publici, scribaeque curiae vicariatus generalis Valentiae, qui praedictis omnibus et singulis dum sic ut praedicitur fierunt et agerentur, una cum praenominatis testibus, interfui eaque aliena manu fideliter scribi feci et clausi, in fidem et testimonium praemissorum, rogatus et requisitus.

Número 8. Pius episcopus²⁶⁸ *servus servorum Dei, /fol. 51/ ad perpetuam rei memoriam. Ex debito pastoralis officii nobis meritis quamquam insufficientibus superva dispositione commissi ad ea nostrae sollicitudinis studium libenter convertimus per quae fidelibus quibuslibet praesentim religiosis sub hilari observantia, studio piae vitae vacantibus, cum divini cultus augmento valeat congrue subveniri. Dudum siguidem omnia beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, apud sedem apostolicam, tunc vacantia, et in antea vacatura collationi et dispositioni nostrae reservavimus. Decernentes ex tunc irritum et inane si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingerer attemptari. Cum itaque postmodum parrochialis ecclesia de Quart et Aldaya, oppidorum Valentina diocesis, per liberam resignationem dilecti filii Michaelis Hyeronimi Vich, nuper ipsius ecclesiae rectoris de illa, quam tunc obtinebat per dilectum filium Augustinum Casavate, clericum procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum, in manibus nostris sponte factam et per nos admessam apud sedem eandem vacaverit et vacet ad praesens, nullusque de illa preter nos hac vice disponere potuerit sive possit reservatione et decreto obsistentibus supradictis. Et sicut exhibita nobis super pro parte dictorum filiorum abbatis et conventus monasterii beatae Mariae Virginis Populeti, cisterciensis ordinis Terraconensis diocesis, petitio continebat monasterium Sancti Vincentii Martyris, prope et extra muros Valentinos, dicti*

²⁶⁸ Al marge esquerre: *Comprobatum*

ordinis eidem monasterio beatae Mariae unitum, modicos habeat fructus, redditus et proventus ex quibus monachi et alii in eo residentes se sustentare non possunt si dictae ecclesiae eidem monasterio Sancti Vincentii perpetuo uniretur, annecteretur et incorporeretur ex hoc profecto monachi et aliae personae in eodem monasterio Sancti Vincentii residentes²⁶⁹, comodius se sustentare possent et divinius cultus in monasterio Sancti Vincentii /fol. 52/ augetur et in ecclesia praedictis, cui non per proprium rectorem sed per mercenarium praesbyterum deserviri solet non modicum susciperet incrementum, ac in ipsa ecclesia in divinis laudabiliter deserviretur, nec non cura dilectorum filiorum parochianorum ipsius ecclesiae cum maxima illorum spirituali consolatione exerceretur. Pro parte abbatis et conventus praedictorum asserentium fructus, redditus et proventus dictae ecclesiae ac illi forsann annexorum ducentorum et octuaginta quinque ducatorum auri de camera, secundum communem estimationem valorem annum non excedere, nobis fuit humiliter supplicatum ut ecclesiam praedictam eidem monasterio Sancti Vincentii perpetuo unire, annectere et incorporare aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignemur. Nos igitur, qui dudum inter alia voluimus quod petentes beneficia ecclesiastica aliis uniri tenerentur exprimere, verum annum valorem secundum estimationem praedictam, etiam beneficii cui aliud uniri peteretur alioquin unio non valeret et semper in unionibus commissio fieret ad partes vocatis quorum interesset abbatem et conventum praedictos ac eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et paenis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt ad effectum praesentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes et absolutos fore censentes, nec non verum annum valorem fructum et redditum et proventuum eiusdem monasterii Sancti Vincentii praesentibus pro expresso habentes huiusmodi supplicationibus ecclesiam praedictam sive praemisso sive alio quovismodo, aut ex alterius cuiuscumque personae seu per similem resignationem dicti Michaelis Hyeronimi vel cuiusvis alterius de illa in Romana Curia vel extra eam, etiam coram notario /fol. 53/ publico et testibus sponte factam aut constitutione felicis recordationis Joannis papa XXII, praedecessoris nostri, quae incipit: "Execrabilis vel assecutionem alteris beneficii ecclesiastici quavis auctoritate collati vacet, etiam si tanto tempore vacaverit quod eius collatio iuxta Lataerenensis statuta consilii ad sedem praefatam legitime devoluta ipsaque ecclesia dispositioni apostolicae specialiter vel alias generaliter reservata existat et super ea inter aliquos lis cuius statum praesentibus haberi volumus pro expresso pendeat indecisa". Dummodo eius dispositio ad nos hac vice pertineat cum adnexis huiusmodi ac omnibus iuribus et pertinentiis suis eidem monasterio Sancti Vincentii. Itaque liceat praefatis abbati et conventus per se vel alium seu alios corporalem possessionem ecclesiae, et adnexorum iuriumque et pertinentiarum praedictorum propria auctoritate libere apprehendere et perpetuo retinere, illiusque fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque etiam propria auctoritate per se vel alium seu alios exigere ac in suos et ecclesiae praedictae

²⁶⁹ Senyal d'intercalació i al marge esquerre: comodius

usus convertere nec non eidem ecclesiae per unum vel plures monachos dicti monasterii beatae Mariae seu per unum praesbyterum secularem ad hutum abbatis pro tempore existentis ipsius monasterii beatae Mariae ponendum et amovendum in divinis deserviri et curam animarum dictorum parochianorum exerceri facere, ordinarii loci vel cuiusvis alterius licentia super hoc minime requisita auctoritate apostolica tenore praesentium, perpetuo unimus, annectimus et incorporamus. Decernentes quod casu quo dictum monasterium Sancti Vicentii a praefato monasterio beatae Mariae sine consensu abbatis et conventus praedictorum aliquo tempore quavis auctoritate separetur et unio, annexio et incorporatio /fol. 54/ monasterii Sancti Vincentii monasterio beatae²⁷⁰ Mariae factae huiusmodi dissolvantur, tunc et eo casu unio, annexio et incorporatio primo dictae ex nunc prout ex tunc praefato monasterio beatae Mariae factae sint et esse censeantur liceatque praefatis abbati et conventui ipsius ecclesiae corporalem possessionem apprehendere illiusque fructus, redditus et proventus percipere, exigere et levare at²⁷¹ eidem ecclesiae ut praefertur deserviri facere, nec non quo ad unionem, annectionem et incorporationem primo dictas prout est, si aptentatum forsitan est hactenus vel in posterum et quod ad illarum et alia praemissa ex nunc irritum et inane sisecus super hiis a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingerit attemptari, non obstantibus priori voluntate nostra praedicta ac Lateranensis consilii novissimi celebrati, uniones perpetuas nisi in casibus a iure permissis fieri prohibentis ac piae memoriae Bonifacii papa VIII, etiam praedecessoris nostri, et aliis apostolicis constitutionibus contrariis quibuscumque. Aut si aliquis super provisionibus sibi faciendis de huiusmodi vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus, speciales vel generales, dictae sedis vel legatorum eius literas impetrarint, etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem et decretum vel alias quomodolibet sit processum, quas quidem literas et processus habitos per easdem et inde secuta quaecumque ad dictam ecclesiam, volumus non extendi sed nullum per hoc eis quo ad assecutionem beneficiorum aliorum praepudicium generari et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis, specialibus vel generalibus, quorumcumque tenorum existant per quae prasentibus non expresse vel totaliter non insertae efectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, etiam de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentis specialis, proviso quod dicta ecclesia debitis propterea non fraudetur obsequiis et animarum cura in ea nullatenus negligatur /fol. 55/ sed eius congrue supportentur onera consueta. Nulli ergo minimo hominum liceat hanc paginam nostrae absolutionis, unionis, annectionis, incorporationis, decreti et voluntatis infringire vel ei ausu temerario contraire si quis autem hoc attemptare praesumpserit indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli, apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo, decimo septimo kalendas iunii, pontificatus nostri anno I.

---

²⁷⁰ A l'original: *becatae*

²⁷¹ A l'original *ratllat que que faria atque.*

Número 9. IHESUCHRISTI²⁷² *salvatoris nostri eiusque sacratissima Virginis Mariae nominibus humiliter imploratis. Pateat universis quod nos Philippus, Dei gratia rex Castellae, Aragonum, Legionis utriusque Siciliae, Hyerusalem, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae etcaetera, et pro sua magestate, nos Joannes Laurentius de Vilarrasa, miles, regnis consiliarius, gerens vices generalis gubernatoris ac regens locumtenentiam et capitaneam generalem in prasenti Valentiae regno, visa primum suplicatione coram nobis et in Regia Audientia posita per Joannem Bellot, notarium procuratorem et syndicum universitatis loci de Quart, die nono aprilis anni millessimi quingentessimi sexagessimi quinti, cum qua supplicatur ad Regiam Audientiam evocari causam firmae iuris quae coram gubernatore huius civitatis inter dictam universitatem, ex una, et reverendum abbatem Populeti, ex altera, tractabatur quamquidem causam evocavimus et comissimus magnifico dilecto regio consiliario Gaspari Ferrer ad colligendum et referendum ac super intermediis deque aliis debite providendum. Visa provisione in calce dictae supplicationis per dictum magnificum relatores facta et intima illius, visa regia provisione die vicessimo octavo iunii eiusdem anni cum Francisco Algeria, notario uti procuratore dicti reverendi abbatis, publicata et intima illius, /fol. 56/ visa scriptura capitulis distincta per Joanem Bellot, notarium praedictum, die vicessimo secundo augusti anni millessimi quingentessimi sexagessimi quinti, posita provisioneque ac intima illius, visa alia provisione regia die primo octobris eiusdem anni publicata cum predicto Algeria et intima illius, visis responsionibus factis per fratrem Gabrielem Comes super dictis capitulis, visa scriptura capitulis distincta per praedictum Franciscum Algeria, dicto nomine, posita die decimo tertio mensis octobris eiusdem anni provisione ad intima illius, visis responsibus super dictus capitulis factis, visis testium depositionibus receptis ad instantiam syndici dicti oppidi de Quart, visis testium depositionibus receptis ad instantiam dicti Francisci Algeria notarii, visa scriptura predictum Franciscum Algeria posita die vicessimo sexto novembris anni millessimi quingentessimi(m) sexagessimi sexti provisione ac intima illius, viso quodam actu populationis praedicti loci de Quart, visa scriptura die vigesimo sexto madii per dictum Joannem Bellot, notarium dicto nomine posita provisione ac intima illius, viso primitivo processu, viso mandato deponendis processu et actis, visis omnibus videndis omnipotentem Deum prae oculis habentes et sacro sanctis Evangeliiis coram propositis et multum reverenter inspectis, ut de divino vultu novum prodeat iudicium et oculi mentis nostrae cernere quod est iustum facta relatione per dictum magnificum relatores, in pleno consilio de statu et meritis dictae causae et conclusionem in eo factam, in sequendo ad sententiae prolotionem procedimus in modum sequentem: **Christus** et attento quod praesens causa est firma iuris positae a principio coram gerente vices generalis gubernatoris huius civitatis et regni per Jacobum Marti, uti syndicum et procuratorem iustitiae, iuratorum, universitatis et singularum per-/fol. 57/sonarum loci de Quart, deducentum cum eadem quod vicini et habitatores dicti loci, utentes facultate quam de iure et per foros et privilegia presentis regni habent a tempore quadraginta, sexaginta et centum annorum et ultra*

²⁷² Al marge esquerre: *Comprobatum*

et a tanto tempore cuius memoria hominum non est in contrarium, fuerunt et stant in pacifica et quieta possessione seu quasi molendi frumenta quae in domibus illorum expendantur in quocumque molendino eisdem respective bene viso, etiam quod non sit dicti loci de Quart nec domini illius et hoc absque incurso alicuius paena cum scientia et notitia maiorium qui fuerunt dicti loci de Quart, et onus habuerunt iurisdictionis et regiminis dicti loci pro domino illius, qui est reverendus abbas Populeti, dicendo etiam quod cum ad notitiam dicti syndici fuerit noviter perventum quod per maiorem, qui ad prasens est dicti loci cominative velle perturbare, molestare ac inquietare dictam universitatem et particulares dicti loci in dicta possessione seu quasi, quam sui praedecessores et moderni habitatores dicti loci habuerunt et habent ipsique desiderant manuteneri in dicta possessione seu quasi, et illa privandos non esse absque iuris cognitione. Idcirco per dictum syndicum firmatum fuit de iure, in posse dicti gerentis vices generalis gubernatoris, super dicta pretensa possessione seu quasi et alia ibidem fuerunt requisita prout in similibus firmis iuris solitum est requirere et petere et quae si et in quantum admissa fuit et alia fuerunt provisiva prout petitum fuit, a qua provisione petita fuit correctio per maiorem dicti loci de Quart pretendendo quod dicta iuris firma admittenda non esset sed repellenda ad hoc enim inducendo populationem dicti loci de Quart et deducta et contenta in instrumento dictae populationis, quibus stantibus praetenditur resultaret quod dicta iuris firma esset repellenda, de quo instrumento populationis facta fuit fides et exhibitio, pretendendo etiam quod licet ex adverso allegaretur et /fol. 58/ ex parte dictae universitatis pretensa possessio molendi frumenta sua ubi singulares dicti loci voluerint quod tamen talis pretensa possessio vitiosa esset et sic de iure repellenda, et illa in occurrenti casu parare non posset preiudicium nec alicuius effectus esset contra dominum signanter uti dicitur et pretenditur, quod esset absque titulo et in notoriam contraventionem contentorum in dicto polulationis instrumento, allegando etiam dictos singulares dicti loci emphiteotas esse et alia deducendo. Ex quibus et ex visura dicti instrumenti populationis dicti loci et alias ex eo quod dispositum reperitur de iure pretensum fuit, resultaret quod dicta pretensa iuris firma admittenda non esset sed restituenda esset dicta causa, et totum quod ad illam respectum habet, ad dominum directum et seu et iudicem emphiteoticalem illius, cum iuxta foros et alias de iure constituo de qualitate domini directi pertineret et expectaret ad illum de dicta causa cognoscere, et cum circa haec esset litigium inter partes coram dicto gerente-vices generalis gubernatoris, tandem de dicta causa per Joannem Bellot, notarium, uti syndicum dictae universitatis supplicatum fuit ad hanc Regiam Audientiam, ubi provisum fuit quod ad ulteriora in causam hac Regia Audientia procederetur, et si dicta iuris firma esset repellenda vel ne partes dicerent et allegarent et prout per partes respective multa fuerunt deducta et allegata, per dictum syndicum dictae universitatis ad iustificationem dictae iuris firmae et pretensae possessionis seu quasi de qua in processu. Et per syndicum et procuratorem dicti abbatis, conventus et monasterii Populeti, et per dictum maiorem dicti loci ad exclusionem et repulsionem pretensae iuris firmae contra dominationem dicti loci et, pro illa, contra dictum maiorem positae, et prout latius in scripturis hinc in depositio

videxit potest, super quibus constat responsiones facta fuisse et testes ex utraque parte productas fuis-/fol. 59/se erit videndum quid in occurrenti casu decidendum sit. Et quia meritis processu testiumque depositionibus pro parte dicti syndici et procuratoris dicti monasterii et conventus Populeti ac dicti maioralis dicti loci de Quart productorum et instrumento dictae populationis eiusdem loci, recepto septimo idus novembris anno millesimo tricentessimo tricessimo quarto, et conditionibus et capitulis in dicto instrumento apposis et obligationibus et promissionibus pre tunc singulares dicti loci, factis per se et successores suos, tam circa dictum onus molendi frumenta sua in molendino dicti loci, et non alibi, quam circa alia que ibidem ex dicto actu populationis deprehenduntur de oleo et de coquendis panibus in furno dicti loci et aliis, ut ibidem dicitur et ad quae dicti populatores ex pacto se adstrinxerunt et aliis multis, quae ex processu et alias resultant recte attentis et mature consideratis sufficienter constat intentionem dicti conventus et monasterii Populeti, ut domini dicti loci de Quart, ad exclusionem dictae pretensae iuris firmae et pro corroboranda sua possessione, compellendi et ne alibi liceat molere prohibendi, esse fundatam. Et talia non sint probata neque ostensa pro parte dictae universitatis firmantis de iure propter que dicta iuris firma sit fundata. Pro tanto, et alias conclusionem in Regia Audientia factam, insequendo pronuntiamus, sententiamus et declaramus dictam pretensam iuris firmam, per dictum syndicum dictae universitatis dicti loci positam, non esse fundatam nec de iure procedere, quinimo illa non obstante dictum monasterium Populeti, dicto nomine, manutenendum esse prout cum praesenti et hac regia sententia manuteneri mandamus in dicta possessione seu quasi, compellendi habitatores dicti loci et termini de Quart, iuxta actum dictae populationis, ut venire debeant ad molendum frumenta sua, tam collecta in dicto loco quam alibi empta extra terminum ad pro-/fol. 60/visionem domorum suarum, in molendino dominationis dicti loci de Quart et quod alibi non liceat molere prohibendi, sub paenis iuxta actum dictae populationis, non obstantibus in contrarium pretensis et allegatis et cum expensarum condemnatione earum taxatione postea reservata. Gallart, regens. Vidit Ferrer. Vidit Arrufat. Vidit Rocca. Vidit Frigola. Lata fuit haec regia sententia per nos seu in nostri personam per magnificum et dilectum consiliarum regium Augustini Gallart, regentem cancellariam suae maiestatis in dicta civitate et regno Valentiae, de que nostro seu illius mandato lecta et publicata per dilectum regium scribam mandati Joannem Ferrandis de Soto, domicellum ac notarium publicum per totam terram et ditionem regiam, domi dicti magnifici regentis cancellariam quam Valentia fovet in parrochia divi Nicholai, in vico Militum, ubi pro tunc Regia Audientia palam de more celebratur, die videlicet veneris ad audiendum praelibatam regiam sententiam partibus praedictis assignato intituladoque trigessimo mensis maii anno a Nativitate Domini millesimo quingentessimo sexagesimo septimo, regnorum autem praefatae regiae maiestatis videlicet Hispaniarum et ulterioris Siciliae duodecimo, citerioris vero Siciliae et aliorum omnium quarto decimo, praesente et instante ac dictam sententiam ferri et publicari postulante et humiliter supplicante Francisco Algueria notario, nomine quo in processu pro una parte, altera vero absente citata et non comparente. Praesentibus etiam pro testibus Vincetio Albiça, regio mandati scriba, Bartholomeo

Çahera, notario, Joanne Palau, virgario Regiae Audientiae, et aliis pluribus in multitudine copiosa. Gallart, regens. Vidit Ferrer. Vidit Arrufat. Vidit Rocca. Vidit Frigola. Signum ✠ Philippi, Dei gratia regis Castellae, Aragonum, Legionis utriusque Siciliae, Hierusalem, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae etcaetera, et pro sua maiestate Joannis Laurentii de Vilarasa, militis, regii consiliarii, gerentis /fol. 61/ vices generalis gubernatoris ac regentis locumtenentiam et capitaniam generalem in praedicto Valentiae regno, qui hanc sententiam tulimus eidemque sigillum regium iussimus apponi appendicium. Sig ✠ num meum Joannis Ferrandis de Soto, sacrae catholicae ac regiae maiestatis scriba mandati, et per totam illius terram et ditionem regiam notarii publici, qui publicationi huius regiae sententiae interfui et illam legi et publicavi et in hanc publicam formam redigens per alium scribi feci et clausi, die primo mensis iulii anno millesimo quingentesimo sexagesimo septimo. Joannes Ferrandis de Soto, ex regia sententia lata per Augustinum Gallart, regentem cancellariam, ea visa ac subsignata per Ferrer, Arrufat, Rocca et Frigola. Ve. Con. Doct. et etiam per ipsosmet subsignata ac fuit probata cum schedula. = In Diversorum Valentiae X^o, fol. CCXXXIII.

Número 10. Translació de un dels cossos dels Sants Innocents de la Iglésia del monastir de Sant Adrià, bisbat de Torcellana, de monjas del orde de Sant Agustí, a pregària del rey don Fernando, al monastir de Sant Vicent de València. En lo present acte està insertada la carta enviada per lo duch de Venècia a dit rey y la del bisbe torcellano, ab las quals consta de hont isqué dita santa relíquia. Dat en Venècia, a 8 dels idus de juliol MDVI. No és authèntica.

Número 11. Un plech de àpocas, firmadas la major part per lo clavari del Hospital General de la ciutat de València, als majorals de Quart de las 50 lliures acostuma donar lo monastir de Sant Vicent a dit Hospital General en lo die de sant Joan de juny y en la festa de Nadal, y altras firmadas per diferents personas a dit majoral per càrrechs fa dit monastir de Sant Vicent, com són conductas de advocats, monjos y oficials y obras fetas en dit monastir.

Número 12. Altre plech de molts y diferents actes de ven-/fol. 62/das de troços de terra y heretats y del mas de Estellers, en lo terme de Quart situat, fets per diferents personas al majoral de Quart, en nom del monastir de Poblet, y alguns testaments de particulars que deixaren missas y quantitats al monastir de Sant Vicent. Y ha també una sentència feta entre lo majoral de Quart y los sarracenos de dit loch, any 1330²⁷³.

---

²⁷³ A l'original. 1230.

Número 13²⁷⁴. **Nos** na Margarita, del molt alt e molt excel·lent príncep de alta recordació lo senyor don Martí, rey d'Aragó, de Sicília, de València, de Mallorca, de Cerdanya e de Córsega, compte de Barcelona, duch de Atenas e de Neopàtria e encara compte del Rossalló e de Serdanya, relictà, ara monja de Valldonzella. Attenents que après lahor de nostre Senyor Déu e de la sua molt gloriosa mare humil Verge Santa Maria cascún fael christià deu haver en gran honor e reverència, ab aquella major e pus perfecta devoció que pot, los sants e les santes los quals per mantenir la santa fe cathòlica en aquest món, per lurs mèrits, són estats dignes de haver adquisida corona de martiri e, per consegüent, la subirana glòria de Paradís, e per tal que per intercessió lur siam dignes de haver, possehir e contemplar aquell sobiran bé, ço és la magestat divina, e que en pregar aquella incessan(t)ment per nosaltres, indignes e pecadors, li siam pus obligats, volens dotar les sues santes invocacions de lurs santes relíquies, axí com aquella que havem gran e molt singular devoció en los dits sants e santes, de bon grat e de nostra certa sciència ab la gran afecció, liberalment de e ab consentiment e volentat de nostra charíssima madona Constança de Cabrera, abbadesa de Valldonzella, ab tenor de la present donam e atorgam al honest e religiós frare Miquel Roure, majoral de Quart e sots prior de mossèn(er) Sant Vicens de la ciutat de València e a la casa o iglésia del dit mossèn(er) Sant Vicens, qui és del monestir de Poblet e fora los murs de la dita ciutat de València, la meytat del os de la cuixa del dit gloriós /fol. 63/ màrtir mossèn(er) Sant Vicens. Volem emperò e encarregam lo dit majoral e sots prior, qui ara és e qui per temps sia, e sots tal vincle e condició donam les dites santes relíquies que sia tengut e deje tot(s) anys dir o fer dir e celebrar en la dita casa o iglésia, perpetuament, una missa del Sant Esperit per ànima del dit senyor don Martí e nostra. E més avant, tan humilment com podem, pregam e encarregam lo dit majoral e sots prior e universalment tots los altres frares de la dita casa o iglésia, qui ara són o qui per temps seran, que ultra lo deute en què ja·ns són tenguts hajen e tenguen lo dit senyor rey e nós en contínua memòria en se(s) devotes oracions, mige(n)sant les quals e la dita santa missa Deus, per sa infinida pietat e misericòrdia, nos perdó los pecats, ens aculla en la sua molt santa glòria quant passarem de aquesta present vida. E per tal que les dites santes relíquies sien ab major solemnitat e devoció tengudes notificam ab aquesta matexa a tuyt generalment com són estades donades ab molt gran reverència e honor als reys d'Aragó passats e, per consegüent, al dit senyor rey don Martí, marit e senyor nostre de gloriosa memòria, qui aquelles tenia ab molt gran devoció ben guardades, e après són vengudes en nostre poder, aqueste(s) e molt(e)s d'altres, de les quals en nostra vida, com sia pus digna cosa que stiguen en los sants monastirs e santes iglésies, ne volem donar²⁷⁵ aquelles a honor e glòria de Nostre Senyor Déu e de sos sants beneventurats.

²⁷⁴ Al marge esquerre: *Comprobatum*. Les restitucions i correccions han estat fetes a partir del trasllat de frare Joan Vallespinosa, notari i doctor en teologia, datat a Poblet 28 d'agost 1721, avui a AHN, *Clericat*, Carp. 3227, n. 16. Cfr. també la transcripció donada per Roc Chabàs en les seues anotacions a *Antigüedades de Valencia*, de Josef Teixidor, tomo II, pp. 270-271. Segons Chabàs el cartulari 18 de Poblet encara era a la Biblioteca provincial de Tarragona en 1895.

²⁷⁵ A l'original: ornar.

E les quals santes relíquies vos trametem per lo amat e religiós nostre frare Guillem Queralt, monje e síndich del dit monestir de Poblet, qui ab gran instància e molt humilment nos n·a suplicada. En testimoni de les quals coses al dit majoral e sots prior e a la dita casa o esglea manam fer la present (subsignada) de nostra pròpria mà e sagellada ab nostre sagell secret. Dada en lo monastir de Valldonçella, a vint-e-huyt del mes de febrer del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCC vint-e-quatre. La reyna Margarida, monga de Val-doncela.

/fol. 64/**Número 14. Una bolça** en la qual estan los papers següents:

[1] **Primo**, un quadern en lo qual estan alguns privilegis concedits als sarracenos de Quart per lo rey don Jaume, **A**.

[2] **Ítem**, la permuta de Apiera ab lo monastir de Sant Vicent y alguns privilegis concedits per lo rey don Jaume a la casa de Sant Vicent. Són còpias simples, **B**.

[3] **Ítem**, un quadern de paper en folio en lo qual estan algunas butllas de papas per lo delme y premícia de Quart, **C**.

[4] **Ítem**, una còpia del censal reb lo priorat de Sant Vicent sobre la Taula del Pes de la ciutat de València, **D**.

[5] **Ítem**, una concessió feta per lo papa Gregori a dita casa y hospital de València que confessats guanyassen 200 dies de indulgència y confirma 40 dies de indulgència, concedidas a dita casa per molts archabisbes y bisbes, los noms dels quals són en dita concessió, que fonch feta en València, en lo die de la Cena 1241, **E**.

[6] **Ítem**, inventaris dels mobles trobats en lo castell y casa del lloch de Quart, **F**.

[7] **Ítem**, quadern en lo qual hi·à alguns privilegis apostòlics y reals sobre lo patronat de Sant Vicent de València, **G**.

[8] **Ítem**, uns papers sobre la carniceria de Quart, **H**.

[9] **Ítem**, un quadern en lo qual hi·à una *articulata* del bisbe y capítol de València ab la qual pretenian anul·lar la permuta havian fet ab lo monastir de Sant Vicent de dos parts del delme de Quart ab la tercera part del delme de Puçol, **Y**.

[10] **Ítem**, un paper ab lo qual se fa ostensió del títol que té Poblet per possehir los béns de realench en València. Y ha una sentència contra los de Aldaya sobre unas casas anomenadas de realench, pronunciada 6 de setembre 1586, **I**.

[11] **Ítem**, un quadern de paper autèntich en lo qual està la sèrie dels bisbes y archabisbes de València, des del any 1238 que fonch conquistada València dels moros fins lo any 1568, **J**.

[12] **Ítem**, un memorial presentat per lo arxiver real de València, don Julià Gil Polo, al rey Felip III contra las rendas posseheix lo monastir en València. Y ha també altre memorial, presentat a dit rey per lo abat y monastir de Poblet, refuntant las rahons que alegava lo dit arxiver real y manifestant los títols y dret /fol. 65/ que té Poblet de percebir la renda en València, 1616, **L**.

[13] **Ítem**, un plech haont està la citació, apel·lació y súplica y altres papers concernents a la quarta décima o subsidi concedit al senyor rey, 1547. En lo plet se aportava entre la Seu de València y Poblet està la notificació de una butlla de

Innocencio XI sobre altre subsidi que per una vegada concedeix al senyor rey, 1677, **M.**

[14] Ítem, un plech rodó de papers del quals consta que lo rey don Jaume volia cobrar Sant Vicent y confirmà de nou la donació, en lo qual estan insertats molts privilegis de papas y reys, **N.**

[15] Ítem, alguns comptes del majorals de Quart, **O.**

[16] Ítem, un codern ab cubertas de pergamí en lo qual estan continuats casi tots los títols que fan per lo priorat de Sant Vicent y en lo fi de dit codern està lo procés de reconciliació del rey don Jaume I del excés que cometé contra lo senyor bisbe de Gerona, **P.**

[17] Ítem, un plech de àpochas, que són dins un codern de paper, dels beneficiats de Sant Vi(c)ent Màrtir, **Q.**

[18] Ítem, unas lletres citatorias apostòlicas, expedidas per la Cort Romana, instant lo abat y monastir de Poblet contra lo abat de Rueda, Dionís Ferrer, vicari general de la Congregació, que expolià al reverent pare don Juan Vallspinosa del empleo de majoral y de la administració de Sant Vicent y ocupà totas las temporalitats y rendas que possehia en lo regne de València, **R.**

[19] Ítem, una còpia de una sentència pronunciada en la Real Audiència de València a favor del monastir en lo any 1653 per a que los habitants de Quart y Aldaya paguen delme y primícia de las garrofas que-s culliran en dit lloch, **S.**

[20] Ítem, una sentència, proferida en lo Real Consell de València, sobre que lo majoral de Quart tingués facultat de véurer y regonéixer los noms dels vassalls que concorren en las eleccions de justícia, jurats y mustassaf de dit lloch y remòurer los inàbils y posar-ne de idóneos, **T.**

[21] Ítem, un procés de una causa aportava lo majoral de Quart contra mossèn /fol. 66/ Crespí, per lo forn de còurer pa, **X.**

[22] Ítem, un procés de una causa se aportava en la audiència del governador de València, entre lo majoral de Quart y lo síndich de dita vila, de una part, y la universitat de Aldaya, de part altra, sobre que volien tenir terme per si y criar oficials en dit lloch de Aldaya, **K.**

[23] Ítem, una còpia authèntica de un procés contra los jurats y universitat de Aldaya que no volian religiós en dit lloch que servís la cura de ànimas y feren resistència al majoral de Quart, no obstant la unió de la iglésia de dit lloch ab lo monastir de Sant Vicent, **Z.**

[24] Ítem, un *instrumentum vidimus* del procés fulminat y unió de la iglésia de Quart y Aldaya a dit monastir de Sant Vicent, **a.**

[25] Ítem, transumpto de una sentència, donada per lo batlle general, entre lo majoral de Quart y los jurats de la ciutat de València que estos no-s poden entrométrer-se del hospital de Sant Vicent, baix pena de 1.000 morabatins, pronunciada en lo any 1370, **b.**

[26] Ítem, un memorial deprecatiu, presentat al rey per lo prior de Sant Vicent, per a que desembargàs las rendas del priorat de Sant Vicent, **c.**

[27] Ítem, un plech de diferents papers, espectants a diferents cosas pertanyents al priorat de Sant Vicent y als llochs de Quart y Aldaya, **d.**

Número 15. Un plech de recibos de quindenis pagats per la rectoria de Quart y lo últim és del any 1621.

Número 16. Presentació del benefici de sant Bernat, fundat en la iglésia de Sant Vicent, feta per lo senyor abat don fra Fernando de Lerín al reverent Andreu Navarro de Villaferiche, del archabisbat de Zaragoza, ab procura que féu al pare fra Miquel Torres, majoral de Quart, a 9 de agost 1545, en poder de Pere Bellisent, notari de Montblanch.

Número 17. Còpia de una real sentència, publicada en València, als /fol. 67/ 6 de mars 1662, a favor del monastir y casa de Sant Vicent Màrtir y contra los vehins y vassalls de Quart y Aldaya, declarant que aquells estan obligats a mòdrer llur blat y olivas en los molins de dit monastir, sots pena de tres lliuras y perdut blat y olivas.

Número 18. Còpia de una real sentència, publicada en València, a 22 de setembre 1676, en la qual se declara que los vassalls de Quart y Aldaya estan obligats a mòdrer tot gènere de grans en los molins del monastir.

Número 19. Un plech de de papers, en lo qual se contenen los següents:

[1] **Primo**, un memorial imprés deprecatiu, donat a sa magestat per part del procurador de Sant Vicent Màrtir, sobre lo embargo y confiscació de las rendas que est monastir tenia en València en lo any 1642.

[2] **Ítem**, uns papers de alguns theòlechs, dels més graves de la ciutat de València, a cerca del referit memorial.

[3] **Ítem**, altres dos papers fahents per lo mateix.

[4] **Ítem**, una còpia de una carta real al virrey de València per a que corregués la administració de las rendas referidas per manos²⁷⁶ dels religiosos, reparant de aquellas la iglésia, Roqueta y altres obras necessàries de dit priorat.

Número 20. Homenatges presos en los llochs de Quart y Aldaya, en lo regne de València, per lo pare frare Simon Sió, com a procurador del senyor don fray Tarròs, abat de Poblet, en lo any 1599.

Número 21. Memorial en dret en la causa seguia Poblet en la Real Audiència de València contra lo conde de Parcent, per rahó de poder fer la quitació del censal que li correspon lo monastir en qualsevol espècie de moneda. Y ha també un acte de reducció de las pensions dels censals correspon lo monastir a dit conde Parcent.

/fol. 68/**Número 22. Die XXX iulii anno a Nativitate Domini MDCCII, in Dei nomine, amen. Noverint universi quod nos Thomas Anoy, clavarius labenti anno laudabilis**

---

²⁷⁶ Sic.

sodalitatis Virginis Mariae de Bellem et sanctorum trium regum orientalium in regia domo et monasterio almi Vincentii Martyris, dicto de la Roqueta, extra et prope Valentina maenia erecta, e Manuel Hernandez, ipsius clavarii socius, Baptista Garro et Inyigues, dictae sodalitatis scriba, omnes officiales et sodales eius sodalitatis in absentia et contumacia caetorum sodalium convocatorum et non comparentium vice ac nomine dictae sodalitatis et tanquam illam representantem, praecedente convocazione facta per Eugenium Miranda, ipsius sodalitatis monitorem, qui relationem fecit in posse notarii infrascripti medio iuramento ad Dominum Deum et se convocasse omnes dictae sodalitatis sodales hostiatim ad praesentem diem, horam et locum, et ad infrascripta virtute provisionis factae praecise per egregium dominum gubernatorem prasentis civitatis et regni, herino die registrataque in libro iudiciario domus nobilis don Francisci Despuig et Mercader, dicti domini gubernatoris ordinarii assessoris, sub dicto kalendario, ex una, et pater magister fray Balthazar Sayol, praesbyter sacri ordinis cisterciensis, maioralis locum de Quart et Aldaya, praeses maior regia domus almi Vincentii Martyris, vulgo de la Roqueta, extra et prope maenia Valentiae ut dictum est constructae, tam nomine maioralis relati quam ut et tanquam procurator illustrissimi et reverendissimi domini don fray Josephi Tresanchez et Morell, Dei gratia et sanctae Sedis Apostolicae abbatis insignis regii monasterii Virginis Mariae Populeti, dicti sacri ordinis cisterciensis in Tarraconensi provincia, de consilio suae maiestatis et suim eleemosynarii maioris in regnis Aragonum Coronae et dictae regiae domus Sancti Vincentii Martyris prioris, et dictae regiae domus et religiosorum illius Populeti monasterii, prout de procuratione liquet instrumento per Salvatorem Alba, /fol. 69/ notarium villae de Montablanch, principatus Cathaloniae, sexto decimo die septembris millesimi septingentesimi, recepto registratoque in trigesima manu mandatorum et empararum curiae civilis Valentiae dicti anni millesimi septingentesimi, foleo 29, habens in eo plenum posse ad infrascripta partibus, ex altera; scienter etcaetera, cum presenti etcaetera, confitemur et in veritate recognoscimus una pars nostrum alteri et altera alteri ad invicem et vicissim prasentibus etcaetera et nostris quod in et super negotiis infrascriptis et in capitulis subcontentis, designatis et declaratis fuerunt et sunt inter nos, partes praedictas, facta, inita, pactata, conventa et concordata capitula infascripta quae per notarium infrascriptum voce alta, clara et intelligibili nobis dictis partibus, prasentibus et acceptantibus, fuerunt lecta et publicata sub forma sequenti:

Primo, primeramente es estado pactado, convenido y concordado por y entre las dichas partes que el dicho padre maestro fray Baltasar Sayol, en dicho respective nombre, se haya de obligar, como por el presente promete y se obliga, a dicha cofradía y cofrades de aquella el que tomará, según que toma por su cuenta, el hacer fabricar una capilla para dicha cofradía dentro el ámbito de dicha iglesia de dicha real casa de San Vicente Mártir, a la parte de la epístola, al albañil que le parecerá corriendo por su cuenta, esto es por cuenta del dicho padre maestro Sayol, dicha obra en el modo que inferius se expressará.

2. Otro si, que se han de abrir las sanxas del ámbito que enseña la planta de cinco palmos de ancho y cinco de hondo, todo por igual, aplomando bien los rellenos,

dexándolos bien anivelados por baxo y llenarles de piedra y mortero blanco, que esté bien castigado a golpe de martillo, echando de quando en quando en todas las hiladas un poco agua para más unión del material, y anivelados que estén dichos fundamentos hasta /fol. 70/ la superficie de la tierra se han de replantar las paredes y pilastras de la gordaria que manifiesta la planta hasta la corniza, de los materiales que dará dicho padre maestro y el dicho convento, con advertencia que las pilastras han de subir de ladrillo gordo y mortero bien paredadas y bien travadas, a uso y costumbre de buen oficial, buscando altura y buelos, según planta y perfil.

3. Otro sí, se a de forjar alquitrave, friso y corniza de ladrillo y hyesso, según el perfil, y forjada que esté dicha corniza se ha de plantar el rebanco, según perfil, de la misma gordaria de la pared que sube de abajo hasta la altura que demostrará dicho perfil, con advertencia que se han de subir y hacer dos arcos de rosca, según manifiesta dicha planta y perfil, de una ladrillo de rosca en quadro, de hyesso y ladrillo gordo.

4. Otro sí, se han de hacer tres bóvedas, dos de algibe y la de en medio por igual, según planta y perfil, y éstas han de ser dobles de ladrillo y hyesso blanqueado, bien dichos carcañoles de hyesso y pedaços de ladrillo, haziendo regatas en todos los formeros para que quede más fortificada y unida, se ha de proseguir la dicha pared hasta el tercio de las bóvedas, haciendo sobre la dicha pared por las tres caras un ramfrante de quatro hiladas y dos filetes, y la corona de tableros grandes de hyesso y ladrillo.

5. Otro sí, se han de encarreronar dichas bóvedas en esta forma a tres aguas con demostraciones de ángeles que éstos suban al cartabón de punta y sacar aristas en dichos tabiques y encabironar de ladrillo, enjarrarlos de hyerro, dexando en los callejones al tiempo de entabicarlas haugeros de unos a otros para que passen los ambientes para que con facilidad se enjuguen y se libren, en adelante²⁷⁷, de humedades y cubrir dicha capilla de tejado paimentado de teja y mortero blanco, dexándolo bien ripiado, mazizo, bruñido y perfilado, enllancando dichas canales con mortero delgado, haciendo sus carenas y mojar la teja antes y al tiempo de ponerla en dicha obra.

/fol. 71/ 6. Otro sí, se han de perficionar las bocas, tejas y ramfrante, que esté limpio y amolado, perfilando por fuera toda la obra de ladrillo y la de piedra rebossada a lo rústico, haciéndolo amolado de encaxonado, según estilo de semejantes fábricas, hasta a la superficie de tierra.

7. Otro sí, se han de enjarrar dichas bóvedas de hyesso y arcos, sacando²⁷⁸ aristas a ventanas y arcos, assí de dichas ventanas que se han de dexar como de las demás, y en las demás extremidades de dicha obra corriendo de moldura, según perfil del rebanco, y ornatos de ventanas y crueros de la buelta, por igual corniza, alquitrave y demás molduras, según perfil, de hyesso delgado²⁷⁹. Y assimismo se ha de perficionar y hacer los carcañoles, pilastras, tarjas y ornatos de ventanas y las

²⁷⁷ A l'original: *adalante*

²⁷⁸ A l'original: *secando*

²⁷⁹ A l'original: *dalgado*

demás obras de talla, que demuestra el perfil, enfloronar los arcos de capiteles de pilastras, tirar impostas en los dichos arcos de capillas y tirar sus capitaladas, sóculos y vassas según demuestra el perfil, con advertencia que la talla sea de buena mano y según se acostumbra en semejantes obras, quedando bien apolida, a uso y costumbre de buen oficial, haciendo faxas en todos los puestos que necessite de hyesso negro para que resalte más el blanco, y dar de alabastro a todos los llanos de la capilla, según el perfil.

8. Otro si, en la pared en el medio de la capilla del cruzero se ha de abrir una puerta para entrar a dicha capilla, según demuestra planta y perfil, haciendo un arco de dos ladrillos de duella, aboçinado, de toda la gordaria de la pared y perficionando aquella de la misma forma que está lo demás de la dicha capilla, de hyesso y alabastro, con obligación el maestro que hiciera la dicha obra de assentar las puertas o rexados que le dieren y poner en cima la portalada una tarja con las armas de dicha cofradía, de buen relieve, y assimismo assentar rexas, vidrieras y redes de hilo de hyerro que se darán al maestro que hiciese la dicha obra, con todas las ventanas de dicha /fol. 72/ capilla; se advierte que todo lo que será rexas, puertas, ventanas y rexados, si les quisiere la dicha cofradía les haya de dar.

9. Otro si, se ha de paimentar dicha capilla de tableros grandes, a cartabón, haciendo su cortapiza al rededor, reçaltando los sentidos de las pilastras, dexándolo bien abrevado y limpio, haciendo las mesas del altar, según manifiesta la planta.

10. Otro si, que el maestro o maestros que hiciere(n) dicha obra no puedan interpretar ninguno de los capítulos arriba escritos sino es en mejora y favor de dicha planta y perfil.

11. Otro si, que el maestro o maestros que harán dicha obra tengan obligación de pagar por la planta y perfil, capítulos y taxación de obra veynte y cinco libras moneda reales de Valencia, en continente que estará consertada dicha obra, y que la cofradía susodicha y cofrades no tengan más obligación que pagar tan solamente aquel precio que quedará ajustada dicha obra.

12. Otro si, que en la dicha capilla se han de executar, a mas de la traça y capítulos, el ensanchar dos palmos, toda por igual, como es un palmo por cada parte y de largo no se ha de tocar.

13. Otro si, que assí proprio se ha de crecer la pared de los braços del cruzero según se ha denotado en la planta que se ha hecho para dicha capilla y por la parte de adentro se ha de hacer la demonstración que assimesmo está denotado para que assimesmo puedan jugar los embassamientos, pilastras, capiteles y arcos.

14. Otro si, que se ha de alçar la corniza tres palmos y medio más que lo que hoy está demonstrado en lo perfil, y el arco y puerta que ha de salir al cruzero ha de estar a la propia altura de los arcos del cruzero, y la pared de la testera de la capilla bastará ser de ladrillo y medio para que se alargue la capilla todo lo que se /fol. 73/ pueda²⁸⁰, y en las ventanas de los cruzeros se han de baxar los mazissos en la corniza, según está demonstrado a puntos, resaltando aquella en los mazissos.

²⁸⁰ A l'original: pue-/fol. 73/ pueda

15. Otro si, que siempre que a dicha cofradía pareciera que no estará la obra según lo capitulado, en tal caso, pueda nombrar expertos para visurar aquella y hallando dicha obra según lo capitulado, en tal caso, los gastos hechos en dicha visura les haya de pagar dicha cofradía; pero si no estuviere según capítulos dicha obra haya de pagar dichos gastos quien hiciera dicha obra y que a sus costas se haya de hacer y bolverla ha hacer según traça y capítulos, obligándose según que él, por el presente, se obliga el dicho padre maestro Sayol, en dichos nombres, a hacer bueno y a pagar todo lo susodicho a dicha cofradía.

16. Otro si, que no pueda pedir mejoras algunas en dicha obra el maestro que la hiciera ni el dicho padre maestro Sayol, en dichos nombres, a dicha cofradía sino en caso de mandarla hacer dicha cofradía.

17. Otro si, ha sido capitulado ut supra que dicha cofradía se haya de obligar, como por la presente promete y se obliga, el pagar al dicho padre maestro Sayol por manos de dicha obra trescientas cinquenta libras moneda reales de Valencia en esta forma: cien libras, en continente que empezará a hacerse dicha obra, cinquenta libras, después de cubierta dicha capilla quando empezará a perfeccionarse, y las restantes doscientas libras, en dos iguales pagas, esto es cien libras de allí a un año que estará acabada dicha capilla y las restantes cien libras de allí a otro año.

18. Otro si, que el dicho padre maestro Sayol, en dicho nombre, se haya de obligar como por presente promete y se obliga, el que dará dicha obra acabada y visurada por todo el mes de julio 1703 y si no lo cumpliere pueda dicha cofradía hacerla acabar al maestro que le pareciera a costas de dicho padre maestro Sayol, en dichos nombres, y que el salario as-/fol. 74/sí de la presente como el d(e)recho de escribir una copia de la presente lo haya de pagar el dicho padre maestro al notario infraescrito por entero.

Quibus quidem capitulis lectis et publicatis atque bene intellectis statim nos dictae partes laudantes, approbantes, ratificantes et confirmantes omnia et singula in illis et in eorum quolibet pactata, conventa, stipulata et concordata, pacto speciali inter nos dictas partes inito et convento firmaque et solemni stipulatione hinc inde interveniente vallato et roborato. Promittimus una pars nostrum alteri ad invicem et vicissim atque iuramos ad Domini Deum etcaetera, scilicet, ego dicto pater magister frater Balthazar Sayol, more sacerdotali praeinserta capitula et eorum singula ac singulariter et distincte in eis contenta, stipulata atque compromissa attendere et complere prout in eisdem continetur ac prout ad nos dictas partes respective attingunt, et ad nos singula singulis referendo incumbunt et spectant sub paena decem librarum dictae monetae de bonis partis nostrorum inobedientis exigendarum et alteri parti parenti et obedienti dandarum etcaetera, pro paena etcaetera. Rato pacto etcaetera. Ita quod etcaetera. Ad quorum omnium etcaetera. Fiat executoria incipiendo per pactum a pignoribus etcaetera. Cum fori submissione etcaetera. Iudicii ac iudicis viriatione etcaetera. Recursus et appellationis et iurium appellandi et recurrendi ex pacto etcaetera. Renuntiatione etcaetera. Promittimus etcaetera. Ac etiam iuramus ad Dominum Deum etcaetera. Scilicet ego dictus pater magister Sayol more sacerdotali non litigare etcaetera. Neque interpretare sub consimili paena etcaetera. Dandarum etcaetera. Rato pacto

etcaetera. Et pro praedicto etcaetera obligamus una pars nostrum alteri et altera alteri ad invicem et vicissim omnia et singula bona et iura nostra, tam dicta soladitatis quam dictae regiae domus et dicti regii conventus Populeti, mobilia et immobilia, etcaetera. Actum Valentiae etcaetera. Testes Vincentius Gallart, serici textor, et Thomas Valls, serici textor, Valentiae habitatores. /fol. 75/ Iesus supradicti instrumentum recepi ego Joannes Martinez de Gay, notarii publici civitatis et regni Valentiae, et in fidem hic meum pono sig^xnum.

Número 23. *Die decima decembris anno a Nativitate Domini MDCCXI. In Dei nomine, amen. Noverint universi quod nos reverendus pater magister frater Balthazar Sayol, praesbyter sacri ordinis cisterciensis, maioralis oppidorum de Quart et Aldaya, praesidensque maior regiae domus almi Vincentii Martiris, vulgo de la Roqueta, extra et prope Valentina maenia constructae residens, tam nomine maioralis relati et praesidentis quam nomine procuratoris illustrissimi et reverendissimi domini don fratris Josephi Tresanches et Morell, Dei et sanctae Sedis Apostolicae gratia abbatis insignis et regii monasterii Populeti, dicti sacri ordinis cisterciensis, nullius dioecesis in provincia Tarraconensis constructi, a consilio suae maiestatis eiusque eleemosynarii maioris in regnis Coronae Aragonum, ac prioris dictae regiae domus Sancti Vincentii Martyris dictique regii conventus Populeti et eius monachorum, prout de procuratione liquet instrumento per Salvatorem Alba, notarium villae de Montblanch, principatus Cathaloniae, decimo sexto die septembris anni millesimi septingentesimi, recepto registratoque in trigesima manu mandatorum et empararum Curiae Civilis Valentiae, de anno millesimo septingentesimo, foleo vigesimo nono, habens in eo plenum posse ad infrascripta, ex una, Thomas Anoy, clavarius laudabilis sodalitatis caetestissima Virginis Mariae de Bellem et trium sanctorum regum orientalium, in dicta regia domo Sancti Vincentii Martyris erectae, Franciscus Cucarella, Thomas Cavaller, Joseph Grimatos, Joannes Lorens et Felix Patricius Oller, iuris utriusque doctor, nomine ipsius laudabilis sodalitatis prout de electorum nomine, patet instrumento per notarium infrascriptum decimo tertio die novem-/fol. 76/bris proxime praeteriti, recepto virtute provisionis factae et provisae per admodum reverendum dominum officialem vicarium generalem presentis civitatis, decimo die novembris proxime praeteriti, registrataeque in manu iudiciaria curiae ecclesiasticae dictae ac praesentis urbis, sub dicto kalendario, habens in dicta provisione plenum posse ad dictam nominationem electorum faciendam ad praedictaque faciendam, ex altera partibus. Atés y considerat que dins lo àmbit de dit real convent de Sant Vicent Màrtir està erigida la iglésia y sagristia de Nostra Senyora de Bellem y sants reys de orient en la qual as juntan los dits confreres per a la celebració de missas, aniversaris, festas y demás funcions de dita confraria, com fin(s) huy a correput y corre per conte d'estos, y dita iglésia, per sa molta antigüetat, està derruïda y amenassa total ruïna, aven(t) de costar grossas quantitats als confreres per a mantenir-la y reparar-la y, al mateix temps, per lo dit real convent és feta una església nova sots la invocació del gloriós Sen(t) Vicent Màrtir y desitjan(t), uns y altres, que los dits confreres tinguen una iglésia, capella o puesto decent que corresponga a dita iglésia nova, derrocant-se*

la dita església vella y fent-se una capella nova per a que dits confreres col·loquen en ella los mateixos retaules que tenen en aquella y executen y fassen en dita capella nova lo mateix que fan y han acostumat fer en dita església vella, seguint-se de assò utilitat a una y altra part, a la confraria, pues tindrà nova dita capella y lo real convent, lo lluíment en sa iglésia. Y també enderrocant-se dita església vella puix d'esta forma se amplia lo claustro y obra que actualment se està fabricant en lo pati dit real convent. Per ço y per a córrer ab la mateixa germandat, que de tants sigles a esta part se ha observat entre dit real convent y dita confraria y esta no tinga gravamen algú, pues lo mateix li és tenir situada dita confraria en es-/fol. 77/ta o aquella part, y encara que ha de tenir algun gasto per a la fàbrica de la nova capella del mateix modo el tindrà per a reparar la església vella, y per a el degut compliment de tot lo desús dit, ab parer y vot dels advocats de las pars, y interposició de algunas personas intel·ligents y de bon zel, y per a obviar litigis y discensions entre dites pars, se ha passat a fer la concòrdia en esta forma. *Scienter etcaetera, cum presenti etcaetera, omni meliori modo etcaetera, confitemur et in veritate recognoscimus una pars nostrum alteri et altera alteri, ad invicem et vicissim dictis respective nominibus, presentibus etcaetera, et nostris quod in et super negotio infrascripto et in capitulis subcontentis designato et declarato fuerunt et sunt inter nos partes predictas facta, inita, pactata, conventa et concordata capitula infrascripta, quae per notarium infrascriptum voce alta, clara et intelligibili nobis, dictis partibus praesentibus et acceptantibus, fuerunt lecta et publicata, sub forma sequenti:*

E primerament és estat pactat, convengut y concordat per hi entre les dites parts que totes les concòrdia(s) que fins huy se han fetes entre dit real convent y confraria quedan en sa força y valor, com també tot lo que se ha acostumat fins huy, de forma que per fer-se la present concòrdia no se entenga alteració, novetat ni variació alguna, si tan solament en quant al puesto y siti que axí com huy està la confraria en la dita iglésia vella es passe y estiga en la capella nova que el farà e *inferius* dirà, ab la mateixa antigüetat, privilegis, ús y costum que fins huy se ha tengut, ab totes las mateixas circumstàncias y calitats.

2º. Ítem és estat pactat *ut supra* que la dita confraria cedeix a favor de dit real convent de Sent Vicent tot lo dret que té en la dita iglésia vella, sacristia y quarto que hi·à sobre dita sacristia, per a que dit real convent ho puxa fer derrocar y fer tot lo que vulla en dit àmbit, a *dichas liberas edes*, instituïnt-lo verdader senyor per a que /fol. 78/ puxa usar de aquella com de cosa sua pròpria, ab totes les clàusules de translació de dret y demés que *circa praedicta* sian necessàrias y oportunes, las quals volen tenir assí per expressades *de verbo ad verbum*.

3º. Ítem és estat pactat *ut supra* que los dits reverent pare majoral, en dits noms, y real convent se hajen de obligar, com per lo present prometen y se obligan, a dits clavari, elets y confraria el haver de donar com donan àmbit y puesto a dita confraria al costat del cruzero de la iglésia nova de Sant Vicent Màrtir, a la part de la epístola y junt a dit cruzero, per a que en dit puesto puxa dita confraria erigir, fer y fabricar una capella de 45 palms de llargària y 23 pams de amplària, o

lo que corresponga a la proporció de dita llargària, y obrir la paret de dita iglésia per a que tinga entrada per aquella, per a que en dita capella puixa dita confraria tenir en aquella totes les prerogatives y privilegis, axí pontifícies com reals, que té en dita iglésia vella, fer celebrar totes les misses, festes, aniversaris y demés actes de dita confraria y totes les demés coses què fer y acostuma fer en dita iglésia vella, sens innovació alguna, usant de aquella dita confraria com de cosa sua pròpia, instituïnt-la segons lo dit reverent pare majoral, en dits noms, instituheix a dita confraria verdadera senyora com de cosa sua pròpia, ab totes les clàusules de transalació de dret y demés en semblants actes posar acostumades, les quals volen tenir assí per expressades *de verbo ad verbum*.

4º. Ítem és estat pactat *ut supra* que per a la fàbrica de dita capella nova que ha de fer fabricar dita confraria, com dit és en lo antecedent capítol, haja de obligar-se, segons que per lo present capítol promet y se obliga lo dit pare majoral a dit clavari, elets y confraria, el donar a dita confraria tots los pertrets que·s necessitaran y seran menester per a fer fabricar, perficionar y cumplir dita capella, a coste de dit reverent /fol. 79/ pare majoral, en dits noms, y de dit real convent. Y que dita confraria haja y tinga obligació, segons que ab lo present prometen los dits elets, en dit nom, a dit reverent pare majoral, pagar tot lo que costarà de mans dita capella en esta forma, que ajustat que sia lo preu segons la planta y capítols que donarà dita confraria, correrà y dega córrer el fer-la fer per conte de dits reverent pare majoral y convent, pagant la dita confraria el valor de ditas mans en què serà concertada per dites parts a dit reverent convent en los plassos que dites parts es convindran, sens que a dits confreres y confraria se·ls puixa demanar cantitat alguna més que lo que durà concertat en los plassos senyaladors per dites parts.

5º. Ítem és estat pactat *ut supra* que dit real convent y reverent pare majoral, en dits noms, haja de convenir donar y permetre, segons que ab lo present convé, dona y permet a dita confraria y confreres, que en los dias de les festes que dita confraria acostuma fer y celebrar aniversaris y demés funcions que dita confraria acostuma, es puixen posar los dits confreres ab ses cadires y sitials en forma de confraria, en lo dau que hi·à dins lo presbyteri de dita iglésia de Sant Vicent Màrtir. Y axí mateix puixadita confraria posar los taulells y lo demés necessari, segons fins huy ho a estilat ab los plats del [en blanc] Nostra Senyora y demés que convinga acaptar en aquella, per dins y fora y a les portes de dita iglésia, per compta de dita confraria, y assò ans de acabar-se dita capella, com també en après en tots temps, perpètuament, sens que dit real convent o puija impedir en temps algú, instituhint-los verdaders senyors a dits confreres y confraria de dit dret ab totes les clàusules etcètera.

6º. Ítem és estat pactat *ut supra* que el vas que hi·à en lo àmbit que se ha de fabricar dita capella ho hajen de cedir, donar y transportar segons que per lo present lo dit reverent pare majoral cedeix, dona y transporta a dita con-/fol. 80/fraria, lo dret de aquell instituhint a dits confreres y confraria verdaders senyors per a que pujen usar a sas pròpies voluntats com de cosa sua pròpia, ab

totes les clàusules de translació de dret y demás que *circa praedicta* sien necessàries, les quals volen tenir assí per expressades *de verbo ad verbum*, fent passar a costes de dit reverent pare majoral, en dit nom, los ossos de les sepultures velles, ço és, de dita església vella a la nova ab la pedra y armas que hi·à en aquella per a els mateixos efectes que tenen en les de la iglésia vella.

7º. Ítem és estat pactat *ut supra* que axí mateix los dits reverent pare majoral, en dits noms, y real convent hagen de donar, segons que ab lo present capítol promet lo dit reverent pare majoral, en dits noms, donar y dona a dita confraria, la sacristia que hi·à al present fabricada a la mateixa part de la epístola en dita iglésia de Sent Vicent que estarà al costat de dita capella nova, per a que puja usar de aquella dita confraria com de la que tenen en dita iglésia vella, instituhint a dits confreres y confraria verdaders senyors de aquella, ab totes les clàusules de translació de dret y demás que sien necessàries y oportunes, les quals volen tenir assí per expressades *de verbo ad verbum*.

8º. Ítem és estat pactat *ut supra* que dits reverent pare majoral, en dits noms, y dit real convent hagen de cedir y donar, segons que per lo present cedeixen y donan a dits confreres y confraria, un aposento que al present hi·à al costat de dita sagristia, per a que en dit aposento es puxen retirar los confreres de dita loable confraria en la mateixa forma que·n feian en lo aposento de damunt la sacristia de la iglésia, y assò en lo interim que dits reverent pare majoral y real convent fan fabricar altre aposento per dit efecte, segons que per lo present prometen y se obligan el que a ses costes pròpies es faran fabricar los dits reverent pare majoral y convent un aposento per a dits confreres, dins lo claustro nou que està /fol. 81/ fent dit real convent, ab sa finestra, rexa, porta y demás necessari, de 20 pams en quadro y 20 de altitut, instituhint-los segons que per lo present *nunc pro tunc* lo dit reverent pare majoral, en dits noms, y dit real convent institueixen a dita confraria y confreres verdaders senyors de aquell, per a que puxen usar com usaven del aposento vell que tenian en la iglésia vella, ab totes les clàusules de translació de dret y demás que *circa praedicta* sien necessàries y oportunes, les quals volen tenir assí per expressades *de verbo ad verbum*.

9º. Ítem és estat pactat *ut supra* que el col·locar y passar tots los altars de la dita iglésia vella a la dita iglésia nova de Sent Vicent haja de ser a costes de dit real convent y reverent pare majoral.

10º. Ítem és estat pactat *ut supra* que·ls gastos y salari de la present y decret o decrets fahedors de la present hajan de venir a costes del dit reverent pare majoral, en dits noms. Y que la present concòrdia se haja de decretar per lo tribunal o tribunals que convinga per ço que tot lo desús dit ho promet lo dit reverent pare majoral, en dit nom.

11º. Ítem és estat pactat *ut supra* que lo dit reverent pare majoral, en dits noms, se haje de obligar, segons que per lo present promet y se obliga a dita confraria, el tenir gràcia de Sa Santadat y de sa magestat y fer totes les diligències que convinguen per a revalidar tots los privilegis reals y butlles pontifícies que té dita confraria concedits a costes de dit reverent pare majoral, en dits noms, y de dit real convent ans de finir la present sua majoralia.

12º. Ítem és estat pactat *ut supra* que ninguna de les dites parts es puja apartar de lo contengut en los presents capítols, sots pena de 500 lliures moneda reals de València pagadores per la part inobedient a la obedient, en continent, sens réplica, excusa ni in-/fol. 82/terpelació alguna.

Quibus quidem capitulis lectis et publicatis atque bene intellectis statim nos dictae partes, dictis respective nomibus, laudantes, approbantes, ratificantes et confirmantes omnia et singula in illis et in eorum quolibet pactata, conventa, stipulata et concordata, pacto speciali inter nos dictas partes inito et convento firmaque et solemni stipulatione hinc inde interveniente vallato et roborato. Promittimus una pars nostrum alteri et altera alteri, ad invicem et vicissim, atque iuramus ad Domini Deum etcaetera, in animas dictorum principalium nostrorum et ego dictus reverendus pater magister frater Balthazar Sayol, more sacerdotali, praeinserta capitula et eorum singula ac singulariter et distincte in eis contenta, stipulata atque compromissa atendere et complere prout in eisdem continetur ac prout ad nos dictas partes respective attingunt, et ad nos singula singulis referendo incumbunt et spectant sub dicta paena 500 librarum dictae monetae de bonis partis nostrum inobedientis exigendarum et alteri parti parenti et obedienti dandarum etcaetera, pro paena etcaetera. Rato pacto etcaetera. Ita quod etcaetera. Ad quorum omnia etcaetera. Fiat executoria large etcaetera. Cum fori submissione etcaetera. Iudicii ac iudicis variationes, recursus et appellationes etcaetera, et iurium appellandi et recurrendi ex pacto etcaetera. Renuntiatione etcaetera. Promittimus etcaetera. Ac etiam iuramus ad Dominum Deum etcaetera, in animas dictorum principalium nostrorum et ego dictus maioralis in animam meam et dictorum principalium meorum more sacerdotali, non litigare etcaetera, neque interpretare etcaetera, sub consimili pena etcaetera. Cedendorum etcaetera. Rato pacto etcaetera. Et pro praedictis etcaetera obligamus una pars nostrum alteri et (altera) alteri, ad invicem et vicissim, omnia et singula bona et iura nostra, respective dictis respective nominibus seu verbis dictorum principalium nostrorum, mobilia et immobilia, etcaetera. Actum Valentiae etcaetera. /fol. 83/ Testes Franciscus Alvares, notarius, et Thomas Rico, tabellarius, Valentiae habitatores. Iesus. Recepi Joannes Baptista Martinez de Gay, notarius publicus civitatis et regni Valentiae, et in fidem sig^{no}.

Número 24. Concell general celebrat per los jurats y universitat del poble de Quart, en presència del magnífich Eleuteri Joseph Torres, doctor del Real Consell, en què es deliberà se possassen guardas y guardians per custòdia y guarda dels fruits del terme perpètuament, ab nominació de elets per fer los capítols convenientes y imposar la tacha oportuna. Consta del acte en poder de Vicent Guill, notari de València, als 29 de agost 1700, que tret en pública forma y subsignat està en lo present calaix.

Número 25. *El rey: Muy reverendo en Christo padre Patriarcha, arçobispo de Valencia, mi lugarteniente y capitán general. Don Simón Trilla, abad del monasterio de Poblete, me ha hecho referir que aquel monasterio vendió la villa de Castellón de la Plana, en el reyno de Valencia, al serenísimo rey don Jayme el segundo, y por no tener con*

que acabar de pagar el precio de ella le consignó nueve mil sueldos sobre la Baylía general desse reyno, los quales siempre se han cobrado hastagora que por mi orden se suspendió la paga desta y de las demás consignaciones, y me ha suplicado que pues esto es patrimonio y sustento de aquel monasterio le haga merced de mandar se les pague, no embargante la dicha suspensión. Encargooos que, pues ya avrá sessado el efecto de ella y el acudir a esto es tan justo com(o) se vee, ordenéis al receptor de la Baylía general que pague al dicho monasterio lo que se le deviere por esta razón, que yo seré servido della.

Dat en San Lorenzo el Real, a 7 de noviembre 1608.

Yo, el rey. Ortiz, secretario. Al virey de Valencia.

/fol. 84/Número 26. Còpia de una súplica a Sa Santedat per a què se dignàs eximir lo priorat de Sant Vicent de gosar de la immunitat ecclesiàstica.

Número 27. A. El rey. *Muy reverendo en Christo padre arçobispo de Valencia, del mi consejo, mi lugarteniente y capitán general. Con ocasión de los embargos que en el año 1642²⁸¹ se mandaron hacer en mis reynos de la Corona de Aragón sobre los bienes y rentas de catalanes, que estuviessen fuera de la devida obediencia, pareció justo y conveniente que fuessen comprendidos los que el prior y convento de San Vicente Mártir de essa ciudad, de la orden de san Bernardo, administrava y gosava pertenecían al monasterio de Poblet de Cataluña, de la misma orden, como son la jurisdicción y rentas de Quart y Aldaya y otros, y se metió por entonces la execución dello en esse reyno al virey y capitán general dél, y después fue nombrado para administrador don Luis Pons, monge benito claustral y del convento de Ripoll, y también se consignaron sobre dichas rentas diferentes cantidades a diferentes catalanes afectos a mi servicio. Y aviéndome representado después, assí por el dicho prior y convento como por el vicario general y difinidores de la congregación cisterciense de la Corona de Aragón, que del embargo y forma de administración, distribución y consignaciones dadas sobre estas rentas se les siguen grandes perjuicios, pues con esto se falta al debido sustento de los religiosos y a lo necessario para ornamentos y demás requisitos de la sacristía y culto divino y a la fábrica del convento y, señaladamente, a la de aquella iglesia que amanassa evidente ruina, he resuelto que se aplique esta renta al sustento de los flayres que hay al presente en dicho convento de San Vicente Mártir y de los que adelante viv(i)eren y todo lo restante enteramente se aplique al reparo y fábrica de la iglesia, con la superintendencia vuestra, alçando por ahora el embargo que hay en ella y revocando la administración que está dada a don Luis Pons /fol. 85/ dexándola libre a los religiosos pero con calidad de que tengan obligación de hacer poner mano desde luego en los reparos de la iglesia y convento y también de la Roqueta, y se les obligará a que deban acabarlo dentro del tiempo que os pareciera necessario, y en orden a esto nombraréis ministro de essa mi Real Audiencia de toda satisfacción, encargándole el cuydado de la superintendencia y la puntualidad y brevedad de la execución. Y que el*

---

²⁸¹ A l'original: 1742

dinero necesario para ella se vaya depositando en la sacristía de la iglesia mayor de essa ciudad, señalando desde luego del arrendamiento la parte que pareciera para este efecto, obligando a los arrendadores a que inmediatamente lo depositen en la dicha sacristía y se vaya sacando como fuere necesario para las obras. Y os encargo mucho la brevedad y puntualidad con que conviene que esto se vaya executando y quedo muy cierto que, a vista de vuestro zelo y atención, se logrará muy bien el deseo que me queda de verlo remediado. Y en quanto a las consignaciones que sobre estas rentas tenían dichos catalanes, afectos a mi servicio, ya he mandado que acá se les den en la consignación de los demás. Dat en el Pardo, a XVI de enero de MDCLV. Yo, el rey. Juan Valero Dees, secretario.

Número 27. B. *Haviendo tomado el rey, con su acostumbrada benignidad, la propicia resolución de que a esse monasterio se le alze el sequestro del priorato de San Vicente, extra muros de Valencia, reintegrándole al uso de sus rentas y jurisdicciones en la misma conformidad que los gozava y tenía antes de las turbaciones de aquel reyno y esse principado, me manda su magestad decir a usía espera que en las ocasiones que en adelante se ofrescan obren usías como buenos religiosos y con la fidelidad que es devida, a correspondencia /fol. 86/ de lo que su magestad desea el mayor alivio de esse monasterio, como se manifiesta de la resolución que su magestad ha tomado, a cuyo fin se ha dirigido la orden conveniente a don Damián Zerdá. De que participo a usía para que se hallen en esta inteligencia. Dios guarde a usía muchos años. Madrid, 21 de octubre 1716. Lorenzo, obispo de Cádiz. Señores abad y cabildo del monasterio de Poblet.*

Número 28. *Àpoca y difinició feta y firmada per don Miquel Navarro, prevere de la ciutat de València, com a procurador de la excel·lentíssima senyora donya Ana de Guzman Espínola y Colona, comptessa de Parcent, viuda del excel·lentíssim senyor don Joseph Cernecio Odelasco y Perellós, comte de Parcent, grande de Espanya, tudora y curadora de donya Josepa Cernecio de Guzman, actual comptessa de Parcent, hereva y successora de tots los estats y béns que possehia dit senyor compte son marit, de donya Maria Bernarda, donya Ana, donya Maria Lluïza, dona Joaquima y dona Isabel, a favor del venerable abat y real monestir de Poblet, de 10.000 lliures valencianes del capital del cens que ab iguals sous de annuo rèddit se imposà y onerà dit monestir, són en moneda catalana 14.000 lliures. Ab acte rebut en poder de Antoni Palleres, notari públich de València, a 21 de juliol de 1742.*

Número 29. *Don Manuel de Toledo, del consejo de su magestad, su regente en la Real Audiencia y juez subdelegado particular y privativo de los efectos de penas de cámara y gastos de justicia, pertenecientes en este reyno al real y supremo Consejo de Castilla, en virtud de subdelegación del señor don Apóstol Andrés de Cañas Silva y Castilla, de dicho supremo consejo y superintendente general de dichos efectos, según su despacho dado en Madrid, a 2 de noviembre del año de 1730. Y de otras varias órdenes, de las quales y de estar en el uso y servicio de ellas, el infrascrito secretario de su magestad escriba-/fol. 87/no mayo(r) jubilado del*

ayuntamiento desta ciudad y receptor en este reyno de dicha comission y efectos. Certifica a los alcaldes ordinarios, sus tenientes alcaldes de huerta y hermandad y demás juezes y justicias de los lugares de Quarte y Aldaya, y de todos sus términos y territorios, ago saber que aviendo dado varias órdenes y providencias a todas las ciudades, villas y lugares de este reyno, con las instrucciones convenientes para el mejor cobro y recaudación de dichos efectos de penas de cámara y gastos de justicia, y para que las de señorío y abadengo que tuviessen privilegios para su pertinencia los presentassen, ante mi y en este oficio, para su reconocimiento y declaración de lo que los tocasse, en cuya execución por parte del abad y monasterio cisterciense de Nuestra Señora de Poblet, en el principado de Cataluña, y dueño de los lugares de Quart y Aldaya, sitos en dicho reyno de Valencia, por medio de su instancia, que ante mi presentó, se pretendió la pertinencia de las penas de cámara, gastos de justicia, penas de campo y ordenança y demás jurisdicciones que se causan en dichos estados, sobre cuya justificación se siguieron autos por éste mi juzgado, con intervención del abogado fiscal, los quales por mi declaración los remití en consulta a dicho señor superintendente general quien, en su vista y sobre su contenido, se sirvió mandar expedir la certificación de tenor siguiente: Don Joseph Ignacio de Aldecoa, del consejo de su magestad, secretario y contador del supremo de Castilla y de los efectos de pena de cámara y gastos de justicia, obras pías, depósitos de él y de los arbitrios del reyno, certifico que por los libros de la referida contaduría de mi cargo consta que ante el señor don Manuel de Toledo, del consejo de su magestad, su regente de la Real Audiencia de Valencia y juez subdelegado de la comission de penas de cámara y gastos de justicia de aquel reyno, se acudió /fol. 88/ por parte del abad y monasterio cisterciense de Nuestra Señora de Poblet, en el principado de Cataluña, y dueño de los lugares de Quart y Aldaya, sitos en dicho reyno de Valencia, expressando pertenecerles las penas de cámara y gasto de justicia y penas de comyso de dichos lugares, sobre cuiá justificación se siguió expediente en la citada subdelegación, que se dirigió con consulta de dicho señor regente, de 16 de mayo passado deste año, al señor don Apóstol²⁸² Andrés de Cañas y Castilla, del consejo de su magestad en el supremo de Castilla y superintendente general de penas de cámara y gastos de justicia de él, por quien en vista de lo actuado en esta razón y el que se vio por dicho señor don Manuel, en 4 del citado mes de mayo, se proveyó el del tenor siguiente: En la villa de Madrid, a 13 de agosto de 1736, el señor don Apóstol Andrés de Cañas y Castilla, del consejo de su magestad en el supremo de Castilla y superintendente general de penas de cámara y gastos de justicia de él, en vista de los autos seguidos ante el señor don Manuel de Toledo, del consejo de su magestad, su regente de la Real Audiencia de Valencia y juez subdelegado de la comission de penas de cámara y gastos de justicia de aquel reyno, por parte del abad y monasterio cisterciense de Nuestra Señora de Poblet, sobre que se le declare la pertinencia de penas de cámara y gastos de justicia y penas del campo de los lugares de Quart y Aldaya, para cuiá justificación presentó información de testigos en que declararon Francisco Montagut el mayor, Blas

---

²⁸² A l'original: don Apóstol don Andrés

Mirapeix, Francisco Monsó²⁸³ y Alberola y Pedro Valldecabres, vezinos y labradores de dicho lugar de Quart, ser cierto y verdadero que dichos lugares, de tiempo immemorial a esta parte, a excedido su vezindad de quinze casas y al presente tienen cien vezinos cada uno, que de ellos y sus términos han sido y son dueños el abad y monasterio de Nuestra Señora de Poblet, principado de Cataluña, en los que han exercido /fol. 89/ por si y sus procuradores los actos y facultades pertenecientes al señorío, jurisdicción y vassallage, conociendo de las causas civiles y criminales que han fulminado con el uso y aplicación de todas las penas de cámara y destinadas para gastos de justicia como en las de campo, como frutos de la jurisdicción y por aver estado siempre a su cargo los gastos de la administración de justicia, lo que assí se ha practicado en tiempos de los abolidos fueros de aquell reyno como después de establecida en él las leyes de Castilla, sin aver oído ni entendido, lo que sobre todo dixo el abogado fiscal de la expressada subdelegación, y el auto provehido por dicho señor don Manuel, en 4 de mayo passado deste año, dixo que, por ahora y sin perjuicio de los derechos del real patrimonio, devía declarar y declaró que las penas de cámara y las de campo y ordenanza correspondientes a ellas, procedidas y que procediessen en los juzgados ordinarios de dichos lugares de Quart y Aldaya, han pertenecido y pertenecen al citado abad y monasterio de Nuestra Señora de Poblet, perpetuamente, con tal que dichas penas de cámara se hagan las aplicaciones conforme derecho y sin invertir el orden de su aplicación por quanto se deberá hacer a los gastos de justicia, lo que les corresponde su importe separación de dichas penas de cámara (que ha de percibir integramente dicho monasterio) se ha de depositar por cuenta de las justicias en persona abonada, de cuio poder y con libranzas suyas de ha de distribuir en los fines a que su magestad tiene destinado este efecto universal, absoluta y expressamente en estos reynos, como se previene y se manda en la real provisión del Consejo de 27 de julio de 1726, de la que se ha de entregar copia certificada para su cumplimiento y se ha de dar annualmente quenta de su conservación y distribución en los fines de su destino, que la ha de recibir dicho señor subdelegado de /fol. 90/ Valencia, y para el cumplimiento de todo se den las certificaciones y despachos necesarios que se han de presentar para su observancia en la mencionada subdelegación, quedando la razón conveniente en la contaduría del real y supremo Consejo de Castilla, y lo señaló su señoría, de que yo, el escribano de la comission, doy fe. Está rubricado. Ante mí, Bernardino Bringues. Y para que tenga efecto lo mandado en el precedente auto doy la presente certificación con prevención de quedar notado en los referidos libros de la contaduría del Consejo todo lo conducente a la exempción declarada al expressado monasterio y a la obligación annual de las justicias de dar cuenta del efecto de gastos de justicia. Y para que igualmente lo quede en la subdelegación de Valencia se ha de presentar esta certificación en aquel juzgado, donde con inserción de ella se dará el despacho conveniente. Fecha en Madrid, en 10 de agosto de 1736. Don Joseph de Aldecoa. Y para que tenga su devido cumplimiento lo prevenido y mandado por dicha preinserta certificación, a instancia de dicho abad y monasterio cisterciense de Nuestra Señora

---

²⁸³ A l'original: Manso

de Poblet, mandé librar el presente por el qual, de parte de su magestad (que Dios guarde) y en virtud de las especiales y privativas facultades de mi comission, ordeno y mando a todos los dichos juezes y justicias de los referidos lugares de Quart y Aldaya y a las demás de este reyno a quienes toque y pertenesca, en conformidad de lo declarado por dicho señor superintendente general, no embarazen al dicho abad y monasterio cisterciense y a sus successores el uso y goze de las penas de cámara y las de campo y ordenanzas correspondientes a ellas, que se han causado y causasen en los juzgados ordinarios de dichos señoríos y lugares y en cada uno de ellos, a excep-/fol. 91/ción de los gastos de justicia cuia administración, conversión y distribución debe correr de quenta de las de dichos lugares según y como se previene en el preinserto auto, para lo qual nombrarán sus depositarios, harán llevar su libro de asientos y al fin de cada año les tomarán sus quantas haciendo acudir y entregar a dicho abad y monasterio cisterciense de Nuestra Señora de Poblet y a sus successores las dichas penas de cámara y demás que les pertenescan y al regio fisco y en la receptoría general de este reyno, el producto o residuo de dichos gastos de justicia y el de su distribución y conversión, con testimonios individuales de su justificación. Lo que observen y cumplan baxo la pena de veinte mil maravedís, aplicador a los estados del Consejo. Y para su intelligencia y puntual cumplimiento dentro el término de quinze días se hará notorio este despacho a las justicias de dichos lugares de Quart y Aldaya, poniendo copia de él en los libros capitulares y en los asientos de dichos efectos, por convenir assí al servicio de su magestad y buena administración de justicia. Dado en Valencia, en 30 del mes de agosto de 1736. Don Manuel de Toledo.

Número 30. Un índice o repertori de las escrituras y actes que se encuentran en lo arxiu del priorat de Sant Vicent de la Roqueta. Y dos llevadors dels censos que percebeix dit priorat en ciutat y horta de València.

Número 31²⁸⁴. *El rey. Receptor de nuestra Baylía general, por parte del abad del convento de Nuestra Señora de Poblete se ha recurrido a nos diziendo que el dicho abad recibe de las rentas de essa nuestra Baylía, en cada un año, quatrocientas setenta y cinco libras, las quales se le consignaron por el serenísimo rey don Alfonso de Aragón, de buena memoria, por haver, según dize el dicho convento, dado al dicho rey la villa de Castellón de la Plana, que está en /fol. 92/ esse reyno, que oy es de nuestro real patrimonio y que de las dichas rentas se le devría más de dos años en los quales, solicitándolos para cobrar su renta, no la ha podido cobrar y que con una carta firmada de la serenísima princessa de Portugal, nuestra muy chara y muy amada hermana, gobernadora general en nuestros reynos de la Corona de Aragón, ya*²⁸⁵ *fue mandado le pagassedes lo devido hasta entonces, lo que hasta oy dize no se le ha pagado, suplicándonos muy humilmente fuessemos servido en mandarle dar nuestras*

²⁸⁴ A l'índex, davant el número 31, es menciona un plec de pergamins, absent ací qualsevol detall. La darrera anotació escrita d'altra mà.

²⁸⁵ A l'original: *ha*

letras, mandadohos le pagueys todo lo que hasta hoy se le debe y lo que adelante se le deviere en sus plazos y términos, e nos, havida consideración que deviéndosele es muy justo se le pague y se cumpla con el tiempo de las pagas, hemos mandado hazer la presente por la qual hos dezimos, encargamos y mandamos que pagueys al dicho abad o legítimo procurador de aquel todo aquello que le fuere devido por razón de las dichas quatrocientas setenta y cinco libras, que en un año recibe, y de aquí adelante lo que se le deviere en sus términos y plazos, que por lo arriba dicho es nuestra voluntat que, toda consulta y contradicción cesantes, lo hagays y cumplays de tal arte que sobresto no haya de recorrer más años. Dado en Toledo, a decinueve de junio del año MDLX. Yo, el rey. Vidit Camaccius, regens. Vidit Joannes Ximeno, pro generali teasaurario. Videt Loris. Lucas Joannes de Montoro. Vidit Giginta, regens. Vidit Lima. Vidit Sentis, regens. In Diversorum Valentiae, 1º, foleo 123.

DOS CÒDEXS DE L'ARXIU DE POBLET
SOBRE SANT VICENT I QUART
